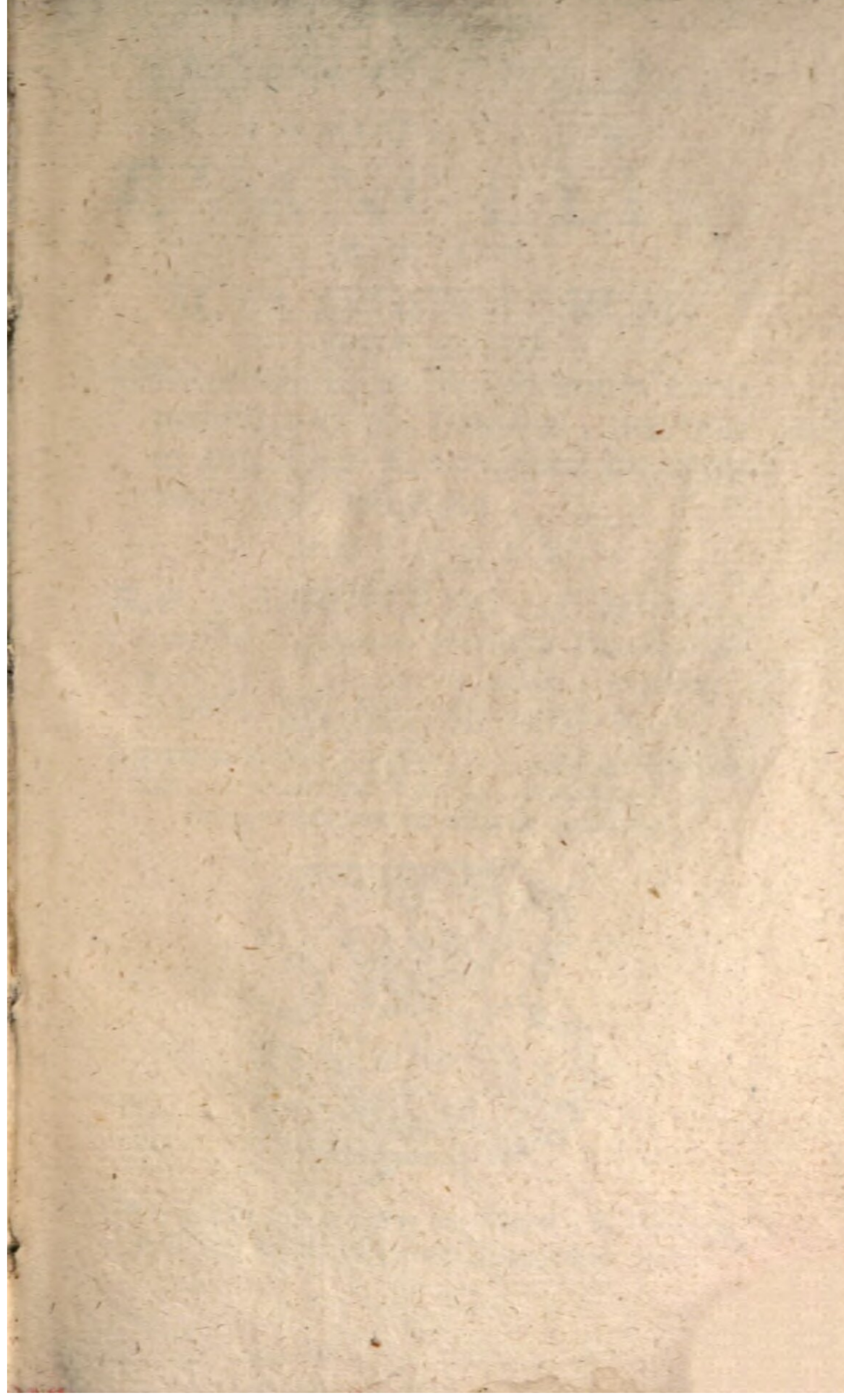

Pres. Fr. 616.

EXAMINA SCRIPTURISTICA
IN QUATUOR
EVANGELIA,
ET IN
ACTA APOSTOLORUM,
QUORUM

Dilucidationes ac Resolutiones compendiosè ex SS. Patribus , nec non ex præcipuis S. Scripturæ Interpretibus sunt defumptæ ,

AUTHORE

R. P. F. LEONARDO à S. Martino ,
*Carmelitâ Discalceato Provinciæ Flandro-Bel-
gicæ , ac S. Scripturæ Prælectore , quondam
ejusdem Provinciæ Definitore Provinciali.*

Litteralem sensum complectentia, omnibus in universum , & præsertim Verbi Dei Præconibus, ac Sacerdotibus maximè utilia ac necessaria.

GANDAVI, typis PETRI DE GOESIN , S. Cæsareæ
& Regiæ Apost. Majestatis Typographi. 1764.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ILLUSTRISSIMO

A C

REVERENDISSIMO DOMINO

DOMINO

MAXIMILIANO ANTONIO

VANDER NOOT,

EX BARONIBUS DE CARLOO,

XV. GANDAVENSIUM EPISCOPO,

SACERDOTALIS DIGNITATIS

JUBILARIO,

*Domino Territorii S. BAVONIS , Comiti Ever-
gemienfi &c. &c. &c.*

ILLUSTRISSE
A C
REVERENDISSE DOMINE.

 Ostquam Opusculum Scripturistico, in quo per modum Examinis Scripturistici proponuntur, dilucidantur, ac resolvuntur compendiosè omnes difficultates in quatuor Evangelia, nec non in Acta Apostolorum ad mentem SS. Patrum ac Interpretum, amicorum precibus cedens, typis cœpi mandare, illicò me determinavi, ut illud sub faventissimo ILLUSTRISSE AC REVERENDISSE GRATIÆ VESTRÆ Patrocinio, publici juris darem Opusculum, certè multis omninò modis ILLUSTRISSE DOMINATIONI VESTRÆ debitum: Ecce occurrit mihi Tuum illud, Nobilissimæque Profapiæ tuæ Scutum Gentilitium Divino hoc insignitum Lemmate: RESPICE FINEM; quo divinitùs ac cœlitùs moneor, ut in Studiis, Exercitiisque Scripturisticis, ac omnibus actionibus meis FINEM RESPICIAM: Nam ipso Gentilitio Tuo Scuto præclarissimo, scilicèt illo Lemmate: RESPICE FINEM,

quasi mutâ quâdam voce inculcare omnibus studiosè niteris, ut sui, finisque, ad quem creati sunt, (a) *Finem verò vitam æternam*, memores ab eo ne ad latitudinem quidem unguis recedant umquam. Faxit Deus, ut quo hæc animo à singulis exigis, eodem singuli jure æquissimum hoc ac saluberrimum præceptum sedulò exequantur. *Hæc certò certiùs (b) est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum. Ad hæc: Ego sum... finis. (c) dicit Dominus Deus: ô Vir Ecclesiastice quicumque sis! RESPICE FINEM, Respice in faciem CHRISTI tui, (d) in Evangelicam CHRISTI Domini Doctrinam, per quatuor Evangelistas descriptam, ac per os duodecim Apostolorum per totum orbem terrarum prædicatam ac divulgatam: Hanc Divinorum Eloquiorum partem præ reliquis primò elegi dilucidandam: Evangelium quippe (e) non solum Fidei doctrinam, sed etiam morum Magisterium, & Speculum conversationis. Cùm igitur non verbis magis, quàm conversatione & mori-*

(a) Ad Rom. 6. v. 22. (b) Joann. 17. v. 3. (c) Apoc. 1. v. 8. (d) Ps. 83. v. 10. (e) S. Amb. Serm. 20. in Ps. 118.

bus , prout Deus ipse per *Ezechiëlem* (a) insinuat , quod infirmum fuerit consolidare , quod ægrotum sanare , quod confractum alligare , quod abjectum reducere , quod perierit quærere , quod pingue & forte custodire &c. , propria omnium Virorum Ecclesiasticorum vitæ ratio exigat ; Tua semper est cura , Ô PRÆSUL ILLUSTRIS-SIME ! studium hoc unicum , unica hæc sollicitudo , ut Subditi tui hunc semper RESPICIANT FINEM : Quamobrem summoperè exoptas , ut in Seminario tuo , ac in Religiosorum Monasteriis Studium , maximè Scripturisticum , vigeat ; nam sine Sacratissima Verbi Dei cognitione impossibile est , ut animarum Rectores Principis Apostolorum monitum ritè exequantur : (b) *Pascite , qui in vobis est , Gregem Dei* : Quis mortalium finè hac , errorum zizania ex Agro Dominico evellet ? hæreticorum tela ab eo avertet ? ac Ovibus suis Pascua præbebit ? Ut unico complectar omnia verbo , Theologus omnis , quantumcumque videatur perfectus , non erit nisi corpus finè anima ; *Spiritus*

(a) Cap. 34. v. 16. (b) 1. Pet. 5. v. 2.

enim est, qui in Evangelio habetur,
qui vivificat, ac ad oculum demon-
strat, qualiter Viri Ecclesiastici (a)
Exemplum fidelium in verbo, in conver-
satione, in charitate, in fide, in castitate
&c. esse debeant, sollicitè curantes se-
ipsos probabiles exhibere Deo, Operarios
inconfusibiles, rectè tractantes verbum
veritatis: (b) Meritò igitur talem tan-
tumque Præsulem Diœcesis sibi gratu-
latur universa: Meritò cum omni Cle-
ro, ac populo Sacer Ordo Carmelita-
rum Discalceatorum Pastori CHRISTO
vota indiès facit, ut ILLUSTRISSIMÆ
TUÆ GRATIÆ Oves sibi commissas ad
æterna Cœli Pascua verbo exemplo-
que feliciter præeuntis, in cunctis FI-
NEM RESPICIENTIS, Episcopatum maxi-
mé diuturnum jubeat esse ac felicem.

Ità pariter vovet

ILLUSTRISSIMÆ AC REVERENDIS-
SIMÆ GRATIÆ VESTRÆ

Humillimus, ac Obedientissimus Cliens,
F. LEONARDUS A S. MARTINO Carmelita
Discalceatus indignus.

(a) 1. Tim. 4. §. 12. (b) 2. Tim. 2. §. 15.

FACULTAS ORDINIS.

F. PHILIPPUS A S. FRANCISCO, *Præpositus Generalis Carmelitarum Excalceatorum Congregationis S. ELIÆ, Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, ac ejusdem sancti Montis Prior.*

Cum opus, cui titulus: *Examina Scripturistica in quatuor Evangelia, & in Acta Apostolorum &c.*, à PATRE FRATRE LEONARDO A S. MARTINO in Provincia nostra Flandro-Belgica Sacerdote professo, duo ex nostris Theologis recognoverint, ac in lucem edi posse probaverint, Nos ut typis mandari possit, quantum ad Nos attinet, licentiam impertimur. Datum *Neapoli* in Conventu nostro Matris Dei, die 23. Martii 1764.

Erat signatum,

F. PHILIPPUS A S. FRANCISCO *Generalis.*

F. JOSEPH A S. PAULO *Secretarius.*

APPROBATIO CENSORIS ORDINARI.

Liber cui titulus: *Examina Scripturistica in quatuor Evangelia, & in Acta Apostolorum &c.*, exhibet quemdam Commentarium in loca difficiliora illorum Librorum, vel quæ explicationem aliquam exigunt: undè utiliter imprimetur in favorem præcipuè eorum, qui Sacrarum Litterarum studio incumbunt. Datum Gandavi, die 29. Octobris 1763.

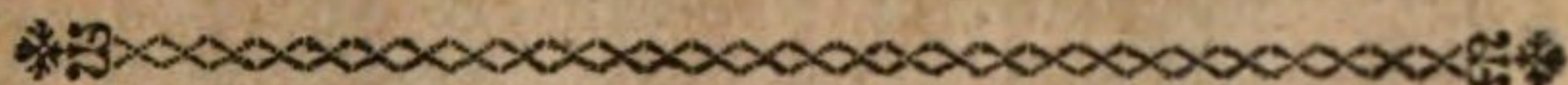
Signatum erat,

F. J. MALFROID *S. T. L. Exem. Catb. Eccl. S. Bavonis Can. & Cantor, ac Lib. Censor.*

Nihil oppono Nomine Regio. Datum Gandavi
30. Nov. 1763. F. J. DIERICKX, *Lib. Cens. Reg.*

EXAMINA IN QUATUOR EVANGELIA.

EXAMEN PROOEMIALE.

Etitio 1.^a Quid sit Evangelium?

Resp. cum *S. Aug.* lib. 2. contra *Faustum* cap. 2. " Bonum nuntium
„ dicitur Evangelium, vel bona an-
„ nuntiatio. " Et parum ante ait :
„ Narratores quippè originis, facto-
„ rum, dictorum, Passionum D. N. J. CHRISTI,
„ propriè dicti sunt Evangelistæ."

Pet. 2. Quot sint Evangelia, vel Evangelistæ?

R. Cum *Conc. Trid.* sess. 4. " Quatuor Evange-
„ lia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam,
„ & Joannem." Idem habent omnes SS. PP. au-
diatur pro mille unus *S. Hier.* in proœmio com-
ment. in *Matt.* ubi dicit : " Quatuor Evangelia
„ multò ante prædicta, Ezechielis quoque volu-
„ men probat, in quo prima visio ita contextitur.
„ Et in medio sicut similitudo quatuor animalium,
„ & vultus eorum facies Hominis, & facies Leo-
„ nis, & facies Vituli, & facies Aquilæ. Prima
„ Hominis facies Matthæum significat, qui quasi
„ de homine exorsus est scribere : Liber generatio-

„ nis J. C. Filii David, Filii Abraham. Secunda
 „ Marcum, in qua vox Leonis in eremo rugientis
 „ auditur: vox clamantis in deserto &c. Tertia
 „ Vituli, quæ Evangelistam Lucam à Zacharia Sa-
 „ cerdote sumpsisse initium præfigurat. Quarta
 „ Joannem Evangelistam, qui sumptis pennis
 „ Aquilæ, ad altiora festinans, de Verbo Dei
 „ disputat.

Pet. 3. An alii adhuc Evangelium scripserint?

R. affir. cum *S. Hier.* loc. cit. " Plures fuisse,
 „ qui Evangelia scripserunt, & Lucas Evangelista
 „ testatur, dicens: Quoniam quidem multi conati
 „ sunt ordinare narrationem rerum &c..... ut illud
 „ juxta Ægyptios, & Thomam, & Mathiam, &
 „ Bartholomæum, duodecimque Apostolorum, &
 „ Basilidis, & Apellis, ac reliquorum, quos enu-
 „ merare longissimum est: cum tantum in præsen-
 „ tiarum hæc necesse sit dicere, extitisse quosdam,
 „ qui sine Spiritu, & gratiâ Dei conati sunt magis
 „ ornare narrationem, quam historiæ texere veri-
 „ tatem.

Pet. 4. Quare tantum sint quatuor Evangelia?

R. Quia sic placuit Divinæ Voluntati, & hanc
 dat *S. Aug.* lib. 1. de consensu Evang. cap. 1.
 congruentiam: " Ob hoc fortasse quatuor, quo-
 „ niam quatuor sunt partes Orbis Terræ, per cu-
 „ jus universitatem CHRISTI Ecclesiam dilatari,
 „ ipso sui numeri Sacramento quodammodo de-
 „ clararunt.

Pet. 5. Quare à quatuor Evangelistis voluerit
 Deus, ut CHRISTI vita describeretur?

R. primò ut *in ore duorum, aut trium testium*
staret omne verbum. Deut. 19. v. 15. ad majorem
 Fidei firmitatem.

R. secundò, ut quæ unus omisit, alius supple-
 ret, ita *S. Aug.* in Festo Paschæ serm. 4. " Quia
 „ multa fecit Dominus JESUS, non omnes Evan-
 „ gelistæ omnia conscripserunt, sed alius ista, alius
 „ illa, summâ tamen concordantiâ.

Dices 1. Præter quatuor assignata debet quintum admitti Evangelium à D. Paulo conscriptum, quia ad *Rom.* 2. v. 16. & c. 16. v. 25. dicit: *Secundum Evangelium meum.*

R. D. Paulum agere de Evangelio à se prædicato, ut de seipso testatur ad *Gal.* 2. v. 2. *Contuli cum illis Evangelium, quod prædico.*

Dices 2. juxta D. Paulum tantum unum Evangelium est admittendum, quia ad *Gal.* 1. v. 6. ait: *Miror quod sic tam citò transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam CHRISTI, in aliud Evangelium: quod non est aliud.* In quæ verba S. Chrysost. „ Dilucidum est quatuor Evangelia unum esse „ Evangelium.

R. cum eodem Chrysost. loc. cit. „ Neque enim „ Paulus nunc de numero loquitur, sed de pugnantia eorum quæ dicuntur.... Cum enim quatuor „ eadem loquantur, non est aliud atque aliud ob „ personarum differentiam, sed unum ob eorum, „ qui loquuntur, consonantiam. „ Ubi met quatuor Evangelistas admittit.

Pet. 6. Quænam differentia sit inter quatuor Evangelistas?

R. primò cum S. Aug. lib. 1. de consensu Ev. cap. 4. „ Ita ut hos (*tres primos*) videas quodammodo in Terra cum CHRISTO Homine conversari, illum autem (*Joannem*) transcendisse nebulam, quâ regitur omnis terra, & pervenisse ad liquidum Cælum.

R. secundò, *Joannem* ubique fervare ordinem temporum & locorum, nec ferè uti anticipatione aut recapitulatione, ut cæteri.

Pet. 8. Quinam sint Authores quatuor Evangeliorum?

R. cum Traditione Ecclesiæ, *Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem* esse Authores, ut constat ex *Conc. Trid.*, & S. Hier. locis cit., & ulterius lib. de Script. Eccl. „ Matthæus, qui & Le.

„ vi, ex publicano Apostolus, primum in Judæa
 „ propter eos, qui ex Circumcisione crediderunt,
 „ Evangelium CHRISTI hebraïcis litteris, verbisque
 „ composuit.... Marcus Discipulus, & Interpres
 „ Petri, juxta quod Petrum referentem audierat,
 „ rogatus à Fratribus, breve scripsit Evangelium.
 „ Lucas Medicus (inquit S. Hieron. proœmio in
 „ *Matthæum*) natione Syrus Antiochenfis, cujus
 „ laus est in Evangelio, qui & ipse Discipulus
 „ Apostoli Pauli in Achaïæ, Beotiæque partibus
 „ volumen condidit. Joannes novissimus omnium
 „ scripsit Evangelium, rogatus ab Asiæ Episcopis
 „ adversus Cerinthum, aliosque Hæreticos, &
 „ maximè tunc Ebionitarum dogma consurgens,
 „ qui asserunt CHRISTUM ante Mariam non fuisse:
 „ unde & compulsus est Divinam ejus Nativita-
 „ tem edicere.
 „ Pet. 8. quâ linguâ quatuor Evangelia sint con-
 „ scripta?

R. cum S. P. Hier. præf. in Evang. " De novo
 „ nunc loquor Testamento, quod Græcum esse
 „ non est dubium, excepto Apostolo Matthæo,
 „ qui primus Evangelium CHRISTI in Judæa He-
 „ braïcis litteris edidit. (*Aug. lib. 1. de consensu*
 „ *Evang. cap. 2.*) Horum sanè quatuor solus Mat-
 „ thæus Hebræo scripsisse perhibetur eloquio, cæ-
 „ teri Græco.

Dices 1. *Matthæus* non scripsit suum Evange-
 „ lium Hebraïcè, quia Hebraïcè Hebræis scribens,
 „ non interpretatus esset verba Hebraïca, ut cap. 1.
 „ v. 23. facit: *Emmanuël, quod est interpretatum,*
 „ *nobiscum Deus.* & cap. 27. v. 46. *Eli, Eli, Lam-*
 „ *ma Sabacthani?* hoc est: *Deus meus, Deus meus,*
 „ *ut quid dereliquisti me?*

R. Indè non benè inferri, *Matthæum* non He-
 „ braïcè scripsisse, quia etsi Libri *Genesis* & *Exodi*
 „ Hebraïcè sint conscripti: tamen in illis Hebraïca
 „ verba etiam interpretantur: *Gen. 31. v. 48. Gabaad,*

id est, tumulus testis. cap. 35. v. 18. *Benoni, id est, filius doloris mei. Benjamin, id est, filius dextre.* Pariter *Exodi* 12. v. 11. *Pbase, id est, transitus Domini.* cap. 16. v. 15. *Manbu, quod significat, quid est hoc?* idque fit ad maiorem explicationem vel à Scriptore Sacro, vel ab Interprete.

Dices 2. *Marci* Evangelium, teste *Baronio*, ad annum Christi 45. n. 39. fuit latinè conscriptum, quia *Marcus* Romæ existens scripsit illud Romanis, quibus lingua Latina erat in usu.

R. Etsi Romanis sermo Latinus erat familiaris, etiam ipsis in usu erat Græcus, & cum SS. *Hier.* & *Aug.* testentur Græcè à *Marco* fuisse conscriptum, sic potius his SS. PP. est adhærendum, quam *Baronio*.

Pet. 9. Ubi & quando hæc Evangelia sint scripta?

R. cum S. *Tb.* proem. in *Matth.* " *Matthæus* scripsit in Judæa sub tempore *Caii Caligulae* Imperatoris. *Marcus* in Italia, Romæ sub tempore *Neronis*, vel *Claudii* secundum *Rabanum*. *Lucas* verò in Achaïæ, Beotiæque partibus, rogatus à *Theophilo*. Et *Joannes* Ephesi in Asia minori, sub tempore *Nervæ* Principis.

Pet. 10. Cur sua Evangelia conscripserint?

R. cum S. *Hier.* loc. cit. *Matthæus* scripsit: " Propter eos, qui ex Circumcisione crediderunt: ut eos instrueret.

Marcus, quia " rogatus à Fratribus.

Lucas, quia multi conati sunt ordinare narrationem, quæ in nobis completæ sunt, rerum. *Luc.* 1. v. 1.

Joannes conscripsit, ut impios errores *Cerinthi*, *Ebionis* & *Nicolaïtarum* refelleret, qui *CHRISTO* Domino Divinitatem detrahebant, ideoque ab æterna Verbi generatione eum orditur.

Pet. 11. Quænam doctrina ac materia in Evangeliiis ponatur?

R. Omnes quatuor in unam convenisse mate-

riam, nempe ad conscribendam totam vitam D. N. JESU CHRISTI. Licet ab aliis aliqua omissa fuerint, quæ ab aliis addita fuerunt, tamen omnia adhuc non fuerunt conscripta: quia S. Joannes 21. v. 25. ait: *Sunt autem & alia multa, quæ fecit JESUS: quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.*

Pet. 12. Da mihi summam, ac harmoniam Evangeliorum?

R. Assignando cum Interpretibus sequentem:

Divini Verbi cognitio, Joannis cap. 1.

Joannis Baptistæ Conceptio, Luc. 1. v. 5.

Beatissimæ MARIÆ Virginis cum Josepho Matrimonium, Annuntiatio, ac Conceptio CHRISTI de Spiritu Sancto, Luc. 1. v. 26.

Visitatio Elisabeth, ac Sanctificatio Joannis Bapt. Luc. 1. v. 39.

Nativitas Joannis Bapt. Luc. 1. v. 57.

CHRISTI Genealogia, Matt. 1. v. 1., Luc. 3. v. 23.

CHRISTI Nativitas, Matt. 1. v. 18., & Luc. 2.

CHRISTI Circumcisio, Luc. 2. v. 21.

Magorum Adoratio, Matt. 2. v. 1.

MARIÆ Purificatio, CHRISTIQUE Præsentatio, Luc. 2. v. 22.

Fuga MARIÆ & Joseph cum Puero in Ægyptum, Matt. 2. v. 14.

Infanticidium, Matt. 2. v. 16.

Reditus ex Ægypto, Matt. 2. v. 19.

Habitatio CHRISTI cum Parentibus in Nazareth, Matt. 2. v. 23.

Mansio CHRISTI in Templo decentis, Luc. 2. v. 42.

Joannis Bapt. Baptismus, Matt. 3. Marc. 1. Luc. 3., Joan. 3. v. 23.

CHRISTI Baptismus, Matt. 3. v. 13. Marc. 1. v. 9. Luc. 3. v. 21.

CHRISTI Recessus, Jejunium, & Tentationes,
Matt. 4., *Marc.* 1. v. 12., *Luc.* 4.

Quadruplex *Joannis Bapt.* de CHRISTO testimo-
nium, *Joan.* 1. v. 15., quorum primum refertur
etiam *Matt.* 3. v. 11., *Marc.* 1. v. 8., *Luc.* 3. v. 16.

Discipulorum prima vocatio juxta *Jordanem*
facta, inter quos erat *Nathanaël*, *Joan.* 1. v. 37.,
Secunda *Luc.* 5. v. 11., Tertia *Matt.* 4. v. 19.

Nuptiæ in *Cana Galilææ*, *Joan.* 2. Nota, quod
inter CHRISTI Baptismum & has Nuptias debeat
poni primum Pascha propter rationes infra dicen-
das, quod ab Evangelistis omittitur.

JESUS descendit *Capharnaum*, *Joan.* 2. v. 12.

Secundum post Baptismum CHRISTI Pascha,
Joan. 2. v. 13.; quo tempore prima contigit è
Templo ejectio.

Nicodemi instructio, *Joan.* 3.

Venit JESUS cum Discipulis suis in *Judæam*, ubi
Discipuli baptizabant, *Joan.* 3. v. 22., & cap. 4.

Incarceratio *Joannis Bapt.*, *Matt.* 14. v. 3.,
Marc. 6. v. 17., *Luc.* 3. v. 20.

JESUS reliquit *Judæam*, ac transiens per *Sama-*
riam, contigit historia *Mulieris Samaritanæ*, *Joan.*
4. v. 3.

Indè abiit in *Galilæam*, ac venit in *Cana Ga-*
lilææ, ac sanat *Filium Reguli*, *Joan.* 4. v. 47.;
quod abierit in *Galilæam*, etiam habet *Matt.* 4.
v. 12., *Marc.* 1. v. 14., *Luc.* 4. v. 14.

Ex *Cana* declinans, Patriam suam *Nazareth*
habitaturus, venit *Capharnaum*: hinc peragrat *Gal-*
ilæam, ac ad mare *Galilææ Petrum*, *Andream*,
Jacobum & *Joannem* tertiâ vice vocat, *Matt.*
4. v. 18., *Marc.* 1. v. 16.

Quibuscum *Capharnaum* ingressus JESUS, dæ-
monium *Sabbato* ejicit, & *Socrum Petri* febrici-
tantem sanat, *Matt.* 8. v. 14., *Marc.* 1. v. 21.,
Luc. 4. v. 31.

Curatio multorum, *Matt.* 8. v. 16., *Marc.* 1.
v. 32., *Luc.* 4. v. 40.

Copiosa piscium captura, *Luc. 5.*

Jesus tranquillitatem maris causat, *Matt. 8. v. 26., Marc. 4. v. 39., Luc. 8. v. 24.*

Et cum venisset trans fretum in Regionem *Ger-
rasenorum*, duos Dæmoniacos liberat, *Matt. 8.
v. 28., Marc. 5., Luc. 8. v. 26.*

Reversus *Capharnaum*, Paralyticum sanat, *Matt.
9., Marc. 2. v. 3., Luc. 5. v. 18.*

Indè egrediens ad mare, vocat *Matthæum* à Te-
lonio, *Matt. 9. v. 9., Mar. 2. v. 14., Luc. 5. v. 27.*

A littore maris Jesus discedit suscitaturus Filiam
Jairi Archisynagogi, in via sanat Hæmorroissam
duodecim annorum infirmitatis, & domi Filiam à
morte suscitatur, *Matt. 9. v. 18., Marc. 5. v. 22.,
Luc. 8. v. 41.*

Curatio duorum cæcorum, ac Dæmoniaci muti
liberatio, *Matt. 9. v. 27., & de Dæmoniaco mu-
to, Luc. 11. v. 14.*

Languidus 38. annorum infirmitatis sabbato cu-
ratur, *Joan. 5.*

Discipuli vellebant spicas sabbato, *Matt. 12.,
Marc. 2. v. 23., Luc. 6.*

In alio sabbato manum aridam sanat, *Matt. 12.
v. 10., Marc. 3., Luc. 6. v. 6.*

Jesus in Galilæam reversus, secedit ad mare,
turbam è mari docens, morbosque curans, *Matt.
12. v. 15., Marc. 3. v. 7.*

Deinde turbis relictis ascendit in montem, in
oratione pernoctans, elegit ex Discipulis duodecim
Apostolos, *Matt. 10., Marc. 3. v. 13., Luc. 6.
v. 12.*

Sermo Domini in monte, *Matt. toto 5. 6. & 7.,
Luc. 6. à v. 17. ad finem.*

In montis descensu sanavit leprosum, *Matt. 8.,
Marc. 1. v. 40., Luc. 5. v. 12.*

Ac cum introisset *Capharnaum*, servum Centu-
rionis à paralyfi liberat, *Matt. 8. v. 5., Luc. 7.*

Hinc ivit ad civitatem *Naim*, ubi Filium Vi-
duæ refuscitat, *Luc. 7. v. 11.*

Interim *Joannes Baptista* è carcere mittit duos Discipulos ad CHRISTUM, ac CHRISTUS laudando *Joannem*, taxat impoenitentiam Judæorum, *Corozain, Bethsaida, & Capharnai*, *Matt. 11. v. 2., Luc. 7. v. 18.*

Mariæ Magd. conversio, *Luc. 7. v. 36.*

Capharnai sanat CHRISTUS Dæmoniacum cæcum & mutum: quâ occasione Phariseos refellit, opera Spiritûs S. calumniantes, *Matt. 12. v. 22., Marc. 3. v. 22., Luc. 11. v. 14.*

Testimonium mulieris, *Luc. 11. v. 27.*

JESUS *Capharnaô* egressus ad mare multis parabolis, feminis, zizaniorum, sinapis &c. docet turbas, *Matt. 13., Marc. 4., Luc. 8. v. 4., & 13. v. 18.*

Dein ivit in *Nazareth*, *Matt. 13. v. 53, Marc. 6., Luc. 4. v. 16.*, ubi in Synagoga prædicavit.

Circuit vicos *Galilææ* suppeditantibus vitæ necessaria mulieribus, *Luc. 8.*

Missio & Instructio Apostolorum, *Matt. 10., Marc. 6. v. 7., Luc. 9.*

Decollatio *Joannis Baptistæ* *Matt. 14. v. 6., Marc. 6. v. 19., Luc. 9. v. 7.*

Secedit JESUS in desertum trans mare *Galilææ*, ubi factum fuit miraculum de quinque panibus & duobus piscibus, *Matt. 14. v. 13., Marc. 6. v. 30., Luc. 9. v. 10., Joan. 6.*

Fugit in montem solus, sedat tempestatem maris, ac supra mare ambulat, *Matt. 14. v. 23., Joan. 6. v. 15.*

Exiens navi in terram *Genesareth*, sanat omnes malè habentes, etiam solo fimbriæ tactu, *Matt. 14. v. 34., Marc. 6. v. 53.*

Alterâ verò die in Synagoga *Capharnai* habet sermonem de Pane Cœlesti, seu de venerabili Eucharistia, *Joan. 6. v. 22.*

Pascha CHRISTI tertium, *Joan. 6. v. 4.*

CHRISTUS graviter redarguit Scribas & Phariseos reprehendentes Discipulos, quod illotis manibus manducarent, *Matt. 15., Marc. 7.*

Postea ivit in fines *Tyri & Sidonis*, ubi Filiam Mulieris *Chananæ* à dæmonio liberavit, *Matt.* 15. v. 21., *Marc.* 7. v. 24.

Exiens de finibus *Tyri* venit per *Sidonem* ad mare *Galilææ* inter medios fines *Decapoleos*, ubi surdum & mutum sanat, *Marc.* 7. v. 31.

Ac multos cæcos, claudos ac debiles curat, *Matt.* 15. v. 29.

Pariter septem panibus, ac paucis pisciculis quatuor virorum millia cibant, *Matt.* 15. v. 33., *Marc.* 8.

Venit *JESUS* cum suis *Bethsaidam*, ibi cæcum curat, *Marc.* 8. v. 22.

Dein ivit in partes *Cæsariæ Philippi*, ubi *D. Petro* confitenti ejus Divinitatem dicit: *Tu es Petrus* &c., ac primò prædicit passionem & mortem sibi futuram, *Matt.* 16. v. 13., *Marc.* 8. v. 27., *Luc.* 9. v. 18.

Deinde ascendit montem *Thabor*, ubi transfiguratur, *Matt.* 16., *Marc.* 9., *Luc.* 9. v. 28.,

Interrogatio de *Elie* adventu, *Matt.* 17. v. 10., *Marc.* 9. v. 9.

Ex monte descendens ejicit dæmonium è *Lunatico*, *Matt.* 17. v. 14., *Marc.* 9. v. 13., *Luc.* 9. v. 31.

Indè digressus in *Galilæam*, secundò prædicit passionem ac resurrectionem suam, *Matt.* 17. v. 21., *Marc.* 9. v. 29., *Luc.* 9. v. 44.

Cum venisset *Capharnaum*, ubi pro se & *Petro* solvit didrachma, *Matt.* 17. v. 23.

Prima Apostolorum contentio de primatu, *Matt.* 18., *Marc.* 9. v. 33., *Luc.* 9. v. 46.

CHRISTUS à *Galilæa* recedens per mediam *Samaritiam* ascendit *Ierosolimam* ad Festum *Scenopagiæ*, *Matt.* 19., *Marc.* 10., *Luc.* 9. v. 51., *Joan.* 7.

Decem leprosi curantur, *Luc.* 17. v. 11.

Ierosolymis existens de se, & de doctrina à Deo accepta sermonem habet, *Joan.* 7. v. 14.

Missio ad capiendum *JESUM*, *Joan.* 7. v. 32.

Historia mulieris adulteræ, *Joan.* 8.

Plures sermones habet ad Scribas & Phariseos; ibidem.

Homini cæco à nativitate visum dat, *Joan.* 9.

Habet iterum sermonem de Pastore, Fure, & Mercenario, *Joan.* 10.

JESUS *Jerosolymis* egressus perambulat *Judæam*, ac eligit, mittitque 72. Discipulos, *Luc.* 10.

Deinde Scribam arrogantem docet, quis ejus sit proximus, exemplo Samaritani, *Luc.* 10. *ψ.* 25.

Docet Discipulos suos orare oratione dominicâ, *Matt.* 6. *ψ.* 9., *Luc.* 11,

In *Bethania* hospitio excipitur à *Martha* &c., *Luc.* 10. *ψ.* 38.

Invitatus ad prandium à *Phariseo*, carpit *Phariseorum* vitia, *Luc.* 11. *ψ.* 37.

Docet ubi sit thesaurisandum, ac bona temporalia respuenda, *Luc.* 12.

Cum JESU denuntiatum esset de *Galilæis* à *Pilato* occisis, provocat omnes ad pœnitentiam, ne instar ficûs infructuosæ excidantur, *Luc.* 13.

Mulier 18. annorum infirmitate inclinata sanatur, *Luc.* 13. *ψ.* 11.

Adducit parabolam de grano sinapis & fermento, *Matt.* 13. *ψ.* 31., *Luc.* 13. *ψ.* 19.; de grano sinapis habet *Marc.* 4. *ψ.* 31.

Iter faciens in *Jerusalem* habet sermonem de angusta Cœli porta, *Matt.* 7. *ψ.* 13., *Luc.* 13. *ψ.* 22.

Prædictio de morte sua in *Jerusalem* complendâ, *Luc.* 13. *ψ.* 31.

In domo Principis *Phariseorum* manducans sabbato sanat hominem hydropicum, ac docet opera misericordiæ sabbato non esse prohibita, adducendo casum de bove è puteo extrahendo, *Luc.* 14.

Adducit parabolam de homine faciente cœnam magnam, *Matt.* 22., *Luc.* 14. *ψ.* 16. De centum ovibus, ex quibus una erat deperdita, *Luc.* 15., De Filio prodigo, *Luc.* 15. *ψ.* 11. De villico

dissipante bona, *Luc. 16.* De divite Epulone & mendico *Lazaro, Luc. 16. v. 19.*

Tradit quasdam pias instructiones Discipulis suis, *Luc. 17.*

CHRISTUS tempore Encæniorum, seu dedicationis Templi sermonem habet in porticu *Salomonis* de incredulitate Judæorum, propter quem JESUM volunt lapidare, sed fugit trans *Jordanem, Joan. 10. v. 22.*

Ibidem JESUS cum Pharisæis disputat de Matrimonii firmitate, divortio, ac cælibatu, multaque alia docet, *Matt. 19., Marc. 10., Luc. 18.*

Operariorum parabola, *Matt. 20.*

JESUS accepto nuntio de infirmitate *Lazari*, tendit in *Bethaniam*, ubi mortuum *Lazarum* quatuor duntaxat suscitavit, quo peracto miraculo abiit in fines Judææ, in Civitatem *Ephrem, Joan. 11.*

Primo incunt consilium contra JESUM, *Joan. 11. v. 47.*

Tertia mortis CHRISTI prædictio, *Matt. 20. v. 17., Marc. 10. v. 32., Luc. 18. v. 31.*

Matris Filiorum *Zebedæi* petitio, *Matt. 20. v. 20., Marc. 10. v. 35.*

Instante Paschate quarto ascendens *Jerosolymam*, ante ingressum *Jericho* cæcum *Bartimæum* sanat, *Matt. 20. v. 29., Marc. 10. v. 46., Luc. 18. v. 35.*

Casus *Zachæi* Principis Publicanorum, *Luc. 19.*

Monarum decem distributio, *Matt. 25. v. 14., Luc. 19. v. 11.*

A *Jericho* egrediens JESUS duos illuminat cæcos, *Matt. 20. v. 29.*

Ante sex dies Paschæ venit JESUS *Bethaniam*, cœnavitque in domo *Simonis leprosi*, ubi *Maria* pro secunda vice ungit JESUM, *Matt. 26. v. 6., Marc. 14. v. 3., Joan. 12.*

Die sequenti JESUS *Jerusalem* ingreditur, ac Templum ingressus, ejecit inde pro secunda vice

ementes & vendentes, *Matt.* 21., *Marc.* 11., *Luc.* 19. ψ . 29.

Prædictio glorificationis CHRISTI, *Joan.* 12. ψ . 23.

Maledictio ficus, *Matt.* 21. ψ . 19., *Marc.* 11. ψ . 13.

Parabola de duobus Filiis alicujus hominis, *Matt.* 21. ψ . 28.

Parabola de vinea, *Matt.* 21. ψ . 33., *Marc.* 12., *Luc.* 20. ψ . 9.

Parabola de nuptiis Filii Regis, *Matt.* 22., *Luc.* 14. ψ . 16.

Docet JESUS censum *Cæsari* dandum, *Matt.* 22. ψ . 17., *Marc.* 12. ψ . 14., *Luc.* 20. ψ . 22.

Parabola de Uxore septem Fratrum, *Matt.* 22. ψ . 23., *Luc.* 20. ψ . 27.

JESUS ostendit mandatum magnum Legis, *Matt.* 22. ψ . 34., *Marc.* 12. ψ . 28., *Luc.* 10. ψ . 27.

De Vidua paupere duo minuta mittente in Gazophylacium, *Marc.* 12. ψ . 41., *Luc.* 21.

Parabola de Patre familias & servo fideli, *Matt.* 24. ψ . 43., *Luc.* 12. ψ . 39.

Parabola de decem Virginibus, *Matt.* 25.

Secundò ineunt concilium contra JESUM, *Matt.* 26., *Marc.* 14. *Luc.* 23.

Factum *Judæ* Proditoris, *Matt.* 26. ψ . 14., *Marc.* 14. ψ . 10., *Luc.* 22. ψ . 3.

Præparatio Paschæ quarti, *Marc.* 14. ψ . 14., *Luc.* 22. ψ . 7.

Ablutio pedum Discipulorum, ac exhortatio à CHRISTO facta de humilitate, *Joan.* 13.

Designatio proditoris, institutio Eucharistiæ, ac quarti Paschæ celebratio, *Matt.* 26. ψ . 21., *Marc.* 14. ψ . 18., *Luc.* 22. ψ . 15., *Joan.* 13. ψ . 21.

Secunda contentio Apostolorum de primatu, *Luc.* 22. ψ . 24.

Mandatum novum dilectionis, *Joan.* 13. ψ . 34.

Prædictio trinæ *Petri* negationis, *Matt.* 26. ψ . 30., *Marc.* 14. ψ . 26., *Luc.* 22. ψ . 31., *Joan.* 13. ψ . 36.

Ultima prædictio suæ Passionis, *Luc.* 22. v. 35.

Sermo CHRISTI novissimus ad suos Discipulos, *Joan.* 14., 15., 16. & 17. capp.

Finito sermone ivit ad Hortum *Gethsemani*, ubi orat, osculo à *Juda* traditur, ac capitur, *Matt.* 26. v. 36., *Marc.* 14. v. 33., *Luc.* 22. v. 39., *Joan.* 18., ac auricula *Malchi* amputatur, *ibid.*

Adolescens nudus fugit, *Marc.* 14. v. 51.

CHRISTUS ad *Annam* ducitur, *Joan.* 18. v. 12.

Dein ad *Caipham*, alapâ percutitur, ac à *Petro* ter negatur, *Matt.* 26. v. 57., *Marc.* 14. v. 59., *Luc.* 22. v. 54., *Joan.* 18. v. 15.

Ad *Pilatum* perducitur, *Matt.* 27., *Marc.* 15., *Luc.* 23., *Joan.* 18. v. 28.

Judas laqueo se suspendit, *Matt.* 27. v. 3.

Pilatus mittit JESUM ad *Herodem*, *Luc.* 23. v. 6.

Herodes remittit, JESUM ad *Pilatum*, qui frustra conatur JESUM liberare *Luc.* 23. v. 13.

JESUS à Judæis *Barabbæ* postponitur *Matt.* 27. v. 15. *Marc.* 15. v. 6., *Luc.* 23. v. 17., *Joan.* 18. v. 39.

Flagellatio crudelissima ac coronatio CHRISTI *Matt.* 27. v. 27., *Marc.* 15. v. 16., *Joan.* 19.

Populo judaico ostenditur dicente *Pilato*: *Ecce homo*, accusationes adversus CHRISTUM proferuntur, ac ad mortem condemnatur. *Joan.* 19. v. 5.

CHRISTUS fert crucem *Matt.* 27. v. 32., *Marc.* 15. v. 21., *Luc.* 23. v. 26. v., *Joan.* 19. v. 17.

Mulieres plangunt *Luc.* 23. v. 27.

JESUS inter duos latrones in monte *Calvariæ* crucifigitur, milites dividunt ejus vestimenta, à latrone insultatur, à Judæis exprobratur, ac factæ sunt tenebræ ab hora sexta usque ad horam nonam, quâ CHRISTUS moritur, quo mortuo, velum templi scissum est, terra mota, & aperta est, multa corpora sanctorum surrexerunt. *Matt.* 27. v. 31.,

Marc. 15. v. 20., *Luc.* 23. v. 26., *Joan.* 19. v. 16.

Centurio credit *Matt.* 27. v. 54., *Marc.* 15. v. 39. *Luc.* 23. v. 37.

Latus CHRISTI mortui *Lanceâ* aperitur *Joan.* 19. v. 34.

Corpus CHRISTI de cruce deponitur *Matt.* 27. v. 57., *Marc.* 15. v. 42., *Luc.* 23. v. 50., *Joan.* 19. v. 38.

Custoditur CHRISTI sepulchrum *Matt.* 27. v. 62.

Præparantur aromata ad ungendum *JESUM* *Matt.* 28., *Marc.* 16., *Luc.* 24., *Joan.* 20.

CHRISTI Gloriosa resurrectio *Marc.* 16., *Luc.* 24., *Joan.* 20.

Relatio mulierum, cursus Petri & Joannis ad monumentum, & alia *Luc.* 24., *Joan.* 20.

Prima apparitio facta Mariæ Magd. *Marc.* 16. v. 9., *Joan.* 20. v. 11.

Secunda apparitio facta mulieribus, ac concilium Judæorum de occultanda resurrectione *Matt.* 28. v. 9.

Tertia apparitio facta Petro *Luc.* 24. v. 34.

Quarta apparitio facta duobus discipulis euntibus in Emmaüs *Marc.* 16. v. 12., *Luc.* 24. v. 13.

Quinta apparitio facta undecim discipulis & aliis *Luc.* 24. v. 36., *Joan.* 20. v. 19, quæ quinque apparitiones fuerunt factæ ipso die Resurrectionis.

CHRISTI comestio *Luc.* 24. v. 41.

Tradit Apostolis suis potestatem solvendi & ligandi, *Matt.* 18. v. 18., *Marc.* 16. v. 15., *Luc.* 24. v. 44., *Joan.* 20. v. 21.

Sexta apparitio facta Thomæ & aliis in die octava Resurrectionis *Joan.* 20. v. 24.

Septima apparitio facta septem discipulis in mari Tiberiadis piscantibus *Joan.* 21.

Octava apparitio in Galileæa in monte *Tabor* undecim Apostolis & plusquam quingentis Fratribus *Matt.* 28. v. 16.

Nona apparitio facta undecim recumbentibus
Marc. 16. v. 14.

Decima apparitio facta in monte *Olivet* in ipso
die Ascensionis *Luc. 24. v. 50.*

Ascensio *D. N. JESU CHRISTI* in Cælum *Luc.*
24. v. 51. & Marc. 16. v. 19-

Joannis Evangelistæ Hyperbole *Joan. 21.*
v. 25.

EXAMEN PRIMUM

I N

EVANGELIUM

S. MATTHÆI.

PEt. procemialis: Da mihi compendium Evan-
gelii *Matthæi*?

R. Cum *S. Tb.* Præf. in *Matt.* " Corpus au-
tem suæ narrationis ordinavit Matthæus: pri-
mum ergo Nativitatem, deinde Baptismum,
tertiò Tentationem, quartò Doctrinam, quintò
Miracula, sextò Passionem, septimò Resurrec-
tionem, & Ascensionem ipsius.

Pet. 1. Explica verba *v. 1. cap. 1. Liber Ge-
nerationis JESU CHRISTI Filii David, Filii Abrah-
am*, ac dic, quare duos illos ponat, & *Davidem*
ante *Abrahamum*?

R. Cum *S. Tb.* in cap. 1. *Matt.* " Quo exor-
dio satis ostendit generationem CHRISTI secun-
dum carnem suscepisse narrandam. quare au-
tem non sufficebat dicere illum Filium Abrahæ
solius, aut David solius? Quia ad ambos de
CHRISTO nascituro ex eis promissio fuerit facta.

Ad Abraham quidem sic: Et in semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. Ad David autem ita: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Ideò ergo utriusque Filium dixit, ut utriusque promissiones in CHRISTO adimpletas ostenderet.... Ordo etiam præposterus, sed necessario commutatus; si enim primum posuisset Abraham, & postea David, rursus ei repetendus fuisset Abraham, ut generationis series texeretur. *Chrys.* super Matt. Altera autem ratio est, quia Regni dignitas major est, quam Naturæ; Nam, etsi Abraham præcedat in tempore, David præcedebat in dignitate.

Pet. 2. Quare *Matthæus* describat CHRISTI Generationem naturalem, & *Joannes* Divinam?

R. Cum eodem S. Th. loc. cit. "Matthæus Judæis Evangelium scripsit, quibus superfluum erat exponere Divinitatis naturam, quam cognoscebant: necessarium autem fuit eis Mysterium Incarnationis ostendere. Joannes autem cum Gentibus Evangelium scripsit, qui non cognoscebant, si Deus Filium habet, ideò necessarium fuit primum illis ostendere, quia est Filius Dei Deus.

Dices: *Matthæus* describendo CHRISTI Genealogiam contradicit *Isaia* 53. v. 8. dicenti: Generationem ejus quis enarrabit?

R. Neg. cum eodem S. Th. loc. cit. "Quia ibi de generatione Divinitatis, hic de incarnatione dictum est." & 3. p. q. 31. a. 3. ad 1.

Pet. 3. Abraham genuit Isaac v. 2. cur non dixerit *Ismael*, quem primitus genuit: Isaac autem genuit Jacob, cur non dixerit *Esau* qui ejus primogenitus fuit, sicut ponit omnes fratres Judæ?

R. Cum S. Th. loc. cit. "Quia scilicet per illos ad David pervenire non posset. Omnes tamen fratres Judæ, cum ipso in generatione computat, quod etiam ideò factum est: quia Ismael, &

” Esau non remanserunt in cultu unius Dei : fratres verò Judæ in populo sunt computati ...
 ” Ideò autem Judam nominatim posuit , quia de illo tantum Dominus descendit.”

Pet. 4. Quare in CHRISTI Genealogia faciat mentionem de Mulieribus *ŷ. 3.* , de *Thamar ŷ. 5.* , de *Rabab* , de *Ruth ŷ. 6.* , de *Bethsabeë* dicendo : *ex ea , quæ fuit Uriæ* ? Quas S. Scriptura reprehendit ?

R. Cum S. *Tb.* loc. cit. ex S. *Hier.* : ” Ut qui propter peccatores venerat , de peccatoribus nascens , omnium peccata deleret.”

” Secundò , quia de illis peculiare quidquam in scripturis memoratur.

Pet. 5. An duo vel tres *Booz* debeant poni *ŷ. 5.* cum aliàs 380. anni deberent fluxisse spatio quatuor generationum , cum *Salmon* genuerit *Booz* , *Booz* *Obed* , *Obed Jesse* , *Jesse Davidem* : quia ab exitu de *Ægypto* 3. *Reg.* 6. fluxerunt 480. anni usque ad ædificatum Templum anno 4. *Salomonis* : populus *Israëliticus* fuit in deserto 40. annis , qui debent abstrahi , ergo restant 440. anni , quo tempore *Salmon* cum *Rabab* captâ *Jericho* inivit matrimonium , ex quo natus est *Booz* , sed 70. annorum erat *David* quandò mortuus est , & quarto anno *Salomonis* ædificatum est Templum , ergo illi 74. anni debent abstrahi ab annis 440 , ergo restant 366. anni , quibus 14. anni addendi sunt , quos ad minimum habebat *Salmon* , quando genuit *Booz* , ergo à nato *Salmon* ad natum *Davidem* deberent in his quatuor generationibus inveniri 380. anni , nisi duos vel tres admittas *Booz*.

R. Neg. Quia non solum *Matthæus* hîc unum tantum ponit *Booz* , sed etiam *Ruth* 4. *ŷ. 21.* , *Paral.* 1. cap. 2. *ŷ. 12.* , & *Luc.* 3. *ŷ. 32.* , ac desuper *Matthæus* , ut ostendat in prima Tessaradecade nullam generationem omissam , addit : *omnes generationes ab Abraham usque ad David* , *generationes quatuordecim.* In secunda , ubi aliquæ sunt

omissæ, non dicit *omnes*, sed *generationes quatuordecim*. Ut ergo suprapositi anni 380. in quatuor generationibus inveniantur, damus cum Chronologicis unicuique 95. annos, quando genuerunt.

Dices: *Matthæus* hic benè omittit tres Reges, & *Moyse* in *Genesi* *Cainan*, ergo etiam dici potest, omisos duos *Booz* hic, à pari.

R. Disparitatem in eo firam esse, quod Reges tres à *Matthæo* omissi, & *Cainan* à *Moyse* in aliis S. Scripturæ locis sint suppleti, quod non fit de duobus *Booz*, è contra constanter in omnibus S. Scripturæ locis tantum unus *Booz* ponitur, ut diximus.

Pet. 6. An *Matt. v. 6.* dicens: *David autem Rex genuit Salomonem* &c. non sit contrarius *Lucæ* cap. 3. v. 31. *qui fuit Nathan, qui fuit David* &c. ubi *Lucas* omnes alios progenitores ponit usque ad *Ioseph*?

R. Neg. Quia *Matthæus* naturalem generationem profert utendo semper verbo *genuit*: *Lucas* vero legalem. Ita S. *Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 3., & S. *Tb.* 3. p. q. 31. a. 3. ad 5.

Pet. 7. An iste *Nathan* sit Propheta ille, qui *Davidem* redarguit de suo peccato adulterii dicente S. *Aug.* lib. 2. cap. 4. de conf. Evang. "Lucas ad ipsum David per Nathan ascendit, per quem Prophetam Deus peccatum illius expiavit."

R. Neg. Cum S. *Tb.* hic, qui adducit retractationem S. *Aug.* dicens: "Aug. in lib. 2. retrac. cap. 16. dicendum tamen fuit cujus nominis Prophetam: ne putaretur idem fuisse homo, cum alter fuerit: quamvis & ipse hoc nomine vocaretur." Deinde constat clarè ex S. Scriptura 2. *Rég.* 5. v. 14., & 1. *Paral.* 3. v. 5. Illum *Nathan* fuisse naturalem filium *Davidis* ex *Bethsabeë* genitum, & non adoptivum. Ubi de *Davide* dicitur: *nati sunt ei filii Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bethsabeë.* Et 3. p. q. 31. a. 3. S. *Tb.* idem habet.

Pet. 8. Quare *Matthæus* v. 8. dicens : *Joram genuit Oziam*, omittat tres Reges *Ochoziam*, *Joam*, & *Amasiam*, ut patet ex lib. 4. *Reg.*, & an non fuerit mentitus dicendo : *Joram genuit Oziam*, qui non hunc, sed *Ochoziam* genuit ? 1 *Paral.* 3. v. 11.

R. Cum *S. Tb.* hic, qui adducit verba *S. Hier.* in cap. 1. *Matt.* " Quia Evangelistæ propositum erat tres Tesseractades in diverso temporum statu ponere, & *Joram* generi se miscuerat impiissimæ *Jezabel*, idcirco usque ad tertiam generationem memoria tollitur, ne in sanctæ nativitatibus ordine poneretur." Et 3. p. q. 31. a. 3. ad 4.

R. Secundò, nec mentitus fuit, quia *Joram* mediantibus his tribus personis omiſſis genuit *Oziam*.

Pet. 9. An duplex sit admittendus *Jechonias* v. 11.?

R. Cum *S. Hier.* hic affirm.: " Si voluerimus *Jechoniam* in fine primæ Tesseractadis ponere, in sequenti non erunt quatuordecem, sed tredecim. Sciamus igitur *Jechoniam* priorem ipsum esse quem & *Joakim*: secundum autem filium, non patrem, quorum prior per k & m, sequens per ch & n scribitur, quod scriptorum vitio & longitudine temporum apud Græcos, Latinosque confusum est." Item *Amb.* in *Lucam*, *Aug.* lib. 2. cap. 5. de conf. *Evang.*, & *S. Tb.* hic, & alii SS. PP. ut colligitur ex 1. *Paral.* 3. v. 15. & 16.

Pet. 10. Saltem *Matt.* v. 12. falsum dicit : *Jechonias genuit Salathiel*, quia *Jeremias* cap. 22. v. 30. de illo scribit: *scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur*, &c.

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 31. a. 2. ad 3. " Dicendum, quod per illam authoritatem, sicut *Amb.* dicit super *Lucam*, non negatur ex semine ejus *Jechoniæ* posteros nascituros " (Quin 1. *Paral.* 3. v. 17. octo *Jechoniæ* filii referuntur, quorum *Salathiel* secundus est.) " & ideò de semine ejus CHRISTUS est. Et quod regnavit CHRISTUS, non

contra Prophetiam est, non enim sæculari honore regnavit: ipse enim dixit: Regnum meum non est de hoc mundo. Quia Propheta *Jeremias* ibidem tantum vult insinuare post *Jechoniam* nullum futurum, qui ut Rex regnaret, addit enim: qui *sedeat super solium David* &c., & S. *Tb.* hic.

Pet. 11. An CHRISTUS descendat ex *Abrabamo* & *Davide*?

R. Affirm. Id esse de fide, ut constat tam ex veteri quam novo Testamento: *Abrabamo* dicitur *Gen.* 22. v. 18. *benedicentur in semine tuo omnes gentes.* In quæ verba ait *Apost.* ad *Galat.* 3. v. 16. *Abrabæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus: non dicit: & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est CHRISTUS.*

Et 2. *Reg.* 7. v. 12. *Deus ait Davidi: suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo Regnum ejus... stabiliam Thronum ejus usque in sempiternum. Ego ero ei in Patrem, & ipse erit mihi in Filium.* Quæ *Apost.* ad *Heb.* 1. v. 5. *CHRISTO* applicat dicens: *cui enim dixit aliquando Angelorum... ego ero illi in Patrem, & ipse erit mihi in Filium.* Et *Pf.* 131. v. 11. *de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Illa verba *D. Petrus* *Act.* 2. v. 30. applicat *CHRISTO.* Id pariter aperte declarat *Isaias* 11. v. 1. *Egredietur Virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Et *D. Paulus* ad *Rom.* 1. v. 3. *Factus est ei ex semine David secundum carnem.* Ad *Heb.* 7. v. 14. *Manifestum est enim quod ex Juda ortus sit Dominus.*

Deinde *S. Matthæus* hic *CHRISTI* generationem ex *Abrabam* & *Davide* per *Salomonem* ad oculum deducit, porro si *CHRISTUS* reverà ex illis non descendisset, omnem fidem sibi *Matthæus* abrogasset, & *Judæi* ei contradixissent, qui tam publicè, quam privatim omnes genealogias in suis archivis asser-
vabant, teste *Josepho* lib. 1. contra *Appionem.*

maximè tribûs *Judæ*, ex qua sciebant oriturum *Messiam*: & tribûs *Levi*, ne aliquis extraneus ausu temerario Sacerdotium invaderet.

Dices *Matthæum* tantum texere Genealogiam *Josephi*, ex quo CHRISTUS non descendit, sed solum ex B. V. MARIA virtute SPIRITUS S.

R. Cum S. *Joan. Chryst.* hom. 2. in cap. 1. *Matt.*
 „ Qua ratione Joseph memoretur ab eis, cui nihil
 „ cum CHRISTI generatione est commune? Audi
 „ ad Gabriëlem loquentem Dominum: vade ad
 „ Virginem desponsatam Viro, cui nomen Joseph,
 „ ex domo, & familia David. Quid igitur vis au-
 „ diri manifestius, cum ex domo & familia David
 „ illam Virginem esse cognoscas? Unde patet,
 „ quod inde utique etiam erat Joseph
 „ Quod dicitur ex domo esse & familia David,
 „ sive Virgini copuletur, constabit dictum: sive
 „ ipsi Joseph potius aptetur, illud idem confitetur.
 „ Si enim ex domo David, atque familia erat,
 „ non aliundè accepit conjugem, nisi ex ea tribu,
 „ de qua etiam ipse descenderat.”

Dices 2. cum SS. PP. *Amb.* lib. 3. in cap. 3. *Luc.*,
Hilario can. 1. in *Matt.*, S. *Tb.* 3. p. q. 31. a. 2.
 ad 2., & aliis CHRISTUM de Sacerdotali familia
 descendisse.

R. SS. PP. tantum velle, CHRISTUM descendisse
 verè secundum carnem ex Regali familia simplici-
 ter, & Sacerdotali secundum quid: cum *Amb.* loc.
 cit. dicat: ” Fuit enim verè, & secundum carnem
 „ Regalis & Sacerdotalis familiæ: Rex ex Regi-
 „ bus, Sacerdos ex Sacerdotibus.” *Hilarius* etiam
 habet loc. cit.: ” Qui est æternus & Rex, & Sa-
 „ cerdos, etiam in carnali ortu utriusque generis
 „ gloriam probaverunt.” Et S. *Tb.* loc. cit. ” Huic
 „ objectioni Greg. Naz. respondet, dicens: quod
 „ hoc nutu superno contigit, ut Regium genus
 „ Sacerdotali stirpi jungeretur, ut CHRISTUS qui
 „ Rex est & Sacerdos, ab utrisque nasceretur

„ secundum carnem. ” Et in 4. dist. 3. a. 1. q. 3. ad 4. ait : ” B. Virgo erat de stirpe Sacerdotali ex
 „ parte Matris, quod patet ex hoc, quod Elisa-
 „ beth, quæ erat de filiabus Aaron, dicitur ejus
 „ cognata Luc. 1. ... sed ex parte Patris, erat de stir-
 „ pe David. ”

Dices 3. si CHRISTUS simpliciter descenderet ex stirpe *Abrahæ & Davidis*, jam peccasset in *Adamo*, & in Lumbis *Abrahæ* fuisset decimatus, atqui neutrum dici potest, cum primum sit contra fidem, & secundum contra *Apost.* ad *Heb.* 7.

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 31. a. 6. ad 1. CHRISTUM fuisse ” in Adamo secundum corpulentam substan-
 „ tiam, ” quia materia, quam sumpsit ex Virgine *MARIA*, ” fuit in Adam, sicut in principio activo,
 „ non autem sicut in materiali principio : nam ma-
 „ teria illa non fuit formata in Corpus CHRISTI
 „ per virtutem seminis ab Adamo profectam, ”
 per quam propagatur peccatum originale, sed per
 solam SPIRITUS S. operationem. Et a. 8. O. docet
 CHRISTUM in *Abraham* non fuisse decimatum;
 quia ab eo derivatur ” non secundum rationem se-
 „ minalem, sed secundum corpulentam substan-
 „ tiam. ” Et *S. Aug.* lib. 10. de gen. ad litt. cap. 20.

Pet. 12. Quare per *Joseph*, & non per *MARIAM* genealogia CHRISTI texatur?

R. Cum *S. Hier.* hic : Cui respondebimus pri-
 „ mum, non esse consuetudinis scripturarum, ut
 „ mulierum in generationibus ordo texatur, dein-
 „ de ex una tribu fuisse *Joseph* & *MARIAM*, unde
 „ ex Lege eam accipere cogeatur ut propinquam :
 „ & quod simul censentur in Bethlehem, ut de
 „ una videlicet stirpe generati. ” Ità *S. Hier.* de Lege
Num. 36. v. 1., & *S. Amb.* lib. 3. in *Lucam*, *S. Joan.*
Chryst. in cap. 1. *Matt.*, *S. Tb.* 3. p. q. 31. a. 2. ad
 1. ait : ” Ut enim dicit *Hier.* super *Matt.* ex una
 „ tribu fuit *Joseph*, & *MARIA* ... propter quod &
 „ simul censentur in Bethlehem (*Luc.* 2. v. 4.)

„ quasi simul de una stirpe generati.” Et cum hæc descriptio, teste *Josepho* lib. 18. de antiq. cap. 1. magis fieret ratione hæreditatum, quam personarum, & ideò lib. 1. contra *Appionem* ait: „ Mit-
 „ tunt in Hierosolymam conscribentes à Patre no-
 „ men nuptæ, & antiquorum progenitorum.” Inde infertur *MARIAM* habuisse hæreditatem: certè aliàs *Joseph* conjugem suam prægnantem, & par-
 „ tui proximam non ità fatigasset. Deinde *Estius* ad-
 dit: notandum quoque est *Matthæum*, & *Lucam*, recensentes genus *Joseph* & non *MARIÆ*, sese, quantum licuit, attemperare voluisse opinioni Ju-
 dæorum, qui dicebant, *JESUM* esse Filium *Joseph* quasi dicerent; & sic ostenditur esse Filius *David*; quia *Joseph* erat ex Filiis *David*.

Dices: Lex *Num.* tantum fuit data filiabus *Sal-
 phaad*, quæ tantum debebant nubere viris ejus tri-
 bûs, dicitur enim: *Nubant quibus volunt, tantum
 suæ tribûs hominibus*; quia met *Moyse* duxit ux-
 orem alienigenam, *David* de tribu *Juda* duxit
Michol Saülis filiam de tribu *Benjamin*, ac tribus
Juda, & tribus *Levi* inter se contrahebant matri-
 monia, sic *Aaron* summus Sacerdos duxit uxorem
Elisabeth filiam *Aminadab* sororem *Nabason*. *Exod.*
6. v. 23, & *Josabeth* filia Regis *Joram* uxor di-
 citur *Joiadæ* Pontificis. *2. Paral. 22. v. 11*. Ergo
 &c.

R. Legem *Num.* fuisse universalem, ut patet ex
 verbis Legis, licet primò occasione filiarum *Sal-
 phaad* fuerit data, ac se extendisse ad viros ejusdem
 etiam familiæ, cum addatur: *cunctæ fœminæ in
 eadem tribu maritos accipient, ut hæreditas per-
 maneat in familia*. Deinde Lex illa erat intelli-
 genda solum de mulieribus hæreditatem habenti-
 bus, & cum mulieres non haberent illam, ubi fra-
 tres erant, sic *Michol* potuit contrahere cum *Da-
 vide*, & omnes filiae tribûs *Levi* (quæ non habebant
 hæreditatem) cum viris cujuscumque tribûs. *Moyse*

duxit *Sephoram Madianitidem. Exod. 2. v. 21.*
 Ante datam illam Legem: MARIA, teste *Eusebio*
hom. de Nativ. Mariæ; "nullos fratres habebat,
 „ & in bonis parentum unice successit, suamque
 „ possidebat hæreditatem."

Pet. 13. An ex *Matthæi* Genealogia doceri possit, *B. Virginem* fuisse ex semine *David*?

R. Id directè probari de *Josepb*, & ex consequenti de *MARIA Virgine*, ait enim *S. Aug. lib. 2. de conf. Evang. cap. 1.* "Quia & Virum *Mariæ*
 „ rectè intelligimus sine commixtione carnis, ipsa
 „ copulatione conjugii: & ob hoc etiam *Christi*
 „ Patrem multò conjunctius, qui ex ejus conjugē
 „ natus sit, quam si ei esset aliundè adoptatus."
 Id à ratione ex *Matthæo* deduco: cum ille satis
 clarè ponat omnes progenitores *Christi*, & dicat
Christum ex illis non fuisse generatum, nisi per
D. Virginem, non potuit texere Genealogiam *Christi*
 per *Josepbum*, nisi quia apprimè noverat, &
 omnibus *Judæis* tunc temporis notum erat, *Mariam*
 proximam cognatam fuisse *Josephi*; ergo benè se-
 quitur ex *Matthæo*, omnibus benè attentis circum-
 stantiis, *Mariam* descendisse ex *Davide* per *Salomonem*.

Pet. 14. Quo gradu cognationis *D. Virgo* attigerit *Josepbum*?

R. Id certò sciri non posse, interim cum nihil
 implicet quominus omnes personæ generantes,
 quas *Matthæus* ab *Abraham* usque ad *Josepb* exclu-
 sive enumerat, fuerint veri *Christi* progenitores:
 dici potest, *Matthan* habuisse duos filios *Jacobum*
 patrem *Josephi*, & *Joachim* patrem *B. Virginis*,
 & consequenter quod *Josepb* & *D. Virgo* fuerint
 patruelles.

Pet. 15. Quomodo *Josepb* duos potuerit habere
 patres, *Jacobum*, juxta *Matt. v. 16.*, *Jacob* au-
 tem genuit *Josepb Virum Mariæ &c.*, & *Heli*
 juxta *Luc. 3. v. 23.*, *Josepb*, qui fuit *Heli*, qui
 fuit *Matthat*, qui fuit *Levi &c.*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 31. a. 3. ad 2. ubi id ex
 SS. PP. clarè explicat: *Aug.* in lib. de quæst. Evang.
 tripliciter solvit, dicens: " Tres causæ occurrunt,
 „ quarum aliquam Evangelista secutus est. Aut
 „ enim unus Evangelista patrem Joseph, à quo
 „ genitus est, nominavit; alter verò vel avum ma-
 „ ternum, vel aliquem de cognatis majoribus po-
 „ suit. Aut unus erat huic Joseph naturalis pater,
 „ & alter eum adoptaverat. Aut more Judæo-
 „ rum, cum sine filiis unus decessisset, ejus uxo-
 „ rem propinquus accipiens, filium quem genuit,
 „ mortuo deputavit. Quod etiam quoddam genus
 „ adoptionis legalis est, ut ipse *Aug.* dicit in 2.
 „ de conf. Evang. Et hæc ultima causa est verior,
 „ quam & *Hier.* super *Matt.* ponit: & *Euseb.* Cæ-
 „ sariensis in *Ecclesiastica Historia* ab *Africano*
 „ *Historiographo* traditam asserit. Dicunt enim
 „ quod *Mathan*, & *Melchi* diversis temporibus
 „ de una, eademque uxore, *Estha* nomine, sin-
 „ gulos filios procreaverunt: quia *Mathan*, qui per
 „ *Salomonem* descendit, uxorem eam primò ce-
 „ perat, & relicto filio uno *Jacob* nomine, defunc-
 „ tus est: post cujus obitum (quoniam lex viduam
 „ alteri viro non vetat nubere.) *Melchi*, qui per
 „ *Nathan* genus duxit, cum esset ex eadem tribu,
 „ sed non ex eodem genere, relictam *Mathan* ac-
 „ cepit uxorem: ex qua etiam ipse suscepit filium
 „ nomine *Heli*. Et sic ex diverso patrum genere
 „ efficiuntur *Jacob*, & *Heli*, uterini fratres: quo-
 „ rum alter, id est, *Jacob* fratris sui *Heli* sine li-
 „ beris defuncti, ex mandato Legis (*Deut.* 25.
 „ v. 5.) accipiens uxorem, genuit *Joseph*: naturâ
 „ quidem generis suum filium, secundum vero le-
 „ gis præceptum *Heli* efficitur filius. Et ideò *Mat-*
 „ thæus dicit, *Jacob* genuit *Joseph*: sed *Lucas*,
 „ quia legalem generationem describit, nullum
 „ nominat aliquem genuisse. " Idem habet *S. Tb.*
 in *Matt.* c. 1., idem habet *S. Greg. Naz.* tom. 2.

in carmine de CHRISTI Genealogia, S. Amb. lib. 3. in *Luc.*, Vener. Beda in cap. 3. *Luc.*, S. Bonav. in cap. 3. *Luc.*, & omnes SS. PP., ac met S. Aug. alios modos explicans retractat lib. 2. retract. cap. 7. adducendo, lecto *Julio Africano*, allatam concordiam, ac subnectit: "Quod quidem cum fausto, responderem, nondum legeram." Dein benè notandum, hanc *Julii Africani* concordiam veram esse traditionem ab omnibus SS. PP. postea confirmatam, nemine contradicente, quia *Julius Africanus*, qui vixit sæculo 2. Epistola ad *Aristeam* lib. 1. Hist. Eccles. cap. 6. relatâ concordia addit: "Hæc non nobis ad subitum reperta, aut absque ullis authoribus commenta sunt. Sed ipsi hæc Salvatoris nostri secundum Carnem propinqui, seu studio tanti seminis demonstrandi, sive edocendi, quæ secundum veritatem gesta sunt, tradiderunt." Sanè omnium SS. Patrum autoritas major est, quam nova omnium Neotericorum systemata, quæ toti antiquitati incognita fuerunt, ac gratis & infundatè adducuntur.

Dices 1. *Julii Africani* sententia non est admit-tenda, quia continet errorem dicendo *Melchi* fuisse patrem *Heli* contra *Luc.* 3. v. 23. ubi dicitur: *Qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*, ac met de illa dubitativè loquitur dicendo: "Sive ita res sese habeat, sive aliter."

R. Cum Ven. Beda in cap. 3. *Luc.* ubi ait: *Africanus ...* pro Mathat posuit Melchi, quia, fortasse vel codex illius sic habuit. Deinde id non pertinet ad substantiam hujus sententiæ. in eo sitam, quod *Jacob* & *Heli* fuerint uterini fratres, ex eadem matre, ac diverso patre nati.

R. Ad secundum verba illa: *Sive ita se res habeat, sive aliter* non appellare supra illam concordiam, cum de illa dicat: "Ipsi hæc Saluatoris nostri propinqui secundum Carnem, ... quæ secundum veritatem gesta sunt, tradiderunt;" sed

pertinere debent ad id, quod *Herodes* priscas *Israëli*tarum historias, omniaque veterum monumenta concremaverit, ut patet legenti contextum.

Dices 2. *Matt.* v. 12. ait: *Jechonias* genuit *Salathiel*, *Salathiel* genuit *Zorobabel*, *Zorobabel* genuit *Abiud*. Et *Luc.* 3. v. 27.: *Qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri*. Atqui non est conceptibile, quod *Salathiel*, & *Zorobabel* in sententia *Julii Africani* sint ascendentes *Davidis* per *Salomonem* juxta *Matthæum*, & juxta *Lucam* descendentes *Davidis* per *Natban*. Deinde *Salathiel* diversos habuerit patres, & *Zorobabel* diversos filios.

R. Illa omnia simul posse stare juxta sententiam *Julii Africani* dicendo unum fuisse patrem & filium naturalem juxta *Matthæum*, & patrem & filium legalem juxta *Lucam*, vel dicendo illos *Salathieles* & *Zorobabeles* diversas fuisse personas propter rationes in argumento propositas.

Dices 3. *Josias* non fuit pater naturalis *Jechonice* ut ait *Matth.* hic, quia 4. *Reg.* 24., & lib. 2. *Paral.* cap. 36. constat, quod *Joakim* fuerit pater naturalis *Jechonice*.

R. Cum *S. Hier.* in cap. 1. *Daniëlis* ubi ait:
 „ *Joakim* filius *Josiae*... ipse est, qui alio nomine
 „ appellatur *Eliakim*, & regnavit super tribum
 „ *Juda*, & *Hierusalem* annis undecim. Cui successit
 „ in regnum filius ejus *Joachin*, cognomento
 „ *Jechonias*: ... nemo igitur putet eundem in *Daniëlis*
 „ principio esse *Joakim*, qui in *Ezechiëlis*
 „ exordio *Joachin* scribitur: iste enim extremam
 „ sillabam *kim* habet, ille *chin*. Et ob hanc causam
 „ in Evangelio secundum *Matthæum* una videtur
 „ deesse generatio.” Idem habet *S. Amb.* in cap. 3. *Lucæ*. Ita ut *Josias* fuerit pater *Jechonice* primi, dicti *Joakim*, qui fuit pater *Jechonice* secundi dicti *Joachin*.

Dices 4. *Achaz* non potuit genuisse *Ezechiam*,

ut *Matt.* hic habet, quia *Achaz* in toto tantum vixit 36. annis: nam 20. annorum erat quando regnare cepisset, 4. *Reg.* 16. v. 2., & 16. annis regnavit. Et cap. 18. v. 2. de *Ezechia* legitur: 25. annorum erat cum regnare cepisset. Ex quibus sequitur, quod *Achaz* debuisset genuisse *Ezechiam* ab anno 10. ætatis suæ. Idem habet de *Salomone* generante *Roboam* S. *Hier.* Epist. 132. *Vitali* scribens.

R. Cum eodem S. *Hier.* loc. cit. ubi ait: "Multa & alia dicuntur in scripturis, quæ videntur, incredibilia, & tamen vera sunt, neque enim valet natura contra naturæ authorem." Quod confirmat exemplo de nutrice, quæ ex puero decem annorum concepit, affirmando id suo tempore contigisse.

Dices 5. *Julii Africani* sententia malè fundatur in *Lege Deutr.* 25. quia *Lex* loquitur de fratribus germanis tantum, quia v. 5. dicitur: *Quando habitaverint fratres simul*, in *Hebræo*: *Jabam*, quæ vox juxta *Rabbinos* significat fratres germanos, & filius eodem nomine debebat appellari. v. 6. *Et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit.* Quæ non verificantur in sententia *Africani*, cum *Jacob* & *Heli* tantum fuerint uterini fratres, ac filius primogenitus natus non fuerit vocatus *Heli*; sed *Joseph*.

R. Cum *Scindler* pag. 726. "Jabam, id est, Mariti frater, Levir, Rabbanus Jabam Leviritatio, affinitas, illa enim lex de fratribus ad consanguineos, & affines extensa fuit." Idem *Pagninus* in *Thesauro* pag. 407. habet.

R. Ad secundum cum S. *Aug.* lib. 2. retract. c. 12. "Ad hoc lex valere præcepit, ut ejus filius diceretur, non ut hoc, quod ille vocaretur." Idem habet q. 46. in *Deutr.* ubi id exemplificat in *Booz Ruth* 4. v. 9.

Pet. 16. An B. V. MARIA, & S. *Joseph* emisserint Virginitatis votum, & quandonam?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 28. a. 4. affirm. ubi ait:
 „ Sed contra: Aug. dicit in lib. de Sancta Virgi-
 „ nitate cap. 4. annuntianti Angelo MARIA respon-
 „ dit: quomodo fiet istud, quoniam virum non
 „ cognosco? Quod profecto non diceret nisi prius
 „ se Deo vovisset, (& in O.) conveniens fuit, ut
 „ Virginitas ejus ex voto esset Deo consecrata.
 „ Verum quia tempore legis oportebat generationi
 „ insistere, tam mulieres, quam viros... Mater Dei
 „ non creditur, antequam desponsaretur Joseph,
 „ absolutè Virginitatem vovisse... postmodum ve-
 „ ro, accepto Sponso, secundum quod mores il-
 „ lius temporis exigebant, simul cum eo votum
 „ emisit Virginitatis. (& ad 3.) Post desponsatio-
 „ nem ex communi voluntate simul cum Sponso
 „ suo votum Virginitatis emisit.” Etiam *S. Hier.*
Adv. Helvidium cap. 9.

Dices SS. PP. *Epiph.* hær. 78., *Greg. Nyss.* hom.
 2. de Resurrect. CHRISTI, *Joan. Chryst.* hom. de
 Annunt. Virg. *Hilarius* in cap. 1. *Matth.*, & *Amb.*
 in cap. 1. ad *Gal.* contrarium docent, en verba
Epiph.: ” Habuit Joseph primam suam uxorem ex
 „ tribu Juda, & peperit hæc ipsi liberos numero
 „ sex, quatuor masculos, & duas femellas.” &c.
 Qui se fundant in verbis *Matt.* 12. v. 46. *Ecce*
Mater ejus, & fratres foris stabant.

R. Hic magis SS. *Thomæ* & *Hieronymo* esse
 credendum, quam his patrum dictis, qui illa tan-
 rum habent ex falsa Judæorum traditione, ut *Ori-*
genes in cap. 13. *Matt.* reflectit, vel ex deliramen-
 tis apocryphorum, ut ait *S. Hier.* in cap. 12. *Matt.*
 „ Quidam fratres Domini de alia uxore Joseph
 „ filios suspicantur, sequentes deliramenta apocry-
 „ phorum, & quamdam Esthan mulierculam con-
 „ fingentes. Nos autem sicut in libro, quem con-
 „ tra Helvidium scripsimus, continetur, fratres
 „ Domini, non filios Joseph, sed consobrinos Sal-
 „ vatoris, *Mariæ* liberos intelligimus Materteræ

” Domini, quæ esse dicitur mater Jacobi minoris,
 ” & Joseph, & Judæ : quos in alio Evangelii loco
 ” fratres Domini legimus appellatos. Fratres autem
 ” consobrinos dici, omnis scriptura demonstrat.”

Pet. 17. An inter MARIAM, & *Joseph* verum,
 & ratum fuerit Matrimonium? Ac quomodo illud
 potuerit stare cum Virginitatis voto? ac quando-
 nam initum? an fuerit consummatum?

R. Ad primum affirm. cum *S. Tb.* 3. p. q. 29. a.
 2. O. & per totum, ” undè & Angelus vocat MA-
 ” RIAM conjugem Joseph, dicens ad Joseph *Matt.*
 ” 1. *ψ.* 20. *Noli timere accipere MARIAM conju-*
 ” *gem tuam.* Quod exponens Aug. in lib. de nup-
 ” tiis & concup. cap. 11. dicit: Conjux vocatur
 ” ex prima desponsationis fide: quam concubitu
 ” nec cognoverat, nec fuerat cogniturus.” Ac *ψ.*
 19. dicit *Matt. Joseph vir ejus. ψ. 24. Accepit con-*
jugem suam, atqui *vir* & *conjux* non dicitur, nisi
 inter matrimonio junctos ergo.

Dices 1. *Matt. ψ. 18., & Luc. 1. ψ. 26.* dici-
 tur: *Cum esset desponsata: ad Virginem desponsa-*
tam, ac *S. Hier.* in cap. 1. *Matt.* ait: ” Cum vi-
 ” rum audieris, suspicio tibi non subeat nuptia-
 ” rum, sed recordare consuetudinis scripturarum,
 ” quod Sponsi viri, & Sponsæ vocentur uxores.”
 Similia habent alii SS. PP. *Bernardus* hom. 2. su-
 per missus., *Hilarius* in cap. 1. *Matt.*, *Greg.* hom.
 16. in Evang., & *Aug.* Serm. 13. de Natali Do-
 mini.

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 29. a. 2. ad 1. ” Dicen-
 ” dum, quòd Hier. accipiat ibi maritum ab actu
 ” matrimonii consummati. (Et ad 2.) Quod Hier.
 ” nuptias vocet nuptialem concubitum.” Et sic
 etiam alii SS. Patres sunt intelligendi, ac Sermo
 13. non est *S. Aug.*, cùm à *Benedictinis* ad appen-
 dicem tomi ultimi sit rejectus, sicut & Sermo 9.

Deindè etiam vocatur *vir Joseph*, & *MARIA*
conjux, ut apud *Matt.* & *Lucam* loc. cit. videri

potest, ac licet etiam dicatur MARIA *desponsata*, erat tamen vera *conjux*, cum in multis S. Scripturæ locis conjuges *sponsi* vocentur: *Deutr.* 22. v. 23., *Osee* 4., *Isaia* 62., *Jeremia* 7. v. 34., & cap. 25. v. 10., *Joelis* 2., & 1. *Mach.* 9. &c. Deinde ad probandum verum ac ratum MARIE matrimonium S. *Tb.* loc. cit. in O. adducit S. *Aug.* verba dum ait:
 „ Unde Aug. dicit lib. de nuptiis & concupis. cap.
 „ 11. in fine: Omne nuptiarum bonum impletum
 „ est in illis parentibus CHRISTI, proles, fides,
 „ & Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum
 „ Dominum JESUM: fidem, quia nullum adulte-
 „ rium: Sacramentum quia nullum divortium.”

Dices 2. non fuit verum Matrimonium, quia *Matt.* v. 18. dicit: *Cum esset desponsata Mater JESU MARIA Joseph, antequam convenirent... noli timere accipere MARIAM... accepit conjugem suam.* Atqui *Remigius* intelligit illa verba de conventionem ad habitandum, & si jam essent conjugati, non deberet timere illam juxta consilium Angeli accipere.

R. Cum S. *Tb.* loc. cit. ad 3. ” Dicendum, quod
 „ sicut Chryst. dicit super *Matt.* Beata Virgo sic
 „ fuit desponsata Joseph, quod etiam esset domi
 „ habita. Nam sicut in ea quæ in domo viri con-
 „ cipit, intelligitur conceptio maritalis: sic in ea
 „ quæ extra domum concipit, est suspecta con-
 „ ceptio. Et ita non esset sufficienter provisum fa-
 „ mæ Beatæ Virginis per hoc, quod fuit despon-
 „ sata, nisi etiam fuisset domi habita. Unde &
 „ quod dicitur, & nollet eam traducere, melius
 „ intelligitur, id est, nollet eam diffamare in pu-
 „ blicum, quam quod intelligatur de traductione
 „ in domum. Unde & Evangelista subdit, quod
 „ voluerit occultè dimittere eam, quamvis tamen
 „ esset domi habita propter primam desponsationis
 „ fidem.” Deinde *ly accipere* sumitur pro *retine-
 re*, seu non *dimittere*, S. *Amb.* lib. 2. in *Luc.*

” Quam non accepit, nemo dimittit, & ideo
 „ qui volebat dimittere, fatebatur acceptam.” Ac
Luc. I. v. 34. dicit MARIA ad Angelum: *Quo-*
modo fiet istud, quoniam virum (nempè meum)
non cognosco. Ergo tunc habebat virum.

Inst. S. Th. loc. cit. ad 3. dicit: ” Nondum ta-
 „ men intervenerat solemnis celebratio Nuptiarum.
 „ Undè ut Chryf. dicit, non ait Evangelista: an-
 „ tequam duceretur in domum Sponsi, etenim in-
 „ tûs jam erat. Consuetudo enim fuit veteribus,
 „ ut Sponsæ in Sponsorum domibus haberentur;
 „ & ideo etiam Angelus dicit Joseph, ne timeas
 „ accipere MARIAM Conjugem tuam, id est, ne
 „ timeas Nuptias ejus solemniter celebrare.

R. S. Th. duas explicationes ex S. Chryf. ibi-
 dem adducere, quarum primam amplectitur dicens:
 „ Primum tamen magis consonat Evangelio.

R. Ad secundum cum eodem S. Th. 3. q. 29.
 a. 1. ad 1. ” ergo dicendum, quod beata Virgo
 „ Mater Dei ex familiari instinctu Spiritûs S. cre-
 „ denda est desponsari voluisse, confidens de di-
 „ vino auxilio, quod numquam ad carnalem co-
 „ pulam perveniret, hoc tamen divino commisit
 „ arbitrio, undè in nullo detrimentum passa est
 „ Virginitas.” Deindè juxta Theologos ad valo-
 rem Matrimonii non requiritur consensus in com-
 mercium carnale, & votum B. M. V. ante contrac-
 tum Matrimonium fuit tantùm conditionatum, ut
 diximus ex S. Th., cui non repugnat Matrimo-
 nium; si enim Matrimonium voto repugnaret,
 quia per illud tradunt sibi Conjuges *Jus in re*, in
 mutua corpora, pariter repugnarent Sponsalia,
 quia per hæc tradunt sibi *Jus ad rem* ad mutua
 corpora; omnes tamen admittunt Sponsalia inter
 MARIAM & Joseph.

R. Ad Tertium, illud fuisse initum ante An-
 geli salutationem, quia *Luc. I. v. 26.* *Missus est*
Angelus Gabriël ad MARIAM Virginem (jam)

desponsatam Viro, cui nomen erat Joseph. & S. Tb.

3. p. q. 29. a. 1. O. ait : " Conveniens fuit CHRI-
 „ STUM de desponsata Virgine nasci : tùm propter
 „ ipsum, tùm propter Matrem... propter ipsum
 „ quidem CHRISTUM quadruplici ratione: primò
 „ quidem ne ab infidelibus tamquam illegitimus
 „ natus abjiceretur... Secundò ut consueto modo
 „ ejus generatio per virum describeretur... Tertiò
 „ ad tutelam Pueri nati, ne diabolus contra eum
 „ vehementiùs nocumenta procuraret, & ideò Ig-
 „ natius dicit, ipsam fuisse desponsatam, ut partus
 „ ejus diabolo celaretur. Quartò ut à Joseph nu-
 „ triretur. Fuit etiam conveniens ex parte Vir-
 „ ginis primò quidem : quia per hoc redditur im-
 „ munis à pœna, ne scilicet lapidaretur à Judæis
 „ tamquam adultera : ut Hier. dicit. Secundò, ut
 „ per hoc ab infamia liberaretur, undè dicit Am-
 „ brof. super Luc., quod desponsata sit, ne te-
 „ meratæ Virginitatis adureretur infamiâ, cui gra-
 „ vis alvus corruptelæ videretur insigne præferre.
 „ Tertiò, ut ei à Joseph ministerium exhiberetur."
 Atqui hæ rationes SS. PP. non subsisterent, si
 illud Matrimonium non fuisset contractum ante
 Angeli annuntiationem, quia jam diabolus judi-
 casset de Virgine *Messiam*, diu promissum, esse
 conceptum : nec pariter suo, ac Matris consuluis-
 set honori, quia ipse ut illegitimus, & MARIA ut
 adultera, seu ut fornicata in domo Patris habiti
 fuissent &c.

Dices ex rationibus SS. PP. maximè *S. Ignatii*
 nihil probari, quia diabolus ea, quæ corporaliter
 fiunt, perspicacitate sui ingenii cognoscit, undè po-
 terat cognoscere Virginis, quamvis nuptæ, cor-
 pus esse integrum.

R. Cum *S. Tb.* loc. cit ad 3. " Diabolus multa
 „ potest virtute suæ naturæ, à quibus tamen pro-
 „ hibetur virtute divina : & hoc modo potest dici,
 „ quod virtute naturæ suæ diabolus cognoscere

„ poterat Matrem Dei non fuisse corruptam, sed
 „ Virginem: prohibebatur tamen à Deo cognos-
 „ cere modum Partûs Divini.

Replicas: sic Deus poterat omnem prorsus dia-
 boli reflexionem impedire, ut ignoraret CHRISTUM
 conceptum ex Virgine innupta.

R. Id verum esse absolutè loquendo, sed attento
 suæ providentiæ ordinariæ ordine non poterat, quia
 ordinare vult Deus, ut cursus ordinarius observe-
 tur, ac ut naturali modo, quando fieri potest, res
 peragantur.

R. Ad quartum cum S. Tb. 3. p. q. 29. a. 2. O.
 „ Non fuit illud Matrimonium consummatum...
 „ solus ibi nuptialis concubitus non fuit.” Con-
 sequenter ex dictis patet MARIAM fuisse Virginem
 ante partum. *Isaie 7. v. 14. Virgo concipiet*, atque
 id est de fide, ut ait S. Tb. 3. p. q. 28. a. 1. O.
 „ Simpliciter dicendum est, Matrem CHRISTI Vir-
 „ ginem concepisse: contrarium enim pertinet ad
 „ hæresim Hebionitarum, & Cerinthis, qui CHRI-
 „ STUM purum hominem arbitrabantur, & de
 „ utroque sexu eum natum putaverunt.” Et in
 partu, *Isaias* profequitur: *Virgo pariet Filium*, &
 S. Tb. 3. p. q. 28. a. 2. ” Sed contra est, quod in
 „ quodam sermone Ephesini Concilii dicitur:
 „ Natura post partum nescit ulterius Virginem:
 „ gratia verò & parientem ostendit, & Matrem
 „ fecit, & Virginitati non nocuit, fuit ergo Ma-
 „ ter CHRISTI Virgo in partu. (Et in O.) Abs-
 „ que omni dubio asserendum est, Matrem CHRI-
 „ STI etiam in partu Virginem fuisse. Nam Pro-
 „ pheta non solum dicit, ecce Virgo concipiet:”
 Sed etiam addit, *& pariet Filium*. Et post partum:
 audiatur iterùm S. Tb. loc. cit. a. 3. ” Sed contra
 „ est, quod dicitur Ezech. 44. porta hæc clausa
 „ erit, & non aperietur, & vir non transibit per
 „ eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus
 „ est per eam. Quod exponens Aug. in quodam

„ Sermone (14. de Natali Domini) dicit, quid
 „ est porta in domo Domini clausa, nisi quod
 „ MARIA semper erit intacta? Et quid est, homo
 „ non transibit per eam, nisi quod Joseph non cog-
 „ noscet eam? Et quid est Dominus solus intrat
 „ & egreditur per eam, nisi quod Spiritus S. im-
 „ prægnavit eam, & Angelorum Dominus nasce-
 „ tur per eam? Et quid est clausa erit in æternum,
 „ nisi quod MARIA Virgo est ante partum, &
 „ Virgo in partu, & Virgo post partum.” Similia
 habet O., & S. Hier. in cap. 44. Ezech.

Dices 1. juxta *Matt.* 1. v. 25. post partum MA-
 RIAM non permanfisse Virginem: *Et non cognes-
 cebat eam, donec peperit filium suum primogeni-
 tum.* Ergo post natum CHRISTUM Joseph cogno-
 vit MARIAM, ut S. Basilus hom. de Human. CHRI-
 STI videtur insinuare.

R. Cum S. Tb. loc. cit. ad 3.” S. Hier. in cap.
 „ 1. Matt. dicit quod usque vel donec, in scriptura
 „ posset dupliciter intelligi: quandoque autem de-
 „ signat certum tempus: secundum illud Gal. 3.
 „ propter transgressionem Lex posita est, donec
 „ veniret semen, cui promiserat. Quandoque ve-
 „ rò signat infinitum tempus: secundum illud Ps.
 „ 122. oculi nostri ad Dominum Deum nostrum,
 „ donec misereatur nostri, ex quo non est intelli-
 „ gendum, quod post impetratam misericordiam,
 „ oculi avertantur à Domino. Et secundum hunc
 „ modum loquendi significantur ea, de quibus
 „ posset dubitari, si scripta non fuissent: cætera
 „ verò nostræ intelligentiæ derelinquuntur. Et se-
 „ cundum hoc Evangelista dicit Matrem Dei non
 „ esse cognitam à viro usque ad partum: ut multò
 „ magis intelligamur cognitam non fuisse post par-
 „ tum.” Eadem habet S. Basilus loco cit.

Dices 2. ex *Isaia* loc. cit. non probatur MARIAM
 in partu Virginem remansisse, quia *Isaias* ibidem ait
 de partu Prophetissæ uxoris suæ, ut dicit cap. 8. v. 3.

se explicans: *Accessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit Filium.* Deinde loco *ly Virgo* in Hebræo legitur: *Alma*, id est *adolescentula*.

R. Cum S. Hier. in cap. 7. *Isaie*: " Numquam
,, me arbitror alma in muliere nupta legisse, sed
,, in ea, quæ Virgo est, ut non solum Virgo sit,
,, sed Virgo junioris ætatis, & in annis adoles-
,, centiæ; " in quibus erat B. V. MARIA, utpotè
tantum quatuordecim annorum, ut SS. PP. dicunt.

R. Ad 1. *Isaiam* ibidem agere de duplici partu
cap. 7. de partu Virginis MARIE, ut explicant SS.
PP. citati, & cap. 8. de partu Prophetissæ uxoris
suæ, ut probat argumentum.

Dices 3. *Matt.* 1. v. 18. habetur: *Antequam
convenirent &c.* Ergo postea convenerunt.

R. Cum S. Tb. loc. cit. ad 1. ex S. Hier. lib.
contra *Helvidium*: " Hæc propositio ante ... ea tan-
,, tum quæ prius cogitabantur ostendit. Et in cap.
1. *Matth.*

Pet. 18. Cur de Virgine nuptâ CHRISTUS nasci
voluerit?

R. Cum S. Hier. à S. Tb. in cap. 1. *Matt.* ad-
ducto: " Primùm ut per generationem Joseph,
,, origo MARIE monstraretur. Secundò ne lapida-
,, retur à Judæis ut adultera. Tertiò ut in Ægyp-
,, tum fugiens, haberet solatium mariti. Martyr
,, Ignatius quartam addidit causam, ut partus in-
,, quiens ejus celaretur diabolo, dum eum putat
,, non de Virgine, sed de uxore generatum. " Et
vide dicta nostra ex S. Tb. ad 3. Resp. petitionis
17. supra.

Pet. 19. Cur Joseph voluerit dimittere MARIAM
v. 19?

R. Cum *Euthymio* hîc quia: " Timebat Joseph
,, retinere Dei Matrem, ne Deum offenderet, re-
,, tentâ contra legem adulterâ. " Eadem habet S.
Joan. Chryst. hom. 4. in *Matt.*, & S. Aug. Serm.
16. de Verbis Domini cap. 7.

Alii SS. PP. *Origenes*, *Basilus*, *Theophylactus*, & *Bernardus* hom. 2. super missus dicunt id factum fuisse; quia judicabat se indignum matrimonio, & consortio Matris Dei. Prima tamen ratio, juxta dicta, est praeligenda, cum modò *Joseph* esset matrimonio junctus, antequam *MARIA* concepit, & quando *veluit occultè dimittere eam*, necdum de illo mysterio *Joseph* instructus erat, ut patet ex *Matthæo*. Lege *S. Tb.* hìc.

Dices 1. si *Joseph* id timuisset, uxorem suam de-
super interrogasset.

R. *Josephum* tacuisse ex verecundia, ac ab An-
gelo prævntum fuisse.

Dices 2. Quomodo *Joseph*, cum crimen celet
uxoris, *justus* describatur?

R. Cum *S. Tb.* hìc: " Quia ipse solus sciebat,
„ noluit eam divulgare; sed occultè dimittere, vo-
„ lens prodesse peccanti, non punire peccantem.
&c.

Pet. 20. Quem citet *Matt. v. 22. Prophetam*,
& an rectè *Isaiam*?

R. *Matthæum* rectè citare *Isaiam*, quia: illa
verba habentur *Isaiæ* 7. v. 14., ac non leguntur
apud alium Prophetam: per quæ verba *Isaias* pro-
ponit rem novam & stupendam in signum libera-
tionis *Jerusalem*, attamen si non egisset de Vir-
gine manente tali, rem miram non proposuisset, quia
quod Virgo concipiat, Virginitatemque suam amit-
tat indies fit, consequenter ibidem *Isaias* non agit
de partu *Ezechie* filii *Achaz*, qui jam natus erat,
& puer 9. annorum, ut colligitur ex lib. *Reg.* 4. cap.
16. & 18., nec de filio *Isaiæ*, qui non fuit vocatus
Emmanuel, sed: *Accelera spolia detrahere: festi-
na prædari. Isaiæ* 8. v. 3. Ergo locus ille debet
intelligi de B. V. *MARIA*, quæ sola ut Virgo per-
manens concepit & peperit *Emmanuëlem* nostrum
JESUM CHRISTUM. Lege *S. Tb.* hìc.

Dices 1. Vaticinium *Isaiæ* editum fuit ut *Achaz*

intelligeret *Jerusalem* brevi liberandam esse ab obfidi-
dione Regum *Syriæ & Israël* : atqui partus B. MA-
RIÆ V. diu post contigit, ergo &c.

R. Ergo partus Virginis *MARIÆ* non potuit esse
signum prævium & prognosticum, sed subsequens,
rememorativum, & confirmativum rei præceden-
tis, ac simile datur *Moyfi Exod. 3. v. 12. Hoc ha-
bebis signum, quod miserim te; cum eduxeris po-
pulum meum de Ægypto, immolabis Deo super
montem istum.* Sic rectè *Isaias* proposuit admira-
bilem Virginis partum in signum obtinendæ libe-
rationis, utendo argumento à majori ad minus,
quasi diceret: si Deus potest facere (uti postmo-
dum re ipsa facturus est) ut Virgo concipiat & pa-
riat Filium, quantò magis potest urbem *Jerosoly-
mitanam* liberare, ne gens *Judaica*, & ne Regia
stirps interiret.

Dices 2. postquam *Isaias* cap. 7. v. 14. dixit:
*Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & voca-
bitur nomen ejus Emmanuel.* Subdit: *Butyrum
& mel comedet, ut sciat reprobare malum, &
eligere bonum: quia antequam sciat puer repro-
bare malum, & eligere bonum, derelinquetur
terra, quam tu detestaris à facie duorum Regum.*
Atqui illa verba indicant ignorantiam, & profec-
tum in bono, quæ verò *Messiae* non conveniunt;
ac antequam puer ille promissus sciret reprobare
malum, & eligere bonum, imò antequam *CHRIS-
TUS* natus esset (qui diu post tantum natus fuit)
ac immediatè post editum hoc *Isaiæ* vaticinium, illi
duo Reges expulsi sunt.

R. Per verba objecta designari humanitatem, ac
Messiae puerilem ætatem, in qua voluit se more
cæterorum infantium conformare, & in quâ, scientiâ
experimentalî profecit *Luc. 2. v. 52.*, ut sensus
hujus prophetiæ sit: antequam puer (*Messias*) ad
talem perveniat ætatem, in qua infantes usu ratio-
is frui incipiunt, puta ad septimum annum, re-

verà duo illi Reges fugati erunt : etsi non nisi post multa sæcula puer ille nasciturus esset : quia Prophetæ loquuntur de re longè diffitâ, ac de præfenti, vel proximè futurâ.

Dices 3. Filius *B. M. Virginis* non fuit vocatus *Emmanuël*, ut *Isaias* ait : sed *CHRISTUS JESUS*, è contrà Filius *Isaiæ* vocatus fuit *Emmanuël*, quem cap. 8. v. 8. alloquens ait : O *Emmanuël*.

R. Ly *vocari* in scriptura sæpè sumi pro *esse*, ut *Isaiæ* 9. v. 6. & 7. *Vocabitur nomen ejus admirabilis* &c. Et hîc in *Matt.* v. 23. *Vocabunt nomen ejus Emmanuël; quod est interpretatum nobiscum Deus.* *CHRISTUS MARIÆ* Filius, verus *Emmanuël*, nobiscum Deus, Deus factus homo, & cum hominibus conversans.

R. Ad v. 8. cap. 8. Ly O *Emmanuël*, his verbis *Isaiam* non alloqui Filium suum recenter natum ; sed dirigit id ad *Messiam* venturum. Nec obest, quod immediatè ante de Filio suo sit sermo : quia solent Prophetæ subitò mutare sermonem de una in aliam personam, de figura ad rem figuratam transvolare. Ut *Pf.* 71. ubi *David* à *Salomone* ad *CHRISTUM* transit.

Dices 4. *Isaiæ* vaticinium non potest intelligi de *Messia*, quia *Messias* *JESUS CHRISTUS* ex Virgine debuisset nasci, atqui *CHRISTUS* non est natus ex Virgine, quia *Joseph* est Pater *CHRISTI*. Ergo &c.

R. Juxta *Matth.* (1. v. 16. *De qua natus est CHRISTUS*, & v. 18. *Inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.*) *CHRISTUM* solùm natum ex Virgine *MARIA*, & non ex *Josepho*, ac ideò *S. Tb.* hîc ait : " Natus est autem Dei Filius ex homine, id est ex *MARIA*,... & non per hominem, id est, ex viri coitu." Quo sensu *Joseph* est Pater Dei, vide in *Luc.*

Pet. 21. An benè *MARIA* Virgo dicatur : *Theotocos*, id est Mater Dei ?

R. Affirm. cum *S. Tb.* hîc : " Assimulatur autem

„ quodammodo nativitati, quæ est secundum nos
 „ Sacramentum: Matres etenim terrenorum mi-
 „ nistrant naturæ coagulata paulatim carnem
 „ perficiendam in specie humana. Immittit autem
 „ animali Spiritum Deus. Sed licet sint istæ so-
 „ lummodo terrenorum corporum Matres; attamen
 „ parientes totum animal, & non partem
 „ peperisse dicuntur. Tale autem aliquid gestum
 „ percipimus in generatione Emmanuël: natum
 „ enim est ex Patris substantia Dei Verbum. Quia
 „ vero carnem assumpsit, propriam eam faciens,
 „ necessarium est confiteri, qui natus est secun-
 „ dum carnem per mulierem. Quia igitur & Deus
 „ verè est, quomodo dubitabit quispiam Sanctam
 „ Virginem dicere genetricem? ” Et 3. p. q. 35.
 a. 4. per totum.

Pet. 22. An Corpus CHRISTI fuerit formatum
 ex purissimo Sanguine B. Virginis?

R. Affirm. cum S. Th. 3. p. q. 31. a. 5. ” Sed
 „ contra est, quod Damasc. lib. 3. orth. fidei c. 1. &
 „ 2 dicit: Quod Filius Dei construxit sibi ipsi ex
 „ castissimis & purissimis Sanguinibus Virginis Car-
 „ nem animatam animâ rationali. Et O. In con-
 „ ceptione CHRISTI fuit secundum conditionem
 „ naturæ... habet autem hoc naturalis conditio,
 „ quod in generatione animalis foemina materiam
 „ ministret... hæc autem materia... est sanguis
 „ Mulieris non quicumque, sed perductus ad quam-
 „ dam ampliorem digestionem per virtutem gene-
 „ rativam Matris, ut sit materia apta ad concep-
 „ tum. Et ideò ex tali materia fuit Corpus CHRISTI
 „ conceptum.” Et 3. p. q. 35. a. 3. per totum.

Pet. 23. Cum constet ex *Matthæo* CHRISTUM
 natum fuisse de Spiritu S., & B. Virgine, an S.
 Spiritus possit dici Pater, sicut MARIA Mater? &
 quare non?

R. Ad 1. cum S. Th. 3. p. q. 32. a. 3. ” Sed con-
 „ tra est, quod Aug. dicit in *Enchir.* cap. 40. Na-

„ tus est CHRISTUS de Spiritu S. non sicut Filius,
 „ & de MARIA Virgine sicut Filius (*In O. dat ra-*
 „ *tionem*) Nomina Paternitatis & Maternitatis &
 „ Filiationis generationem consequuntur, non ta-
 „ men quamlibet, sed propriè generationem vi-
 „ ventium, & præcipuè animalium... Filiationis
 „ accipit nomen, solum illud, quod generatur in
 „ similitudinem generantis. Unde, sicut Aug. dicit
 „ lib. 3. Enchir. cap. 39., non dicimus quod capillus
 „ qui nascitur ex homine, sit filius hominis...
 „ CHRISTUS autem est Filius Dei secundum per-
 „ fectam rationem Filiationis: unde quamvis se-
 „ cundum humanam naturam sit creatus & justifi-
 „ catus, non tamen debet dici Filius Dei, neque
 „ ratione creationis, neque ratione justificationis,
 „ sed solum ratione generationis æternæ, secun-
 „ dum quam est Filius Patris solius. Et ideò nullo
 „ modo debet dici CHRISTUS Filius Spiritûs S., nec
 „ etiam totius Trinitatis.” Eadem habet in cap. 1.
Matt.

Pet. 24. quo anno, mense, die, ac horâ CHRI-
 STUS natus sit? quo in loco? ac in cujus con-
 sortio?

R. 1. CHRISTUM natum esse *in diebus Herodis*
Regis Matth. 2. v. 1. anno 36. ipsius, anno 40.
 Imperii *Octaviani Augusti*, anno 41. *Juliano*,
 anno 4. Olympiadis 193., Urbis *Romæ* conditæ
 749., P. J. 4709., Mundi 4000., Consulibus *Au-*
gusto Cæsare 12. & L. Cornelio Sylla: post mediam
 noctem incipientem diem 25. Decembris. Quod
 probatur quo ad omnes partes; teste *Josepho He-*
bræo (cui maximè fides est adhibenda circa *Hero-*
dis historiam, ut ait *Eusebius*) anno 37. regni sui
Herodes moritur: lib. 17. antiq. cap. 10. de *Herode*
 ait: ” Quinto post occisum Antipatrem die vitam
 „ finivit, cum regnasset post interfectum Antigo-
 „ num annos 34., postquam autem Rex à Roma-
 „ nis creatus fuerat 37.” Idem habet lib. 1. de

Bello Judaico cap. ult. ac eodem *Josepho* lib. 14. Antiq. cap. 26. " Ille Regium fastigium adeptus est „ est Olympiade 184., (anno 4.) Cajo Domitio „ Calvino iterum, & Cajo Asinio Pollione Con- „ sulibus. " Et juxta omnes Chronologos annus Consulatus *Calvini* & *Asinii* concurrit cum anno 5. *Augusti* Imperatoris & cum anno Urbis *Romæ* 714.; quibus addas 36. annos quibus regnavit *Herodes*, cujus primus annus concurrit cum 5. *Augusti* anno, ac in toto tantum regnavit 37. annis, ut ex *Josepho* vidimus; invenies *Herodem* mortuum fuisse anno 41. *Augusti* Imperatoris, 42. *Juliano*, anno 4. Olympiadis 193., Urbis *Romæ* 750., ante Festum Paschæ, vel verius ut alii dicunt 25. Novembris post secundam Lunæ eclipsem. Iterum *Josephus* lib. 17. Antiq. cap. 8. " Luna eadem nocte „ defecerat. " Ergo necessario debet admitti, CHRISTUM natum fuisse anno 40. Imperii *Augusti* (cum sit natus 25. Decembris) alias non fuisset natus in diebus *Herodis*. Deinde prob. *Archelaus* 7. diebus post obitum patris sui *Herodis* cæpit regnare teste *Josepho* lib. 17. Antiq. cap. 11., & anno sequenti ut dicit idem *Josephus* lib. 17. Antiq. cap. 17. " *Archelaum* quidem Regem non pronuntiat, di- „ midia verò Judææ regionis quæ *Herodi* tributa „ reddebat, Toparcham constituit : " Quia illo infcio regnum patris occupaverat, qui " *Arche- „ laus* in exilium pellitur Viennam Gallia civita- „ tem anno 10. Principatus sui. " *Josephus* lib. 17. Antiq. cap. 19. vel " nono Principatus sui anno, " ut ait lib. 2. de Bello Judaico computando ab uno anno à morte patris sui. Ergo *Herodes* mortuus est anno 41. *Augusti* &c. Ant. constat ex *Josepho*, & teste *Dione* lib. 55. *Archelaus* ab *Augusto* in exilium fuit missus anno 50. *Augusti*, Conf. *M. Æmilio Lepido* & *L. Arruntio*, detrahas modo 10. annos incompletos, quibus *Archelaus* regnavit mortuo patre, vel 9. annos completos à diviso reg-

no, quod contigit uno anno à morte patris ab annis 50. regni *Augusti*, invenies *Herodem* mortuum anno Imperii *Augusti* 41.: nec etiam ante, quia infrà ostendam *CHRISTUM* anno 30. currente ætatis suæ fuisse Baptizatum anno 16. Imperii *Consularis Tiberii*, anno 71. *Juliano*, Urbis conditæ 779. anno 2. Olympiadis 201. &c. ergo abstrahendo 30. annos, sequitur *CHRISTUM* fuisse natum anno 41. *Juliano* &c. quadriennio integro ante æram vulgarem.

Deinde natum fuisse *CHRISTUM* 25. Decembris tamquam Ecclesiæ traditionem admittit *S. Aug.* in *Pf.* 132. dicendo: " Joannes natus est sicut tradit
 „ Ecclesia, octavo Kalendas Julias, cum jam in-
 „ cipiunt minui dies: Dominus autem natus est
 „ octavo Kalendas Januarias, (*id est 25. Decembris*)
 „ quando jam dies incipiunt crescere." Idque factum fuisse mediâ nocte testatur *Luc.* 2. *ψ.* 8. dicens: *Custodientes vigilias noctis, & Sap.* 18. *ψ.* 14. dicitur: *Cum quietum silentium conteneret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus à Regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram profilivit.* Et *S. Hier.* *Epist.* 27. cap. 4. ait: " Pastores nocte vigilantes
 „ audire meruerunt: Gloria in excelsis Deo."

Dices I. *CHRISTUS* natus est, quando *exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis, hæc descriptio prima, facta est à præside Syriæ Cyrino. Luc.* 2. *ψ.* 1., atqui id factum fuit anno 42. Imperii *Augusti* ut dicit *Eusebius* in *Chronico*. Ergo non est natus anno 40. ipsius.

R. Cum *Suetonio* in *Octavio* cap. 82. *Augustum* tertio fecisse descriptionem. Primo anno 17., secundo anno 37., & tertio anno 57. regni sui, seu anno ultimo vitæ suæ, ut ipse met testatur in vita à se conscripta, ac cum teste *Tirino* in cap. 2. *Luc.* agatur de secunda descriptione, quæ " quinquen-
 „ nio duravit, & anno 40. Bethlehemi instituta,

„ anno penultimo vitæ Herodis magni, ” quæ à
 S. Luca dicitur *prima*, nempè facta à *Cyrino*, seu
Quirino est *prima*: cum idem secundam fecerit
 post exilium *Archelai*, de qua *Iosephus* ait lib. 18.
 Antiq. cap. 1. nec contrarium dicit *Tert.* lib. 4.
 contra *Marchionem* cap. 19. ” Censui constat ac-
 „ tos sub Augusto nunc in Judæa per Sentium Sa-
 „ turninum, ” quia à *Cyrino* fuit inchoata, con-
 tinuataque per *Sentium Saturninum*, *Cyrino* in de-
 bellandis *Homonadensibus* occupato: vel hic à
Tertul. recedendum, cum *S. Lucas* contrarium
 habeat.

Dices 2. *S. Hier.* in cap. 2. *Isaiæ* ait: ” Veteres
 „ revolvamus historias, & inveniemus usque ad
 „ 28. annum Cæsaris Augusti, cuius 41. anno
 „ CHRISTUS natus est in Judæa, in toto orbe ter-
 „ rarum fuisse discordiam. ”

R. *S. Hier.* nobiscum sentire, quia ille annum
 numerat à *Kalendis Januarii*, octo diebus post
 CHRISTI nativitatem; unde si per octo dies retro-
 cedamus usque ad 25. Decembris, quâ die natus
 est CHRISTUS, inveniemus ipsum natum de mente
S. Hier. in fine anni 40. *Augusti*.

Dices 3. Ecclesia Latina in suo Martyrologio
 utitur ærâ *Dionysianâ*, juxta quam CHRISTUS na-
 tus est anno 44. *Augusti*, & anno 4. Olympiadis
 194., & in vetustis Consulium fastis ad annum Ur-
 bis *Romæ* 754. dicitur. ” Hoc conf. CHRISTUS na-
 „ tus est 8. Kal. Jan. Lun. 15.

R. Id totum verum esse, sed Ecclesia in hoc
 Martyrologio ita legendo tantum sese permissivè
 habet, sicut utendo calculo LXX., quem tamen
 non approbat, sed unice permittit, ne maxima fie-
 ret in instrumentis publicis mutatio. At dicimus in
 codice fastorum mendam esse: nam ad annum 782.
Romæ conditæ ponit Passionem CHRISTI, & sic se-
 queretur, quod CHRISTUS passus fuerit anno vitæ
 suæ 28., quod nullus admittit.

Dices 4. anni 37. quibus *Herodes* regnavit non sunt computandi ab anno 5., sed ab anno 14. *Augusti*, quo *Augustus* *Marcum Antonium Herodis* patronum in pugna *Actiaca* superavit, & Regnum *Herodis* renovavit, ut *Iosephus* lib. 10. *Antiq.* cap. 7.

R. Cum eodem *Iosepho* loc. cit. *Herodem* veniam non petiisse, nec Regni confirmationem accepisse; sed unicè se justè defendisse, consequenter nulla est ratio, novam epocham ponendi: admitto tamen cum historicis duplicem epocham Regni *Herodis*, unam ab anno 5. Imperii *Augusti* inchoatam ut jam dixi, ac aliam à morte *Antigoni*, seu ab expugnatione Urbis *Hierosolymorum* facta ab *Herode*, & *Sosio* anno Urbis conditæ 717. *Marco Agrippa*, & *Canidio Gallo* Consulibus, tribus annis postquam à Senatu fuit Rex declaratus, ut *Iosephus* lib. 14. *Antiq.* cap. 26. ait. Sed non illam à *Baronio* adductam in argumento. Admitto pariter duplicem epocham Imperii *Octaviani Augusti*, quarum prima est inchoata anno 2. *Juliano*, Urbis *Romæ* conditæ 710., quo anno die 15. Martii *Cajus Julius Cæsar* à *Cassio*, & *Bruto* in Senatu fuit occisus, ut testatur *Iosephus* lib. 14. *Antiq.* cap. 19. & *Cajus Octavianus Augustus* ejus ex sorore Nepos in Imperio successit: secunda incipit 13. annis post, à devictis *Antonio*, & *Cleopatrá* in pugna *Actiaca*, ut refert *Dio* lib. 51, anno nempe Urbis conditæ 723., *Juliano* 15. hæc nota benè, ne argumenta nimium multiplicentur.

Dices 5. *Iosephus* errat in narrandis annis *Herodis*, quia lib. 14. *Antiq.* cap. 17. ait: "Antipater, Herodem Galilææ tutorem constituit, adhuc, omninò juvenem, nam 15. annorum tunc erat," ac id contigit annis septem antequam à Senatu anno 5. *Augusti* Rex fuerit statutus: & lib. 17. *Antiq.* cap. 8. dicit illum mortuum: "Cum annum agebat circiter septuagesimum." Ac juxta lib. 14.

cit. tantum esset 59. annorum, quando mortuus est.

R. Cum Chronologicis *Torniello, Tirino, Norisio* aliisque in textu *Josephi* irrepsisse errorem, ac loco 15. legendum esse 25., quia alii Historici, ut *Uferius, Ptolemæus, & Nicolaus Damascenus*, ex quibus *Josephus* suam historiam desumpsit, scribunt *Herodem* tum 25. annorum fuisse: dein constat ex *Josepho Hebræo* lib. 14. Antiq. cap. 13. *Antipatrem* quatuor habuisse filios, videlicet "Phaselum, & Herodem qui fuit Rex, & Josippum, & Pheroram, filium quoque Salomen," quos apud *Aretam Regem Arabum* deposuit, dum anno V. C. 688. bellum contra *Aristobolum* gereret, ergo tunc natus erat *Herodes* & puer 5. annorum, nam ab anno V. C. 688. usque ad annum V. C. 707. sunt 19. anni, ergo plus erat quam 15., sed 25. annorum.

R. 2. CHRISTUM natum in *Bethlehem Judæ* *Matth. 2. v. 5.*, sicut prædictum erat per *Michæam* Prophetam cap. 5. v. 2.: *Tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Judæ: ex te mihi egredietur, qui sit Dominator in Israël, & egressus ejus ab initio, à diebus æternitatis.*

Dices, inter *Matthæum & Michæam* datur triplex antilogia, quia *Matthæus* dicit: *Tu Bethlehem terra Judæ; Michæas: Bethlehem Ephrata. 2. Matthæus: nequaquam minima es; Michæas: parvulus es. 3. Matth.: in Principibus Judæ; Michæas: in millibus Judæ.*

R. 1. Cum *S. Hier.* in cap. 5. *Michææ*: "Arbitror *Matthæum* volentem arguere scribarum, & Sacerdotum erga divinæ Scripturæ lectionem, negligentiam, sic etiam posuisse, ut ab eis dictum est."

R. 2. Nullam veram esse antilogiam, quia *Bethlehem* etiam *Ephrata* fuit dicta, sic fuit binomia cum *Ephrata* fuerit pater *Bethlehem* 1. *Paral. 4. v. 4.*, quod confirmans *S. Hier.* loc. cit. ait:

„ Bethlehem ipsa sit, quæ Ephrata, Liber Gene-
 „ seos ostendit, in quo Scriptura commemorat:
 „ mortua est Rachel, & sepulta in via Ephrata,
 „ quæ est Bethlehem (Gen. 35 v. 19. & circa
secundum ait Hier. hic.) Minima quidem es, ô
 „ Bethlehem, ô Ephrata, si muros, si cives, si
 „ ædificia, si celebritatem spectes, sed tamen ne-
 „ quaquam minima es, si Principes ex te natos,
 „ & nascituros spectes: ex te enim natus est Rex
 „ David, & ex te nascetur CHRISTUS.”

R. 3. Verbum Hebræum *Eleph*; & *Principem*,
 & *mille* significare, ac in idem redire, ut sensus sit:
 Inter civitates, quæ continent multa populorum
 millia, & suos Principes habent. Ac in spelunca
 inter Bovem & Asinum, ut ait S. Hier. Epist. 27.
 cap. 4. de *Paula* scribens: ” Inde Bethlehem in-
 „ gressa, in specum Salvatoris introiens; postquam
 „ vidit sacrum Virginis diverforium, & stabulum
 „ in quo agnovit Bos possessorem suum, & Asi-
 „ nus præsepe Domini sui, ut illud impleretur,
 „ quod in eodem Propheta scriptum est: Beatus
 „ qui seminat super aquas, ubi Bos & Asinus cal-
 „ cant.” Ac solo S. *Josepho* præsentente. Etiam idem
 ad *Helvidium*.

Pet. 25. An partus Virginis MARIE fuerit sine dolore?

R. Affirm. cum S. *Tb.* 3. p. q. 35. a. 6. O. Dolor
 „ parientis causatur ex apertione meatuum, per quos
 „ proles egreditur... CHRISTUS est egressus ex
 „ clauso utero Matris: & sic nulla violentia aper-
 „ tionis meatuum ibi fuit, & propter hoc in illo
 „ parru nullus fuit dolor, sicut nec aliqua corrup-
 „ tio. Sed fuit ibi maxima jucunditas, ex hoc quod
 „ Homo Deus est natus in mundum, secundum
 „ illud Isaia 35. germinans germinabit sicut lilium,
 „ & exultabit lætabunda & laudans.”
 Dices S. *Amb.* in cap. 2. *Luc.* ait: ” CHRISTUS
 „ aperuit tibi vulvam... aperuit Matris suæ vul-
 „ vam.”

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 28. a. 2. ad 1. "Dicendum, quod Amb.... ut Beda dicit in Luc. confuetæ nativitatis more loquitur: non quod Dominus sacri ventris hospitium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit. Unde illa adapertio non significat reſerarium communem clauſtri pudoris Virginei: ſed ſolum exitum prolis de utero Matris." Quod fuit factum per penetrationem.

Pet. 26. Quinam fuerint illi *Magi* cap. 2. v. 1., & quot fuerint? ac quando venerint ad præſepe Domini?

R. Cum *S. Tb.* in cap. 2. *Matth.* "Hi autem Magi Reges fuerunt, qui etſi tria munera obtuliſſe dicuntur, non ideò non plures quam tres fuiſſe probantur, ſed ut per eos gentes quæ ex tribus filiis Noë natæ ſunt, futuræ ad fidem præfigurarentur, vel tot fuerunt Principes, qui plures duxerunt in comitatu ſuo. Venerunt autem non poſt annum, quia tunc inveniretur in Ægypto, non in præſepio; ſed tertia decima die." Ex qua authoritate conſtat *Magos* fuiſſe Reges, ut confirmat *S. Hier.* in *Pſ.* 71. v. 10. "Reges Tharſis, & inſulæ: omne hic mundiale imperium, honores, & ordines ad Dominum accedere." Ac id à ratione oſtenditur; quia ſi Reges non fuiſſent, non fuiſſent auſi munera deferre Regi Judæorum, nec accedere ad *Herodem*, nec ipſe *Herodes* dignatus fuiſſet illos ad ſe vocare. Etiam numero tres fuiſſe: nempè *Gaſparem*, *Melchior*em & *Balthazarem*; ex quibus unus fuit Æthiops ex Arabia Madianitide, ex qua fuit Uxor *Moyſis* Æthiopifſa. Ac eos veniſſe die 13. à Nativitate Domini, ut confirmat idem *S. Tb.* 3. p. q. 36. a. 6. "Magi pervenerunt ad CHRISTUM 13. die Nativitatis ejus, quo die Feſtum Epiphaniæ celebratur. Si enim revoluto anno, vel etiam duobus annis veniſſent, non inveniſſent eum in Bethlehem:

„ cum scriptum sit Luc. 2. , quod postquam per-
 „ fecerunt omnia secundum Legem Domini (of-
 „ ferentes scilicet Puerum JESUM in Templum)
 „ reversi sunt in Galilæam , in Civitatem suam Na-
 „ zareth. ” Deindè si biennio à Natali CHRISTI ve-
 „ nissent , non venissent in diebus *Herodis* , cùm jam
 mortuus esset , ut constat ex dictis. Id confirmant
 SS. PP. *Hier.* , *Aug.* , & alii.

Dices 1. *S. Epiph.* esse contrariæ sententiæ *Hæ-
 res.* 51. , ubi ait , *Magos* biennio post natum Do-
 minum tantum venisse.

R. Magis adhærendum esse Ecclesiæ traditioni ,
 ac aliorum omnium SS. PP. placitis , quàm uni
S. Epiphanio.

Dices 2. Sententiam *S. Epiphanii* colligi ex ver-
 bis *Matt.* 2. v. 16. : *Herodes... occidit omnes pue-
 ros , qui erant in Bethlehem , & in omnibus fini-
 bus ejus à bimatu & infra , secundum tempus ,
 quod exquisierat à Magis.*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 36. a. 6. ad 3. ” Hero-
 „ des... non solum bimos pueros interfecit , sed
 „ etiam infra , quia , ut ait *Aug.* in quodam ser-
 „ mone Innocentium , timebat ne puer speciem
 „ suam paulò suprâ ætatem , vel etiam infra trans-
 „ formaret. ” Item *S. Joan. Chrysost.* hom. 7. in
 cap. 2. *Matt.* , ita ut ly *secundum tempus* non de-
 beat referri ad : à bimatu , sed ad : *infra* , ut ex-
 ponit *Jansenius* hîc , & *Baronius* ad annum 1.
 CHRISTI , ac sic ex propria malitia ampliavit tem-
 pus , sicut & locum ; cùm addatur in Textu : *Et
 in omnibus finibus ejus.*

Dices 3. Magi diu post advenisse , quia *Matt.* 2.
 v. 13. ait : *Qui cùm recessissent , ecce Angelus Do-
 mini apparuit in somnis Joseph , dicens : surge &c.*

R. Cum *S. Tb.* in cap. 2. *Matt.* ” Intelligendum
 „ quod non statim post recessum Magorum facta
 „ est ista apparitio , quia totum quod dicitur Luc.
 „ 2. debet interponi , scilicet de Purificatione.

postquam impleti sunt dies &c. Non enim Herodes statim cogitavit de interfectione puerorum... id diu antè monuit S. Aug. lib. 2. de conf. Evang. cap. 11."

Dices 4. Si jam *Magorum* oblatio fuisset facta, jam MARIA aurum haberet ad emendum agnum, quem obtulisset juxta Legem *Levit. 12. v. 6.*, quod non fecit.

R. Cum S. *Tb. 3. p. q. 37. a. 3. ad 4.* MARIA non tenebatur offerre agnum, quia *Magorum* aurum jam in pauperes erogaverat. Et cum in Lege citata *v. 8.* addatur: *Quod si non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, vel duos pullos columbarum.* Ac sic B. V. MARIA more pauperum par turturum tantum obtulit.

Pet. 27. Ex qua regione venerint *Magi*?

R. Cum SS. PP. *Justino Martyre* Dialog., cum *Triphone*, *Tertull.* lib. 3. contra *Marc.* cap. 13., *Cypriano* serm. de stella & *Magis*, *Cyrillo Alex.* lib. 4. in *Isaiam* orat. 4. Magos venisse ex *Arabia felice* juxta illud *Psal. 71. v. 10. : Reges Arabum & Saba dona adducent, & v. 15. : Dabitur ei de auro Arabiæ.* Quæ verba SS. PP. *Hieron.*, *Aug.*, *Basil.*, *Theodor.* & alii intelligunt de *Magis* CHRISTUM adoraturis; ac etiam Ecclesia in Festo *Epiphaniæ*. Deindè juxta omnes *Arabia felix* abundat Auro, Thure & Myrrha. Pariter *Num. 24. v. 17. Balaam* prophetavit: *Orietur stella ex Jacob:* quæ Prophetia permovit Magos ad quærendum Dominum visâ stellâ, ac notior erat Arabibus, quam Chaldæis & Persis; quia *Balaam* illam viderat in *Arabia*, ut refert S. *Hier.* in cap. 15. *Isaiæ*.

Dices 1. Magos venisse ex Perside juxta S. *Tb 3. p. q. 36. a. 7.* dicentem: "Stella ferebatur à septentrione in meridiem, ita enim Judæa jacet ad Persidem, undè *Magi* venerunt."

R. S. Tb. non assertivè id dixisse, sed tantum disputativè, cum art. 6. ad 3. habeat: "Hoc dico, si venerint ex extremis partibus Orientis. Quidam tamen dicunt eos venisse de Regione propinqua, undè fuerat Balaam, cujus doctrinæ Sectatores fuerunt; dicuntur autem ab Oriente venisse, quia Terra illa (Arabia felix) est ad orientalem partem Terræ Judæorum." Saltem partialiter.

Dices 2. Etiam in Ps. 71. v. 9. legitur: *Coram illo procident Æthiopes, & Reges Tharsis*. Atqui *Æthiopia* longè distat ab *Arabia*, & *Tharsis* est in *India orientali* juxta Geographos.

R. Distinguendo min., *Ætiopiam Abyssinam* multum distare ab *Arabia*, non *Ætiopiam Medianam*, cum sit ipsa *Arabia*: ac *Tharsim* sumi debere pro Mari, ut notat S. Hier. in *Isaiam*.

Dices 3. Magi tempore 13. dierum non potuerunt conficere iter ab Oriente usque *Bethlehem*.

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 36. a. 6. ad 3. "Magi... longissimum iter in 13. diebus peregerunt, partim quidem adjuti divinâ virtute, partim autem Dromedariorum velocitate." Deindè intervallum inter *Arabiam felicem* & *Bethlehem*, est tantum 120. leucarum, ut Geographi admittunt, & sic Magi singulis diebus tantum debebant peragere iter 10. leucarum.

Pet. 28. Qualis fuerit Stella, ac quo tempore Magis apparuerit?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 36. a. 7. "Sed contra est, quod Aug. dicit lib. 2. contra Faustum cap. 5.: non ex illis erat hæc Stella, quæ ab initio creaturæ itinerum suorum ordinem sub creatoris lege custodiunt, sed novo Virginis partu, novum Sidus apparuit." Lege totum istum articulum.

R. Ad secundum Stellam apparuisse eodem die, quo natus est Dominus; quia *Matt.* 2. v. 2. dicitur:

Ubi est, qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus &c. Ergo hæc stella erat signum jam nati novi Regis, non nascituri, aliàs haberetur in Textu: *ubinasceretur.*

Pet. 29. An singuli Magi terna obtulerint munera?

R. Affirm. cum S. Scriptura *Matt. 2. v. 11. Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera* (nempe singuli) *Aurum, Thus, & Myrrham.* Quia singuli, ut dicunt SS. PP., adoraverunt CHRISTUM natum, ut Deum per Thus, ut Regem per Aurum, ut Hominem mortalem per Myrrham; ut S. Hier. in cap. 2. ex *Juvenco*: "Thus, Aurum, Myrrham, Regique, Hominique, Deoque dona ferunt."

Pet. 30. Unde Magi potuerint ex Stella cognoscere natum CHRISTUM? & hanc fuisse veram illam Stellam?

R. Ex majorum traditione, ac ex Prophetia *Balaam Num. 24. v. 17.: Orietur stella ex Jacob.*

R. Ad secundum ex instituta stellæ specie, splendore, ac proprietatibus apud S. Th. 3. p. q. 36. a. 7. O. descriptis, ac Deo (teste S. Leone serm. 1. de *Epiph.*) "Simul mentes eorum illuminante, & aspicientibus intellectum dante."

Pet. 31. Quid per v. 4.: *Congregans omnes Principes Sacerdotum &c.* detur intelligi?

R. Cum *Estio*: Legem requirendam esse ex ore Sacerdotis etiam mali, ac hic agi de Principibus cujuscunque classis: nam 24. classes, seu familiæ Sacerdotum à Davide institutæ erant 1. Paral. 24., quarum singulæ suum habebant Principem.

Pet. 32. Ostende mihi ex V. T. CHRISTUM natum, seu verum *Messiam* venisse? ac proba illud?

R. Id efficaciter probari ex Prophetia *Jacob Gen. 49.* teste S. Th. 3. p. q. 35. a. 8. ad 2. "Ideò CHRISTUS Regis alienigenæ tempore nasci voluit, ut impleretur Prophetia Jacobi, dicentis Gen. penult. v. 10.: Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat

„ qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.
Juxta hanc Prophetiam vigeat Sceptum in Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat *Messias*, atqui modò ablatum est Sceptum de Juda, ergò *Messias* venit. Major patet, & min. prob.; quia Judæi nullibi de facto tenent Sceptum, nec tempore *Herodis* tenebant.

2. Prob. *Jacob* ibi prædixit *Messiam* eo tempore venturum, quo Sceptum, sive Regalis & Ducalis Dignitas transivit ad alienigenam, atqui *CHRISTUS* natus est tempore *Herodis* alienigenæ, ut ostendimus, ergò &c. *Herodem* enim fuisse *Idumæum* tradit *Josephus* lib. 24. *Antiq.* cap. 24., ac eum fuisse alienigenam attestantur omnes SS. Patres.

Dices 1. Prophetia hæc non potest intelligi de *Messia*, quia pro ly *mittendus* in Hebræo ponitur *Schilo*, significans *Pacificum*, vel *Filium ejus*, deindè est nomen loci: 2. quia in Hebræo habetur *Scbebet*, id est, *Virga*, & potest sumi pro *Virga castigationis*, ut *Exod.* 21. v. 20., & *Pf.* 22. v. 4., ità ut sensus sit: *Non defuturas Judæis calamitates donec veniat Messias*: tertio in Hebræo ponitur *Adki*, & *ad* significat *in æternum*, & *ki* quando, & facit hunc sensum: *Non recedet Sceptum de Juda in æternum, quando Messias venerit*, ergò ex illa Prophetia efficaciter non probatur contra Judæos *Messiam* venisse.

R. Cum *S. Tb.* in cap. 49.: „ Sylo est idem „ quod missus, vel missio, apud Dominum autem *CHRISTUS* sic erat mittendus, quod erat per „ æternam prædestinationem quasi jam missus.” Et quàmvis *Schilo* significet *Pacificum*, antonomastice *Messias pacificus* vocatur, & etiam *Filius ejus*, scilicet *B. M. Virginis*, ac etsi *Salomon* etiam vocetur *Pacificus*, de illo tamen locus iste non potest intelligi, quia nato *Salomone* Sceptum de Juda ablatum non est, sed per 400. annos in suis Successoribus perseveravit, nec de aliis, neque de

Saülis unctione in *Schilo*, quia ut *S. Th.* loc. cit. ait: "Istud est ridiculum, quia antè Regem Da-
,, vid Tribus Juda nullum nobile Dominium, plus
,, quàm Tribus cæteræ legitur habuisse, imò etiam
,, minus. Nam Moyses de Tribu Levi fuit primus
,, Dux Israël, & postmodum Josué, qui fuit de
,, Tribu Ephraïm, & præter Othoniël Judicem,
,, non legitur aliquis de Juda Judex, vel Dux bel-
,, lorum Israël fuisse." Deindè etsi in S. Scrip-
tura quandoque *Schilo* sumatur pro loco, non ta-
men hìc ità sumi potest, quia Sceptrum non fuit
ablatum quandò Hebræi venerunt in Urbem *Schilo*,
nec Urbs illa potuit esse *expectatio Gentium*. Ad
2. R. sufficienter patet ex contextu hujus Prophe-
tiæ, ly *Schebet* non posse sumi pro *Virga casti-*
gationis, cùm *Jacob* ibidem felicia Tribui *Judæ*
prædicat, nec populum Jadaïcum affligendum fore
usquè ad adventum *Messia*, quia Regnum hujus
Tribus usquè ad Captivitatem Babylonicam fuit
florētissimum. Ad 3. R. cum *Helvidio* cap. 11.
num. 9. "Adki non posse dividi, quia obstant le-
,, ges Grammaticæ:" undè etiam Paraphrastes
Chaldaeus, sicut N. vulgata vertit: *Donec veniat*:
quia *Adki* conjunctivè sumptum significat *Donec*.

Dices 2. Ly *Donec* in S. Scriptura non signifi-
cat semper finem & cessationem rei, sed sæpè con-
tinuationem, ut *Gen.* 8. v. 7.: *Non revertebatur*
donec siccarentur aquæ, ly *Donec* non denotat ibi,
siccatis aquis, cervum esse reversum: & *Num.* 20.
v. 17.: *Non ibimus per agros... sed gradiemur*
viâ publicâ... donec transeamus terminos tuos,
non sequitur quod *Moyses* cum populo suo postea
non processerit viâ publicâ: sic etiam *Matt.* 1. v.
25.: *Non cognoscebat eam donec peperit Filium*
suum primogenitum, non significatur *Joseph* po-
stea *MARIAM* carnaliter cognovisse. Ergò &c. à pari.

R. Cum *S. Th.* 3. p. q. 28. a. 3. ad 3., cujus
verba attulimus superius ad 17. petitionem. Ulte-

rius ex S. Scriptura constat, *ly donec* sæpissime significare cessationem rei, sic *Jud. 4. v. 24. : Filii Israël crescebant quotidie, & forti manu opprimebant Jabin Regem Chanaän, donec delerent eum.* Et *Gen. 3. v. 19. : In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram.* Hic certè *ly donec* significat cessationem, quia *Moyse* penitus Regem *Jabin* delevit; & homo mortuus non amplius panem comedit. Regula generalis est, *ly donec* in S. Scriptura denotare finem & cessationem rei, quandò aliquid futurum prædicitur (quod certè fit in Prophetia *Jacob*) quandò è contrà narratur aliquod factum vel præsens, tunc non significat *ly donec* cessationem, sed continuationem.

Dices 3. Tempore 70. annorum captivitatis Babylonicae fuit sceptrum à *Juda* ablatum, & tamen tunc *Messias* necdum advenit, ergò &c.

R. Cum *S. Tb.* in cap. 49. *Gen.* "Licet enim
 „ ad tempus fuerit de facto interpolatum, utpotè
 „ cum fuerunt in captivitate, non tamen fuit us-
 „ què ad CHRISTUM totaliter ablatum, neque um-
 „ quam usquè ad CHRISTUM jure perditum aut ab-
 „ latum:" quia spes certa erat de illo statim recu-
 perando, *Jer. 25. v. 9., & 29. v. 10., & ex 4. Reg. 25. v. 27.* constat, tempore captivitatis Babylonicae in *Juda* Regem fuisse; dicitur enim:
In anno 37. transmigrationis Joachin Regis Juda, mense 12., die 27. mensis, sublevavit Evilmeredach Rex Babylonis, anno quo regnare coeperat, caput Joachin Regis Juda de carcere, & locutus est ei benignè, & posuit Thronum ejus super Thronum Regum, qui erant cum eo in Babylone. Et teste *S. Hier. lib. 1. in cap. 1. Isaïæ:*
 „ Post Babylonicam captivitatem sub Zerobabel,
 „ & Esdra, & Nehemia Israël reversus est in Ju-
 „ daeam, & antiquum recepit statum." Etsi non tam splendidum ac regalem, ut pro priori habuerant.

Dices 4. Saltem tempore *Machabæorum* qui erant

de Tribu *Levi*, & teste *Josepho* lib. 14. antiq. cap. 26., hi regnarunt 126. annos antè *CHRISTI* adventum, non fuit Sceptrum nec Dux in *Juda*. Ergò &c.

R. Administrationem quidem Sceptri tempore *Machabæorum* fuisse penes Tribum *Levi*, quia ipsi Rempublicam gubernabant, sed authoritative Sceptrum manlit penes Tribum *Juda*, quia Tribus *Juda* cum inclavata *Levi* & *Benjamitica Machabæos* ad administrandam Rempublicam eligebat. 1. *Mach.* 9. v. 30.: *Nunc itaque te hodiè elegimus esse pro eo (scilicet Juda) nobis in Principem, & Ducem ad bellandum bellum nostrum.* Et cap. 13. v. 8.: *Tu es Dux noster loco Judæ, & Jonathæ Fratris tui.* Idem testatur *Josephus* lib. 1. de bello Judaico cap. 1. Nec obstat, quò minùs Respublica ex sola Tribu *Juda* coaluisse dicatur, quàmvis Tribus *Levi* & Tribus *Benjamin* sese junxerant Tribui *Judæ*; quia Tribus *Levi* rebus sacris erat mancipata, & *Benjamitæ* respectu numerosissimæ Tribûs *Judæ* erant pauci, sic pariter propter eandem rationem antè dictam captivitatem Regnum *Juda* ex sola Tribu *Juda* dicebatur constare, quàmvis ei junctæ essent duæ aliæ Tribus; & sic Sceptrum authoritative remansit apud Tribum *Judæ*, sicut de facto in *Polonia* remanet apud *Polonos* ibidem regnante quocumque alio.

Dices 5. *CHRISTUM* non fuisse natum, quandò ablatum fuit Sceptrum in initio Regni *Herodis*, sed tantum anno 36. Regni sui, qui Teste *Nicolaso Damasceno* fuit *Judæus*, & potuit à Judæis etiam fuisse electus sicut *Machabæi*.

R. Cum *S. Tb.* in cap. 49. *Gen.*: "Ad illud de „ Herode potest dici, quod aliquantulum antè „ *CHRISTI* ortum debuit aliqualis ablatio Regni „ Judaici inchoari: ut ex hoc innueretur, quod „ *CHRISTI* adventus jam in januis erat." Sufficit enim quod regnante *Herode* natus sit *CHRISTUS*,

ut Prophetia *Jacobi* verificetur; quod *Herodes* fuerit Alienigena, & non Judæus, vidimus ex *Josepho*, & omnibus SS. Patribus, sic à *Nicolao Damasceno* & aliis est recedendum. En alia adhuc auctoritas *Josephi* lib. 14. *antiq.* cap. 24.: "Quod
 „ Romani præter suam justitiam egissent, dum
 „ Herodi privato, & Idumæo, id est, non integro Judæo Regnum darent." Item habet cap. 26. in fine, ex qua habes auctoritate, *Herodem* non à Judæis, sed per Romanos vi fuisse intrusum in Regnum Judaicum, sub quo Judæi nullam habuerunt auctoritatem vitæ vel necis, ipsismet fatentibus, *Joan* 18. v. 31: *Nobis non licet interficere quemquam.*

Dices 6. Illa Prophetia juxta *S. Tb.* in cap. 49. *Gen.* potest conditionatè intelligi: "Prophetiæ
 „ sunt aliquandò conditionales, prout dicitur *Jer.*
 „ 18.; subintelligitur enim Dei promissio implenda, si populus per peccata non reddiderit se indignum promissionibus Dei. Quia igitur Reges
 „ Juda longo tempore peccaverunt, idcirco non
 „ est inventa in eis conditio præsupposita & subintellecta." Ideoque Apostoli non fuerunt usi illo argumento ad probandum *Messiae* adventum.

R. *S. Tb.* intelligendum esse, hanc Prophetiam non fuisse impletam quoad Reges duraturos ac regnaturos usque ad adventum *Messiae* ob peccata Regum Judæ, cum Regalis dignitas diu cessaverit antè adventum *Messiae*, non autem Ducalis dignitas, quæ duravit usque ad *Herodem*, ut jam diximus. Quantum ad Apostolos dicimus eos fortè illo argumento usos fuisse, quia non omnia, quæ contigerunt, scripta sunt; etsi illo numquam usi fuerint, fortè ideò id factum fuit, ne Judæi tunc contradixissent, fatendo se etiam tempore captivitatis Babylonicae per 70. annos fuisse sine Rege vel Duce, & tamen propter illam parvam interruptionem non fuit verificata Prophetia *Jacob*,

ergò nec de facto, à pari. Sed modò sic non possunt respondere, cùm Sceptrum & Ducalis dignitas jam per 1700. annos ab eis sit ablatum.

Dices 7. Juxtà *Psf.* 88. *ψ.* 39.: *Distulisti CHRISTUM tuum*, statuto tempore *Messias* non venit, de quo legitur *Psf.* 75. *ψ.* 3.: *Factus est in pace locus ejus*, cujus Regnum pariter amplissimum promittitur in S. Scriptura, atqui post natum CHRISTUM non semper fuit pax, nec ipse habuit tale Regnum, ergò &c.

R. CHRISTUM statuto ac probato tempore venisse, non in initio mundi, sed novissimâ mundi ætate, & in S. Scriptura agitur de pace & regno spirituali non temporali dicente CHRISTO *Joan.* 18. *ψ.* 36. *Regnum meum non est de hoc mundo.*

Pet. 33. Quare *ψ.* 3. *Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo*, audiens novum Regem Judæorum natum?

R. Cum S. *Th.* hîc: "Ideò turbatur audiens Regem natum Judæis ex genere Judæorum, cum esset ipse genere Idumæus, ne regno revolutò iterum ad Judæos, ipse à Judæis expelleretur, & semen ejus post ipsum præcideretur à regno... (& omnis Hierosolyma cum illo) Glos. volens illi favere quem timebat, populus enim plus justo eis favet, quos crudeles sustinet."

Pet. 34. An immediatè post Magorum decessum, *Joseph* cum Puero & Matre fugerit in Ægyptum? Dicente *Matt.* *ψ.* 13. *Qui cum recessissent, ecce Angelus Domini &c.?*

R. Neg. cum S. *Th.* hîc, vide authoritatem ad 3. arg. petitionis 26. præcedentis. Sed debet interponi purificatio, *Luc.* 2. descripta.

Per. 35. Ex quo loco fuga in Ægyptum fuerit facta?

R. Cum Evang. *Luca*, qui postquam purificationem Virginis descripserat cap. 2. *ψ.* 39. ait: *Ut perfecerunt omnia secundum Legem Domini, reversi sunt in Galileam, in Civitatem suam Na-*

zareth : ergò deindè ex *Nazareth* fugerunt in *Ægyptum*. Deindè congruum erat ut irent in *Nazareth* fixum suum domicilium, ad disponenda domi omnia ad tantum iter necessaria.

Dices 1. In *Nazareth* non erat periculum, quia *Herodes* non iussit interfici omnes infantes Regni sui, sed tantum *ψ. 16.* eos, *qui erant in Bethle- hem, & in omnibus finibus ejus.*

℞. Etiam in *Galilæa* fuisse periculum, cum *Herodes* tunc esset utriusque Provinciæ Rex, & Teste *S. Hier.* hîc, non solum *Herodes*, sed etiam Scribæ, & Pharisæi CHRISTI mortem quærebant.

Dices 2. In *Nazareth* nullum erat periculum, quia *Joseph* ex *Ægypto* rediens, *ψ. 22. : Secessit in partes Galilææ, & veniens habitavit in Civitate, quæ vocatur Nazareth.*

℞. In reditu ampliùs in *Galilæa* nullum fuisse periculum, quia Textus dicit *ψ. 20. : Defuncti sunt enim, qui quærebant animam Pueri.* Ac defuncto *Herode* in *Galilæa* regnabat *Herodes Antipater* Frater *Archelai* Tetrarchæ *Judææ*, qui *Herodes* non erat ità crudelis sicut Pater ipsius.

Dices 3. *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 5. ponens ordinem rei gestæ ait : " Et ut perfecerunt „ omnia secundum Legem Domini. Ecce Angelus &c. " Deindè debuissent peragrarè totum fermè Regnum *Herodis*.

℞. Ad *S. Aug.* eum non esse contrà nos, sed nobiscum, ut patet ex Textu, tantum dicit finitâ Purificatione factam fuisse fugam in *Ægyptum*, sicut nos dicimus, & non determinat ex quo loco illa facta fuerit, cum supponat id sufficienter constare ex verbis subsequētibz *Luce : Reversi sunt in Galilæam &c.* Quantum ad secundum, quid indè? cum fuga illa fuerit nocte peracta.

Pet. 36. Quo tempore *Herodes* jusserit innocentes occidi?

℞. Cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 5.,

& S. Tb. hic id factum fuisse immediate post purificationem, & fugam in Ægyptum, quia S. Aug. loc. cit. illo ordine ponit infanticidium, & Matt. 2. v. 13. addit rationem fugæ dicens: *Futurum est enim ut Herodes quærat Puerum ad perdendum eum.* Et v. 16. *Tunc Herodes videns quoniam illus effect à Magis iratus est valde, & mittens occidit omnes Pueros,* atqui teste Aug. loc. cit. cap. II. id contigit: "Vulgatis rebus, quæ in Templo, factæ, dictæque fuerant, Herodes se à Magis, sensit illusum, ac deinde ad CHRISTI mortem, cupiens pervenire, multos infantes, sicut Matthæus narrat, occidit."

Dices S. Tb. 3. p. q. 36. a. 6. ad 3. contrarium docet, dicens: "Herodes non statim recedentibus Magis, sed post biennium pueros interfecit."

R. S. Tb. ibidem tantum id dicere in sententia aliorum cum sub divisione loquatur, ac immediate ante dicat: "Herodes statim post recessum Magorum, videns se esse ab eis illusum, mandavit occidi pueros."

Pet. 37. Per quem Prophetam dicentem v. 15. dictum sit: *Ex Ægypto vocavi Filium meum?* Et an illa de CHRISTO sint dicta?

R. Cum S. Tb. hic ex S. Hier. dicente: "In Oseæ Propheta cap. II. v. I. Juxta Hebræicam scribitur veritatem... ex Ægypto vocari Filium meum... hoc autem testimonio utitur Evangelista, quia hæc typicè referuntur ad CHRISTUM." Quæ litteraliter de reditu Israëlitarum Num. 23. v. 22. interpretari licent.

Pet. 38. Quomodo Rachel filios Judæ, id est, Bethlehem quasi suos ploret? Ac explica mihi verba v. 18. *Vox in Rama &c.?*

R. Cum S. Hier. in cap. 2. Matt. "Respondimus breviter, quia sepulta sit juxta Bethlehem in Ephrata, & ex materno corpusculi hospitio

„ Matris nomen acceperit. Sive quoniam Juda &
 „ Benjamin duæ tribus junctæ erant, & Herodes
 „ præceperat non solum in Bethlehem interfici
 „ pueros, sed & in omnibus finibus ejus: per oc-
 „ casionem Bethlehem, intelligimus multos etiam
 „ de Benjamin fuisse cæsos. Plorat autem filios
 „ suos, & non recipit consolationem, secundum
 „ duplicem intelligentiam. Sivè quod eos in æter-
 „ num mortuos æstimaret: sivè quod consolari se
 „ nollet de his, quos sciret esse victuros. Quod au-
 „ tem dicitur in Rama, non putemus loci nomen
 „ esse juxta Gabaa, sed Rama excelsum interpre-
 „ tatur, ut sit sensus: vox in excelsis audita est;
 „ id est, longè latèque dispersa.” Sic pariter le-
 „ gitur *Jer. 31. v. 15. Vox in excelsis audita est la-*
mentationis, luctus, & fletus Rachel plorantis
filios suos, & nolentis consolari super eis, quia non
sunt. Quia omnes sunt trucidati. Item *S. Tb. hic.*

Pet. 39. Quinam CHRISTUM voluerint occidere?
 Cum *v. 20.* dicatur: *Defuncti sunt enim, qui quæ-*
rebant animam pueri.

R. Cum *S. Hier. loc. cit.* ” Ex hoc loco intel-
 „ ligimus non solum Herodem, sed & Sacerdotes
 „ & Scribas eodem tempore necem Domini fuisse
 „ meditados. ” Vel solus *Herodes* juxta *S. Tb.* plu-
 „ rale pro singulari ponitur.

Pet. 40. Quare *v. 21.* dicatur de *Josepho*: *Ac-*
cepit Puerum, & Matrem ejus, & non accepit
Filium suum, & Uxorem suam?

R. Cum eodem *S. Hier. loc. cit.* ” Quasi nu-
 „ tritius, non maritus. ” Id est, ut ostenderet *Jo-*
sephum nutritium, non Patrem CHRISTI fuisse,
 „ quamvis verè esset Maritus B. V. MARIE.

Pet. 41. An idem sit *Herodes* hic nominatus cum
 „ illo, sub quo CHRISTUS passus sit?

R. Neg. cum *S. Hier. ibidem*: ” Multi labo-
 „ rant errore propter ignorantiam historiæ, putan-
 „ tes eundem esse Herodem à quo in passione sua

„ Dominus irridetur, & qui nunc mortuus referatur. Ergo Herodes ille qui cum Pilato postea amicitias fecit, hujus Herodis filius est, frater Archelai, quem & ipsum Tyberius Cæsar Lugdunum, quæ Galliarum est Civitas, relegavit: fratremque ejus Herodem successorem Regi fecit; lege Josephi historiam.” Lib. 17. Antiq. cap. 10.

Pet. 42. Ubinam CHRISTUS fixum habuerit cum parentibus domicilium?

R. Cum *Matthæo* Evang. v. 23. *Secessit in partes Galilææ, & veniens habitavit in Civitate, quæ vocatur Nazareth.*

Pet. 43. Undenam CHRISTUS nomen *Nazaræus* habuerit v. 23., ac à quo Propheta id fuerit prædictum?

R. Cum *S. Hier.* loc. cit. ” *Nazaræus*, Sanctus interpretatur: Sanctum autem Dominum futurum omnis scriptura commemorat. Possumus & aliter dicere, quod etiam eisdem verbis, juxta Hebraicam veritatem in *Isaia* cap. 11. v. 1. scriptum sit: exiet Virga de radice Jesse, & *Nazaræus* de radice ejus ascendet.” Ac juxta *Matthæum* habitavit in Civitate... *Nazareth*: ut adimpleretur &c. Ergo *Nazaræus* vocatus fuit CHRISTUS, quia habitavit in *Nazareth*, cum, si aliundè vocatus fuisset *Nazaræus*, non debuisset habitare in *Nazareth*, ut *Sanctus separatus* diceretur, & esset.

Pet. 44. Qualem JESUS vitam duxerit, ac quamdiu in *Nazareth* vixerit?

R. Cum *S. Hier.* Epist. 22. cap. 17. ” Usque ad 30. annos, ignobilis, parentum paupertate contentus est.” Et *S. Joan. Chrys.* hom. 67. in *Matt.* ” Regulas nobis præbet, ne majora, quam necessarius usus exigit, requiramus. Itaque quando etiam nascebatur, non magnificas ædes, non locupletem Matrem, sed pauperrimam, & fabro

„ desponsatam elegit , & in tugurio nascitur , &
 „ præsепio ponitur.”

Pet. 45. Quo anno *Joannes* suum incœperit Ministerium ?

R. Cum *S. Luca* 3. v. 1. Anno 15. Imperii Proconsularis *Tiberii Cæsaris*, ... venit *Joannes* ... *prædicans Baptismum pœnitentiæ*. Integro circiter anno ante CHRISTI Baptismum , quia teste *S. Tb.* 3. p. q. 39. a. 3. ad 4. CHRISTUS tantum Baptizatus fuit, quando jam multi Baptizati erant : ” CHRISTUS „ ad hoc baptizatur , ut confirmaret prædicationem , & Baptismum Joannis, & ut testimonium acciperet à Joanne. Non autem creditum fuisset testimonio Joannis , nisi postquam fuerunt „ multi baptizati ab ipso : & ideò non debuit primus à Joanne baptizari.” Id clarè ostendit *Matt.* v. 5. *Exibat ad eum Jerosolyma , & omnis Judæa , & omnis Regio circa Jordanem , & baptizabantur ab eo*, quibus baptizatis v. 13. *Venit Jesus à Galilæa in Jordanem ad Joannem , ut baptizaretur ab eo*. Quia infra dicemus CHRISTUM baptizatum anno ætatis suæ 30. inchoato fuisse , idque anno post inceptum Joannis ministerium, hoc factum fuisse constat anno Joannis 29.; cum Joannes sex mensibus esset CHRISTO senior.

Pet. 46., quare *Joannes* suam legationem à prædicatione pœnitentiæ v. 2. *Pœnitentiam agite*, auspicetur, cum Apostoli à fidei prædicatione in *Actis Apost.* incœperint ?

R. Cum *Estio* ibidem : sic fecerunt Apostoli in actis apud Gentiles , quos primùm avocabant ab idololatria ad cultum veri Dei , & deindè pœnitentiam , & sanctam conversationem prædicabant. *Joannes* autem & CHRISTUS Judæis prædicaverunt, qui verum Deum colebant, sed multis peccatis erant obnoxii.

Pet. 47. Quo sensu verificetur : *Appropinquavit Regnum Cœlorum* ?

R. Cum eodem loc. cit.: quia CHRISTUS jam-
jam manifestandus, & prædicaturus Evangelium,
quâ prædicatione fundamenta jacere cæpit Regni
sui, qui regnaturus erat per Fidem, Spem, & Cha-
ritatem in hominibus.

Pet. 48. Explica v. 4: *Joannes habebat vesti-
mentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam
circa lumbos suos: esca autem ejus erat locustæ,
& mel silvestre.*

R. Cum S. Hier. hic: "De pilis, inquit, ha-
,, bebat, non de lana. Aliud austeræ vestis indi-
,, cium est, aliud luxuriæ mollioris. Zona autem
,, pellicea quâ accinctus fuit & Elias, mortifica-
,, tionis cingulum est... Esca ejus erat &c. Habi-
,, tatori solitudinis congruum est, non delicias ci-
,, borum, sed necessitatem humanæ carnis explere.
,, (& lib. 2. cont. Jovinian.) Orientales & Lybiæ
,, populos, quia per desertum, & calidam eremi-
,, vastitatem locustarum nubes reperiuntur, locu-
,, stis vesci moris est. Hoc verum esse Joannes
,, quoque Baptista probat." Ac illa *Locusta Lev.*
II. v. 21. & 22. ponitur inter animalia munda
& comestibilia, quæ *habet longiora retrò crura,
per quæ salit super terram.* Etiam S. Tb. hic:
,, In dictis autem Arnulphi Galliarum Episcopi
,, reperimus, minimum genus locustarum fuisse in
,, deserto Judææ, quæ corpusculis in modum di-
,, giti manûs exilibus, & brevibus in herbis facile
,, capiuntur, coctæque in oleo pauperem præbent
,, gustum. Similiter narrat in eodem deserto esse
,, arbores habentes lata folia & rotunda, lactei
,, coloris & melliti saporis, quæ naturâ fragilia
,, manibus fricantur & eduntur, & hoc est quod
,, mel silvestre dicitur." Vel *Mel silvestre* est mel
ab apibus agrestibus arborum truncis, ac rupibus
repositum.

Pet. 49. Quo sensu dicatur v. 6: *Confitentes pec-
cata sua?*

R. Cum *Estio* hic : Non dicitur autem confiteri peccata sua, qui tantum in genere confitetur se peccatorem esse, sed qui peccata sua cum agnitione culpæ enumerat. Qui à *Joanne* baptizabantur simul etiam quærebant consilium vitæ in melius commutandæ, ut expressè *Lucas* refert; qui autem hujusmodi petit consilium, exponere debet actus vitæ præteritæ.

Pet. 50. An *ψ. 7.*: *Videns autem multos Phariseorum, & Saduceorum, venientes ad Baptismum suum &c.*, non sit contrà id, quod *Luc. 7. ψ. 30.* dicitur: *Pharisæi autem, & Legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo, nempe Joanne?*

R. Neg. Quia etsi multi *Pharisæi & Sadducæi* à *Joanne* fuerint baptizati, ut hic dicitur, erant etiam multi, qui à *Joanne* non fuerunt baptizati; ac hi, Teste *Estio*, juxta *Lucam*, *Dei consilium spreverunt.*

Pet. 51. Quare *Pharisæis & Sadducæis Joannes* dixit: *Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere à ventura ira?*

R. Cum *S. Tb.* hic: "Isti ab imitatione viperarum, progenies viperarum dicuntur... Natura enim viperarum est, quod statim cum momorderit hominem, currit ad aquam, quam si non invenerit, moritur: ideò istos dicebat progeniem viperarum: quia peccata mortifera committentes, currebant ad Baptismum, ut sicut viperæ per aquam tantum pericula mortis evaderent. Item viperarum natura est, rumpere viscera matrum suarum, & sic nasci. Quia ergò Judæi assidue persequentes Prophetas corruerunt matrem suam Synagogam: ideò progenies viperarum nuncupantur. Item viperæ aforis speciosæ sunt & quasi pictæ; intus autem veneno repletæ: ità & isti pulchritudinem Sanctitatis ostendebant in vultu."

Pet. 52. Proba ex verbis Joannis Baptiste solam fidem non sufficere ad salutem?

R. Id probando ex v. 8. ubi Joannes ait: *Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ*, quem locum *Conc. Trid.* sess. 6. cap. 14. citat ad statuendam laboriosam pœnitentiam relapsorum, & satisfactionem dignam pro peccato. Ergo sola fides non sufficit, sed bonis operibus est socianda.

Pet. 53. Explica verba v. 9. *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare Filios Abrabæ*, ac quomodò hi sint *Abrabæ Filii*?

R. Cum S. Hier. hîc: "Lapides Ethnicos vocat, propter cordis duritiam... sive simpliciter indicat Dei potentiam, quod, qui de nihilo cuncta fecerit, possit & de saxis durissimis populum procreare." Et teste S. Th. hîc: "Fertur, quod in eo loco prædicavit Joannes circa Jordanem, ubi jubente Deo 12. lapides Jos. 4. v. 20. de medio alveo Jordanis Sublati, positi sunt. Potuit ergo fieri, ut hos demonstrando diceret." Qui essent viri *Abrabæ Filii* secundum fidem, ut Joan. 8. v. 39. *Si Filii Abrabæ estis, opera Abrabæ facite.*

Pet. 54. Quid intelligatur per verba v. 10. *Jam enim securis &c.*?

R. Cum S. Hier. hîc: "Prædicatio Sermonis Evangelici, qui ex utraque parte acutus est gladius, securis appellatur, juxta Hieremiam Prophetam cap. 46. qui Verbum Domini securi comparat cædenti petram." Et teste S. Th. hîc: "Securis est acutissima ira consummationis, quæ totum præcisura est mundum.... Vel securis est Redemptor noster, qui velut ex manubrio, & ferro, ex divinitate constans & humanitate, tenetur ex humanitate, sed incidit ex divinitate, quæ videlicet securis ad radicem arboris posita est; quia etsi per patientiam expectat, videtur tamen quid factura est."

Dices quare dicit securim non juxta ramos, sed ad radicem positam?

R. Cum eodem *S. Tb.* loc. cit. "Cum enim ma-
 " lorum filii tolluntur, rami infructuosæ arboris
 " abscinduntur; cum verò tota simul progenies
 " cum parente tollitur, infructuosa arbor à radice
 " abscissa est, ne remaneat, undè prava iterùm fo-
 " boles succrescat.

Pet. 55. An in *Joannis* Baptismo data fuerit
 Gratia?

R. Neg. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 38. a. 3. " Sed con-
 " tra: Matt. 3. *ψ.* 11. dicitur: Ego quidem baptizo
 " vos in aqua in pœnitentiam, quod exponens
 " Greg. in quadam hom. (7. in *Evang.*) dicit,
 " Joannes non in spiritu, sed in aqua baptizat, quia
 " peccata solvere non valet. Sed Gratia est à Spi-
 " ritu Sancto, & per eam peccata tolluntur. Ergo
 " Baptismus Joannis Gratiam non conferebat."

Pet. 56. Cur JESUS à *Joanne* voluerit Baptizari
ψ. 13. *Venit*, JESUS, &c.?

R. Cum *S. Hier.* hîc: " Triplicem ob causam
 " Salvator à Joanne accepit Baptismum. Primùm,
 " ut, quia Homo natus erat, omnem justitiam &
 " humilitatem legis impleret. Secundò, ut baptis-
 " mate suo Joannis Baptisma comprobaret. Ter-
 " tiò, ut Jordanis aquas sanctificans per descensio-
 " nem Columbæ, Spiritûs Sancti in lavacro cre-
 " dentium monstraret adventum." Et *S. Tb.* 3. p.
 q. 39. a. 1.

Pet. 57. Quo anno CHRISTUS fuerit baptizatus?
 Et quo die?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 39. a. 3. *sed contra* " Quod
 " dicitur Luc. 3. *ψ.* 21. factum est cum baptizare-
 " tur omnis populus, & JESU baptizato, & orante.
 " Et infrà, & ipse, JESUS erat incipiens, quæsi an-
 " norum triginta. (*In corpore.*) CHRISTUS conve-
 " nienter fuit in trigesimo anno baptizatus." Et
Conc. Nicænum sess. 7. act. 4. can. 11. " Dominus
 " enim JESUS CHRISTUS in 30. anno Baptizatus est,
 " & cœpit docere." Et *S. Hier.* in cap. 1. *Eze-*
chiëlis.

Secundò id contigit anno 16. Imperii *Consularis Tiberii*, anno 71. *Juliano*, Urbis conditæ 779., anno 2. Olympiadis 201., Consulibus *L. M. Lentulo Getulio*, & *Calvitio Sabino*, P. J. 4740., M. 4029. quia *Joannes* incœpit suum ministerium anno 15. *Imperii Tiberii Cæsaris*, ut vidimus ex *S. Luca* cap. 3. idque uno anno ante *CHRISTI* Baptismum, ut suprâ diximus, & *CHRISTUS* Baptizatus est anno 30. Vitæ suæ inchoato, ut statim diximus, ergo *CHRISTI* Baptismus incidit in annum 16. *Imperii Tiberii Consularis*, & non *Augustæi*: cum *Imperium Tiberii Augustæum* sit inchoandum post mortem *Augusti* Imperatoris, qui 57. annis completis regnavit, & 6. mensibus teste *Josepho* lib. 18. *Antiq.* cap. 4. "Cæsar moritur Romanorum secundus, Imperator, septem quinquaginta annos in Imperio advivens, menses sex, dies aliquantulum suprâ duos... huic succedit *Tiberius Nero* uxoris ejus *Liviæ* filius, qui fuit Romanis tertius Imperator." Et cum annus 16. *Imperii Augustæi Tiberii* non possit incidere in annum 30. *CHRISTI*, sed in 34. *CHRISTI*; si enim computes ab anno 40. *Augusti*, quo *CHRISTUS* natus est, usque ad annum 57. & 6. menses, quo *Augustus* moritur, invenies 18. annos, quibus si addas 16. *Imperii Augustæi Tiberii* habebis 34., si enim tantum addas 16. annos *Imperii Consularis Tiberii*, tunc debes tantum 14. annos dare vitæ *Augusti* cum testantibus historicis *Suëtonio* cap. 21. de *Tiberio*, *Ovidio* lib. 1. *Fastorum*, & *Cornelio Tacito* lib. 1. *Annal.* cap. 1. *Tiberius* ut Consul ac Imperator cum *Augusto* regnare incœperit anno 54. *Imperii Octaviani Augusti*, sic consequenter habebis annum 16. *Imperii Proconsularis Tiberii* incidisse in annum 30. *CHRISTI*, quo anno *CHRISTUS* juxtâ antiquam Ecclesiæ traditionem est Baptizatus.

Deinde SS. PP. *Tertull.*, *Lactantius*, *Aug.*, *Hier.*, & alii ponunt *CHRISTUM* mortuum fuisse

anno 15. Imperii *Tiberii*, ut infrà dicemus, quod certè est intelligendum de anno 15. Imperii *Augusti Tiberii*, si enim & annus 15. vel 16. de quo *Lucæ* 3. etiam foret intelligendus de Imperio *Augustæo Tiberii*, sequeretur CHRISTUM mortuum fuisse eodem anno vel anno sequenti, quo baptizatus fuit, quod non est dicendum, cum à CHRISTI Baptismate usque ad mortem CHRISTI sint quatuor Paschata ponenda, ut inferiùs ostendemus.

Dices 1. *Livia* mater *Tiberii* occultavit mortem viri sui *Augusti* teste *Tacito* lib. 1. *Annal.* "Acribus namque custodiis domum, & vias seperat, *Livia*... donec provisis, quæ tempus monebat, simul excessisse Augustum, & rerum potiri Nerone fama eadem tulit." Et de *Tiberio* recusante Imperium loc. cit. ait: "Solam divi Augusti mentem tantæ molis capacem, se in partem curarum ab illo vocatum, experiendo didicisse, quam arduum, quam subiectum fortunæ regendi cuncta onus; proindè in civitate tot illustribus Viris subnixa, non ad unum omnia deferrent, plures faciliùs munia Reipublicæ societatis laboribus executuros." Et *Suëtonius* de *Tiberio* dicit, quod Senatus Romanus sollicitaverit *Tiberium*, ut Imperium acceptaret, atqui hæc omnia non debuissent fieri, si ante mortem *Augusti Tiberius* modo fuisset Imperator, sicut Rex Romanorum creatus mortuo Imperatore sine nova electione est Romanorum Imperator.

R. Cum eodem *Tacito* loc. cit. omnia illa facta fuisse: "Ex formidine, ne Germanicus, in cujus manu tot legiones, immensa sociorum auxilia, mirus apud populum favor, haberet Imperium, quam expectare mallet." Item *Suëtonius* in *Tiberio* cap. 25., & sic pariter si Rex Romanorum simularet recusare regnum, electores Regi dediti, eum ad acceptandum Imperium cogerent.

Dices 2. teste *Spartiano* in *Adriano* scribente

de *Annio Vero*, & *Marco Antonino* : " Hi sunt, „ qui postea duo pariter Augusti, primi Rempu- „ blicam gubernarunt."

R. Admittendo verba *Spartiani*, quia illi duo fuerunt primi, qui æqualem dignitatem ac authoritatem habuerunt; *Tiberius* vivente *Augusto*, etsi cum eo esset Imperator, ab eo tamen dependebat.

Dices 3. teste *Tacito* *Germanicus Drusi* filius, & teste *Dione Cassio* *Vipsanius Agrippa* etiam fuerunt Imperii Proconsules tamen non Imperatores, ergo nec *Tiberius*.

R. Disparitatem esse in eo sitam, quod *Tiberius* pro integro regno habuerit Imperium, *Germanicus* tantum pro quibusdam Provinciis, " quæ mari di- „ videntur." Et *Vipsanius* tantum ad quinquennium, *Tiberius* verò sine limitatione temporis.

Dices 4. juxta textum *Luce* CHRISTUS non erat 30. annorum quando Baptizatus fuit, cum dicatur: *quasi annorum 30.*

R. In textu haberi: *Jesus erat incipiens quasi annorum 30.*, ut ly *incipiens* determinet ætatem CHRISTI, cum jam per 13. dies suum trigesimum annum inchoasset.

R. Ad 2. CHRISTUM fuisse baptizatum 6. Januarii, quia in officio *Epiphaniæ* in primis vesp. habetur: *Hodie in Jordane baptizato Domino, aperti sunt Cæli.* Et in Antiph.: *Hodie Cælesti Sponso juncta est Ecclesia, quoniam in Jordane lavit CHRISTUS ejus crimina.* Et *S. Hier.* in cap. 1. *Ezechiëlis.*

Pet. 58. Quænam in CHRISTI Baptismo acciderint?

R. Cum *Matt. v. 16. Aperti sunt ei Cæli, & vidit Spiritum Dei descendentem sicut Columbam, & venientem super se.* Et *v. 17. Et ecce vox de Cælo dicens: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Circa illa, qui plura desiderat, legat *S. Tb. 3. p. q. 39. a. 5., 6., 7. & 8.,* qui 7. art.

probat veram Columbam fuisse, in qua Spiritus S. apparuit : " Non decebat ut Dei Filius, qui est veritas Patris, aliqua fictione uteretur : & ideò non phantasticum, sed verum corpus accepit. Et quia Spiritus S. dicitur Spiritus veritatis, ut patet Joan. 16. v. 13. ideò etiam ipse veram Columbam formavit, in qua appareret : licet non assumeret ipsam in unitatem personæ."

Dices juxta Evangelistas non fuisse veram Columbam, cum dicant : *sicut Columba*, idem habent SS. Patres.

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 39. a. 7. " Ad 1. dicendum, quod Spiritus S. dicitur descendisse in specie, vel similitudine Columbæ; non ad excludendam veritatem Columbæ, sed ad ostendendum quod ipse non apparuit in specie suæ substantiæ, nec ipsam assumpserit in unitatem personæ." Ac sic est respondendum ad SS. Patres. Ut patet ex S. Aug. lib. 2. de Trin. cap. 6. " Non sic est assumpta creatura, in qua apparuit Spiritus S., sicut assumpta est caro illa, & humana illa forma ex Virgine MARIA. Item S. Joan. Chrys. hom. 12. in *Matth.*

Pet. 59. Quale mysterium in CHRISTI Baptismate detur?

R. Cum S. Hier. hinc : " Mysterium Trinitatis in Baptismate demonstratur : Dominus Baptizatur, Spiritus descendit in specie Columbæ : Patris Vox, testimonium Filio perhibens, auditur."

Pet. 60. Quænam fuerit illa Vox Patris, à quibus audita, & an ab Evangelistis sine contradictione narrata?

R. Ad omnia cum S. Tb. hinc adducente auctoritatem S. Aug. lib. 2. de Conc. Evang. cap. 14. " Hæc autem verba, & alii duo Marcus & Lucas similiter narrant, sed de verbis vocis, quæ de Cælo facta est, variant locutionem salvâ tamen sententiâ. Quod enim Matthæus ait dictum

„ (hic est Filius meus dilectus) & alii duo dicunt
 „ (tu es Filius meus dilectus) ad eandem senten-
 „ tiam explicandam valet, vox enim Cœlestis
 „ unum horum dixit, sed Evangelista ostendere
 „ voluit ad id valere quod dictum est (hic est Fi-
 „ lius meus) ut illis potius, qui audiebant indica-
 „ retur, quia ipse esset Filius Dei, atque ita dic-
 „ tum referre voluit (tu es Filius meus) ac si illi
 „ diceretur (hic est Filius meus) non enim CHRI-
 „ STO indicabatur quod sciebat: sed audiebant qui
 „ aderant, propter quos vox facta est.”

Dices: CHRISTUS dicit *Joan. 5. v. 37.* vo-
 cem non fuisse auditam in Baptismo suo: *Qui*
misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me,
neque vocem ejus audistis, neque speciem ejus vi-
distis, si enim audivissent, certò CHRISTUM credi-
 dissent verum esse *Messiam*, ac *Joannes cap. 1.*
v. 32. testimonium non perhibuisset.

R. CHRISTUM alludere ad Israelitarum pactum
Deut. 18. v. 15. descriptum, quo petierunt, ne
 Dominus ipsis loqueretur per se, sed per Prophetas:
 causa autem, quare Judæi non crediderint CHRISTUM
 Messiam esse, visis his miraculis, est pertinax
 eorum malitia, audiatur *S. Chryst. hom. 12. in*
Matt. ” Cur non crediderunt cum talia fierent?
 „ Quia etiam sub Moyse multa edita sunt miracula,
 „ licet non his similia, tamen post omnia illa,
 „ nempe voces, tubas, & fulgura etiam vitulum
 „ conflagravit, & Beelphegor initiati sunt.” *Joan-*
nes verò non iisdem testimonium perhibuit, qui
viderant, sed aliis cum *v. 29.* addatur: *altera*
die.

Pet. 61. Quo tempore, à quo, & in quem finem
 CHRISTUS sit ductus in desertum *Matt. 4. v. 1.*
Tunc JESUS ductus &c.?

R. Id statim post Baptismum factum fuisse *Marc.*
1. v. 12. Statim spiritus expulit eum in desertum,
 nempe eadem die, quâ 6. Januarii Baptizatus est,

quâ inchoavit jejunium 40. dierum, adeoque illud finivit 15. die Februarii.

R. Ad 2. cum *S. Tb.* hîc : " Sed verè & absque ulla
 „ quæstione convenienter accipitur, ut à Spiritu
 „ S. ductus esse credatur, ut illuc eum suas spiri-
 „ tus duceret, quo hunc ad tentandum spiritus
 „ malignus invenit." Et *S. Hier.* hîc : " Haud du-
 „ biè à S. Spiritu."

R. Ad 3. *ut tentaretur à diabolo* : quod Spiri-
 tus S. non directè intendit, id enim est illicitum : sed
 intendit permittere tentationem, ut CHRISTUS trium-
 pharet, & ut fideles suos contra omnes diabolicas
 tentationes exemplo suo muniret, ac ut illum vin-
 ceret in deserto, qui *Adamum* in Paradiso vicerat.
 Teste *S. Hier.* hîc : " Ducitur autem non invitus,
 „ aut captus, sed voluntate pugnandi." Et *S. Tb.* hîc :
 „ Quid enim opus habet ad certamen exire, qui
 „ non desiderat vincere ? Qui autem gloriosiores
 „ sunt Filii Dei, extrà fines carnis exeunt contra
 „ illum, quia victoriæ gloriam concupiscunt. Prop-
 „ terea & in hoc CHRISTUS exiit ad diabolum, ut
 „ tentaretur ab eo."

Pet. 62. An CHRISTUS fuerit antea tentatus à diabolo ?

R. Affirm. Cum *Apost.* ad *Heb.* 4. v. 15. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris ; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.*

Pet. 63. An CHRISTUS in deserto fuerit 40. diebus, absque eo, quod aliquid manducaverit & biberit, & an illis diebus non esuriverit ?

R. Cum *Matt.* v. 2. *Cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit.* Et *Luc.* 4. v. 2. additur : *Et nihil manducavit in diebus illis : & consummatis illis esuriit.* Ex quibus verbis clarè constat, CHRISTUM 40. illis diebus nihil manducasse vel bibisse, ac postea tantum finitis illis diebus esuriisse, quod confirmat *S. Tb.*

hic: " Nam post 40. dies , non in 40. diebus esuriit. " Item S. *Hilarius* can. 2. in *Matt.*, *Amb.* in cap. 4. *Luce.*

Pet. 64. Qualis diabolus? ad quid? quare? quotupliciter? quo ordine? quo in loco? & quo modo CHRISTUM tentaverit?

R2. 1. Cum S. *Aug.* lib. 9. de civ. Dei cap. 21.:
" Dubitavit de illo dæmonum Princeps, (*Lucifer*)
" eumque tentavit, an CHRISTUS esset, explorans."
Idem docuit S. *Hier.* hic, & S. *Chrys.*

R2. 2. Cum S. *Tb.* hic: " Si ipsum ordinem tentationis aspicimus... Antiquus autem hostis primum hominem ex gula tentavit: cum cibum ligni vetitum ad comedendum suavit. Ex vana gloria, cum diceret: Eritis sicuti Dii. Ex avaritia, cum diceret: Scientes bonum & malum... Quibus autem modis primum hominem stravit, istis modis secundo homini tentato succubuit. Per gulam tentat, cum dicit: (dic ut lapides isti panes fiant.) Per vanam gloriam, cum dicit: (Si Filius Dei es, mitte te deorsum.) Per sublimitatis avaritiam, cum Regna mundi ostendit, dicens: (Hæc omnia tibi dabo.) "

R2. 3. Primam tentationem in deserto, secundam in pinnaculo Templi *Ierosolymitani*, tertiam in monte excelso factam fuisse, ut patet ex illo cap. *Matt.* 4. ; si plura circa id desideras, legas S. *Tb.* 3. p. q. 41. per totam quæstionem.

Dices 1. Diabolus potuit certò scire CHRISTUM esse Messiam, seu Deum, ex colloquio *Gabriëlis* cum D. Virgine, ex verbis Angelorum ad Pastores, ex adoratione *Magorum*, ex Prophetia *Simeonis* & *Anne*, ex voce Patris: *Hic est Filius meus dilectus*, ex testimonio *Joannis*, ac ex miraculis in Baptismate CHRISTI factis &c. Ergò eum non tentavit, ut exploraret, an esset Deus, vel Messias.

R2. Cum S. *Aug.* lib. 9. de civ. Dei cap. 21.:
" Tantum CHRISTUS dæmonibus innotuit, quan-

., tūm voluit, tantūm voluit, quantūm oportuit.
 Et *S. Tb.* 3. p. q. 41. a. 1. ad 1. *S. Aug.* auctoritate adducta, addit: " Non per id, quod est
 ., vita æterna; sed per quædam temporalia suæ
 ., virtutis effecta: ex quibus quandam conjecturam
 ., habebant CHRISTUM esse Filium Dei: sed quia
 ., rursus in eo quædam signa humanæ infirmitatis
 ., videbant, non pro certo cognoscebant eum esse
 ., Filium Dei: & ideò eum tentare voluit. "

Dices 2. *Marc.* 1. v. 24. Diabolus CHRISTO dicit: *Scio qui sis, Sanctus Dei.*

R. Cum *S. Tb.* loc. cit., diabolos aliqua scivisse, sed non omnia, nec certò cognovisse JESUM esse Messiam, sed id suspicabantur; *si enim cognovissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent*: ait *Apost.* 1. ad *Cor.* 2. v. 8.; undè diabolus non ex certâ notitiâ, sed ex merâ conjecturâ, & suspicione dixit: *Scio qui sis, Sanctus Dei.*

Pet. 65. An dæmon in specie visibili apparuerit, ac motu locali CHRISTUM transtulerit, v. 5.: *Tunc assumpsit eum?*

R. Ad utrumque affirm., cum *Matt.* v. 3. dicat: *Accedens tentator*, & ipsa collocutio à *Matt.* hîc narrata id exigat. Et *S. Tb.* 3. p. q. 41. a. 4. ad 7.: " Diabolus quantūm ad se, sic CHRISTUM
 ., assumebat in pinnaculum Templi, ut ab omnibus
 ., videretur, ipse autem, nesciente diabolo,
 ., sic agebat, ut à nemine videretur. "

Dices: indè sequitur, quod CHRISTUS permiserit se portari à diabolo, quod est absurdum dicere.

R. Cum *S. Gregorio* hom. 16. in *Evang.*: " Quid
 ., mirum, si se permiserit à diabolo in montem
 ., duci; qui se permisit à membris ipsius crucifigi? "

Pet. 66. Quid significet CHRISTI responsum? v. 4.: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.*

R. Cum *S. Tb.* hîc: " Testimonium autem hoc de
 ., Deut. 8. v. 3. sumptum est, ergò si quis non ves-

„ citur verbo Dei, iste non vivit. ” Quia Deus non indiget pane, ut hominem nutriet, quia omne verbum, omnis res, omnis Scriptura, potest esse cibus, quando Deus vult, ad hominem nutriendum.

Pet. 67. Ex quo loco diabolus *ψ. 6.* attulerit hæc verba: *Quia Angelis suis mandavit de te &c.*, & an rectè de CHRISTO dicta sint.

R. Ex *Pf. 90. ψ. 11.*; sed non rectè cum *S. Th.* 1. p. q. 113. a. 4. ad 1.: ” CHRISTUS secundum quod homo immediatè regulabatur à verbo Dei, undè non indigebat custodiâ Angelorum. Et iterum secundum animam erat Comprehenfor: sed ratione passibilitatis corporis erat viator. Et secundum hoc non debebatur ei Angelus Custos tanquam superior, sed magis Minister tanquam inferior. Undè dicit *Matt. 4.*, quod accesserunt Angeli, & ministrabant ei. ” Consequenter non rectè diabolus allegavit textum *Pf. 90.*, cum ibidem sit sermo de hominibus justis, & non de CHRISTO, nisi fortè in membris suis, prout *S. Aug.* in *Pf. 90.* est intelligendus. Item ait *S. Hier.* hîc: ” Hoc in XC. Psalmo legimus: verum ibi non de CHRISTO, sed de viro Sancto Prophetia est. Malè ergò interpretatur Scripturas diabolus. Certè, si verè de Salvatore scriptum noverat, debuerat & illud dicere, quod in eodem Psalmo contrà se sequitur: Super aspidem & Basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. De Angelorum auxilio quasi ad infirmum loquitur, de sua conculcatione quasi tergiversor tacet. ”

Pet. 68. An idem sit dictum *ψ. 10.*: *Vade satana*, cum illo *Matt. 16. ψ. 23.*: *Vade post me satana?* & explica illud?

R. Neg. cum *S. Hier.* hîc: ” Petro enim dicit: „ vade retrò me satana: id est, sequere me, qui contrarius es voluntati meæ: hic verò audit, „ vade satana, & non ei dicitur retrò me, ut subaudiatur: vade in ignem æternum, qui præparatus tibi, & angelis tuis. ” Item *S. Th.* hîc.

Pet. 69. Quo tempore contigerit incarceration *Joannis Baptiste*? & quam ob rem? & an bis fuerit *Joannes* incarceratus?

R. Ad 1. *Joannem Baptistam* ab *Herode* incarceratum fuisse quando *JESUS* morabatur in *Judæa*, & per Discipulos suos baptizabat, antequam pro secunda vice in *Galileam* ivit; quia dicit *Matt.* 4. v. 12. *Cum audisset JESUS, quod Joannes traditus esset, secessit in Galileam.* Et *Marc.* 1. v. 14. *Postquam traditus est Joannes, venit JESUS in Galileam.* S. Tb. hñc.

R. Ad 2. cum S. Hier. in cap. 14. *Matt.* "Arguit *Joannes* *Herodem*, quod illicitas nuptias fecerit, & non liceat, fratre vivente germano, (Philippo) uxorem illius ducere." Ut insinuat *Marc.* 6. v. 17., & clariùs exprimit *Luc.* 3. v. 19. *Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de Herodiade uxore fratris sui, & de omnibus malis, quæ fecit Herodes ... inclusit Joannem in carcere.* Et teste *Josepho* lib. 20. *Antiq.* cap. 6. "Philippus *Herodis* frater diem suum obiit, anno *Tiberii* Principatûs 20., cum ipse præfuisset 37. annis *Trachonitidi*."

R. Ad 3. *Joannem* tantum semel, idque ab *Herode*, & non à *Pharisæis*, in carcerem conjectum fuisse; quia certum est juxta S. Scripturam *Joannem* necdum captum fuisse, quando *Joan.* 1. v. 19. *miserunt Judæi ab Jerosolymis Sacerdotes & Levitas ad eum, ut interrogarent eum: tu quis es?* Et v. 29. *Altera die*, nempè à dato testimonio v. 32. narrat quæ facta fuerunt in Baptismate *CHRISTI*, & 35. v. agit de vocatione Discipulorum *altera die* factâ. Ergo non fuit *Joannes* incarceratus à *Pharisæis* tempore quo *CHRISTUS* fuit in deserto, ut aliqui dicunt, cum de illa incarceratione nulla fiat in S. Scriptura mentio.

Dices *Matt.* 17. v. 12. de *Scribis & Phariseis* dicit: *Fecerunt in eo* (nempè *Joanne Baptista*)

quæcumque voluerunt. Sic est Filius Hominis passurus est ab eis. Ergo Pharisei Joannem incarceraverunt.

R. Neg. conseq. quia ex verbis CHRISTI prolatis tantum sequitur, quod Pharisei *Herodi* suaserint, ut *Joannem* incarceraret, & deinde *Herodiadi*, ut illum occideret. Sicut persuaserunt populo ut de CHRISTO exclamarent: *Crucifige crucifige eum.*

Pet. 70. Ubinam CHRISTUS incœperit suam prædicationem?

R. Cum *S. Hier.* ad cap. 4. *Matt. v. 15.* "Terra Zabulon, & terra Nephthalim, via maris trans Jordanem, Galilæa gentium... exinde cœpit Jesus prædicare &c. Hi primùm audiêre Dominum prædicantem, ut ubi Israël fuerit ab Assyriis prima captivitas, ibi Redemptoris præconium nasceretur. Joanne tradito, rectè ipse incipit prædicare." Et *S. Tb.* hîc.

Pet. 71. Quid intelligatur *v. 13. In Capharnaum maritima?* & ubi *Isaias* dicat *v. 15. Terra Zabulon &c.?* & quid per *ly umbræ mortis?*

R. Cum *S. Tb.* hîc: "Capharnaum, est oppidum in Galilæa gentium juxta stagnum Geneza-reth, & ideò dicit: Maritima... in Prophetia ita habetur cap. 9. *v. 1.* primo tempore alleviata est terra Zabulon... ab onere peccatorum, quia in regionibus duarum tribuum, primùm Salvator Evangelium prædicavit... umbra autem mortis eorum est, qui dum peccant, nondùm de hac vita egressi sunt, possunt enim, si voluerint agere poenitentiam."

Pet. 72. Quotuplex sit vocatio Apostolorum?

R. Cum *S. Tb.* lect. 15. in cap. 1. *Joan.:* "Triplex fuit vocatio Apostolorum. Prima fuit ad cognitionem, seu familiaritatem, & fidem, & de hac dicitur hîc. Secunda fuit in efficaci præsignatione, de qua habetur *Luc. 5. ex hoc eris*

„ homines capiens. Tertia fuit ad Apostolatum,
 „ de qua dicitur Matt. 4, quæ fuit perfecta, quia
 „ postea non redierunt ad propria. ” Et *S. Aug.*
 lib. 2. de conf. Evang. cap. 17.

Pet. 73. Quosnam *ψ.* 24. nominet: *Lunaticos,*
& paraliticos?

R. Cum *S. Tb.* hic: ” Lunatici enim dicti sunt
 „ à Luna, quæ dum menstruis temporibus crescit,
 „ & decrescit, ipsi vexantur. Hieronymus: dœ-
 „ mones observantes Lunaria tempora, creaturam
 „ infamare cupiebant, ut in Creatorem blasphemie
 „ redundarent... Rabanus: Paralytici autem
 „ sunt corpore dissoluti: paralytis enim Græcè,
 „ Latine dicitur dissolutio. ”

Pet. 74. De quo monte cap. 5. *ψ.* 1. dicatur:
Ascendit in montem?

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Quem putamus esse vel
 „ Thabor, vel quemlibet alium excelsum mon-
 „ tem. ” Item *S. Tb.* hic.

Dices 1. habetur contradictio *Luc.* 6. *ψ.* 17.:
Descendens cum illis, stetit in loco campestri.

R. Cum *S. Tb.* hic ex *S. Aug.* lib. 2. de conf.
 Evang. cap. 19. ” Unus mons erat, & habebat pla-
 „ nitiam in latere, illam planitiem elevabat mon-
 „ ticulus alius. Unde Dominus ascendit in mon-
 „ tem, id est in planitiem illius montis, & primò
 „ ascendit superius, & convocavit Discipulos. Et
 „ hoc videtur veriùs, quia Matth. dicit in fine Ser-
 „ monis, quod mirabantur.

Dices 2. his non obstantibus est contrarietas in-
 ter *Matthæum* & *Lucam*, unus longiorem refert
 Sermonem alius brevior, unus dicit stando, al-
 ter sedendo Dominum docuisse &c.

R. Cum *S. Aug.* loco cit.: ” Dominum... unum
 „ habuisse Sermonem, quem Matthæus, Lucasque
 „ narraverunt diverso narrandi modo, sed eadem
 „ veritate rerum, & sententiarum... quod & nullo
 „ præmonente unicuique spontè videndum fuit,

„ si quis prætermittat aliquid, quod alius dicit,
„ non esse contrarium, nec si alius alio modo ali-
„ quid dicat, dum eadem rerum, & sententiarum
„ veritas explicetur. Et *S. Tb.* hîc.

Pet. 75. Quot apud *Matth.* cap. 5. exprimantur
Beatitudines, ac explica illas?

R. Cum *S. Tb.* 1. 2. q. 69. a. 3. ” Octo esse Bea-
„ titudines, ” quæ à *Matthæo* hoc ordine ponun-
tur, & à *S. Tb.* explicantur loco cit.

1. *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est
Regnum Cœlorum. v. 3.*

„ Beati pauperes spiritu: quod potuit referri vel
„ ad contemptum divitiarum, vel ad contemptum
„ honorum: quod fit per humilitatem. ” (loc. cit.
O., & art. 4. O.) ” quærunt enim homines in re-
„ bus exterioribus, scilicet divitiis & honoribus
„ excellentiam quandam & abundantiam, quorum
„ utrumque importat Regnum Cœlorum, per quod
„ homo consequitur excellentiam & abundantiam
„ bonorum in Deo, & ideò Regnum Cœlorum
„ Dominus pauperibus spiritu repromisit. ”

2. *Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.
v. 4.*

„ Quærunt autem homines feroces & immites
„ per litigia & bella securitatem sibi acquirere, ini-
„ micos suos destruendo. Undè Dominus repro-
„ misit mitibus securam & quietam possessionem
„ terræ viventium, per quam significatur soliditas
„ æternorum Bonorum. ” *S. Tb.* loc. cit. art. 4. O.

3. *Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabun-
tur. v. 5.*

„ Quærunt autem homines in concupiscentiis &
„ delectationibus mundi habere consolationem
„ contrâ præsentis vitæ labores, & ideò Dominus
„ consolationem vitæ lugentibus repromittit. ” *S.
Tb.* loc. cit.

4. *Beati qui esuriunt & sitiunt Iustitiam, quon-
iam ipsi saturabuntur. v. 6.*

” Discedunt enim aliqui ab operibus Justitiæ,
 „ non reddentes debitum, sed potius aliena rapien-
 „ tes, ut bonis temporalibus impleantur; & ideò
 „ Dominus esurientibus justitiam, saturitatem re-
 „ promisit.” *S. Tb. ibid.*

5. *Beati misericordes: quoniam ipsi misericor-
 diam consequentur. V. 7.*

” Discedunt etiam aliqui ab operibus misericor-
 „ diæ, ne se immisceant miseriis alienis, & ideò
 „ Dominus misericordibus repromittit misericor-
 „ diam, per quam ab omni miseria liberentur.”

S. Tb. loc. cit.

6. *Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum vi-
 debunt. V. 8.*

” Munditia oculi disponit ad clarè videndum,
 „ undè mundis corde divina visio repromittitur.”

S. Tb. ibid.

7. *Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.
 V. 9.*

” Constituere verò pacem, vel in seipso, vel
 „ inter alios, manifestat hominem esse Dei imita-
 „ torem, qui est Deus unitatis & pacis: & ideò
 „ pro præmiis redditur ei gloria Divinæ Filiatio-
 „ nis, quæ est in perfecta conjunctione ad Deum
 „ per sapientiam consummatam.” *S. Tb. loc. cit.*

8. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justi-
 tiam: quoniam ipsorum est Regnum Cælorum. V. 10.*

” Sicut octava Beatitudo est firmitas quædam
 „ omnium Beatitudinum, ità debentur sibi omnium
 „ Beatitudinum præmia, & ideò redit ad caput, ut
 „ intelligantur sibi consequenter omnia præmia at-
 „ tribui. Vel secundum Amb. lib. 5. in Luc., pau-
 „ peribus spiritu repromittitur Regnum Cælorum
 „ quantum ad gloriam animæ, sed passis persecu-
 „ tionem in corpore quantum ad gloriam corporis.”

*S. Tb. loc cit. a. 4. ad 2., & hîc, item S. Hier.
 hîc, & Aug. de serm. Domini in monte.*

Dices 1. *Luc. 6.* ponuntur quatuor tantum Bea-

itudines : superflue ergo enumerantur septem vel octo à *Matt.*

R. Cum *S. Tb.* 1. 2. q. 69. a. 3. ad 6. ubi ad illud argumentum resp. dicendo, quod illæ octo in istis quatuor includantur, dum ait: " Amb. dicit, „ paupertas pertinet ad temperantiam, quæ illecebrofa non quærit. Esuries ad justitiam, quia, „ qui esurit, compatitur, & compatiendo largitur. „ Fletus ad prudentiam, cujus est flere occidua: „ Pati odium hominum ad fortitudinem."

Dices 2. Videtur novem Beatitudines esse acceptandas, cum *ψ. 11. Matt.* dicat: *Beati estis cum maledixerint vobis &c.*

R. Cum *S. Tb.* hic: " Jam incipit loqui præsentem compellans: prædicens eis persecutiones, „ quas pro nomine ejus passuri erant."

Pet. 76. Quo sensu CHRISTUS appellet Apostolos *Sal terræ ψ. 13.*, & *Lux mundi ψ. 14.*? ac explica illa verba, & sequentia?

R. Cum *S. Hier.* hic: " Sal appellantur Apostoli, quia per illos universum hominum conditur genus. Quod si sal evanuerit &c. Si Doctor erraverit, à quo alio Doctore emendabitur.... „ Vos estis lux mundi &c. docet fiduciam prædicandi, ne Apostoli abscondantur ob metum, „ & sint similes lucernæ sub modio; sed tota libertate se prodant, ut quod audierunt in cubiculis, prædicent in tectis."

Pet. 77. Quomodo CHRISTUS Legem & Prophetas adimpleverit, cum *ψ. 17.* dicat: *Legem aut Prophetas non veni solvere, sed adimplere?*

R. Cum *S. Tb.* 1. 2. q. 107. a. 2. O. " Præcepta „ verò veteris Legis adimplevit CHRISTUS opere „ & doctrinâ. Opere quidem, quia circumcidi voluit, & alia observare, quæ erant tempore illo observanda, secundum illud *Gal. 4.* factum sub Lege. Suâ autem doctrinâ adimplevit præcepta „ Legis tripliciter. Primò quidem, verum intel-

„ lectum Legis exprimendo, sicut patet in homicidio & adulterio, in quorum prohibitionem Scribæ & Pharisei non intelligebant nisi exteriorum actum prohibitum. Unde Dominus Legem adimplevit ostendendo etiam interiores actus peccatorum cadere sub prohibitionem. Secundo adimplevit Dominus præcepta Legis ordinando.... Tertiò adimplevit Dominus præcepta Legis superaddendo quædam perfectionis consilia.”
 Et S. Joann. Chryst. hom. 16. ait: ” Implevit igitur CHRISTUS Prophetas, complendo omnia, quæ per eos de ipso fuerant dicta; Legem autem, primò quidem nihil transgrediendo legatum, secundò justificando per fidem, quod Lex per litteram facere non valebat.”

Pet. 78. Quid velit CHRISTUS dicere *ψ. 18. Donec transeat cælum & terra, jota unum, & unus apex non præteribit à Lege?*

R. S. Hier. hic: ” Ex figura litteræ ostenditur, quod etiam quæ minima putantur in Lege, Sacramentis spiritualibus plena sint, & omnia recapitulentur in Evangelio.” Et S. Aug. Serm. de Verbis Domini in monte cap. 15. ” Nihil potest aliud intelligi, nisi vehemens expressio perfectionis... quibus verbis ostendit in Lege ad effectum, etiam minima quæque perducere.”

Pet. 79. Quid significet *ψ. 22. Raca?*

R. Cum S. Tb. hic: ” Probabilius (Raca) autem est, non esse vocem significantem aliquid, sed indignantis animi motum exprimentem... vel Raca est verbum contemptus, & parvipensionis. Sicut enim nos, vel famulis, vel junioribus injungentes dicimus: vade tu, dic illi tu, ita & qui Syrorum utuntur linguâ, raca dicunt pro tu. Vel Raca... inanis, aut vacuus.” Ubi exprimit tres gradus iræ. Et 2. 2. q. 158. a. 5. ad 3.

Pet. 80. explica verba *ψ. 25. & 26. Esto consen-*

viens adversario tuo citò dum es in via cum eo: ne fortè tradat te adversarius &c.

R. Cum *S. Tb.* hìc: " Hier. pro eo, quod nos
 „ habemus in latinis codicibus: consentiens, in
 „ græcis scriptum est: Eunoon, quod interpre-
 „ tatur benevolus aut benignus. Aug. sed vi-
 „ deamus, quis sit adversarius, cui jubemur esse
 „ benevoli? ... Ut simus benevoli erga diabolum,
 „ (qui est inimicus & ultor) ne faciamus eum pœ-
 „ nam sustinere pro nobis, quem dicunt pro no-
 „ bis esse torquendum, si ei consenserimus vitia
 „ suggerenti. Quidam cautiùs disputant in baptis-
 „ mate singulos pactum inire cum diabolo ei
 „ abrenuntiando. Si ergo servaverimus pactum, be-
 „ nevoli & consentientes sumus adversario, &
 „ nequaquam in carcere recludendi... unum reli-
 „ quum est, ut hic adversarium præceptum Dei
 „ intelligamus, quod adversatur peccare volenti-
 „ bus, & datum est nobis ad hanc vitam, ut sit
 „ nobiscum in via, cui oportet nos consentire ci-
 „ tò, legendo, præaudiendo, deferendo ei cul-
 „ men authoritatis... Hier. hìc sed ex præceden-
 „ tibus manifestus est sensus, quod Dominus nos
 „ ad concordiam proximi cohortatur. Nam suprà
 „ dictum est. (Vade reconciliari fratri tuo.) ... Judi-
 „ cem intelligo CHRISTUM: Pater enim omne ju-
 „ dicium dedit Filio. Ministrum autem intelligo
 „ Angelum: Et Angeli, inquit, ministrabant ei...
 „ carcerem intelligo pœnas tenebrarum, & ne quis
 „ carcerem istum contemneret, sequitur (amen
 „ dico tibi, non exies indè, donec reddas novis-
 „ simum quadrantem) Hier. quadrans genus num-
 „ mi est, quod habet duo minuta. Hoc est ergo:
 „ non egredieris de carcere, donec etiam minuta
 „ peccata persolvas." Lege etiam *S. Hier.* in cap.
 5. *Matt.*

Pet. 81. Quid intelligatur per verba *ψ. 29. & 30.*
Si oculus tuus dexter, &c. Si manus tua dextra
scandalizat te, abscide eam, &c.

R. Cum S. Tb. hìc: " Docet occasiones peccatorum abscindere...ut sic ille sit sensus: Quicquid illud est, quod ita diligis ut pro dextero oculo habeas, si scandalizet te, id est, si impedimento est tibi ad veram beatitudinem, ejice eum, & projice abs te."

Pet. 82. An in antiqua Lege licitum fuerit dimittere uxorem cum *ψ. 32.* dicatur: *Qui dimiserit uxorem suam, &c.?*

R. Cum S. Hier. hìc: " In posteriori parte locum istum plenius Salvator exponit: quod Moses libellum repudii dari jussit propter duritiam cordis maritorum; non dissidium concedens, sed auferens homicidium. Vide ad 24. cap. *Deutr.*

Pet. 83. explica *ψ. 37.* *Sit autem sermo vester, est, est; non, non: quod autem bis abundantius est, à malo est.*

R. Cum S. Tb. hìc: Id est, quod est, sufficiat dicere est: quod non est, sufficiat dicere non est: sive ideò dicitur bis: est est, non non, ut quod ore affirmes, operibus probes, & quod verbis neges, factis non confirmes...quod autem his abundantius est, à malo est, id est, si jurare cogeris, scias de necessitate venire, infirmitate eorum, quibus aliquid suades, quæ utique infirmitas malum est; itaque non dixit: quod amplius est, malum est: tu enim non malum facis, qui benè uteris juratione, ut alteri persuadeas, quod utiliter persuadeas; sed à malo est illius, cujus infirmitate jurare cogeris S. Chryst. hom. 17. vel à malo est, id est, ab infirmitate eorum, quibus lex jurare permisit." Nempè *à malo* alieno, propter incredulitatem alterius; aut *à malo* proprio, cum temere juratur; aut *à malo*, diabolo instigante.

Pet. 84. Quid significetur nobis per verba *ψ. 39.* *Non resistere malo?*

R. Cum S. Hier. hìc: " Non alterum vult au-

„ferre, sed utrumque servare. Dominus noster
„vicissitudinem tollens, truncat initia peccato-
„rum.” Ac per subsequencia verba nos ad patien-
tiam, ac tollerantiam adhortatur.

Pet. 85. An odium inimicorum in V. L. esset
permisſum *ŷ. 43. Odio habebis inimicum tuum?*

R. Neg. cum *S. Tb.* hîc: ” Quæ vox non est,
„accipienda ut jubentis justo, sed permittentis
„infirmo... hæc itaque regula est, quâ & oderi-
„mus inimicum propter id quod in eo malum est,
„id est iniquitatem, & diligamus inimicum prop-
„ter id quod in eo bonum est, id est rationalem
„creaturam. Audito igitur & non intellecto,
„quod antiquis dictum erat. Oderis inimicum
„tuum, referebant homines in hominis odium,
„cum non deberent odire nisi vitium... sed scien-
„dum est in toto corpore Legis non esse scrip-
„tum: odio habebis inimicum tuum; sed hoc
„dicitur quantum ad traditionem scribarum, qui-
„bus visum est hoc addendum, quia Dominus
„præcepit Filiis Israël, persequi inimicos suos, &
„delere Amalech de sub Cælo.”

Pet. 86. An CHRISTUS impossibilia præcipiat *ŷ. 44. dicens: Diligite inimicos vestros &c.?*

R. Neg. cum *S. Hier.* hîc: ” Sciendum est er-
„go, CHRISTUM non impossibilia præcipere, sed
„perfecta: quæ fecit David in Saül, & in Absa-
„lon. Stephanus quoque Martyr pro inimicis la-
„pidantibus deprecatus est. Et Paulus anathema
„cupit esse pro persecutoribus suis. Hæc autem
„JESUS & docuit & fecit, dicens: Pater ignosce
„illis: quod enim faciunt, nesciunt.”

Pet. 87. An absolutè prohibeantur opera bona
fieri in publico, cum cap. 6. *ŷ. 1. dicatur: Attendite
ne justitiam vestram faciatis coram hominibus &c.*

R. Neg. cum *S. Tb.* hîc, cum alibi dicatur *vi-
deant opera vestra bona &c.*” Sed Dominus (teste
„*S. Tb.*) nihil aliud demonstrat nisi illud, nos ca-

„ vere oportere, ne humanam laudem pro nostro-
 „ rum operum mercede quæramus.”

Dices: Si Deus omnia sciat, *ψ.* 8., antequam
 petamus, non est necesse quidquam petere.

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Quibus breviter res-
 „ pondendum est: nos non narratores esse, sed
 „ rogatores. Aliud est enim narrare ignoranti;
 „ aliud scientem petere.”

Pot. 88. An Oratio Dominica sit perfectissima
ψ. 9. *Pater noster* &c. & quod petitiones in ea
 sint, ac singulas explica?

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 83. a. 9 O. ” Oratio
 „ Dominica perfectissima est. Quia sicut Aug. epist.
 „ 121. dicit ad probam: si rectè & congruenter
 „ oremus, nihil aliud dicere possumus, quam quod
 „ in ista Oratione Dominica positum est... finis
 „ autem noster Deus est, in quem noster effectus
 „ tendit dupliciter: uno quidem modo prout vo-
 „ lumus gloriam Dei: alio modo secundum quod
 „ volumus frui gloriâ ejus. Quorum primum per-
 „ tinet ad dilectionem, quâ Deum in seipso dili-
 „ gimus. Secundum verò pertinet ad dilectionem,
 „ quâ diligimus nos in Deo. Et ideò prima peti-
 „ tio ponitur, sanctificetur nomen tuum: perquam
 „ petimus gloriam Dei. Secunda verò ponitur, ad-
 „ veniat regnum tuum: per quam petimus ad glo-
 „ riam regni ejus pervenire. Ad finem autem præ-
 „ dictum nos ordinat aliquid dupliciter: uno modo
 „ per se, alio modo per accidens. Per se quidem
 „ bonum quod est utile in finem: est autem ali-
 „ quid utile in finem beatitudinis dupliciter: uno
 „ modo directè & principaliter secundum meritum
 „ quo beatitudinem meremur, Deo obediendo.
 „ Et quantum ad hoc ponitur, fiat voluntas tua,
 „ sicut in cœlo & in terra: alio modo instrumen-
 „ taliter & quasi coadjuvans nos ad merendum: &
 „ ad hoc pertinet quod dicitur, panem nostrum
 „ quotidianum da nobis hodiè: five hoc intelli-

gatur de pane sacramentali, cujus quotidianus
usus proficit homini, in quo etiam intelliguntur
omnia alia sacramenta: sive etiam intelligatur
de pane corporali: ut per panem intelligatur om-
nis sufficientia victûs: sicut dicit Aug. loc. cit.
quia & Eucharistia est præcipuum sacramentum,
& panis est præcipuus cibus: undè & in Evnge-
lio Matthæi scriptum est, supersubstantialem, id
est præcipuum, ut Hier. hic exponit. Per acci-
dens autem ordinamur in beatitudinem per re-
motionem prohibentis. Tria autem sunt, quæ
nos à beatitudine prohibent. Primò quidem pec-
catum, quod directè excludit à regno, secundum
illud 1. ad Cor. 6. Neque fornicarii, neque ido-
lis servientes &c. Regnum Dei possidebunt. Et
ad hoc pertinet quod dicitur: dimitte nobis de-
bita nostra. Secundò, tentatio, quæ nos impe-
dit ab observantia divinæ voluntatis. Et ad hoc
pertinet quod dicitur, & ne nos inducas in ten-
tationem: per quod non petimus ut non tente-
mur, sed ut à tentatione non vincamur: quod
est in tentationem induci. Tertiò pœnalitas
præfens, ut quæ impedit sufficientiam vitæ. Et
quantum ad hoc dicitur, libera nos à malo. (Et
ad 1.) Dicendum... sanctificetur nomen tuum:
non hoc petitur quasi non sit sanctum Nomen
Dei, sed ut sanctum ab hominibus habeatur:
quod pertinet ad Dei gloriam in hominibus pro-
pagandam: quod autem dicitur adveniat Regnum
tuum, non ità dictum est, quasi Deus nunc non
regnet, sed sicut Aug. Epist. 121. dicit ad pro-
bam: desiderium nostrum ad illud regnum ex-
citamus, ut nobis veniat, atque in eo regne-
mus. Quod autem dicitur, fiat voluntas tua,
rectè intelligitur, ut obediatur præceptis tuis.
Sicut in cœlo & in terra, id est, sicut ab An-
gelis, ità, ab hominibus. Undè hæ tres petiti-
ones perfectè complebuntur in vita futura. Aliæ

„ verò quatuor pertinent ad necessitatem vitæ præ-
 „ sentis.” Si enim ulterius scire desideres, quo-
 modò ac qualiter sit orandum lege *S. Tb. 2. 2. q.*
83. per 17. articulos.

Pet. 89. An à jejunantibus observandum sit, quod
 ὕ. 17. præcipit Dominus : *Unge caput tuum, &*
faciem tuam lava?

R. cum *S. Hier.* hìc : ” Juxta ritum Provinciæ
 „ Palæstinæ loquitur : ubi diebus festis solent un-
 „ gere capita. Præcepit igitur, ut quandò jejuna-
 „ mus, lætos ac festivos nos esse monstremus.”

Pet. 90. Quid ὕ. 22. & 23. per *oculum & lumen*
 intelligatur?

R. Cum *S. Tb. 1. 2. q. 12. a. 1. ad 1.* ” Inten-
 „ tio nominatur oculus metaphoricè : non quia ad
 „ cognitionem pertinet, sed quia cognitionem
 „ præsupponit per quam proponitur voluntati finis
 „ ad quem movet, sicut oculo prævidemus quo
 „ tendere corporaliter debeamus. (Et ad 2.) In-
 „ tentio dicitur lumen, quia manifesta est inten-
 „ denti. Undè & opera dicuntur tenebræ : quia
 „ homo scit quid intendit, sed nescit quid ex opere
 „ sequatur.”

Pet. 91. Quo sensu verificetur ὕ. 24. *Nemo po-
 test duobus Dominis servire?*

R. Cum *S. Tb. 1. 2. q. 1. a. 5.* ” Sed contra :
 „ Nemo potest duobus Dominis servire, ad invi-
 „ cem scilicet non ordinatis.”

Pet. 92. An omnis sollicitudo rerum tempora-
 lium sit à Domino prohibita dicente : ὕ. 25. *Ne
 solliciti sitis animæ vestræ &c.?*

R. Cum *S. Tb. 2. 2. q. 83. a. 6. ad 2.* ” Dicen-
 „ dum, quod non quælibet sollicitudo rerum tem-
 „ poralium sit prohibita, sed superflua & inordi-
 „ nata : ” Ut suprà q. 55. a. 6. O. habitum est.

Pet. 93. Explica verba ὕ. 34. *Sufficit diei mali-
 tia sua?*

R. Cum *S. Hier.* hìc : ” Hic malitiam non con-

„ trariam virtuti posuit, sed laborem, & afflictio-
 „ nem, & angustias sæculi. ” Et S. Tb. hîc:
 „ Quasi dicat: sufficit tibi labor, quem pateris
 „ propter necessaria, noli de superfluis laborare. ”

Pet. 94. Si judicare prohibet cap. 7. v. 1. *Nolite
 judicare.* Quare Paulus judicaverit Corinthum for-
 nicantem 1. Cor. 5., & Petrus Ananiam & Saphi-
 ram mendacii coarguerit? Act. 5.

R. Cum S. Hier. hîc: ” Hic non prohibuit judi-
 „ care, sed docuit. ” Et S. Tb. 1. 2. q. 108. a. 3.
 ad 6. ” Dominus non prohibet iudicium justitiæ,
 „ sine quo non possent sancta subtrahi ab indig-
 „ nis: sed prohibet iudicium inordinatum. ”

Pet. 95. Quid per *festucam & trabem* v. 4. in-
 telligatur?

R. Cum S. Hier. hîc: ” De his loquitur, qui
 „ cum ipsi mortali crimine teneantur obnoxii; mi-
 „ nora peccata fratribus non concedunt: culicem
 „ liquantes, & camelum glutientes. ” Et S. Tb. 2.
 2. q. 33. a. 5. O.

Pet. 96. Explica v. 6. *Nolite dare sanctum ca-
 nibus &c.*?

R. Cum S. Tb. hîc: ” Baptismus, & alia Sacra-
 „ menta non sunt danda, nisi fidem habentibus. Item
 „ mysteria veritatis, id est, Margaritæ: non sunt
 „ dandæ, nisi desiderantibus veritatem, & cum
 „ ratione humana viventibus. Si enim porcis ea
 „ miseris, id est, Cœnosæ vitæ delectatione gra-
 „ vatis, non intelligerent prætiositatem earum, sed
 „ æstimant eas similes cæteris fabulis mundiali-
 „ bus, & eas actibus suis carnalibus conculcant.
 „ Aug. de Serm. Dom. calcari enim dicitur quid-
 „ quid contemnitur. ”

Pet. 97. Quo sensu vocet eos *malos* v. 11.

R. Cum S. Hier. hîc: ” Notandum quod Apo-
 „ stolos malos dixerit; nisi fortè sub Apostolorum
 „ persona: omne hominum damnetur genus: cu-
 „ jus ad comparisonem divinæ clementiæ ab in-

„ fantia cor ad malum positum est. Lege Gene-
 „ sim ” 8. cap.

Pet. 98. Quisam sint illi falsi Prophetæ *ψ.* 15.
Attendite à falsis Prophetis &c.

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 172. a. 4. ad 3. ” Non
 „ omnes mali sunt lupi rapaces , sed solum illi ,
 „ qui intendunt aliis nocere. (*Scilicet hæretici.*)
 „ Dicit enim Chryst. hom. 19. super Matt. Quod
 „ Catholici Doctores, etsi fuerint peccatores, fer-
 „ vi quidem carnis dicuntur, non tamen lupi ra-
 „ paces, quia non habent propositum perdere
 „ Christianos. Et quia Prophetia ordinatur ad
 „ utilitatem aliorum, manifestum est tales esse fal-
 „ sos Prophetas, quia ad hoc non mittuntur à
 „ Deo.” Et *S. Tb.* hìc.

Pet. 99. Quid intelligatur *ψ.* 18. per *arborem
 bonam & malam?*

R. Cum *S. Tb.* hìc: Arbor quippè est ipsa ani-
 „ ma, id est ipse homo; fructus verò opera ho-
 „ minis. Non ergo potest malus homo, bona ope-
 „ rari, neque bonus, mala. Ergo, si vult malus
 „ bona operari, priùs bonus fiat. Quamdiu autem
 „ quisque malus est, non potest facere fructus bo-
 „ nos... homo autem ipse arbor bona, vel mala
 „ dicitur, propter voluntatem bonam, vel malam.
 „ Fructus autem sunt opera, quæ nec bona malæ
 „ voluntatis esse possunt, nec mala, bonæ volun-
 „ tatis.” Et *S. Hier.* hìc.

Pet. 100. Quomodò falsi Prophetæ in Nomine
 Domini possint prophetare, dæmonia ejicere, ac
 multas virtutes facere *ψ.* 22.?

R. Cum *S. Hier.* hìc: ” Prophetare & virtutes
 „ facere, & dæmonia ejicere: interdum non ejus
 „ meriti est qui operatur: sed vel invocatione No-
 „ minis CHRISTI hoc agit: vel ob condemnatio-
 „ nem eorum qui invocant, & utilitatem eorum
 „ qui vident, & audiunt, conceditur, ut licet
 „ homines despiciant signa facientes: tamen Deum

„ honorent : ad cuius invocationem fiunt tanta
 „ miracula. Nam & Saül, & Balaâm, & Caïphas
 „ prophetaverunt, nescientes quid dicerent, &
 „ Pharaö & Nabuchodonosor somniis futura cog-
 „ noscunt. Et in Actis Apost. filii Scævæ vide-
 „ bantur ejicere dæmonia. Sed & Judas Apostolus
 „ cum animo proditoris multa signa inter cæteros
 „ Apostolos fecisse narratur.”

Pet. 101. Explica *ψ. 24.* & sequentes : *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti &c.?*

R. Cum S. Tb. hic : ” CHRISTO : CHRISTUS au-
 „ tem est vir sapiens, qui ædificavit domum
 „ suam, id est Ecclesiam suprâ petram, id est,
 „ suprâ fortitudinem fidei. Vir autem stultus, id
 „ est, diabolus, qui ædificavit domum suam, id
 „ est, omnes impios super arenam, id est, incon-
 „ stantiam infidelitatis... pluvia autem est doc-
 „ trina quæ irrigabat hominem. Nubes autem
 „ sunt à quibus pluvia fluit, quidam à Spiritu S.
 „ excitantur, sicut Apostoli & Prophetæ. Et qui-
 „ dam à spiritu diaboli, sicut hæretici. Venti au-
 „ tem boni sunt spiritus diversarum virtutum, vel
 „ Angeli qui invisibiliter in sensibus hominum
 „ operantur, & adducunt ad bona. Venti autem
 „ mali, sunt spiritus immundi. Flumina autem bo-
 „ na, sunt Evangelistæ, & Doctores populi : flu-
 „ mina mala, homines immundo spiritu pleni, &
 „ verbositate instructi... Ecclesiam ergo quam
 „ CHRISTUS fundavit, non pluvia mendacis doc-
 „ trinæ corrumpit, neque diabolicus flatus impel-
 „ lit, neque violentorum fluminum impetus mo-
 „ vet.”

Pet. 102. Explica potestatem CHRISTI in do-
 cendo *ψ. 29.* *Erat enim docens eos sicut potesta-
 tem habens, & non sicut scribæ &c.?*

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 42. a. 1. ad 2. ” Potestas
 n autem CHRISTI in docendo attenditur, & quan-

„ tùm ad miracula, per quæ doctrinam suam con-
 „ firmabat, & quantùm ad efficaciam persuaden-
 „ di, & quantùm ad auctoritatem loquentis: quia
 „ loquebatur, quasi Dominium habens super Le-
 „ gem: cum diceret: Ego autem dico vobis: &
 „ etiam quantùm ad virtutem rectitudinis, quam
 „ in sua conversatione monstrabat, sine peccato
 „ vivendo.”

Pet. 103. Quomodò legendum sit cap. 8. v. 3.
Volo. Mundare?

R. Cum S. Hier. hìc: Non ergo ut plerique la-
 „ tinorum putant, jungendum est, & legendum,
 „ volo mundare: sed separatim: ut primum di-
 „ cat, volo: deinde imperet, mundare.”

Pet. 104. An ille Leprosus sit mundatus in Civi-
 tate *Capharnaum*, ut *Lucas* cap. 5. v. 12. insi-
 nuat: *Cum esset in una Civitatum, & ecce vir*
plenus Leprâ &c., vel antequam venerit in Civita-
 tem *Capharnaum* ut v. 5. hìc *Matthæus* habet, &
 an sibi non contradicant?

R. Cum S. Th. hìc: ” Quem *Lucas* meminit,
 „ non sanè hoc ordine, sed ut solent prætermissa
 „ recordari: posterius facta præoccupari, sicut di-
 „ vinitus suggerebantur, ut antea cognita, postea
 „ recordando rescriberent. *Matthæus* verò sequi-
 „ tur historiæ ordinem, quia cum iret in *Caphar-*
 „ *naum* in via apparuit ei Leprosus.” Ibidemque
 eum sanavit juxta Civitatem non in Civitate, quia
 Leprosi *Levit.* 13. v. 46. jubentur separari à Civi-
 tatibus. Ac sic solvitur antilogia inter *Lucam* &
Matthæum.

Pet. 105. Quare Leprosum sanatum *Jesus* mise-
 rit ad Sacerdotem v. 4. *Vade, ostende te Sacer-*
doti?

R. Cum S. Hier. hìc: ” Propter humilitatem,
 „ ut Sacerdotibus deferre honorem videatur. Erat
 „ enim lege præceptum: *Lev.* 14. ut qui mundati
 „ fuerant à Lepra, offerrent munera Sacerdotibus:

„ deinde ut mundatum videntes Leprosū, aut
 „ crederent Salvatori, aut non crederent: si crede-
 „ rent, salvarentur: si non crederent inexcusabiles
 „ forent. Et simul ne quod in eo sæpissimè crimi-
 „ nabantur, Legem videretur infringere.”

Pet. 106. Curatio Servi *Centurionis* aliter narra-
 tur *Matt.* 8. v. 5., quam *Luc.* 7. ergo ibidem est
 contradictio?

R. Cum *S. Tb.* hîc: ” Si enim non hoc, dixit
 „ Lucas, neque illud Matthæus, non sibi contra-
 „ dicunt, sed complent quæ ab invicem derelin-
 „ quebantur.” Quia utrumque factum fuit, ut pa-
 rum antè insinuat *S. Tb.* dicendo: ” Uterque enim
 „ desiderium viri repræsentavit...conveniens autem
 „ est opinari & ipsum, postquam misit amicos,
 „ advenientem per se hæc dicere.”

Pet. 107. Explica verba v. 9. *Nam & ego homo
 sum &c.*?

R. Cum *S. Tb.* hîc: ” Ac si diceret: Etsi ego sum
 „ sub potestate alterius: tamen habeo potestatem
 „ jubendi eis, qui sub me sunt, sic & tu quamvis
 „ sis sub potestate Patris, scilicet in quantum ho-
 „ mo: habes tamen potestatem jubendi Ange-
 „ lis.”

Dices cum *Sabellio*: sic hoc esse intelligendum:
 si ego sub potestate constitutus possum jubere,
 quantò magis tu, qui sub nullius es potestate?

R. Cum eodem *S. Tb.* loc. cit.: ” Hanc expo-
 „ sitionem non recipit textus. Non enim dixit:
 „ Si ego homo sub potestate, sed dixit: Nam &
 „ ego homo sub potestate. In quo patet, quod
 „ inter se & CHRISTUM non comparationis diffe-
 „ rentiam fecit; sed rationem similitudinis in-
 „ troduxit.” Ac ideò *S. Hier.* hîc dicit: ” Vo-
 „ lens ostendere Dominum quoque non per ad-
 „ ventum tantum corporis; sed per Angelorum
 „ ministeria posse implere quod vellet.

Pet. 108. An non falsum dixerit JESUS v. 10. *Non*

inveni tantam fidem in Israël, cum Abraham & Isaac, & Jacob &c. magnam habuerint fidem, imò majorem Centurioni?

R. Neg. cum S. Hier. hic: "De præsenti-
bus loquitur, non de omnibus retrò Patriarchis &
Prophetis: nisi fortè in Centurione fides gentium
præponitur Israëli."

Dices: id de præsenti-
bus etiam non potest in-
telligi, nisi velimus *Centurionem* fidelio-
rem putare quam *Apostolos*?

R. Cum S. Joan. Chryst. hic hom. 22. "Ità
testimonium CHRISTI intelligendum est, quod
unumquodque bonum hominis secundum quali-
tatem personæ illius laudatur. Rusticum enim
dicere aliquid sapienter, magnum est, quod de
Philosopho non est mirum, sic de Centurione
dictum est, in nullo tantam fidem inveni in Is-
raël." Et S. Tb. hic.

Pet. 109. Quinam sint *ψ. 12. Filii regni*, &
quare ità dicti?

R. Cum S. Hier. hic: "Filios regni Judæos
significat: in quibus ante regnavit Deus. (Vel
quia) "Regnum erat eis paratum:" S. Chryst.
hom. 27.

Pet. 110. Explica verba subsequents: *Ejicien-
tur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stri-
dor dentium*, & an vera corporum & membrorum
resurrectio ex illo loco probetur?

R. Cum S. Tb. hic: "Ostenditur ergo, quod
reprobi in inferno, & calorem intollerabilem,
& frigus sustinebunt, secundum illud Job 24.
transient ab aquis nivium ad calorem ni-
vium. Hier. hic: Si autem fletus oculorum est,
& stridor dentium, ossa demonstrat; vera est
ergo corporum & eorundem membrorum quæ
cecidérant resurrectio."

Pet. 111. Ostende mihi ex *Matthæo S. Petrum*
matrimonio fuisse junctum?

R. Id ostendendo ex *Matt.* 8. v. 14 ubi dicitur: *Et cum venisset JESUS in domum Petri, (quæ Betbsaida erat S. Tb. hîc.) vidit socrum ejus jacentem &c.*

Pet. 112. Cur Dominus rejecerit Scribam dicentem v. 19. *Magister, sequar te, quocumque ieris,* & ei dixerit v. 20. *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet,* ac simul explica ista verba?

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Scriba iste Legis, quî tantum litteram noverat occidentem: si dixisset: Domine sequar te, quocumque ieris, non fuisset repulsus à Domino: sed quia Magistrum unum de pluribus æstimabat, & litterator erat, quod significantius græcè dicitur grammateus, & non spiritualis auditor: ideo non habet locum, in quo possit JESUS reclinare caput suum. Ostenditur autem nobis & ob hoc Scribam repudiatum, quod signorum videns magnitudinem, sequi voluerit Salvatorem, ut lucra ex operum miraculis quæreretur: hoc idem desiderans, quod & Simon Magus à Petro emere voluerat... quid me propter divitias & sæculi lucra cupis sequi, cum tantæ sim paupertatis, ut ne hospitium quidem habeam, & non meo utar tecto." Et prosequitur dando disparitatem inter alium v. 21. expressum: "Quid simile est inter Scribam & Discipulum? Ille Magistrum vocat: hic Dominum confitetur? Ille propter pietatis occasionem ad sepeliendum Patrem ire desiderat: iste secuturum se quolibet esse promittit: non Magistrum quærens, sed ex Magistro lucrum." Et *S. Tb.* hîc addit: "Iste etiam Discipulus non interrogat, an sequetur; jam enim sequi se oportere credidit, sed permitti sibi orat sepelire Patrem."

Pet. 113. Sed quare id prohibuerit CHRISTUS dicens v. 22. illi: *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos?*

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 101. a. 4. ad 2.: "Dicens, quod Dominus ideò prohibuit Discipulum à sepultura Patris, quia sicut Chrys. dicit hom. 28. in Matt. per hoc eum Dominus à malis multis eripuit: puta, luctibus & mœroribus, & aliis quæ hinc expectantur. Post sepulturam enim erat necesse & testamenta scrutari, & hæreditatis divisionem, & alia hujusmodi, & præcipuè quia alii erant, qui complere poterant hujus funeris sepulturam." Et S. Tb. hic.

Pet. 114. Ubi v. 28. habet *Matthæus*: duo habentes dæmonia: quare *Lucas* & *Marcus* de uno tantum mentionem faceant?

R. Cum S. Tb. hic: "Intelligas unum eorum fuisse personæ alicujus clarioris, & famosioris." Ideòque unum tantum posuisse nomine *legio*, quamvis duo fuerint.

Pet. 115. Cur ad petitionem dæmonum v. 31. permiserit eos *in porcos* ire?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 44. a. 1. ad 4.: "Ideò permisit dæmones, quos ejiciebat, hominibus aliquod nocumentum inferre vel in corpore, vel in rebus propter animæ humanæ salutem, ad hominum scilicet instructionem. Undè Chrys. hom. 29. dicit super Matt. Quod CHRISTUS permisit dæmonibus in porcos ire, non quasi à dæmonibus persuasus, sed primò quidem, ut instruat magnitudinem nocumenti dæmonum, qui hominibus insidiantur. Secundò, ut omnes discerent, quoniam nec adversus porcos audeant aliquid facere, nisi ipse consentiat. Tertiò, ut ostenderet quod graviora in illos homines operati essent, quam in illos porcos, nisi essent Divinâ Providentiâ adjuti."

Pet. 116. De qua Civitate dicatur cap. 9. v. 1. *Venit in Civitatem suam*?

R. Cum S. Tb. hic: "Civitatem autem suam hic *Capernaum* dicit: alia enim eum susceperat nascentem."

tem, scilicet Bethlehem, alia eum nutrit, scilicet Nazareth, alia autem habuit continuè habitantem, scilicet Capharnaum. " *S. Hier.* " Intellegimus non aliam, quam Nazareth. " Quos SS. Patres cum *S. Aug.* lib. 2. cap. 25. de cons. Evang. dicente, ad concordiam revocamus: " Capharnaum inter alias Civitates Galilææ erat magis famosa. Undè erat quasi Metropolis. Et sicut si aliquis esset de aliqua Villa juxta Parisios, diceretur quod esset Parisiis propter notitiam loci, sic Dominus quia erat de finibus Capharnaum, dicebatur inde esse. "

Pet. 117. An idem sit, ejusdemque virtutis peccata dimittere, ac dicere: *surge & ambula*, cum *ψ. 5.* CHRISTUS dicat: *quid est facilius dicere: dimituntur tibi peccata tua: an dicere: surge & ambula?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 44. a. 3. ad 3. " Quantò anima est potior corpore, tantò peccatum dimittere majus sit, quam corpus sanare: quia tamen illud non est manifestum, facit minùs quod est manifestius: ut demonstraret majus & non manifestum. " Et *S. Tb.* etiam hìc.

Pet. 118. An illa vocatio *Matthæi ψ. 9.* sit eadem cum ista, quæ refertur *Marc. 2. ψ. 14.*, & *Luc. 5. ψ. 27.*? Et an *Matthæus* fuerit vocatus *Levi*, & quid per *telonium* intelligatur?

R. Affirm. cum *S. Tb.* hìc: " Cæteri Evangelistæ propter verecundiam & honorem Matthæi, noluerunt eum nomine appellare vulgato, sed dixerunt Levi. Duplici enim vocabulo fuit. Ipse enim Matthæus... Matthæum se, & Publicanum nominat, ut ostendat legentibus nullum debere salutem desperare, sed ad meliora conversus, cum ipse de Publicano in Apostolum sit repentinè mutatus... in Telonio, id est in domo ubi vectigalia congregantur. Erat enim Telonarius dictus. " Deinde locus, tempus, & circumstantiæ denotant eandem esse vocationem.

Pet. 119. Quis sit sensus verborum CHRISTI *ψ*.
 13. *Non enim veni vocare justos, sed peccatores?*
 Ac explica ista verba: *Misericordiam volo, & non sacrificium?*

R. Ad 1. cum S. Tb. hīc: " Aug. de conf. Evang.
 ,, lib. 2. c. 27. Lucas addidit: in pœnitentiam. Quod
 ,, ad explicandam sententiam valet, ne quisquam
 ,, peccatores ob hoc ipsum, quod peccatores sunt,
 ,, diligi arbitraretur à CHRISTO, cum & illa simi-
 ,, litudo de ægrotis benè intimet, quid velit Deus
 ,, vocando peccatores, tamquàm medicus ægros;
 ,, utique ut ab iniquitate, tamquàm ab ægritudine
 ,, salvi fiant, quod fit per pœnitentiam." Lege
 eundem 3. p. q. 1. 3. 4. 5. O. vel per *ironiam* juxta
 S. Amb. in cap. 5 Luc. " Illos non vocat CHRI-
 ,, STUS, qui se justos dicunt, usurpatores justitiæ
 ,, non vocantur ad gratiam," ac ideò ait S. Hier.
 hīc: " Sugillat Scribas & Phariseos: qui justos se
 ,, aestimantes, peccatorum & publicanorum con-
 ,, fortia declinabant." Vel cum Hilar. can. 9. in
 Matt.: " Omnibus autem CHRISTUS venerat; quo-
 ,, modò ergo non se justis venisse dicit? Erant
 ,, ergo quibus necesse non erat, ut veniret, sed
 ,, nemo justus ex lege est." Quia nullus justus per
 se erat in terra, teste D. Paulo ad Rom. 3. *ψ*. 23.
Omnes enim peccaverunt, & egent gloriâ Dei.

R. Ad 2. cum S. Tb. hīc: " Non tamen despicit
 ,, Deus sacrificium, sed sacrificium sine miseri-
 ,, cordia."

Pet. 120. Expone mihi *ψ*. 15. *Numquid possunt
 Filii Sponsi lugere, quamdiù cum illis est Sponsus?*
 &c.

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 147. a. 4. ad 5.: " Illud
 ,, verbum Domini tripliciter potest exponi. Uno
 ,, modo secundum Chrys. hom. 31. in Matt., qui
 ,, dicit, quod Discipuli, qui filii Sponsi dicuntur,
 ,, adhuc imbecillius dispositi erant, undè vesti-
 ,, mento veteri comparantur. Et ideò in præsen-

tia corporali CHRISTI erant magis fovendi in qua-
dam dulcedine, quàm in austeritate jejunii exer-
cendi. Et secundùm hoc magis convenit, ut
cum imperfectis & novitiis in jejuniis dispen-
tur, quàm cum antiquioribus & perfectis... Alio
modo potest dici secundùm Hier. hic, quod
Dominus ibi loquitur de jejunio veterum obser-
vantiarum. Undè per hoc significat Dominus,
quod Apostoli non erant in veteribus observan-
tiis detinendi, quos oportebat gratiæ novitate
perfundi. Tertio modo secundùm Aug. lib. 2.
de conf. Evang. cap. 27., qui distinguit duplex
jejunium, quorum unum pertinet ad humilitatem
tribulationis. Et hoc modo non competit viris
perfectis, qui dicuntur filii Sponsi. Undè, ubi
Luc. dicit: non possunt filii Sponsi jejunare,
dicit Matt.: non possunt filii Sponsi lugere. Aliud
autem est, quod pertinet ad gaudium mentis in
spiritualia suspensæ: & tale jejunium convenit
perfectis." Et S. Hier. hic ait: "Sponsus,
CHRISTUS: Sponsa, Ecclesia est. De hoc Sancto
spirituali Connubio, Apostoli sunt procreati:
qui lugere non possunt, quamdiu Sponsam in
thalamo vident: & sciunt Sponsum esse cum
Sponsa. Quando verò transierint Nuptiæ, &
Passionis ac Resurrectionis tempus advenerit,
tunc Sponsi filii jejunabunt."

Pet. 121. Explica *ψψ.* 16. 17.: *Nemo autem
immittit commissuram panni rudis in vestimentum
vetus &c.?*

R. Cum S. Tb. hic: "Quasi diceret, nondùm
effecti sunt fortes mei Discipuli, sed adhuc multa
indigent condescensione, nondùm sunt per spi-
ritum renovati. Sic autem dispositis non oportet
gravedinem imponere præceptorum, hoc aute
dixit, regulam dans suis Discipulis, ut Discipu-
los ex universo orbe terrarum, cum mansuetu-
dine suscipiant. Remi. Vestimentum vetus, Dis-

„ cipulos vult intelligi, quia nondum per omnia
 „ erant innovati. Pannum rudem, id est novum,
 „ appellat novam gratiam, id est Evangelicam
 „ doctrinam, cujus quædam particula est jeju-
 „ nium: & ideò non conveniebat ut sæviora præ-
 „ cepta jejunii illis committerentur, ne fortè au-
 „ steritate jejunii frangerentur, & fidem perderent
 „ quam habebant...quasi dicat. Ideò rudis pan-
 „ nus, id est novus non debet poni in vestimento
 „ veteri, quia tollet sæpè à vestimento plenitudi-
 „ nem, id est perfectionem, & tunc sit peior scis-
 „ sura. Grave enim onus rudi injectum, illud
 „ boni quod priùs inerat sæpè destruit...Utres ve-
 „ teres appellat suos Discipulos, qui nondum per-
 „ fectè erant innovati. Vinum novum appellat
 „ plenitudinem Spiritûs S., & profunda celestium
 „ Mysteriorum, quæ tunc Discipuli ferre non po-
 „ terant, sed post resurrectionem utres novi facti
 „ fuerunt, & vinum novum receperunt, quandò
 „ Spiritus S. replevit corda eorum....Hier. Vel
 „ aliter: per vestimentum vetus & utres veteres
 „ debemus intelligere Scribas & Pharisæos. Pla-
 „ gula vestimenti novi & vinum novum præcepta
 „ Evangelica sentienda, quæ non possunt sustinere
 „ Judæi, ne major scissura fiat, tale quod & Ga-
 „ latæ facere cupiebant: ut cum Evangelio Legis
 „ præcepta miscerent, & in utribus veteribus mit-
 „ terent vinum novum." Et 1. 2. q. 96. a. 2. ad 2.
 „ ait *S. Th.*: "Lex humana intendit homines indu-
 „ cere ad virtutem, non subito, sed gradatim: &
 „ ideò non statim multitudini imperfectorum im-
 „ ponit ea, quæ sunt jam virtuosorum, ut scilicet
 „ ab omnibus malis abstineant: alioquin imperfecti
 „ hujusmodi præcepta ferre non valentes, in dete-
 „ riora mala prorumperent: sicut dicitur Matt. 9.
 „ Quod si vinum novum (id est præcepta perfectæ
 „ vitæ) mittatur in utres veteres (id est in homi-
 „ nes imperfectos) utres rumpuntur, & vinum

„ effunditur, id est, præcepta contemnuntur, &
 „ homines ex contemptu ad pejora mala prorum-
 „ punt.”

Pet. 122. Quomodo *Matthæus* verè potuerit di-
 cere *ψ. 18. Filia mea modo defuncta est*, quando-
 quidem postea tantum mortua sit, cum *Marcus*
 cap. 5. *ψ. 23.* narret *Jairum* Principem de Archi-
 synagogis dixisse: *Filia mea in extremis est?*

R. Cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 28.
 „ Attendit (*Matthæus*) non verba Patris de Filia,
 „ sed quod est potissimum, voluntatem: & talia
 „ verba posuit, qualis voluntas erat. Ità enim def-
 „ peraverat, ut potius vellet eam reviviscere, non
 „ credens vivam posse inveniri, quam morientem
 „ reliquerat. Duo itaque (nempè *Marcus* & *Lu-*
 „ *cas*) posuerunt quid dixerit *Jairus*: *Matthæus* au-
 „ tem quid voluerit atque cogitaverit. Utrumque
 „ ergo petitum est à Domino, ut vel morientem
 „ salvam faceret, vel mortuam suscitaret. Sed
 „ cum instituisset *Matthæus* totum breviter di-
 „ cere, hoc insinuavit Patrem rogantem dixisse,
 „ quod & ipsum certum est voluisse, & CHRISTUM
 „ fecisse.” Item *S. Th.* hic.

Pet. 123. Quænam fuerit illa Mulier *ψ. 20.*,
 quæ sanata est à profluvio sanguinis?

R. Cum *Eusebio* lib. 7. histor. cap. 14. Mulie-
 rem hanc fuisse ex *Cæsarea Philippi*, quæ ante
 domum suam erexit CHRISTO statuam, juxta quam
 ejus etiam Mulieris erat statua flectens, & fim-
 briam CHRISTI tangens in perpetuum tanti benefi-
 cii monumentum, quam statuam *Eusebius* adhuc
 vidit, & tantum (teste *Zozomeno* lib. 5. cap. 20.)
 per *Julianum Apostatam* fuit dejecta, qui & suam
 statuam in eodem loco posuit.

Dices: juxta *S. Amb.* lib. de *Salomone* cap. 5.
 hanc mulierem *Martham* fuisse, ait enim: ”CHRIS-
 „ TUS dum largum in sanguine fluxum siccant in
 „ Martha, dum demones pellit in Maria, dum

„ corpus redivivi spiritûs calore constringit in Lazaro &c.”

R. S. Amb. non dicere, *Martham* illam fuisse mulierem Evangelicam, de qua hîc agitur; deindè etsi id diceret, adhuc in hac parte magis foret standum *Eusebio*, quam S. Amb., cùm hîc *Cæsareënsis* Episcopus fuerit, & in *Asia* habitaverit, ac statuam viderit.

Pet. 124. An duo cæci illi peccaverint divulgando illud miraculum contra Domini præceptum *ŷ. 30. Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes, diffamaverunt eum in tota terra illa*, & an non sit contrarium *Marc. 5. ŷ. 19. Annuncia illis, quanta tibi Dominus fecerit?*

R. Neg. cum S. Tb. 3. p. q. 44. a. 3. ad 4. ” Non est hoc contrarium, quod hîc dicitur, ei quod alteri dicit, vade & annuntia gloriam Dei. Eru- dit enim nos prohibere eos qui volunt nos propter nos laudare: si autem ad Deum gloria referatur, non debemus prohibere, sed magis injungere, ut hoc fiat.” Ergo illi cæci non peccaverunt.

Pet. 125. An ille mutus dæmonium habens *ŷ. 32.* sit idem cum illo, de quo *Luc. 11. ŷ. 14.*?

R. Neg. cum S. Aug. lib. 2. de conf. Evang. cap. 29. ” Hoc de duobus cæcis, & de muto dæmonio, solus Matthæus ponit. Illi duo cæci de quibus & alii narrant, non sunt isti, sed tamen simile factum est: ita ut si ipse Matthæus non etiam illius facti meminisset, posset putari hoc, quod nunc narrat, dictum fuisse etiam ab aliis duobus. Quod commendare memoriæ diligenter debemus, esse quædam facta similia: quod probatur, cum idem ipse Evangelista utrumque commemorat.”

Pet. 126. Quod sint *Apostoli*, ac dicas nomina eorum?

R. Cum *Matthæo* cap. 10. *ŷ. 2. Duodecim au-*

tem Apostolorum nomina sunt hæc. Primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater ejus, Jacobus Zebedæi, & Joannes frater ejus, Philippus, & Bartholomæus, Thomas, & Matthæus publicanus, Jacobus Alphæi, & Thaddæus, Simon Cananæus, & Judas Iscariotes, qui & tradidit eum.

Dicas : juxta S. Luc. cap. 6. v. 16. præter nominatos debet poni Judas Jacobi.

R. Cum S. Tb. hic : " Thaddæus autem ipse est, quem Lucas Judam Jacobi, id est fratrem Jacobi appellat, cujus Epistola in Ecclesia legitur, in qua se fratrem Jacobi nominat."

Pet. 127. An hæc verba v. 5. *In viam gentium ne abieritis* &c. sint contraria his cap. 28. v. 19. *Euntes docete omnes gentes* &c.?

R. Neg. cum S. Hier. hic : " Quia hoc ante resurrectionem, illud post resurrectionum præceptum est. Et oportebat primum adventum CHRISTI nunciare Judæis : ne justam haberent excusationem : dicentes ideò se Dominum rejecisse : quia ad gentes & ad Samaritanos Apostolos miserit." Et S. Tb. 3. p. q. 42. a. 1.

Pet. 128. Explica verba v. 9. *Nolite possidere aurum* &c.?

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 185. a. 6. ad 2. " Verba illa Domini possunt tripliciter intelligi. Uno modo, mysticè, ut non possideamus, neque aurum neque argentum, id est, ut prædicatores non innitantur principaliter sapientiæ & eloquentiæ temporali, ut Hier. hic exponit. Alio modo sicut Aug. lib. 2. de conf. Evang. cap. 3., ut intelligatur hoc Dominum non præcipiendo, sed magis permittendo dixisse. Permisit enim eis, ut absque auro & argento & aliis sumptibus ad prædicandum irent, accepturi sumptus vitæ ab his quibus prædicabunt. Undè subdit, dignus est enim operarius cibo suo. Ità tamen quod si

„ aliquis propriis sumptibus uteretur in prædicatione Evangelii, ad superogationem pertineret, sicut Paulus de se ipso dicit 1. ad Cor. 9. Tertio modo secundum quod Chryst. exponit, ut intelligatur illa Dominum præcepisse Discipulis, quantum ad illam missionem, quâ mittebantur ad prædicandum Judæis, ut per hoc excitarentur ad confitendum de virtute ipsius, qui eis absque sumptibus provideret. Ex quo tamen non obligabantur ipsi vel successores eorum, ut absque propriis sumptibus Evangelium prædicarent. Nam & de Paulo legitur 2. ad Cor. 11. quod ab aliis Ecclesiis stipendium accipiebat ad prædicandum Corinthiis, & sic patet, quod aliquid possidebat ab aliis sibi missum. Stultum autem videtur dicere, quod tot sancti Pontifices, sicut Athanasius, Ambrosius, & Augustinus, illa præcepta transgressi fuissent, si ad ea servanda se crederent obligari.

Pet. 129. Quid intelligatur per verba *ψ. 14. Excute pulverem de pedibus vestris.*

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Pulvis excutitur de pedibus in testimonium laboris sui, quod ingressi sint Civitatem, & prædicatio Apostolica ad illos usque pervenerit. Sive excutitur pulvis, ut nihil ab eis recipiant, ne ad victum quidem necessarium, qui Evangelium spreverint."

Pet. 130. Ostende mihi diversa futura supplicia peccatorum?

R. Cum *S. Hier.* hîc: ad illa verba *ψ. 15. Tolerabilius erit terræ Sodomorum &c.* ait: "Si tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorræorum, quam illi Civitati quæ non receperit Evangelium: & idcirco tolerabilius, quia Sodomis & Gomorræis non fuit prædicatum: huic autem prædicatum sit, & tamen non receperit Evangelium: ergo & inter peccatores diversa supplicia sunt."

Pet. 131. Quid significet *ψ. 25. Beelzebub*?

R. Cum S. Hier. hic: "Beelzebub, idolum est
,, Acaron, quod vocatur in Regum volumine
,, (4. Reg. 1. *ψ. 2.*) idolum muscæ. Beel, ipse
,, est Bel five Baal: Zebub autem musca dicitur."

Pet. 132. Quo sensu dicatur *ψ. 27. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate super tecta*?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 42. a. 3. ad 1. "Non
,, legimus Dominum solitum fuisse noctibus ser-
,, mocinari; & doctrinam tradidisse in tenebris:
,, sed hoc dicit, quia omnis sermo ejus carnali-
,, bus tenebræ sunt, & verbum ejus infidelibus
,, nox est. Itaque quod à se dictum est, cum li-
,, bertate fidei & confessionis vult esse loquendum.
,, Vel secundum Hier. hic: comparative loquitur:
,, quia videlicet erudiebat eos in parvo Judææ lo-
,, co respectu totius mundi, in quo erat per Apo-
,, stolorum prædicationem doctrina CHRISTI pu-
,, blicanda."

Pet. 133. Da sensum verborum *ψ. 29. Nonne duo passeressæ vaneunt*?

R. Cum S. Hier. hic: "Sensus est: si parva ani-
,, malia & vilia absque Deo auctore non deci-
,, dunt, & in omnibus est providentia, & quæ in
,, his peritura sunt, sine Dei voluntate non per-
,, eunt: vos qui æterni estis, non debetis timere,
,, quod absque Dei vivatis providentia."

Pet. 134. Quo sensu *ψ. 35. dicitur: Veni separare hominem adversus Patrem suum, & Filiam adversus Matrem suam &c.*?

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 37. a. 1. ad 2. "Causare
,, discordiam, per quam tollitur mala concordia,
,, scilicet in mala voluntate, est laudabile, & hoc
,, modo laudabile fuit, quod Paulus posuit dissen-
,, sionem inter eos, qui erant concordēs in malo.
,, Nam & Dominus de se dicit, Matt. 10. Non
,, veni pacem mittere, sed gladium." Et S. Tb. hic.

Pet. 135. An amor parentum sit prohibitus per verba *ψ. 37. Qui amat Patrem & Matrem &c.?*

R. Neg. cum S. Hier. hīc: "Hic ordo in omni
,, affectu necessarius est. Ama post Deum, Pa-
,, trem, ama Matrem, ama Filios. Si autem ne-
,, cessitas veniret, ut amor parentum ac Filiorum
,, Dei amori comparetur, & non possit utrumque
,, servari: odium in suos, pietas in Deum est.
,, Non ergo prohibuit amare Patrem aut Matrem,
,, sed signanter addidit: qui amat Patrem aut Ma-
,, trem plus quā me." &c.

Pet. 136. Quo sensu dicatur *ψ. 39. Qui invenit animam suam, perdit illam: & qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam?*

R. Cum S. Th. hīc: "Sicut si dicat. Propter
,, quid non vis contemnere animam tuam? Quia
,, diligis eam? Quo circa propter hoc contemne,
,, & tunc ei maximè proderis. Remig. Anima au-
,, tem in hoc loco non substantia est intelligenda,
,, sed hæc vita præsens, & est sensus: Qui inve-
,, nit animam suam, scilicet hanc præsentem vitam
,, id est, qui hanc lucem & ejus dilectionem &
,, voluptates ad hoc desiderat, ut semper inve-
,, nire possit, istam quam semper servare cupit,
,, perdet, & animam suam æternæ damnationi
,, præparat. Raba. Vel aliter, qui salutem animæ
,, suæ quærit æternam, perdere, hoc est, in mor-
,, tem dare non dubitat. Utrique autem sensui con-
,, gruit aptè quod sequitur: & qui perdiderit ani-
,, mam suam propter me, inveniet eam... Hila.
,, Sic ergo proficit lucrum animæ in mortem, &
,, damnum in salutem; detrimento enim brevis
,, vitæ fœnus immortalitatis acquiritur."

Pet. 137. An *S. Joannes Baptista* de adventu Messiae dubitaverit, cū cap. 11. *ψ. 3. per Discipulos interrogaverit: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?*

R. Neg. cum S. Th. 2. 2. q. 2. a. 7. ad 2. "Di-

„ eendum, quod Joannes Baptista de adventu
 „ CHRISTI in carne non quæsit, quasi hoc igno-
 „ raret, cum ipse hoc expressè confessus fuerit,
 „ dicens: Ego vidi & testimonium perhibui, quia
 „ hic est Filius Dei: ut habetur Joan. 1. undè non
 „ dixit, tu es qui venisti? Sed tu es qui venturus
 „ es? Quærens de futuro, non de præterito. Si-
 „ militer non est credendum, quod ignoraverit
 „ eum ad passionem venturum. Ipse enim dixerat:
 „ Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mun-
 „ di: prænuntians ejus immolationem futuram.
 „ Et tamen hoc Prophetæ alii etiam non ignora-
 „ verunt, sed ante prædixerunt, sicut præcipuè
 „ patet in Isa. 53.: potest ergo dici, sicut Greg. di-
 „ cit, quod inquisivit ignorans, an ad infernum
 „ esset in propria persona descensurus. Sciebat
 „ autem, quod virtus passionis ejus extendenda erat
 „ usque ad eos, qui in Limbo detinebantur: se-
 „ cundum illud Zach. 9. Tu quoque in Sanguine
 „ testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo
 „ non est aqua: nec hoc tenebatur explicitè credere
 „ antequam esset impletum, quod per seipsum de-
 „ beret descendere. Vel potest dici, sicut Amb.
 „ dicit super Luc. quod non inquisivit ex dubita-
 „ tione seu ignorantia, sed magis ex pietate. Vel
 „ potest dici, sicut Chryst. dicit, quod non inqui-
 „ sivit, quia ipse ignoraret, sed ut per CHRISTUM
 „ satisfaceret suis Discipulis: unde & CHRISTUS
 „ ad Discipulorum instructionem respondit, signa
 „ operum ostendens.”

Pet. 138. Quo sensu CHRISTUS de Joanne dixerit
 „ *Non surrexit inter natos Mulierum major*
 „ *Joanne Baptista: qui autem minor est in Regno*
 „ *Cælorum, major est illo*, ac adde explicationem il-
 „ *lorum verborum?*

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 174. a. 4. ad 3.” Dicen-
 „ dum, quod Joannes pertinet ad novum Testa-
 „ mentum, cujus Ministri præferuntur etiam ipsi

„ Moyſi, quaſi magis revelatè ſpeculantes: ut ha-
 „ betur 2. ad Cor. 3. ” Et S. Hier. hìc: ” Inter
 „ natos, inquit, Mulierum. His ergo præfertur homi-
 „ nibus qui de mulieribus nati ſunt, & de concubitu
 „ viri, & non ei, qui eſt natus ex Virgine & Spi-
 „ ritu S., quamquam in eo quod dixit: Non ſur-
 „ rexit major inter natos Mulierum Joanne Baptiſta:
 „ non cæteris Prophetis & Patriarchis cunctiſque
 „ hominibus Joannem prætulit, ſed Joannem cæteris
 „ exæquavit: non enim ſtatim ſequitur, ut ſi alii
 „ majores eo non ſunt, ille major illorum ſit: ve-
 „ rum ut æqualitatem cum cæteris ſanctis habeat.
 „ (Qui autem minor eſt in Regno Cœlorum, ma-
 „ jor eſt illo.) Multi de Salvatore hoc intelligi
 „ volunt, quod qui minor eſt tempore, major ſit
 „ dignitate. Nos autem ſimpliciter intelligamus,
 „ quod omnis Sanctus qui jam cum Deo eſt, ma-
 „ jor ſit illo, qui adhuc conſiſtit in prælio. Aliud
 „ eſt enim coronam victoriæ poſſidere, aliud ad-
 „ huc in acie pugnare. Quidam noviſſimum ange-
 „ lum in Cœlis Domino miniſtrantem; meliorem
 „ volunt accipere, quolibet primo Homine qui ver-
 „ ſetur in terris. ” Et S. Aug. tract. 13. in Joan.
 „ Pet. 139. Explica ꝑ. 12. à diebus autem Joan-
 „ nis Baptiſtæ uſque nunc, Regnum Cœlorum vim
 „ patitur, & violenti rapiunt illud?

R. Cum S. Hier. hìc: ” Primus Joannes pœni-
 „ tentiam populis nunciavit... conſequenter à die-
 „ bus illius Regnum Cœlorum vim patitur, & vio-
 „ lenti rapiunt illud. Grandis enim eſt violentia
 „ in terra nos eſſe generatos, & Cœlorum ſedem
 „ quærere: poſſidere per virtutem quod non tenui-
 „ mus per naturam. ”

Pet. 140. An poſt Joannem non ſint futuri Pro-
 „ phetæ ꝑ. 13. Omnis enim Prophetæ, & Lex uſ-
 „ que ad Joannem prophetaverunt?

R. Cum S. Th. 2. 2. q. 174. a. 6. ad 3. ” Dicen-
 „ dum, quod Prophetæ prænuntiantes CHRISTI

adventum, non potuerunt durare nisi usque ad
Joannem, qui præsentialiter CHRISTUM digito
demonstravit. Et tamen ut Hier. ibidem dicit:
non hoc dicitur ut post Joannem excludat Pro-
phetas. Legimus enim in Actis Apostolorum,
& Agabum prophetasse, & quatuor virgines filias
Philippi. Joannes etiam librum propheticum
conscripsit de fine Ecclesiæ: & singulis tempo-
ribus non defuerunt aliqui prophetiæ spiritum
habentes, non quidem ad novam doctrinam fi-
dei depromendam, sed ad humanorum actuum
directionem: sicut Aug. refert lib. 5. de Civit.
Dei cap. 26., quod Theodosius Augustus ad
Joannem in Ægypti Eremo constitutum, quem
prophetandi spiritu præditum fama crebrescente
didicerat, misit: & ab eo nuntium victoriæ cer-
tissimum accepit.

Pet. 141. Quo sensu ψ. 14. de Joanne dixerit
Dominus: *Ipse est Elias?*

R. Cum S. Hier. hæc: "Helias ergo Joannes di-
citur... juxta illud testimonium Evangelii vene-
rit in spiritu & virtute Heliae, & eandem S.
Spiritus vel gratiam habuerit vel mensuram. Sed
& vitæ austeritas, rigorque mentis Heliae &
Joannis paris sunt. Ille enim in Eremo, iste in
Eremo. Ille Zonâ pelliceâ cingebatur; & iste
simile habebat cingulum. Ille quoniam Regem
Achab & Jezabel impietatis arguit, fugere com-
pulsus est. Iste quia Herodis & Herodiadis illicitas
arguit nuptias, capite truncatur. Sunt qui prop-
tereâ Joannem Heliam vocari putant: quod
quomodo in secundo Salvatoris adventu juxta
Malachiam præcessurus est Helias, & venturum
judicem nuntiaturus: sic Joannes in primo ad-
ventu fecerit: & uterque sit nuncius vel primi
adventus Domini vel secundi."

Pet. 142. Quo sensu ψ. 18. dicatur: *Venit enim
Joannes neque manducans, neque bibens, &*

ψ. 19. *Venit Filius hominis manducans & bibens?*

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 40. a. 2. O. "Congruum
 „ erat incarnationis fini, ut CHRISTUS non ageret
 „ solitariam vitam, sed cum hominibus conversa-
 „ retur. Qui autem cum aliquibus conversatur,
 „ convenientissimum est, ut se eis in conversatione
 „ conformet, secundum illud Apost. 1. ad Cor. 9.
 „ Omnibus omnia factus sum. Et ideò convenien-
 „ tissimum fuit ut CHRISTUS in cibo & potu com-
 „ muniter se sicut alii haberet. Unde Aug. lib.
 „ 16. cap. 30. contra Faustum, quod Joannes
 „ dictus est non manducans neque bibens, quia
 „ illo victu, quo Judæi utebantur, non uteba-
 „ tur. Hoc ergo nisi Dominus uteretur, non in
 „ ejus comparatione, manducans bibensque dice-
 „ retur."

Pet. 143. Explica verba sequentia: *Et justificata est sapientia à Filiis suis?*

R. Cum eodem S. Tb. loc. cit. ad 1. "Et Aug.
 „ lib. 2. cap. 11. de quæst. Evang. dicit, exponens
 „ illud Matt. 11. Justificata est sapientia à Filiis
 „ suis: quia scilicet SS. Apostoli intellexerunt
 „ Regnum Dei non esse in esca & potu, sed in
 „ æquanimitate tolerandi: quos nec copia suble-
 „ vat, nec deprimit egestas. Et in lib. 3. cap. 12.
 „ de Doctrina Christiana dicit, quod in omnibus
 „ talibus non usus rerum, sed libido utentis in
 „ culpa est."

Pet. 144. Ubi scriptum sit, quod in *Corozain*
 & in *Bethsaïda* Dominus signa fecerit. ψ. 21.

R. Cum S. Hier. hic: "Suprà legimus Matt. 4.
 „ Curans omnem infirmitatem, & reliqua. Inter
 „ cæteras ergo civitates & viculos æstimandum est
 „ in Corozain quoque & Bethsaïda Dominum sig-
 „ na fecisse."

Pet. 145. *Si in Tyro, & Sidone factæ essent vir-
 tutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, &*

cūnere pœnitentiam egissent. ŷ. 21. An egissent pœnitentiam, si Salvator per se vel suos eis prædicasset, ac coram ipsis miracula fecisset?

R. Cum S. Hier. hic: " Ignorare nos Judicia Dei, & singularum dispensationum ejus Sacramenta nescire ... Corozain & Bethsaïda damnantur, quod præsentī Domino credere noluerunt. Tyrus & Sidon justificantur, quod Apostolis illis crediderunt: non quæras tempora cum credentium intuearis salutem."

Pet. 146. Explica ŷ. 25. *Abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus & revelasti ea parvulis?*

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 162. a. 3. ad 1. " Cognitiono veritatis ... Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, id est, à superbis, qui sibi sapientes & prudentes videntur: & revelasti ea parvulis, id est, humilibus." Et S. Hier. hic: " Gratias agit & exultat in Patre, quod Apostolis sui adventūs aperuerit Sacramenta, quæ ignoraverint Scribæ & Pharisei, qui sibi sapientes videntur."

Pet. 147. An Spiritus S. non cognoscat Patrem & Filium, cūm CHRISTUS ŷ. 27. dicat: *Nemo novit Filium, nisi Pater: neque Patrem, quis novit, nisi Filius?*

R. Cum S. Tb. 1. p. q. 31. a. 4. ad 2. " Cūm enim aliquid essentiale dicitur de Patre, non excluditur Filius, vel Spiritus S. propter essentiæ unitatem. Undè sciendum est, quod in auctoritate prædicta, hæc dictio, nemo, non idem est, quod nullus homo, quod videtur significare vocabulum. Non enim posset excipi persona Patris: sed sumitur secundūm usū loquendi distributivè pro quacumque rationali natura."

Pet. 148. Cur Pharisei dicentes JESU cap. 12. ŷ. 2. *Ecce Discipuli tui faciunt quod non licet facere Sabbatis, nempe vellere spicas, de Sabbati*

transgressione potius, quam de furto Discipulos Domini calumniati sint? & an rectè?

R. Cum *S. Tb.* hìc: "Quia Populo Israël per
 „ legem præceptum est, ut in agris suis furem
 „ nullum tenerent, nisi qui secum aliquid vellet
 „ auferre: nam qui nihil aliud attigisset, quam id
 „ quod comedisset, liberum impunitumque abire
 „ sinerent."

R. Ad secundum neg. cum *S. Tb.* 1. 2. q. 100.
 a. 8. ad 4. "Non enim intelligitur violare Sabba-
 „ tum qui facit opus, quod est necessarium ad sa-
 „ lutem humanam, sicut Dominus probat Matt.
 „ 12. v. 3. (Et 2. 2. q. 40. a. 4. O., & 3. p. q.
 „ 40. a. 4. ad 3.) Discipuli quando esurientes, spi-
 „ cas Sabbato vellebant, à transgressione Legis
 „ excusantur propter necessitatem famis. Sicut &
 „ David non fuit transgressor Legis, quando prop-
 „ ter famis necessitatem comedit sanctos Panes,
 „ quos ei edere non licebat."

Pet. 149. Explica v. 5. *Sabbatis Sacerdotes in
 Templo Sabbatum violant, & sine crimine sunt,*
 & quare?

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 122. a. 4. ad 3. "Id est,
 „ corporaliter in Sabbato operantur, & sine cri-
 „ mine sunt (quia ut ibidem præmittit S. Thomas)
 „ est servitus Dei: & secundum hoc, opus fervile
 „ posset dici opus patriæ, quod pertinet ad Dei
 „ servitium. Si autem sic intelligatur opus fervile,
 „ non prohibetur in die Sabbati. Quia hoc esset
 „ contrarium fini observationis Sabbati. Homo
 „ enim ad hoc ab aliis operibus abstinet in die
 „ Sabbati, ut vacet operibus ad Dei servitutem
 „ pertinentibus."

Pet. 150. Da sensum v. 6. *Templo major est hìc?*

R. Cum *S. Hier.* hìc: "Hìc non pronomen,
 „ sed adverbium loci est, quod major Templo sit
 „ locus qui Dominum Templi teneat." Et *S. Tb.*
 hìc.

Pet. 151. Assigna sensum *ψ. 7. Si sciretis quid est : misericordiam volo & non sacrificium : numquam condemnascetis innocentes ?*

R. Cum *S. Hier.* hîc : " Est sensus: si misericordiam comprobastis Achimelech , eo quod fame periclitantem refocillaverit David & pueros ejus, quare Discipulos meos condemnatis ?

Pet. 152. An JESUS benè reprobet blasphemiam Phariseorum dicentium : *Hic non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. ψ. 24. ?*

R. Affirm. cum *S. Th. 3. p. q. 43. a. 2. ad 3.* " Primò quidem per hoc, quod satanas contra se ipsum non dividitur: secundò, exemplo aliorum (Exorsistarum Judæorum) qui dæmonia ejiciebant per Spiritum Dei: tertio, quia dæmonium expellere non posset, nisi ipsum vicisset virtute divinâ: quartò, quia nulla convenientia in operibus, nec in effectu erat sibi & satanæ: cùm satanas dispergere cuperet, quos CHRISTUS colligebat. "

Pet. 153. An aliqua peccata sint irremissibilia, cùm *ψ. 32. dicatur : Qui autem dixerit (blasphemiam) contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro ?* Et an detur post hanc vitam remissio?

R. Ad primum cum *S. Th. 2. 2. q. 14. a. 1. & 3. O.* " Peccatum in Spiritum Sanctum diversimodè irremissibile dicitur. Si enim dicatur peccatum in Spiritum Sanctum, finalis impœnitentia; sic dicitur irremissibile... secundum autem alias duas acceptiones. (Quia ea amovet per quæ remittuntur peccata: vel quia ex se meretur, ut non remittatur, cum ex malitia peccare gravissimum sit.) Dicitur irremissibile, non quod nullo modo remittatur, sed quia quantum est de se, habet meritum, ut non remittatur... qui blasphemabat in Filium hominis, ejus divinitate nondum revelatâ, poterat habere aliquam excusatio-

„ nem propter infirmitatem carnis quam in eo as-
 „ piciebat... sed in ipsam divinitatem blasphema-
 „ bat, opera Spiritûs S. diabolo attribuens, nullam
 „ excusationem habebat, undè ejus pœna dimi-
 „ nueretur. Et ideò dicitur secundum expositio-
 „ nem Chryst. hom. 43. in Matt. tom. 2. Hoc pec-
 „ catum Judæis non remitti, neque in hoc sæcu-
 „ lo, neque in futuro: quia pro eo passi sunt pœ-
 „ nam: & in præsentī vita per Romanos, & in
 „ futura vita in pœna inferni.” Et 3. p. q. 86. a. 1. ad 3.
 R. Ad 2. affirm. cum S. Aug. lib. 21. de Civ.
 Dei cap. 24.

Pet. 154. De quo signo sit intelligendus *ψ*. 38.
Volumus à te signum videre?

R. Cum S. Hier. hīc: ” Petebant miraculum
 „ inusitatum: vel in morem Eliæ ignem de subli-
 „ mi venire cupiebant, vel in similitudinem Sa-
 „ muëlis tempore æstivo contrā naturam loci mu-
 „ gire tonitrua, coruscare fulgura, imbres ruere.”

Pet. 155. An CHRISTUS nulla signa dederit Ju-
 dæis excepto signo *Jonæ*: cū *ψ*. 39. dicatur:
Signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ Pro-
phetae?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 43. a. 1. ad 1. ” Intelli-
 „ gendum est, ut Chryst. hom. 54. in Matt. tom.
 „ 2. dicit, quod tunc non acceperunt tale signum,
 „ quale petebant, scilicet de Cœlo: non quod
 „ nullum signum eis dederit, vel quia signa facie-
 „ bat non propter eos, quos sciebat lapideos esse,
 „ sed ut alios emendaret: & ideò non eis, sed aliis
 „ illa signa dabantur.”

Pet. 156. Quomodò intelligantur verba *ψ*. 40.
Sic erit Filius hominis in corde terræ tribus die-
bus, & tribus noctibus?

R. Cum S. Hier. hīc: ” Synecdochicè totum
 „ intelligatur ex parte: non quod omnes tres dies
 „ & tres noctes Dominus in inferno steterit, sed
 „ quod in parte Parasceves & Dominicæ, & tota

„ die Sabbathi, tres dies & totidem noctes intel-
 „ ligantur.”

Pet. 157. Explica mihi *ŷŷ. 41. & 42. Viri Ni-
 nivite surgent in iudicio, &c.?*

R. Cum S. Hier. loc. cit.: ” Non sententiæ
 „ potestate, sed comparationis exemplo. Et ecce
 „ plus quam Jonas hîc. Hîc, adverbium loci non
 „ pronomen intelligas. Jonas secundum LXX. In-
 „ terpretes triduo prædicavit, ego tanto tempore.
 „ Ille Assyriis genti incredulæ, ego Judæis populo
 „ Dei. Ille peregrinis, ego civibus. Ille voce lo-
 „ cutus est simplici, nihil signorum faciens, ego
 „ tanta faciens signa, Beelzebub calumniam susti-
 „ neo...eodem modo condemnabit Regina austri
 „ populum Judæorum &c.”

Pet. 158. De quibus parabola hæc intelligenda
 sit *ŷ. 43. Cum autem immundus spiritus exierit ab
 homine, ambulat per loca arida, &c.?*

R. Cum S. Hier. loc. cit.: ” Ad Judæorum po-
 „ pulum referre parabolam: ut contextus loci non
 „ passim & vagus in diversum fluctuet, atque insi-
 „ pientium more turbetur, (si de hæreticis dic-
 „ tum putant) sed hærens sibi, vel ad priora, vel
 „ ad posteriora respondeat. Immundus spiritus exi-
 „ vit à Judæis, quandò acceperunt legem, & am-
 „ bulavit per loca arida quærens sibi requiem. Ex-
 „ pulsus videlicet à Judæis, ambulavit per gentium
 „ solitudines, quæ cum postea Domino credidif-
 „ sent, ille non invento loco in nationibus dixit:
 „ (revertar in domum meam &c.) Hoc est, abibo
 „ ad Judæos quos ante dimiseram. (Et veniens in-
 „ venit vacantem, scopis mundatam &c.) Vaca-
 „ bat enim Templum Judæorum, & CHRISTUM
 „ hospitem non habebat dicentem: surgite eamus
 „ hinc. Et in alio loco: dimittetur vobis domus
 „ vestra deserta. Quia igitur & Dei, & Angelorum
 „ præsidia non habebant, & ornati erant super-
 „ fluis observationibus Legis, & traditionibus Pha-

„ risæorum ; revertitur diabolus ad sedem suam
 „ pristinam, & septenario sibi dæmonum numero
 „ addito, habitat pristinam domum, & fiunt illius
 „ populi novissima pejora prioribus. Multo enim
 „ nunc majori dæmonum numero possidentur blas-
 „ phemantes in Synagogis suis CHRISTUM JESUM,
 „ quam in Ægypto possessi fuerant ante Legis no-
 „ titiam : quia aliud est venturum non credere,
 „ aliud enim non suscepisse, qui venerit. &c.”

Pet. 159. Quinam intelligantur Fratres Domini
 ψ. 46. & ψ. 49., & an despexerit Matrem suam
 dicendo : ψ. 48. *Quæ est Mater mea?*

R. Cum S. Hier. hîc : ” Nos Fratres Domini,
 „ non Filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris
 „ MARIE liberos intelligimus Materteræ Domini,
 „ quæ esse dicitur Mater Jacobi minoris, & Joseph
 „ & Judæ, quos in alio Evangelii loco Fratres
 „ Domini legimus appellatos : Fratres autem con-
 „ sobrinos dici, omnis scriptura demonstrat : (&
 „ parum ante) undè & Dominus, non quod ne-
 „ garet Matrem & Fratres, exire contempsit : sed
 „ quod responderet insidianti, extendens manum
 „ in Discipulos ait : ecce Mater &c. isti sunt Ma-
 „ ter mea, quia me quotidie in credentium animis
 „ generant. Isti sunt Fratres mei, quia faciunt
 „ opera Patris mei.” Id est spirituali cognatione.
 Pet. 160. Da explicationem parabolæ *seminantis*
 cap. 13. ψ. 3.

R. Cum S. Hier. hîc : ” Significatur autem fa-
 „ tor iste, qui seminat, esse Filius Dei, & Patris in
 „ populis feminare sermonem. Et simul observa
 „ hanc esse primam parabolam, quæ cum inter-
 „ pretatione sua posita sit. (ψ. 19.) Et cavendum
 „ est ubicumque Dominus exponit sermones suos,
 „ & rogatus à Discipulis intrinsecus differit, ne
 „ vel aliud, vel plus quid velimus intelligere, quam
 „ ab eo expositum est.”

Pet. 161. An verba ψ. 16. *Beati oculi quia vi-*

dent, non sint contraria Joān. 20. v. 29. *Beati qui non viderunt?*

R. Cum *Estio* hīc: Beatos dici, id est, meliores & Deo gratiores, ac meritō præcellentes, qui tam promptos ad credendum se exhibent, ut etiam non visa, neque ratione naturali monstrata, credant propter auctoritatem divinam, præ illis qui itā duri sunt ad credendum, ut ad fidem non inducantur, nisi per sensum, vel rationem naturalem, qualis erat *Thomas*, qui dixerat: *nisi videro & tetigero non credam.*

Pet. 162. An v. 17. *Multi Prophetæ, & justī cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt, &c.* Non sit contrarius Joān. 8. v. 56. *Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum vidit, & gavisus est?*

R. Neg. cum S. Hier. hīc: "Non enim dixit
" omnes Prophetæ & justī cupierunt videre quæ
" videtis: sed multi; inter multos potest fieri, ut alii
" viderint, alii non viderint... Ergo Abraham vidit
" in ænigmate, vidit in specie: vos autem in præ-
" sentiarum tenetis, & habetis Dominum vestrum,
" & ad voluntatem interrogatis & convescimini
" ei."

Pet. 163. Da explicationem parabolæ *Zizaniorum* v. 24.

R. Cum S. Scriptura ibidem v. 37. ubi Dominus met hanc explicat, dicens: *Qui seminat bonum semen, est Filius hominis. Ager autem, est mundus. Bonum verò semen, hi sunt Filii regni.* (Justi homines.) *Zizania autem, filii sunt nequam.* (Vel hæretici, vel peccatores.) *Inimicus autem, qui seminavit ea, est diabolus. Messis verò, consummatio sæculi est. Messores autem, Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur Zizania, & igni comburuntur; sic erit in consummatione sæculi. &c.*

Pet. 164. An mali homines & hæretici non sint puniendi & occidendi, cum Dominus de Zizaniis

dicat *ψ. 29. Non: ne fortè colligentes Zizania; eradicetis simul cum eis & triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem.*

R. Cum *S. Th. 2. 2. q. 64. a. 2. ad 1.* " Dominus abstinendum mandavit ab eradicatione Zizaniorum, ut tritico parceretur, id est, bonis. Quod quidem fit, quando non possunt occidi mali, quin simul occidantur & boni, vel quia latent inter bonos, vel quia habent multos sequaces: ita quod sine bonorum periculo interfici non possunt, ut Aug. lib. 3. cap. 2. dicit contra Parmenianum. Unde Dominus docet magis esse sinendum malos vivere, & ultionem reservandam usque ad extremum iudicium, quam quod boni simul occidantur. Quando verò ex occasione malorum non imminet periculum bonis, sed magis tutela, & salus, tunc licite possunt mali occidi." Et *2. 2. q. 108. a. 3. ad 1.*

Pet. 165. Da mihi expositionem parabolæ *grani sinapis ψ. 31.*

R. Cum *S. Hier. hìc:* " Homo qui seminat in agro suo, à plerisque salvator intelligitur, qui in animis credentium seminat: ab aliis ipse homo seminans in agro suo: hoc est, in seipso & in corde suo. Quis est iste qui seminat, nisi sensus noster & animus: qui suscipiens granum prædicationis, & fovens sementem humore fidei, facit in agro sui pectoris pullulare? Prædicatio Evangelii minima est omnibus disciplinis. Ad primam quippè doctrinam fidem non habet veritatis, Hominem Deum, mortuum, & scandalum crucis prædicans. Confer huiusmodi doctrinam dogmatibus Philosophorum, & libris eorum & splendori eloquentiæ, & compositioni sermonum, & videbis quantò minor sit cæteris seminibus sementis Evangelii... hæc autem prædicatio quæ parva videbatur in principio, cum vel in anima credentis, vel in toto mundo sata fue-

rit: ... crescit in arborem, ita ut volucres cœli,
 quas vel animas credentium, vel fortitudines
 Dei servitio mancipatas sentire debemus, ve-
 niant, & habitent in ramis ejus. Ramos puto
 Evangelicæ arboris, quæ de grano sinapis cre-
 verit, dogmatum esse diversitates, in quibus
 supradictarum volucrum unaquæque requiescit.
 Assumamus & nos pennas Columbæ, ut voli-
 tantes ad altiora, possimus habitare in ramis hu-
 jus arboris, & nidulos nobis facere doctrinarum,
 terrenaque fugientes ad cœlestia festinare."

Pet. 166. Da explicationem parabolæ fermenti
 ψ. 33.

R. Cum S. Hier. loc. cit. "Mulier ista quæ fer-
 mentum accepit, & abscondit illud in farinæ
 satis tribus, donec fermentaretur totum, vel
 prædicatio mihi videtur Apostolica, vel Eccle-
 sia, quæ de diversis gentibus congregata est. Hæc
 tollit fermentum, notitiam scilicet & intelligen-
 tiam scripturarum, & abscondit illud in farinæ
 satis tribus, ut spiritus, anima, & corpus in
 unum redacta, non discrepent inter se, sed cum
 duobus & tribus convenerint, impetrent à Patre
 quodcumque postulaverint."

R. Secundo cum S. Thoma hîc: "Quasi dicat:
 sicut fermentum multam farinam transmutat in
 suam virtutem, ita & vos totum mundum trans-
 mutabitis."

Pet. 167. An CHRISTUS semper in parabolis lo-
 cutus fuerit, cum ψ. 34. dicatur: *Sine parabolis
 non loquebatur eis?*

R. Cum S. Hier. hîc: "Non Discipulis, sed
 turbis per parabolas loquitur, & usque hodiè
 turbæ in parabolis audiunt: Discipuli domi in-
 terrogant Salvatorem. (Et in initio hujus capi-
 tis ait:) Notandum quod non omnia locutus sit
 eis in parabolis, sed multa." Et S. Tb. 3. p. q.
 42. a. 3. ad 3. "Turbis Dominus in parabolis lo-

„ quebatur... quod sine parabolis non loquebatur
 „ eis, secundum Chryst. hom. 48. in Matth. in-
 „ telligendum est quantum ad illum sermonem:
 „ quamvis alias sine parabolis multa turbis locutus
 „ fuerit. Vel secundum Aug. in lib. qq. in Matth.
 „ cap. 15. hoc dicitur, non quia nihil propriè lo-
 „ cutus est, sed quia nullum fermè sermonem ex-
 „ plicavit, ubi non per parabolam aliquid signifi-
 „ caverit: quamvis in eo aliqua propriè dixerit.”
 Pet. 168. Da explicationes parabolæ *thesauri*
absconditi v. 44. & *pretiosæ margaritæ* v. 46. &
sagenæ missæ in mare v. 47.?

R. Cum S. Hier. loc. cit. ” Thesaurus iste in
 „ quo omnes sunt thesauri sapientiæ & scientiæ
 „ absconditi, aut Deus verbum est, qui in Carne
 „ CHRISTI videtur absconditus: aut sanctæ Scrip-
 „ turæ, in quibus reposita est notitia Salvatoris:
 „ quem cum quis in eis invenerit, debet omnia
 „ hujus mundi emolumenta contemnere, ut illum
 „ posset habere quem reperit. Quod autem sequi-
 „ tur: Quem cum invenerit homo, abscondit: id-
 „ circò dicitur, non quod hoc de invidia faciat,
 „ sed quod timore servantis & nolentis perdere,
 „ abscondat in corde suo, quem pristinis prætulit
 „ facultatibus... Bonæ margaritæ sunt Lex & Pro-
 „ phetæ, & notitia veteris instrumenti. Una autem
 „ est pretiosissima margarita, scientia Salvatoris &
 „ sacramentum Passionis illius, & Resurrectio-
 „ nis arcanum. Quod cum invenerit homo nego-
 „ tiator, similis Pauli Apostoli, omnia Legis Pro-
 „ phetarumque mysteria & observationes pristinas,
 „ in quibus inculpate vixerat, quasi purgamenta
 „ contemnit & quisquilias, ut CHRISTUM lucrifa-
 „ ciat. Non quo inventio novæ margaritæ con-
 „ demnatio sit veterum margaritarum, sed quo
 „ comparatione ejus omnis alia gemma vilior sit...
 „ contexuerunt (nempe Apostoli) sibi ex V. & N.
 „ Testamento sagenam Evangelicorum dogmatum,

„ & miserunt eam in mare hujus sæculi, quæ us-
 „ que hodiè in mediis fluctibus tenditur, capiens
 „ de falsis & amaris gurgitibus quicquid inciderit:
 „ id est, & bonos homines & malos, & optimos
 „ pisces & pessimos. Cum autem venerit consum-
 „ matio & finis mundi, ut ipse infra manifestiùs
 „ differit, tunc fagena extrahetur ad littus, tunc
 „ verum secernendorum piscium signum demon-
 „ strabitur, & quasi in quodam quietissimo portu,
 „ boni mittentur in vasa cœlestium mansionum:
 „ malos autem torrendos & exsiccandos gehennæ
 „ flamma suscipiet.” Vel secundum S. Greg. hom.
 II. in Evang. ” Thesaurus in agro absconditus est
 „ cœleste desiderium... per margaritam pretiosam
 „ intelligitur cœlestis vitæ dulcedo, quam inven-
 „ tam omnia vendens emit, quia in cœlestis vitæ
 „ dulcedinem in quantum possibilitas admittit,
 „ perfectè cognoverit ea, quæ in terris amaverat,
 „ libenter cuncta derelinquit, deforme conspicitur
 „ quicquid de terrenæ rei placebat specie, quia
 „ sola preciosæ margaritæ claritas fulget in mente
 „ ... Sancta Ecclesia fagenæ comparatur, quia &
 „ piscatoribus est commissa, & per eam quisque
 „ ad æternum Regnum à præsentis sæculi fluctibus
 „ trahitur, ne æternæ mortis profundo mergatur,
 „ quæ ex omni genere piscium congregat, quia ad
 „ peccatorum veniam sapientes & fatuos, liberos
 „ & servos, divites & pauperes, fortes & infirmos
 „ vocat.”

Pet. 169. An *Herodes* excusandus sit à morte
Joannis Bapt. cum v. 7. cap. 14. dicatur: *Cum*
juramento pollicitus est ei dare... propter juramen-
tum... jussit dare?

R. Neg. cum S. Hier. hîc: ” Ego non excuso
 „ Herodem, quod invitatus & nolens propter jura-
 „ mentum homicidium fecerit. Qui ad hoc fortè
 „ juravit, ut futuræ occisioni machinas præpararet.
 „ Alioquin si ob juramentum fecisse se dicit: si

„ Patris, si Matris postulasset interitum, facturus
 „ fuerat an non? Quod in se ergo repudiaturus
 „ fuit, contemnere debuit & in Propheta.” Et
S. Tb. 2. 2. q. 89. a. 7. ad 2. ” Alio modo vergit in
 „ deteriore exitum propter aliquid, quod de novo
 „ emerferat, quod fuit impræmeditatum: sicut
 „ patet in juramento Herodis, qui juravit puellæ
 „ saltanti se daturum quod petisset. Hoc enim ju-
 „ ramentum poterat esse à Principe licitum, intel-
 „ lecta debita conditione, scilicet si peteret, quod
 „ dare deceret. Sed impletio juramenti fuit illicita.
 „ Undè *Amb.* dicit in lib. 1. de officiis. Est con-
 „ trà officium nonnumquam promissum solvere Sa-
 „ cramentum: sicut Herodes qui necem Joannis
 „ præstavit, ne promissum negaret.”

Pet. 170. An *Joannes Bapt.* sit Martyr, & quo
 anno decollatus sit?

R. Affir. ad 1. cum *S. Tb.* 2. 2. q. 124. a. 5. O.
 „ Beati Joannis Bapt. Martyrium in Ecclesia cele-
 „ bratur, qui non pro neganda fide, sed pro repre-
 „ hensione adulterii mortem sustinuit.”

R. Ad secundum *Joannis Bapt.* necem conti-
 gisse circa Pascha CHRISTI tertium anno ipsius 33.,
 & CHRISTI anno 32. Vide *Martyrologium Roma-
 num* ad diem 29. *Augusti.*

Pet. 171. Quare JESUS secesserit indè, auditâ morte
Joannis Bapt. v. 13.?

R. Cum *S. Hier.* hîc: ” Non, ut quidam arbi-
 „ trantur, timore mortis; sed parcens inimicis suis,
 „ ne homicidio homicidium jungerent. Vel in
 „ diem Paschæ suum interitum deferens ... five
 „ ideò recessit, ut nobis præberet exemplum vi-
 „ tandæ ultrò tradentium se temeritatis: quia non
 „ omnes eâdem constantiâ perseverant in tormen-
 „ tis, quâ se torquendos offerunt.”

Pet. 172. Quomodò JESUS *quinque Panibus, &
 duobus Piscibus* v. 19. potuerit *quinque millia vi-
 rorum, exceptis mulieribus, & parvulis* satiare?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 44. a. 4. ad 4. "Multipli-
,, catio panum non est facta per modum creationis,
,, sed per additionem extraneæ materiæ in panes
,, conversæ. Undè Aug. tract. 24. in Joan. dicit,
,, undè multiplicat de paucis granis segetes, indè
,, in manibus suis multiplicavit quinque panes.
,, Manifestatum autem est, quod per conversionem
,, grana multiplicantur in segetes. Et 1. p. q. 92.
a. 2. ad 1.

Pet. 173. Explica mihi verba cap. 15. v. 5. *Mu-
nus quodcumque ex me est, tibi proderit?*

R. Cum *S. Hier.* hìc : "Hunc breviter habere
,, sensum : compescitis, inquit, filios, ut dicant pa-
,, rentibus suis : quodcumque donum oblaturus
,, eram Deo, in tuos consumo cibos, tibi que pro-
,, dest ô pater & mater : ut illi timentes accipere
,, quod Deo mancipatum vident, inopem magis
,, velint vitam ducere, quam comedere de conse-
,, cratis." Et sic ille juvenis non honorificabit pa-
trem & matrem.

Pet. 174. *Si non quod intrat in os, coinquinat
hominem. v. 11. Quare idolothytis non vescamur.
1. ad Cor. 10. v. 28.?*

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 148. a. 1. ad 1. : "Id
,, quod intrat in hominem per modum cibi, fe-
,, cundum suam substantiam & naturam, non co-
,, inquinat hominem spiritualiter. Sed Judæi, con-
,, trà quos Dominus loquitur, & Manichæi, opi-
,, nabantur quod aliqui cibi immundos facerent...
,, propter propriam naturam." Et *S. Hier.* hìc
ait : "Sciendum igitur quod ipsi quidem cibi &
,, Dei creatura, per se omnis munda sit : sed ido-
,, lorum ac dæmonum invocatio ea faciat im-
,, munda."

Pet. 175. An Filia Mulieris Chananææ fuerit
sanata in, vel extra domum, cùm *Marc.* 7. v. 24.
dicat : *Et ingressus domum, & hic v. 23. dicatur :
Clamat post nos?*

R. Cum S. Tb. hîc : " Marcus in domo dicit
 „ fuisse Dominum, cum ad illum venit Mulier...
 „ Matthæus autem posset intelligi de domo ta-
 „ cuisse, eandem tamen rem commemorasse; sed
 „ quoniam dicit Discipulos Domino ita sugges-
 „ sisse (dimitte illam, quoniam clamat post nos)
 „ nihil videtur aliud significare, quam post ambu-
 „ lantem Dominum, Mulierem istam depreca-
 „ toriam vocem misisse. Intelligendum est ergo,
 „ dixisse quidem Marcum, quod intraverit ubi
 „ erat JESUS, cum eum prædixisset fuisse in domo.
 „ Sed quia Matthæus ait (non respondet ei ver-
 „ bum) dedit agnoscere, quod tacuerunt ambo,
 „ & in eo silentio egressum fuisse JESUM de domo
 „ illa." Et S. Aug. lib. 2. de conf. Evang. cap. 29.
 „ Pet. 176. Explica verba *ŷ. 24. Non sum missus*
nisi ad Oves, quæ perierunt domûs Israël, & an JESUS
 non converterit gentiles?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 42. a. 1. O. " Dicit Hier.
 „ hîc in Matth. non hoc dicit, quin ad gentes mis-
 „ sus sit; sed quod primum ad Israël missus est."

Pet. 177. Quare dixerit JESUS cap. 16. *ŷ. 12. Caven-*
dum à doctrina Phariseorum &c. cùm de illis JESUS
 apud *Matth. 23. ŷ. 2.* dicat: *Omnia ergo quæcumque*
dixerint vobis, servate & facite, & *Act. 23. & 26.*
D. Paulus gloriatur se esse *Phariseum*.

R. Cum S. Hier. hîc : " Fermentum... traditio-
 „ nes perversas & hæretica significat dogmata...
 „ hoc est fermentum, de quo & Apostolus loqui-
 „ tur: Modicum fermentum, totam massam cor-
 „ rumpit. " Ac clariùs cum *Estio* hîc: Phari-
 sæorum sectam ex sua origine & institutione non
 fuisse damnabilem; quia tantum continebat profes-
 sionem majoris sanctitatis, *Pharisei*, id est *sepa-*
rati. Postea verò falsas traditiones, & impia dog-
 mata docuerunt, à quibus est cavendum, non à
 Phariseis in suo origine consideratis.

Pet. 178. Quem intellexerit CHRISTUS per *Petram*

ψ. 18. *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam?* An *Petrum*, vel *CHRISTUM*?

R. Cum S. Scriptura *Petrum*; loc. cit. enim dicitur: *Tu es Petrus*, (Syriacè *Petra*) & *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, ubi *hanc* refertur necessariò ad *Petram* præcedentem, nempe *Petrum*. Deinde antecedentia & subsequencia sunt de *D. Petro* intelligenda, ergo & illa verba: *super hanc Petram*. Et quod plus est, *CHRISTUS* voluit remunerare *Petri* confessionem circa ipsius divinitatem, sed nulla fuisset remuneratio, si tantum dixisset: *Tu es Petrus*, & *super aliam Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Ergo &c.

Dices 1. juxta S. Hier. hìc: " *Petrus* ex persona „ omnium Apostolorum profitetur: *Tu es CHRIS-* „ *tus Filius Dei vivi*." Ergo illa antecedentia non sunt de *Petro* intelligenda.

R. Cum *Menochio* hìc: *Petrus* potissimum respondet, quia reliquorum Princeps, ac ardentioris fidei, quasi aliorum Apostolorum os erat, & pro omnibus loqui solebat. Et quia pro omnibus loquebatur, ac propter acutam suam responsionem, meruit illam remunerationem.

Dices 2. *Nathanaël Joan* 1. ψ. 49. dixit de *CHRISTO*: *Tu es Filius Dei*, & ab aliis *Matth.* 14. ψ. 33. *CHRISTUS* ità fuit vocatus & cognitus. Ergo *Petrus* non fuit primus, qui talem protulit confessionem.

R. Cum *Estio* in cap. 14. *Matth.* ad ψ. 33. tam magnificè laudatur fides *Petri*, quia in illa confessione, plus vidit *Petrus* ex revelatione Patris Cœlestis, quam alii, scilicet *JESUM* esse *CHRISTUM*, eundemque Dei Filium omninò propriè, id est, Patri suo consubstantialem, æqualem, Deum de Deo; quod aliis distinctè non erat cognitum; sed cogitabant Filium Dei singulari quodam modo, non tamen ipsum modum animo distinguentes.

Dices 3. juxta SS. PP. per *Petram* fides, vel

CHRISTUS debet intelligi. Ità *S. Aug.* tract. 10. in Epist. *Joan.*: " Quid est super hanc Petram? Super hanc fidem, super id, quod dictum est: Tu es CHRISTUS Filius Dei vivi. (Et tract. 124. in *Joan.*) Super hanc Petram, inquit (CHRISTUS) quam Petrus confessus est, ædificabo Ecclesiam; Petra autem erat CHRISTUS, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Fundamentum quippe aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est CHRISTUS JESUS." I. Ad *Cor.* 3. v. 11. Eadem habent *S. Hilarius* lib. 6. de Trinit., *S. Amb.* lib. 6. in *Lucam*, & *S. Cyrillus* lib. 4. de Trinit., & alii.

R. Cum eodem *S. Aug.* tract. 7. in *Joan.* "Beatus es Simon Bar-jona: ibi Petrum nominavit, & laudavit firmamentum Ecclesiæ (& in *Pf.* 69.) Petrus confessus erat Filium Dei, & in illa confessione appellatus erat Petra, super quam fabricaretur Ecclesia. (Et *Serm.* 29. de Sanctis) Petrus solus inter Apostolos meruit audire: Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c. dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clavis ad regnum." Ergo de mente *S. Aug.* CHRISTUS est primarium Ecclesiæ fundamentum, & author Fidei, & Petrus secundarium, & sic concordatur *S. Aug.*, & alii SS. PP. sunt intelligendi de primario fundamento.

Pet. 178. Quid per portas inferi intelligatur v. 18. *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, scilicet Ecclesiam?

R. Cum *S. Hier.* hìc: "Ego portas inferi reor vitia atque peccata: vel certè hæreticorum doctrinas, per quas illecti homines ducuntur ad Tartarum."

Pet. 179. An v. 20. *Præcepit Discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset JESUS CHRISTUS.* Non sit contrarius *Matth.* 10. ubi misit Discipulos, ut annuntiarent adventum suum?

R. Neg. cum S. Hier. hîc : " Mihi videtur aliud
 „ esse CHRISTUM prædicare , aliud JESUM CHRI-
 „ STUM. CHRISTUS commune dignitatis est nomen ;
 „ JESUS proprium vocabulum Salvatoris. Potest
 „ autem fieri ut idcirco ante Passionem & Refur-
 „ rectionem se noluerit prædicari : ut completo
 „ postea Sanguinis Sacramento , opportuniùs Apo-
 „ stolis diceret : Euntes docete omnes gentes &c.”
Matth. ult.

Pet. 180. An fuerit necessarium CHRISTUM pati
 ¶. 21. *Oporteret eum ire Jerosolymam, & multa
 pati... & occidi? & quare hoc?*

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 46. a. 1. O. " Fuit au-
 „ tem necessarium necessitate finis ; qui quidem
 „ potest tripliciter intelligi. Primò quidem ex parte
 „ nostra , qui per ejus passionem liberati sumus :
 „ secundum illud Joan. 3. Oportet exaltari Filium
 „ hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat,
 „ sed habeat vitam æternam. Secundò , ex parte
 „ ipsius CHRISTI , qui per humilitatem passionis
 „ meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet
 „ quod dicitur Luc. ult. Nonne oportuit CHRI-
 „ STUM pati, & sic intrare in gloriam suam? Ter-
 „ tiò , ex parte Dei , cujus diffinitionem circa Pas-
 „ sionem CHRISTI prænuntiata in scripturis &
 „ præfigurata in observantia V. T. , oportebat
 „ impleri. Et hoc est quod dicitur Luc. 22. Filius
 „ hominis, secundum quod definitum est, vadit. Et
 „ Luc. ult.... quoniam necesse est implere omnia
 „ quæ scripra sunt in Lege Moyfi & Prophetis &
 „ Psalmis de me. Quoniam sic scriptum est , &
 „ sic oportebat CHRISTUM pati & resurgere à mor-
 „ tuis.”

Pet. 181. Explica verba ¶. 23. *Vade post me sa-
 tana, scandalum es mihi?*

R. Cum S. Hier. hîc : " Satanus interpretatur,
 „ adversarius, sive contrarius. Quia contraria, in-
 „ quit, loqueris voluntati meæ : debes adversarius

„ appellari ... Vade retro me, hoc est, sequere
 „ sententiam meam.” Et *S. Tb.* 2. 2. q. 43. a. 2.
 ad 2. ” Scandalum ibi largè ponitur pro quolibet
 „ impedimento. Volebat enim Petrus CHRISTI
 „ Passionem impedire quodam pietatis affectu
 „ ad CHRISTUM.”

Pet. 182. Sed undè tam repertina mutatio, ut
 post tanta præmia, *Petrus satanas* appelletur?

R. Cum *S. Hier.* hìc: ” Sed si consideret, qui
 „ hoc quærit, Petro illam... potestatem in futuro
 „ promissam, non in præsentì datam intelliget....
 „ Quam si statim dedisset ei, numquam in eo pravæ
 „ confessionis error invenisset locum.”

Pet. 183. An *Matth.* cap. 17. v. 1. dicendo:
Post dies sex, non sit *Lucæ* 9. v. 28. contrarius
 dicenti: *Ferè dies octo*?

R. Neg. cum *S. Hier.* hìc: ” Quia hic mediū
 „ ponuntur dies: ibi (apud *Lucam*) primus ada-
 „ ditur & extremus.” Et *S. Aug.* lib. 2. de conf.
 Evang. cap. 56.

Pet. 184. Qualis fuerit mons, in quo transfigu-
 ratus est CHRISTUS v. 2.?

R. Cum *S. Hier.* Epist. 27. cap. 6. ” Scande-
 „ bat montem Thabor, in quo transfiguratus est
 „ Dominus.” Et *S. Cyrillus Jeros.* Catechesi 21.,
Damasc. Serm. de Transfig., *Beda* & alii. Imò in
 procæmio *Conc. Florentini* græci dicunt CHRISTUM
 in monte *Thabor* resplenduisse.

Dices cum *Luca Brugensi* hunc montem *Liba-
 num* fuisse, quia tunc CHRISTUS propè *Cæsaream
 Philippi*, sitam ad radices montis *Libani*, versa-
 batur; ut patet ex cap. 16. *Matth.*, & *Marcus* cap.
 9. v. 29. relatâ transfigurationis historiâ addit: *Et
 indè profecti prætergrediebantur Galileam*, ergo
 hæc non contigit in monte *Thabor*, qui situs ” in
 „ medio Galilææ campo,” ut ait *S. Hier.* lib. de
 locis Hebr.

R. Juxta *S. Hier.* totum verum esse, *Cæsaream*

Philippi sitam ad radices montis *Libani*, & montem *Thabor* in medio *Galilææ* campo; sed id negamus, tunc CHRISTUM fuisse propè *Cæsaream Philippi* quando transfiguratus est, etsi ante sex dies ibidem fuerit, quia potuit spatium horum sex dierum ivisse in *Galilæam*, id patet ex *Matthæo* cap. 17. v. 21. *Conversantibus autem eis in Galilæa, dicit illis JESUS: Filius hominis tradendus est in manus hominum.* Et ad verba *Marci* resp., quod *Marcus* non velit significare, quod post transfigurationem ex alia regione venerint in *Galilæam*; sed tantum insinuat *Galilæam* pertranseuntes, descendisse ad urbes *Galilææ* adjacentes.

Pet. 185. An CHRISTUS in sua transfiguratione pristinam suam formam & faciem perdiderit? Et qualiter illa facta fuerit?

R. Cum *S. Hier.* hic neg. " Nemo putet pristinam eum formam & faciem perdidisse: vel amisisse corporis veritatem, & assumpsisse corpus vel spirituale, vel aëreum. Sed quomodo transformatus sit, Evangelista demonstrat, dicens: (& resplenduit facies ejus sicut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix &c.) Ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestitum: non substantia tollitur, sed gloria communicatur." Et *S. Tb.* 3. p. q. 45. a. 1. ad 1.

Pet. 186. Quo die CHRISTUS fuerit transfiguratus?

R. Cum Ecclesiæ traditione id factum fuisse 6. Augusti.

Pet. 187. An *Moyse* & *Elias* in propriis corporibus apparuerint?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 45. a. 3. ad 2. " Dicit enim expressè *Hier.* super *Matt.* cap. 17. ... ut Apostolorum augeat fidem, dat signum de Cælo: *Helia* indè descendente, quò condescenderat, & *Moyse* ab inferis resurgente. Quod non est sic intelligendum, quasi anima *Moy*si suum

„ corpus resumpserit : sed quod anima ejus appa-
 „ ruit per aliquod corpus assumptum, sicut Angeli
 „ apparent. Helias autem apparuit in proprio cor-
 „ pore, non quidem de Cælo empyreo allato,
 „ sed de aliquo eminenti loco, quo fuerat in curru
 „ igneo raptus.” Ità etiam *Menochius*, *Lyranus*,
Abulensis, *Salmeron*, & alii.

Dices 1. *S. Hier.* hìc, est contrarius dum dicit :
 „ Moyse ab inferis resurgente.” Et *S. Aug.* tract.
 124. in *Joan.* „ Quasi Moyse corpus non potuerit
 „ alicubi sic abscondi, ut prorsus homines lateret
 „ ubi esset, atque indè ad horam divinitus exci-
 „ tari, quandò cum CHRISTO Elias & ipse sunt
 „ visi.”

R. Ex *S. Th.* loc. cit. ad *S. Hier.* satis patet, &
 quantum ad *S. Aug.* dicimus ibidem positivam
 mentem suam non expressisse, cum tantum refuteret
 opinionem eorum, qui putabant *Moysem* adhuc vi-
 vere, eò quod cum *Elia* apparuisset in monte
Thabor.

Dices 2. *S. Scriptura* apertè dicit ipsum *Moysem*
 apparuisse.

R. Sit ità, etiam 1. *Reg.* 28. dicitur *Samuël* ap-
 paruisse *Saùli*, & 2. *Machab.* 15. *Jeremias*, ac *Onias*
 apparuisse *Judæ Machabæo*, ideò non sequitur,
 quòd illi in proprio corpore apparuerint. Ergo à
 pari.

Pet. 188. Cur potiùs *Moyse* & *Elias* apparue-
 rint, quam alii Prophetæ?

R. Cum *S. Hier.* hìc : „ Lex ostenditur, & Pro-
 „ phetæ.” Per *Moysem* Legem, sicut per Legisla-
 torem, & per *Eliam* Prophetam, tamquam per Pro-
 phetarum principem. Vel ut ostenderet se non esse
Eliam vel *Moysem*, ut vulgus opinabatur.

Pet. 189. An tædio superatus sit CHRISTUS v. 16.
 dicens : *ô generatio incredula, & perversa, quo-
 usque ero vobiscum?* Et ad quos id dictum sit?

R. Cum *S. Hier.* hìc : „ Non quod tædio supe-

„ ratus sit, mansuetus ac mitis : qui non aperuit,
 „ sicut agnus coram tondente, os suum : nec in
 „ verba furoris eruperit : sed quod in similitudinem
 „ medici, si ægrotum videat contra sua præcepta
 „ se gerere dicat : usquequo accedam ad domum
 „ tuam, quousque artis perdam industriam : me
 „ aliud jubente, & te aliud perpetrante ? In tan-
 „ tum autem non est iratus homini, sed vitio, &
 „ per hominem (nempè Patrem Lunatici) Judæos
 „ arguit infidelitatis.”

Pet. 190. Explica *ψ. 19. Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc, & transibit*, & quandònam id ab Apostolis fuerit factum, si non, ergo non habuerunt fidem.

R. Cum S. Th. hìc :” Crediderant quidem Apostoli, nondum tamen erant perfectæ fidei... magna est ergo fides, quæ grano sinapis comparatur... Chys. hom. 85. si autem dixeris, ubi Apostoli montes transtulerunt ? Illud dicam, quia multa majora fecerunt, mortuos plurimos suscitantes. Dicuntur autem post Apostolos sancti quidem Apostolis minores : montes necessitate imminente transtulisse. (Ut *Greg. Neocæsariensis*, teste *Eusebio* lib. 7. hist. cap. 25., & *Beda* hìc :” Legimus factum precibus Beati Patris Gregorii Neocæsareæ ponti Antistitis... ut mons in terra tantum loco cederet, quantum incolæ civitatis opus habebant. &c.”) Si autem Apostolorum tempore montes non sunt translati, hoc non fuit, quia non potuerunt, sed quia noluerunt, utilitate non imminente. Nec Dominus dixit, quod hoc essent facturi, sed quod hoc facere possent. Probabiliter est factum esse, sed scriptum non esse. Neque enim omnia miracula, quæ fecerunt, scripta sunt. Hier. hìc : vel montis translatio non ejus significatur, quem oculis carnis conspiciamus, sed illius, qui à Domino translatus fuerat ex lunatico.”

Pet. 191. Undenam *tributum* ψ . 24. solvi deberet? & an CHRISTUS ad id esset obligatus, & quid intelligatur per *didrachma* & *staterem*?

R. Ad 1. cum *S. Hier.* hinc: "Post Augustum
 „ Cæsarem Judæa facta est tributaria, & omnes
 „ censi capite ferebantur... Dominus noster &
 „ secundum carnem, & secundum Spiritum Fi-
 „ lius Regis erat: vel ex David stirpe genera-
 „ tus, vel omnipotentis Verbum Patris. Ergo
 „ tributa quasi Regum Filius non debebat... Sta-
 „ ter dicitur, qui duo habet didrachma." Stater
 est siclus, valens quatuor drachmis, seu quatuor
 Juliis Romanis, vel quatuor Schellingis. Et etiam
 quoad secundum, lege *S. Aug.* lib. 5. qq. super
 Evang. cap. 23.

Pet. 192. Explica cap. 18. ψ . 7. *Vae mundo à scandalis. Necessesse est enim ut veniant scandala,* &c.?

R. Cum *S. Thom.* 2. 2. q. 43. a. 2. ad 1. "Non
 „ est intelligendum de necessitate absoluta, sed de
 „ necessitate conditionali... vel necessitate finis,
 „ quia utilia sunt ad hoc, ut qui probati sunt, ma-
 „ nifesti fiant. Vel secundum conditionem homi-
 „ num, qui sibi à peccatis non cavent."

Pet. 193. Quid intelligatur per parabolam no-
 naginta novem Ovium in montibus relictarum, &
 unius errantis, ψ . 12.?

R. Cum *S. Hier.* hinc: "Quidam putant istum
 „ esse Pastorem, qui cum in forma Dei esset, non
 „ rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo:
 „ sed exinanivit, formam servi accipiens: factus
 „ obediens Patri usque ad mortem, mortem autem
 „ crucis: & ob id ad terrena descenderit, ut sal-
 „ vam faceret unam Oviculam quæ perierat, hoc
 „ est, humanum genus. (Relictis Angelorum cho-
 „ ris in Cælo.) Alii vero in 99. Ovibus, justorum
 „ putant numerum intelligi: & in una Ovicula,
 „ peccatorum: secundum quod in alio loco dixe-

„ rat : non veni justos vocare , sed peccatores :
„ non enim opus habent sani medico , sed hi qui
„ se malè habent. ”

Pet. 194. Quid intelligatur per septuagies septies
ŷ. 22.?

R. 1. Cum *S. Hier.* hìc : ” Id est , 490. vicibus ,
„ ut toties peccanti fratri dimitteret in die , quoties
„ ille peccare non possit. &c. ”

R. 2. Cum *S. Th.* 2. 2. q. 11. a. 4. ad 2. ” Domi-
„ nus loquitur Petro de peccato in eum commissò :
„ quod est semper dimittendum , ut fratri redeunti
„ parcatur. Non autem intelligitur de peccato in
„ proximum , vel in Deum commissò : quod non
„ est nostri arbitrii dimittere , ut *Hier.* dicit in
„ cap. 18. *Matth.* Sed etiam in hoc est à Lege
„ modus statutus secundùm quod congruit honori
„ Dei & utilitati proximorum. ”

Pet. 195. Explica parabolam de homine Rege
rationem ponente cum servis suis ŷ. 23.

R. Cum *S. Hier.* hìc : ” Si enim ille Rex &
„ Dominus (Pater Cœlestis , ut patet ex ŷ. 35.)
„ servo debitori decem millia talentorum (pecca-
„ toribus infinitis peccatis obnoxiiis) tam facilè
„ dimisit , quantò magis servi conservis suis de-
„ bent minora dimittere. ”

Pet. 196. Explica verba cap. 19. ŷ. 12. *Qui po-
test capere capiat?*

R. Cum *S. Hier.* hìc : ” Qui potest pugnare
„ pugnet , superet , ac triumphet. ”

Pet. 197. Quare *Discipuli CHRISTI increparent*
parvulos ad CHRISTUM venientes ŷ. 13.? Et quid
per *ly oraret* intelligatur?

R. Cum *S. Hier.* loc. cit. ” Non quo vellent
„ eis Salvatoris & manu & voce benedici : sed
„ quod necdùm habentes plenissimam fidem , pu-
„ tarent eum in similitudinem hominum , offeren-
„ tium importunitate lassari. ”

Pet. 198. An divites non possint intrare in Reg-

num Cœlorum, cum *ψ.* 23. JESUS dicat: *Dives difficile intrabit in Regnum Cœlorum...facilius est camelum per foramen aculi transire, quam divitem intrare in Regnum Cœlorum?* Et tamen *Abram, Isaac, Jacob, & David* divites in Regnum Cœlorum introierunt.

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Considerandum quod
 „ eo tempore quo intraverunt, divites esse de-
 „ sierunt. Tandiu ergo non intrabunt, quamdiu
 „ divites fuerint. Et tamen quia difficulter divitiæ
 „ contemnuntur, non dixit: impossibile est divites
 „ intrare in Regnum Cœlorum, sed difficile. Ubi
 „ difficile ponitur, non impossibilitas prætenditur,
 „ sed raritas demonstratur." Et *S. Tb.* 2. 2. q. 186.
 a. 3. ad 4. "Intelligendum est de eo, qui actu ha-
 „ bet divitias. Nam de eo, qui affectum in divitiis
 „ ponit, dicit hoc esse impossibile secundum ex-
 „ positionem Chryf." hom. 64. in *Mattb.*

Pet. 199 Da sensum *ψ.* 29. *Qui reliquerit do-
 mum, vel fratres, aut sorores &c. centuplum ac-
 cipiet &c.?*

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Qui carnalia pro Salva-
 „ tore dimiserit, spiritualia recipiet, quæ compa-
 „ ratione & merito sui ita erunt, quasi in parvo
 „ numero, Centenarius numerus comparetur."

Pet. 200. Da explicationem parabolæ de Patre-
 familias conducente operarios in vineam suam,
 cap. 20.?

R. Cum *S. Tb.* hîc ex *S. Greg.* hom. 19. in *Matt.*
 „ Paterfamilias, id est conditor noster habet vi-
 „ neam, universam, scilicet Ecclesiam, quæ ab
 „ Abel justo, usque ad ultimum electum, qui in
 „ fine mundi nasciturus est, quot Sanctos protu-
 „ lit, quasi tot palmites misit... Manè, autem mundi
 „ fuit ætas ab Adam usque ad Noë... Tertia vero
 „ hora à Noë fuit usque ad Abraham, de qua di-
 „ citur. Et egressus circa horam tertiam vidit alios
 „ in foro stantes otiosos... qui autem sibi vivit,

„ qui carnis suæ voluptatibus pascitur, rectè otio-
 „ sus arguitur, quia fructum divini operis non sec-
 „ tatur... sexta quoque hora, est ab Abraham us-
 „ que ad Moysem. Nona est à Moyse usque ad
 „ adventum Domini... Undecima verò hora est
 „ ab adventu Domini, usque ad finem mundi
 „ (procuratori suo CHRISTO : acceperunt & ipsi
 „ singulos denarios) æqualem vitæ æternæ retri-
 „ butionem sortiti sunt cum his, qui ab initio mun-
 „ di vocati fuerant, hi qui in fine mundi ad Deum
 „ venerunt. Et S. Hier. (in idem consentit, ac
 „ hîc præmittit) mihi videtur primæ horæ esse
 „ operarii, Samuël & Hieremias & Baptista Joan-
 „ nes, qui possunt cum Psalmista dicere: ex utero
 „ matris meæ Deus meus es tu, Ps. 21. Tertiæ
 „ verò horæ operarii sunt, qui à pubertate servire
 „ Deo cœperunt. Sextæ horæ, qui matura ætate
 „ susceperunt jugum CHRISTI. Nonæ, qui jam de-
 „ clinant ad senium. Porro undecimæ, qui ultima
 „ senectute, & tamen omnes pariter accipiunt præ-
 „ mium (scilicet denarium, nempe vitam æter-
 „ nam) ... Erunt, inquit, primi novissimi, & no-
 „ vissimi primi: quod Judæi de capite vertantur
 „ in caudam, & nos de cauda vertemur in caput.”

Dices: si ita hæc parabola sit intelligenda, quo-
 modò Justî Cœlorum Regnum accipientes: *Mur-*
murabant adversus Patremfamilias, v. 11.?

R. Cum S. Hier. hîc: ” Omnis itaque retrò vocatio
 „ genti invidet, & in Evangelii torquetur gratia.”
 Vel cum S. Greg. hom. 19. in Evang. ” Quia an-
 „ tiqui Patres usque ad adventum Domini, quan-
 „ tumlibet justè vixerant, ducti ad regnum non
 „ sunt, eorum hoc ipsum murmurasse est. Nos
 „ autem qui ad undecimam venimus post laborem
 „ non murmuramus, quia post mediatoris adven-
 „ tum in hoc mundo venientes, ad regnum duci-
 „ mur mox, ut de corpore eximus.”

Pet. 201. Quare ad interrogationem Matris filio-

rum *Zebedæi* *ŷ. 21.* responderit *JESUS* Discipulis *ŷ. 22. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem;* & quid per *calicem* intelligatur, ac quid per *sessionem ad dexteram & sinistram*?

R. Ad 1. cum *S. Hier.* hîc: "Mater postulat, & Dominus Discipulis loquitur, intelligens preces ejus, ex filiorum descendere voluntate. (Quia accessit ad eum Mater filiorum *Zebedæi* cum filiis suis &c. *ŷ. 20.*, & ad secundum profequitur *S. Hier.*) Calicem in Scripturis divinis Passionem intelligimus, juxta illud: Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste &c."

R. Ad 3. cum *S. Tb. 3. p. q. 58. a. 4. ad 4.* Potest tamen dici, quod petebant filii *Zebedæi* excellentiam habere præ aliis in participando judiciariam potestatem ejus. Undè non petebant quod federent ad dexteram vel sinistram Patris, sed ad dexteram vel sinistram CHRISTI. Quia cap. 19. *ŷ. 28.* *JESUS* Discipulis dixerat: *Sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim Tribus Israël.*

Dices: sed quomodò verum est dictum CHRISTI *ŷ. 23. Calicem quidem meum bibetis*, cum *Joannes* propria morte vitam finierit?

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Sed si legamus Ecclesiasticas historias, in quibus fertur, quod & ipse propter martyrium sit missus in ferventis olei dolium, & indè ad suscipiendam coronam CHRISTI Athleta processerit: statimque relegatus in *Pathmos* insulam sit, videbimus martyrio animam non defuisse, & bibisse Joannem calicem confessionis, quem & tres pueri in camino ignis biberunt: licet persecutor non fuderit sanguinem."

Pet. 202. Quomodò CHRISTUS *JESUS* potuerit dicere *ŷ. 23. Non est meum dare vobis &c.* cum ille *retribuet univique secundum opera ejus*?

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Sic intelligendum est:

„ Regnum Cœlorum non est dantis, sed accipien-
 „ tis. Non est enim exceptio personarum apud
 „ Deum, sed quicumque talem se præbuerit, ut
 „ Regno Cœlorum dignus fiat: hic accipiet, quod
 „ non personæ, sed vitæ paratum est.” Vel quate-
 nûs homo sum, *non est meum dare vobis.*

Pet. 203. An sit eadem historia de cæcis illu-
 minatis, quam narrant *Matthæus* hic *ψ. 30.*, *Mar-*
cus 10. *ψ. 46.*, & *Lucas* 18. *ψ. 35.*?

R. Neg. cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang.
 cap. 65. ” Lucas verò quamvis omninò eodem
 „ modo factum, tamen in alio cæco intelligendus
 „ est par commemorare miraculum, & ejusdem
 „ miraculi parem modum. Ille quippè hoc factum
 „ dicit, cum appropinquaret Hiericho, at isti
 „ (*Matthæus* & *Lucas*) cum egrederetur ab Hie-
 „ richo.”

Dices: *Matthæus* ponit duos cæcos, & *Mar-*
cus tantum unum; ergò si cæcus *Luce* sit diversus
 à cæco *Marci*, erunt tres diversæ historiæ.

R. Cum *S. Aug.* loc. cit. ” Cum egrederetur ab
 „ Hiericho duos fuisse illuminatos; sed Marcum
 „ tantum posuisse unum, nomine Bartimæum,
 „ quia ille erat famosus & omnibus notus.”

Pet. 204. Quid per *Hierosolymam*, & *Bethphage*
 cap. 21. *ψ. 1.* intelligatur?

R. Cum *S. Hier.* hic, qui per *Hierosolymam*
 intelligit: ” Urbem pacis, & locum visionis Dei,
 „ & arcem speculatorii. (Per) Bethphage domum
 „ maxillarum, qui Sacerdotum viculus erat, &
 „ confessionis portabat typum, & erat situs in
 „ Monte Oliveti.” Qui mons ità dictus fuit, quia
 abundabat Olivis, ità *Emanuël Sa.*

Pet. 205. An verba illa *ψ. 3. Dominus his opus*
habet, non sint contraria verbis *Psf. 15. ψ. 2. Quo-*
niam honorum meorum non eges, ac explica mihi
 verba textûs?

R. Cum *Estio* hic; Deum simpliciter non egera

bonis nostris, qui in se, & per se perfectissimus est, sibi que sufficientissimus, ac sensus est: *Domini- nus iis uti vult*, nempe ad gloriosum ingressum in Hierusalem, & *ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam Isaïam cap. 62. v. 11. & Zach. 9. v. 9.*

Pet. 206. An CHRISTUS eundo *Hierusalem* sederit super asinam & etiam super pullum v. 7. & *eum desuper sedere fecerunt*, & quantum *Bethphage* à *Jerusalem* distaret, & quo die eò iverit?

R. Ad primum cum *S. Tb.* hic: "Secundùm litteram dicitur, quod super utrumque." Quia v. 2. habetur: *Invenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, solvite, & adducite mibi, & v. 7. Adduxerunt asinam, & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt.* Deindè citatur hic prophetia *Zacharie 9. v. 9.* in qua clarè habetur: *Ascendens super asinam, & super pullum filium asinæ*, & quamvis iter esset tantum unius miliaris, ut statim dicam, voluit tamen CHRISTUS super utrumque sedere, ut adimpleretur prophetia, & verificaretur mysterium figuratum, "Ut asina ... Synagoga intelligatur, pullus ... gentium populus, quibus federit JESUS, missis ad eos duobus Discipulis suis, uno in circumcissionem, & altero in gentes." *S. Hier.* hic.

Dices 1. juxta alios Evangelistas JESUS tantum super pullum asinæ sedit *Marc. 11. v. 7. Adduxerunt pullum ad JESUM ... & sedit super eum.* Ità etiam *Luc. 19. v. 35.*, & *Joan. 12. v. 14.*, & *S. Hier.* hic dicit idem: "Secundùm litteram in parvo itineris spatio super utrumque animal sedere non quiverit. Aut enim sedit asinæ, & pullus absque sessore fuit: aut si pullo, quod magis competit, usus est ad sedendum, asina ducta est libera. Ergo cum historia vel impossibilitatem habeat vel turpitudinem, ad altiora transmittimur."

R. Ad alios Evangelistas cum S. Aug. cap. 66. lib. 2. de conf. Evang. "Nec moveat, quod Matthæus asinam dicit, & pullum, cæteri autem de asina tacent...ubi ergo utrumque factum potest intelligi, nulla repugnantia est, nec si alius & aliud, aliud alius commemoraret: quantò minus, ubi alius unum, alius utrumque."

R. Ad S. Hier. eum mentem suam ibidem non expressisse, cum dicat: "Hoc in Propheta Zacharia scriptum est, de quo plenius, si vitæ spatium fuerit, in suo dicetur loco. (Et in cap. 9. Zachariæ ait:) Hanc prophetiam Evangelistæ scribunt fuisse completam, quandò Dominus ingressus est Hierusalem, sedens super asinam, & pullum asinæ." Dein S. Hier. videtur loqui tantum quod simul super utrumque non sederit, cum dicat in objecta autoritate: "Cum historia vel impossibilitatem habeat." Nulla enim est impossibilitas, si successivè sederit super utrumque, sicut nos dicimus.

Dices 2. verbum hebræum hîc est masculini generis, consequenter locus de solo pullo est intelligendus.

R. Cum Toletus in cap. 12. Joann. annot. 6. nomen Hebræum significare utrumque sexum, pro ut N. vulgata vertit.

R. Ad secundum cum S. Tb. hîc: "Bethphage tantum distare ab Jerusalem, per unum miliare; Bethphage autem erat vicus Sacerdotalis; quia Sacerdotes serviebant Templo per hebdomadas: in die autem Sabbathi Sacerdos recedens à Templo veniebat usque illuc, quia non poterat ire nisi per mille passus."

R. Ad tertium cum S. Tb. in cap. 12. Joann. "Ante sex dies Paschæ, & in crastinum... sextus dies ante Pascha fuit prima feria, id est, Dominicus, in qua Dominus ramis Palmarum Jerosolymam intravit: & in die præcedenti, scilicet Sabbatho, CHRISTUS venit in Bethaniam."

Pet. 207. Quid intelligatur *ψ. 9.* per *Osanna?*

R. Cum *S. Hier.* hic, & in *Epist. 145.* ad *Damasum*: "ō Domine saluum me fac: ō Domine
 „ benè prosperare... pro eo quod habetur in *LXX.*
 „ Interpretibus ō *Kyrie fofon*, id est; ō Domine
 „ saluum fac. In *Hebræo* legimus: *Anna, Jehova,*
 „ ō *Sianna*, quod manifestiùs Interpretatus est
 „ *Symmachus*, dicens: obsecro Domine saluum
 „ me fac... *Osanna*, id est, salus in excelsis: per-
 „ spicue ostenditur, quod adventus *CHRISTI* non
 „ tantum hominum salus, sed totius mundi sit,
 „ terrena jungens *Cœlestibus.*" Et *S. Tb. 3. p. 9.*
 „ 45. a. 3. O. " *Hofanna*: ut dicitur *Matth. 21.* quali
 „ salutem ab eo petentes." Eadem habet hic. Ac
 est acclamatio solita *Hebræis*, ut ajunt Interpretes,
Sa, Menochius, & alii.

Pet. 208. Quo die *JESUS* vendentes & ementes
 è Templo ejecerit, & an illa ejectio fuerit mira-
 culosa, *ψ. 12.?*

R. Ad primum cum *S. Aug. lib. 2. de conf.*
Evang. cap. 68. id factum fuisse die Dominica,
 quâ intravit *Jerusalem*: " Quia *Matthæus* ita con-
 „ nectit: & relictis illis abiit foras extra civitatem
 „ in *Bethaniam*: undè manè revertentem in civi-
 „ tatem arbori maledixisse commemorat, proba-
 „ biliùs creditur ipse (*Matthæus* scilicet) tenuisse
 „ ordinem temporis de vendentibus & ementibus
 „ ejectis de Templo. Cum enim dicit: & relictis
 „ illis abiit foras, quibus relictis intelligi poterit,
 „ nisi cum quibus superiùs loquebatur, indignanti-
 „ bus quod pueri clamarent: *Hofanna Filio Da-*
 „ vid?"

Dices: *Marcus cap. 11. ψ. 12.* apertè dicit id
 die sequenti factum fuisse, quia postquam *ψ. 11.*
 dixerat: *Et introivit Jerosolymam in Templum*
 &c. *ψ. 12.* ait: *Et aliâ die cum exirent à Bettha-*
nia, esuriit... & veniunt Jerosolymam. Et cum
introisset in Templum, cœpit ejicere vendentes &
ementes &c.

R. Cum S. Aug. loc. cit. *Marcum* loqui per recapitulationem: "Prætermisit ergo Marcus quod
,, primo die factum est cum intravit in Templum,
,, & recordatum interposuit, cum dixisset quod
,, non invenerit aliquid in ficulnea præter folia,
,, quod secundo die factum est, sicut ambo testan-
,, tur."

R. Ad secundum cum S. Tb. 3. p. q. 44. a. 3. ad 1. "Dicit idem Hier. hîc: Mihi inter omnia
,, signa, quæ fecit Dominus, hoc videtur esse mi-
,, rabilius, quod unus homo, & illo tempore con-
,, temptibilis, potuerit ad unius flagelli verbera
,, tantam ejicere multitudinem: igneum enim quid-
,, dam atque sydereum radiabat ex oculis ejus, &
,, Divinitatis Majestas lucebat in facie ejus. Et
,, Orig. dicit super Joan. Hoc esse majus miracu-
,, lum eo, quo aqua conversa est in vinum; eo
,, quod illic inanimata subsistit materia, hîc verò
,, tot millium hominum domantur ingenia, &c."
Et hîc.

Pet. 209. Quomodò dici possit de ementibus & vendentibus *ψ. 13. Scriptum est: domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum*, ac ubi id habeatur?

R. Ad 1. cum S. Hier. hîc: "Latro enim est, &
,, Templum Dei in latronum convertit specum,
,, qui lucra de religione sectatur." Et S. Tb. hîc. Vel quia vendentes ab ementibus plus extorquebant, quam res valebant, sicut solent latrones per vim ac metum à viatoribus auferre pecunias.

R. Ad 2. id scriptum esse *Isaïæ 56. ψ. 7., & Jerem. 7. ψ. 11.*

Pet. 210. An CHRISTUS verè *esurit ψ. 18.?*

R. Cum *Menochio* affirm. quia CHRISTUS parçè admodum cibum capiebat, & noctes frequenter in oratione vigilabat. Itaque mirum non est, si matutino tempore esuriit.

Pet. 211. An non injustè arefacta sit ficulnea
 ¶. 19. cum non esset *tempus ficorum*, ut ait *Marc.*
 11. ¶. 13., & quo die id factum fuerit?

R. Ad primum cum *S. Th.* 3. p. q. 44. a. 4. ad 2.
 ” Hoc enim quærere est ultimæ dementiæ: quia
 ” scilicet in talibus non invenitur culpa, & pœna:
 ” sed miraculum inspicere, & admirare miraculi
 ” factorem. Nec facit creator injuriam possidenti,
 ” si creaturâ suâ suo arbitrio utatur ad aliorum
 ” salutem.”

R. Ad secundum cum *S. Aug.* lib. 2. de conf.
 Evang. cap. 68. Dominum die Lunæ manè male-
 dixisse ficui, illamque tantum apparuisse aridam die
 sequenti:” Matthæus cum commemorasset quod al-
 ” tero die factum est, de arbore maledicta quandò
 ” manè revertebatur à Bethania in civitatem, præ-
 ” termisit ea quæ Marcus commemoravit, venisse
 ” illum in civitatem, & vespere exiisse, & manè
 ” cum transirent, Discipulos arborem aridam fuisse
 ” mirantes: & ei, quod secundo die gestum erat,
 ” quo arbor arefacta est, adjunxit illud quod ter-
 ” tio die gestum est.”

Dices: *Matth.* hic ¶. 19. dicitur: *Manè... vi-*
dens fici arborem &c. ait illi... & arefacta est con-
tinuò ficulnea. Ergo eodem die illa omnia conti-
 gerunt.

R. Cum *S. Aug.* loc. cit. ” Intelligitur autem
 ” non tunc aruisse, quandò viderunt, sed continuò
 ” quandò maledicta est. Neque enim arefcentem,
 ” sed penitus arefactam viderunt, ac sic eam con-
 ” tinuò in Verbo Domini aruisse intellexerunt.”

Pet. 212. Quid per *ficulneam* intelligatur?

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Synagogam, & Con-
 ” ciliabulum Judæorum.”

Pet. 213. Quare JESUS Principibus Sacerdotum
 dixerit ¶. 27. *Nec ego dico vobis, in qua potestate*
hec facio?

R. Cum *S. Scriptura* hic, quia Principes JESU

dixerant : *nescimus*. Cum ipsi noluerint CHRISTO categoricè respondere , sic nec CHRISTUS eis. Deindè JESUS sciebat ipsius responsum ipsis non profuturum , propter pravum eorum animum.

Pet. 214. Quid intelligas per parabolam *ψ. 28. Homo quidam habebat duos filios , &c. ?*

R. Cum *S. Hier.* hìc : " Primo dicitur gentilium , populo per naturalis legis notitiam : vade & operare in vinea mea : hoc est , quod tibi non vis fieri , alteri ne feceris. Qui superbè respondit : Nolo. Postea verò in adventu Salvatoris , actâ pœnitentiâ , operatus est in vinea Dei , & sermonis contumaciam labore correxit. Secundus autem filius , populus Judæorum est , qui respondit Moyfi : omnia quæcumque dixerit Dominus , faciemus , & non ivit in vineam , quia interfecto Patrisfamilias filio , se putavit hæredem. Alii putant non Gentilium & Judæorum esse parabolam , sed simpliciter peccatorum & justorum , ipso quoque Domino propositionem suam postea differente : Amen dico vobis , quia Publicani & meretrices procedunt vos in Regno Dei. Eo quod illi qui per mala opera Deo se servire negaverunt , postea pœnitentiæ Baptismum acceperint à Joanne. Pharisei autem qui justitiam præferebant , & Legem Dei se facere jactabant , Joannis contempto Baptismate , Dei præcepta non fecerunt. "

Pet. 215. Quare *ψ. 31. Publicani & meretrices præcedent vos in Regnum Dei ?*

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 189. a. 1. ad 1. " Quia , faciliùs convertuntur ad religionem peccatores , quam illi , qui de sua innocentia præsumunt.

Pet. 216. Quid intelligatur per parabolam *ψ. 33. Homo erat Paterfamilias , qui plantavit vineam , & sepem circumdedit ei &c. ?*

R. Cum *S. Hier.* hìc : " Paterfamilias est Deus , vinea , domus Israël (Synagoga) ... sepem , vel

„ murum urbis, vel Angelorum auxilia ... torcular,
 „ Altare ... turrim, Templum ... agricolis operariis
 „ (Sacerdotibus) ... fervos, Prophetas ... Filium
 „ suum, JESUM CHRISTUM. ” Ad longum ibidem.
Aliis agricolis, Apostolis.

Pet. 217. Quomodo de Deo ubique præsente dici possit *ψ. 33. Peregrè profectus est?*

R. Cum *S. Hier.* hîc : ” Non loci mutatione.
 „ Nam Deus undè abesse potest quo copulentur
 „ omnia ... sed abire videtur à vinea, ut vinitori-
 „ bus liberum operandi arbitrium derelinquat. ”

Pet. 218. Da sensum *ψ. 44. Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem verò ceciderit, conteret eum.*

R. Cum *S. Hier.* hîc : ” Aliud est offendere
 „ CHRISTUM per mala opera, aliud negare. Qui
 „ peccator est, & tamen in illum credit, cadit
 „ quidem super lapidem & confringitur, sed non
 „ omninò conteritur: reservatur enim per pœni-
 „ tentiam ad salutem. Super quem verò ille ceci-
 „ derit; hoc est, cui lapis ipse irruerit, & qui
 „ CHRISTUM penitus negaverit, sic conteret eum,
 „ ut nec tecta quidem remaneat in qua hauriatur
 „ aquæ pusillum.

Pet. 219. Explica parabolam cap. 22. *ψ. 2. po-
 sitam: Simile factum est Regnum Cælorum homini
 Regi, qui fecit nuptias Filio suo.*

R. Cum *S. Hier.* hîc : ” Rex iste qui fecit nup-
 „ tias Filio suo, Deus Omnipotens est: facit au-
 „ tem nuptias Domino nostro JESU CHRISTO &
 „ Ecclesiæ, quæ tam ex Judæis quàm ex Gentibus
 „ congregata est ... misit fervos suos, ad Prophetas
 „ referendum est, quia invitati per eos, venire con-
 „ temperint. Iterùm misit alios fervos &c. Apo-
 „ stoli intelligendi sunt. Prandium paratum, &
 „ tauri & altilia occisa sunt. Vel per metaphoram
 „ opes regiæ describuntur, ut ex carnalibus intel-
 „ ligantur spiritualia: vel certè dogmatum magni-

„ tudo & doctrina Dei Lege plenissimâ sentiri po-
 „ test... Missis exercitibus suis, Angelis, seu Ro-
 „ manis sub duce Vespasiano & Tito, qui occisis
 „ Judææ populis, prævaricatricem succenderint
 „ civitatem ... ite ad exitus viarum &c. Genti-
 „ lium populus non erat in viis, sed in exitibus
 „ viarum. Quæritur autem quomodò in his qui
 „ foris erant, inter malos, & boni aliqui sint re-
 „ perti? Hunc locum plenius tractat Apost. ad
 „ Rom. 2. v. 14., quod gentes naturaliter facientes
 „ ea quæ Legis sunt, condemnent Judæos, qui
 „ scriptam Legem non fecerint. Inter ipsos quo-
 „ que Ethnicos est diversitas infinita, cum scia-
 „ mus alios esse proclives ad vitia & ruentes ad
 „ mala, alios ob honestatem morum virtutibus de-
 „ ditos... vidit ibi hominem non vestitum veste
 „ nuptiali... omnes qui sociati sunt malitiâ intel-
 „ liguntur. Vestis autem nuptialis, præcepta sunt
 „ Domini, & opera quæ complentur ex Lege &
 „ Evangelio, novique hominis efficiunt vestimen-
 „ tum &c.”

Pet. 220. An hæc parabola sit eadem cum illa
Luc. 14. v. 16.

R. Neg. cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang.
 cap. 71., *S. Greg.*, *D. Tb.*, & aliis, vel si sit ea-
 dem, bis ac aliter repetita est, quia plura in illis
 sunt diversa, inter alia *Lucas* asserit hanc in domo
 Pharisei dictam, & *Matthæus* publicè in Templo.

Pet. 221. Quid intelligatur v. 16. *Cum Herodia-
 nis?*

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Id est: Militibus Hero-
 „ dis, seu quos illudentes Pharisei, quia Romanis
 „ tributa solvebant, Herodianos vocabant.”

Dices: *S. Epiphanius Herodianos* recenset inter
 hæreses num. 20., & dicit eos fuisse, qui *Herodem*
 dicerent esse CHRISTUM.

R. Cum *S. Hier.* loc. cit.: ” Quidam Latino-
 „ rum ridiculè Herodianos putant, qui Herodem

„ CHRISTUM esse credebant, quod nusquam omnino legimus.”

Pet. 222. Quinam sint illi *Sadducei* *ψ. 23.*?

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Duæ hæreses erant in Judæis, una Phariseorum, altera Sadduceorum. Pharisei traditionum & observationum, quasi illi... justitiam præferebant: undè & divisi vocabantur à populo. Sadducei autem qui interpretantur justi, & ipsi vendicabant sibi quod non erant: prioribus & corporis & animæ resurrectionem credentibus, confitentibusque & Angelos & spiritum, sequentes (juxta Acta Apostolorum) omnia denegabant.” Et *S. Tb.* 1. p. q. 50. a. 1. O. ” Sadduceorum error, dicentium non esse spiritum.”

Pet. 223. An CHRISTUS benè ex verbis *Exodi* 3. *ψ. 6.* probaverit mortuorum resurrectionem dicens *ψ. 32. Ego sum Deus Abraham*, &c. Ac quare aliis locis clarioribus non fuerit usus, ut *Isaïæ* 26. *ψ. 19. Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent: Dan. 12. ψ. 2. Multi de his, qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt.*

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Suprà diximus Sadducæos, nec Angelum, nec spiritum, nec resurrectionem corporum confitentes: animarum quoque interitum prædicasse. Hi quinque tantum libros Moyse recipiebant, Prophetarum vaticinia respuentes. Stultum ergo erat indè proferre testimonia: cujus auctoritatem non sequebantur. Porro ad æternitatem animarum probandam de Moyse ponit exemplum: Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob: statimque infert: Non est mortuorum Deus, sed viventium: ut cum probaverit animas permanere post mortem: neque enim poterat fieri, ut eorum esset Deus qui nequaquam subsisterent: consequenter, introduceretur & corporum resurrectio, quæ cum animabus bona malave gesserunt.

„ Hunc locum plenius in extrema parte 1. Epist.
 „ ad Corinth. 4. *ψ*. 15. Paulus Apostolus exequi-
 „ tur.” Et *Josephus* lib. 18. Antiq. cap. 2. de *Sad-*
duccæis ait: ” Nec quidquam præter legem servan-
 „ dum existimant.”

Pet. 224. An sensus sit *ψ*. 39. *Sicut te ipsum*, dili-
 „ gis, an sic proximum, *sicut teipsum* diligere debeas?

R. Affir. cum *Estio* hic: sensum esse: sicut teipsum
 diligis, ut colligitur ex duobis illis principiis: *Quod*
tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et: *Quæcum-*
que vultis ut faciant vobis homines, & vos facite
illis.

Dices: multi se ipfos malè diligunt, ergo non
 potest esse sensus sicut te ipsum diligis.

R. Cum eodem id generaliter ac universaliter
 intelligendum esse; nolens tibi à quoquam inferri
 injuriam, ac volens tibi ab aliis benè fieri.

Pet. 225. Quo sensu *David* vocet CHRISTUM
Dominum suum ψ. 44.?

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Dominus igitur David
 „ vocatur, non secundum id quod de eo natus est;
 „ sed juxta id quod natus ex Patre semper fuit:
 „ præveniens ipsum carnis suæ Patrem.”

Pet. 226. Explica verba *ψ. 5. cap. 23. Dilatant*
Phylacteria sua?

R. Cum *S. Hier.* hic: ” Dominus intulit Deutr.
 „ 6. *ψ. 8.* ligabis ea in manu tua, & erunt im-
 „ mota ante oculos tuos. Et est sensus: præcepta
 „ mea sint in manu tua, ut opere compleantur:
 „ sint ante oculos tuos, ut die ac nocte mediteris
 „ in eis. Hoc Pharisei malè interpretantes: scri-
 „ bebant in membranis decalogum Moyfi, com-
 „ plicantes ea & ligantes in fronte, & quasi coro-
 „ nam capiti facientes: ut semper ante oculos
 „ moverentur... pictaciola illa decalogi, phylac-
 „ teria vocabant.”

Pet. 227. Quo sensu *ψ. 9. & 10.* dicatur: *Pa-*
atrem nolite vocare vobis super terram; unus est

enim Pater vester, qui in Cœlis est. Nec vocemini Magistri; quia Magister vester unus est CHRISTUS?

R. Cum S. Hier. loc. cit. "Nec Magister, nec Pater vocandus est alius: nisi Deus Pater, & Dominus noster JESUS CHRISTUS. Pater, quia in ipso sunt omnia. Magister: quia per ipsum omnia. Vel quoniam per dispensationem carnis ejus omnes reconciliati sumus Deo." Et S. Th. 1. p. q. 117. a. 1. ad 1.

Dices: D. Paulus se dicit esse Doctorem gentium, ac religiosi vulgò dicuntur Patres.

R. Cum S. Hier. loc. cit. "Quod sic solvitur: aliud est naturâ Patrem vel Magistrum: aliud indulgentiâ...abusivè appellantur Patres & Magistri."

Pet. 228. Quid v. 15. intelligatur per *profelytum*, ac quare *eum facitis filium gehennæ duplò quàm vos?*

R. Cum S. Th. 2. 2. q. 189. a. 9. ad 2. "Dicendum, quod secundum Hilarium in cap. 24. Matth. verbum illud Domini prænuntiativum fuit perversi studii Judæorum: quo post CHRISTI prædicationem gentiles, vel etiam Christianos ad Judaicum ritum trahendo faciunt dupliciter gehennæ filios: quia scilicet & peccata pristina, quæ commiserunt, in Judaïsimo eis non dimittuntur, & nihilominus incurrunt Judaicæ perfidiæ reatum... Secundum Hier. hîc autem hoc refertur ad Judæos etiam pro statu illo in quo legalia observari licebat, quantum ad hoc quòd ille, qui ab eis ad Judaïsimum convertebatur dum esset Gentilis, simpliciter errabat. Vident autem Magistrorum vitia, revertebatur ad vomitum suum, & Gentilis factus, quasi prævaricator majori poenâ fit dignus."

Pet. 229. Explica verba v. 29. *Qui ædificatis sepulchra Prophetarum &c.* & quomodò v. 32. ipsi impleverint *mensuram Patrum suorum?*

R. Cum S. Hier. hîc : " Prudentissimo syllo-
 „ gismo coarguit eos filios esse homicidarum : dum
 „ ipsi opinione bonitatis & gloriæ in populos se-
 „ pulchra ædificant Prophetarum quos majores eo-
 „ rum interfecerunt ... opere loquuntur , ex eo
 „ quod ambitiosè & magnificè ædificent memo-
 „ rias occisorum , quos à Patribus suis esse jugula-
 „ tos non negant... Et vos implete mensuram Pa-
 „ trum vestrorum. Quod illis defuit , vos adim-
 „ plete. Illi interfecerunt servos : vos Dominum
 „ crucifigite. Illi Prophetas : vos eum , qui à Pro-
 „ phetis prædicatus est... potest & ad Discipulos
 „ ejus referri. &c. "

Pet. 230. An filii debeant portare delicta paren-
 tum juxta ψ. 35. *Veniat super vos omnis sanguis*
 &c., & quare ?

R. Affir. cum S. Tb. 1. 2. q. 87. a. 8. ad 1. " Di-
 „ cit autem puniri peccata parentum in filiis : quia
 „ filii in peccatis parentum nutriti , proniores sunt
 „ ad peccandum , tum propter consuetudinem ,
 „ tum etiam propter exemplum Patrum , quasi au-
 „ thoritatem sequentes , sunt etiam majori poenâ
 „ digni , si poenas Patrum videntes , correcti non
 „ sunt. " Et ad 3.

Pet. 231. Quis sit ille *Zacharias* filius *Barachie*
 ψ. 35. *Quem occidistis inter Templum & Altare ?*

R. Cum S. Hier. hîc : " Alii justum volunt esse
 „ Zachariam , qui occisus est à Joas Rege Judæ
 „ inter Templum & Altare , sicut Regum narrat
 „ historia (2. Paral. 24. ψ. 22.) ... cum ergo &
 „ Zachariam teneamus , & occisionis consentiat
 „ locus. "

Dices 1. *Zacharias* de quo hîc loquitur CHRI-
 STUS fuit filius *Barachie* , & *Zacharias* Pontifex
 de quo 2. Paral. 24. fuit filius *Joiadæ* testante
 Scripturâ : *Non fuit recordatus Joas patris ejus*
Joiadæ.

R. Ad id cum S. Hier. loc. cit. patrem *Zacharie*

binomium fuisse ac *Barachiam* & *Joiadam* vocatum, ait enim: "Barachia linguâ nostrâ Benedictus Domini dicitur, & Sacerdotis Joiadæ justitia Hebræo nomine demonstratur. In Evangelio quo utuntur Nazareni, pro filio Barachiae, filium Joiadæ reperimus scriptum."

Dices 2. Alii volunt istum *Zachariam* fuisse filium *Barachiae*, qui inter duodecim Prophetas undecimus est, alii *Zachariam* patrem *Joannis Bapt.* ita aliqui SS. Patres, *Basilius*, *Greg.* &c.

R. Cum eodem *S. Hier.* loc. cit. ad primum: "Patrisque in eo nomen consentiat: sed ubi occisus sit inter Templum & Altare, Scriptura non loquitur: maximè cum temporibus ejus vix ruinæ Templi fuerint. (Ad secundum:). Ex quibusdam apocryphorum somniis approbantes, quod propterea occisus sit: quia Salvatoris prædicavit adventum. Hoc quia de Scripturis non habet authoritatem: eadem facilitate contemnitur, quâ probatur."

Dices 3. CHRISTUS *ψ. 35.* dicendo: ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram, à sanguine *Abel* justus usque ad sanguinem *Zachariae*. Voluit complecti omnem sanguinem justum effusum ab initio mundi usque ad illud tempus, quo illa dixit, quod non verificatur, si id debeat intelligi de *Zacharia* Pontifice filio *Joiadæ*, cum post ipsum alii Prophetæ ut *Isaias*, *Jeremias* fuerint occisi, nec ratio dari potest, cur potius illum *Zachariam* CHRISTUS posuerit?

R. Cum *Estio* CHRISTUM non velle metiri omne tempus ab initio mundi usque ad seipsum, quia tunc posuisset *S. Joannem Bapt.* circa quem Judæi fecerunt quaecumque voluerunt, *Matth. 17. ψ. 12.*; sed (duobus notissimis exemplis) occisionis *Abelis*, & *Zachariae* in quibus eorum sanguis ultionem petit *Gen. 4. ψ. 10. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Et *2. Paral. 24. ψ. 22. Videat*

Dominus, & requirat. Quia de vindicta sanguinis Prophetarum Dominus loquebatur.) Voluisse complecti tempus ante Legem, & sub Lege, & sic omne tempus.

Pet. 232. An in illis exprobrationibus Phariseorum non sit contradictio cum *Lucas* cap. 11. referat esse dictas extra *Jerusalem*, & *Matthæus* in ipso Templo *Jerosolymitano*?

R. Neg. cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 75. "Dominum habuisse similes duos sermones, quorum *Lucas* alterum, alterum *Matthæus* narravit."

Pet. 233. De qua consummatione loquatur *CHRISTUS* cap. 24., & quid ibidem intelligatur per *abominationem desolationis*, & an signa præcessura excidium, reverà evenerint?

R. Ad primum cum *S. Hier.* hîc: "Accedunt ad eum Discipuli secretò: qui mysteria, & futurorum revelationem nosse cupiebant: & interrogant tria: quo tempore *Hierusalem* destruenda sit: quo venturus *CHRISTUS*: quo consummatio sæculi futura sit." *ψ. 3.* Quibus de mente *SS. Hier., Aug., & Bedæ* *CHRISTUS* confusè & mixtim respondet à *ψ. 4.* usque ad *ψ. 15.*, & ab illo versu incipiendo usque ad *ψ. 23.* agit de excidio urbis *Jerusalem* ejusque signa prævia assignat. Deinceps usque ad finem capitis agit de signis, quæ præibunt excidium orbis, sive finem mundi.

R. Ad secundum cum *S. Aug.* Epist. 80. citando verba *Luc. 21. ψ. 20.* ex eisdem sic concludit: "Apparet itaque tunc (tempore excidii *Jerosolymitani*) ibi positam desolationis abominationem, de qua duo illi Evangelistæ (*Matthæus* & *Marcus*) locuti sunt. De qua *Dan. 9. ψ. 26.* Et Civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo; & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio... & erit in Templo abominatio desolationis: & usque ad consum-

„ mationem & finem perseverabit desolatio. ” Ac ut testatur *Iosephus* lib. 6. de Bello cap. 1. & ult., & lib. 5. cap. 2., ac lib. 7. cap. 4. abominationem hanc factam fuisse per Judæos *zelotas* sive *zelosos* dictos, pollutis pedibus Templum ingredienti, inter se pugnantes ut per atria divina diverforum cadaverum sanguinem fecerint stagnum, eoque loco castris, ac tyrannidis præsidio adversus populum usi fuerint & similia scelestissima multa peregerint: imò ut etiam *Titus* ipse seditiosos aliquoties rogaret, ut à tanta profanatione Templi discederent.

Dices: CHRISTUS loquitur de abominatione desolationis *in loco S.* futura; atqui tempore excidii Jerosolymitani Templum non erat amplius locus sanctus cum Lex Moysaica, cultus ejus, & sacrificia essent abrogata. Ergo &c.

R. Neg. min. quia usque ad sufficientem Evangelii promulgationem Deus cultum Judaicum permisit.

R. Ad tertium affirm. ostendendo per singula signa cum SS. Patribus: *ψ. 2. Non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur*, quia teste *S. Hier.* in cap. 8. *Zachariæ* urbs *Jerusalem* fuit incensa, planè everfa, in tantum ut aratrum in eam immissum fuerit. *ψ. 5. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum CHRISTUS: & multos seducent. S. Hier.* hic: ” Quorum unus est „ Simon Samaritanus, quem in Act. Apost. legimus cap. 8. Qui se magnam dicebat Dei virtutem: hæc quoque inter cætera in suis voluminibus scripta dimittens: Ego sum sermo Dei, „ ego sum Speciosus, ego Paracletus, ego Omnipotens, ego omnia Dei. Sed & Joannes Apost. „ in Epistola 1. cap. 2. loquitur: Audistis quia Antichristus venturus est: nunc autem Antichristi „ multi sunt. Ego reor omnes Hæresiarchas, Antichristos esse, & sub nomine CHRISTI ea do-

„ cere quæ contraria sunt CHRISTO. Audituri enim
 „ estis prælia, & opiniones præliorum... confur-
 „ get gens in gentem... tradent vos... occident
 „ vos &c. ” Ex Actis Apost. sufficienter constat
 hoc Discipulis CHRISTI ante excidium urbis con-
 tigisse, & testante *Josepho* lib. 2. de Bello cap. 11.
 usque ad finem, lib. 7. ante idem excidium *Ascalo-*
nitæ, *Ptolemaides*, *Damasceni*, *Alexandrini*,
Syri, *Romani*, & omnes vicinæ gentes certatim
 in Bella contra Judæos surrexerunt, idque conti-
 nuò usque ad excidium. *ψ. 12. Quoniam abun-*
davit iniquitas, refrigescet charitas multorum.
 Teste *S. Hier.* hic: ” Non omnium negavit CHRI-
 „ STUS fidem; sed multorum. Multi enim vocati,
 „ pauci verò electi. Nam in Apostolis & similibus
 „ eorum permanfura est charitas. *ψ. 14. Prædica-*
 „ bitur hoc Evangelium regni in universo orbe,
 „ in testimonium omnibus gentibus: & tunc ve-
 „ niet consummatio. (Hæc verba *S. Hier.* & alii
 intelligunt de consummatione sæculi hic dicens:)
 „ Signum Dominici adventûs, est Evangelium in
 „ toto orbe prædicari. ” Et *S. Chryst.* hom. 76.
 cum *S. Hilario* can. 25. in *Matth.* id de fine Rei-
 publicæ Judaicæ, seu de excidio Jerosolymitano
 interpretatur, his verbis: ” Quod ante urbis ever-
 „ sionem Evangelium effusum esset, Paulum audi
 „ ad Rom. 10. In omnem terram exivit sonus eo-
 „ rum. Et rursus ad Coloss. 1. Prædicatum est
 „ Evangelium universæ creaturæ, quæ sub Cælo
 „ est. ” Et *S. Tb.* 1. 2. q. 106. a. 4. ad 4. ” Præ-
 „ dicatio Evangelii CHRISTI potest dupliciter in-
 „ telligi. Uno modo, quantum ad divulgationem
 „ notitiæ CHRISTI, & sic prædicatum fuit Evan-
 „ gelium in universo orbe, etiam tempore Apo-
 „ stolorum, ut *Chryst.* dicit. Et secundum hoc
 „ quod additur, & tunc erit consummatio, intelli-
 „ gitur hoc de destructione Jerusalem, de qua tunc
 „ ad litteram loquebatur. Alio modo...cum pleno

„ effectu. &c.” Ità ut juxta SS. PP. duplex sit sensus hujus textûs; primus est: oportet ut prædicetur in toto omninò mundo, ante finem mundi. Secundus: oportet ut prædicetur Evangelium in toto ferè mundo, ante excidium *Jerosolymitanum*. Et SS. PP. conciliari possunt, dicendo, asserentes unum, non negare alium.

Dices 1. cum *S. Aug.* Epist. 80. asserente suo tempore in Africa non fuisse prædicatum Evangelium, cum ibidem essent multæ Barbaræ gentes, quæ nihil de Evangelio audierant.

R. *S. Aug.* & verba textûs cum restrictione intelligenda esse, nempe hoc sensu: prædicatum tunc Evangelium fuisse in omnibus ferè partibus mundi, tempore illo notis, (” Ut ex vicinis nationibus, „ fides non possit ignorari, ” ut ait *S. Hier.* hîc.) ac ità verba *Luc.* 2. sunt intelligenda: *Exiit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis.* Scilicet non omnis omninò, sed qui tunc obediebat *Romanis*.

Dices 2. CHRISTUS ad verba Discipulorum: *Quando hæc erunt, & quod signum adventus tui, & consummationis sæculi,* respondit: quando Evangelium erit prædicatum in toto orbe, *tunc veniet consummatio.*

R. Cum *S. Hier.* hîc: ” Discipuli...interrogant „ tria: quo tempore Hierusalem destruenda sit: „ quo venturus CHRISTUS: quo consummatio sæculi futura sit.” Circa quæ tria CHRISTUS respondit sicut explicavimus.

Pet. 234. Explica mihi *ψ.* 22. *Nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro; sed propter electos breviabuntur dies illi.*

R. Cum *S. Aug.* Epist. 80. ” Ipsa ergo dicta sunt „ breviari, ut Deo donante per tolerantiam minùs „ sentirentur, ac si quæ magna essent, brevia fierent. Vel ad paucitatem redigerentur... non enim debemus ambigere, quandò everfa est Jerusalem,

„ fuisse in illo populo electos Dei , qui ex circum-
 „ cisione crediderant, sive fuerant credituri electi
 „ ante constitutionem mundi , propter quos bre-
 „ viarentur dies illi , ut tolerabilia mala fierent.”

Et S. Hier. hîc : ” Non secundum delyramenta
 „ quorundam , qui putant temporum momenta mu-
 „ tari : nec recordantur illius scripti : ordinatione
 „ tua permanet dies : sed juxta temporum qualita-
 „ tem sentire debemus : id est , abbreviatos non
 „ mensurâ , sed numero.”

Pet. 235. Quid velit CHRISTUS significare v. 28.
 dicendo : *Ubicumque fuerit corpus , illic congre-*
gabuntur & aquilæ ?

R. Cum S. Hier. hîc : ” De exemplo naturali
 „ quod quotidie cernimus , CHRISTI instruimur
 „ Sacramento. Aquilæ & vultures etiam transma-
 „ ria dicuntur sentire cadavera , & ad escam hu-
 „ jusmodi congregari. Si ergo irrationabiles volu-
 „ cres naturali sensu tantis terrarum spatiis , & ma-
 „ ris fluctibus separatae , parvum cadaver sentiunt
 „ ubi jaceat : quantò magis nos , & omnis multi-
 „ tudo credentium debet festinare ad eum , cujus
 „ fulgur exit ab oriente , & patet usque ad occi-
 „ dentem.” Nempè CHRISTUM.

Pet. 236. Quid v. 30. intelligatur per : *Signum*
Filii hominis in Cælo ?

R. Cum eodem Hier. loc. cit. ” Aut signum
 „ Crucis intelligamus : ut videant , juxta Zachariam
 „ 12. , & Joannem 19. Judæi quem compunxerunt :
 „ aut vexillum victoriæ triumphantis.”

Pet. 237. Quo sensu v. 35. *Cælum & terra*
transibunt ?

R. Cum eodem loc. cit. ” Immutatione , non
 abolitione sui.”

Pet. 238. An CHRISTUS non sciat diem extremi
 judicii cum v. 36. dicatur : *De hora nemo scit , &*
Marcus 13. v. 32. addat : Neque Filius , nisi Pa-
ter ?

R. Iterum cum eodem *Hier.* loc. cit. " Non est
 „ vestrum nosse tempora vel momenta , quæ Pa-
 „ ter posuit in sua potestate. Quando dicit, non
 „ est vestrum scire, ostendit quod ipse sciat: sed
 „ non expediat nosse Apostolis. Vel cum *Meno-*
chio & Tirino CHRISTUS ut Deus scivit, non ut
 homo.

Dices *Joan.* 15. v. 15. ait CHRISTUS: *Omnia*
quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis.

R. Cum *Tirino* in cap. 13. *Marci*: nempè quæ-
 cumque ut legatus Patris audivi, vobisque commu-
 nicanda accepi. Ac lege *S. Tb.* 3. p. q. 10. a. 2.
 ad 1.

Pet. 239. Explica mihi parabolam *decem Virgi-*
num cap. 25. v. 1.

R. Cum *S. Hier.* hîc: " Quidam simpliciter in
 „ Virginibus interpretantur... sed mihi videtur ex
 „ superioribus alius sensus esse, qui dicitur, & non
 „ ad virginalia corpora, sed ad omne hominum
 „ genus comparatio pertinere. Sicut enim duo in
 „ agro, & duo molentes, duos significant popu-
 „ los, Christianorum & Judæorum, sive Sancto-
 „ rum & peccatorum: qui in Ecclesia constituti,
 „ videntur quidem & ipsi arare & molere, sed
 „ cuncta in hypocrisi faciunt: sic & nunc decem
 „ Virgines omnes homines complectuntur: qui
 „ videntur Deo credere, & applaudunt sibi in
 „ Scripturis Sanctis, tam Ecclesiasticos, quam
 „ Judæos atque Hæreticos... Oleum habent Vir-
 „ gines, quæ juxta fidem & operibus adornantur.
 „ Oleum non habent, quæ videntur simili quidem
 „ fide Dominum confiteri, sed virtutum opera
 „ negligunt. (Oleum *Aug.* charitatem interpreta-
 „ tur.) Possumus quinque Virgines sapientes &
 „ stultas, quinque sensus interpretari: quorum alii
 „ festinant ad cœlestia, & superna desiderant: alii
 „ terrenis fecibus inhiantes, fomenta non habent
 „ veritatis, quibus sua corda illuminent. .omnes

„ dormitaverunt, id est, mortuæ sunt ... media nocte
 „ clamor factus est &c. subito per Angelorum cla-
 „ morem, & tubas præcedentium fortitudinum,
 „ CHRISTI resonabit adventus. &c. ”

Pet. 240. Explica parabolam *de talentis variis*
variè distributis, *ψ. 14.*?

R. Cum eodem *S. Hier.* loc. cit. ” Homo...
 „ CHRISTUS est... in quinque, & duobus, & uno
 „ talento: vel diversas gratias intelligamus: quæ
 „ unicuique traditæ sunt. Vel in primo, omnes
 „ sensus examinatos: in secundo, intelligentiam
 „ & opera. In tertio, rationem, quâ homines à
 „ bestiis separamur. Abiit autem qui quinque ta-
 „ lenta acceperat &c. Acceptis terrenis sensibus,
 „ cœlestium sibi notitiam duplicavit, ex creaturis
 „ intelligens Creatorem: ex corporalibus, incor-
 „ poralia: ex visibilibus, invisibilia: ex brevibus,
 „ æterna. Similiter qui duo acceperat &c. Et iste
 „ pro viribus quidquid in Lege didicerat, in
 „ Evangelio duplicavit: sive scientiam & opera
 „ præsentis vitæ, futuræ beatitudinis typos intel-
 „ lexit. (Qui autem unum &c.) Nequam servus
 „ terrenis operibus & sæculi voluptate, Dei præ-
 „ cepta neglexit & polluit &c. ”

Pet. 241. An verum sit dictum servi *ψ. 24.* *Scio*
quia homo durus est, metis ubi non seminasti, &
congregas ubi non sparsisti?

R. Neg. cum *S. Th.* 2. 2. q. 62. a. 4. ad 3. ” Di-
 „ cendum, quod Deus nihil requirit ab homine,
 „ nisi bonum quod ipse in nobis seminavit. Et
 „ ideò verbum illud vel intelligitur secundum pra-
 „ vam existimationem servi pigri, qui existimavit
 „ se ab alio non accepisse: vel intelligitur quantum
 „ ad hoc, quod Deus requirit à nobis fructus do-
 „ norum qui sunt & ab eo, & à nobis, quamvis
 „ ipsa dona à Deo sint sine nobis. ”

Pet. 242. An Deus à nobis exigat usuram cum
ψ. 27. dicat: *Ego recepissem utique quod meum*
est cum usura?

R. Neg. cum eodem *S. Tb.* 2. 2. q. 78. a. 1. ad 1.
 ” Dicendum, quod usura ibi metaphoricè accipia-
 ” tur pro superexcrementia bonorum spiritualium,
 ” quam exigit Deus, volens ut in bonis acceptis
 ” ab eo, semper proficiamus, quod est ad utilita-
 ” tem nostram, non ejus.”

Pet. 243. Da sensum verborum *ψ. 25. Esurivi... sitivi &c.*?

R. Cum *S. Tb.* 1. 2. q. 4. a. 7. ad 1. ” Omnes illæ
 ” corporales promissiones, quæ in *S. Scriptura*
 ” continentur, sunt metaphoricè intelligendæ se-
 ” cundum quod in scripturis solent spiritualia per
 ” corporalia designari, ut ex his quæ novimus, ad
 ” desiderandum incognita confurgamus, sicut Greg.
 ” dicit hom. 10. in Evang. Sicut per cibum & po-
 ” tum intelligitur delectatio beatitudinis, per di-
 ” vitias sufficientia, quâ homini sufficiet Deus, per
 ” regnum, exaltatio hominis usque conjunctionem
 ” cum Deo.”

Pet. 244. Quid per *ignem* intelligatur *ψ. 41.*?

R. Cum eodem *S. Tb.* in suppl. q. 97. a. 1. ad 1.
 ” Ignis est maximè afflictivus, propter hoc quod
 ” abundat in virtute activa: ideò nomine ignis
 ” omnis afflictio designatur, si sit venemens.”

Pet. 245. Quod *ψ. 46.* intelligatur per *vitam æternam*?

R. Cum eodem *S. Tb.* 2. 2. q. 18. a. 2. ad 2.
 ” Beatitudo Sanctorum dicitur vita æterna: quia
 ” per hoc, quod Deo fruuntur, efficiuntur quo-
 ” dammodò participes æternitatis divinæ.”

Pet. 246. An hæc verba cap. 26. *ψ. 5. Ne fortè tumultus &c.* sint verba concilii, an Evangelistæ?

R. Cum *Estio, Menochio, & Tirino* esse verba concilii.

Pet. 247. An *Simon* esset Leprosus, quando *JESUS* ad eum venit, cùm *ψ. 6.* dicatur: *In domo Simonis Leprosi*?

R. Cum *S. Hier.* hîc: neg. ” Non quod Lepro-

„ ius & illo tempore permaneret : sed quia antea
 „ Leprosus , postea à Salvatore mundatus est.”
 Et S. Th. in cap. 26. *Matth.* ait : ” Simon tunc
 „ non erat Leprosus , sed curatus fuerat à Domi-
 „ no... iste erat cognatus Mariæ , & curatus erat
 „ à Lepra.”

Pet. 248. An unctio de qua hîc *ψ.* 7., & *Joan.*
 12. , & *Marc.* 14. sit eadem cum illa *Luc.* 7.
ψ. 37. ?

℞. Neg. cum S. Aug. lib. 2. de conf. Evang.
 cap. 79. ” Quod autem in Bethania rursus fecit,
 „ aliud est, quod ad Lucæ narrationem non per-
 „ tinet, sed pariter narratur à tribus, Joanne scili-
 „ cet, Matthæo, & Marco. Inter illos igitur tres,
 „ Matthæum, Marcum, & Joannem quemadmo-
 „ dum hoc conveniat attendamus, de quibus non
 „ est dubium, quod eandem rem narrent gestam
 „ in Bethania, ubi etiam Discipuli, quod omnes
 „ tres commemorant, murmuraverunt adversus
 „ mulierem tamquam de perditione pretiosissimi
 „ unguenti.” Et pluribus in locis, in cap. 26.
Matt., in cap. 12. *Joan.*, & in catena aurea S. Th.
 Et ratio est, quia unctio à tribus Evangelistis nar-
 rata contigit circa tempus Passionis CHRISTI, & si
Lucas eandem referret; sequeretur *Mariam Mag-*
dalenam sororem *Lazari*, usque ad illud tempus
 publicam peccatricem remansisse, quia examine in
Lucam Pet. 28. ostendam peccatricem illam fuisse
Mariam illam *Magdalenam*; quam Dominus mun-
 davit à peccatis : & tamen constat ex historiâ *La-*
zari *Joan.* 11. *ψ.* 5. tunc *Mariam* conversam fuisse,
 dicitur enim : *Diligebat* *Jesus* *Martham*, & *soro-*
rem ejus Mariam. Consequenter debemus cum
 eodem S. Aug. loc. cit. concludere : ” Nihil itaque
 „ aliud intelligendum arbitror, nisi non quidem
 „ aliam fuisse mulierem, quæ peccatrix tunc ac-
 „ cessit ad pedes *Jesu*... sed eandem *Mariam* bis
 „ hoc fecisse : semel scilicet quod *Lucas* narravit,

„ cum primò accedens cum illa humilitate, &
 „ lacrymis meruit peccatorum remissionem. Et
 „ iterum ante passionem, ut dicunt alii Evange-
 „ listæ.”

Dices 1. *S. Joan. Chryst.* hom. 64., & *S. Hier.* hic contrarium docent, en verba *S. Hier.*” Nemo
 „ putet eandem esse, quæ super caput effudit un-
 „ guentum, & quæ super pedes. Illa enim & la-
 „ crymis lavat, & crine tergit, & manifestè me-
 „ retrix appellatur: de hac autem nihil tale scrip-
 „ tum est.”

R. Admittendo verba *S. Hier.*, quæ non sunt
 contra nos, quia ibidem admittit eandem per-
 sonam esse, cum ad verba objecta immediatè sub-
 nectat:” Nec enim poterat statim capite Domini
 „ meretrix digna fieri.” Ergo in alia unctioe apud
 alios tres Evangelistas narratâ digna facta fuit, ut
 expressis verbis docet idem *S. Hier.* proœm. in
Oseam:” Hæc est mulier meretrix, & adultera,
 „ quæ in Evangelio pedes Domini lacrymis lavit,
 „ crine deterfit, & confessionis suæ honoravit un-
 „ guento (en unctio *Luc.* 7., accipe aliam trium
 Evangelistarum) indignantibusque Discipulis, &
 „ maximè proditore, quod non fuisset vendi-
 „ tum ... magnæ fidei magna præmia promittit,
 „ dicens: Amen dico vobis, ubicumque prædi-
 „ catum &c.” Quæ omnia narrantur in secunda
 unctioe apud tres Evangelistas traditâ loc. cit.

Dices 2. juxta tres Evangelistas non fuit eadem
 unctio, quia *Matthæus* & *Marcus* dicunt illam
 fuisse factam: *Biduò ante Pascha*: & *Joannes*:
Ante sex dies Paschæ. Secundò *Matthæus* & *Mar-*
cus dicunt: Mulierem unxisse JESUM in domo *Simo-*
nis Leprosi, & *Joannes* in domo *Marthæ*. Tertiò
Matthæus & *Marcus* dicunt, unxisse caput, &
Joannes pedes. Quartò *Marcus* cap. 14. v. 3. ait:
Fractio alabastro effudit super caput ejus. Quintò
Matthæus & *Marcus* dicunt: *Videntes Discipuli*,

indignati sunt, dicentes &c., & S. Joannes refert: *Dixit ergo unus ex Discipulis ejus, Judas Iscariotes... quare hoc unguentum non veniit &c.*

R. Ad hæc omnia cum S. Tb. in cap. 12. Joan.
 „ Ad primum ergo quod dicitur de dissonantia
 „ temporis, dicendum est secundum Aug. quod
 „ Joannes ipse servat ordinem historiæ. Matthæus
 „ & Marcus per recordationem interponunt, quod
 „ prius fuerat factum immediatè ante prodicionem
 „ Judæ, quæ ex hoc facto creditur occasionem
 „ habuisse. (Ità ut *ly bīduò* debeat referri ad con-
 „ gregationem principum, in qua *Judas* proponit
 „ JESUM tradere.) Ad secundum quod objicitur de
 „ dissonantia loci, potest intelligi quod eadem sit
 „ domus Simonis Leprosi, & etiam Mariæ &
 „ Marthæ, ità quod Simon fuerit Paterfamilias
 „ domus. (Eadem habet in cap. 26. Matth.) Ad
 „ tertium quod objicitur de dissonantia facti, di-
 „ cendum est secundum Aug., quod mulier unxit
 „ pedes, & caput. Ad quartum: Marcus dicit,
 „ quod fracto alabastro effudit super caput ipsius
 „ recumbentis, potest dupliciter responderi. Uno
 „ modo, quod non fuit ità fractum, quin aliquid
 „ remanserit, undè pedes possunt ungi. Alio mo-
 „ do potest dici, quod prius inunxit pedes, postea,
 „ fracto alabastro, totum supra caput effudit. (Ad
 „ quintum S. Tb. in cap. 26. Matth.) Duplex est
 „ responsio secundum Hier., quia illud, quod di-
 „ citur hic, quod Discipuli dixerunt, dicitur per
 „ synecdochen, Discipuli, id est, Discipulus, &
 „ hic modus consuetus est in scriptura. Heb. 11.
 „ Secti sunt, quia unus sectus, scilicet non nisi
 „ Isaias. Vel potest dici, quod omnes, quia se-
 „ cundum quod dicit Aug., Judas omnes excitavit.
 „ Item quod alii excitati propter inopiam paupe-
 „ rum, iste verò motus fuit propter avaritiam.

Pet. 249. An verum sit dictum *ψ. 11. Me au-
 tem non semper habetis, cum Matth. ult. ψ. 20.*

dicatur : *Vobiscum sum omnibus diebus, usquè ad consummationem sæculi.*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 75. a. 1. ad 2. " Omnia
 „ similia sunt intelligenda de Corpore CHRISTI
 „ secundum quod videtur in propria specie (se-
 „ cundum quod etiam ipse Dominus dicit Matth.
 „ 26. v. 11. me autem non semper habebitis) invi-
 „ sibiliter tamen sub speciebus hujus Sacramenti
 „ est, ubicumque hoc Sacramentum perficitur."

Pet. 250. An CHRISTUS anno ultimo vitæ suæ
 Agnum Paschalem manducaverit?

R. Affirm. cum *S. Matthæo* v. 17. *Prima au-*
tem die Azymorum accesserunt Discipuli ad JE-
SUM, dicentes: ubi vis paremus tibi comedere Pa-
scha? Et *Marc.* 14. v. 12. *Primo die Azymorum,*
quandò Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli:
quo vis eamus & paremus tibi, ut manduces Pa-
scha. Et *Luc.* 22. v. 7. *Venit autem dies Azymo-*
rum, in qua necesse erat occidi Pascha: & misit
Petrum, & Joannem dicens: euntes parate no-
bis Pascha, ut manducemus. Et cum *Conc. Trid.*
sess. 22. cap. 1. " Celebrato veteri Pascha, quod
 „ in memoriam exitûs de Ægypto multitudo Fi-
 „ liorum Israël immolabat, novum instituit Pa-
 „ scha, seipsum ab Ecclesia per Sacerdotes sub
 „ signis visibilibus immolandum in memoriam
 „ transitûs sui ex hoc mundo ad Patrem." Et *S.*
Tb. 3. p. q. 46. a. 9. ad 1. adductis citatis locis
 Evangelistarum ait: " Simul ergo CHRISTUS, &
 „ Judæi Pascha celebraverunt."

Pet. 251. An Judæi anno, quo CHRISTUS mor-
 tuus est Pascha celebraverint?

R. Affirm. cum eodem *S. Tb.* loc. cit. " Judæi
 „ occupati circa procurationem mortis CHRISTI,
 „ contra Legem, celebrationem Paschæ in crasti-
 „ num distulerunt. (Ut quidam dicunt.) Et prop-
 „ ter hoc de his dicitur: quod in die Passionis
 „ CHRISTI noluerint intrare prætorium, ut non

„ contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.
 „ Sed nec istud videtur esse consonum verbis Marci
 „ dicentis: primo die Azymorum, quando Pascha
 „ immolabant. (Et concludit S. Tb.) Simul ergo
 „ CHRISTUS & Judæi vetus Pascha celebraverunt.”
 Achæce est communior Scholasticorum sententia, ut
 aiunt *NN. Salm.* tom. 11. p. 2. tract. 23. disp. 1.
 proœm. cap. 3. §. 2. num. 42.

Pet. 252. Quo tempore, aut quâ Lunâ CHRISTUS,
 & Judæi Pascha comederint?

R. Cum S. Tb. in 4. dist. 11. q. 2. a. 2. quæst.
 3. ad 1. ” Dies festus Paschæ vocabatur prima dies
 „ de septem, quæ erat celeberrima, & hæc erat
 „ 15. Luna, & in vespere præcedenti immolaba-
 „ tur, & comedebatur Agnus Luna 14. cum Azy-
 „ mis, & tunc Dominus Cœnam fecit cum Dis-
 „ cipulis suis.” Quia *Exodi* 12. v. 6. describitur
 tempus manducandi Agnum Paschalem, & Azyma
 ubi dicitur: *Et conservabis eum usque ad quar-
 tam decimam diem mensis hujus, (Nisan) immola-
 bitque eum universa multitudo Filiorum Israël
 ad vesperam... & edent carnes nocte illâ assas igni,
 & Azymos panes cum lactucis agrestibus.* v. 15.
Septem diebus Azyma comedetis. (Idem dicitur
Lev. 23. v. 6., *Num.* 28. v. 17. & 25., & *Deutr.*
 16. v. 3. & 8.) v. 18. *Primo mense, quartâ de-
 cimâ die mensis ad vesperam, comedetis Azyma,
 usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis
 ad vesperam.* Atqui juxta S. Scripturam 23. *Levit.*
 v. 6. *Die 15. mensis hujus solemnitas Azymorum
 Domini est.* Et *Num.* 28. v. 16. *Mense autem
 primo, 14. die mensis phase Domini est, & 15. die
 solemnitas.* Quæ à vespera diei antecedentis inci-
 piebat: *Lev.* 23. v. 32. *à vespera usque ad vesperam
 celebrabitis Sabbatha vestra.* Ab omnibus admittitur,
 ut ex S. Tb. vidimus, & *Josephus* lib. 3. *Antiq. c.* 10.
 testatur, primum Azymorum diem fuisse 15. Lu-
 nam, dicens: ” Mense Nisan, Lunâ quartadecimâ

„ ...Pascha quotannis instaurare Lege jubemur,
 „ celebramusque id per sodalitia, nihil è victimis
 „ in sequentem diem relinquentes, quæ est deci-
 „ maquinta, & Azymorum festivitatis prima...
 „ duratque dies septem, per quos panibus non fer-
 „ mentatis vescuntur.” Si enim prima dies Azy-
 morum foret Luna 14. ad primas vespervas, ut vo-
 lunt adversarii, jam octo & non septem essent dies
 Azymorum usque ad diem vigesimam primam in-
 clusivè computando. Et *S. Aug.* Epist. 86.

Dices 1. *Josephum* lib. 2. *Antiq.* cap. 5. habere:
 ” Festa per octo dies celebramus, quos vocamus
 „ Azymorum.”

R. *Josephum* inclusisse noctem, seu vesperam
 finientem diem naturalem 14., sed reverà tantum
 erant septem dies completi Azymorum numerandi
 à secundis vesperis Lunæ 14., seu potius à primis
 vesperis Lunæ 15. usque ad ultimas vespervas diei
 21. seu Lunæ 21. ut ex *S. Scriptura* & *Josepho* patet.
 Nec verba *Josephi* lib. 2. *Antiq.* cap. 5. obsunt.
 ” Illucite autem die 14., omnes ad iter animati
 „ sacrificabant.” Quia tantum vult *Josephus* quod
 id fuerit factum die 14. ad vesperam inter hanc, &
 15. diem.

Dices 2. illâ nocte hæc omnia, quæ narrat *S.*
Scriptura, non potuerunt contigisse, primò illa nocte
 non poterant exire *Exodi* 12. v. 22. *Nullus ves-*
trum egrediatur ostium domus sue usque mane.
 Secundò illo brevi tempore non potuerunt acci-
 pere omnia vasa aurea & argentea *Ægyptiorum*,
 ut cap. 12. *Exodi* narratur. Tertiò sexcenta millia
 armatorum de *Israël*, absque parvulis & mulieri-
 bus cum pecoribus & utensiliis suis tanto spatio
 non potuerunt exire. Quartò in lib. *Num.* 33. v. 3.
 refertur id factum fuisse *alterâ die phase.*

R. ad primum cum verbis *Exodi* v. 42. *Nox*
ista est observabilis Domini, quandò eduxit eos
de terra Ægypti. Etsi in initio noctis ante occisos

Ægyptiorum primogenitos, in fine noctis seu circa crepusculum matutinum exierunt, ut constat ex *ψ. 17. Et observabitis Azyrna : in eadem enim ipsa die (legali festiva) educam exercitum vestrum de terra Ægypti.* Idem colligitur etiam ex versu 33. *Pharaonem & Ægyptios statim post stragem primogenitorum coëgisse Israëlitas, ut velociter absque fermentatione panis exirent, ac sic R. ad secundum & tertium, Domino Deo ita disponente, & instantibus Pharaone & Ægyptiis omnia bona sua adferentibus spontè, omnia illa potuisse contingere, ut illo die 15. omnes congregati fuerint in Ramesse, & locis vicinis, ut simul circa vesperam secundam hujus diei 15. exierint secundò, seu finaliter ex Ægypto; quod fuit altera die phase, seu die sequenti manducationis Paschatis, quæ contigit Luna 14. ad 2. vespas, ut dictum est. Et sic responsum manet ad quartum.*

Dices 3. *Joan. 13. ψ. 1.* dicit omnia gesta fuisse in Cœna à CHRISTO: *Ante diem festum Paschæ.*

R. Cum *S. Tb.* in 4. dist. 11. q. 2. a. 2. quæst. 3. ad 1. "Dies festus Paschæ vocabatur prima dies de septem, quæ erat solemnis."

Dices 4. in die, quo Judæi manducabant Pascha juxta *S. Joan. CHRISTUS* crucifixus est, cap. 18. *ψ. 28. Ipsi non introierunt in prætorium ut non contuminaerentur, sed ut manducarent Pascha.* Et cap. 19. *ψ. 14. Erat autem Parasceve Paschæ hora quasi sexta.* Quando CHRISTUS passus est. Et *ψ. 31. Judæi ergo (quoniam Parasceve erat) ut non remanerent in cruce corpora Sabbatho (erat enim magnus dies ille Sabbathi) rogaverunt Pilatum, ut frangerentur crura eorum, & tollerentur.*

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. ex 3. p. ad primam *Joannis* auctoritatem: "Ibi Pascha non dicitur Agnus Paschalis, qui immolandus erat 14. Luna, sed dicitur cibus Paschalis, id est, Azymi

„ panes, quos oportebat comedi à mundis. Unde
 „ Chryst. ibid. aliam expositionem ponit, quod
 „ Pascha possit accipi pro toto Festo Judæorum,
 „ quod septem diebus agebatur.”

R. Ad 2. Joannis auctoritatem cum eodem Joanne
 v. 14. *Parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbatho.* Et cum Marco cap. 15. v. 42. *Erat Parasceve, quod est ante Sabbathum,* quia illo anno prima dies Azymorum, seu Luna 15., quâ CHRISTUS mortuus est incidebat in diem veneris, antecedentem Sabbathum, ideòque vocatur *Parasceve*, & *magnus dies Sabbathi* à S. Joanne, & sic

R. Ad tertiam Joannis auctoritatem cum S. Th. in 4. dist. 11. q. 2. a. 2. ad 5. ” Quocumque die de
 „ septem diebus Azymorum Sabbathum veniret,
 „ dicebatur magnus dies Sabbathi propter gemi-
 „ natam solemnitatem, scilicet Sabbathi, & Pa-
 „ schæ.”

Dices 5. videtur quod CHRISTUS non sit mortuus in die solemni Paschæ, quia Marcus 15. v. 46. de *Josepho Arimatheo* dicit: *Mercatus sindonem, & deponens eum involvit sindone, & posuit eum in monumento, quod erat excisum de petra, & advolvit lapidem ad ostium monumenti.* Et Lucas 23. v. 56. de sanctis Mulieribus ait: *Paraverunt Aromata*, quæ erant opera fervilia diebus festivis prohibita.

R. Cum S. Th. loc. cit. ad 4. ” Nulla dies erat
 „ adeò celebris quantum ad vacationem ab operi-
 „ bus, sicut dies Sabbathi: unde in prima die so-
 „ lemnitatis licebat coquere cibos, & alia hujus-
 „ modi facere, quod non licebat facere Sabbathis.”
 (Exodi 12. v. 16. dies prima erit sancta, atque so-
 lemnis, & dies septima eadem festivitate venera-
 bilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ
 ad vescendum pertinent.) ” Et ideò Mulieres fe-
 riâ sextâ paraverunt Aromata... & Sabbatho fe-

„ cundum Legem quieverunt, ” (*Luc. 23. v. 56.*
Sabbatho quidem siluerunt secundum mandatum.)
„ & transeunte Sabbatho, emerunt Aromata, id
„ est, empta paraverunt, vel etiam alia supereme-
„ runt, videntes non sufficere, quæ prius feriâ
„ sextâ paraverunt, & venerunt ad monumentum.
„ Vel secundum quosdam opera misericordiæ non
„ reputantur inter opera servilia, undè in die so-
„ lemni licebat Aromata ad sepulturam præparare,
„ quia hoc erat opus misericordiæ. ” Ac illa fa-
cere quæ *Iosephus Arimatheus* fecit, ut constat
ex facto *Tobiæ* cap. 2., qui in die festo sepeliebat
mortuos.

Dices 6. dies Pentecostes Judæorum die 50. de-
bebat celebrari, *Lev. 23. v. 15. Numerabis ergo*
ab altero die Sabbathi, in quo obtulistis manipu-
lum primitiarum septem hebdomadas plenas, us-
que ad alteram diem expletionis hebdomadæ sep-
timæ, id est, quinquaginta dies, & teste *Iosepho*
lib. 3. Antiq. cap. 13. Illi 50. dies numerandi
sunt à secunda die Azymorum, ait enim : ” Se-
„ cundâ verò Azymorum die, quæ est decima
„ sexta, frugum primitias, quas metunt ... offe-
„ runt ... septimâ verò septimanâ transactâ post
„ hoc sacrificium ... Pentecostes celebratur. ” Ergo
Pentecostes illo anno non potuit incidisse in diem
Dominicam, ut habet communis traditio Ecclesiæ,
sed in diem Sabbathi, utpotè cum jam sæpè dic-
tum sit CHRISTUM mortuum fuisse die veneris, quæ
erat dies prima Azymorum, ergo à Sabbatho in-
cipiendo numerare 50. dies, quinquagesimus erit
Sabbathicus dies.

R. Cum *Bellarmin.* tom. 2. lib. 3. de Ecclesia
Triumphante cap. 13. (Relictis variis aliorum res-
ponsonibus.) Quod, quando secunda Azymorum
dies incidebat in Sabbathum, tunc Judæi illos 50.
dies numerarent non à secunda; sed à tertia die
Azymorum, quia in Sabbatho frumenti manipu-

lum demetere non poterant, & cum anno mortis CHRISTI dies secunda Azymorum incideret in Sabbathum, ideò illo anno collectio manipuli tantum poterat fieri die tertiâ Azymorum, à quâ illi 50. dies computandi erant, ac ideò contigit Pentecosten illo anno in diem Dominicam incidisse. Id confirmat *S. Aug.* in Ps. 150. " Ipso 50. die à Resurrectione Domini venit Spiritus Sanctus." Et Serm. 8. de decem plagis & præceptis, " quæ dies Resurrectionis erat tertia dies Azymorum illo anno, & dies Dominica." Ac benè notandum est, demessionem segetum opus fuisse purè servile, consequenter; si voluissent aliqui in aliquo Sabbatho spontaneè offerre aliquos manipulos, idcirco non potuissent ire ad agros suos, & ibi illos manipulos metere, etiam in ordine ad sacrificium: sicut in Sabbatho possunt offerre similam, non possunt tamen molere, cribrare &c. quia illa opera sunt purè servilia. Nec placet nobis resp. à *Lapide* de Pentecoste Christianorum *S. Lucam* locutum fuisse, quia id gratis adducitur, ac in initio Ecclesiæ Christiani celebrabant Pascha & Pentecosten eodem die, quo Judæi illa celebrabant, & illa consuetudo vixit apud *Asianos* usque ad *Victorem* Papam circa finem secundi sæculi, qui congregatis pluribus Conciliis, eos à sua consuetudine coëgit recedere.

Dices 7. cum *Ven. Beda* tom. 2. pag. 253, ubi refert verba Synodi Palæstinæ: " Passus namque Dominus ab undecimo Kalendarum Aprilium, quâ nocte à Judæis traditus est, & à septimo Kalendarum Resurrexit." Id est, à 22. Martii, mortuum fuisse usque ad 26. Martii, consequenter, quod tres dies fuerint integri inter CHRISTI Mortem & Resurrectionem.

R. Cum eodem Concilio verba objecta non esse verba Concilii, sed *Theophili*, ut ex actis refert *Beda* haberi: *Theophilus dixit*: &c. cui omnes

Episcopi sese opposuerunt : ” Omnes Episcopi
,, dixerunt : nullâ ratione fieri debet, ut tantum
,, Sacramentum extra limitem excludatur, sed hi
,, tres dies infra terminum inducantur, & de sub-
,, ter retrahere constitutum est. ” Dein communis
est SS. PP. traditio CHRISTUM Mortuum fuisse oc-
tavo Kalendas Aprilis, id est, 25. Martii, ut Pet.
294. dicemus.

Pet. 253. Quandonam CHRISTUS instituerit Eu-
charistiæ Sacramentum ?

R. Cum Evangelistis id factum fuisse eodem
vesperi, quo Pascha celebravit, ut constat ex om-
nibus locis S. Scripturæ.

Pet. 254. Utrum unam vel plures Cœnas CHRI-
STUS celebraverit pridie Passionis suæ ?

R. Cum Interpretibus, *Euthymio*, *Toleto*, & aliis,
CHRISTUM triplicem Cœnam celebrasse : *legalem*, in
qua Agnum Paschalem comedit, primam : secun-
dam *communem* & *usualem* : tertiam *Sacramen-
talem* ; ita ut in Cœna usuali, vel immediatè post,
Eucharistiam instituerit : *Matt. 26. v. 26. Cœnan-
tibus illis. Lucas 22. v. 20. Postquam Cœnavit.*

Pet. 255. An CHRISTUS, & Apostoli Cœnam
Eucharisticam sumpserint ?

R. Affirm. ad utrumque, & de CHRISTO cum
S. Tb. 3. p. q. 81. a. 1. ad 1. ” Quod in Evange-
,, liis legitur, quod CHRISTUS acceperit Panem,
,, & Calicem, non est intelligendum, quòd acce-
,, perit solum in manibus, ut quidam dicunt, sed
,, eo modo accepit, quo aliis accipiendum tradi-
,, dit. Undè cum Discipulis dixerit : accipite &
,, comedite : & iterum : accipite, & bibite, intel-
,, ligendum est, quòd ipse accipiens comederit,
,, & biberit. ” Et in 4. dist. 11. q. 3. ad 1., & *S.
Hier. Epist. 150. ad Hebidiā q. 2., & D. Dion.
lib. de Eccl. Hierarch. cap. 3.* Dein quantum ad
Apostolos id sufficienter ; ac clarè constat ex *v. 26.
Cœnantibus autem illis, accepit JESUS Panem, &*

*benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis...
& accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis
dicens: bibite ex eo omnes.*

Pet. 256. An B. V. MARIA Corpus CHRISTI in
Cœna sumpserit?

R. Cum B. Alberto Magno cap. 68. & 73. su-
per Missus, B. V. MARIAM tantum communicasse
post CHRISTI Resurrectionem.

Pet. 257. An Judas in hac Cœna etiam com-
municaverit?

R. Affirm. cum S. Tb. 3. p. q. 81. a. 2. O. " Judas
„ cum aliis Discipulis Corpus Domini, & Sangui-
„ nem suscepit, ut Dion. dicit in lib. Eccles. Hie-
„ rarch., & Aug. super Joan., & sed contra:
„ Chrysos. dicit: Judas particeps existens Myste-
„ riorum conversus non est." Et in 4. dist. 11. q.
3. a. 2. qq. 1. & 2., & hoc probatur ex Luc. 22.
v. 19. verbis: *Accepto Pane gratias egit, & de-
dit eis, dicens: Hoc est &c. verumtamen ecce ma-
nus tradentis me, mecum est in mensa.*

Dices 1. illi tantum biberunt Vinum Eucharisti-
cum, qui illud bibituri erant in Regno Patris Matt.
26. v. 29. *Dico autem vobis non bibam amodò de
hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud
bibam vobiscum novum in Regno Patris.* Atqui
Judas illud non bibet in Regno Patris, ergo &c.
Deindè Joannes dicit 13. cap. v. 30. *Cum acce-
pisset Judas buccellam exivit continuò, & cum id
factum fuerit quandò suum proditorem declaravit
Matt. 26. v. 21. Unus vestrum me tradet.* Et Marc.
14. v. 18. *Unus ex vobis tradet me, qui manducat
mecum.* Consequenter ante institutionem Eucha-
ristiæ.

R. Cum S. Tb. loc. cit. ad 1. " Illa est ratio
„ Hilarii ad ostendendum quod Judas CHRISTI Cor-
„ pus non sumpsit, non tamen cogit; quia CHRI-
„ stus loquitur Discipulis, à quorum collegio Ju-
„ das se separavit, non autem CHRISTUS eum ex-

„cludit : Et ideò CHRISTUS quantum est in se,
 „etiam cum Juda vinum in Regno Dei bibit : sed
 „hoc convivium Judas repudiavit.” Deindè dici-
 mus *Joannem* verum dixisse, & pariter alios Evan-
 gelistas tantum locutos fuisse de declaratione pro-
 ditoris in communi, quia *Joannes* loc. cit. v. 22.
 narrat post institutionem Eucharistiæ Discipulos
 adhuc quæsisisse : quis esset traditor, ergo necdum
 in particulari eum cognoscebant. Ex quibus patet
 narrationem proditoris à *Joanne* relatam, non
 esse diversam ab illa aliorum Evangelistarum.

Dices 2. SS. PP. docent contrarium, ut *S. Hila-
 rius* can. 30. in *Matt.*, *S. Dion.* cap. 3. de Eccles.
 Hierarch., *S. Clemen. Rom.* in constit. Apost., *In-
 noc. III.* lib. 4. de Myst. Missæ, *Theophilactus* in
Matt., & *Rupertus* in *Marc.*

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. O. ” Dicendum quod
 „Hilarius posuerit super *Matt.* quod CHRISTUS
 „Judæ Corpus suum, & Sanguinem non dedit.
 „Et hoc quidem conveniens fuisset consideratâ
 „malitiâ Judæ; sed quia CHRISTUS nobis debuit
 „esse exemplum justitiæ, non conveniebat ejus
 „magisterio.” Et quantum ad alios SS. PP. illi
 tantum dicunt, *Judam* fructum ex sumptione Eu-
 charistiæ non habuisse.

Pet 258. An ex eo quod CHRISTUS Corpus suum
 dederit *Judæ*, benè inferatur, id dandum esse pu-
 blico peccatori publicè petenti?

R. Neg. cum *S. Tb.* 3. p. q. 81. a. 2. ad 2.
 „CHRISTO nota erat Judæ iniquitas : sicut Deo,
 „non autem erat sibi nota per modum quo ho-
 „minibus innotescit : & ideò CHRISTUS Judam
 „non repulit à communione : ut daret exemplum,
 „tales peccatores occultos non esse ab aliis Sa-
 „cerdotibus expellendos.” Quandò autem pec-
 cator publicus publicè petit Sacramenta, non sunt
 ei danda juxta illud *Matth.* 7. v. 6. *Nolite dare
 sanctum canibus.*

Pet. 259. An manifestè ac publicè CHRISTUS declaraverit suum proditorem ante institutionem Eucharistiæ *ψ. 21. Unus vestrum me traditurus est ... qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.* Et *ψ. 25. Respondens autem Judas qui tradidit eum, dixit: Numquid ego sum Rabbi? Ait illi: tu dixisti?*

R. Cum *S. Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 1. " Nondum expressum fuisse, utrum ipse esset. Po-
 ,, test enim adhuc intelligi tamquam dixerit: tu
 ,, dixisti, non ego dixi... potuit etiam hoc dici
 ,, sic à Juda, & à Domino responderi, ut non
 ,, omnes adverterent: " Sed à solo Juda intellige-
 retur, qui hoc benè sciebat, cum omnes alii, tam
 enormia audientes consternati ac turbati essent,
 consequenter in generali tantum juxta *Mattbæum*
 CHRISTUS declaravit suum proditorem, quia postea
Petrus, & Joannes adhuc interrogant CHRISTUM
Joan. 13. ψ. 25. Domine quis est? Proditor, idque
 post institutam Eucharistiam. Et *S. Hier.* hìc.

Pet. 260. Quo sensu *ψ. 24.* dixerit JESUS: *Bo-
 num erat ei, si natus non fuisset?*

R. Cum *S. Hier.* hìc: " Multò melius esse non
 ,, subsistere, quam malè subsistere. " Et *S. Th. 1.*
 2. q. 8. a. 1. ad 3. " Carere malo habet rationem
 ,, boni. "

Pet. 261. Da sensum horum verborum *ψ. 26.*
*Hoc est Corpus meum. ψ. 28. Hic est enim San-
 guis meus.*

R. Cum *S. Th. 3. p. q. 78. a. 5. O.* " Hæc lo-
 ,, cutio habet virtutem factivam conversionis Pa-
 ,, nis in Corpus CHRISTI (pariter Vini in Sangui-
 ,, nem CHRISTI) & ideò comparatur ad illas lo-
 ,, cutiones, quæ habent solum vim significativam,
 ,, & non factivam, sicut comparatur conceptio
 ,, intellectûs practici, quæ est factiva rei, con-
 ,, ceptioni intellectûs nostri speculativi, quæ est ac-
 ,, cepta à rebus: nam voces sunt signa intellec-

tuum, secundum Philosophum. Et ideo sicut conceptio intellectus practici non præsupponit rem conceptam, sed facit eam, ita veritas hujus locutionis non præsupponit rem significatam, sed facit eam, sic enim se habet Verbum Dei ad res factas per verbum... non enim faciunt hæc verba quod Corpus CHRISTI, sit Corpus CHRISTI, neque quod Panis sit Corpus CHRISTI; sed quod contentum sub his speciebus, quod prius erat Panis, sit Corpus CHRISTI. " (Sicut dum dico: *hic est Joannes*: licet *Joannes* demonstretur, non tamen sensus est: *Joannes* est *Joannes*, sed *hic homo* est *Joannes*.) " Et ideo signanter non dicit Dominus, *hic Panis* est Corpus meum... neque, *hoc Corpus meum* est Corpus meum... sed in generali, *hoc* est Corpus meum, nullo nomine appposito à parte subjecti; sed solo pronomine, quod significat substantiam in communi, sine qualitate, id est, formâ determinatâ."

Pet. 262. Ubinam v. 31. *Scriptum sit: percutiam Pastorem, & dispergentur Oves gregis?*

R. Cum S. Hier. hic: "Hoc aliis verbis in Zacharia Propheta cap. 13. v. 7. Scriptum est, & (ni fallor) ex persona Prophetæ ad Deum dicitur: *percutite Pastorem, & dispergentur Oves gregis.*"

Pet. 263. An verba v. 32. *Postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam*, non sint contraria dictis *Joan.* 20. & aliis Evangelistis narrantibus sex priores apparitiones CHRISTI post Resurrectionem suam factas fuisse in, & juxta *Jerusalem*?

R. Neg. cum S. Th. 3. p. q. 55. a. 3. ad 4. "Est autem verior solutio, quod prius in Hierusalem latitantibus semel aut bis visus sit, ad eorum consolationem: in Galilæa verò non clam, aut semel, aut bis, sed cum multa potestate ostensionem sui fecerit, præbens se eis viventem; post Passionem in signis multis: ut Lucas testatur in Actibus."

Pet. 264. An Petrus non fuerit mentitus dicens
 V. 33. *Ego numquam scandalizabor?*

R. Neg. cum S. Hier. hic: "Non est temeritas
 „ nec mendacium, sed fides est Apostoli Petri, &
 „ ardens affectus erga Dominum."

Pet. 265. Quoties Dominus prædixerit Petro
 suam negationem? Ac quandònam, & quibus in
 locis id dicatur?

R. Ter cum S. Aug. lib. 3. de conf. Evang. cap.
 2. "Expressisse præsumptionem suam diversis locis
 „ sermonis CHRISTI, & ter illi à Domino respon-
 „ sum, quòd eum esset ante galli cantum ter ne-
 „ gaturus." Primâ vice Jo. 13. V. 36. *Quòd ego*
vado, non potes me modo sequi: sequéris autem
postea. Dicit ei Petrus: quare non possum te se-
qui modò? Animam meam pro te ponam. Respon-
dit ei JESUS... Non cantabit gallus, donec ter me
neges. Secundâ vice Luc. 22. V. 32. *Ego autem*
rogavi pro te ut non deficeret fides tua. Qui dixit
ei: Domine, tecum paratus sum & in carcerem,
& in mortem ire... dico tibi Petre, non cantabit
hodiè gallus, donec ter abneges nosse me. Tertia
 vice Matth. hic V. 30 Hymno dicto (aliæ duæ
 factæ sunt in coenaculo) *exiērunt in montem Oli-*
veti. Tunc dicit illis JESUS: Omnes vos scandalum
patiēmini in me in ista nocte. Respondens Petrus
... Et si omnes fuerint scandalizati in te, ego num-
quam scandalizabor. Ait illi JESUS: Amen dico
tibi, quia in hac nocte antequam gallus cantet,
ter me negabis.

Pet. 266. An trina Petri negatio præcesserit om-
 nem galli cantum V. 34. *Antequam gallus cantet,*
ter me negabis?

R. Cum S. Aug. lib. 3. cit. cap. 2. "Trina ne-
 „ gatio, etiam trinis negantibus vocibus, ante
 „ galli cantum cœpta, etsi non ante primum galli
 „ cantum peracta est, tamquam si alicui dicere-
 „ tur: hâc nocte antequam gallus cantet, ad me

scribes Epistolam, in qua mihi ter convitiaberis.
Non utique si eam ante omnem galli cantum
scribere inciperet, & post primum galli cantum
finiret, ideò dicendum erat falsum fuisse præ-
dictum."

Pet. 267. Quoties Petrus CHRISTUM negaverit,
ac quot peccata in his negationibus commiserit?

R. Cum S. Aug. loc. cit. "Hoc autem esse cre-
dibilius, quod ter ostenderit præsumptionem
suam Petrus, & de trina sua negatione ter à Do-
mino audierit, ex ipsis Evangelistarum verbis,
quæ à Domino dicta diversimodè, ac diversa
commemorant, sic probatur: (quibus adductis
concludit) Tota enim Petri negatio, trina ne-
gatio est." Nempè intelligendo in esse morali,
etsi in esse physico pluriè adhuc negaverit Domi-
num. Prima negatio refertur *Matth. 26. v. 69.*,
Marci v. 14. v. 66., *Luc. 22. v. 55.*, & *Joan.*
18. v. 17. Secunda habetur *Matth. 26. v. 71.*,
Marci 14. v. 69., *Luc. v. 58.*, *Joan. v. 25.*
Tertia ponitur *Matth. v. 73.*, *Marci v. 70.*, *Luc.*
v. 59., & *Joan. v. 26.* Brevitatis causa omitto au-
thoritates, quæ loc. cit. legi possunt.

R. Quantum ad peccata *Petri* in illo facto, præ-
ter triplicem numero distinctam negationem toti-
demque mendacium, *Petrum* adhuc commisisse du-
plex perjurium, quia secundà, & tertiâ vice men-
dacium suum juramento confirmavit: ac testante
Marco tertiâ vice: *cœpit anathematizare*, (id est
execrari) & *jurare*.

Dices: in omnibus his negationibus continuò
Evangelistæ sibi contradicunt, ut legenti constat.

R. Cum S. Aug. loc. cit. cap. 6. "Non ante
januam secundò *Petrum* negasse, sed intùs in
atrio ad ignem. *Matthæum* autem & *Marcum*, qui
commemoraverunt exiisse eum foras, regressum
ejus brevitatis causâ tacuisse... Quod igitur *Mat-*
thæus, & *Marcus* dicunt: post pusillum: quan-

„ tum esset hoc temporis, manifestat Lucas, di-
 „ cendo: Et intervallo facto quasi horæ unius...
 „ undè duos Evangelistas compendio pluralem
 „ numerum posuisse: alios autem duos eum solùm
 „ significare voluisse, qui præcipuus in hoc erat.”

Pet. 268. In quo loco factæ sint hæ negationes Petri?

R. Cum Evangelistis omnes in domo Caïphæ factas fuisse, quia omnes Evangelistæ, excepto Joanne, clarè loc. cit. id dicunt, ponentes has omnes factas in domo Caïphæ. Et est communis SS. PP. Hier. hìc, & Aug. sententia. Et quantum ad S. Joann. dicimus illum nobiscum sentire, quia cap. 18. dicit Petri negationes factas fuisse in domo Pontificis, id est Caïphæ, cum alium Pontificem non admittat, nisi Caïpham: *Erat Caïphas Pontifex anni illius: erat notus Pontifici: introduxit in atrium Pontificis: sic loqueris Pontifici: interrogavit Pontifex: misit eum Annas ad Caïpham Pontificem.*

Dices 1. S. Joannes videtur contrarius, quia postquam cap. 18. v. 13. narraverat JESUM ductum fuisse ad Annam, & aliquas Petri negationes ait v. 24. *Misit eum Annas ligatum ad Caïpham Pontificem.*

R. Loco *ly misit* debere poni: *miserat*, quia est in græco aöristus primus, qui sumitur pro plusquam perfecto, quod sæpè fit in S. Scriptura: Gen. 2. v. 18., 31. v. 34., Exod. 4. v. 19., Baruch 1. v. 9., Joann. 18. v. 26. *abscidit* pro *absciderat*; Act. 7. v. 16. *emit* pro *emerat*; & v. 5. ubi nos habemus, *repromisit*, syriacus habet: *pollicitus fuerat.*

Dices 2. S. Aug. tract. 113. in cap. 18. Joann. dicit: „ Cum dixisset Evangelista, quod eum ligatum miserit Annas ad Caïpham, reversus ad locum cum negationis, ubi reliquerat Petrum, ut explicaret quod in domo Annæ de trina ejus negatione contigerat.”

R. Aug. ibidem dubitative fuisse locutum, quia lib. 3. de conf. Evang. cap. 5. ubi tradit harmoniam Evangelicam, ponit *Petri* negationes in domo *Caiphe*.

Pet. 269. An rectè dicatur de *Juda* v. 48. *qui tradidit eum*, cum *Joan.* 18. v. 35. dicatur: *gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi*, ac in supposito utrumque factum fuisse, quis illorum plus peccaverit?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 47. a. 6. ad 2. "Judas tradidit CHRISTUM, non Pilato, sed Principibus Sacerdotum, qui tradiderunt eum Pilato: secundum illud *Joan.* 18.... Horum tamen omnium peccatum fuit majus, quam Pilati, qui timore Cæsaris CHRISTUM occidit. Et etiam quam peccatum militum qui de mandato præsidis CHRISTUM crucifixerunt: non ex cupiditate, sicut Judas, nec ex invidia & odio, sicut Principes Sacerdotum."

Pet. 270. An in CHRISTO potuerit esse tristitia v. 37. *Cæpit contristari & mæstus esse. Tunc ait illis: tristis est anima mea?*

R. Affirm. cum *S. Tb.* 3. p. q. 15. a. 6. O. "Potuit anima CHRISTI interiùs apprehendere aliquid ut nocivum, & quantum ad se, sicut passio & mors ejus fuit: & quantum ad alios, sicut peccatum Discipulorum, vel etiam Judæorum occidentium ipsum. Et ideò sicut in CHRISTO potuit esse verus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia. Alio tamen modo quam in nobis: secundum illa tria quæ suprà assignata sunt." a. 4.

Pet. 271. Quomodò CHRISTUS potuerit dicere v. 39. *Transeat à me calix iste*, juxta suam voluntatem, cum addatur: *non sicut ego volo*. Et *Isaïæ* 53. v. 7. dicatur: *Oblatus est quia ipse voluit*.

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. ad 4. "Nihil prohibet, aliquid esse contrarium voluntati secundum se, quod tamen est volitum ratione finis, ad quem

ordinatur: sicut medecina amara non est sectum-
 dum se volita; sed solum secundum quod ordi-
 natur ad sanitatem. Et hoc modo mors CHRISTI,
 & ejus passio fuit secundum se considerata invo-
 luntaria, & tristitiam causans: licet fuerit volun-
 taria in ordine ad finem, qui est redemptio hu-
 mani generis." Et q. 18., & q. 21. a. 4. ad 1.,
 & q. 46. a. 2. ad 1.

Pet. 272. An *Petrus* peccaverit amputando au-
 riculam dextram *Malchi* famuli *Principis Sacer-*
dotum ψ. 51.?

R. Affirm. cum *S. Aug.* lib. 22. contra *Faustum*
 cap. 70. "Dominus jusserat, ut ferrum Discipuli
 ejus ferrent, sed non jusserat ut ferirent...Pe-
 trus non detestabili immanitate, sed emendabili
 animositate justitiæ regulam excessit... amore
 peccavit."

Pet. 273. De quibus intelligatur ψ. 52. *Qui ac-*
ceperint gladium gladio peribunt?

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 40. a. 1. ad 1. "Sicut
 Aug. dicit (loc. cit.) ille accipit gladium, qui
 nulla superiori aut legitima potestate, aut ju-
 bente vel concedente, in sanguinem alicujus ar-
 matur. Qui verò ex autoritate Principis, vel
 Judicis, si sit persona privata, vel ex zelo justi-
 tiæ quasi ex autoritate Dei, si sit persona pu-
 blica, gladio utitur, non ipse accipit gladium,
 sed ab alio sibi commissio utitur: undè ei pœna
 non debetur."

Pet. 274. De quibus Prophetis ψ. 56. dicatur:
Ut adimplerentur scripturæ Prophetarum?

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Quæ sunt scripturæ
 Prophetarum? Foderunt manus meas, & pedes
 meos. Ps. 21. ψ. 17. Et alibi Isaïæ 53. ψ. 7. Sicut
 Oves ad victimam ductus est."

Pet. 275. An primò Jesum captum duxerint ad
Caipham ψ. 57.?

R. Neg. Propter verba *Joannis* cap. 18. ψ. 13.

Adduxerunt ad Annam primum, & S. Tb. in cap. 18. lect. 3 addit rationes dicendo: "Potest autem duplex ratio assignari, quare primum ad Annam ducitur: una scilicet mandatum Cai-phæ Pontificis anni illius, qui ideò JESUM ad Annam misit, ut excusabilior esset, si ab Anna condemnatum, ipse postmodum condemnaret. Alia ratio ex propinquitate domûs Annæ, quæ in via posita, propinquior erat: & ideò timentes, ne si excitaretur tumultus populi, JESUS de manibus eorum eriperetur, declinaverunt illuc."

Pet. 276. *Quandonam Judas se suspendit?*
cap. 27. v. 5.

R. Cum S. Aug. in Ps. 108. "Pauci fuerunt dies Apostolatûs Judæ, quoniam ante Passionem Domini scelere ipsius, & morte consumpti sunt."

Et S. Leo Serm. 11. de Passione dicit: "Prius Judas in desperationem transiit, quam Sacramentum CHRISTUS generalis redemptionis impleret."

Ac id videtur colligi ex narratione *Matth. 27. v. 3. Tunc videns Judas, qui eum tradidit, quod damnatus esset (JESUS per summum Sacerdotem) ...laqueo se suspendit.*

Pet. 277. *An Judæ pœnitentia fuerit vera v. 3. Pœnitentiâ ductus retulit 30. argenteos... dicens: peccavi tradens sanguinem justum?*

R. Neg. Cum *Estio & Tirino* hîc, quia defuit spes veniæ, & cura reconciliandi offensi Dei.

Pet. 278. *Quid intelligatur per corbonam v. 6.?*

R. Cum S. Hier. hîc: "Hoc est, in Gazophylacium."

Pet. 279. *An v. 9. rectè citetur Jeremias? Quod dictum est per Jeremiam Prophetam, dicentem: Et acceperunt 30. argenteos, &c. cum illa verba non habeantur in Jeremia, sed apud Zachariam cap. 11. v. 12.?* Et ex quo Propheta id desumptum sit?

R. Cum S. Tb. in cap. 27. *Matt.* "Licet non sint verba Jeremiæ, tamen est ibi quoddam fac-

„ tum simile, ut habetur Jerem. 32. quod recepit
 „ mandatum, quod emeret agrum. Vel Spiritus S.
 „ movit Matthæum ad id factum, sicut movit Je-
 „ remiam. Sed si volumus accipere verba Hier. in
 „ lib. de optimo genere interpretandi... Officium
 „ est boni interpretis non considerare verba, sed
 „ sensum. Ideò iste posuit sensum quorundam
 „ scriptorum in Jeremia, quorundam in Zacharia,
 „ sicut habetur in Marco, qui ponit authoritatem
 „ Isaïæ, cujus pars est Malachiæ, alia Isaïæ: sic
 „ & Matth. conjunxit duas sententias, quarum una
 „ à Zacharia, alia à Jeremia ponitur cap. 32. quod
 „ etiàm est in Zacharia, scilicet quod appende-
 „ runt, id est, acceperunt 30. argenteos, in Jere-
 „ mia non invenitur; sed quod agrum emit, quod
 „ significat factum toti populo, sicut constituit
 „ mihi Dominus: hoc expressè habetur ex eo,
 „ quod præcepit Jeremiæ, ubi suprà, ut agrum
 „ emeret. Ideò secundum primam partem in Za-
 „ charia habetur, secundum secundam in Jeremia.”

Et *S. Aug.* lib. 3. de conf. Ev. cap. 7. eadem dicit.

Dices 1. *S. Hier.* hìc ait: ” Legi nuper in quo-
 „ dam hebraico volumine, quod Nazarenæ sectæ
 „ mihi hebræus obtulit, Jeremiæ apocryphum, in
 „ quo hæc ad verbum reperi scripta.” Et *S. Aug.*
 loc. cit. ” Non omnes codices Evangeliorum ha-
 „ bere, quod per Jeremiam dictum sit, sed tan-
 „ tummodò per Prophetam. Possemus ergo di-
 „ cere his potiùs codicibus esse credendum, qui
 „ Jeremiæ nomen non habent. Dictum est enim
 „ per Prophetam, sed Zachariam: undè putatur,
 „ codices esse mendosos, qui habent nomen Jere-
 „ miæ, quia vel Zachariæ habere debuerunt, vel
 „ nullius, sicut quidam. Sed tantum per Prophe-
 „ tam dicentem, qui utique intelligitur Zacharias
 „ (vel aliter dicit infrà) potuit enim fieri, ut ani-
 „ mo Matthæi Evangelium conscribentis, pro
 „ Zacharia Jeremias occurrerit, ut fieri solet:

„ quod tamen sine ulla dubitatione emendaret,
 „ saltem ab aliis admonitus, qui ipso adhuc in
 „ carne vivente, hoc legere potuerunt, nisi cogi-
 „ taret recordationi suæ, quæ Spiritu S. regeba-
 „ tur, non frustra occurrisse aliud, pro illo, nomen
 „ Prophetæ, nisi quia ita Dominus hoc scribi con-
 „ stituit. ”

R. Ad S. Hier. cum ipso loc. cit. subnectente:
 „ Tamen mihi videtur magis de Zacharia sump-
 „ tum testimonium; Evangelistarum & Aposto-
 „ lorum more vulgato, qui verborum ordine præ-
 „ termisso, sensus tantum de V. T. proferunt in
 „ exemplum. ”

R. Ad S. Aug. etiam cum eodem loc. cit. im-
 mediatè post dicente: ” Utatur illâ defensione, cui
 „ placet: mihi autem cur non placet: hæc causa
 „ est: quia & plures codices habent Jeremiæ no-
 „ men, & qui diligentius in græcis exemplaribus
 „ Evangelium consideraverunt, in antiquioribus
 „ græcis ita se perhibent invenisse, & nulla fuit
 „ causa cur adderetur hoc nomen, ut mendositas
 „ fieret. (Ac statim subnectit dicens:) est & alia
 „ causa, cur hoc nomen Jeremiæ in testimonio
 „ Zachariæ sit manere permissum &c.

Dices 2. historia Jer. 32. relata non potest esse
 figura agri figuli, quia multò minori pretio fuit
 emptus ager Jeremiæ quam ager figuli, de quo
 Matthæus hîc: deindè tam parvo pretio emi non
 potuit, nec in sepulturam peregrinorum, cum
 ager ille esset infrâ civitatem Anathoth, & Judæi
 mortuos sepelirent extrâ civitatem.

R. Omnia illa non obstare figuræ, quia ad figu-
 ram non requiritur identitas historiæ, sed quod
 aliqua similia sint, sicut in utroque casu Jeremiæ, &
 Matthæi est emptio cum soluto pretio; & sic ven-
 ditio Josephi Gen. 37. v. 28. juxta omnes fuit
 figura venditionis CHRISTI, etsi tantum: vendide-
 rint eum 20. argenteis, & Judas CHRISTUM 30.

argenteis. Deinde sufficienter illo pretio ager emi potuit, cum teste *Adricomio* num. 216. ita parvus fuerit, ut fuerit *quatuor muris* inclusus: *longitudine 72., latitudine vero 50. pedum*. Et notandum agrum istum non fuisse destinatum in sepulturam Judæorum, sed *peregrinorum*.

Pet. 280. An JESUS fuerit Rex Judæorum *ψ. 11. Tu es Rex Judæorum? Dicit illi JESUS; Tu dicis*. Nempè quoad Regnum temporale ipsius populi, jure successionis ex *David* cæterisque Regibus?

R. Neg. Cum *S. Joan. 18. ψ. 36. CHRITSO* dicente: *Regnum meum non est de hoc mundo*. Quia Regnum jam pervenerat ad *Romanos*. Deindè etiamsi CHRISTUS ex *Davide* procederet, non constat tamen alios ordine & successione non fuisse propinquiores CHRISTO.

Pet. 281. Quænam fuerint illa *testimonia ψ. 13.?*

R. Cum *S. Luca* cap. 23. *ψ. 5. Commovet populum docens per universam Judæam, incipiens à Galilæa usque huc*.

Pet. 282. An uxoris *Pilati* terror *ψ. 19. Multa enim passa sum hodiè per visum propter eum*. Fuerit à Deo vel diabolo?

R. Cum *S. Tb.* hîc: "Nota etiam, quod gentilibus sæpè à Deo somnia revelantur, & quod in Pilato & uxore ejus justum Dominum confidentibus gentilis populi testimonium sit."

Pet. 283. Quare Deus voluerit terrere istam mulierem?

R. Jam constat ex *S. Tb.* citato, ut daret testimonium innocentiae CHRISTI Domini.

Pet. 284. Quomodò *Pilatus* potuerit lavare manus, dicens: *Innocens ego sum à Sanguine justibujus. ψ. 24. Et JESUM flagellatum tradere Judæis ut crucifigeretur. ψ. 26.?*

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Sciendum est Romanos eum legibus ministrasse, quibus sancitum est, ut qui crucifigitur, priùs flagellis verberetur."

Et ut evaderet tumultum : ne magis tumultus fieret.

Pet. 285. Quid intelligatur v. 28. per *chlamydem coccineam*?

R. Cum *Menochio* hinc vestem purpuream Regiam, & militarem, quâ CHRISTUM ut fictitium Regem irridebant, sicut Coronam spineam Capiti imponunt, & arundinem manu dant tenendam, quasi Sceptrum, ideòque benè dicit S. Tb. hinc :
 „ Pro Regia enim purpura chlamys illa coccinea
 „ ab illudentibus adhibita erat, & est rubra quæ-
 „ dam purpura cocco simillima.”

Pet. 286. An v. 32. *Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simonem : hunc angariaverunt ut tolleret crucem ejus.* Non sit contrarius Joann. 19. v. 17. dicenti : *Bajulans sibi crucem, exivit JESUS*?

R. Neg. cum S. Hier. hinc : ” Hoc intelligendum
 „ est, quod egrediens de prætorio JESUS, ipse por-
 „ taverit crucem suam, postea obvium habuerit
 „ Simonem, cui portandam crucem imposuerunt.”

Pet. 287. Undè mons *Calvariæ* sit dictus v. 33.?

R. Cum S. Hier. hinc : ” Audivi quendam ex-
 „ posuisse Calvariæ locum, in quo sepultus est
 „ Adam : & ideò sic appellatum esse, quia ibi an-
 „ tiqui hominis sit conditum caput, & hoc esse
 „ quod Apostolus dicat : surge qui dormis, &
 „ exurge à mortuis, & illuminabit te CHRISTUS.
 „ Favorabilis interpretatio, & mulgens aurem po-
 „ puli, nec tamen vera. Extra urbem enim, &
 „ foràs portam, loca sunt, in quibus truncantur ca-
 „ pita damnatorum; & Calvariæ, id est, decolla-
 „ torum sumpsere nomen. Propterea autem ibi
 „ crucifixus est Dominus, ut ubi prius erat area
 „ damnatorum, ibi erigerentur vexilla Martyrii...
 „ sin autem quispiam contendere voluerit, ideò
 „ ibi Dominum crucifixum, ut sanguis ipsius super
 „ Adæ tumulum distilaret : interrogemus eum,

„ quare & alii latrones in eodem loco crucifixi
 „ sint? Ex quo apparet Calvariam non sepulchrum
 „ primi hominis, sed locum significare decollato-
 „ rum, ut ubi abundavit peccatum, superabunda-
 „ ret gratia. Adam verò sepultum juxta Hebron,
 „ & Arbee in Jesu filii Nave (Jofuë 14. v. 15.)
 „ volumine legimus.” Et *S. Tb.* 3. p. q. 46. a. 10.
 ad 3. relata *S. Hier.* jam posita responsione ait:
 ” Magis autem Jesus crucifixus erat in loco com-
 „ muni damnatorum, quam juxta sepulchrum Adæ,
 „ ut ostenderetur, quod Crux CHRISTI non solum
 „ erat in remedium contra peccatum personale ip-
 „ sius Adæ, sed etiam contra peccatum totius
 „ mundi.” Et in cap. 27. *Matt.*, & in 19. *Joan.*
 Dices 1. juxta *S. Aug.* Serm. 71. de Tempore:
 ” Antiquorum relatione refertur, quod & Adam
 „ primus homo, in ipso loco, ubi Crux fixa est,
 „ fuerit aliquandò sepultus, & ideò Calvariæ lo-
 „ cum dictum esse, quia caput humani generis ibi
 „ dicitur esse sepultum.” Eadem habet *S. Hier.*
 Epist. 17.

R. Patet ex locis allegatis *SS. Hier.*, & *Thomæ*.
 Deindè illa 17. Epistola non est *S. Hier.*, sed
Paulæ & Eustochii, ut constat ex titulo: *Paula,*
& Eustochium Marcellæ &c.

Dices 2. ideò juxta *S. Hier.* id non posset intel-
 ligi de *Adamo*, quia constat ex *Jofuë* 14. cap. *Adam*
 in *Hebron* sepultum fuisse: atqui locus *Jofuë* non
 debet intelligi de *Adamo* primo parente, sed de
 alio *Adamo* ex stirpe *Enac* giganteo, cum v. 15.
 dicatur: *Adam maximus ibi inter Enacim situs*
est; & cap. 15. v. 13. *Jofuë*: *Chariath arbe patris*
Enac.

R. Cum *S. Hier.* loc. cit. id de primo *Adamo*
 intelligendum esse. Dein *Abulensis Tostatus* in cap.
 14. *Jofuë* q. 10. ait: ” Convenientiùs dicitur: quod
 „ dicitur maximus Adam pro ipso primo parente,
 „ quem S. Scriptura excellenter, vel appropriate

„ vocavit solum Adam : & est sensus : quod Adam
 „ maximus, id est, primus homo, qui est maxi-
 „ mus, cum sit pater, & origo totius speciei, &
 „ situs inter Enacim, id est, sepultus fuit in urbe
 „ Hebron in terra Gigantum, & iste est verior,
 „ atque communior sensus, quem ferè omnes Ca-
 „ tholici tenent : nam Adam vixisse perhibetur
 „ apud urbem Hebron, & ibi finivisse dies suos,
 „ ibique sepultus est cum Eva conjugē suā, ibi
 „ quoque eum formatum perhibent.”

Pet. 288. Utrum CHRISTUS pati debuerit in cruce ?

R. Affirm. cum *S. Tb.* 3. p. q. 46. a. 4. ” Sed
 „ contra : dicitur Phil. 2. factus est obediens us-
 „ que ad mortem, mortem autem crucis.” Ac con-
 „ gruentiam hujus in corpore articuli probat septem
 „ rationibus, ubi legi possunt.

Pet. 289. An milites super omnes CHRISTI ves-
 tes miserint sortem, *Luc.* 23. v. 34. *Dividentes*
vestimenta ejus, miserunt sortes : vel tantum super
 unam. *Matth.* v. 35. *Super vestem meam miserunt*
sortem. Et *Joan.* 19. v. 24. *In vestem meam mi-*
serunt sortem, & qualis ista vestis fuerit ?

R. Cum *S. Aug.* tract. 118. in *Joan.* ” Sic lo-
 „ cutus est (Joannes) ut de cæteris vestimentis
 „ nullam sortem missam esse videamus, sed de
 „ tunicâ, (inferiori non sutâ) quam simul cum
 „ cæteris acceperunt, sed non simul diviserunt...
 „ Apparet itaque in aliis vestibus æquales eos ha-
 „ buisse partes, ut sortiri necesse non fuerit : in
 „ illa verò una non eos habere potuisse singulas
 „ partes, nisi scinderetur, ut pannos ejus inutiliter
 „ tollerent ; quod ne facerent, ad unum eam per-
 „ venire sortitione maluerunt. Hujus Evangelistæ
 „ narrationi consonat etiam Propheticum testimo-
 „ nium ; (Ps. 21. v. 19.) quod & ipse continuo
 „ subjungens, ut scriptura, inquit, impleretur di-
 „ cens, partiti sunt vestimenta mea sibi, & super
 „ vestem meam miserunt sortem. Non enim ait :

„ fortiti, sed partiti: nec ait, fortientes partiti
 „ sunt, sed in cæteris vestimentis sortem omninò
 „ non nominans, postea dixit, & in vestem meam
 „ miserunt sortem, propter illam reliquam tunicam... ait Lucas, dividentes vestimenta ejus,
 „ miserunt sortes: dividentes enim venerunt ad
 „ tunicam, de qua facta est fortitio, ut inter eos
 „ universa vestimentorum ejus divisio compleretur. Quid autem interest utrum dicatur, dividentes miserunt sortes; quod ait Lucas; an, dividerunt sortem mittentes, quod ait Matthæus? Nisi
 „ quod Lucas dicendo sortes, pluralem pro singulari numero posuit: quæ locutio Scripturis SS. insolita non est; quamvis nonnulli codices sortem reperiantur habere, non sortes. Marcus itaque solus videtur aliquam intulisse quæstionem: dicendo enim, mittentes sortem super eis, quis
 „ qui tolleretur, tamquam super omnibus vestimentis, non super solâ tunicâ fors missa est, locutus videtur. Sed etiam hîc brevitatis obscuritatem facit: sic enim dictum est, mittentes sortes super eis, ac si diceretur, mittentes sortem cum dividerentur: quod & factum est. Omnium quippe vestimentorum ejus divisio completa non fuit, nisi forte claruisset quis etiam illam tunicam tolleretur, ut sic contentio dividendium saturetur, vel nulla potius oriretur. Quod ergo ait, quis
 „ qui tolleretur, quandoquidem hoc forti deputatur, non ad omnia, quæ divisa sunt, vestimenta referendum est: fors enim missa est, quis illam tunicam tolleretur; de qua quoniam narrare prætermisit quis fuerit, & quemadmodum æqualibus factis partibus, sola remanserit, quæ ne conscinderetur, veniret in sortem; propterea positum est, quod ait, quis qui tolleretur, id est, quis eam tolleretur: tamquam si totum ita diceretur, dividerunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis, quis tunicam, quæ partibus æqualibus superfuera, tolleretur.

Pet. 290. An uterque latro CHRISUM blasphema-
verit *ψ. 44. Latrones, qui crucifixi erant cum eo, im-
properabant ei?* Cùm *S. Luc. cap. 23. ψ. 39.* de
uno tantum loquatur?

R. Cum *S. Tb. 3. p. q. 46. a. 11. ad 3.* "Sicut
„ Aug. dicit in lib. 3. de conf. Evang. cap. 16.
„ Possumus intelligere Matt. posuisse pluralem nu-
„ merum pro singulari : cùm dixit, Latrones im-
„ properabant ei. Vel potest dici secundum Hier.
„ hîc, quod primum uterque blasphemaverit, de-
„ indè visis signis, unus eorum crediderit." Etiam
in cap. 27. *Matth.*, & in cap. 19. *Jōan.*

Pet. 291. An, *Tenebræ factæ sunt super univer-
sam terram. ψ. 45.* Sit intelligendum per totum
mundum? & an miraculosè?

R. Affirm. cum *S. Tb. hîc :* "Chryst. verò di-
„ cit, quod intelligatur super universam terram,
„ id est, super totum mundum, quia moriebatur
„ pro universo mundo : ideò voluit per signum
„ passionis omnibus innotescere. Sed Dion. dicit,
„ quod erat in Ægypto, & ipse vidit, & sic po-
„ terat intelligere, quod durabat usque in Asia,
„ undè magis est ei credendum... Non fuit hæc
„ eclypsis naturalis, sed miraculosa." Et ibid. qua-
tuor adducit miracula ut legenti constabit. Et 3. p.
q. 44. a. 2. ad 2.

Pet. 292. Quomodò tempore tenebrarum milites
potuerint dividere CHRISTI vestimenta?

R. Id ab ipsis factum fuisse immediatè ante,
vel in, vel post CHRISTI crucifixionem, & non tam
citò tenebras factas fuisse, quin unum alterumve
instans mediaverit.

Pet. 293. Quâ horâ CHRISTUS crucifixus sit? ac
reconcilia mihi Evangelistas circa horam mortis
CHRISTI tractantes?

R. Primò cum *S. Tb. 3. p. q. 46. a. 9. ad 2.*
„ Sicut Aug. dicit in lib. 3. de conf. Evang. cap.
„ 13. Hora erat quasi sexta, cùm traditus est Do-

„ minus crucifigendus à Pilato : ut Joan. dicit. Non
 „ enim erat plenè sexta, sed quasi sexta, id est,
 „ peracta quinta, & aliquid etiam de sexta esse cœ-
 „ perat, donec completâ sextâ, CHRISTO pen-
 „ dente in cruce, tenebræ fierent. Intelligitur au-
 „ tem fuisse hora tertia, cum clamaverunt Judæi
 „ ut Dominus crucifigeretur : & veracissimè de-
 „ monstratur, tunc eos crucifixisse quandò clama-
 „ verunt. Ergo ne quisquam cogitationem tanti
 „ criminis averfus à Judæis in milites converteret,
 „ erat, inquit, hora tertia, & crucifixerunt eum,
 „ ut illi eum crucifixisse potiùs inveniantur, qui
 „ horâ tertiâ, ut crucifigeretur, clamaverunt.
 „ Quanquam non defunt qui Parasceven, quam
 „ Joan. commemorat, dicens, erat Parasceve hora
 „ quasi sexta, horam diei tertiam velint intelligi.
 „ Parasceve quippè interpretatur præparatio. Ve-
 „ rum autem Pascha quod in Passione Domini ce-
 „ lebratur, incœpit præparari ab hora noctis nona,
 „ quandò scilicet omnes Principes Sacerdotum
 „ dixerunt, reus est mortis. Ab illa ergò noctis
 „ hora, usque ad CHRISTI crucifixionem, occurrit
 „ hora Parasceves sexta, secundùm Joan. & hora
 „ diei tertia secundùm Marc. Quidam tamen di-
 „ cunt, quod hæc diversitas ex peccato scriptoris
 „ apud græcos contingit : nam figuræ, quibus tria
 „ & sex repræsentantur, satis sunt propinquæ apud
 „ eos. ” Et hîc.

R. Secundò cum *S. Ignatio Martyre* Epist. ad
Trallianos ubi de CHRISTO ait : ” Die ergo Paras-
 „ ceves tertiâ horâ (per duas horas labente, quæ
 „ à *Joan.* dicitur : *quasi sextâ*) accepit sententiam
 „ à Pilato permittente Patre : sextâ vero (jam ter-
 „ tiâ ad finem vergente, ac instante sextâ circa me-
 „ ridiem, circa nostram 12.) crucifixus est : nonâ au-
 „ tem (incœptâ) emisit spiritum : ante verò solis
 „ occasum de cruce positus est, & sepultus in
 „ monumento novo. Sabbatho verò mansit sub

„ terrâ in sepulchro , quo posuit eum Joseph ab
 „ Arimathia. Dominicâ autem die resurrexit à
 „ mortuis , secundum quod dictum est ab eo ; sicut
 „ fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus , & tribus
 „ noctibus. ” Undè pro intelligentia hujus senten-
 tiæ *S. Ignatii* , notandum est : diem , ac pariter
 noctem , in quatuor partes antiquitus fuisse divisam ,
 ut constat ex dictis examine præm. 6. pet. 8.

Pet. 294. Quo anno vitæ suæ CHRISTUS sit mor-
 tuus ?

R. Cum SS. PP., *Hier.* in cap. 9. *Dan.* de *Julio*
Africano dicit : illum finire 70. hebdomades *Da-*
nielis in CHRISTI morte (citando *Tertullianum* ad-
 versus Judæos) ” Tiberii Imperii 15. anno patitur
 „ CHRISTUS , annos habens quasi 33. cum patere-
 „ tur. ” *Clemente Alex.* lib. 1. Stromatum : ” Im-
 „ perii Tiberii annum 15. cum tempore , quo pas-
 „ sus est CHRISTUS , componit. ” *Lactantio* lib. 4.
 de vera Sapientia cap. 10. ” Sub Herode Judæorum
 „ Tetrarcha , anno 15. Imperii Tiberii Cæsaris
 „ Judæi CHRISTUM cruci affixerunt. ” *Tertulliano*
 loc. cit. ” CHRISTI passio perfecta est sub Tiberio
 „ Cæsare , Conss. Rebellio Gemino , & Rufio
 „ Gemino mense Martio , die VIII. Kalendarum
 „ Aprilium , die prima Azymorum , quo agnum ,
 „ ut occiderent ad vesperam , à Moyse erat præ-
 „ ceptum. ” *S. Aug.* lib. 2. de Doct. Christ. cap. 28.
 „ Per Olympiades , & per Consulium nomina multa
 „ sæpè quærentur à nobis , & ignorantia Consula-
 „ tûs , quo natus est Dominus , & quo passus , non-
 „ nullos coëgit errare. ” Et lib. 18. de Civit. Dei
 cap. 54. ” Mortuus est CHRISTUS duobus Geminis
 „ Consulibus , octavo Kalendas Aprilis. ” *S. Pros-*
pero in diatriba præliminari ad mensem Aprilem :
 „ Usitatiores traditionem haberi Dominum no-
 „ strum 15. anno Tiberii Cæsaris duobus Gemi-
 „ nis Consulibus , crucifixum. ” *Ven. Beda* lib. de
 ratione temporum cap. 28. & cap. 45. ” Hanc sen-

„tentiam plures Ecclesiæ Magistri tradiderunt. Ex qua SS. PP. traditione manifestissimè constat CHRISTUM Dominum fuisse mortuum anno vitæ suæ 33. per tres menses inchoato, anno 15. *Tiberii Cæsaris* (*Augustæi* nempè) sive 19. anno *Proconsularis Tiberii*, 74. *Juliano*, & 1. anno *Olympiadis* 202., in medio hebdomadis LXX. *Danielis*, anno ab earum exordio 486., *P. J.* 4745., *Mundi* 4033. completo, *Æræ vulgaris* 29., (quia annus 15. *Augustæi Tiberii*, seu 19. *Consularis Tiberii* incidit in omnes illos citatos annos, ut computanti constabit) Consulibus *Cajo Rubellio*, & *Cajo Rufio Geminis*. Quia ulterius id ostenditur: CHRISTUS baptizatus est anno ætatis 30. ineunte, *Imperii Consularis Tiberii* 16., *Æræ vulgaris* 26., ut suprâ probavimus, ergò mortuus est tribus integris annis post, cum tribus mensibus, cum tantum post Baptisma suum quatuor celebraverit Paschata, ut etiam ostendimus, ergo annis suprâ citatis.

Dices 1. *S. Irenæus* lib. 2. adv. hæreses. cap. 39. ait: "à 40. & 50. anno declinat jam in ætatem seniores, quam habens Dominus noster docebat." Et *Eusebius* in chronico anno mundi 5230. lib. 14. "Quarto autem anno 202. Olympiadis magna, & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio solis est facta, dies horâ sextâ ita in tenebrosam noctem versus, ut Stellæ in Cælo visæ sint, terræque motus in Bithynia Nicænæ urbis multas ædes subverterit." Et *Leonardus Coquæus* commentans in lib. 18. *S. Aug. de Civ. Dei* cap. 54. "Anno quarto Olympiadis 202. decimo octavo Imperii Tiberii, octavo Kalendas Aprilis Luna 15., quæ incidit in diem veneris, passus est CHRISTUS.

Rx. Ad *S. Irenæum* cum *S. Tb.* 3. p. q. 46. a. 9. ad 4. "Dicendum CHRISTUM non in senili, sed potius in juvenili ætate mori voluisse propter tria &c." Si scire velis lege eum. Vel quod

verba *Irenæi* objecta sint referenda ad ipsius verba mediatè antecedentia : 30. annorum ætas primæ indolis est juvenis, & extenditur usque ad 40. annum... quam habens Dominus noster docebat, & tunc ille S. Pater cum aliis convenit. Ad *Eusebium*

R. Cum *Gravesonio* hîc juxta peritissimos hujus temporis Chronologos, mendum esse circa annum Olympiadis, & loco quarto deberet legi: primo; quia annus 29. Æræ vulgaris incidit juxta omnes in annum primum & non in annum quartum Olymp. 202., quem errorem, aut certè majorem adversarii debent admittere in textu *Pblegontis*, qui annum mortis CHRISTI ponunt anno 33. Æræ vulgaris, & 37. CHRISTI, quia annus 33. Æræ vulgaris & CHRISTI 37. non incidit in annum 4. Olympiadis 202., sed in annum 1. Olympiadis 203., & sic illi tunc debent duplicem errorem admittere in textu illo tam circa annum Olympiadis, & circa ipsam Olympiadem. Dein quantum ad *Leonardum Coquæum*, illud ab ipso non assertivè esse dictum, ut constat ex ipsius textu, & quid dictum *Eusebii* & *Leonardi Coquæi* valet, contra tot SS. PP. citatos?

Dices 2. juxta tabulas Astronomicas non annus 29., sed 33 Æræ vulgaris incidit in feriam sextam seu diem veneris, quo CHRISTUS mortuus est.

R. Cum eodem *Gravesonio* hîc, tabulas Astronomicas Judæorum non esse correctas, & rejectis istis incertis, ac implexis Mathematicorum Astronomicis observationibus, antiquæ SS. PP. traditioni adhærendum esse.

Dices 3. *Petrus* & *Paulus* juxta antiquam traditionem fuerunt Martyrio affecti anno 14. *Neronis*, anno 67. Æræ vulgaris, à morte CHRISTI 34.: ergo CHRISTUS mortuus est anno 33. Æræ vulgaris.

R. Cum SS. PP. *Hier.*, *Chryst.*, *Beda*, *Rabano*, *Nicephoro* & aliis apud *Baronium* ad annum CHRISTI 67. citatis inter CHRISTI mortem & Apo-

stolorum *Petri & Pauli* non solum 34., sed 37. annos effluxisse, quia CHRISTUS passus est anno 29. *Æræ vulgaris*, & SS. Apostoli occisi sunt die 29. Julii anni 66. *Æræ vulgaris*.

Pet. 295. An ex Prophetia *Dan. 9. v. 24.* efficaciter probetur mors CHRISTI Domini Salvatoris nostri, ac veri Messiae?

R. Affirm. id contra perfidos Judæos efficaciter probando ex *Dan. 9. v. 24.* Prophetiâ: *LXX. hebdomades abbreviatæ sunt* (definitæ sunt) *super Populum tuum & super Urbem Sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, (hæc Danielis & aliorum Prophetarum) & ungatur Sanctus Sanctorum.* (CHRISTUS qui dicitur Unctus.) Scito ergo, & animadvertite: ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur *Jerusalem*, usque ad CHRISTUM ducem, hebdomades 7., & hebdomades 62. erunt, & rursus ædificabitur platea, & muri in angustia temporum. (Sensus est: à tempore, quo data fuerit Judæis facultas reædificandi *Jerusalem*, fluent 69. hebdomadæ, usque ad CHRISTI ducatum seu Baptismum.) Et post hebdomades 62. occidetur CHRISTUS, & non erit ejus populus qui eum negaturus est. (Ly 62. debet jungi cum 7., & occiso CHRISTO, Judæi, utpotè Deicidæ, amplius Dei Populus non erunt.) Et Civitatem, & Sanctuarium dissipabit Populus cum duce venturo, & fines ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in medio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium: (CHRISTUS Testamentum novum confirmabit, & moriente CHRISTO velum Templi scissum est) & erit in Templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem, & finem perseverabit desolatio. Atqui ab illo tempore, quo reædificata fuit *Jerusalem* usque ad CHRISTI

Occisionem modò diu effluxerunt illæ 69. hebdomadæ cum dimidiâ, quia juxta S. Scriptutam illæ hebdomadæ vel fuerunt dierum vel annorum, cum in S. Scriptura tantum fiat mentio de hebdomadibus dierum, *Lev. 23. v. 15. Numerabis ergo ab altero die Sabbatbi, in quo obtulistis manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas, usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est, quinquaginta dies.* Vel annorum *Lev. 25. v. 8. Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos 49.* Ergo his finitis 69. hebdomadibus facientibus 483. annos, CHRISTUS baptizatus est, & tribus annis post mortuus, ac omnia contigerunt, quæ in illa Prophetia *Danielis* prædicta sunt, ut latius diximus ad cap. 9. *Danielis*. Certum enim est, à morte CHRISTI Prophetas omninò in Synagoga cessasse, *Jerusalem*, & Sanctuarium CHRISTO mortuo sub Imperatoribus *Vespasiano*, & *Tito* fuisse funditus dissipatum, ab eo tempore hostiam & sacrificium defecisse, cum essent sine Patria, sine Templo, & sine Sacerdote, quæ desolatio perseverabit usque ad finem mundi. Undè concludo cum *S. Aug. Epist. 80. ad Eusychium* de hac *Danielis* Prophetiâ loquente: "Contendat quantum, potest, & ostendat, si potest, primo adventu Domini non fuisse completam, contra tot expositores divinatorum eloquiorum, qui hanc non solum computatione temporum, verum etiam rebus ipsis completam fuisse demonstrant."

Pet. 296. à quo Rege LXX. hebdomadum initium sit sumendum?

R. Cum SS. PP. *Hier. in cap. 9. Dan.* "à 20. anno Artaxerxis Regis usque ad CHRISTUM, complentur hebdomadæ 70. juxta Lunarem Hebræorum supputationem, qui menses non juxta solis, sed juxta Lunæ cursum numerant." Et *S. Tb. in cap. 9. Dan.* "Ab exitu sermonis ut reæ-

„ dificetur Hierufalem, id eft, 20. anno Artaxer-
 „ xis, à quo data eft licentia reædificandi Jerufa-
 „ lem.” Et *Julio Africano* vol. 5. temporum. Si
 enim velimus illas 70. hebdomadas computare juxta
 curfum folis inveniemus initium harum 70. hebdo-
 madarum fumendum eſſe ab anno 7. *Artaxerxis*
Longimani, quia in anno Solari ſunt undecim dies
 plus quam in anno Lunari, qui 11. dies multiplicati
 per 490. annos, efficient facile 13. annos plus juxta
 curfum Solarem quam juxta curfum Lunarem, &
 ſic in ſubſtantia idem eſt dicere, initium LXX. heb-
 domadam juxta curfum Lunæ ſumitur ab anno 20.
Artaxerxis, & dicere: initium LXX. hebdomadam,
 juxta curfum Solis ſumitur ab anno 7. *Artaxerxis*:
 deindè utrumque habet fundamentum in S. Scrip-
 tura; quia facultas reædificandi Templum & Civi-
 tatem *Jeruſalem* fuit data anno 7. *Artaxerxis*, ut 1.
Eſdræ 7. v. 6. narratur, *Artaxerxem* anno 7. regni
 ſui dediffe *Eſdræ* omnem petitionem ejus. Et v. 18.
 dixiſſe: *juxta voluntatem Dei veſtri facite*. Et ea-
 dem facultas fuit data anno 20. *Artaxerxis* *Nebe-*
miae, 2. *Eſdræ* 2. v. 5. & ſequentibus v. v.

Pet. 297. Quandonam velum Templi ſciſſum ſit.
 v. 51.?

R. Cum S. *Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 19.
 „ Emiſit ſpiritum, continuò ſubjecit (Matthæus)
 „ ecce velum Templi ſciſſum eſt, ſatis expreſſit
 „ tunc eſſe ſciſſum, cum Jeſus emiſiſſet ſpiritum.”

Dices: *Lucas* cap. 23. v. 45. narrat velum Tem-
 pli ſciſſum ante CHRISTI mortem, ergo eſt contra-
 dictio inter illos.

R. Cum S. *Aug.* loc. cit. Nullam eſſe contra-
 dictionem inter illos Evangeliſtas, quia „ Lucas
 „ id per anticipationem narravit.”

Pet. 298. Quale velum ſciſſum ſit, & quare?

R. Cum S. *Hier.* Epist. 150. q. 8. „ Mihi vide-
 „ tur in Paſſione Domini illud velum eſſe ſciſſum
 „ quod in Tabernaculo, & in Templo foris poſi-

„ tum fuerat , & appellabatur exterius. ” Eadem
habet S. Tb. in cap. 27. *Matt.*

R. Ad secundum cum S. Tb. 3. p. q. 44. a. 4. ad 3.
„ Divisum est velum , ad ostendendum referatio-
„ nem mysteriorum legis. Aperta sunt monumen-
„ ta , ad ostendendum quod per ejus mortem , mor-
„ tuis vita daretur. Terra mota est , & petra scissæ
„ sunt , ad ostendendum quod lapidea hominum
„ corda per ejus passionem emollirentur , & quod
„ totus mundus virtute passionis ejus erat in me-
„ lius commutandus. ”

Pet. 299. An terræ motus fuerit universalis?

R. Affirm. cum *Eusebio* in suo chron. ad annum
CHRISTI 33. ” Bithynia terræ motu concussa , & in
„ urbe Nicæna ædes plurimæ corruerunt. ” Si ibi,
ergo & alibi.

Pet. 300. An Corpora Sanctorum , quæ surrexe-
runt , viva postea manferint ?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 53. a. 3. ad 2. ” De illis
„ qui resurrexerunt cum CHRISTO , duplex est opi-
„ nio : quidam enim asserunt , quod redierunt ad
„ vitam tanquam non iterum morituri : quoniam
„ magis illis esset tormentum , si iterum moreren-
„ tur , quam si non resurgerent. Et secundum hoc
„ intelligendum erit , sicut Hier. dicit super Matt.
„ 27. cap. quod non ante resurrexerunt , quam re-
„ surgeret Dominus : unde & Evangelista dicit ,
„ quod exeuntes de monumentis , post resurrectio-
„ nem ejus venerunt in S. Civitatem , & apparue-
„ runt multis. Sed Aug. in Epist. 99. ad Evodium
„ hanc opinionem commemorans dicit , scio qui-
„ busdam videri morte Domini CHRISTI jam talem
„ resurrectionem præstitam justis , qualis nobis in
„ fine promittitur. Qui si non iterum repositis
„ corporibus dormierunt , videndum est quomodo
„ intelligatur CHRISTUS primogenitus à mortuis ,
„ si eum in illa resurrectione tot præcesserint.
„ Quod si respondetur hoc esse dictum per anti-

„ cipationem , ut monumenta illo terræ motu
 „ aperta intelligantur, cum CHRISTUS in cruce pen-
 „ deret, resurrexisse autem justorum corpora non
 „ tunc, sed cum ille prior resurrexisset : illud ad-
 „ huc restat quod moveat, quomodo Petrus non
 „ de David, sed de CHRISTO asseruit fuisse præ-
 „ dictum, carnem ejus non vidisse corruptionem,
 „ per hoc quod apud eos erat monumentum Da-
 „ vid : & sic illos non convincebat, si corpus
 „ David ibi jam non erat (*Act. 2. v. 27.*) quia etsi
 „ ante in recenti sua morte resurrexisset, nec caro
 „ ejus vidisset corruptionem, posset nihilominus
 „ illud monumentum manere. Durum autem vide-
 „ tur, ut David non fuerit in illa resurrectione
 „ Justorum, si eis jam æterna donata est, cujus
 „ CHRISTUS ex semine commendatur. Periclitabi-
 „ tur etiam illud quod ad *Heb. 11. v. 39.* de Justis
 „ antiquis dicitur, ne sine nobis consummarentur,
 „ si jam in illa resurrectionis incorruptione consti-
 „ tuti sunt, quæ nobis perficiendis in fine promit-
 „ titur. Sic ergo *Aug. loc. cit.* sentire videtur,
 „ quod resurrexerint iterum morituri. Ad quod etiam
 „ videtur pertinere quod *Hier.* dicit super *Matth.*
 „ hic : Quod sicut Lazarus resurrexit, sic & multa
 „ Corpora Sanctorum resurrexerunt, ut Dominum
 „ ostenderent resurgentem. Quamvis hoc in Ser-
 „ mone de Assumptione sub dubio relinquat,
 „ rationes tamen Augustini multò efficaciores vi-
 „ dentur.”

Dices : *S. Tb.* in cap. 27. *Matt.* ait : ” De istis
 „ potest dici, quod resurrexerunt non iterum mo-
 „ rituri. &c.” Eadem habet in *Catena aurea* hic.
 R. *S. Tb.* id non absolute ibidem dicere, cum
 dicat : *Potest dici, secundum Hier.*, juxta *Remi-
 gium* & similia ; sed tamen magis inclinat in *Aug.*
 sententiam cum loc. cit. addat, relatis diversis
 sententiis : *Rationes Aug. multò efficaciores vi-
 dentur.*

Pet. 301. An illa *Maria Jacobi* *ψ. 56.* fuerit *MARIA* Mater *JESU*, cū *Joan. 19. ψ. 25.* dicatur: *Stabant juxta Crucem JESU Mater ejus?* & quare non?

R. Neg. cum *S. Th. 3. p. q. 28. a. 3. ad 6.* "Ma-
ria, quæ dicitur *Jacobi* & *Joseph* Mater, non
intelligitur esse Mater Domini: quæ in Evange-
lio non consuevit nominari, nisi cum cognomi-
natione hujus dignitatis, quod sit Mater *JESU*.
Hæc autem *Maria* esse intelligitur uxor *Alphæi*:
cujus filius est *Jacobus minor*, qui dictus est fra-
ter Domini." Nec id potest dici, quia sequere-
tur *MARIAM JESU* Matrem non permanfisse Virgi-
nem, quod nullatenus dici potest, ut suprà osten-
dimus *pet. 17.*: tamen hæc fuit Mater *JESU*, *Joan. 19. ψ. 25.*

Pet. 302. An *CHRISTUS* fuerit per tres dies in corde terræ *ψ. 63.* *Post tres dies resurgam?* ac explica mihi hæc verba?

R. Cum *S. Th. 3. p. q. 53. a. 2. ad 3.* "CHRI-
stus resurrexit circa diluculum, illufcescente
jam die... mortuus est advesperante jam die, &
recedente in tenebras... & tamen dicitur tertiâ
die resurrexisse, accipiendo diem pro die naturali,
qui continet spatium 24. horarum. Et sicut dicit
Aug, in lib. 4. de Trin. cap. 6. Nox usque ad
diluculum, quo Domini resurrectio declatata
est, ad tertium pertinet diem... Nunc autem
cum diluculo surrexerit, potest dici quod tertiâ
die surrexerit, etiam accipiendo diem artificialem,
quæ causatur ex præsentia solis, quia jam sol
incipiebat aërem illustrare." Illa enim synecdo-
chicè sunt intelligenda partem pro toto, & illud spa-
tium quod die veneris supererat ante solis occasum
ad primum diem pertinet, & quod supererat usque ad
mediam noctem, ad primam noctem pertinet: spa-
tium verò ab hora 12. nocturna diei Sabbathi us-
que ad aliam horam 12. nocturnam, efficit inte-

grum diem & integram noctem : dein spatium ab hora 12. noctis diei Dominicæ usque ad solis ortum continet tertiam noctem, & sole jam orto illud instans quo Dominus resurrexit pertinet ad tertium diem.

Pet. 303. Quo tempore Mulieres venerint ad sepulchrum cap. 28. *ψ. 1. Vespere autem Sabbathi, quæ lucefcit in prima Sabbathi, venit Maria Magd., & altera Maria, videre sepulchrum? & explica illa verba?*

R. Cum *S. Hier.* Epist. 150. ad *Hedibiam*, quod per ly : *prima Sabbathi* intelligi debeat : " Prima dies,, post Sabbathum, " quæ est nostra Dominica, & juxta Hebræos & nos prima dies hebdomadæ. Sic secunda Sabbathi, est dies secunda post Sabbathum, five feria secunda, ac Lunæ dies : & sic consequenter. Et juxta *S. Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 24. per : *vespere autem Sabbathi*, intellige noctem, ita ut sensus sit : Nocte Sabbathi jam deficiente, ac lucefciente die Dominicâ, en verba *Aug.* : " Sic itaque dictum est, vespere Sabbathi, ac si,, diceretur, nocte Sabbathi, id est, nocte quæ,, sequitur diem Sabbathi : quod ipsa verba ejus,, satis indicant. Sic enim ait : vespere autem Sabbathi, quæ lucefcit in prima Sabbathi; quod,, fieri non potest, si tantummodò primam noctis,, particulam, id est solùm initium noctis intellexerimus dicto vespere significatam : neque enim,, ipsum initium lucefcit in prima Sabbathi, sed,, ipsa nox quæ luce incipit terminari. Nam terminus primæ partis noctis, secundæ partis initium est; lux autem terminus totius noctis est;,, undè non potest dici vesper lucefcens in prima,, Sabbathi, nisi nomine vesperi nox ipsa intelligatur, quam lux terminat. "

Dices : quomodò *Marcus* cap. 16. *ψ. 2.* dicit : *Mulieres venisse ad sepulchrum, orto jam Sole, Luca* dicente cap. 24. *ψ. 1. Valdè diluculo, &*

Joanne 20. v. 1. Cum adhuc tenebræ essent?

R. Cum eodem S. *Aug.* loc. cit. " Quod Lucas
,, dicit, valdè diluculo, & Joannes, Manè, cùm
,, adhuc tenebræ essent, hoc intelligitur Marcus
,, dicere, valdè Manè, oriente jam Sole; id est,
,, cùm Cœlum ab orientis parte albesceret, quod
,, fit utique Solis orientis vicinitate: ejus enim est
,, ille fulgor, qui nomine Auroræ appellari solet.
,, Ideò non repugnat illi qui ait: cùm adhuc te-
,, nebræ essent. Die quippè surgente, aliquæ re-
,, liquiæ tenebrarum tantò magis extenuantur,
,, quantò magis oritur lux. Nec sic accipiendum
,, est quod ait: valdè Manè, tanquam Sol ipse
,, videretur jam super terras: sed ... Sole jam
,, oriente, id est ortu suo jam Cœlum illuminare
,, incipiente." S. *Tb.* in cap. 16. *Marc.* in *Catena*
aurea idem habet.

Pet. 304. Quomodò verificari possit locis citatis
Joannem unam Mulierem tantùm *Mariam Magd.*
posuisse, *Matthæum* duas, *Marcum* tres, & *Lu-*
cam plures Mulieres ad monumentum venientes?

R. Cum eodem S. *Aug.* loc. cit. *Mariam Magd.*
ab initio venisse cum aliis Mulieribus ab Evange-
listis citatis: sed sicut *Matthæus* tantùm duas citat
Mulieres, ita *Joannes* tantùm citat unam *Mariam*
Magd., quia ipsa plus cæteris CHRISTUM dili-
gebat.

Pet. 305. An, v. 2. *Angelus ... revolvit lapidem,*
& *sedebat super eum.* Locus ille non sit contra-
rius aliis Evangelistis, cum apud *Marcum* intus
Angelus describatur visus, & rursus ab istis unus,
à *Joanne* duo sedentes, à *Luca* verò duo stantes
describantur?

R. Cum S. *Tb.* 3. p. q. 55. a. 6. ad 5. " Sicut *Aug.*
,, dicit in libro 3. de conf. Evang. cap. 24. possu-
,, mus intelligere unum Angelum, visum à Mu-
,, lieribus, secundùm Matt. & Marc. ut eas ingres-
,, sas in monumentum accipiamus: in aliquod sci-

„ licet spatium ... atque ibi vidisse Angelum seden-
 „ tem à dextris : quod dicit Marcus. Deindè
 „ dum introspicerent locum in quo jacuerat cor-
 „ pus Domini, visos ab eis alios duos Angelos,
 „ primò quidem sedentes (ut dicit Joan.) & po-
 „ steà eos surrexisse, ut stantes viderentur, ut di-
 „ cit Lucas.”

Pet. 306. An versus 8. *Mulieres exierunt de mo-
 numento ... & ecce JESUS occurrit illis, dicens :
 avete.* Non sit contrarius Joanni dicenti JESUM
 apparuisse *Mariæ Magd.* in horto, propè sepul-
 chrum?

R. Neg. cum *S. Aug.* loc. cit. ” Maria tunc
 „ egressa est à monumento : hoc est, ab illo loco,
 „ ubi erat horti spatium ante lapidem effossus. Et
 „ cum illa aliæ, quas secundum Marcum invase-
 „ rat tremor & pavor, & tunc apparuit illis di-
 „ cens : avete.”

Pet. 307. Si juxta *Matthæum, Marcum, &
 Lucam* Angeli dixerint Mulieribus Dominum sur-
 rexisse, quomodò *Joan.* 20. v. 13. potuerit *Ma-
 ria Magd.* dicere Angelis : *Tulerunt Dominum
 meum, & nescio ubi posuerunt eum.* Et v. 15. *Si
 tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum; &
 ego eum tollam?*

R. Cum eodem *S. Aug.* Angelum Mulieribus
 dixisse Dominum resurrexisse, sed tunc *Maria*
 stabat *foris plorans* ante faxei sepulchi locum, quem
 Mulieres aliæ ingressæ fuerant; ac etsi Angeli verba
 ad Mulieres dicta aliquo modo audierit, tamen ob
 distantiam loci, & cordis amaram tristitiam, non
 ità articulatè audivit, ut intelligeret. Undè non est
 mirum quòd post hæc dixerit : *Tulerunt Dominum
 meum. &c.*

Pet. 308. An verba illa v. 9. *Tenuerunt pedes
 ejus* non sint contraria *Joan.* 20. v. 17. *Noli me
 tangere?*

R. Neg. cum *S. Th.* 3. p. q. 55. a. 6. ad 3. ” Sicut

„ Chryst. dicit hom. 85. in Joan., volebat hæc
„ Mulier adhuc cum CHRISTO conversari, sicut &
„ ante passionem (immorando ad pedes Domini)
„ & præ gaudio nihil magni cogitabat: quamvis
„ caro CHRISTI multò melior facta fuerit resur-
„ gendo. Et ideò dixit, nondum ascendi ad
„ Patrem meum: quasi dicat, non æstimes me
„ jam terrenam vitam agere.” Sed vade citò an-
nuntia Discipulis meis me surrexisse.

Pet. 309. An CHRISTUS post resurrectionem suam
primò apparuerit MARIE Matri suæ?

R. Affirm. cum *S. Amb.* lib. 3. de Virginibus:
„ Vidit MARIA resurrectionem Domini, & prima
„ vidit, & credidit: vidit & Maria Magd., quam-
„ vis adhuc ista nutaret.” Et *S. Aug.* lib. 3. de
conf. Evang. cap. 25., & *Rupert.* lib. 7. de Divinis
Offic. cap. 25.

Dices: *Marcus* 16. v. 9. dicit: *Apparuit primò
Mariæ Magd.*

R. Cum *S. Ruberto* loc. cit. ” Solos nominare
„ ad Evangelistas pertinuit, quos CHRISTI resur-
„ rectionem nunciare decuit. Numquid illam, sci-
„ licet Matrem, nunciare decebat, ut verba ejus
„ tamquam deliramenta viderentur.” Ergo tantum
agit *Marcus* de apparitionibus apud Evangelistas
relatis.

Pet. 310. Quot sint apparitiones Evangelicæ,
seu in Evangelio expressæ, & dicas quibus fuerint
factæ, & quo ordine?

R. Cum *S. Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 25.
„ Invenimus itaque apud quatuor Evangelistas de-
„ cies commemoratum, Dominum visum esse ab
„ hominibus post resurrectionem. Semel ad monu-
„ mentum Mulieribus. Iterum eisdem regredientibus
„ à monumento in itinere. Tertiò Petro. Quartò
„ duobus euntibus in castellum. Quintò pluribus
„ in Jerusalem ubi non erat Thomas. Sextò ubi
„ eum vidit Thomas. Septimò ad mare Tiberiadis.

„ Octavò in monte Galilææ secundùm Matthæum.
 „ Nonò quod dicit Marcus: novissimè recumben-
 „ tibus, quia jam non erant in terra cum illo con-
 „ vivaturi. Decimò in ipso die, non jam in terra,
 „ sed elevatum in nube, cùm Cœlum ascenderet,
 „ quod Marcus & Lucas commemorant.” Et *S. Tb.* 3. p. q. 55. a. 3. ad 3., & in cap. 28. *Matth.*

Pet. 311. Proba mihi primam Evangelicam apparitionem factam fuisse *Mariæ Magd.*?

R. Id probando ex verbis *Marci* 16. v. 9. *Apparuit primò Mariæ Magd.*

Dices: juxta *Matthæum* cap. 28. v. 8. *Maria Magd.* non vidit Dominum nisi cum aliis Mulieribus, quia de Mulieribus ait: *Exierunt citò de monumento... & ecce JESUS occurrit illis, dicens: avete.*

R. Cum *S. Tb.* in cap. 20. *Joan.* lect. 3. de *Maria Magd.* dicente: ” In hoc itinere bis vidit
 „ CHRISTUM, primò quidem in horto, quandò
 „ existimavit eum hortulanum (ut *Marcus* habet)
 „ ...secundò in via, quandò currebat cum aliis
 „ annuntiare Discipulis.” Ex quibus patet secundam fuisse factam Mulieribus.

Pet. 312. Ostende tertiam apparitionem factam *D. Petro*?

R. Cum *S. Aug.* loc. cit. ” Omnium virorum
 „ primò apparuisse intelligitur Petro... probabiliter
 „ tamen creditur postquam Petro apparuit, deinde
 „ apparuisse istis duobus, quorum unus erat Cleo-
 „ phas.” Et clariùs *S. Tb.* in cap. 28. *Matth.* ait:
 „ Quinquies ipso die resurrectionis. Primò Mariæ
 „ Magd., ut *Joan.* 20. Secundò his duabus, de
 „ quibus tangit hic Matthæus, scilicet Mariæ
 „ Magd.: & alteri Mariæ. Tertiò apparuit Petro...
 „ Quartò duobus Discipulis euntibus in Emmaus.
 „ Quintò quandò omnibus Discipulis apparuit,
 „ excepto Thoma.” Dein id probatur ex *S. Scriptura*: apparuit *Petro* post factam apparitionem fe-

cundam Mulieribus, quia *Marc.* 16. *ψ.* 7. dicitur: *Ite, & dicite Discipulis, & Petro.* Aliàs Angelus Mulieres non misisset ad *Petrum*, si modò *Petro* facta fuisset apparitio. Dein facta fuit ante illam, quæ facta fuit duobus Discipulis euntibus in *Emmaus*, quia ipsis tantùm apparuit vespere *Luc.* 24. *ψ.* 29., & ipsis redeuntibus *Jerusalem* audierunt ab Apostolis: *apparuit Simoni.*

Dices 1. *CHRISTUS* primò omnium apparuit *Petro* 1. ad *Cor.* 15. *ψ.* 4. *CHRISTUS resurrexit tertiâ die secundùm scripturas, & quia visus est Cephæ, & post hoc undecim.*

R. *S. Paulum* ibidem non observasse ordinem apparitionum, ut ex dictis constat: sed tantùm posuisse aliquas apparitiones.

Dices 2. juxta *S. Tb.* tertia fuit facta duobus Discipulis, & quarta *D. Petro*, sic ait in cap. 20 *Joan.* lect. 4. "Tertiò verò apparuit duobus Discipulis,, ipso die euntibus in *Emmaus*, *Lucæ* ult. Quartò,, autem *Simoni Petro.*"

R. Cum eodem *S. Tb.*, illum id non positivè determinare, cùm post objecta verba subjungat: sed quandò, & quomodò, & ubi non exprimitur, nisi tantùm quod apparuit *Lucæ* ult.: *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.* Maximè cùm in cap. 28. *Matt.* contrarium ponat, ut vidimus.

Pet. 313. Ostendas quartam apparitionem factam duobus Discipulis?

R. Id constare ex dictis *SS. Aug. & Tb.* propter relata verba *Luc.* 24. *ψ.* 13., & *Marc.* 16. *ψ.* 12.

Pet. 314. Undè probes quintam apparitionem factam 10. Apostolis?

R. Prætermisissis *SS. Aug. & Tb.* adductis auctoritatibus, id constare ex *Luca*, & *Joanne*, quia postquam cap. 24. *ψ.* 38. *Lucas* narrasset duos Discipulos ipsa die resurrectionis rediisse in *Jerusalem*, & visa narrasse Apostolis, *Joannes* 20. *ψ.* 19. addit his loquentibus *Jesum* stetit in medio eo um.

Pet. 315. Ubinam quinque illæ apparitiones fuerint factæ, & ubinam cæteræ quinque, ac etiam quo tempore?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 55. a. 3. ad 3. " In Evangelio non legitur, quod post primum diem eis apparuerit nisi quinquies; ut enim Aug. dicit in lib. 3. de conf. Evang. cap. 25. post primas quinque apparitiones. (Factas primo die resurrectionis de quibus, jam supra actum est.) Sextò eis apparuit ubi vidit eum Thomas. (Quæ sex apparitiones vel in, vel juxta *Jerusalem* contigerunt, ut ex Evangelistis manifestè constat.) Septimò ad mare Tiberiadis in captione piscium. Octavò in monte Galilææ secundum Matthæum. Nonò, quod dicit Marcus novissimè recumbentibus: quia jam non erant in terra cum illo convivaturi. Decimò in ipso die Ascensionis, non jam in terra: sed elevatus in nube, cum in Cælum ascenderet. (Et ad 4. ait:) Est verior solutio, quod prius in *Jerusalem* latitantibus semel aut bis visus est ad eorum consolationem: in Galilæa verò non clam... sed cum multa potestate. (Et in cap. 21. *Joan.* lect. 2.) Quia prima die apparuit ipso die resurrectionis, secunda die in octava ipsius resurrectionis, supra 20. *Joan.* & post octo dies: & tertia die apparuit his. Vel dicendum, quod etiam referendo ad vices, salvatur veritas dicti: quia non loquitur quod multis Discipulis simul apparuit congregatis, nisi primò de serò, cum fores essent clausæ &c., & secundò post dies octo quandò Discipuli erant congregati, & tertiò hìc. "

Dices I. sexta apparitio hæc est, in qua *CHRISTUS Thomæ* manus, & latus ostendit, atqui id fuit factum in illa apparitione *Matt.*, quæ contingit in *Galilæa*, de qua hìc dicit *S. Hier.*: *Tunc manifestius ostenditur Thomæ & latus lanceâ vulneratum, & manus fixas demonstrat clavis.*

R. Juxta *S. Hier.* id bis fuisse factum : in sexta apparitione *Joan.* 20. inter privatos parietes & clauso ostio, & in 7. apparitione *Matt.* 28. mediâ luce, in monte, & coram pluribus, ideòque benè de illa loquens ait *S. Hier.* *Tunc manifestius ostenditur.*

Dices 2. illa apparitio *Marci*, quæ juxta vos est nona, debet esse ultima, quia cap. 16. v. 14. de illa ait *Marcus* : *Novissimè.*

R. Cum SS. PP. *Aug.* & *Thoma* illam *Marci* esse Novissimam seu ultimam in terris existente CHRISTO factam, quia decima, de qua *Marc.* 16. v. 19., & *Luc.* 24. v. 50. factâ, in die Ascensionis, quia modò JESUS erat in aëre sive in nube elevatus.

Pet. 316. An præter 10. has apparitiones, sint aliæ admittendæ?

R. Affirm. cum Apost. *Paulo* 1. ad *Cor.* 15. v. 7. *Visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus, novissimè autem omnium tamquam abortivo visus est mihi.*

Pet. 317. Quandònam CHRISTO data sit *omnis potestas in Cælo, & in terra* v. 18. an post, vel ante resurrectionem ejus?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 13. a. 1. ad 1. " Homo ,, accepit ex tempore omnipotentiam, quam Fi- ,, lius Dei habuit ab æterno, per ipsam unionem ,, personæ : ex qua factum est, ut sicut homo di- ,, citur Deus, ità dicatur omnipotens. Non quasi ,, sit alia omnipotentia hominis, quam Filii Dei, ,, sicut nec alia Deitas, sed eo quod est una per- ,, sona Dei & Hominis. (Et a. 2. ad 1. addit) ,, Quamvis hoc ante resurrectionem innotuerit An- ,, gelis, post resurrectionem tamen innotuit omni- ,, bus hominibus ; ut Remigius dicit, tunc autem ,, dicuntur res fieri, quandò innotescunt : & ideò ,, post resurrectionem dicit Dominus sibi datam ,, omnem potestatem in Cælo & in terra."

EXAMEN SECUNDUM

I N

EVANGELIUM

S. MARCI.

PEt. proœmialis da mihi compendium *Evangelii S. Marci*?

R. Cum *S. Hier.* præf. in *Marcum*: "Marcus
 „ ... initium Evangelii sui de vocibus Prophetarum
 „ præsumens, præcursores CHRISTI Joannem,
 „ Malachiæ, id est, Angeli testimonio compro-
 „ bans, Verbum Caro factum, voce Isaïæ desig-
 „ nans, principium Evangelicæ prædicationis in-
 „ stituit ... undè totus in primis à perfectione
 „ CHRISTI ætatis prædicare inchoat: nec laborat
 „ in nativitate infantuli, qui loquitur de perfectione
 „ Filii Dei. Sed & jejunium numeri legalis, repul-
 „ sam diaboli, ministerium Angelorum proferens,
 „ magna in brevi comprehendit ... CHRISTUS de
 „ quo loquitur, Homo nascendo, Vitulus mo-
 „ riendo, Leo surgendo, Aquila est ascendendo."
 Et sic breviter acta CHRISTI à Baptismate inchoan-
 do tractat. Et juxta *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang.
 cap. 2. *Marcus* est abbreviator *Matthæi*, cum *Joan-*
ne habet pauca, cum *Luca* pauciora, cum *Matthæo*
 plurima, non tamen eo ordine, etsi brevior sit, &
 in doctrinis recensendis parcissimus.

Pet. 1. An *Marcus* cap. 1. v. 2. dicendo: *Scriptum est in Isaïa Propheta: Ecce ego mitto &c.*
 rectè citet *Isaïam*, cum illa verba non habeantur

In *Isaïa* sed apud *Malachiam* cap. 3. v. 1. *Ecce ego mitto Angelum meum &c.*

R. Cum S. Tb. in Catena aurea hîc: " Chryst.
 „ in Marc. hom. 1. potest autem dici, quod falsi-
 „ tas est scriptoris. Vel aliter dicitur, quod duas
 „ prophetias in diversis locis dictas à duobus Pro-
 „ phetis, in unum congregans posuit. In *Isaïa* enim
 „ Propheta (cap. 40. v. 3.) post *Ezechiae* descri-
 „ bitur historiam: vox clamantis in deserto. In
 „ *Malachia* verò: ecce mitto Angelum meum.
 „ Secundus igitur Evangelista duas prophetias po-
 „ suit ut ab *Isaïa* dictas, & ad unam lectionem
 „ hoc referens, tacens verò à quo dicatur."

Pet. 2. Quare potius *Marcus* exprimat nomen *Isaïae*, quam *Malachiae*?

R. Cum *Menochio* hîc: quia in verbis illis *Isaïae*:
vox clamantis in deserto, tota vis probationis con-
 sistebat. Probare enim volebat *Marcus* CHRISTI
 prædicationem tale habuisse initium, quale Pro-
 phetæ venturi *Messiae* prædicationem habituram,
 prædixerant: ad hoc autem verba illa faciebant,
 nam *vox clamantis in deserto*, initium fuit Evan-
 gelii.

Pet. 3. An dæmon perfectè cognoverit CHRI-
 STUM esse Filium Dei, v. 24. *Scio qui sis, Sanctus*
Dei. Et v. 34. *Dæmonia... sciebant eum?*

R. Neg. cum S. Tb. 1. p. q. 64. a. 1. ad 4. " Non
 „ tamen omnes Angeli cognoverunt perfectè ne-
 „ que æqualiter. Undè dæmones, multò minùs,
 „ CHRISTO existente in mundo, perfectè mysterium
 „ Incarnationis cognoverunt. Non enim innotuit
 „ eis, ut Aug. dicit lib. 9. de Civ. Dei cap. 21.,
 „ sicut Angelis Sanctis, qui Verbi participatâ æter-
 „ nitate perfruuntur... si autem perfectè & per cer-
 „ titudinem cognovissent ipsum esse Filium Dei,
 „ & effectum Passionis ejus, numquam Dominum
 „ gloriæ crucifigi procurassent." Ut dicit D. Pau-
 lus 1. Cor. 2. v. 8. *Nemo principum hujus sæculi*

cognovit, si enim cognovissent numquam Dominum gloriæ crucifixissent.

Pet. 4. Si solus Deus potest dimittere peccata, cap. 2. v. 7. Ergo CHRISTUS, vel Sacerdotes id facere non possunt?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 16. a. 11. ad 2. "Filius hominis habet in terra potestatem dimittendi peccata, non virtute humanæ naturæ, sed virtute naturæ divinæ. In qua quidem natura divina consistit potestas dimittendi peccata per auctoritatem: in humana autem natura consistit instrumentaliter, & per ministerium. (Et q. 84. a. 3. ad 3.) Solus Deus per auctoritatem. Et à peccato absolvit, & peccatum remittit. Sacerdotes tamen utrumque faciunt per ministerium: in quantum scilicet verba Sacerdotis in hoc Sacramento instrumentaliter operantur in virtute divina."

Pet. 5. Ubinam legantur verba v. 25. Numquam legistis quid fecerit David, quando necessitatem habuit, & esuriit ipse, & qui cum eo erant. Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar Principe Sacerdotum, & panes propositionis manducavit... & dedit eis, qui cum eo erant?

R. Id haberi 1. Regum 21. v. 6.

Dices: illa verba Marci non habent convenientiam cum verbis S. Scripturæ 1. Reg. 21. v. 6. Quia primò Marc. dicit id contigisse sub Abiathar, & 1. Reg. 21. refertur, contigisse sub Achimelech. Secundò Marcus dicit Panem sanctum dedisse suis sociis ad manducandum, & lib. Reg. dicitur David solus fuisse, nec Panis sanctus à laicis manducari poterat. Tertiò Marcus dicit Davidem intraisse in domum Dei, & tunc necdum ædificata erat domus Dei.

R. Ad primum cum Ven. Beda in cap. 2. Marci: "Quod verò Dominus Abiathar Principem Sacerdotem pro Achimelech (seu Achimelech) appellat nihil habet dissonantiæ. Ambo enim

„ fuerunt illic, cum veniens David, panes petiit,
 „ & accepit, Abimelech videlicet Princeps Sacer-
 „ dotum, & Abiathar filius ejus. Occiso autem
 „ Abimelech à Saùle... fugit Abiathar ad David,
 „ & comes factus est totius exilii ejus. Postea reg-
 „ nante eo, summi Sacerdotii ipse gradum acce-
 „ pit... Abiathar multò majoris excellentiæ, quam
 „ pater suus effectus est, ideòque dignus fuit,
 „ cujus memoriam Dominus, etiam vivente patre,
 „ quasi summi fecerit Sacerdotis.”

R. Ad secundum juxta lib. *Reg. Davidem* so-
 lum non fuisse, quia dicitur: *pueros condixi in*
illum, & illum locum: quibus ibidem existentibus
 dedit Panem sanctum utpotè in necessitate existen-
 tibus; quamvis solus iverit ad illos panes petendum
 ad *Acbimelech*.

R. Ad tertium cum *Tena* lib. 3. Isag. diff. 6.
 sect. 7. quod nomine domûs Dei intelligatur Ta-
 bernaculum, quod erat in civitate Sacerdotali
Nobe.

Pet. 6. Explica mihi *ψ. 4. cap. 3. Licet Sabba-*
this benè facere, an malè? animam salvam facere,
an perdere?

R. Cum *S. Tb.* hic in Catena aurea: ” Hoc est
 „ hominem curare, an non, non quod Deus sum-
 „ me bonus author perditionis nobis esse possit:
 „ sed quod ejus non salvare, scripturæ consuetu-
 „ dine perdere dicitur.”

Pet. 7. An vera fuerit ira in CHRISTO *ψ. 5. Cum*
ira?

R. Sub distinctione cum *S. Tb.* 3. p. q. 15. a. 9. O.
 „ Appetitus vindictæ quandòque est cum peccato,
 „ quandò scilicet aliquis vindictam quærit sibi abs-
 „ que ordine rationis, & sic ira in CHRISTO esse
 „ non potuit: hujusmodi enim dicitur ira per vi-
 „ tium. Quandòque verò talis appetitus est sine
 „ peccato, imò est laudabilis: puta cum aliquis
 „ vindictam appetit secundum ordinem justitiæ;

„ & hoc vocatur ira per zelum. Dicit enim Aug.
 „ super Joan. trac. 10. quod zelo domûs Dei co-
 „ meditur, qui omnia quæ ibi perversa videt,
 „ fatagit emendare, & si emendare non potest,
 „ tollerat, & gemit. Et talis ira fuit in CHRISTO.”

Pet. 8. An tunc tantum *Simoni* imposuerit no-
 men, *Petrus* ψ. 16. vel ante?

R. Cum *S. Tb.* hîc in Catena: ” Aug. de conf.
 „ Evang. lib. 2. cap. 17. Nullus autem putet nunc
 „ accepisse Simonem nomen, ut Petrus vocare-
 „ tur, ne sit contrarium Joanni, qui longè ante
 „ dictum esse illi commemorat: tu vocaberis Ce-
 „ phas, quod interpretatur Petrus. Marcus recapit-
 „ tulando hoc commemorat. Cum enim vellet
 „ nomina 12. Apostolorum numerare, & necesse
 „ haberet Petrum dicere, breviter insinuare vo-
 „ luit, quod non hoc antea vocaret, sed hoc ei
 „ Dominus nomen imposuerit.”

Pet. 9. Quare *Jacobum* & *Joannem* vocaverit
 ψ. 17. *Boanerges: quod est filii tonitruui?*

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. ” Filios Zebedæi, sic
 „ nominat propter hoc, quod magna & clara divi-
 „ nitatis Edicta debebant orbi terræ diffundere.”

Pet. 10. Explica ψ. 21. *Cum audissent sui, exie-
 runt tenere eum: dicebant enim: Quoniam in fu-
 rorem versus est?*

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. ” Quia enim altitudi-
 „ nem sapientiæ quam audiebant, capere non po-
 „ terant, quasi in alieno eum sensu locutum esse
 „ credebant... id est dæmonium habet & furit:
 „ & ideò eum tenere volebant ut incarcerarent,
 „ tanquam dæmoniacum. Et quidem sui hoc vo-
 „ lebant, id est propinqui: fortè compatriotæ ejus
 „ vel fratres ejus. Stulta autem fuit infania, quod
 „ tantorum miraculorum Divinæ Sapientiæ facto-
 „ rem in furiam verti concipiunt.”

Pet. 11. Quid intelligatur cap. 4. ψ. 8. *Afferebat
 unum triginta, unum sexaginta, & unum centum?*

R. Cum S. Hier. hic: " Quod in trigesimo, &
 „ sexagesimo, & centesimo fructu continetur: hoc
 „ est, Lege, & Prophetiâ, & Evangelio."

Pet. 12. Quis sit sensus verborum CHRISTI v.
 26. *Sic est Regnum Dei, quemadmodum si homo*
jaciat sementem in terram, & dormiat, & exur-
gat nocte & die, & semen germinet, & increseat
dum nescit ille?

R. Cum S. Hier. loc. cit. " Regnum Dei Ec-
 „ clesia est, quæ regitur à Deo, & ipsa regit ho-
 „ mines, & contrarias virtutes & vitia calcat: ut
 „ est centurio habens sub se milites. Homo jac-
 „ tans semen, Filius hominis est: semen, verbum
 „ vitæ, terra, corda humana. Dormitatio hominis,
 „ mors est Salvatoris. Exurgit semen nocte & die
 „ post somnum CHRISTI, numerus credentium per
 „ adversa & prospera magis magisque germinabat
 „ in fide, & crevit in opere, dum nescit ille."
 Vel talis est sensus: sic est negotium Ecclesiæ jam
 explicatum, sicut Agricola, qui semen in terram
 spargit, & licet ipse de nocte dormiat, de die vi-
 gilet, & negotiis suis vacet, nec de semine in ter-
 ram sparso cogitet, equidem semen illud germina-
 bit, & crescet.

Pet. 13. Quid significet *legio* cap. 5. v. 9.

R. Cum S. Hier. hic: " Legio, id est, decem
 „ millia; " & additur in textu: *quia multi sumus.*

Pet. 14. An CHRISTUS contraria præceperit v.
 19. dicens: *Annuncia illis quanta tibi Dominus*
fecerit. Et Marci 8. v. 26. & Matt. 9. v. 30. mi-
 raculosè curatis, ut nemini dicerent.

R. Neg. cum S. Th. 3. p. q. 44. a. 3. ad 4. " Su-
 „ per illud Matth. 9. videte ne quis sciat, dicit
 „ Chryst. Non est hoc contrarium, quod hic di-
 „ citur, ei quod alteri dicit, vade & annuncia glo-
 „ riam Dei. Erudit enim nos prohibere eos qui
 „ volunt nos propter nos laudare: si autem ad
 „ Deum gloria refertur, non debemus prohibere,
 „ sed magis injungere, ut hoc fiat."

Pet. 15. Quomodo JESUS Mulieri à profluvio sanguinis curatæ, *ψ. 29. Confestim siccatus est fons sanguinis ejus &c.*, potuerit dicere *ψ. 34. Esto sana à plaga tua*, quasi necdum esset sanata?

R. Cum *Estio* hîc, hæc verba: esto sana à plaga tua, non esse sanantis, sed sanitatem prius datam confirmantis. Ut *Luc. 7. ψ. 47. Remittuntur ei peccata.* Et *ψ. 48.* iterum dixit: *Remittuntur tibi peccata.* Vel dici potest, quod ad ipsum tactum statim siccatus fuerit fons sanguinis, & quod post confessionem hujus Mulieris radix infirmitatis fuerit ablata.

Pet. 16. Quomodo JESUS potuerit dicere *Archisynagogo ψ. 39. Puella non est mortua, sed dormit.* Cum pro priori ei annunciatum esset *ψ. 35.* filiam ipsius esse mortuam?

R. Cum *S. Hier.* hîc: "Utrumque est: mortua, est vobis, mihi dormit."

Pet. 17. Quid intelligatur per: *Talitba cumi ψ. 41.*?

R. Cum ipso *S. Marco* addente interpretationem: *Quod est interpretatum: puella (tibi dico) surge.* Et *S. Hier.* loc. cit. "Talitba cumi, id est, puella surge." Consequenter illa verba: *tibi dico*, à *Marco* explicationis causâ sunt addita, ut ait *S. Hier.* Epist. ad *Pammachium* cap. 3.

Pet. 18. Quo sensu de JESU dicatur cap. 6. *ψ. 5. Non poterat ibi virtutem ullam facere*, & quo in loco id factum sit?

R. Cum *S. Tb. 3.p. q. 43. a. 2. ad 1.* "Hoc quod, dicitur: non poterat ibi ullam virtutem facere, non est referendum ad potentiam absolutam: sed ad id quod potest fieri congruenter: non enim congruum erat, ut inter incredulos operaretur miracula. Undè subditur, & mirabatur, propter incredulitatem eorum: secundum quem modum dicitur *Gen. 18. ψ. 17.* Num celare poterò Abraham quæ gesturus sum? Et cap. 19.

„ *ψ. 22.* Non potero facere quidquam, donec ingrediaris illuc.” Et id factum in *Nazareth* fuit, ut testatur *Menochius*, *Beda*, & alii.

Pet. 19. An *ψ. 7.* *Cœpit eos mittere binos &c.* non sit contrarius *Marc. 3. ψ. 14.* *Ut mitteret eos prædicare &c.*

R. Neg., quia quæ dicit *Marcus* cap. 3. per anticipationem ab illo sunt narrata, cum dicat: *ut mitteret*, non, & misit.

Pet. 20. Dictum *ψ. 8.* *Virgam tantum ... calceatos sandaliis.* Videtur esse contrarium *Matt. 10. ψ. 10.* *Neque calceamenta.* Et *Luc. 9. ψ. 3.* *Neque Virgam.* Et de qua Virga sit locutio?

R. Cum *Estio* hîc *Marcum* loqui de Virga, quam viator assumit causâ sustentandi corpus, velut proficiscentibus necessariam. Et *Matthæus* & *Lucas* loquuntur de Virga, quæ feriendi aut defendendi gratiâ geritur. Dein apud *Matthæum* tantum prohibetur ne gestarent calceamenta duplicia, quia antecedenter dicit: *neque duas tunicas &c.*

Pet. 21. Qualis fuerit hæc unctio *ψ. 13.* *Ungebant oleo multos egros, & sanabant?*

R. Cum *Conc. Trid. sess. 14. cap. 1.* ” Instituta est autem Sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam verè, & propriè Sacramentum novi Testamenti, à CHRISTO Domino nostro apud Marcum quidem insinuatam, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini Fratrem, Fidelibus commendatam, ac promulgatam.” Dein Minister hujus Sacramenti solus est Sacerdos, & tunc temporis Apostoli necdum erant Sacerdotes, ergo hîc non agitur de Sacramento Extremæ Unctionis.

Pet. 22. Quo in loco CHRISTUS multiplicaverit quinque Panes?

R. Cum *S. Marco*, qui narraverat istud de 5. Panibus miraculum *ψ. 45.* dicit: *Præcederent eum*

trans fretum ad Bethsaïdam; ergo CHRISTUS fecit illud miraculum in opposita ripa è regione *Bethsaïdæ* existens, aliàs non debuisset transfretare ut veniret ad *Bethsaïdam*, ut factum fuit narrante *Marco*.

Dices : juxta *Lucam* cap. 9. v. 10. JESUS *secessit in locum desertum*, qui est *Bethsaïda*, ac ibi fecit illos discumbere, & istud miraculum perpetravit.

R. Cum *S. Tb.* hìc : " Nisi fortè intelligendus, „ quod Lucas ait in desertum locum, qui est Bethsaïda, non ipsius intima Civitatis, sed loca deserti ad eam pertinentis esse designata. Marcus autem dicit, ut præcederent eum ad Bethsaïdam; ubi ipsa Civitas notatur."

Pet. 23. Qualia fuerint *Baptismata urceorum, & calicum, & alia similia* cap. 7. v. 4. 8. apud Judæos usitata?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 38. a. 1. ad 3. " Baptismata illa Phariseorum erant inania, utpotè ad „ solam munditiam carnis ordinata." Et cum *Menochio* hìc, *Baptismata calicum*, sunt ablutiones poculorum. *Urceorum*, ligneorum radendo, vel scalpendo. *Æraumentorum*, vasorum æreorum. *Lectorum*, lectorum tricliniariorum, in quibus cibum sumentes discumbebant.

Pet. 24. Si JESUS v. 24. *Ingressus domum neminem voluit scire, & non potuit latere*. Quomodò ergo omnipotens esset?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 13. a. 4. " Sed contra : „ Dicit Aug. in lib. de quæst. V. & N. T. cap. 77. „ Impossibile est, ut Salvatoris voluntas non impleatur : nec potest velle, quod scit fieri non debere. (Et ad I. ex eodem S. Aug. ait:) Quod „ factum est, hoc voluisse dicendus est CHRISTUS. „ Advertendum enim est, quod illud in finibus „ gestum est Gentilium, quibus adhuc tempus „ prædicandi non erat; ultrò tamen venientes ad

„ fidem, non suscipere, invidiæ erat. A suis ergo
 „ noluit prædicari, requiri autem se voluit: & ita
 „ factum est. Vel potest dici, quod hæc voluntas
 „ CHRISTI non fuit de eo, quod per eum fiendum
 „ erat, sed de eo quod erat fiendum per alios:
 „ quod non subiacebat humanæ voluntati ipsius.”

Pet. 25. Quid intelligatur ψ. 31. per: *Medios fines Decapoleos*?

R. Cum S. Tb. hîc:” Decapolis est regio de-
 „ cem urbium trans Jordanem ad orientem contra
 „ Galilæam.” Si enim scire velis nomina illarum
 civitatum lege *Menochium* in cap. 4. *Matt.* ψ. 25.

Pet. 26. JESUS venit in partes *Dalmanutha*, cap.
 8. ψ. 10. Et *Matt.* 15. ψ. ult. dicit: *Venit in fines*
Magedan. Ergò hic videtur manifesta contradictio
 inter *Marcum* & *Matthæum*?

R. Neg. cum S. Tb. hîc:” Non autem dubitan-
 „ dum est eundem locum esse sub utroque no-
 „ mine.”

Pet. 27. Quo sensu cap. 9. ψ. 12. CHRISTUS di-
 cat: *Elias venit*?

R. Cum S. Joanne Chryst. hom. 58. in *Matth.*
 „ Elias jam venisse dicitur in figura Joannis Bap-
 „ tistæ, & venturus est in propria persona, ex-
 „ tremis temporibus.”

Pet. 28. Quanta fuerit fides Patris pueri haben-
 tis spiritum mutum, de quo cap. 9?

R. Cum S. Marco cap. 9. ψ. 21. illam in initio
 satis infirmam fuisse, dicit enim: *Si quid potes, ad-
 juva nos*. Si enim perfectè crederet non diceret,
si quid potes; sed absolute dixisset, *adjuva nos*. Et
 CHRISTUS ψ. 22. dicit: *Si potest credere, omnia*
sunt possible credenti. Postea credidit, dicens ψ.
 23. *Credo*.

Pet. 29. Explica mihi illa verba CHRISTI? *Om-
 nia possible sunt credenti*?

R. Cum *Estio* hîc, non significant credentem
 omnia facere posse, sicut omnia dicuntur Deo esse

possibilia, quia nihil est quod Deus facere non posset: sed sensus est: nihil est tam magnum & arduum quod firma & viva fides apud Deum impetrare non possit. Omnia impetratu possibilia sunt credenti.

Dices: si illa audiens Pater hujus pueri crediderit perfectè, ideòque sanationem Filii sui obtinuerit, quare dicit: *adjuva incredulitatem meam?*

R. Cum eodem, magnus & mirus fidei profectus. Qui paulò ante dubitabat de CHRISTO, modò non dubitat. Quod dicit: *adjuva incredulitatem meam*, simile est illi *Luc. 17. v. 5. Domine, adauge nobis fidem*. Si quid fidei meæ deest, tu quæso illud supple.

Pet. 30. Explica *v. 48. Omnis enim igne salietur, & omnis victima sale salietur?*

R. Cum S. Tb. hìc: "Omnis igne salitur, quia
 „ omnis electus sapientiâ spirituali debet à corrup-
 „ tione concupiscentiæ carnalis expurgari: vel ig-
 „ nis est tribulationis, quo patientia fidelium ut
 „ perfectum opus habere possit exercetur... Et
 „ omnis victima salietur. Hier. hìc: Victima Do-
 „ mini est genus humanum, quod hic ratione sa-
 „ pientiæ salitur, dum corruptio sanguinis, custo-
 „ dia putredinis, & mater vermium, consumetur,
 „ & illic Purgatorio igne examinabitur."

Pet. 31. An ille juvenis cap. 10. *v. 17.* dicens: *Quid faciam ut vitam æternam percipiam*. Sit idem cum illo Legisperito *Luc. 10. v. 25. Legisperitus surrexit tentans illum, & dicens: Magister quid faciendo vitam æternam possidebo? & quare?*

R. Neg. cum S. Basilio hom. 4. contra divites avaros: "Non est idem adolescens cum Legisperito: Legis enim peritus tentator erat; iste verò
 „ salubriter quidem interrogans non finit se persua-
 „ deri." Et S. Chryst. hom. 64. in *Matth.* deindè *Lucas 18. v. 18.* dicit: *Princeps dicens: Magister*

bone, quid faciens vitam æternam possidebo : aliàs bis eandem referret historiam.

Pet. 32. An iste adolescens sit mentitus dicendo
 ¶. 20. *Hæc omnia observavi à juventute mea?*

R. Neg. cum *Ven. Beda* in cap. 10. *Marc.* " Si
 „ mendacii aut simulationis noxâ teneretur reus
 „ adolescens, CHRISTUS intuitus arcanacordis ejus,
 „ eum diligere non diceretur." Et *S. Tb.* hîc.

Dices: adolescentem omnia illa non observasse,
 cum CHRISTUS ei dicat: *Unum tibi deest* &c. ¶. 21.

R. Cum *Estio* hîc, illud unum non defuisse ad
 salutem ei, quia JESUS: *dilexit eum*, ut narrat *Mar-*
cus, JESUS autem non diligit peccatores; sed illud
 unum ei deerat in ordine ad perfectionem, ideò-
 que *Matth.* 19. ¶. 21. addidit: *Si vis perfectus esse,*
 &c.

Pet. 33. An JESUS verè dilexerit istum adolescen-
 tem, & quare?

R. Affirm. cum eodem *Estio*, quia dicitur: *di-*
lexit eum, idque ideò, iste habebat dona natura-
 lia ad honestatem vitæ pertinentia.

Pet. 34. Quo sensu verificetur dictum *Marci*
 ¶. 30. *Accipiat centies tantum, nunc in tempore*
hoc: domos, &c.?

R. Iterum cum eodem *Estio*, dicendum, eos
 qui omnia relinquunt propter CHRISTUM centuplum
 in hac vita recipere, non tantum propter spiritualia
 charismata, & internas consolationes, quæ centu-
 plò plus valent, quam bona terrena: sed quia ità
 disponet Deus, ut qui omnia relinquit, omnium
 usum etiam in hoc sæculo inveniat. Apostolis enim
 omnium Christianorum domus patebant omnes iis
 tamquam fratres & sorores ministrabant, & de opi-
 bus suis necessaria suppeditabant, ut verè in eos
 competeret illud Apostoli 2. ad *Cor.* 6. ¶. 10. *Tam-*
quam nihil habentes, & omnia possidentes.

Dices: quomodò etiam in hac vita recipiat cen-
 tum uxores, cum in hac re, teste *S. Hier.* hîc, sit
 turpitudine.

R. Cum eodem : quod uxor præstat viro in fo-
mentis , & auxiliis temporalibus (est enim uxor
viro data in adiutorium) hoc Deus cultoribus suis,
præsertim Evangelii præconibus, per suam provi-
dentiam abundè curabit supplere per alios vel alias.
Undè Apostoli, *mulieres sorores circumducebant*,
& ipse CHRISTUS Dominus à mulieribus sibi permi-
sit ministrari necessaria.

Pet. 35. Cur de *Jacobo & Joanne* dicatur *ψ. 37.*
Dixerunt : da nobis ut unus ad dexteram tuam,
& alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua,
cùm *Matt. 20. ψ. 20.* dicatur mater eorum acces-
sisse Dominum, illaque dixisse?

R. Cum *Dubamel* hìc : illud perinde est : nam
illorum impulsu mater adiit Dominum.

Pet. 36. An non sit potestas in Clericis cùm *ψ.*
42. dicatur : *Et Principes eorum potestatem habent*
ipsorum. Non ità est in vobis? & explica illa ver-
ba?

R. Cum *S. Tb.* hìc : " Gentilium Principes ty-
rannicè, & dominabiliter ad Principatum se in-
gerunt. Sequitur (non ità est autem in vobis)
Beda cap. 20. hìc, in quo docet eum majorem
esse, qui minor fuerit, & illum Dominum fieri,
qui omnium servus sit."

Pet. 37. An CHRISTUS non fuerit usus simula-
tione cap. 11. *ψ. 13. Venit si quid fortè inveniret*
in ea. Et cum venisset ad eam, nihil invenit præ-
ter folia : (id enim benè sciebat) *non enim erat*
tempus ficorum.

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. " Manifestum est autem
quod hoc secundum suspicionem Discipulorum
dicitur, qui æstimabant propter hoc CHRISTUM
ad ficulneam accedisse, & propter hoc ficulneam
ipsam maledictam esse, quia in ea fructum non
invenit... Maledicit ergo ficulneam propter Dis-
cipulos ut confidant.... Beda hìc : Sicut autem
parabolas loquitur, ità & operatur : ideò esuriens

„ in ficu fructum quærit, cujus nondum tempus
 „ esse novit, & tamen eam perpetuâ sterilitate
 „ damnavit. Ut ostenderet plebem Judæorum prop-
 „ ter folia, id est, verba justitiæ, quæ habebat
 „ sine fructu, id est, bono opere, non posse sal-
 „ vari, sed scindi, & in ignem mitti.”

Pet. 38. Quid intelligatur *ψ. 16. per vas: Et non sinebat ut quisquam transferret vas per Templum?*

R. Cum S. *Tb.* loc. cit. ” Beda hîc, de vasis
 „ illis dicit, qui mercandi gratiâ inferebantur.”
 Et cum *Menochio* hîc, significat vas quæcumque
 utensilia, instrumenta, & arma profana.

Pet. 39. Quo sensu JESUS de Scriba dicat cap. 12.
ψ. 34. Non es longè à Regno Dei, cùm *Matt.* cap.
 22. *ψ. 35.* dicat: *Tentans eum?*

R. Cum *Estio* hîc: tentavit enim, non ut du-
 plici corde accedens, ac sperans se ejus inscitiam
 proditurum; sed simpliciter, experiri volens quid
 de quæstione hac, tunc temporis inter Legisperi-
 tos controversa, responderet. Undè & cùm vide-
 ret eum cum sua opinione convenienter respon-
 disse, laudavit Domini responsum, & ipse vicissim
 pro sapienti sua approbatione meritò laudatus fuit,
 tanquam qui non longè abesset à Regno Dei. Vide
Jans. cap. 118. comm. in concord. Regnum Dei
 significat Ecclesiam CHRISTI, & dicitur non longè
 abesse à Regno Dei, quia propè erat ut in CHRI-
 STUM crederet, ejusque doctrinam reciperet & ad-
 jungeretur societati Fidelium CHRISTI. Habebat
 enim fidem CHRISTI implicitam, reliquum erat,
 ut præsentem expressè reciperet, ad quod jam erat
 per gratiam Dei præparatus.

Pet. 40. An hæc vidua, mittendo *duo minuta*,
quod est quadrans (id est quarta pars assis) in *Ga-*
zophylacium non peccaverit? Cùm dicatur *ψ. 44.*
Hæc verò de penuriæ sua omnia quæ habuit, misit
totum victum suum?

R. Neg. cum S. *Aug.* hom. 8. inter 50. " Quia
 „ enim præbebat ei Dominus victum; jam ei duo
 „ nummi superflui restiterant ad victum ejus diei,
 „ necessaria autem in diem proximum." Non enim
 tentat Dominum, qui dat totum quod habet, quan-
 dō medium suppetit humanum, quo comparet aliud,
 undē vivat, quæ hæc vidua poterat operando ma-
 nibus rursūm lucrari, quantum sibi ad vitam esset
 necessarium pro sequentibus diebus. Notandum
 etiam quod ista oblatio non tam erat opus miseri-
 cordiæ, quàm actus religionis. Undē licet eleēmo-
 synam dare ditiori se, sit inordinatum; non tamen
 inordinatum est Deo in usum Templi ejus (etiāsi
 Templum illud sit locuples & amplos proventus
 habeat) offerri munus, ab eo qui sit exiguæ fortunæ:
 quia offertur Deo in agnitionem summæ Majesta-
 tis. Sicut non est inordinatum, ut quis è vulgo
 Regi munus offerat, quo suam protestetur subjec-
 tionem.

Pet. 41. An CHRISTUS mortem timuerit?

R. Affirm. cum S. Scriptura *Marc.* 14. v. 33.
Cæpit pavere & tædere. Et ait illis: tristis est ani-
ma mea usque ad mortem &c. Pater mi, si possi-
bile est, transeat à me calix iste; quæ verba apertè
 timorem mortis indicant. Et S. *Th.* 3. p. q. 15. a.
 6. O.

Dices: S. *Hier.* in cap. 26. *Matib.* contrarium
 dicit: " Erubescant, qui putant Salvatorem timuisse
 „ mortem, & passionis pavore dixisse: Pater, tran-
 „ seat à me calix iste. Eadem habet S. *Hilarius*
 lib. 10. de Trin.

R. Cum S. *Damascono* lib. 3. de Fide cap. 20.
 " Nihil in CHRISTO coactum consideratur, sed om-
 „ nia voluntaria: volens fame & siti, volens metu,
 „ volens morte affectus est." Ergo alii SS. Patres
 tantūm excludunt timorem coactum.

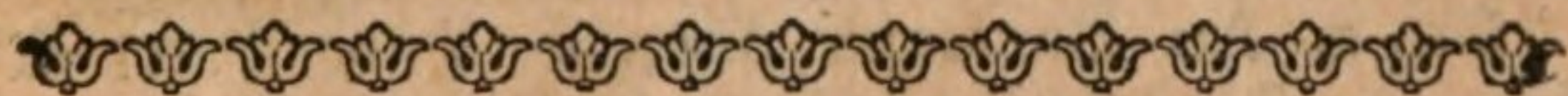
Pet. 42. An Dominus in Cruce pendens biberit
vinum myrrhatum, seu felle mixtum, & an *biberit*
acetum?

R. Ad 1. neg. cum S. Scriptura *Marc.* 15. v. 23. *Dabant ei bibere myrrhatum vinum: & non accepit.* Et *Matth.* 27. v. 34.

R. Ad 2. affirm. cum S. Scriptura *Joan.* 19. v. 29. *Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, byssopo circumponentes obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset JESUS acetum, dixit: consummatum est.*

Pet. 43. De quibus creaturis intelligatur dictum cap. 16. v. 15. *Prædicate Evangelium omni creaturae?*

R. Cum S. Scriptura *Matth.* ult. v. 19. *Docete omnes gentes.* Subintellige ergo *humanas.*

EXAMEN TERTIUM

I N

EVANGELIUM

S. L U C Æ.

PEt. procemialis da mihi synopsis Evangelii *S. Lucae?*

R. Cum *S. Tb.* præf. in *Evang. Lucae:* " Aug. „ lib. 1. cap. 2. de consensu *Evang.* Lucas enim „ circa Sacerdotalem Domini stirpem, atque per- „ sonam magis occupari videtur. Undè per vitu- „ lum significatus est propter maximam victimam „ Sacerdotis... Passionem CHRISTI principaliter „ exponere Lucas intendit... S. enim Lucas velut „ quemdam historicum ordinem tenuit, & plura „ nobis gestorum Domini miracula revelavit, ita „ tamen ut omnes sapientiæ virtutes Evangelii ip- „ sius complecteretur historia... docet moralia in

„ eodem libro, quemadmodum scilicet amare ini-
 „ micum debeam. Docet etiam rationalia, cùm
 „ lego, quoniam qui fidelis est minimo, & in
 „ magno fidelis est.”

Pet. 1. An omnia omninò, quæ ad CHRISTUM
 pertinent S. Lucas scripserit, cùm cap. 1. v. 3. di-
 cat: *Affecuto omnia... tibi scribere?*

R. Neg. cum S. Th. hìc: ” Non omnia, sed ex
 „ omnibus, quia quæ fecit JESUS, si scribantur om-
 „ nia, nec ipsum mundum capere arbitror. Con-
 „ sulto autem quæ ab aliis sunt scripta præteriit,
 „ ut propriis quibusdam singuli Evangeliorum libri
 „ mysteriorum gestorumque miraculis emerent.”
 Vel cum *Estio* omnia, quæ videntur sufficere.

Pet. 2. An *Zacharias Sacerdos* v. 5. Pater S.
Joannis Baptiste fuerit summus Sacerdos?

R. Neg. cum S. Scriptura hìc v. 8. *Cùm Sacer-*
dotio fungeretur in ordine vicis suæ ante Deum,
secundùm consuetudinem Sacerdotii, sorte exiit ut
incensum poneret: atqui summus Sacerdos non mi-
 nistrabat *in ordine vicis suæ*, nec *sorte*, ut vulga-
 res Sacerdotes, sed quandò & quoties volebat, ut
 ajunt interpretes, *Estius, Tirinus*, & alii. Dein in
 cathalogo summorum Pontificum non reperitur ille
Zacharias, & si summus Sacerdos fuisset, non ha-
 bitasset in montanis extra *Jerusalem*, ut v. 39. di-
 citur, sed in ipsa civitate.

Dices: SS. Patres *Dion., Amb., Th., Theophyl.,*
Beda vocant eum summum Sacerdotem.

R. Cum *Estio* hìc: *Dion.* lib. de cœlesti hier.
 cap. 4. vocat eum Pontificem, non tamen addit
 summum, fortè enim erat Princeps Sacerdotum
 suæ vicis octavæ *Aviæ*, & sic pariter ad alios SS.
 Patres respondendum est, ac notandum, *Davidem*
 constituisse 24. vices, ut ordine suo in Templo per
 singulas hebdomadas ministrarent, sexdecim ex
Eleazaro, & octo ex *Itamare* filiis *Aäron*, ut
 ex lib. 1. *Paral.* 24. v. 4. dicimus, & sic una-

quæque fors vel ordo potuit suum habuisse Principem, vel Pontificem, qui tamen non erat omnium summus Pontifex, qui tantum unus erat, & sic 24. fuissent.

Pet. 3. Qualis fuerit deprecatio *Zacharie* *ψ.* 13.

R. Cum *S. Aug.* lib. 2. quæst. Evang. cap. 1.

” Zacharias orans pro populo, audivit ab Angelo;
 „ exaudita est oratio tua, ecce Elisabeth uxor tua
 „ concipiet & pariet filium ... attendendum est
 „ quod non est verosimile, ut cum pro populi peccatis, vel salute, vel redemptione ille offerret...
 „ pro accipiendis filiis oraret: præsertim quia nemo orat accipere, quod se accepturum esse desperat. Usque adeò autem ille jam se habiturum filios desperabat, ut hoc Angelo promittenti non crederet. (Ut *ψ.* 18. ait: undè hoc sciam? ego enim sum senex, & uxor mea processit in diebus suis.) Ergo quod ei dicitur: exaudita est oratio tua, pro populo intelligendum est, cujus populi quoniam salus & redemptio & peccatorum abolitio per CHRISTUM futura erat, ad hoc nuntiabatur Zachariæ filius nasciturus, quia præcursor CHRISTI destinabatur.” Eadem habet *S. Chryst.* hom. de nativ. *S. Joann. Bapt.*, *Euthymius*, *Beda*, & alii.

Pet. 4. An *S. Joannes Bapt.* fuerit sanctificatus in utero matris suæ, & quid per plenitudinem Spiritûs S. significetur?

R. 1. Affirm. cum S. Scriptura hîc *ψ.* 15. *Spiritu S. replebitur adhuc ex utero matris suæ.*

R. 2. cum SS. PP. *Cypriano* Epist. 73. de *Joanne*, qui ait: ” Gratiâ divinâ in utero matris est impletus.” Et *Amb.* in cap. 1. *Lucæ* dicit: prius in *Joanne* fuisse spiritum gratiæ, quam vitæ. Quæ verba explicat *S. Th.* 3. p. q. 27. a. 2 ad 1. ” Non est intelligendum, secundum quod spiritus vitæ dicitur anima vivificans: sed secundum quod spiritus vitæ dicitur aër exterius respiratus. Vel potest dici,

„ quod nondum inerat ei spiritus vitæ, id est ani-
 „ ma, quantum ad manifestas & completas opera-
 „ tiones ipsius. (*S. Bernardus* Serm. de *Joanne*
 „ *Bapt.*) Joannem verò longè gloriosior virtus im-
 „ plevit, qui & sanctificatus est à peccato, & ità
 „ dominante spiritu superfusus, ut & purgatus
 „ exeat, & repletus. (*S. Aug.* lib. 15. de Trin.
 cap. 26. probando CHRISTUM in utero Virginis
 „ dono gratiæ repletum ait:) Si enim de famulo
 „ ejus & præcurfore ipso Joanne scriptum est, Spi-
 „ ritu S. replebitur jam indè ab utero Matris suæ,
 „ quamvis feminatus à Patre tamen Spiritum S.
 „ in utero formatus accepit: quid de homine CHRI-
 „ sto intelligendum est. &c. ” Et *S. Athanasius*
 Serm. 4. contra *Arianos*, *Cyrillus Jerosol.* Catech.
 3., & alii idem habent.

Dices 1. contra: *S. Aug.* Epist. 57. ” Hoc ergo
 „ excepto lapide angulari (nempè CHRISTO) non
 „ video, quo modo homines ædificantur in do-
 „ mum Dei, ad habendum in se inhabitantem
 „ Deum nisi cum fuerint renati; quod non possunt
 „ esse antequam nati... illa sanctificatio, quâ effi-
 „ cimur singuli Tempa Dei... non est nisi rena-
 „ torum, quod nisi nati homines esse non pos-
 „ sunt. ”

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 27. a. 1. ad 2. ” *Aug.*
 „ loquitur secundum Legem communem, secun-
 „ dùm quam per Sacramenta non regenerantur
 „ aliqui, nisi prius nati. Sed Deus huic Legi Sa-
 „ cramentorum, potentiam suam non allegavit,
 „ quin aliquibus ex speciali privilegio gratiam suam
 „ conferre possit, antequam nascantur ex utero. ”
 Idque colligitur ex verbis *S. Aug.* ” Quamlibet
 „ itaque sententiam de prægnantibus... nec quod
 „ factum est in Joanne, contemno, nec indè re-
 „ gulam, quid sentiendum sit de parvulis, figo...
 „ si usque adeò in illo puero acceleratus usus
 „ rationis & voluntatis, ut intrà viscera materna

„ jam posset agnoscere, credere, consentire &c.
 „ hoc in miraculis habendum divinæ potentiae,
 „ non ad humanæ trahendum est exemplum na-
 „ turæ. (Ac supponit in *Joanne* factum fuisse,
 „ dum ait:) Propter Joannem, qui nondum in
 „ hanc editus lucem, tamen exultavit in gaudio,
 „ quod utique nisi operatione Spiritûs S. fieri po-
 „ tuisset, quis credat? Vel propter Hieremiam,
 „ cui Dominus dicit: priusquam exires de vulva
 „ sanctificavi te.” Deindè *S. Aug.* ibidem agit
 contra *Pelagianos*, peccatum originale negantes,
 docentesque, quòd parvuli concipiantur & nascan-
 tur sanctificati, quod *S. Aug.* negat de omnibus,
 CHRISTO excepto.

Dices 2. *S. Hier.* in cap. 1. *Jeremiæ* dicit:
 „ Quod autem sanctificatur in utero, juxta illud
 „ Apostoli debemus accipere: postquam autem
 „ placuit ei, qui me segregavit de utero Matris
 „ meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret
 „ Filium suum in me; ut evangelizarem illum gen-
 „ tibus.” Ergo *S. Hier.* loquitur de sanctificatio-
 ne, quæ fit per prædestinationem.

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 27. a. 2. ad 1. ” Domi-
 „ nus dicit, ante formationem in utero se Hiere-
 „ miam novisse, notitiâ scilicet prædestinationis;
 „ sed sanctificasse dicit eum non ante formationem,
 „ sed antequam exiret de ventre.” Consequenter
S. Hier. tantum vult *Jeremiam* & *Joannem* non
 fuisse sanctificatos à primò instanti conceptionis,
 sicut fuit salvator, de quo ait *S. Hier.*: ” Iste enim
 „ verè priusquam in utero formaretur, & ante-
 „ quam exiret de vulva matris, sanctificatus est in
 „ utero, & notus patri, in quo semper est pater.”

Pet. 5. An *Zacharias* peccaverit non credendo
 Angelo, dicendo: Undè hoc sciam &c. *ψ.* 18.?

R. Affirm. cum *S. Aug.* lib. 50. homiliarum hom.
 44. ” Accepit *Zacharias* supplicium taciturnitatis
 „ merito infidelitatis: quia non credidit, tacuit,

„ *ψ.* 20. Ecce eris tacens, & non poteris loqui,
 „ usque in diem, quo hæc fiant, pro eo quod non
 „ credidisti verbis meis.”

Dices : B. V. MARIA non peccavit dicendo *ψ.*
 34. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cog-*
nosco? Nec Abram reponendo : *Unde scire pos-*
sum. Gen. 15. *ψ.* 8. Ergo nec Zacharias, à pari.

R. Cum S. Aug. loc. cit. ” Si verba attendamus,
 „ aut ambo crediderunt Zacharias & MARIA, aut
 „ ambo dubitarunt : sed nos verba valemus audire,
 „ Deus potest & corda interrogare. Intelligimus
 „ charissimi, quia Zacharias quandò ait. Per quid
 „ cognoscam hoc? Ego enim senex, & uxor mea
 „ progressior in diebus suis, desperando dixit, non
 „ inquirendo : MARIA verò quandò ècontra ait :
 „ quomodo fiet istud, quia virum non cognosco,
 „ inquirendo dixit, non desperando.” Quia de
 MARIA ait *Elisabeth ψ.* 45. *Beata, quæ credidisti.*
 Et S. Tb. 3. p. q. 30. a. 4. ad 2.

R. Cum S. Scriptura ad casum *Abrabæ* Gen.
 15. *ψ.* 6. dicitur : *Credidit Abram Deo.* Et ad Rom.
 4. *ψ.* 20. *In repromissione Dei non hæsitavit diffi-*
dentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo :
plenissimè sciens, quia quæcumque promisit, potens
est & facere. Et S. Aug. lib. 22. cont. *Faust.* cap.
 65. ad similes paritates generaliter respondet, ubi
David per verbum *peccavi* veniam accepit, &
Saül per idem verbum non obtinuit : ” Quia in
 „ simili voce, quam sensus humanus audiebat, dif-
 „ simile pectus erat, quod divinus oculus discer-
 „ nebat.” Et lege S. Tb. 2. 2. q. 97. a. 2. ad 3.

Pet. 6. An Angelus *Gabriël* apparuerit in cor-
 porali visione, & quare fuerit MARIA turbata *ψ.*
 27.?

R. Ad 1. cum S. Tb. 3. p. q. 30. a. 3. ” Sed con-
 „ tra : Aug. in Serm. 14. de natali Domini inducit
 „ B. Virginem sic dicentem, venit ad me Gabriël
 „ Archangelus, facie rutilans, veste coruscans, in-

„ cessu mirabilis. Sed hæc non possunt pertinere
 „ nisi ad corpoream visionem. Ergo corporeâ vi-
 „ sione Angelus annuntians B. Virgini apparuit.”

R. Ad 2. cum eodem *Aug.* loc. cit. ad 3.” Ipsa
 „ enim turbatio Virginis, conveniens fuit vere-
 „ cundiae Virginali: quia ut *Amb.* in cap. 1. Lucae
 „ dicit: trepidare Virginum est, & ad omnes viri
 „ ingressus pavere, omnes viri affatus vereri. Qui-
 „ dam tamen dicunt, quod cum B. Virgo assueta
 „ esset visionibus Angelorum, non turbata fuit
 „ in visione Angeli: sed in admiratione eorum,
 „ quæ ei ab Angelo dicebantur, quia de se tam
 „ magnifica non cogitabat. Unde & Evangelista
 „ non dicit, quod turbata fuerit in visione Angeli,
 „ sed in sermone ejus.”

Pet. 7. Ubinam habitaret *Zacharias & Elisa-
 beth*?

R. Cum S. Scriptura hîc v. 39. *MARIA abiit in
 montana* (Judææ) ... *in civitatem Juda* (vero-
 simillimè in *Hebron*, inquit *Toletus* & alii, quæ
 erat Civitas Sacerdotalis *Josue* 21. v. 11. olim dicta
Cariath arbe.) & *intravit in domum Zachariæ*
ibidem habitantis.

Pet. 8. Quare *MARIA* iverit in montana, & quo-
 cum?

R. Ad 1. cum S. *Amb.* hîc: ” Non quasi incre-
 „ dula de oraculo, nec quasi incerta de nuntio,
 „ nec quasi dubitans de exemplo; sed quasi læta
 „ pro voto, religiosa pro officio, festina pro gau-
 „ dio in montana perrexit.”

R. Ad 2. *MARIAM* cum *Josepho* viro suo ivisse:
 quamvis id S. Scriptura non exprimat; tamen ratio
 congruentiæ id insinuat; quia non est præsumen-
 dum, quod S. *Joseph* conjugem suam reliquisset
 solam ire de *Nazareth* in *Hebron* ab eo distans
 30. horis itineris, ubi divinitus datus erat in so-
 cium, & solamen suæ uxoris.

Pet. 9. Quamdiu *MARIA* apud *Elisabeth* manserit?

R. Cum S. Scriptura hìc: *ψ* 56. *Mansit autem MARIA cum illa quasi mensibus tribus: & reversa est in domum suam.* Et S. Amb. in hæc verba ait: "Tamdiu mansit MARIA, quamdiu Elisabeth pariendi tempus impleret." Et Ven. Beda eadem habet. Consequenter mansit ibidem circiter per tres menses, vel parùm ultrà, quia quandò ivit eò *Elisabeth* erat sex mensibus gravida *ψ*. 36. *Hic mensis sextus est illi, & mansit quasi mensibus tribus*, ac cum foeminæ novem mensibus ordinariè gestent uterum, sic remansit usque ad nativitatem S. Joannis.

Dices: indecens fuisset, ut maneret Virgo apud foeminam parientem.

R. Neg. assumptum, quia ab obstetricibus non putabatur esse Virgo, cùm jam esset per tres menses gravida. Dein tempore partûs non debebat esse in eodem cubiculo cum *Elisabeth*.

Dices 2. in textu ponitur *quasi*, quod significat diminutionem.

R. Ponitur *quasi*, ut denotetur parùm plùs, minùsve, cum foeminæ pareant nono mense finito plùs, minùsve.

Dices 3. S. Lucas hìc refert decessum MARIE ante partum *Elisabeth* *ψ*. 56.

R. Id verum esse, quia S. Lucas priùs voluit absolvere totam historiam Visitationis, & postea narrare nativitatem Joannis, ne unum cum alio confunderet, sicut sæpè Evangelistæ faciunt, indè non sequitur pro priori MARIAM decessisse.

Pet. 10. An Joannis exultatio *ψ*. 41. in utero matris fuerit miraculosa?

R. Affirm. cum S. Th. 3. p. q. 27. a. 6. O. "Hæc, inusitata existit, quia in utero, & ideò sicut solent miracula fieri, facta est divinitùs in infante, non humanitùs ab infante."

Pet. 11. Da mihi sensum illorum verborum *ψ*. 51. *Dispersit superbos mente cordis sui?*

R., Cum *Estio* hic : non ad Deum , sed ad superbos referendum est , illud *sui*. Non est igitur sensus : Deus suâ ipsius cogitatione dispersit superbos , sed dissipavit studia & consilia superborum , sicut dissipavit consilium *Architophel* , sicut & dissipavit studium eorum , qui ædificabant turrim *Babel*. Ità *Sa* , *Menochius* , *Tirinus* , & alii interpretes.

Pet. 12. Quo jurejurando Deus hoc promiserit *Abrahæ* v. 73. ?

R. Cum *Estio* hic : Deum hoc promisisse & jurasse *Abrahæ* , quandò promisit femini ejus benedictiones ; quas *Lucas* seu *Zacharias* benè hic interpretatur spirituales ; ejusmodi maximè est , Deo cum tranquillitate servire , in sanctitate & justitia.

Pet. 13. An in partu Virgineo fuerit obstetrix ?

R. Neg. cum *S. Hier. Epist. contra Helvidium* :
” Nulla autem obstetrix , nulla muliercularum sollicitudo intercessit. Ipsa pannis involvit infantem , ipsa mater & obstetrix fuit.” Undè sequitur cap. 2. v. 7. *Et pannis eum involvit , & reclinavit eum in præsepio.*

Pet. 14. An CHRISTUS fuerit circumcissus , & an convenienter , & quare ?

R. Cum S. Scriptura *Luc. 2. v. 21. Postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur Puer.*

R. 2. Cum *S. Tb. 3. p. q. 37. a. 1. O.* ” Pluribus de
,, causis CHRISTUS debuit circumcidi. Primò quidem , ut ostendat veritatem carnis humanæ ,
,, contra Manichæum , qui dixit eum habuisse corpus phantasticum : & contra Apollinarium , qui dixit
,, Corpus CHRISTI esse divinitati consubstantiale : &
,, contra Valentinum , qui dixit CHRISTUM de cælo corpus attulisse. 2. Ut approbaret circumcisionem , quam olim Deus instituerat. 3. Ut comprobaret se esse de genere Abrahæ , qui circum-

„ quam de ipso habuerat. 4. Ut Judæis excusatio-
 „ nem tolleretur ne eum reciperent, si esset incir-
 „ cumcitus. 5. Ut obediendi virtutem nobis suo
 „ commendaret exemplo. Unde & octava die cir-
 „ cumcitus est, sicut in Lege erat præceptum.
 „ 6. Ut quia in similitudinem carnis peccati adve-
 „ nerat, remedium, quo caro peccati consueve-
 „ rat mundari, non respiceret. 7. Ut Legis onus
 „ in se sustinens, alios à Legis onere liberaret,
 „ secundum illud Gal. 4. Misit Deus Filium suum
 „ factum sub Lege, ut eos qui sub Lege erant,
 „ redimeret. ” Ex quibus satis bene argumenta à
S. Th. objecta solvi possunt. Vide ibidem.

Pet. 15. An CHRISTUS convenienter fuerit in
 Templo oblatus *ψ.* 22., & MARIA purificata ibi-
 dem?

R. Ad 1. affirm. cum *S. Th.* 3. p. q. 37. a. 3.
 „ Sed contra: est autoritas Scripturæ, quæ hoc
 „ factum esse testatur: Luc. 2. (Et O.) CHRISTUS
 „ voluit sub Lege fieri, ut eos qui sub Lege erant,
 „ redimeret, & ut justificatio Legis in suis mem-
 „bris spiritualiter impleretur. &c.”

R. Ad 2. etiam affirm. cum eodem *S. Th.* loc.
 cit. a. 4. ” Sed contra: est autoritas Scripturæ,
 „ quæ dicitur Luc. 2. Quod impleti sunt dies pur-
 „ gationis MARIE secundum Legem Moyse. (Et
 „ in corpore:) Decuit ut Mater humilitati Filii
 „ conformaretur... & ideo sicut CHRISTUS licet
 „ non esset Legi obnoxius, voluit tamen circum-
 „ cisionem & alia Legis onera subire, ad demon-
 „ strandum humilitatis & obedientiæ exemplum,
 „ & ut approbaret Legem, & ut calumniæ occa-
 „ sionem Judæis tolleretur: propter easdem rationes
 „ voluit & Matrem suam implere Legis observan-
 „ tias, quibus tamen non erat obnoxia. ”

Pet. 16. An *Simeon* fuerit Sacerdos?

R. Affirm. cum *S. Athan.* lib. de communi Pa-
 tris, Filii, & Spiritus S. essentia ait: ” Illum, sci-

„ licet CHRISTUM, adhuc infantulum gestat Ma-
„ ter, & offert Simeoni Sacerdoti.”

Pet. 17. Quid intelligatur *ψ. 35. Tuam ipsius animam pertransibit gladius?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 27. a. 4. ad 2. ” Illud
„ verbum Simeonis, Origines hom. 8. in Luc. &
„ quidam alii Doctores exponunt de dolore, quem
„ passa est in CHRISTI passione.”

Pet. 18. Quomodo CHRISTUS tantâ parentum
curâ nutritus potuerit obliviscendo relinqui, *ψ. 43. Remansit Puer JESUS in Jerusalem, & non cog-
noverunt parentes ejus?*

R. Cum *S. Tb.* hîc: ” Quia Filiis Israël moris fuit,
„ ut temporibus festis, vel Hierosolymam confluen-
„ tes, vel ad propria redeunt, seorsim viri, seorsim
„ foeminae incederent, infantesque vel Pueri cum
„ quolibet parente indifferenter ire potuerunt,
„ ideòque MARIAM vel Joseph vicissim putasse
„ Puerum JESUM, quem secum non cernebant,
„ cum altero parente reversum.

Pet. 19. Undè per illud triduum *ψ. 46.*, victus
CHRISTO suppeditatus fuerit?

R. Cum *S. Bern.* hom. infrà Oct. Epiph. ” Quasi
„ unus è turba pauperum stipem per ostia mendi-
„ cabas? ” Quod confirmât *S. Tb.* 2. 2. q. 187. a.
5. ” Sed contra: CHRISTUS mendicavit, secundum
„ illud Ps. 39. Ego enim mendicus sum & pauper
„ ... & Hier. dicit in quadam Epistola: cave ne
„ Domino tuo mendicante (scilicet CHRISTO) alie-
„ nas divitias congeras.”

Pet. 20. Qualem artem CHRISTUS exercuerit,
dum erat subditus parentibus suis?

R. Cum *S. Scriptura Matth. 13. ψ. 55. Nonne
hic est fabri Filius? Et Marc. 6. ψ. 3. Nonne hic
est faber?* In quæ verba ait *S. Tb.* ” Ipse etiam
„ putabatur Filius Joseph, qui non erat ferrarius,
„ sed lignarius.” Et *S. Basilius* in constit. Mona-
sticis cap. 5. dicit de CHRISTO: ” Cum primâ suâ

„ ætate, parentum suorum imperio esset subiectus,
 „ & labores corporis omnes æquo animo cum ip-
 „ sis, illis obediens toleravit.”

Pet. 21. Quo sensu JESUS *proficiebat sapientiâ,*
& ætate, & gratiâ. *ψ. 52.*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 7. a. 12. ad 3. ” In sa-
 „ pientia & gratia aliquis potest proficere duplici-
 „ ter. Uno modo secundum ipsos habitus sapientiæ
 „ & gratiæ augmentatos : & sic CHRISTUS in eis
 „ non proficiebat. Alio modo secundum effectus :
 „ inquantum scilicet aliquis sapientiora & virtuo-
 „ siora opera facit. Et sic CHRISTUS perficiebat
 „ sapientiâ & gratiâ, sicut & ætate : quia secundum
 „ processum ætatis perfectiora opera faciebat : ut
 „ se verum hominem demonstraret, & in his quæ
 „ sunt ad Deum, & in his quæ sunt ad homines.”

Vel clariori modo

R. Cum *Tirino* hic : Non habituali vel infusâ,
 (quibus à primo conceptionis suæ instanti plenus
 fuit, ut insinuatur *ψ. 40. Plenus sapientiâ & gra-
 tiâ Dei :* & exigebat unio hypostatica, & est
 communis Patrum & Doctorum sententia) sed
 solâ experimentalis, & actualis.

Pet. 22. An *Annas & Caïphas* veri fuerint Pon-
 tifices summi, & simul? cum cap. 3. *ψ. 2.* dicatur :
Sub Principibus Sacerdotum Anna, & Caïpha?

R. Cum *Ven. Beda* cap. 9. in *Luc.* : ” Ambo
 „ quidem incipiente prædicatione Joannis, Annas
 „ & Caïphas Principes fuere Sacerdotum : sed
 „ Annas illum annum, Caïphas verò eum, quo
 „ crucem Dominus ascendit, administrabat, tri-
 „ bus aliis in medio Pontificatu perfunctis, verum
 „ hi maximè quæ ad Domini Passionem pertinent,
 „ ab Evangelista commemorantur.” Ità *Meno-
 chius* & alii.

Pet. 23. An *Caïnan* medius ponendus sit inter
Arphaxad & Sale?

R. Affirm. cum *S. Scriptura* hic *ψ. 35. : Qui*

fuit Sale, qui fuit Caïnan, qui fuit Arphaxad, & LXX. in cap. 10. & 11. Gen., & lib. 1. Paral. cap. 1. constanter ponunt Caïnan, & SS. Patres Aug. lib. 16. de Civit. Dei, cap. 3., & cap. 10., Greg. Nazian., Egipb., S. Tb. 3. p. q. 31. a. 3. ad 3., Hier. epist. ad Damasum, testantur Caïnam apud Lucam retinendum, his verbis, aiunt ab Adamo ad CHRISTUM esse septuaginta septem generationes, id verò mox confirmat Hier.: "Lege Lucam, Evang., & invenies ita esse, ut diximus."

Dices 1. Moyses cap. 10. & 11. non habet Caïnan, nec in Textu Hebraico ponitur, nec etiam in lib. 1. Paral. cap. 1. ergò non debet poni.

R. Cum Menochio hìc: Caïnan à Moyse omisus à folis LXX. Interpretibus agnoscitur, quos græcè scribens Lucas secutus est. Dicendum videtur LXX. ex veteribus Hebræorum historiis, vel ex Spiritûs S. afflatu cognitam generationem Caïnan addidisse: Moysen verò ex ejusdem afflatu, ex causis nobis ignotis eum prætermisisse, quàmvis revera inter Arphaxad & Sale intercesserit.

Nota, quod Biblia Sixtina correctâ habeant Caïnan, & Tostatus, Cajetanus, Torniellus, alique sustinent Caïnan in Hebræo lectum, & fortè malitiâ Judæorum, vel negligentia Amanuensium omisum fuisse. Dein esto in Hebræo à Moyse omisum, quid indè? nonne omnes SS. PP. & Interpretes admittunt plura à LXX. Interpretibus textui addita fuisse, vel ex Spiritûs S. instinctu, vel ex traditione, vel ex historiis: sic 1. Paral. 7. v. 21. addunt cædem Filiorum Ephraïm: sic addunt nomina Magorum, qui Moysi in Ægypto restiterunt, Zamnes & Mambres; & Prophetiam Enochi, de qua Jude 1. v. 14.: quare non potuissent Caïnan addere. Dein autoritas affirmativa debet prævalere negativæ, quæ negativa non excludit positivè Caïnan, cum nec Moyses, nec lib. 1. Paral. qui est tantum collectus ex aliis libris, nec unus

S. Pater positivè *Caïnan* excludant; affirmant autem *Caïnan* mediare inter *Arphaxad* & *Sale* LXX., & S. *Lucas*, & SS. PP. citati.

Dices 2. magis credendum esse Textui Hebræo, in quo non habetur *Caïnan*, quàm versioni LXX., in qua habetur.

R. Non solummodò haberi in Textu versionis LXX., sed etiam in Textu nostræ vulgatæ, in qua vulgata per *Conc. Trid.* sess. 4. authenticâ declaratâ non potest poni error, nisi cogat urgentissima ratio, atqui nulla datur hic evidens ratio ex *Luca Caïnam* expungendi, nisi adversarii manifestè probarent *Caïnam* apud *Lucam* fuisse intrusum, & à *Luca* non positum, quod numquam poterunt facere. Deindè omnibus Textibus est adhærendum, quando combinari possunt, undè dicimus in eo nullam esse repugnantiam, aliquid omissum in uno loco, ac suppletum in alio loco: sicut continuò in Evangelio reperimus, & *Matt.* 1. tres Reges *Ochoziam*, *Joam*, & *Amasiam* omittit, qui tamen poni debent, ut ex lib. *Regum*, & *Paral.* colligitur. Et sicut *Matthæus* potuit habere rationes omitendi tres illos Reges, vel quia Genealogiam CHRISTI texere volebat per tres Tessaradecades, vel propter peccata, vel quia ità voluit Spiritus S., sic *Moyse*s potuit habuisse has rationes, quia duas generationum decades constituere voluit, alteram ab *Adamo* ad *Noë*, alteram à *Noë* ad *Abrabamum*, ne verò hic numerus excederet in secunda decade, unum generationis gradum siluit; vel fieri potuit, ut Spiritus S. occultâ aliquâ ratione *Moyse*s mentem permoverit, ut *Caïnan* præteriret.

Dices 3. si revera *Caïnan* ab *Arphaxad* esset genitus, reperiretur error in S. Textu *Genesis* cap. 10. : *Arphaxad* vixit 35. annis, & genuit *Sale*: quia *Arphaxad* genuit *Caïnam*, & iste tantum *Sale*, nec anni convenirent.

R. Sufficienter salvari veritatem horum verbo-

rum: *Arphaxad* genuit *Sale*, licet mediaverit *Caïnan*, nam juxta adversarios sufficienter salvatur veritas verborum *Matthæi*, *Foram* genuisse *Oziam*, licet per tres gradus distet, *Sale* autem non distat nisi uno, qui est genitus ab *Arphaxad* mediante *Caïnan*. Itaque genuisse dicitur *Foram* *Oziam*, quia ab eo per tres intermedios est genitus. Nec obstat, quod addatur *Arphaxad* anno 35. genuisse *Sale*, quia falsum est, quod agatur de generatione actuali *Sale*, neque id ullus repugnante *Luca* poterit probare.

Pet. 24. explica v. 13. cap. 4.: *Consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo, usque ad tempus*: & de quo tempore ibidem agatur.

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 41. a. 3. ad 3.: "Sicut Amb. dicit super Lucam, recessit diabolus à CHRISTO usque ad tempus, quia postea non tentaturus, sed aperte pugnaturus advenit tempore, scilicet Passionis." Et a. 4. ad 4.

Pet. 25. Quare D. Petrus dicat cap. 5. v. 8.: *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine*: cum peccator potius desiderare debeat, ut Dominus ad se veniat, & apud se permaneat?

R. Cum *Menochio* hìc: Ideòque tanto indignus Hospite.

Pet.. 26. Quid intelligatur per *Sabbatum secundo primum*, cap. 6. v. 1.?

R. Quod ibidem agatur de Sabbato propriè dicto, seu de die 7. hebdomadæ, quia *Matt.* 12. v. 1., & *Marc.* 2. v. 23. dicunt id factum fuisse in Sabbato. Nec aliter Judæi habuissent occasionem arguendi CHRISTI Discipulos: nam illo tantum die Judæis erat vetitum spicas vellere, & cibum parare, *Exod.* 35. v. 3., quod cæteris festivis diebus licebat, ut patet *Exod.* 12. v. 16.

R. 2. Cum *Tirino* hìc: Est Sabbatum, quod primum erat à secundo die Azymorum, seu altero die post Pascha, quo manipulus primitiarum spi-

carum offerri debebat: ab hoc enim die, *Lev. 23. v. 15.* debebant numerari septem hebdomadæ plenæ usque ad Festum Pentecostes, & consequenter septem Sabbata, hoc ordine, & his nominibus: Sabbatum secundo primum, secundo secundum, secundo tertium, secundo quartum, secundo quintum, secundo sextum, secundo septimum; & nulla alia Sabbata memorare debebant præter illa, sicut nos jam computamus Dominicam post Pascha primam, secundam, tertiam &c. Vide *Josephum Scaligerum* & Authores ab ipso citatos. Ità ut, *in Sabbato secundo primo*, significet: *in Sabbato, à secundo die Azymorum primo*. Dein fuit illud Sabbatum incidens in istud tempus, quo spicæ in Palestina sunt maturæ, quod est tempore Paschali, cum in Judæa Messis inciperet à secunda die Azymorum, & vix post Pentecosten adhuc essent grana in agris.

Dices 1. *Sabbathum secundo primum* videtur fuisse primum Sabbathum post Pentecosten, quia erat primum Sabbathum post secundum Festum primarium, nempe Pascha, quia non potest dici secundo primum, nisi præcesserit primo primum. Ità à *Lapide*.

R. Negando totum argumentum, quia, sicut modò supra probatum est, vocatur secundo primum, à secundo die Azymorum.

Dices 2. cum *S. Chrysoft.*: debet dici *Sabbathum secundo primum*, ex eo, quod aliud Festum vel Paschæ vel Pentecostes incidebat, ideòque à *Matt. 12. v. 1.*, & *Marco 2. v. 23.* vocantur *Sabbatha* in plurali.

R. Constare ex Scriptura *Act. 13. v. 14.*: *Ingressi Synagogam die Sabbathorum*, & cap. 16. *v. 12.*: *Die autem Sabbathorum egressi sumus*, id est, die Sabbathi, per *Sabbatha* in plurali tantum significari *Sabbathum*; tamen in locis objectis vocantur *Sabbatha*, quia in Sabbatho multa erant

Sabbatha, id est quietes multæ, nempe quiescendum erat ab omni prorsus opere.

Pet. 27. Cur Jesus Mulieri dixerit cap, 7. v. 13. *Noli flere?* nempe super Filio mortuo, cum ipse flevisse legatur *Joan.* 11. super *Lazaro* defuncto?

R. Cum *Esio* hic: Non tam prohibentis, quam consolantis esse verba. Merito autem sic eam consolatus est, cujus Filium statim erat suscitaturus. Ipse verò consolatione non egebat, habens potestatem assumere dolorem ac fletum, & iterum deponere quando vellet. Quare, quàmvis & *Lazarum* esset statim suscitaturus, tamen flere voluit, ut & amorem suum, quo eum prosequeretur, ostenderet, & verum hominem se probaret flendo, qui mox Deum se probaturus erat mortuum suscitando.

Pet. 28. An illa *Mulier, quæ erat in civitate peccatrix*, v. 37. fuerit *Maria Magdalena*, Soror *Lazari*, & *Marthæ*?

R. Affirm. cum SS. PP. *Greg. Magn.* hom. 33. in *Evang.* "Cogitanti mihi de *Mariæ Magdalene*,
 „ pœnitentiâ.... hanc verò quam *Lucas* pecca-
 „ tricem mulierem, *Joannes* *Mariam* nominat, il-
 „ lam esse *Mariam* credimus, de qua *Marcus* sep-
 „ tem dæmonia ejecta fuisse testatur. (& hom. 25.
 „ in *Evang.*) *Maria Magdalena*, quæ fuerat in ci-
 „ vitate peccatrix, amando veritatem, lavit lacry-
 „ mis maculas criminis.... Postmodum venit ad
 „ monumentum, ibique *Corpus Dominicum* non
 „ invenit, sublatum credidit, atque *Discipulis* nun-
 „ tiavit.... *Maria*, de qua *Pharisæus*, dum pie-
 „ tatis fontem vellet obstruere, dicebat: hic si esset
 „ *Propheta*, sciret utique quæ, & qualis est mu-
 „ lier, quæ tangit eum, quia peccatrix est.... Sede-
 „ bat ad pedes *Jesu*, verbumque de ore illius au-
 „ diebat. *Viventi* adhæserat, mortuum quærebat,
 „ viventem reperit, quæ mortuum quæsivit. (Et
 in *Registro Epist.* lib. 6. indict. 15. epist. 23.)
 „ in contemplativâ enim vitâ suspensa, jam acti-

„viam transcenderat, quam adhuc Martha illius.
 „Soror tenebat.” Ubi omnia, quæ in Evangeliiis
 dicuntur, uni eidemque mulieri, *Mariæ Magda-*
lenæ Sorori *Lazari* & *Marthæ* adscribit. *Hieron.*
Epist. 146., & *Epist.* ad *Hedibiam*, & *Proœm.* in
Oseam, *Amb.* hic, *Aug.* lib. 2. de conf. Evang.
 cap. 79., & *Ven. Beda* hic, *Origene* hom. de *Ma-*
ria Magd., *Ruperto* in cap. 12. *Joan.*, *Anselmo*
 de *Passione Domini*, & aliis. Et est Ecclesiæ ju-
 dicio, hæc omnia de una *Maria Magd.* intelli-
 genda, quæ in Evangeliiis ponuntur. Et *S. Tb.* 1.
 p. q. 21. a. 4. ad 1. id supponit.

Dices 1. *S. Hier.* in cap. 26. *Matth.* contrarium
 habet: ”Nemo putet eandem esse, quæ super ca-
 „put effudit unguentum, & quæ super pedes; illa
 „enim & lacrymis lavat, & crine tergit, & mani-
 „festè meretrix appellatur, de hac autem nihil
 „tale scriptum est, nec enim poterat statim ca-
 „pite Domini meretrix digna fieri.” Et *S. Aug.*
Tract. 49. in *Joan.*: ”Ecce ipsa Soror Lazari (si
 „tamen ipsa est, quæ pedes Domini unxit un-
 „guento. & terfit capillis suis, quos laverat la-
 „crymis.)” &c.

R. Cum *S. Amb.* loc. cit.: ”Potest quæstio me-
 „riti, & temporis diversitate dissolvi, ut adhuc
 „illa peccatrix sit, jam ista perfectior.” Ità ut de
 mente *S. Hier.* eadem persona, alia tempore,
 merito, & profectu sit: aliàs contraria docuisset
Hier., quod de tali *S. Patre* non est judicandum..
 Ad *S. Aug.* Resp. etsi ibidem videatur dubitative
 loqui, sufficit, quod aliis in locis clarè pro nobis sit.

Dices 2. *S. Clemens* Papa lib. 3. *Const. Apost.*
 cap. 6. dicens: ”Erat Maria Magdalena, & Ma-
 „ria Jacobi, & Martha, & Maria Sorores Lazari,”
 admittit *Mariam Magd.* distinctam à *Maria* So-
 rore *Lazari* & *Marthæ*.

R. Cum *Baronio* in *Annal.* ad annum CHRISTI
 32. illa verba de duplici *Maria Magd.* esse ad-

data longè post tempora *Clementis* : quia *Origenes* testatur , complures , qui antè ipsum vixerunt , Scriptores Ecclesiasticos unam , eamdemque fuisse mulierem , quæ sæpiùs Jesum unxit , esse profectos : nec aliquem dicit extitisse , qui de pluribus sententiam adstruere ausus sit : novit quippè ipse *Baronius* etiam authentica scripta *Clementis* , sed etiam apocrypha.

Dices 3. *Luc.* 7. agitur de muliere peccatrice , seu meretrice , atqui Soror *Lazari* , utpotè dives , nobilis , & Judæa , non videtur fuisse publica peccatrix vel meretrix , quia *Deut.* 23. *ψ.* 17. dicitur : *Non erit meretrix de filiabus Israël.* Deindè *Maria Magd.* fuit vexata à septem dæmonibus , *Luc.* 8. *ψ.* 2. , & *Marc.* 16. *ψ.* 9. consequenter non est credibile ab hominibus ad impudicitiam exercendam fuisse quæsitam , & sic concipi non potest , quandònam hæc liberata fuisset.

R. Cum *S. Aug.* Tract. 49. in *Joan.* , & in *Pf.* 140. " Mariam Magd. fuisse famosam peccatricem , impudicam , & frontosam ad fornicationem. " Et si non sit verosimile propter nobilitatem & divitias fuisse vulgare scortum , potuit tamen fuisse concubina unius aut alterius Viri nobilis , quod sufficit , ut peccatrix vel meretrix dicatur. Dein falsum est in Judæa non fuisse meretrices , cùm *Lev.* 21. *ψ.* 7. Sacerdotibus dicatur : *Scortum & vile prostibulum non ducent uxorem* , undè verba *Deutr.* objecta tantùm prohibitionem significant.

R. Ad alia cum *Baronio* : quæ necessitas urget , ut antè , vel post unctionem curata fuerit peccatrix illa , cùm eodem ipso tempore , quo illa pietatis officia præstabat , septem illi dæmones ab ea exire potuissent ? & quod tantùm fuerit obsessa à dæmonibus , quandò perpetraverat impudicitiam.

Dices 4. *Maria* Soror *Lazari* & *Marthæ* erat Judæa ex *Bethania* , Castello propè *Jerusalem* ,

ut dicit *Joan.* cap. II. v. 1. : atqui *Maria Magd.* erat Galilæa, *Matt.* 27. v. 55. : *Erant autem ibi multæ mulieres, quæ secutæ erant JESUM à Galilæa, ministrantes ei, inter quas erat Maria Magd.* Ac ideò fuit vocata *Magdalena* à civitate *Magdalel* in *Galilæa* sita, *Josue* 19. v. 38.

R. *Mariam Magd. Judæam* fuisse, nec ex textu objecto contrarium sequitur, cùm ibidem non dicatur : illam *Galileam* fuisse, sed tantùm, quod post conversionem suam CHRISTO, ferè semper in *Galilæa* conversanti, adhæserit, illique ministraverit, & quandò ivit in *Judæam* ibidem etiam eum comitata fuerit, & quamvis *Josue* 19. nominetur aliqua civitas *Magdalel*, non sequitur tamen *Magdalenam*, ab illa civitate nomen accepisse, cùm etiam *Josue* 15. v. 37. dicatur una civitas *Magdalgad* in Tribu *Juda* sita, sic tam benè ab illa, quam ab alia poterat accepisse nomen : sed conformiter ad *S. Hier.* in interpretationibus nominum hebraïcorum dicimus *Magdalenam* fuisse vocatam à castello *Bethanie* *Joan.* II. v. 1. cùm titulo de *Exodo* : *S. Hier.* dicat : "Magdalon est turris," & titulo de Evangelio *Matth.* : "Magdalena est turris," ubi turris sumitur pro arce, castro, vel castello quodam, ut *Prov.* 18. v. 10. *Turris fortissima nomen Domini.*

Pet. 29. Quomodò sint intelligenda verba v. 41. *Duo debitores erant cuidam sceneratori : unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta non habentibus illis undè redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plùs diligit ? Respondens Simon dixit : æstimo quia is, cui plùs donavit. At ille dixit ei : rectè judicasti ... propter quod dico tibi (Simoni) remittuntur ei (isti mulieri) peccata multa, quoniam dilexit multum : cui autem minùs dimittitur, minùs diligit ? Quia in parabola remissio majoris debiti est causa majoris amoris, & in applicatione parabolæ, seu conclusione major*

amor est causa remissionis majoris debiti: undè applicatio videtur esse directè contraria parabolæ?

R. Cum S. Amb. in cap. 7. *Luc.* " Debitores
 „ fœneratori cœlesti erant obnoxii, cui non ma-
 „ terialem pecuniam debebant, sed meritorum
 „ examina, æra virtutum." Ergo per duos debi-
 tores CHRISTUS intelligit duos peccatores Deo ob-
 strictos propter peccata, nempe *Simonem* istum,
 & istam mulierem, uti patet ex sequentibus, ubi
 per tres antitheses mulierem cum *Simone* compa-
 rat, illamque *Simoni* anteponit, & absolvit; quia
 magnam peccatricem se æstimabat, ac multò plùs
 Deo ob peccata sua debere æstimabat, quam debe-
 ret *Simon*, ideòque plus dilexit. Ut ait S. *Aug.*
 hom. 23. inter 50. " Quare fecit illa omnia, nisi
 „ ut sibi dimitterentur peccata?" Et S. *Greg.* hom.
 33. in *Evang.* " Nondùm lota, sed lavanda, ad
 „ fontem misericordiæ cucurrit: non habentibus
 „ illis undè redderent, donavit utrisque," gratis
 & misericorditer. Ut dicit S. *Th.* I. p. q. 21. a. 4.
 ad 1. " In justificatione impii apparet justitia, dùm
 „ culpas relaxat propter dilectionem, quam tamen
 „ ipse misericorditer infundit: sicut de Magdalena
 „ legitur *Luc.* 7. cap." Quia nullus pro peccatis
 suis, sive multa vel pauca fuerint, pœnitendo per se
 potest satisfacere: *quis ergo eum plùs diligit?* Id est,
 plùs diligere judicabitur, vel plùs diligere solet, aut
 debet, ut ei debitum remittatur, aut ut delictorum
 veniam obtineat. *Respondet Simon: æstimo quia is,*
cui plùs donavit. Hoc est, existimo fuisse magis di-
 lectum fœneratorem ab illo debitore, cui majus de-
 bitum remisit: nam fœnerator debitum magis prop-
 ter majorem, quem in debitore sentiebat amorem,
 minus verò debitum propter minorem amorem con-
 donavit. Tunc CHRISTUS ait: *Rectè judicasti.* Sen-
 sus est: ut ait à *Lapide* hìc: Sicut is, qui cùm
 plura deberet suo debitori, plurimum ab eo accepit
 remissionem, passim à prudentibus judicabitur, ideò

maiores hanc remissionem à creditore accepisse, quia magis eum dilexit, ac plura ei officia & signa benevolentiae exhibuit, ob quae plura vicissim illi remisit & condonavit creditor; sic enim debitores, qui multa debent creditoribus, maiora eis officia & obsequia deferre solent, ut tantorum debitorum remissionem ab eo emereantur, & quasi emendicent. Simili ergo modo tu, ô *Simon*! prudenter judicare debes *Magdalenam* magis me dilexisse, quam tu dilexeris: maiora enim, ut vidisti, dilectionis, omnisque officii & obsequii signa mihi exhibuit, quam tu exhibueris: quare iisdem me provocavit, ut plura & maiora ipsi quam tibi peccata donarem. Major enim dilectio debitoris est causa majoris condonationis creditoris: illam enim provocat & elicit. Unde congruè ad parabolam propositam infero & dico: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quare *Magdalena* jam amplius non est peccatrix, nec indigna contactu pedum meorum, ut tu existimas, ô *Simon*, sed sanctior te est, digniorque meo contactu: ideòque ei remittuntur peccata, quia ipsa me summè diligit, & summè de peccatis, quibus me offendit, dolet; cum ly *quoniam* significet causam remissionis peccatorum: unde amor est causa dispositiva remissionis peccatorum, consequenter illorum verborum: *Quis ergo eum plus diligit*, sensus est: Quem iudicas, ex eventu rem conjecturando, plus antea creditorem suum dilexisse, ut illo intuitu utrique remitteret, uni plus, alteri minus?

Dices I. verba illa: *Remittuntur tibi peccata tua* non sunt operatoria primæ justificationis; sed declaratoria, & confirmatoria jam concessæ remissionis peccatorum, ut ait *S. Greg.* hom. 33. in Ev. "Eam, quam sanaverat, per pietatis suæ sententiam confirmat."

R. Cum eodem *S. Patre* illa verba: *Per pietatis suæ sententiam confirmat*, non appellari supra ver-

ba objecta. Sed supra : *Vade in pace* ; quia positus his verbis subjungit S. P. Greg. dicens : *Fides tua te salvam fecit, vade in pace*. Et sicut verba absolutionis non possunt dici declaratoria & confirmatoria remissionis peccatorum jam concessæ, sed sunt operatoria primæ justificationis, ita verba objecta, à pari.

Dices 2. ista verba *Marc. 5. v. 34. Esto sana à plaga tua*, tantum sunt confirmatoria jam concessæ sanitatis, ergo & illa, à pari.

R. Disparitatem constare ex S. Scriptura : nam ex cap. 5. *Marci* constat mulierem illam fuisse sanatam à profluvio sanguinis, antequam CHRISTUS eam alloqueretur, cum v. 29. dicatur : *Confestim siccatus est fons sanguinis ejus : & sensit corpore quia sanata esset à plaga*. &c. Et v. 34. tantum dixit mulieri : *Esto sana à plaga tua*, ergo illa verba tantum fuerunt confirmatoria sanitatis jam ante collatæ, & sumenda sunt lato modo. At verò in parabola *Luc. 7.* verba sunt propriè & rigorosè sumenda ; quia nulla est circumstantia innuens, *Mariæ Magd.* collatam fuisse peccatorum remissionem antequam CHRISTUS ei dixit : *Remittuntur tibi peccata tua* : undè omninò sunt collativa primæ gratiæ, ac operativa justificationis ; quemadmodum & verbum : *Mundare. Matth. 8. v. 3.*, ut SS. PP. *Aug. & Greg.* dicunt loc. cit.

Dices 3. cum *Lyrano* : in casu nostro verba non possunt esse remissiva peccatorum, quia subnectitur : *Cui autem minus dimittitur, minus diligit*, atqui unum peccatum mortale non potest dimitti sine alio juxta Theologos. Ergo &c.

R. Cum S. *Aug.* hom. 23. inter 50. " Non enim „ Dominum invitasset, nisi aliquantulum dilexisset : sed ideò parum diligebat, quia sibi parum „ dimitti suspicabatur. " Admittimus enim cum Theologis, unum peccatum mortale non posse remitti sine alio ; sed negamus illa verba significare,

quod ille, qui minùs diligit, accipiat remissionem minorum, seu aliquorum peccatorum, cæteris manentibus irremissis; sed designant, ut inquit *Aug.*, quòd qui pauca se putat habere peccata remittenda, minùs diligat; id est, ex illa opinione minorem dilectionem, ac inferiora dilectionis pœnitentiæ officia parare soleat ad remissionem consequendam, sicut *Simon* Pharisæus faciebat: undè sensus est: Tu, ô *Simon* Pharisæe! cùm pauca tibi à Deo remitti credas, parùm vicissim illum amas, sicut solent debitores quibus pauca debita remittuntur.

Dices 4. cum *Barradio* hìc: in textu non ponitur, ut vos exponitis: *Quis eum plùs dilexit?* Sed: *Quis eum plùs diligit?* Dein causa amoris debet præcedere amorem, non sequi: & in parabola non fuit dimissum debitum, quia plùs vel minùs diligebatur, sed quia debitores non habebant: *undè redderent*: & ideò remisit uni plùs quam alteri, quia unus plùs debebat quam alter: quia si à me petatur, cur uni plùs dimittam quam alteri, non rectè respondeo: quia unus me plùs diligit quam alter, cùm possit fieri ut qui minùs mihi debet, me plùs diligit; sed respondere debeo, quia ego unum plùs diligo quam alterum.

R. Cum S. Scriptura hìc: *ly diligit* debere sumi, ac si diceretur: *dilexit*, & adhuc de facto *diligit*, sicut *Magdalena* faciebat, ut ex toto contextu, & v. 47. colligitur, ubi CHRISTUS dicit, quod ipsi remittantur *peccata multa, quoniam dilexit multum*: ex quibus verbis clarè patet, quod amor *Magdalene* fuerit causa dispositiva remissionis suorum peccatorum, & quod debitum non fuerit remissum, quia non habebant undè redderent, ut prætendunt: tamen verum est, quod causa majoris amoris debeat præcedere amorem; sed dico, quòd causa illius amoris fuerit remissio debiti obtinenda, non jam obtenta: ulterius dicimus (licet fieri

possit ut qui minus debet, plus diligat) in hac parabola, quod ille debitor plus diligat, cui majus debitum dimissum est, quia fœnerator Deus, non vult debitoribus suis, id est, peccatoribus debita dimittere nisi ipsum diligant; adeoque quantò majora sunt debita, tantò major debet esse dilectio, cum loquatur parabola de eo, quod ordinariè fit.

Pet. 30. An CHRISTUS licitè petierit à dæmone: *Quod tibi nomen est?* cap. 8. v. 30.

R. Affirm. cum *S. Tb.* 2. 2. q. 95. a. 4. ad 1.
 „ Sicut Beda dicit Luc. 8. non velut inscius Dominus inquit, sed ut confessâ peste, quam tollerabat, virtus curantis gratior emicaret... aliud
 „ est dæmonem invocare ad cognitionem occultorum acquirendam ab ipso. „ Quod est illicitum, nec id fecit CHRISTUS.

Pet. 31. An non sit implicantia in terminis cap. 9. v. 18. ubi de CHRISTO dicitur: *Cum solus esset orans, erant cum illo & Discipuli?*

R. Neg. cum *Ven. Beda* cap. 37. in *Luc.* „ Ad-
 „ rant autem Discipuli Domino, sed ipse Patrem
 „ solus oravit, quia possunt sancti Domino fidei
 „ amorisque societate conjungi, ubique solus ob-
 „ secrat, quia Dei consilium humana vota non
 „ capiunt, nec quisquam potest interiorum parti-
 „ ceps esse cum CHRISTO. „ Et sic *S. Tb.* ex *Beda* hîc.

Pet. 32. An illa verba v. 23. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie & sequatur me:* contineant præceptum, vel tantùm consilium?

R. Cum *Estio* hîc: Non consilii verba sunt hæc, sed præcepti. Omnes enim tenentur velle venire post CHRISTUM, semetipsos abnegare, crucem suam tollere, & ità CHRISTUM sequi. In quantum autem hæc non facimus, peccamus.

Dices: hæc sunt perfectorum.

R. Cum eodem, quod omnes niti tenentur ad

perfectionem; licet non omnia media quæ ad eam ducunt, sint in præcepto. Omnes tenentur abnegare semetipsos, quia omnes tenentur abnegare voluntatem carnis, id est, omnia privati sensus & voluntatis desideria; & per omnia subicere se voluntati Dei. Omnes tenentur quotidie tollere crucem suam, quia omnes tenentur quotidianas prefuras & tribulationes undecumque venientes, patienter ferre. Quod ipsum etiam pertinet ad conformitatem voluntatis nostræ cum voluntate divina. Undè *S. Bern.* Serm. 7. in Cantica: "Grande malum propria voluntas; quâ fit, ut bona tua, bona non sint."

Pet. 33. Quid intelligatur v. 31. per *excessum ejus*?

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 45. a. 3. ad 3. "Loquebantur cum eo de excessu... id est, de passione & morte sua."

Pet. 34. Da sensum verborum cap. 10. v. 36. *Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, &c.*

R. Cum *Estio* hîc: quis horum trium videtur tibi functus officio proximi erga illum vulneratum,

Pet. 35. Quid significetur per verba JESU v. 62, *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei?*

R. Cum *S. Tb.* 2. 2. q. 189. a. 10. ad 2. "Aspicit enim retro, qui dilationem quærit occasione redeundi domum, & cum propinquis conferendi." Et *Menochius* ait: Metaphora sumpta est ab aratoribus, qui manu stivam, & oculos habent ante se in sulcum intentos, rectus ut sit, non potest bonus arator esse, qui respicit in tergum. Significatur autem neminem bonum Evangelii, & Ecclesiæ Ministum esse, qui ita expeditus non est, ut postquam aratrum hoc spirituale apprehendit, nihil habeat, quo ab hac cura avocetur.

Pet. 36. *S. Lucas* cap. 11. v. 2. tantum ponit

5. petitiones in oratione Dominica dum dicit: *Pater, sanctificetur nomen tuum. Adveniat Regnum tuum. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem & ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem*: ubi *Matth. 6. v. 9.* ponuntur 7.

R. Cum *S. Aug.* enchir. cap. 115. & 116.
" Quia ex duabus primis tertia sequitur, & quæ
,, apud Matthæum videtur septima, una est cum
,, præcedente."

Pet. 37. An illa sint distinguenda *v. 9. Petite & dabitur vobis, quærite & invenietis, pulsate, & aperietur vobis?* & quid significant?

R. Neg. quia *S. Aug.* lib. 1. retract. cap. 19. locum quemdam retractat, ubi hæc tria sollicitè distinxerat: ac his verbis hortatur nos Dominus ad instantissimam petitionem: subjicit autem generaliter Dominus: *omnis qui petit accipit, &c.*

Pet. 38. An ex illo loco cap. 12. *v. 4. Ne timeamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant*: ab hæreticis benè inferatur Christianam sepulturam, & preces pro Defunctis non esse adhibendas?

R. 1. Neg. cum *Estio* hîc: Quia CHRISTUS loquitur de Martyribus, qui secundum corpus occiduntur à persecutoribus. Tales autem suffragiis viventium non indigent. (Nam teste *S. Aug.* " Qui orat pro Martyre injuriam facit Martyri.") Ità nec damnum aliquod salutis incurrunt, ex sepultura negata. Deindè non loquitur Dominus de quocunque nocumento, sed de eo, quo anima ipsa occiditur, cum addatur: *Timeate eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Nempè animam, ut ex *Matthæo* constat. Item propriè non nocet, id est, non infert nocumentum qui impedit sepulturam, sed bonum quod non debetur, impedit. *S. Tb. 2. 2. q. 32. a. 2. ad 1.*

R. 2. Cum *Bellar.* lib. 2. de Purg. cap. 19. Dominum loqui de dolore, quo affici possunt corpora dum vivunt. Quia opponit hoc ei, quod Deus potest facere post mortem; scilicet animam mittere in æternos cruciatus. Illi autem nullum amplius cruciatum post mortem possunt inferre.

Pet. 39. An ille locus *ψ. 24. Considerate corvos, quia non seminant neque metunt &c.* Non sit contrarius *Prov. 6. ψ. 6. Vade ad formicam o piger?*

R. Neg. cum *Estio* hic: Rectè sapiens pigrum & otiosum hominem exstimulat ad opus, exemplo formicæ, non tamen ad sollicitudinem. Et rectè etiam Dominus hic homines à sollicitudine inordinatâ revocat.

Pet. 40. Quid *ψ. 49.* intelligatur per: *Ignem veni mittere in terram, &c.?*

R. 1. cum *Tertull.* & *Maldonato* odia & persecutiones.

R. 2. Meliùs cum *Cyrillo* & *Jansenio* doctrinam Evangelicam.

R. 3. Optimè cum *Origine, Amb., Hier., Aug., Theophyl.* & *Euthymio* Spiritum S., & dona Spiritûs S., maximè ardentem zelum, & inflammatam charitatem.

Pet. 41. De quo tempore dicat Dominus cap. 13. *ψ. 35. Non videbitis me, donec veniat cum dicitis: Benedictus, qui venit in nomine Domini?*

R. Cum *Estio* hic: Verba illa pertinere ad iudicium, & manifestationem Regni CHRISTI, quando adversarii cogentur agnoscere Majestatem ejus, ac divinitatem, & fateri, quod ille sit Dei Filius in æternum benedictus, veniens in nomine Domini.

Dices: alii id referunt ad ingressum in *Jerusalem*, dum turbæ acclamarunt: *Benedictus qui venit in nomine Domini.*

R. Cum *S. Aug.* lib. 2. de conf. Evang. cap. 75. & *Beda* illud non posse referri ad ingressum in

Jerusalem, quia *Matthæus*, ut ex capp. 21. 22. & 23. v. 39. colligitur, refert hæc verba dicta fuisse post Domini ingressum in *Jerusalem*.

Dices 2. *Matthæum* usum fuisse recapitulatione.

R. Id gratis ab adversariis asseritur; quamvis enim aliquandò in S. Scriptura recapitulatio admit- tenda sit, id non semper, ac non sine necessitate, quæ hîc non adest, è contrâ loc. cit. reflectit S. *Aug. Lucam* per anticipationem illa verba nar- rasse.

Pet. 42. An cum cap. 14. v. 12. dicatur: *Cum facis prandium, aut Cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos &c.* Videatur damnabilis praxis virorum prudentum, qui humanæ societatis & amicitiae causâ, amicos aut propinquos divites invitant?

R. Neg. cum S. *Tb.* 2. 2. q. 31. a. 3. ad 1. "Do-
 „ minus non prohibet simpliciter vocare amicos,
 „ aut consanguineos ad convivium, sed vocare
 „ eos eâ intentione, quod te ipsi reinvitent. Hoc
 „ enim non erit charitatis, sed cupiditatis. Potest
 „ tamen contingere, quod extranei sint magis in-
 „ vitandi in aliquo casu propter majorem indigen-
 „ tiam. Intelligendum est enim, quod magis con-
 „ junctis, magis est, cæteris paribus, benefacien-
 „ dum. Si autem duorum unus est magis conjunc-
 „ tus, & alter magis indigens, non potest univer-
 „ sali regulâ determinari, cui sit magis subvenien-
 „ dum: quia sunt diversi gradus & indigentiae, &
 „ propinquitatis: sed hoc requirit prudentis judi-
 „ cium."

Pet. 43. Quo sensu dicat CHRISTUS v. 26. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem ... non potest meus esse discipulus?*

R. Cum S. *Tb.* 2. 2. q. 25. a. 6. O. "Undè se-
 „ cundum culpam, quâ Deo adversantur, sunt
 „ odiendi quicumque peccatores, etiam pater &

„ mater & propinqui : ut habetur Luc. 14. debe-
 „ mus enim in peccatoribus odire, quod peccato-
 „ res sunt, & diligere, quod homines sunt beati-
 „ tudinis capaces. Et hoc est eos verè ex charitate
 „ diligere propter Deum. (Et loc. cit. q. 34. a. 3.
 „ ad 1.) Parentes, quantum ad naturam & affini-
 „ tatem, quâ nobis junguntur, sunt à nobis
 „ secundum præceptum Dei honorandi, ut patet
 „ Exod. 20. Odiendi autem sunt quantum ad hoc,
 „ quod impedimentum præstent nobis accedendi
 „ ad perfectionem Divinæ Justitiæ. ” Et q. 101.
 a. 4. ad 1.

Pet. 44. Quid significetur per similitudinem *ψ*.
 28. positam : *Quis ex vobis volens turrin ædifi-
 care, non prius sedens computat sumptus, qui ne-
 cessarii sunt &c.*

R. Cum *S. Th.* 2. 2. q. 189. a. 10. ad 3. ” Per
 „ ædificationem turris significatur perfectio Chri-
 „ stianæ vitæ. Abrenuntiatio autem priorum
 „ est sumptus ad ædificandam turrin. Nullus au-
 „ tem dubitat vel deliberat an velit habere sumptus :
 „ vel an possit turrin ædificare, si sumptus habeat.
 „ Sed hoc sub deliberatione ponitur, an aliquis
 „ sumptus habeat. Similiter sub deliberatione ca-
 „ dere non oportet, utrum aliquis debeat abre-
 „ nuntiare omnibus quæ possidet; vel si hoc fa-
 „ ciendo ad perfectionem pervenire possit. Sed
 „ hoc cadit sub deliberatione, utrum hoc quod
 „ facit sit abrenuntiare omnibus quæ possidet :
 „ quia nisi abrenuntiaverit, quod est sumptus ha-
 „ bere, non potest (ut ibidem subditur) CHRISTI
 „ esse Discipulus, quod est turrin ædificare.”

Pet. 45. An omnes actu debeant renuntiare *om-
 nibus quæ possident?* *ψ*. 33. & quanam ?

R. Neg. cum *S. Greg.* hom. 27. in Evang. ex-
 plicante illa verba : ” Nolite possidere per deside-
 „ rium, quod adhuc per usum minimè reliquistis,
 „ si enim nil in hoc mundo jam amando posside-

„tis, etiam possidendo cuncta reliquistis. Ubi id
„de omnibus intelligit.”

R. 2. Cum S. Tb. 2. 2. q. 184. a. 7. ad 1. ” Ab-
„renuntiatio propriarum facultatum dupliciter con-
„siderari potest : uno modo secundum quod est
„in actu. Et sic in ea non consistit essentialiter
„perfectio ; sed est quoddam perfectionis in-
„strumentum, sicut art. 3. dictum est. Et ideò
„nihil prohibet statum perfectionis esse sine ab-
„renuntiatione priorum.... Alio modo potest
„considerari secundum præparationem: ut scili-
„cet homo sit paratus, si fuerit opus, omnia di-
„mittere vel distribuere. Et hoc pertinet directè
„ad perfectionem.... Undè & Apostolus dicit:
„scio & abundare, & penuriam pati. Ad hoc au-
„tem maximè tenentur Episcopi, quod omnia sua
„pro honore Dei, & salute sui gregis contemnant,
„cum opus fuerit, vel pauperibus sui gregis lar-
„giendo, vel rapinam bonorum suorum cum gau-
„dio sustinendo.”

Pet. 46. Quare cap. 15. v. 7.: *Ità gaudium erit
in Cælo super uno peccatore pœnitentiam agente,
quàm super 99. justis, qui non indigent pœnitentiâ?*

R. Cum S. Tb. 1. p. q. 20. a. 4. ad 4.: ” Quia
„plerumque pœnitentes cautiores, humiliores, &
„ferventiores resurgunt. Undè Greg. hom. 34. in
„Evang. dicit, quod Dux in prælio eum militem
„plus diligit, qui post fugam conversus fortiter
„hostem premit, quàm qui numquam fugit, nec
„umquam fortiter fecit. Vel alia ratione, quia
„æquale donum gratiæ plus est comparatum pœ-
„nitenti, qui meruit pœnam, quàm innocenti,
„qui non meruit; sicut centum marchæ majus
„donum est, si dentur pauperi, quàm si dentur
„Regi.”

Pet. 47. Quo sensu ibidem dicatur de justis: *Qui
non indigent pœnitentiâ. Cum non sit justus in ter-
ra, qui non peccet, Eccl. 7. v. 21.?*

R. Cum Estio hic: Quia iusti, cum sint in statu salutis, nec statum illum, nec voluntatem in diversum mutare debent, cum per bonam voluntatem, & charitatem Deo serviant; tametsi iis sit necessaria pœnitentia quædam quotidiana, quâ purgantur venialia peccata; quæ pœnitentia non tam ad vitæ mutationem pertinet, quàm ad profectum sanctæ conversationis. Vel sermo est de pœnitentiâ illâ maiore, quâ egent peccatores, ut in oratione *Manasse* legitur: *Non posuisti pœnitentiam iustis.* &c.

Pet. 48. De quo peccato agatur *ψ. 21. Peccavi in Cœlum, & coram te*, & quid per *Stolam primam & Annulum*, *ψ. 22.* intelligatur?

R. Ad 1. cum *du Hamel* hic: peccavi in *Cœlum*, palam impudicè vivendo? & *coram te*, mandatis tuis non obtemperans.

R. Ad 2. cum eodem: Præcipuâ justitiæ *Stolâ* induatur: *Et date Annulum in manum ejus*, ut arrham inhabitantis spiritûs, & fidelis animæ.

Pet. 49. De quâ prudentiâ agatur cap. 16. *ψ. 8. Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt?*

R. Cum *S. Tb. 2. 2. q. 47. a. 13. ad 1.* " Illud
 „ verbum Domini intelligitur de primâ prudentiâ.
 „ Undè non dicitur simpliciter, quod sint prudentes,
 „ sed in generatione sua. (Et hanc in corpore
 „ art. explicat his verbis:) Est enim quædam prudentia
 „ falsa, vel per similitudinem dicta. Cum
 „ enim prudens sit, qui benè disponit ea, quæ
 „ sunt agenda propter aliquem bonum finem, ille,
 „ qui propter malum finem aliqua disponit congruentia
 „ illi fini, habet falsam prudentiam, inquantum illud
 „ quod accipit pro fine, non est verè bonum, sed
 „ secundum similitudinem... &
 „ hujusmodi est prudentia, de quâ Apost. dicit ad
 „ Rom. 8. Prudentia carnis, mors est: quæ scilicet
 „ finem ultimum constituit in delectatione carnis. "

Pet. 50. Quomodo dicat Dominus *ψ. 9. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*, (id est, facite eleēmosynam de iniquis divitiis) *ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula?*

R. 1. Cum *S. Th. 2. 2. q. 32. a. 7.* in corpore: "Tri-
 „ pliciter potest aliquid esse illicitè acquisitum.
 „ Uno enim modo, id quod illicitè ab aliquo ac-
 „ quiritur, debetur ei, à quo est acquisitum, nec
 „ potest ab eo retineri, qui acquisivit, sicut con-
 „ tingit in rapinâ, furto, & usuris. Et de talibus,
 „ cùm homo teneatur ad restitutionem, eleēmo-
 „ syna fieri non potest. Alio verò modo est ali-
 „ quid illicitè acquisitum, quia quidem ille, qui
 „ acquisivit, retinere non potest, nec tamen de-
 „ betur ei, à quo acquisivit, quia scilicet contra
 „ justitiam accepit, & alter contra justitiam dedit.
 „ Sicut contingit in simonia, in qua dans, & ac-
 „ cipiens contra justitiam Legis Divinæ agit. Undè
 „ non debet fieri restitutio ei, qui dedit, sed de-
 „ bet in eleēmosynas erogari. Et eadem ratio est
 „ in similibus, in quibus scilicet & datio & accep-
 „ tio est contra Legem. Tertio modo est aliquid
 „ illicitè acquisitum, non quidem quia ipsa acqui-
 „ sitio sit illicita, sed quia id, ex quo acquiritur,
 „ est illicitum, sicut patet de eo, quod mulier ac-
 „ quirat per meretricium. Et hoc propriè vocatur
 „ turpe lucrum; quòd enim mulier meretricium
 „ exerceat, turpiter agit, & contra Legem Dei.
 „ Sed in eo quod accipit, non injustè agit, nec
 „ contra Legem. Undè quod sic illicitè acquisi-
 „ tum est, retineri potest, & de eo eleēmosyna
 „ fieri."

R. 2. Cum eodem Angelico loc. cit. ad 1. "Sicut
 „ Aug. dicit Serm. 35. de Verbis Domini. Illud
 „ Verbum Domini quidam malè intelligendo, ra-
 „ piunt res alienas, & aliquid indè pauperibus lar-
 „ giuntur, & putant se facere quod præceptum est.
 „ Intellectus ille corrigendus est: sed omnes divitiæ

„ iniquitatis dicuntur, ut dicitur in lib. 2. cap. 34.
 „ de quæstionibus Evang., quia non sunt divitiæ
 „ iniquæ, nisi iniquis, qui in eis spem constituunt.
 „ Vel secundum Ambrosium hîc: Iniquum mam-
 „ mona dixit, quia variis divitiarum illecebris no-
 „ stros tentat affectus. Vel quia in pluribus præ-
 „ decessoribus, quibus patrimonio succedis, aliquis
 „ reperitur, qui injustè usurpavit aliena, quamvis
 „ tu nescias, ut S. Basilius Serm. de divite dicit.
 „ Vel omnes divitiæ dicuntur iniquitatis, id est
 „ inæqualitatis, quia non æqualiter sunt omnibus
 „ distributæ, uno egente, & alio superabundante.”

Pet. 51. An narratio de divite *Epulone* & pau-
 pere *Lazaro*, ψ. 19. relata, sit vera historia, an
 tantum parabola?

R. Cum S. Amb. hîc:” Narratio magis quam para-
 „ bola videtur, quando etiam nomen exprimitur.”
 Et S. Chryst. hom. de divite:” Ponit exemplum imò
 „ in exemplum parabolæ veritatem, neque enim in
 „ parabola dicenda sunt nomina. Parabolæ illæ sunt,
 „ ubi exemplum ponitur, & tacentur nomina.
 „ Ubi autem dicitur, Abraham, & Prophetæ, &
 „ Lazarus, & Moyfes, hîc verus Lazarus. Si ve-
 „ rus est Abraham, verus est Lazarus.” Et S. Th.
 hîc in Catena aurea.” Refert autem traditio Judæo-
 „ rum, Lazarum quemdam fuisse tunc temporis in
 „ Hierosolymis extremâ pressum inopiâ & infir-
 „ mitate, cujus meminit Dominus introducens
 „ eum in exemplum ad majorem sermonis mani-
 „ festationem.” Et S. Greg. hom. 40. in Evang., &
 testibus *Baronio* & à *Lapide Romæ* extra portam
 Angelicam exstat Ecclesia in honorem istius *La-*
zari erecta, & Ecclesia in officio sepulturæ orat,
 ut defuncti cum *Lazaro* quondam paupere æter-
 nam habeant requiem.

Dices: multa ibidem narrantur, quæ veræ hi-
 storix non possunt convenire, ut quòd dives in in-
 ferno levaverit oculos suos, & viderit *Lazarum*

in sinu Abrahæ, quod lingua illius divitis cruciatur, ac agitur ibidem de digito *Lazari*, de gutta aquæ &c.

R. Cum à *Lapide* illa omnia dici metaphoricè. Undè dives vidit oculis mentis, non corporis, Deo revelante, hæc omnia.

Pet. 52. Quid per Regnum Dei intelligatur, & de qua observatione dicatur: cap. 17. v. 20. *Non venit Regnum Dei cum observatione?*

R. 1. cum *Barradio*, & à *Lapide* hîc: per Regnum Dei intelligi Regnum Messîæ, sive potius ipse Messias.

R. 2. Cum *Estio* hîc: CHRISTUS loquitur de ea observatione, quam intelligebant Pharisei quærentes istud à Domino; ut videlicet Messias CHRISTUS tamquam Rex aliquis potens terrenus Regnum Judaicum suscepturus esset, & jugum gentium ablaturus. Cum igitur CHRISTUS hoc pacto non venerit, sed in summa humilitate, venit non cum observatione, quia ab iis non ita expectatus fuerat.

Pet. 53. Quid per *unum diem Filii hominis* v. 22. intelligatur?

R. Cum *Lyrano* intelligi diem judicii, ita ut sensus sit: desiderabitis præ nimia tribulatione, & persecutione finem mundi videre, & diem Domini nempe judicii, sed non videbitis; quia sive in persecutione, sive aliter, prius moriemini.

Dices: cum *Dionysio Carth.*, & *Beda* hîc intelligi unum diem in Cælo.

R. Obstare id, quod sequitur: *Et non videbitis*; cum Dominus ibidem consoletur suos Discipulos: non esset autem magna consolatio dicere: desiderabitis æternam salutem, & non accipietis.

Pet. 54. *Zachæus excepit illum* (JESUM) *gaudens*, cap. 19. v. 6. Cur non dixerit sicut *Centurio*: *Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum?* Et quis illorum melius fecerit?

R. Cum *Estio* hîc: Dominus adventum suum
R

non offerebat in domum *Centurionis* nisi ut curaret Puerum ejus. Quod *Centurio* humiliter recusavit; negans se dignum, ut sub ejus tectum intraret, simul fidem suam declarans, quâ crederet etiam Dominum absentes posse verbo sanare. Hic autem Dominus requirit hospitium, ad quod divertat ipse cum suis Discipulis. Atqui hospitium requirenti recusare prætextu indignitatis suæ, non tam humilitatis esse videtur, quam avaritiæ & inhospitalitatis. Quare convenientissimè fecit *Zachæus*, quamvis peccator, quod Dominum petentem apud se divertere: *Zachæe festinans descende: quia bodiè in domo tua oportet me manere* *ŷ. 5.* Gaudens in domum suam receperit. Uterque enim fecit, quod in re præsentī faciendum erat.

Pet. 55. Quoties CHRISTUS lachrymatus fuerit? *ŷ. 41. Videns civitatem flevit super illam?*

R. Ter cum *Estio* hîc, quandò appropinquavit civitati tempus visitationis suæ non cognoscenti, & eum in propriâ venientem non recipienti. 2. Quandò *Lazarum* erat resuscitaturus, *Joan. 11.* 3. In horto, vel in cruce ad *Hebr. 5.* ubi dicit Apostolus, CHRISTUM preces supplicationesque ad eum qui posset illum salvum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerentem, exauditum esse pro sua reverentia.

Pet. 56. Da mihi sensum horum verborum *ŷ. 42. ? Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tuâ, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.*

R. Cum eodem: est sensus: utinam cognovisses tu quoque, sicut ego cognosco, ea quæ ad pacem tuam, id est salutem tuam pertinent. Id est, utinam ea feriò, & cum affectu cogitares, agendo poenitentiam pro peccatis tuis, & Messiam Domini recipiendo, *& quidem in hac die tuâ*, id est, in hoc tempore visitationis tuæ. Nunc enim quandò prædicatur tibi Evangelium pacis ab ipso auctore

pacis, tempus est acceptabile, & dies salutis, juxta *Isaïæ* vaticinium. At verò, quod vehementer dolendum est, ea quæ ad pacem tuam pertinent non cognoscis, nec cogitas, nec statuis ante oculos; sed abscondita sunt ab oculis tuis.

Pet. 57. Quinam sint illi *Coloni*, & quis sit heres cap. 20. *ψ. 14. Cum viderent Coloni, cogitaverunt intra se, dicentes: hic est heres, occidamus illum &c.?*

℞. Cum interpretibus: *Coloni* populum Judaicum significant, qui post cæsos & interfectos Prophetas, etiam *heredem*, scilicet unicum Dei Filium JESUM CHRISTUM occiderunt.

Dices: sed quomodo eum cognoverunt *dicentes: hic est heres*: cum *D. Paulus* 1. Cor. 2. *ψ. 8.* dicat: *Si cognovissent; numquam Dominum gloriæ crucifixissent.*

℞. Cum *du Hamel* hic: Principes Judæorum aliquo modo cognoverunt, aut certè suspicati sunt CHRISTUM esse Messiam, & heredem regni populi Dei: sed illud regnum terrenum esse, non spirituale in animum suum induxerant. Cum de Messia tam demissè sentirent, non veriti sunt eum occidere, ne, mutato per eum rerum Judaicarum statu, ipsi honoribus & emolumentis suis exciderent. Undè quæstionem de CHRISTO, cujus Filius esset, explicare non potuerunt, eò quòd ejus dignitatem ignorarent.

Pet. 58. Si hæc signa horrenda & universalia (cap. 21. *ψ. 25. Erunt signa &c.*) præcessura sint adventum Judicis ad judicium universale, quomodo verum dicatur *ψ. 34. Superveniat in vos repentina dies illa: tamquam laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ?*

℞. Cum *Estio* hic: An igitur dicendum, diem Domini, quem dicit Dominus tamquam laqueum superventurum, comprehendere universum tempus ex quo signa illa incipient ostendi, usque ad ipsum

judicium ? Hoc enim tempus superveniet impiis tamquam laqueus, non ita tamen, quin adhuc potuerint agere poenitentiam, & ad Domini adventum se praeprare. Quam expositionem probabiliorum facit comparatio de diebus Noë, quam ibidem Dominus adhibet supra 17., & *Matth.* 24. Non enim qui tunc vivebant, morte comprehensi sunt ex improvviso, sed diluvio, quod coepit à die, quo intravit Noë in arcam, usque ad quem diem comedentes & bibentes &c. Ita erit (inquit) & adventus Filii hominis; comprehensis videlicet signis praecurrentibus & proximum ejus adventum nuntiantibus: sicut aquae diluvii Noë ingrediente in arcam, praenuntiabant interitum mundo. Securitas ergo hominum erit usque ad ostensionem horribilium signorum; sicut ibi erat usque ad insolitos aquarum imbres è Caelo ruentes, licet non statim eodem die fuerint homines absumpti.

Pet. 59. Quid significet *manicabat* *ψ.* 38.?

R. Cum *Menochio* & aliis hic: Manè aderat, diluculò praestò erat.

Pet. 60. An CHRISTUS bis calicem propinaverit, scilicet semel post Cœnam Agni Paschalis, & semel post institutionem Eucharistiæ? cùm cap. 22. *ψ.* 17. S. Lucas dicat: *Accepto calice gratias egit, & dixit: accipite, & dividite inter vos. Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec Regnum Dei veniat. Et accepto Pane... similiter & Calicem, postquam cœnavit, dicens: hîc est Calix &c.* Adeoque an illa verba: *Non bibam de generatione vitis*, dicta sint de Calice Eucharistico?

R. Cum S. *Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 1.
 „ Quod Lucas de Calice bis commemoravit, prius
 „ antequam Panem daret, deindè postquam Panem
 „ dedit, illud quod superius dixit, praeccepit,
 „ ut solet, illud verò quod ordine suo posuit, non
 „ commemoravit superius. ” Ergo, S. *Aug.* illa

verba : *non bibam de generatione vitis* refert ad Calicem Eucharisticum. Quod probatur : quia S. *Lucas* hîc eadem fermè verba refert à CHRISTO esse dicta de Calice, quæ referunt duo alii Evangelistæ *Matthæus* cap. 26. v. 29., & *Marcus* cap. 14. v. 25. Atqui hi Evangelistæ referunt ista verba esse dicta de Calice consecrato, ergo de eodem illa refert S. *Lucas*: dein CHRISTUS post Calicem Agni Paschalis adhuc sumpsit Calicem Eucharisticum : ergo antea non poterat dicere : *non bibam de generatione vitis* &c.

Dices 1. S. *Lucas* distinctè agit de utroque Calice, & verba illa : *non bibam* &c. sunt intelligenda de Calice Paschali, cùm postea agat de Calice consecrato v. 20.

R. Cum S. *Aug.* loc. cit. S. *Lucam* anticipatione usum fuisse, cùm alii Evangelistæ illa referant de Calice consecrato, idque constat, cùm addant JESUM gratias egisse, quod ordinariè non faciebat, nisi quandò miraculum faciebat.

Dices 2. si id non esset, S. *Lucas* bis loqueretur de Calice, quod non solent facere Evangelistæ bis loquentes de eadem re.

R. Verum esse Evangelistas non bis loqui de eadem re ; sed S. *Lucas* id facit eodem moraliter loco, quia v. 17. & 18. inceptam de consecratione Calicis historiam tantùm interrumpit, ut consecrationem Panis, quam omiserat, interponat ; quâ interpositâ, consecrationem Calicis v. 20. profequitur, & absolvit. Et id idem est, ac si tantùm semel diceret.

Pet. 61. Quo sensu dicat S. *Lucas* v. 3. *Introivit in eum satanas*?

R. Cum S. *Aug.* lib. 3. de conf. Evang. cap. 1.
 „ Quomodò intrat in cor, nisi immittendo ini-
 „ quas persuasiones cogitationum iniquarum... In-
 „ tellige nunc Judam à diabolo plenius esse pos-
 „ sessum.”

262 *Examen tertium in Evang. S. Lucæ.*

Pet. 62. Quid intelligatur per illa verba cap. 23. *ŷ. 43. Hodie mecum eris in Paradiso?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 52. a. 4. ad 3. " Illud
 „ verbum Domini, est intelligendum non de Pa-
 „ radiso terrestri corporeo, sed de Paradiso spiri-
 „ tuali: in quo esse dicuntur quicumque divinâ
 „ gloriâ perfruuntur. Unde latro, loco quidem
 „ cum CHRISTO ad infernum descendit, ut cum
 „ CHRISTO esset: quia dictum est ei; mecum eris
 „ in Paradiso. Sed præmio in Paradiso fuit: quia
 „ ibi divinitate CHRISTI fruebatur, sicut & alii
 „ Sancti. "

Pet. 63. Quo sensu dicatur cap. 24. *ŷ. 31. Aperti sunt oculi eorum?*

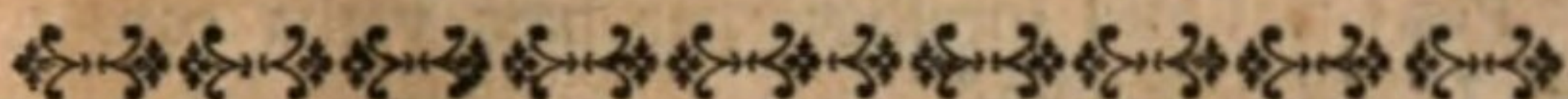
R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 55. a. 4. ad 3. " Non quod
 „ ante clausis oculis ambularent: sed inerat aliquid
 „ quo non finerentur agnoscere quod videbant,
 „ quod scilicet caligo, & aliquis humor efficere
 „ solet. "

Pet. 64. An Discipuli palpaverint manus & pedes Domini cum *ŷ. 39.* dicatur: *Palpate & videte?*

R. Affirm. cum *Estio* hic: nam *Thomam* pal-
 passe, fatis concors SS. PP. est sententia. Non vi-
 deo autem cur non idem hoc loco de Discipulis
 sit arbitrandum: quia per diligentem palpationem
 debebat fides eorum confirmari. Id confirmat *S.*
Aug. in *Pf.* 56., & *S. Ignatius* Epist. ad *Smyr-*
nenfes.

Dices: cur ergo Discipuli tantum *Thomæ* dixe-
 runt: vidimus Dominum? Et si fuissent locuti de
 palpatione, cur ergo *Thomas* non acquievit illo-
 rum dictis?

R. Ex *S. Aug.* loc. cit. jam constat, Dis-
 cipulos Dominum palpasse, sic judicamus id à
 Discipulis *Thomæ* dictum fuisse; sed his non ob-
 stantibus *Thomam* in sua incredulitate mansisse,
 donec met palparet Dominum.

EXAMEN QUARTUM

I N

EVANGELIUM

S. JOANNIS

APOSTOLI.

P Et. procœmialis. Da mihi Synopsim hujus Evangelii.

R. Cum *du Hamel* in procœmio: *S. Joannes* scripsit omnium sublimissimè, id potissimum in causa fuit, ut *Cerintbi, Ebiönis, & Nicolaitarum*, qui CHRISTO Domino Divinitatem detrahebant, impios errores refelleret; tùm etiam ut quæ in aliis Evangelistis deesse videbantur, suppleret, & ea maximè, quæ CHRISTUS Dominus primo suæ Prædicationis anno gessit, & dixit magis insignia. Cum alii Evangelistæ ab Incarnatione Domini Historiam Evangelicam incœperint, *Joannes* ab æterna Verbi generatione eam orditur, & brevi verborum complexu illam sic exponit, ut omnes penè hæreses circa divinam & humanam JESU CHRISTI generationem ortas penitus everteret. Et *S. Tb.* Præf. in Evangelium *S. Joannis* adducendo auctoritatem *S. Aug.*, quam desumpsit ex lib. 1. de Consen. Evang. cap. 5. dicit: "Joannes dicta verò ejus præsertim quæ Trinitatis Unitatem, & vitæ æternæ felicitatem insinuarent, diligentius & uberius conscribens, in virtute contemplativa commendandam suam intentionem, prædicationemque tenuit."

Pet. 1. Quid intelligas per hæc verba cap. 1.
 v. 1.: *In principio?*

R. Cum SS. PP. *Aug.* de Genesi ad litt. cap. 2., *Basilio*, *Chrysost.*, *Theoph.*, & *Niceni Concilii* Patribus damnantibus impiam Arianorum blasphemiam: "Erat tempus quandò non erat Verbum:" *In principio* universitatis rerum, initio omnis temporis & durationis, ante omnia creata, quasi diceret: non aliquo temporis instanti, ut reliqua entia, factum vel creatum est, vel esse cœpit: sed priusquam aliquid fieret, jam indè ab æterno, coævum Patri, ac proindè increatum erat, & etiamnum est *Verbum*.

Pet. 2. Quid intelligatur per *Verbum*?

R. Cum S. Scriptura hîc: *Deus erat Verbum*. Et v. 14.: *Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre plenum gratiæ, & veritatis*. Ergo per Verbum clarè significatur Unigenitus Dei Filius. Et S. *Th.* hîc: "Aug. quæst. 83., „ quod græcè Logos dicitur, latinè & Rationem „ & Verbum significat: sed hoc loco meliùs Verbum interpretatur, ut significetur non solùm ad „ Patrem respectus, sed ad illa etiam quæ per „ Verbum facta sunt operativâ potentiâ.... Verbum ergo Dei Patris Unigenitus Filius, per omnia Patri similis & æqualis."

Pet. 3. Quomodò *Verbum hoc esset apud Deum* v. 2.?

R. Cum *Tirino* hîc: Omni modo spiritibus proprio, quo genitus apud generantem est, ex quo originem ducit. Primò, in eodem loco, vel potiùs per idem spatium diffusus. Secundò, in eadem dignitate, perfectione, naturâ seu eâdem essentiâ. Tertiò, in summa conjunctione, consensu, complexu, amore &c.

Pet. 4. Quomodò v. 9. *Lux illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum?*

R. 1. Cum *Cyrillo*: Lumine naturali, cujus facultas aut ratio cuique homini insita est. Et *S. Th.* 1. p. q. 79. a. 4. ad 1.

R. 2. Cum *Chrysof.*: Lumine gratiæ quantum in se est.

R. 3. Cum *S. Aug.* in *Enchirid.* & lib. 1. de peccatorum meritis cap. 25.: *Illuminat omnem hominem*, id est, nullus hominum sine eo illuminatur; sed quotquot illuminantur, per eum illuminantur.

R. 4. cum *Estio* hîc: illuminat enim omnem hominem, non ab initio mundi, nec priusquam in carnem venissent, sed veniens in mundum, id est, per suum adventum in carnem sparsit lumen fidei per universum orbem terrarum, fundans Ecclesiam Catholicam. Item CHRISTUS sic illuminat omnem hominem, sicut pro omnibus passus est, vel quia neminem à doctrina veritatis suæ prohibet. Et *S. Th.* 3. p. q. 16. à. 6.

Pet. 5. Quomodo *ψ. 14. Verbum caro factum sit?*

R. Cum *Bellarmin.* lib. 3. de CHRISTO cap. 4.: non sicut aqua vinum facta cap. 2., scilicet conversione unius in alterum; sed assumptione seu accessione; quomodo dicitur *Paulus* vir factus, & homo christianus.

Pet. 6. Quo sensu *ψ. 15.* dicatur de CHRISTO: *Qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat?*

R. 1. Cum *Menochio* hîc: Qui brevi mihi successurus est in munere prædicandi, is ante quem ego missus sum.

R. 2. Cum *S. Aug.* tract. 3. in *Joan.*, *S. Chryst.*, *Cyrillo*, *Theophylact.*, *Euthymio* & *Beda* hîc: "Quod ait: ante me, non ad ordinem temporis, sed ad distantiam pertinet dignitatis." Prior me erat, non solum æternitate, ut Deus, sed etiam ut homo, longè præstantior.

Pet. 7. An hæc verba *ψ. 16. Et de plenitudine*

ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Quia Lex per Moysen data est, gratia & veritas per JESUM CHRISTUM facta est: sint verba S. Joannis Baptiste?

R. Affirm. cum S. Aug. tract. 13. in Joan. n. 8., & lib. de gratia & libro arbitrio cap. 9. quia verba immediatè præcedentia sunt verba S. Joan. Bapt.; ergo etiam immediatè sequentia: siquidem nulla alia persona loquens in textu interponitur.

R. 2. Neg. cum SS. PP. Cyrillo, Chryst., Beda, & aliis, quia ista verba videntur rectius cohærere cum antecedentibus verbis Evangelistæ, scilicet: *plenum gratiæ & veritatis*, quam cum antecedentibus Baptiste, videlicet: *quia prior me erat.*

Pet. 8. Quid significetur *ψ. 16. gratiam pro gratia?*

R. 1. Cum S. Aug. tract. 3. in Joan., & Beda hîc:
" Accepimus gratiam æternæ gloriæ pro gratia
,, fidei, charitatis, & bonorum operum."

R. 2. cum Dionysio Carthus., Toletto, & aliis:
" Accepimus de plenitudine CHRISTI gratiam nostram, pro gratia CHRISTI: " Nam per gratiam ipsius CHRISTI consequimur gratiam nostram, juxta illud ad Rom. 5. *ψ. 15. Gratia Dei & donum in gratia unius hominis JESU CHRISTI in plures abundavit: puta remissionem peccatorum, ac omnia dona Dei.*

R. 3. accepimus gratiam justificationis pro dono prædestinationis: nam utramque gratiam ex plenitudine CHRISTI accepimus, ad Ephes. 1. *ψ. 3.*

Pet. 9. Quare Judæi miserint ad Joannem Bapt. *ψ. 19. legatos interrogantes eum, an esset Messias?* Cùm Joannes, esset de Tribu Levi, & Sacerdotali familia Aäron, ut ipsi benè sciebant, consequenter eum non esse Messiam, qui ex Tribu Juda, & familia regali Davidis oriundus erat? Dein an bis miserint, cùm *ψ. 19. dicatur Sacerdotes & Levitas fuisse missos, & ψ. 24. ponatur: Qui missi fuerant erant ex Phariseis?*

R. Ad 1. interrogationem illam fuisse tumultuariè factam, quia à populo putabatur Messias aut Propheta; ipsi tamen benè sciebant, quod non, & quod pariter non esset *Elias*, utpotè juvenis, & *Elias* senex. Vel fortè id ignoraverunt, quia semper *Joannes* fuerat in deserto, & quasi inopinatò ad baptizandum venerat, ut constat ex Evangelistis.

R. Ad 2. affirm. cum *Origene*: Tantùm semel missos fuisse legatos, eosque fuisse Sacerdotes & Levitas, qui erant sectâ Pharisei.

Pet. 10. Quomodò *Joannes Bapt.* potuerit dicere *ψ. 31. Ego nesciebam eum &c.*? Quandòquidem CHRISTUM benè noverit dùm venit ad ipsum, ut ab eo baptizaretur *Matt. 3. ψ. 14.*

R. Cum *S. Aug.* tract. 6. in *Joan.* *Joannem* benè CHRISTUM cognovisse; sed aliquid adhuc didicit in Baptismate CHRISTI: "Quandam proprietatem in CHRISTO talem futuram, ut quamvis multi Ministri baptizaturi essent, sive justi, sive injusti, non tribueretur sanctitas Baptismi, nisi illi, super quem descendit Columba, de quo dictum est: hic est qui baptizat in Spiritu S.: Nam si pro diversitate meritorum, Baptisma sanctum est: quia diversa sunt merita, diversa erunt baptismata: & tantò quisque aliquid melius putatur accipere, quantò à meliore videtur suscipere." Quod tamen non est dicendum.

Pet. 11. Quotuplex *Joannes Bapt.* de CHRISTO dederit testimonium?

R. Cum S. Scriptura quatruplex. Primum ante CHRISTI Baptismum *Matt. 3. ψ. 11. Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam, qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu S. & igni.* Eadem habet *Luc. 3. ψ. 15.* Secundum *Joan. 1. ψ. 26.* post CHRISTI tentationem: *Medius autem vestrùm stetit, quem vos nesc-*

cit. v. 27. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est; cuius non sum dignus, ut solvam ejus corrigiam calceamenti. Hoc esse diversum à primo liquet, quod illud Matth. fuerit datum ante CHRISTI Baptismum, & illud Joannis post CHRISTI Baptismum: dein quod primum ad turbas, secundum Sacerdotibus & Levitis à Judæis ad Joannem Bapt. missis datum sit. Et sic primum erat quasi privatum, secundum autem erat publicum & juridicum, utpotè à Pontificibus juridicè postulatum, & acceptum per legatos ad Joannem missos. Tertium v. 29. Altera die vidit Joannes JESUM venientem ad se, & ait: ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quartum v. 35. Altera die iterum stabat Joannes, & ex Discipulis ejus duo. Et respiciens JESUM ambulantiem, dicit: Ecce Agnus Dei.

Dices: præter quatuor illa testimonia assignata reperitur quintum cap. 3. v. 28. *Non sum ego CHRISTUS: sed quia missus sum ante illum &c.*

R. Neg. cum tantum fiat repetitio illorum, quæ Joannes pro priori dixerat. Vel si velis illud esse distinctum, tunc cum aliis interpretibus debes omittere quartum v. 35. expressum, cum illud tantum fuerit datum duobus Discipulis.

Pet. 12. Quinam ex Joannis Bapt. Discipulis sint CHRISTUM secuti?

R. Cum S. Scriptura hinc v. 35. *Audierunt eum duo Discipuli loquentem, & secuti sunt JESUM.*

Pet. 13. Quinam illi fuerint, & quamdiu apud JESUM remanserint?

R. Ad 1. cum S. Scriptura hinc v. 40. *Erat autem Andreas frater Simonis Petri unus ex duobus, qui... secuti fuerant eum.* Et cum S. Th. lect. 15. in Joann. "Ille alius fuit Joannes Evang. cujus, confuetudo est in Evangelio, cum de eo agitur, nomen suum non exprimere propter humilitatem."

R. Ad 2. cum S. Scriptura *ψ. 39. Apud eum manserunt die illo : hora autem erat quasi decima :* id est respectivè ad nos quarta post meridiem, duabus horis ante occasum solis : & *Cyrill.* ait :
” Non enim convenit, ut citò satiati à divina doctrina recedamus.”

Pet. 14. An alii adhuc secuti fuerint CHRISTUM ?

R. Affirm. cum S. Scriptura hìc : quia *Andreas* fratrem suum *Simonem Petrum adduxit ad JESUM ψ. 42.* Et die sequenti *ψ. 43. Invenit Philippum. Et dicit ei JESUS, sequere me.* Et *ψ. 45. Invenit Philippus Nathanaël.* Et sic 12. Apostoli, & 70. fuere Discipuli.

Pet. 15. Quisnam fuerit ille *Nathanaël*?

R. Cum *S. Aug.* tract. 7. in *Joan.* n. 16. & 17.
” Magnum testimonium ... quod dictum est de
” *Nathanaële* : Ecce verè *Israëlita* in quo dolus
” non est. Quid ergo facimus fratres ? Deberet
” iste primus esse in Apostolis ? Non solum pri-
” mus non invenitur in Apostolis, sed nec medius,
” nec ultimus inter 12. *Nathanaël* est, cui tantum
” testimonium perhibuit Filius Dei : Ecce verè *Is-
” raëlita* in quo dolus non est. Quæritur causa ?
” quantum Dominus intimat, probabiliter inveni-
” mus. Intelligere enim debemus ipsum *Natha-
” naëlem* eruditum & peritum Legis fuisse : prop-
” terea noluit illum Dominus inter Discipulos po-
” nere ; quia idiotas elegit, undè confunderet
” mundum.” Et *S. Tb.* lect. 16. in cap. 1. *Joan.*”

” Ratio autem quare *Nathanaël* non eligitur in
” Apostolum post tantam fidei confessionem, ista
” est, quia CHRISTUS noluit, quòd mundi conver-
” sio ad fidem adscriberetur humanæ sapientiæ,
” sed solùm potentiæ Dei. Et ideò non voluit
” *Nathanaëlem* in Lege peritissimum, in Aposto-
” lum eligere, sed simplices & indoctos elegit,
” ut dicitur 1. Cor. 1. *ψ. 26.*” Nec ponitur apud
” Evangelistas inter Apostolos, ubi nominantur

12., nec fuit vocatus *Bartholomæus*, cum id gratis fingatur, & nullibi legatur.

Dices 1. *D. Paulus* fuit Legis peritissimus, & in Apostolum assumptus, ergo ratio SS. *Aug.* & *Tb.* non subsistit.

R. *D. Paulum* necdum fuisse peritissimum quando ad Apostolatam fuit vocatus, cum esset valde juvenis, & id factum fuisse post Ascensionem Domini, & ratio illorum SS. PP. tantum currit pro initio Evangelii tempore CHRISTI prædicati.

Dices 2. *Joan.* 21. v. 2. *Nathanaël*, jungitur Apostolis, *Petro*, *Thomæ*, & aliis.

R. Id verum esse; sed potuit esse *Nathanaël* cum Apostolis, etsi non fuerit Apostolus cum addatur in textu: & alii ex Discipulis ejus duo. Sicut Discipuli duo reversi ex *Emmaus* erant cum 11. Apostolis *Luc.* 24. v. 35.

Dices 3. tres Evangelistæ, qui nominant *Bartholomæum*, non ponunt *Nathanaëlem*, & *Joannes* ponit *Nathanaëlem* omittendo *Bartholomæum*. Et tres alii Evang. jungunt semper *Philippum* cum *Bartholomæo*, & *Joannes* semper jungit *Philippum* cum *Nathanaële*; dein si *Nathanaël* non foret *Bartholomæus*, jam vocatio *Bartholomæi* non poneretur apud Evangelistas. Ergo est eadem persona.

R. Ad 1. quàmvis S. *Joannes* non loquatur de *Bartholomæo*, non sequitur eum fuisse *Nathanaëlem*: nam non loquitur de *Jacobo* Fratre suo, nec de *Jacobo Alphæi*, nec de *Matthæo*, nec de *Simone*; ergo fuit *Nathanaël* unus ex istis, non est consequentia.

R. Ad 2. negando ant. quia S. *Lucas* Act. 1. v. 13. jungit *Philippum* cum *Thoma*, & *Bartholomæum* cum *Matthæo*; & S. *Joannes* numquam jungit *Philippum* cum *Nathanaële*, nisi in illo loco, v. 45.

R. Ad 3. fit ità, etiam non legitur vocatio *Thomæ*, *Jacobi Alphæi*, *Thaddæi*, & *Simonis*: dein,

quis fuerit Apostolus, id videndum est ex illo loco Evangelistarum, ubi nominatim ponuntur 12. Apostoli, inter quos nullus ponitur *Nathanaël*.

Pet. 16. Quo die, & tempore *Nuptiæ factæ sint in Cana Galilææ*, cap. 2. v. 1.?

R. 1. Cum S. Scriptura hîc: *Die tertia*: ab adventu CHRISTI in Galilæam, vel *Nathanaëlis* ad CHRISTUM, ut ait *Emmanuël Sa*; quia duo illa immediatè antecedunt.

R. 2. Cum S. *Tb.* lect. 2. in cap. 2. *Joannis*:
" Credimus enim, quod eodem die, quo Domi-
,, nus baptizatus est, revolutò anno, factum fue-
,, rit miraculum de Vino, & postea revolutò anno
,, propè Pascha, Joannes fuerit decollatus, & quod
,, ab isto Paschate, circa quod Joannes fuit decol-
,, latus, fuit annus unus usquè ad Pascha, in quo
,, CHRISTUS passus est. Undè oportet aliud Pascha
,, à Baptismo CHRISTI, usquè ad miraculum de
,, Vino intermedium esse, de quo nullus Evange-
,, listarum facit mentionem, & sic, secundum
,, quod Ecclesia tenet, CHRISTUS tribus annis cum
,, dimidio prædicavit. " Nempe 6. Januarii, ut
constat ex Antiphona ad *Magnificat* in secundis
Vesperis Epiphaniæ Domini.

Pet. 17. An S. *Joan. Evang.* fuerit Sponsus in Nuptiis istis?

R. Neg. cum S. *Aug. Tract.* 124. in *Joann.*:
" Sunt qui senserunt, & hi quidem non contemp-
,, tibiles Sacri Eloquii Tractatores, à CHRISTO
,, Joannem Apostolum propterea plus amatum,
,, quod neque Uxorem duxerit, & ab ineunte pue-
,, ritia castissimus vixerit. Hoc quidem in Scrip-
,, turis Canonicis non evidenter apparet, verumta-
,, men id quoque adjuvat congruentia hujusce sen-
,, tentiæ, quod illa vita per eum significata est,
,, ubi non erant Nuptiæ. " Et testantur Patres
Concilii *Ephesini*, CHRISTUM ad Nuptias venisse,
ut Nuptiis benediceret, & illas esse licitas contrà

futuros hæreticos (dicturos istas illicitas esse) ostenderet, ac à Deo processisse. Atqui si *Joannem* Sponsum à Nuptiis retraxisset, jam hoc facto id non ostenderet, sed contrarium: ergo.

Dices: SS. PP. contrarium docent, ut *S. Hier.* lib. 1. adv. *Jovinian.* cap. 14. dicit de *Joanne*: " Maritus & Virgo." *Aug.* præf. in *Joannem*: " Iste Joannes, quem Dominus de fluctivaga Nuptiarum tempestate vocavit." *Thomas Aquinas* 2. 2. q. 186. a. 4. ad 1. " Joannem volentem nubere, à Nuptiis revocavit. "

R. Neg. *S. Hier.* hæc duo dicere de *Joanne*, cum constet ex Textu, to *Virgo* ad *Joannem*, & to *Maritus* ad *Petrum* referendum esse.

R. Ad Præf. illam in *Joannem*, hanc non esse *S. Augustini*, quia ante istam habetur: *Præfatio: incertum cujus, non Augustini esse res ipsa clamat.*

R. Ad *S. Th.*, per *volentem nubere* tantum intellexisse adolescentem probabiliter initurum Matrimonium juxta morem hujus temporis, quia ibidem ad 2. loquendo de *Abrahamo* dicit: " Esse, autem castus sine conjugio potuit, sed tunc non oportuit. (quia ait:) Oportebat generationi infestare tam mulieres quam viros." 3. p. q. 28. a. 4. O.

Pet. 18. An CHRISTUS in his Nuptiis reprehenderit D. Virginem dicendo *ψ. 4. : Quid mihi & tibi est Mulier? nondum venit hora mea?*

R. Neg. cum *S. Th.* 3. p. q. 27. a. 4.: " Sed contra: *Aug.* dicit in lib. de naturâ & gratiâ cap. 36. de Sancta Virgine MARIA propter honorem CHRISTI, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem. (Et in corporis fine concludit:) Et ideò simpliciter fatendum est, quod Beata Virgo nullum actuale peccatum commisit, nec mortale, nec veniale; ut sic in ea impleatur, quod dicitur Cant. 4. : tota pulcha es, amica mea, & macula non est in te." Si enim nullum peccatum, vel culpam commiserit, ergo nullam reprehensionem merebatur.

Dices cum *S. Chrysoft.* hom. 20. in *Joan.* explicante verba Virginis : *Vinum non habent :*

” Optabat enim ut jam hominum gratiam conciliaret , & ipsa clarior Filii gratiâ efficeretur , & fortassè aliquo humano afficiebatur affectu , quemadmodum & Fratres ejus , cùm dixerunt : ostende teipsum mundo : cupidi ejus miraculis sibi famam comparare , ideòque asperius respondit : quid mihi & tibi &c.

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. ad 3. : ” In verbis illis excessit Chrysofomus : possunt tamen exponi , ut intelligatur in ea Dominum cohibuisse non inordinatum inanis gloriæ motum quantum ad ipsam , sed id , quod ab aliis possit æstimari.

Pet. 19. Da sensum illorum verborum ?

R. Cum *S. Aug.* Tract. 8. in *Joan.* ” Miraculum exigebat Mater : at CHRISTUS non agnoscit viscera humana , operaturus facta divina , tamquam dicens : Quod de me exiet miraculum , non tu genuisti. ” Et *D. Greg.* lib. 8. Epist. ex registro Epist. 42. : ” In miraculo , quod ex tua natura non habeo , te minimè cognosco. ” Et sensus est , quid mihi & tibi est tecum commune ad faciendum miracula ? ego enim , ô Mulier , quàmvis sis mea Mater , non tamen à te accepi virtutem divinam faciendi miracula.

Pet. 20. De quo tempore sint verba CHRISTI intelligenda : *Nondum venit hora mea.?*

R. Cum *S. Aug.* Tract. 8. in *Joan.* de tempore Passionis , ait enim : ” Quia genuisti infirmitatem meam . tunc te cognoscam , cùm ipsa infirmitas pendebit in cruce : Hoc est enim : Nondum venit hora mea , ibi te agnoscam , cùm pendere in cruce cœperit infirmitas , cujus Mater es.

Pet. 21. Quantum unaquæque Hydria teneret vini ?

R. Cum *S. Scripturâ* hîc *ψ. 6. : Hydriæ sex . . . capientes singulæ metretas binas vel ternas* , id est , sex Hydriæ capiebant fermè 150. quartarios , seu

60. libras , & unaquæque libra 12. uncias. Ita *Tirinus* in suis prolegomenis in tabulâ vasorum & mensurarum.

Pet. 22. Quale fuerit Vinum ?

R. Cum S. Scripturâ flavum fuisse cum in *Palæstina* tale nascatur *Prov. 23. v. 31. Ne intuearis Vinum quandò flavescit.* Et probabiliter non fuit diversi coloris à Vinò antecedenti , aliàs ex colore *Architriclinus* cognovisset , quod tantum ex gustu cognovit , ut *v. 9.* dicitur : *Gustavit Architriclinus aquam Vinum factam.*

Dices : tamen in divino Officio legitur : *Aquæ rubescunt Hydriæ.*

R. 1. Cum *Estio* hîc : id poëtice dictum esse , ut ex specie genus intelligatur. Vel etiam potest

R. 2. Rubrum confundi cum flavo , & pro uno eodemque sumi , cum *Isaïæ 63. v. 2.* dicatur : *Quare ergo rubrum est vestimentum tuum sicut calcanti-um in torculari ?*

Pet. 23. An illud miraculum fuerit absolute CHRISTI primum ?

R. Cum S. Scripturâ affirm. hîc *v. 11. Hoc fecit initium signorum* *JESUS* , id est , primum miraculum , ut ajunt interpretes.

Dices : in lib. de infantia Salvatoris legitur quòd CHRISTUS in sua pueritia multa fecerit miracula.

R. Cum S. *Tb. 3. p. q. 36. a. 4. ad 3.* " Liber „ ille de infantia Salvatoris est apocryphus. Et „ *Chryst. hom. 22. super Joan.* dicit , quod CHRI- „ STUS non fecit miracula antequam aquam con- „ vertit in vinum , secundum illud quod dicitur „ *Joan. 2. Hoc fecit initium signorum* *JESUS.* Si „ enim secundum primam ætatem miracula fecis- „ set , non indignissent *Israëlitæ* alio manifestante „ eum : cum tamen *Joannes Baptista* dicat *Joan.* „ primo ; ut manifestetur in *Israël* , propterea veni „ in aqua baptizans. "

Pet. 24. De quo Paschate agat *Joannes v. 13. Propè erat Pascha ?*

R. Cum S. Tb. lect. 2. in cap. 2. *Joan.* de secundo Paschate post suum Baptismum, quia primum apud Evangelistas omittitur, ut dicit S. Tb.; cujus auctoritatem adduximus in resp. ad pet. 16. hujus examinis.

Pet. 25. Quot CHRISTUS celebraverit Paschata, post suum Baptisma?

R. Cum SS. PP. & Interpretibus quatuor. Primum illud, inter suum Baptismum & Miraculum in *Cana Galilææ* factum, occurrens. Secundum de quo *Joan.* hic cap. 2. v. 13. Tertium *Joan.* 6. v. 4. ubi agens de miraculo multiplicationis Panis: *Erat autem proximum Pascha, dies festus Judæorum.* Quartum *Matth.* 26. v. 2. *Post biduum Pascha fiet*, quo tempore CHRISTUS mortuus est. Et *Marc.* 14. v. 1., & *Luc.* 22. v. 1.

Pet. 26. De quo Templo Judæi loquantur v. 20. *Quadraginta & sex annis ædificatum est Templum hoc?*

R. Cum S. Tb. lect. 3. in cap. 2. *Joan.* "Intellegendum est de reædificatione facta sub Zorobabel, postquam fuerunt in captivitate, sic legitur in lib. *Esdrae*: (lib. 1. cap. 3. & 6.) Quæ quidem multis impugnantibus undique inimicis, in tantum impedita, & dilata fuit, quod non potuerit consummari Templum usque ad 40. & 6. annos. (Et in *Catena aurea* hic:) Notandum quod non de prima ædificatione, quæ à Salomone septem annis perfecta est, sed de reædificatione, quæ facta est sub Zorobabel per 40. & 6. annos, impredientibus inimicis, respondabant." (Judæi.) Hanc sententiam confirmant S. Chryst., Theophylact., Euthym., Toletus, Maldonatus, Eusebius, Grotius, Pererius, Torniellus, & communiter Interpretes. Teste *Lyrano* illi 46. anni inveniuntur in reædificatione Templi sub Zorobabel, quia anno 1. Cyri coeptum est Templum, cui debentur 30. anni, *Cambysi* 10., & *Dario* 6.,

anno enim ejus sexto finitum est Templum ergo simul 46. juxta Judæorum opinionem, de quâ hîc tantum agimus. Lege lib. 1. *Esdrae* cap. 3. & 6.

Dices 1. secundum *Originem* intelligitur de Templo *Salomonis*?

R. Cum *S. Tb.* loc. cit. "Hoc non est intelligendum de prima ædificatione Templi, quæ completa est à Salomone septem annis: nam Templum quod Salomon ædificaverat destructum fuit à Nabuchodonosor."

Dices 2. in textu ponitur ly *hoc*, quod denotat Templum, quod tunc exstabat: ergo non de Templo à *Zorobabele*, sed ab *Herode* confecto intelligi debet.

R. Cum *Josepho* Hebræo lib. 15. antiq. cap. 14. *Herodem* tantum ampliassse Templum à *Zorobabele* reædificatum, dicente: *Herodes operibus muros, & porticus exteriores curabat.*

R. 2. per *Templum hoc* tantum voluisse significare Templum Israëliticum, quod fuerat spatio 46. annorum ædificatum.

Dices 3. debet intelligi de Templo ab *Herode* reædificato cum 46. anni benè inveniantur; quia teste *Josepho* loc. cit. "Decimo & octavo anno regni, Herodes post prædicta ædificia opus non minimum inchoavit; siquidem Dei Templum maximum construere, & multum altum, & decorum erigere judicavit." Atqui ab anno 18. *Herodis* usque ad annum CHRISTI 30., quo illa verba à Judæis fuerunt prolata, sunt 46. anni, cum CHRISTUS natus sit anno 36. *Herodis*: ergo usque ad CHRISTUM restant de annis *Herodis* 17., quibus adde 29., quos CHRISTUS tunc habebat completos, habebis 46. annos.

R. 1. Cum eodem *Josepho* illam ampliationem ab *Herode* factam fuisse spatio novem annorum cum dimidio: audiatur *Josephus*: "Herodes operibus muros, & porticus exteriores curabat, quæ

„ cum octo annos ædificasset, Templo per Sacer-
„ dotes in uno anno, & quinque mensibus per-
„ acto, omnis populus lætitiâ completus est. ”
Ergo: deinde CHRISTUS tunc erat 31. annorum.

R. 2. id esse directè contra S. Scripturam; quia non dicitur in textu à 46. annis ut prætendit argumentum; sed 46. *annis*, id est, spatio 46. annorum ædificatum fuisse.

Pet. 27. De quo Templo loquatur CHRISTUS hìc?

R. Cum S. Scripturâ hìc *ψ. 21. Ille autem dicebat de Templo corporis sui.*

Pet. 28. Quid intelligatur *ψ. 8. cap. 3. Spiritus ubi vult spirat?*

R. Cum S. Aug. tract. 12. in *Joan.* id intelligendum de Spiritu S.: ” Nemo vidit Spiritum; &
„ quomodò audimus vocem Spiritûs? Sonat Psal-
„ mus, vox est Spiritûs: sonat Evangelium, vox
„ est Spiritûs: sonat Sermo Divinus, vox est Spi-
„ ritûs. Vocem ejus audis, & nescis undè veniat,
„ aut quò vadat. Sed si nascaris & tu de Spiritu,
„ hoc eris, uti ille, qui non est adhuc natus de
„ Spiritu, non sciat de te, undè venias, aut quò
„ eas. ” Et S. Greg. Nazian. lib. 27. moral. c. 13.

Pet. 29. Explica mihi illa verba *ψ. 13. Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo?*

R. Cum *Estio* hìc, id est: nemo cœlestia scrutatus est, nemo penetravit in intima & secreta Dei, cujus habitatio est in Cœlis, *nisi qui descendit de Cælo*, id est, ex Deo, habet originem. Id est, Dei Filius unigenitus, qui est in sinu Patris ipse enarravit.

Pet. 30. An JESUS per seipsum baptizaverit *ψ. 22. Baptizabat?* Et an illa verba non sint contraria cap. 4. *ψ. 2. Quamquam JESUS non baptizaret, sed Discipuli ejus?* Et *ψ. 1. Baptizat?*

R. Ad 1. Neg. cum S. Aug. Epist. 108. ” JESUS
„ ... baptizabat non per seipsum, sed per Disci-

„ pulos suos, quos intelligimus jam fuisse baptiza-
 „ tos, five Baptismo Joannis, sicuti nonnulli arbi-
 „ trantur, five quod magis credibile est, Baptif-
 „ mo CHRISTI.”

R. Ad 2. jam constare nullam esse contradic-
 tionem in istis locis inter baptizare & non bapti-
 zare; quia JESUS *baptizabat* per Discipulos suos,
 & *non baptizabat* per seipsum.

Pet. 31. De qua Civitate loquatur *Joannes* cap. 4.
 v. 5. *Venit in Civitatem Samariæ, quæ dicitur*
Sichar: juxta prædium, quod Jacob dedit Joseph
filio suo, erat autem ibi fons Jacob.

R. Cum *S. Hier.* Epist. 27. ” Siche[m], non ut
 „ plerique errantes legunt, Sichar, quæ nunc
 „ Neapolis appellatur, & ex latere montis Gari-
 „ fim extractam circa puteum Jacob.” Et *S. Th.*
 lect. 1. in cap. 4. *Joan.* ” Sichar enim idem est,
 „ quod Siche[m], secundum aliud nomen, de qua
 „ Civitate habetur Gen. 34. quod Jacob juxta eam
 „ tetendit tentoria sua, & propter raptum Dinæ
 „ filiæ suæ à filio Regis Siche[m], duo filii Jacob
 „ indignati, occiderunt homines Civitatis illius,
 „ & sic cessit in possessionem Jacob, & habitavit
 „ ibi fodiens in ea puteos, postmodum verò circa
 „ mortem suam, dedit eam Joseph filio suo.”

Dices 1. ergo juxta verba *S. Hier.* Evangelista
 erravit ponendo: *Sichar*.

R. Neg. cum *Toleto* hic, quia tunc temporis
 vocabulum *Siche[m]* erat corruptum, & dicebatur
Sichar, & *S. Joannes Evang.* vulgari voluit uti
 nomine tunc usitato, in quo non est error, & id
 tantum vult *S. Hier.*

Dices 2. *Joannes* dicit v. 6. *Fons Jacob... &*
sedebat supra fontem. Et v. 11. dicit: *Puteus al-*
tus est, & Gen. 34. fit sermo de puteo.

R. Cum *S. Th.* hic lect. 1. ” Dicendum secun-
 „ dum Aug. quod fons erat, & puteus; om-
 „ nis enim puteus fons est, sed non convertitur,

„ nam ubi aqua de terra scaturit, fons est, siqui-
„ dem aqua in superficie terræ scaturit, fons tan-
„ tum dicitur; si verò in alto, & in profundo
„ scaturit, ità puteus vocatur, ut nomen fontis
„ non amittat, dicitur enim fons Jacob, quia ipse
„ puteum illum foderat in terra illa propter defec-
„ tum aquæ, ut dicitur Gen. 34. ”

Pet. 32. De quâ aquâ loquatur CHRISTUS *ŷ. 13.*
Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet
in æternum. Et an ille locus non sit contrarius
Eccl. 24. ŷ. 29. Qui edunt me adhuc esurient, &
qui bibunt me adhuc sitient? Et da sensum verbo-
rum illorum?

R. Cum *Estio* hîc: Aquam spiritualement & my-
sticam intelligit, videlicet gratiam Spiritûs S., quæ
purgat animam hominis à sordibus peccatorum.

R. Cum eodem ad 2. dicendum aliam sitim eo
loco intelligi, aliam hoc loco. Hic enim sitis sig-
nificat defectum rei nobis necessariæ; ut sensus sit:
qui semel gustaverit gratiam Spiritûs S., non sen-
tiet defectum amplius, sed ea gratia semel suscepta
provehet eum usquè in vitam æternam: intellige,
nisi homo volens & spontè gratiam illam abjiciat.
Ecclesiasticus autem per sitim intelligit desiderium
quo, quod imperfectè habetur, perfectiùs deside-
ratur; aut quod perfectè habetur, amatur, ac reti-
netur sine omni fastidio.

Pet. 33. Quid significetur per hæc verba *ŷ. 21.*
Venit hora, quando neque in monte hoc, neque in
Jerusalem adorabitis patrem?

R. Cum *S. Th. 2. 2. q. 84. a. 3. ad 1.* ” Dominus
„ per illa verba prænuntiat cessationem adoratio-
„ nis, tam secundum ritum Judæorum adorantium
„ in Hierusalem, quam etiam secundum ritum
„ Samaritanorum adorantium in monte Garizim.
„ Uterque enim ritus cessavit, veniente spirituali
„ Evangelii veritate: secundum quam in omni loco
„ Deo sacrificatur, ut dicitur *Malach. 1.* ”

Pet. 34. Cùm cap. 5. v. 1. dicatur: *Post hæc erat Dies Festus Judæorum*: quæritur de quo Festo agatur ibidem?

R. Cum S. Th. lect. 1. in cap. 5. *Joan.*: "Erat Dies Festus Judæorum, scilicet Pentecostes secundum Chrysost. Nam supra fit mentio de Festo Paschæ, quandò ierat in Hierusalem, nunc ergo in sequenti Festo Pentecostes." Et lect. 2. in cap. 2. *Joan.* id tamquam certum supponit. Deindè immediatè post cap. 6. v. 4. S. *Joannes* facit mentionem de Paschate: *Erat autem proximum Pascha*. Et cùm non sit credibile, quòd tantum, inter secundum Pascha juxtà illud cap. 5. v. 1., & tertium cap. 6. v. 4. expressum, fecerit CHRISTUS illud, quod *Joannes* describit cap. 5., nimirum quòd tantum sanasset istum languidum, & unum sermonem habuisset ad Judæos. Ergo &c.

Dices 1. Inter Pascha & Pentecosten tantum sunt septem hebdomadæ, atqui tempore illo non potuerunt contigisse quæ S. *Joan.* narrat cap. 3., nempe colloquium JESU cum *Nicodemo*, & quod in Judæa baptizaverit, & cap. 4. quod reversus sit in *Galilæam*, & transiens per *Samaritam*, invenerit Mulierem Samaritanam, cum qua habuit colloquium; ac indè post duos dies abiverit in *Galilæam*, ubi sanavit Filium *Reguli*.

R. Hæc omnia potuisse contigisse illo spatio septem hebdomadarum.

Dices 2. Illa historia Samaritanæ Mulieris contigit in mense Decembri, quia in Judæa messis erat in mense Nisan, qui correspondet nostro Martio, & CHRISTUS refert cap. 4. v. 35. Discipulos dixisse: *Nonne vos dicitis, quòd adhuc quatuor menses sunt, & messis venit?* Ergo.

R. Verum esse hoc à Discipulis dictum fuisse, sed non dicit CHRISTUS, quandònam illa fuerint dicta à Discipulis, & constat multum ante, fortè quatuor mensibus ab ante dictum fuisse, cùm clarè

subjungat CHRISTUS: *Levate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt ad messem.* Vel quòd Evangelista hic non servaverit ordinem temporis, ut sæpè sit apud Evangelistas.

Pet. 35. Quid intelligatur per *Probaticam Piscinam*, *ψ. 2.*?

R. 1. Cum S. Hier. lib. de locis Hæbraïcis: *Piscina* illa dicta est *Probatica*, quia ibi oves lavabantur, quæ erant in Templo offerendæ: "Hortias in eo lavari à Sacerdotibus solitas ferunt."

R. 2. Cum aliis Interpretibus, *Piscinam* illam dictam fuisse *Probaticam*, eò quòd esset juxta aliquod ovile, in quo oves, in Templo immolandæ, servabantur.

Pet. 36. Quomodò Pater *omne judicium dederit Filio*, *ψ. 22.*?

R. Cum S. August. lib. 1. de Trinit. cap. 13.:
"Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio; ac si diceretur: Patrem nemo videbit in judicio vivorum & mortuorum, sed omnes Filium: quia & Filius hominis est, ut possit & ab impiis videri, cum & alii videbunt in quem pupugerunt. (& Tract. 21. in Joann.)
Non judicat Pater quemquam, sed in manifesto omne judicium dedit Filio, in quo manifesto judicio Filius judicabit, quia judicandis ipse apparebit."

Dices: Id solùm intelligit S. Aug. de judicio universali, & CHRISTI verba videntur etiam intelligenda de judicio particulari.

R. Rectè cum Aug. locum istum de judicio universali intelligi, cum ibidem CHRISTUS agat de resurrectione mortuorum. Et S. Aug. ex verbis Joann. 8. *ψ. 50.* probat, quod Pater etiam judicet, sed *invisibiliter*. Undè judicium particulare etiam datum est Filio, sed illud non exercet visibiliter & manifestè.

Pet. 37. An vera sint verba *ψ. 37.*: *Neque vo-*

cem ejus (Patris) *umquam audistis, neque speciem ejus vidistis* &c.: cùm Exodi 20. legatur, populum audivisse vocem Domini de monte, quandò dabat decem Præcepta Legis: & *Exod. 24.* dicantur vidisse Deum 70. Senes de populo Israël.

R. Affirm., & juxta *Estium* sensus est: Deus per se non loquitur hominibus, sed per Prophetas & Doctores, quos mittit ad homines; sicut autem quondam misit *Moysem*, aliosque Prophetas ad populum, ità ad me misit Unigenitum suum indutum carne humanâ, in quâ & audiri potest ab hominibus & videri.

Pet. 38. Quomodò intelligenda sint verba *ψ. 39.*: *Scrutamini Scripturas.*?

R. Cum *Menochio* hîc: Hæc verba possunt esse indicativi, & imperativi modi. Si sint indicativi modi, sensus erit: Quid vobis prodest, quod Scripturas scrutemini, cùm illæ testentur me esse vitam, & salutem hominum; & vos nolitis ad me venire, ut hujus vitæ sitis compotes? Si sint imperativi modi, sententia erit: Legite, excutite, diligenter examine Scripturas, & profunda illarum Mysteria, multa & clara de me testimonia reperietis. Uterque sensus probabilis est, & suos habet assertores.

Pet. 39. An CHRISTUS tertium Pascha cap 6. *ψ. 4.* celebraverit?

R. Neg. cum *S. Tb. lect. in cap. 6. Joan.* " Dominus non ascendit in Hierusalem, cujus ratio est, quia CHRISTUS Deus erat, & homo, in quantum homo suberat quidem Legi, in quantum Deus supra Legem erat; ut ergo se hominem ostenderet, servabat aliquandò Legem: ut verò Deum, Legem solvebat, undè & per hoc, quod non ivit, dedit intelligere, quod paulatim, & in brevi legalia cessarent."

Pet. 40. Videtur, quòd Deus Pater omnes non trahat cùm *ψ. 44.* JESUS dicat: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater... traxerit eum?*

R. Cum *Tirino* hîc : Deus Pater ; quantum ex se est , seu in actu primo , omnes trahit : *Illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum*, *Joan.* I. v. 9. Quòd autem non omnes in actu secundo , seu de facto trahantur , id vel ipsorum culpæ , vel perversæ vitæ , vel negligentiae , aut imperfectioni aliorum , qui Deo in hac tractione coöperari deberent , imputandum est. Per Deum autem numquam stat , quo minus omnes trahantur , & CHRISTO donentur.

Pet. 41. An ex illis verbis v. 54. *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis , & biberitis ejus Sanguinem , non habebitis vitam in vobis* , benè ab hæreticis inferatur , Laïcis communicandum esse sub utrâque specie ?

R. Neg. cum eodem *Tirino* & SS. Patribus : Quia etiam sub una specie , juxta omnes Theologos , verissimè sumimus Corpus integrum & Sanguinem CHRISTI , propter necessariam utriusque concomitantiam , seu connexionem in corpore vivo ; quale est Corpus CHRISTI in Eucharistia. Undè & CHRISTUS hîc v. 52. , 58. , & 59. de solo Pane idem dicit , quod hoc versu de Corpore & Sanguine simul junctis. Et ità explicat *D. Paulus* I. Cor. II. v. 27. , & *Conc. Trid.* sess. 21. a. 1. , & omnes SS. Patres.

Pet. 42. Quid fuerit cap. 7. v. 2. " *Dies festus Judæorum scenopegia* ?

R. Cum *S. Tb.* lect. 2. in cap. 7. *Joan.* " Scenopegia autem græcum est , compositum ex *sce-*
nos , quod est umbra , & *phagim* , quod est co-
 medere , quasi dicatur : erat tempus in quo co-
 medebant in tabernaculis. Dominus enim man-
 davit Filiis Israël Lev. 23. v. 34. Quòd mense
 septimo per septem dies habitarent in taberna-
 culis in memoriam , quòd quadraginta annis ha-
 bitaverunt in tabernaculis in deserto , & hoc fes-
 tum tunc celebrabant Judæi." Et I. 2. q. 102.
 a. 4. ad 10.

Pet. 43. An JESUS ad illud festum ascenderit, cum *ψ. 8.* dicatur : *Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendo ad diem festum.* Et an non sit contradictio, cum postea ascenderit?

R. Ad 1. cum S. *Tb.* loc. cit. "Ego autem non ascendam ad diem festum, id est, ad principium festi. Hoc autem quod hic dicitur ad diem festum (*ψ. 10.*) intelligendum est, quantum ad intermedios dies : unde & sequitur : jam autem die festo mediante. (Id est, quarto die solennitatis, ut ajunt Interpretes.) Et sic patet, quod factum CHRISTI non contrariatur ejus dicto."

Vel vobiscum non, sed solus ascendam; Unde

R. Ad 2. cum S. Scripturâ hic *ψ. 10.* *Tunc & ipse (solus) ascendit ad diem festum non manifestè, sed quasi in occulto.*

Pet. 44. Quis sit sensus verborum *ψ. 19.* *Nonne Moyses dedit vobis Legem; & nemo ex vobis facit Legem?* Et *ψ. 22.* *Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem : (non quia ex Moyse est, sed ex patribus) & in Sabbatho circumciditis hominem &c.?*

R. Cum *Estio*, & *Menochio* hic : *Moyse* circumcisionem præcepit, *Lev. 12.* & propterea circumcisio ad Legem Moysaïcam pertinet; non tamen ex *Moyse* est originaliter, sed ex patribus; quia primum omnium datum fuit *Abrahæ* circumcisionis præceptum *Gen. 17.*; sed hoc præceptum cœpit pertinere ad Legem Moysaïcam, postquam illud Deus per *Moysem* populo Israëlitico tradidit. Imò ex tunc cœpit esse quædam professio totius Legis Moysaïcæ observandæ; juxta illud Apost. ad *Gal. 5. ψ. 3.* *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est, universæ Legis faciendæ.* Unde sensus est: si nascatur infans Sabbatho, continuo Sabbatho proximo illum circumciditis, & medicamentum vulneri apponitis, ut pars corporis sanetur, nec tamen putatis vos propterea

Legem Circumcisionis, vel Legem Sabbathi potius solvere. Cum enim ego non vulneraverim, quod fit in circumcisione, sed sanaverim, non partem corporis, sed totum hominem, cur vobis Legem Sabbathi violasse videor? Magis enim servile est vulnerare, & medicamenta apponere, quod cultro & manu fit, quam solo verbo sanare, ut à me factum est.

Pet. 45. Quænam sit Lex *ψ.* 23. *Si circumcisionem accepit homo in Sabbatho, ut non solvatur Lex Moyfi?* & explica illa verba?

R. Cum *Emmanuele Sa* hîc: Lex scilicet de circumcidendo die octavo, vel die Sabbatho, quasi diceretur: & tamen non solvitur Lex de Sabbatho, per opus circumcisionis. Si de Lege Circumcisionis intelligatur, tunc sensus erit: si circumcisionem acceperit homo in Sabbatho, nec solvatur Lex Moyfis de circumcisione, à fortiori potest homo sanari in Sabbatho, ne solvatur Lex, seu ne peccetur contra Legem naturæ de charitate erga proximum.

Pet. 46. An verba *ψ.* 27. *Nemo scit undè sit,* non sint contraria verbis *ψ.* 42. *Nonne scriptura dicit: Quia ex semine David, & de Bethlehem castello, ubi erat David, venit CHRISTUS?*

R. Neg. cum *du Hamel* hîc: Ista ex vulgari plebis errore dicebant, & ex malè intellectis quibusdam scripturæ locis hauserant, cujusmodi est ille *Isaïæ* locus cap. 53. *ψ.* 8. *Generationem ejus quis enarrabit?* CHRISTUM in *Bethlehem* nasciturum statim in remotas transferendum terras, undè repente prodiret, fortè sibi persuaserant.

Pet. 47. Quare *JESUS perrexerit in montem Oliveti.* Et ad quos cap. 8. *ψ.* 1.

R. Cum *S. Th.* lect. 1. in cap. 8. *Joan.* Hanc, sibi consuetudinem fecerat, ut per diem, quando erat Hierosolymis, in diebus festivitatis prædicaret in Templo, & signa, & miracula faceret,

„ & in serò revertebatur in Bethaniam, & apud
 „ sorores Lazari, Mariam, & Martham hospita-
 „ batur, quæ erant in monte Oliveti.”

Pet. 48. An illa historia *Mulieris adulteræ*, quæ
 describitur y. 2. sit verè Canonica, & S. Scrip-
 tura?

R. Affirm. cum *Conc. Trid. sess. 4.* ” Si quis li-
 „ bros ipsos integros cum omnibus suis partibus,
 „ prout in Ecclesia Catholica Legi consueverunt,
 „ & in veteri vulgatâ editione habentur, pro sa-
 „ cris & canonicis non susceperit, anathema sit.”
 Atqui hîc ponitur, ut pars Evangelii *S. Joannis*.
 Et *S. Hier. lib. 2. cont. Pelagianos cap. 6.* ait: ” In
 „ Evangelio secundum Joannem in multis & græ-
 „ cis, & latinis codicibus invenitur de Muliere
 „ adultera, quæ accusata apud Dominum.” Et
S. Amb. Epist. 76. dicit: ” Semper decantata quæ-
 „ tio, & celebris absolutio fuit Mulieris ejus, quæ
 „ in libro Evangelii secundum Joannem adulterii
 „ rea oblata CHRISTO est.” Et *S. Aug. tract. 33.*
 in *Joan.*, *Greg. lib. 1. moral. cap. 10.*, *Athanasius*
 in synopsi, *Chryst. hom. 60. in Joan.*, & jam tota
 Ecclesia.

Dices: illam non haberi in antiquissimo Codice
 Vaticano, nec in 20. Codicibus PP. Græcorum.
 Et hanc non legunt *S. Cyrillus*, *S. Chryst.*, alii-
 que Interpretes.

R. Cum *S. Aug. lib. 2. de adulterinis conjugiiis*
cap. 7. ” Ità ut nonnulli modicæ fidei vel potiùs
 „ inimici veræ fidei, credo metuentes peccandi
 „ impudicitatem dari Mulieribus suis, illud quod
 „ de adulteræ indulgentiâ Dominus fecit, aufer-
 „ rent de codicibus suis: quasi permissionem pec-
 „ candi tribuerit qui dixit: jam deinceps noli pec-
 „ care: aut ideò non debuerit Mulier à medico
 „ Deo illius peccati remissione sanari, ne offende-
 „ rentur infani.” Ac inde provenit SS. PP. inci-
 disse in illa exemplaria, in quibus hæc historia

fuerat omiffa; attamen cum *D. Hier.*, & alii fuprà adducti SS. Patres dicant, quòd in multis & græcis & latinis verioribus codicibus eorum tempore inveniretur, & modò in omnibus latinis exemplaribus habeatur. Ergo admittenda eft, ut vera pars S. Scripturæ.

Pet. 49. Quomodò Dominus dicat *ψ. 7. Qui sine peccato eft vestrũ, primus in illam lapidem mittat?*

R. Cum *du Hamel* hìc: Nempè ab adulterio immunis: nam tunc temporis erant perditissimis moribus, teste *Josepho*. *Mittat*, non illud quidem exigit Dominus, ut innoxii soli sententiam ferant, & judicent de facinorosis; qui error fuit *Wicleffi* & *Joannis Hus*: sed negat æquum esse ut ejusdem flagitii rei, quales tunc erant Scribæ & Pharisei, eam potestatem exercerent, nisi prius pœnitentiam agerent. Quâ quidem sententiâ, plenâ sapientiæ justitiam vindicem cum misericordia conciliabat. Sic enim salutem adulteræ in accusatorum criminibus collocavit; eaque ut mortis rea, eorum manibus non erat occidenda, qui eodem crimine tenebantur.

Pet. 50. Quid scriberet in terra *ψ. 6. & 8.?*

R. 1. Certò sciri non potest: tamen verosimiliùs primò scripsit eandem sententiam: *Qui sine peccato eft vestrũ* &c. quam deindè erectus ore protulit, cum illa sententia *ψ. 7.* sequatur.

R. 2. Cum *Tirino* hìc: secundò verosimiliter sententiam aliquam, quæ peccata eorum argueret: puta ipforum occulta adulteria, ità ut quilibet legeret sua tantum, non alterius; quia quamvis frementes in CHRISTUM invidiâ, mox obmutuerint, & rubore confusi unus post alium abierint *ψ. 9.* aliàs certò simul abivissent, & inter se contulissent quid agendum?

Pet. 51. An verum sit *ψ. 9. Remansit solus Jesus, & Mulier?*

R. Cum *Estio* hìc: Non omninò solus cum Mu-

liere, sed sine accusatoribus, qui jam abierant: nam quòd non absolutè solus cum illa, patet, quia sequitur: & *Mulier in medio stans*, scilicet populi, quem JESUS docebat, ut dicitur in principio capituli.

Pet. 52. An JESUS dicendo *ψ. 11. Nec ego te condemnabo*, fautor sit peccatorum?

R. Neg. cum *S. Tb.* hic in Catena aurea: "Non
,, planè, attende quod sequitur: vade, & jam am-
,, pliùs noli peccare, ergo & Dominus damnavit,
,, sed peccatum, non hominem: nam si peccatorum
,, auctor esset, diceret: vade & vive ut vis, de mea
,, liberatione esto secura."

Pet. 53. An JESUS hanc Mulierem à culpâ & pœnâ absolverit?

R. Affirm. cum *S. Tb.* hic lect. 1. "Absolvit
,, autem eam à culpâ, non imponendo aliquam
,, pœnam; quia cùm absolvendo exterius, justifi-
,, caret interiùs, benè potuit eam adeò immutare
,, interiùs per sufficientem contritionem de pecca-
,, tis, ut ab omni pœna immunis efficeretur: nec
,, tamen trahendum est in consuetudinem, ut ali-
,, quis exemplo Domini absque confessione, &
,, pœnæ inflictione quemquam absolvat, quia CHRI-
,, STUS excellentiam habuit in Sacramento, & po-
,, tuit conferre effectum sine Sacramento, quod
,, nullus purus homo potest."

Pet. 54. an Illa verba *ψ. 14. Etsi ego perhibeo testi-
monium de me ipso verum est testimonium meum*,
ex diametro repugnent verbis cap. 5. *ψ. 31. positis:*
*Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimo-
nium meum non est verum?*

R. 1. Neg. cum *Estio* hic: frequenter legitur,
Dominum sibi ipsi testimonium perhibuisse; sicut
hoc loco: *Ego sum Lux Mundi* &c. Et apud Sa-
maritanam: *Ego sum Messias*, & cùm sit ipsa ve-
ritas; omninò non potest testimonium ejus, etiam
de seipso prolatum, non esse verissimum. Proinde

verè dicit: *Etsi ego &c.* Quod autem cap. 5. v. 31. dicitur: *Si ego testimonium &c.* intelligitur hoc modo: si ego à meipso, sive solus, sine Patre, testimonium perhibeo de me &c. Nam paulò ante dixerat: *Non possum ego à meipso facere quicquam.* Ac proindè nec possum à meipso de me testificari; sed sicut naturam, ità & testimonium habeo à Patre.

R. 2. verba cap. 5. esse intelligenda: per concessionem, ac si diceretur: sit ità, facilè id concedo, neque id contrà me est, cum habeam sufficiens testimonium à Patre.

Pet. 55. An argumentum CHRISTI benè concludat v. 17. *In Lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum, qui testimonium perhibeo de meipso: & testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater.* Cùm nullus possit esse iudex vel testis in propria causa?

R. Iterùm cum *Estio* loc. cit. Dominus conjungens suum testimonium cum testimonio Patris, suum intelligit, non ut prolatum à CHRISTO homine, sed ut prolatum à Filio Dei, quatenus Patri suo est consubstantialis, & ab hominis natura diversus. Itaque Deus Pater & Deus Filius, velut distinctæ personæ testimonium perhibent de CHRISTO homine tanquam naturâ ab ipsis distincto. Convincitur hâc sententiâ error *Sabellii*: cum enim Lex duos requirat ad testificandum; consequens est Patrem & Filium non esse reipsâ unum & eundem, ut *Sabellius* volebat, sed personali proprietate distinctos.

Pet. 56. Da mihi sensum v. 25.: *Principium, qui & loquor vobis?*

R. Cum SS. PP. *Amb.* lib. 3. de Fide cap. 4:
 „ Ex hoc Deum se probavit æternum, quia om-
 „ nium ipse principium est, & uniuscujusque vir-
 „ tutis Auctor est: quia Ecclesiæ caput est, sicut
 „ scriptum est ad Coloss. 1. ipse est caput corporis
 „ Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex

„ mortuis.” Et lib. 6. Hexamer. cap. 2., *Aug.* lib. de Gen. ad lit. cap. 5.: ”Principium creaturæ intellectualis est æterna Sapientia. Ideòque rogatus Dominus quis esset, respondit: Principium, qui & loquor vobis.” Et lib. 5. de Trin. cap. 13., item lib. 11. Confess. cap. 8. *Fulg.* lib. 2. ad *Trasimundum*, *Bern.* lib. 5. de consideratione, *Dion. Carthus.*, *Lyranus* & alii. Ità ut sensus sit: Sum principium omnium creaturarum, qui etiam per assumptam humanitatem vobis loquor.

Dices: cum Authore *Analyseos* in textu Græco ly *principium* non est nominativi, sed accusativi casus, & debet sumi adverbialiter, ut sensus sit: primò, antè omnia attendite, quid vobis loquar, priusquam petatis quis sim, ut habet *S. Chryst.* hom. 52. in *Joan.* ”Quibus CHRISTUS: principium qui & loquor vobis. Hoc est, sanè indigni estis qui sermones meos audiatis, & qui sim intelligatis. Vos ut me tentetis semper loquimini, mihi autem non attenditis, ut in his omnibus vos reprehendere nunc possim... sed Pater non vult hoc &c.”

R. Cum *S. Aug.* tract. 38. in *Joan.* ”Illi quid ei dixerunt: tu quis es? Non enim cum dixisti, nisi credideritis quia ego sum, addidisti quid esses. Quis es, ut credamus? Et ille principium... qui & loquor vobis. Principium me credite, ne moriamini in peccatis vestris... id est, principium me credite. In græco namque eloquio discernitur, quod non potest in latino... ut scirent quid credere deberent, respondit, principium: non tamquam diceret principium sum: sed tamquam diceret, principium me credite.” Ex quibus verbis patet quod debeat in textu græco subaudiri verbum *credite*, ut sensus sit: principium me esse credite, qui etiam vobis loquor, & sic patet, quòd iste accusativus græcus satis benè quadret interrogationi Judæorum. Dein

vox græca tam benè substantivè quam adverbialiter sumitur, & semper debet subaudiri *credite*; ut sensus sit: *primò*, aut *in* vel *à principio*, id est *ab æterno credite me esse*, vel *ab æterno ego sum, qui loquor vobis*. Præterea ex verbis S. Chryst. adversarii nihil habent pro se, quia non dicit iste S. Pater: *ante omnia id*, vel *id primum*, ut prætendunt; sed nobiscum vertit: *principium*, qui & *loquor vobis*, & tantum clariùs explicat, quid ibidem dicatur.

Pet. 57. Quid per verba *ŷ. 41.* intelligatur: *Nos ex fornicatione non sumus nati*?

R. Cum *Estio* hìc: sensus est: nos ex idololatriis non sumus nati, qui à majoribus cultum unius Dei accepimus, & retinemus, quia sæpè idololatria in S. Scriptura per fornicationem intelligitur, ac hìc sic debere sumi sequentia verba indicant: *Unum Patrem habemus Deum*.

Pet. 58. Quandònam & quomodò *Abraham Dominum viderit ŷ. 56. Abram Pater vester exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gravisus est*?

R. Cum eodem *Estio* hìc: Id Patres factum dicunt, quòd tres viderit, & unum adoraverit *Gen. 18.* Vidit autem diem Domini, quia vidit cum tali specie, quali venturus erat in carne, qui quidem adventus fuit dies Domini, velut cum quis in speculo videt expressam alicujus imaginem, censetur ipsum hominem videre. Id etiam *Moyse* contigisse testatur Dominus, idem Filius Dei, quandò dixit ei *Exod. 33. Posteriora mea videbis*, id est, speciem humanitatis meæ.

Pet. 59. Quare iste *cæcus natus sit cap. 9. ŷ. 2.*?

R. Cum S. Tb. 1. 2. q. 87. a. 7. ad 1. "Hujusmodi defectus eorum, qui nascuntur, vel etiam puerorum, sunt effectus & pœnæ originalis peccati...ordinantur tamen hujusmodi defectus secundum Divinam Providentiam ad salutem ho-

„ minum, vel eorum, qui patiuntur, vel aliorum,
 „ qui pœnis admonentur, & etiam ad gloriam
 „ Dei.”

Pet. 60. An verum sit, *ψ. 3. Neque hic peccavit, neque parentes?*

R. Cum *Estio* hîc: Non potest absolutè intelligi. Non enim vult Dominus significare, fuisse eos à peccato prorsùs immunes; sed subintelligendum, ut *cæcus nasceretur*. Hoc enim à Discipulis propositum erat in quæstione: *quis peccavit &c.* ad quod respondet: *neque hic peccavit, neque parentes ejus*, scilicet *ut cæcus nasceretur*; sed ideò cæcum natum esse, *ut manifestentur opera Dei in illo*.

Pet. 61. Si *Deus peccatores non audit*, *ψ. 31.* Frustrà Publicanus dixisset, *Domine propitius esto mihi peccatori*. Et *Matth.* *Omnis qui petit accipit*: id est, *sivè justus sit, sivè peccator*, ut ait *S. Th.* 2. 2. q. 83. a. 16. sed contrà.

R. Cum *S. Th.* loc. cit. in corp. ” In peccatore „ duo sunt consideranda, scilicet natura, quam „ diligit Deus; & culpa quam odit: si ergo peccator „ orando aliquid petit in quantum peccator, „ id est, secundum desiderium peccati, in hoc à „ Deo non auditur ex misericordia, sed quandò- „ que auditur ad vindictam: dum Deus permittit „ peccatorem adhuc ampliùs ruere in peccata. „ Deus enim quædam negat propitiùs, quæ concedit iratus, ut *Aug. tract. 73. in Joan.* dicit: „ Orationem verò peccatoris ex bono naturæ desiderio præcedentem Deus audit, non quasi ex „ justitia, quia peccator hoc non meretur, sed ex „ pura misericordia.” Undè textus loquitur de peccatoribus in peccatis suis perseverantibus, & de exauditione ad facienda miracula. Et *S. Th.* 2. 2. q. 178. a. 2. ad 1.

Pet. 62. Da sensum *ψ. 41. Si cæci essetis, non haberetis peccatum?*

R. Cum S. Tb. 2. 2. q. 15. a. 1. ad 1. "Cæcitas (scilicet mentis) quæ excusat à peccato, est quæ contingit ex naturali defectu non potentis videre.

Pet. 63. Quid per *ovile ovium*, & *oves* intelligatur cap. 10.?

R. Cum S. Scripturâ hîc *ψ. 26. Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. Oves meæ vocem meam audiunt: & ego cognosco eas, & sequuntur me; & ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.* Quæ verba unice de solis prædestinatis sunt intelligenda, ergo per Oves, soli prædestinati, & per Ovile, intelligitur Ecclesia. Ità SS. Patres.

Dices 1. Si Ovile sit Ecclesia, ergo per Oves possunt intelligi omnes Christiani, non prædestinati, qui etiam sunt membra Ecclesiæ.

R. Verum esse, à SS. PP. Ecclesiam comparari Ovili, non quòd in ea sint omnes, & solæ Oves, seu prædestinati; sed quia prædestinati sunt præcipua Ecclesiæ membra, usque in finem perman-
sura.

Dices 2. illa verba *ψ. 12. Lupus rapit, & dispergit Oves.* Et *ψ. 15. Animam meam pono pro Ovibus meis.* Et *ψ. 17. Pasce Oves meas.* Non de solis prædestinatis, sed de omnibus Fidelibus sunt intelligenda.

R. Cum *Estio* hîc: Lupum disperdere quidem Oves, imò & rapere temporaliter affligendo, persequendo, vexando: non tamen seducendo, saltem finaliter: ac illa verba non dicuntur de Ovibus boni Pastoris, sed de Ovibus mercenarii, ut patet ex contextu, & additur de Ovibus CHRISTI: *Non rapiet eas quisquam de manu mea.* Ex eo quòd CHRISTUS animam suam posuerit pro omnibus, non sequitur quòd omnes sint Oves ejus, aliàs deberet poni: *pro solis ovibus meis*, sic etiam seque-

retur quòd reprobi, Infideles, Schismatici, Judæi, Pagani &c. essent Oves CHRISTI, cùm CHRISTUS pro istis omnibus mortuus sit. Quod enim dictum est *Petro, pascere Oves meas*; homini Pastori dictum est, qui in suo grege electos à reprobis discernere non potest; & ideò quantum ad ejus curam Pastoralem, omnes Oves sunt; non autem CHRISTO supremo Pastori.

Pet. 64. Quænam fuerint hæc *Encœnia facta in Hierosolymis* v. 22., & quandò, & quam ob rationem fuerint instituta?

R. Cum S. Th. lect. 5. in cap. 10. *Joan.* "Templum erat Hierosolymis tribus vicibus consecratum. Primò quidem à Salomone, ut habetur 3. Reg. 8. Secundò tempore Esdræ à Zorobabel, & Jesu Sacerdote magno, ut habetur 1. Esdræ 8. Tertiò à Machabæis, ut habetur 1. Mach. 4. quod ascenderunt Hierosolymam renovare sancta. Hæc autem Encœnia non sunt facta in memoriam dedicationis, quæ facta fuit à Salomone, quia hoc fuit in autumno, scilicet mense septimo. Nec in memoriam dedicationis, quæ facta fuit tempore Esdræ, quia illa fuit in vere, scilicet nona die Martii: sed in memoriam dedicationis, quæ facta fuit à Machabæis, in tempore hyemali, & ideò ut hoc designet, describit tempus in speciali dicens: & hyems erat." Ergo *Encœnia*, sunt Festum dedicationis à *Juda Machabæo* factæ 25. mensis noni, seu Casleu, correspondentis nostro Decembri anno 148. regni Græcorum, ut 1. Mach. 4. v. 52. describitur.

Pet. 65. An CHRISTUS divinitatem suam declaraverit v. 25.?

R. Affirm. idque constare ex S. Scriptura v. 25. *Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me.* Et v. 37. *Si non facio opera Patris*

mei, nolite credere mihi, si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre.

Pet. 66. Quid CHRISTUS intenderit per verba *ŷ. 34. Nonne scriptum est in Lege vestra: quia ego dixi, dii estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non posset solvi scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis: quia blasphemias: quia dixi: Filius Dei sum?*

R. Cum S. Hilario lib. 7. de Trinit. sensus est: Si Lex vestra Judices & Magistratus (*Ad quos sermo Dei factus est per Prophetas, vel per communitatem, ut regant populum.*) vocet *Deos*, quia sunt Vicarii Dei; & non potest solvi scriptura; id est, rejici ut irrita, vel ut mendax, quo jure accusatis me blasphemias, eò quod me vocem *Dei Filium*, quem Pater sanctificavit in seipso, seu eadem Sanctitate, quàm ipse Sanctus est, nempe Divinitate suâ? Quasi diceret: si nomen Dei rectè tribuitur illis, qui solum participant aliquid divinæ functionis, quare mihi negabitur, qui per essentiam *Deus sum*? Item S. Aug. tract. 48. in *Joan.*, Beda, Toletus, & alii habent.

Pet. 67. Quid per signum intelligatur *ŷ. 41. Joannes signum fecit nullum*, & si miraculum, quomodo infans in utero matris existens exultaverit?

R. Cum *Estio* hîc: Quia *Joannes* illud miraculum non tam fecit, quam passus est, non enim ipse vel oravit, vel præcepit, vel quid simile fecit ut miraculum illud fieret; sed in ipso factum est à Deo miraculum.

Pet. 68. Si *Joannes* nulla fecerit signa, unde commendaverit vel confirmaverit vitam suam? & quare nulla fecerit signa?

R. Cum S. Tb. 3. p. q. 38. a. 2. ad 2. " Tota

„ doctrina & operatio , Joannis ordinabatur ad
 „ CHRISTUM, qui multitudine signorum, & suam
 „ & Joannis doctrinam confirmavit. Si autem Joan-
 „ nes signa fecisset, homines ex æquo Joanni &
 „ & CHRISTO attendissent. Et ideò ut homines
 „ principaliter CHRISTO intenderent, non est da-
 „ tum Joanni, ut faceret signum: Judæis tamen
 „ quærentibus, quare baptizaret, confirmavit suum
 „ officium auctoritate Scripturæ dicens: Ego vox
 „ clamantis in deserto &c. ut dicitur Joan. I. ipsa
 „ autem austeritas vitæ ejus officium commenda-
 „ bat, quia ut Chryst. dicit hom. 10. super Matt.
 „ mirabile erat in humano corpore tantam patien-
 „ tiam videre.”

Pet. 69. De quo illa verba cap. 11. v. 16. sint intelligenda: *Eamus & nos, ut moriamur cum eo?*

R. Cum *Estio* hîc: Quidam intelligunt *cum eo*, id est, cum *Lazaro*, sed sensu parùm commodo, licet hoc proximè præcesserit *Lazarus* mortuus est &c. Rectiùs est, ut intelligatur *cum eo*, id est, cum CHRISTO; quia suprâ dixerant ad eum Discipuli: *Rabbi, nunc quærebant te Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?* v. 8. Quem cum dehortari non possent à reditu in Judæam, *Thomas* se, & alios animat ad commune periculum cum Domino subeundum.

Pet. 70. Quare v. 33. *JESUS infremuerit spiritu, & (quis) turbaverit seipsum?*

R. Cum *S. Aug.* tract. 44. in *Joan.* fremitum CHRISTI fuisse contra peccatum, undè mors nata est, & non ex naturæ infirmitate, sed à seipso fuisse turbatum, en verba *M. P. Aug.*” Quis eum
 „ posset nisi se ipse turbare? Itaque fratres mei,
 „ primùm hîc attendite potestatem, & sic inqui-
 „ rite significationem. Turbaris tu nolens, turba-
 „ tus est CHRISTUS, qui voluit.”

Pet. 71. Quomodò v. 51. *Hoc à seipso non dixerit,*

nempè : *Expedi vobis ut unus* &c. Cùm omninò hoc vellet , & aliis persuadere cuperet , ut JESUS interficeretur ?

R. Cum *Estio* hìc : Secundùm eum sensum , quem ipse *Caïphas* intendebat , dixit à semetipso. Voluit enim JESUM è medio tollere , ne Populus Judaicus JESUM , tanquam alium Regem à Cæsare , suscipiens , à Romanis exterminaretur : sed quatenus verba illa alium verum , & divinum sensum continebant , non ea dixit à seipso , sed motus à Spiritu S. ut illa verba proferret.

Pet. 72. An *Caïphas* fuerit Propheta , cùm dicatur *ψ. 51. Prophetavit* ?

R. Neg. cum *S. Tb. lect. 2. in cap. 11. Joan.* „ Spiritus S.... *Caïphæ* mentem nec illuminavit , „ nec intentionem ... ex quo patet , quod non magis possit dici Propheta , quam asina *Balaäm.* „ Undè formaliter non fuit Propheta ; sed tantum materialiter , inquantum Spiritus S. moverit ejus linguam , non cor.

Pet. 73. Quandònam CHRISTUS venerit *Bethaniam* , & iverit *Jerosolymam* ?

R. Cum S. Scripturâ hìc cap. 12. *ψ. 1. JESUS ergo ante sex dies Paschæ venit Bethaniam. Et ψ. 12. In crastinum... venit JESUS Jerosolymam. Et S. Tb. lect. 1. in cap. 12. Joan.* „ Sextus dies ante „ Pascha fuit prima feria , id est dies Dominicus , „ in qua Dominus cum ramis Palmarum Jerosolymam intravit , & in die præcedenti , scilicet „ Sabbatho , venit Bethaniam. „ Idem habent *Rupertus , Hugo Card. , Theophylactus , & alii.*

Dices 1. juxta Legem Moysaicam non erat licitum Sabbatho iter facere , saltem tam longum , ut est à *Jericho* usque *Bethaniam*.

R. CHRISTUM illo die non venisse ex *Jericho* , sed ex aliquo loco *Bethaniæ* vicino , ex quo discessit finiente vel finito Sabbatho , id est vesperi post solis occasum , & pervenit *Bethaniam*.

Dices 2. *ŷ. 9.* dicitur : *Cognovit ergo turba multa ex Judæis, quia illic est : & venerunt, non propter JESUM tantum, sed ut Lazarum viderent.* Atqui non illâ vespërâ, quia erat nimis ferò; nec etiam eò iverunt die Dominicâ, quia isto die CHRISTUS ivit *Jerosolymam*.

R. Judæos eò ivisse die Dominicâ, quia CHRISTUS die Dominicâ satis ferò ivit *Jerosolymam*; nam pauca narrantur illo die facta *Jerosolymis*.

Pet. 74. Ubinam fecerint CHRISTO Cœnam *ŷ. 2.*

R. Cum *Tirino* hîc : *Ibi*, id est, in domo *Simonis Leprosi*. Et aliis interpretibus.

Pet. 75. Explica mihi verba *ŷ. 24.* *Nisi granum frumenti, cadens in terram, mortuum fuerit; ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 42. a. 1. O. "Sicut Aug. „ dicit tract. 51. in Joan. se dicebat granum mor- „ tificandum in infidelitate Judæorum, & multi- „ plicandum in fide omnium populorum."

Pet. 76. Expone verba *ŷ. 10. cap. 13.* *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus?*

R. Cum *S. Aug.* tract. 56. in *Joan.* "Totus „ utique præter pedes, vel nisi pedes quos habet „ opus lavare, homo enim in Baptismo totus „ abluatur, non præter pedes, sed totus omninò. „ Verumtamen cum rebus humanis, postea vivi- „ tur, utique terra calcatur. Ipse igitur humani „ affectus sine quibus in hoc mortalitate non vivi- „ tur, quasi pedes sunt, ubi & humanis rebus affi- „ cimur, ut si dixerimus, quia peccatum non ha- „ bemus, nosipsum decipiamus. Si autem confite- „ mur peccata nostra, qui pedes Discipulorum „ lavit, nobis peccata dimittit, usque ad pedes „ quibus conversamur in terra." Ita *S. Tb.* in *Ca- tena aurea* hîc, ex *S. Aug.*

Pet. 77. Da sensum illorum verborum cap. 14. *ŷ. 1.* *Creditis in Deum, & in me credite?*

R. Cum *Estio* hic: Jam creditis in Deum, verum id non sufficit: nam debetis etiam in me credere, ut mediatorem ad Deum. Utrumque enim ad salutem est necessarium, *ψ. 6. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* scilicet ut mediatorem, & cap. 17. *ψ. 3. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti JESUM CHRISTUM.*

Pet. 78. Quo sensu *ψ. 6. Dicat ei JESUS: Ego sum Via, & Veritas, & Vita?*

R. Cum *S. Leone* Serm. 2. de Resurrectione Domini: "Via conversationis sanctæ; Veritas doctrinæ divinæ; & Vita beatitudinis sempiternæ."

Pet. 79. Quid *ψ. 16.* intelligatur per *Paracletum?*

R. Cum *Estio* hic: consolatorem.

Pet. 80. An illa verba cap. 15. *ψ. 15. Jam non dicam vos servos,* non sint contraria verbis *ψ. 20. Non est servus major Domino suo?* ubi iterum eos vocat servos? Et ille *ψ. cum ψ. 12.?*

R. Ad 1. cum *Menochio* neg. dicendum est morem scripturæ esse cum nomen vetus alicui detrahatur, non protinus significari numquam deinceps eo nomine esse appellandum, sed non eo solo esse appellandum, sic enim etiam postquam *Jacobo* impositum est nomen *Israël*, adhuc *Jacob* vocatur in scriptura. Sensus ergo est: deinceps non solum vocabunt vos servos, sed etiam amicos, & quidem frequentius amicos, quam servos.

R. Ad 2. etiam neg. cum. *S. Aug.* tract. 86. in *Joan.* quia *ly nota feci*, debet intelligi: *nota feci, & facturus sum*, eodem ferè sensu quo dicitur *Psf. 21. ψ. 18. Foderunt manus meas,* pro fossuri sunt.

Pet. 81. Quare *Paracletus* non potuerit venire ad Discipulos, nisi post *CHRISTI* discessum cap. 16. *ψ. 7. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos &c.?*

R. Cum *Estio* hîc : Hujus rei duplex est causa, una ex parte CHRISTI, altera ex parte Discipulorum, aliorumque credentium. Ex parte CHRISTI; quia dare Spiritum S. ita copiosè & passim omnibus; sicut post Ascensionem factum est (de tali enim acceptione Spiritûs, sermo est) id non conveniebat CHRISTO mortalitatis adhuc carne circumdato, & humiliter inter homines versanti; sed reservabatur hoc ei post Resurrectionem regnanti, & devictâ morte triumphanti. Ex parte credentium causa est, quia quamdiù CHRISTUM secundum carnem cognoscebant, non habebant dignam de eo existimationem; neque illius plenitudinis spiritualis erant capaces. Post Resurrectionem autem, jam non secundum Carnem CHRISTUM cognoscebant; juxta illud Apostoli : *Nos ex hoc neminem novimus secundum Carnem. 2. Cor. 5., S. Greg. lib. 2. dialogorum in fine* : Quoniam, inquit, Discipuli in Carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis semper videre sitiebant, rectè eis dicitur : *Nisi ego abiero, Paraclitus non veniet* : ac si apertè diceretur, si Corpus non subtraho, quis sit amor Spiritûs, non ostendo. Et lib. 8. mor. cap. 17. ait : " Si apertè diceret : si ab intentionis vestræ, oculis corpus non subtraho, ad intellectum vos, invisibilem per consolatorium Spiritum non perduco."

Pet. 82. De quo tempore dicatur *ψ. 16. Modicum, & jam non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me : quia vado ad Patrem?*

R. Cum *Estio* hîc : Duobus modis hoc intelligi potest : post pusillum tempus me non videbitis; quia vado ad Patrem per Ascensionem. Ut significetur quòd Ecclesia militans non sit CHRISTUM visura usque ad diem Judicii. Hoc autem tempus modicum est, comparatum æternitati. Ità *S. Aug. hîc* : Vel modico tempore non videbitis me, scilicet in triduo mortis; ac rursùm modico tempore

videbitis me, scilicet post Resurrectionem usque ad Ascensionem, & non diutius; tunc enim vado ad Patrem. Ita S. Cyrillus lib. 11. cap. 6.

Pet. 83. Si *usque modo non petierint quidquam in Nomine CHRISTI* ψ. 24. quomodo exauditi fuerint Discipuli, cum Pater neminem propitius exaudiat, nisi respiciens in faciem CHRISTI sui?

R. Cum eodem loc. cit. CHRISTUS explicitè nondum Apostolos docuerat orare in Nomine suo: implicitè tamen in ratione fidei, quam de CHRISTO Redemptore habebant, orabant in Nomine CHRISTI; quia cupiebant audiri, eo modo, & medio, quòd Deus ab æterno præparasset ad salvandos homines: tametsi de CHRISTO multum adhuc carnaliter saperent.

Pet. 84. An ex his verbis cap. 17. ψ. 3. *Hæc est Vita æterna; ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM*: hæretici benè inferant: fidem sine operibus sufficere ad salutem? Et an Ariani efficaciter probare ex illo loco possint JESUM CHRISTUM non esse verum Deum?

R. Ad 1. neg. cum *Estio* hìc: Quia Dominus ibidem loquitur de fide viva, quæ per dilectionem operatur, quam S. Scriptura passim commendat, & S. Joannes in sua Epist. 1. cap. 2. ψ. 4. *Qui dicit se nosse Deum & mandata ejus non custodit, mendax est*. Potest & sic intelligi, ut significetur non quidem sufficere ad consequendam Vitam æternam, sed necessarium esse, & requiri tamquam fundamentum salutis, & Vitæ æternæ consequendæ, ut cognoscamus, vel credamus in unum verum Deum, & Mediatorem.

R. Ad 2. neg. cum S. Tb. 1. p. q. 31. a. 4. ad 1. „ Cùm dicimus te solum Deum verum, non in-
„ telligitur de persona Patris, sed de sola Trini-
„ nitate, ut Aug. lib. 6. de Trin. cap. 7. exponit.
„ Vel si intelligatur de persona Patris (ut hic vi-
„ detur.) non excluduntur aliæ Personæ propter

„essentiæ unitatem, prout ly solus excludit tantum, aliud ut dictum est.” In corpore art. ita in Hymno Angelico; ad Filium loquens Ecclesia ait: *Tu solus Sanctus, tu solus Dominus &c.*: quibus sanè verbis non excludit Patrem, neque Spiritum S., sed quidquid naturâ à Filio diversum est. Deindè illud: *Ut cognoscant te solum Deum verum*, potest sic ordinari & exponi: ut cognoscant te esse Deum, illum inquam Deum, qui solus est verus Deus, vel potius, te esse illum, qui solus est verus Deus. Sic intellecta sententia, prout *D. Paulus 1. Timot. 1.*: *Soli Deo.*, id est, illi, qui solus est Deus, nullam habet difficultatem.

Pet. 85. Cùm *ψ. 9.* dicatur: *Non pro mundo rogo*, quomodò postea habeatur: *Ut credat mundus, quia tu me misisti?*

R. Cum *Estio* hîc: Mundus hîc pro reprobis sumitur, sicut ibi: *Ut non cum hoc mundo damnemur, & mundus transsit, & concupiscentia ejus, & ita non pro mundo rogat* efficaciter, nec voluntate consequenti, sed tantum antecedenti. Alibi generaliter homines qui sunt in mundo, etiamsi sint peccatores, intelliguntur, ut ibi: *Sed ut salvetur mundus per ipsum, sic Deus dilexit mundum &c.*

Pet. 86. Quo sensu Fideles dicantur *ψ. 11.*: *Ut sint unum, sicut & nos?*

R. Cum *S. Tb. 2. 2. q. 183. a. 2. ad 1.*: „Ecclesiæ unitas perficitur per unitatem fidei & charitatis, & mutuae subministrationis, secundum illud Apostoli ad Ephes. 4.: Ex quo totum corpus est compactum, scilicet per fidem: & connexum scilicet per charitatem, per omnem iunctionem subministrationis, dum scilicet unus aliis servit.” Sicut similitudo rei ad suum exemplar.

Pet. 87. Da sensum illorum verborum *ψ. 12.*: *Quos dedisti mihi, custodivi: & nemo ex eis periiit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur: ac assigna in quo loco id dicatur?*

R. Cum *Estio* hic : sensum esse : Nemo ex iis periit quos dedisti mihi, sed tantum periit *Judas*, quem non dedisti mihi, sed erat filius perditionis. Impropria igitur locutio est, sed Hebræis perquam familiaris. Ità 4. Reg. 5. v. 17. *Naäman Syrus* ait : *Non faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam Diis alienis, nisi Domino*, id est, tantum Domino : non enim vult significare Dominum esse unum ex Diis alienis.

R. Ad 2. id haberi ex *Pf.* 108. v. 8. ubi legitur : *Fiant dies ejus pauci, & Episcopatum ejus accipiat alter.*

Pet. 88. De qua claritate dicatur v. 24. : *Ut videant claritatem meam?*

R. 1. De claritate Naturæ Divinæ, cum Sacra Scriptura hic, quia in Textu præmittitur : *Volo, ut ubi sum ego, & illi sint mecum*. Id est, videant gloriam meam, in cujus visione, nempe Naturæ Divinæ, beatitudo consistit.

R. 2. Cum *S. Aug.* Enchirid. cap. 36., id posse intelligi de claritate utriusque naturæ, tam divinæ quàm humanæ hoc sensu : *Ut videant claritatem meam*, seu gloriam meam, *quam dedisti mihi*, naturam meam divinam cum natura humana in eodem supposito copulando, *quia dilexisti me ante constitutionem mundi*. Videant ergo me Deum esse & hominem, & gloriam habere excellentissimam, tum Divinitatis, tum Humanitatis cum illa copulatae : Nam antè mundi constitutionem & ab æterno decrevit Deus Incarnationem, hujus verò tantæ gloriæ causa fuit maximus amor, non merita: neque enim CHRISTUS, antequam naturam humanam assumpsisset, potuit habere merita.

Pet 89. Quomodo sermo ille loquens de perditione æterna fuerit adimpletus per istam Discipulorum evasionem periculi temporalem, cap. 18. v. 9. descriptam : *Ut impleretur sermo quem dixit:*

(cap. 17. *ŷ.* 12.) *Quia quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quemquam?*

R. Cum *Cajetano* id benè impletum fuisse; quia, si capti fuissent & occisi, periissent in æternum, cum à fide *CHRISTI* aversi fuissent, aut saltem linguâ eum negassent. Si enim *D. Petrus* fortior cæteris, ita miserè lapsus sit, quid de aliis fuerit existimandum? non custoditi divinâ gratiâ, quâ omnes mihi traditos semper custodio ac conservo ne pereant.

Pet. 90. An vera sint *CHRISTI* verba *ŷ.* 20.: *Ego palam locutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga & in Templo, quo omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil, cum sæpè etiam alibi & secretè docuerit, ut in deserto, in navi, in via, in privatis ædibus, de nocte, & Matth. 10. ait ŷ. 27.: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & da sensum illorum verborum?*

R. Cum *Estio* hîc: *JESUS* multa quidem in occulto & privatim suis dixit Discipulis, sed nihil diversum ab his quæ palam docuit, nihil etiam quod non propalari & publicum fieri vellet. Sensus est: *In occulto locutus sum nihil*, quod non aliàs palam dixerim & docuerim, aut quod non vellem publicè prædicari. Hinc consequenter dicit Discipulis: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine*, &c. quasi diceret: nihil illorum volo manere occultum. Et *S. Tb.* 3. p. q. 42. a. 3.

Pet. 91. An Judæi non potuerint aliquem occidere, cum ipsi *ŷ.* 31. dixerint: *Nobis non licet interficere quemquam?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 47. a. 4. ad 3.: "Sicut
,, *Aug.* dicit *Tract.* 114. in *Joan.*, Judæi dicentes:
,, *Nobis non licet interficere quemquam, intel-*
,, *lexerunt non sibi licere interficere quemquam*
,, *propter Festi Dei Sanctitatem, quam celebrare*

„ jam cœperant, vel hoc dicebant, (ut Chrysoſt.
 „ hom. 82. in Joan. dicit) quia volebant eum
 „ occidi, non tanquam transgreſſorem Legis, ſed
 „ tanquam publicum hoſtem, quia Regem ſe fe-
 „ cerat: de quo non erat eorum judicare. Vel
 „ quia non licebat eis crucifigere (quod cupie-
 „ bant) ſed lapidare: quod in Stephano fecerunt.
 „ Vel melius dicendum eſt, quod per Romanos,
 „ quibus erant ſubjecti, erat eis poteſtas occidendi
 „ interdicta.”

Pet. 92. An hæc verba *ſ. 38.*: *Ego nullam in-
 venio in eo cauſam*, non ſint contraria *Matth. 27.*
 ubi narratur, cauſam ipſius ſcriptam fuiſſe ſuper
 caput ejus, utique *Pilato* jubente & dicente:
Quod ſcripſi, ſcripſi. cap. 19. *ſ. 22.*

R. Cum *Eſtio* hic neg.: *Pilatus* ſcripſit cau-
 ſam, non quam ipſe veram æſtimabat, ſed quam
 accuſatores allegaverunt, nempe quod faceret ſe
 Regem Judæorum. Quàmvis enim CHRISTUS apud
Pilatum falſus eſſet ſe eſſe Regem, tamen *Pila-
 tus* indè nihil cauſæ ſuſpicabatur, quia JESUS con-
 feſſus fuerat, Regnum ſuum non eſſe de hoc
 mundo.

Pet. 93. An JESUS bis fuerit flagellatus, cùm
 cap. 19. *ſ. 1.* dicatur: *Apprehendit Pilatus JE-
 SUM, & flagellavit &c.*, ex quibus & ſequentibus
Joannis verbis clarè conſtat JESUM fuiſſe flagella-
 tum ante mortis ſententiam, cùm *ſ. 16.*, multis
 aliis rebus intermediis peractis, dicatur: *Tunc ergo
 tradidit eis illum ut crucifigeretur: & Matth. 27.
 ſ. 27., & Marc. cap. 15. ſ. 15.* videntur inſinuare
 JESUM iterùm fuiſſe flagellatum poſt ſententiam,
 cùm clarè dicat *Marcus: & tradidit JESUM fla-
 gellis cæſum, ut crucifigeretur.*

R. Cum eodem *Eſtio* neg.: quia hæc verba il-
 lorum Evangelistarum non ſignificant JESUM flagel-
 latum poſt ſententiam, ſed potiùs ante, ut *Joan-
 nes* ſervando ordinem hiftoriæ narrat, ut in Græco

ionant : JESUM *postquam flagellasset* (manibus nempe cohortis) *tradidit eis , ut crucifigeretur* , significans primò flagellatum fuisse , antequam fuerit cruci affixus.

Dices : Romanis morem fuisse , ut hominem morti adjudicatum flagellarent.

R. Cum *Francisco Luca & Jansenio* hìc : *Pilatum* in JESU prae animi perturbatione hunc morem invertisse , ut priùs flagellaret , ut illo fortè medio JESUM à mortis sententiâ , ac ab ipsâ morte liberaret , deindè videns , quòd non proficeret , eis tradidit. Ut ex illo cap. *Joannis* clarè constat.

Pet. 94. An verum sit *ψ. 7. Secundum Legem debet mori* , & juxta quam ?

R. Affirm. cum S. Scripturâ *Luc. 24. ψ. 46. Quoniam sicut scriptum est , & sic oportebat CHRISTUM pati.* Secundum scripturas V. T. debebat mori ; non tamquam Legis transgressor (ut Judæi volebant) sed tamquam Legis consummator.

Pet. 95. An D. Virgo cum aliis Mulieribus steterit juxta crucem ?

R. Affirm. cum S. Scripturâ hìc : *ψ. 25. Stabant autem juxta crucem JESU Mater ejus , & soror Matris ejus , Maria Cleophae , & Maria Magdalene.* Idem de S. *Jonnne Evang.* dicitur *ψ. 26. Cum vidisset JESUS Matrem , & Discipulum stantem , quem diligebat , nempe Joannem.*

Dices : tres alii Evangelistæ dicunt Mulieres à longè stetisse.

R. Cum S. *Aug. lib. 3. de conf. Evang. cap. 21.* " In tanto intervallo erant , (stantes Mulieres) „ ut & juxta dici possent , quia in conspectu ejus „ præsto aderant , & à longè in comparatione „ turbæ propinquiùs circumstantis cum Centurione & Militibus. Possumus etiam intelligere „ quod illæ , quæ simul aderant cum Matre Domini „ postquam eam Discipulo commendavit , „ abire jam cœperant , ut à densitate turbæ se

„ exuerent, & cætera, quæ facta sunt longius in-
„ ruerentur: ut cæteri Evangelistæ, qui post mor-
„ tem Domini eas commemoraverunt, jam longè
„ stantes commemorent.”

Pet. 96. *Qualis aqua & sanguis exierit ex Cor-
pore CHRISTI* *ŷ. 34.*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 66. a. 4. ad 3. ” Aqua
„ fluens de latere CHRISTI pendentis in cruce, non
„ fuit humor phlegmaticus, ut quidam dixerunt.
„ ... Fuit autem aqua pura, miraculosè egrediens
„ à Corpore mortuo, contra Manichæorum erro-
„ rem, ut scilicet per aquam (Quæ est unum qua-
„ tuor elementorum.) ostenderetur Corpus CHRI-
„ STI verè fuisse compositum ex quatuor elemen-
„ tis: per sanguinem verò ostenderetur esse com-
„ positum ex quatuor humoribus.” Et q. 74. a. 7.
ad 3.

Pet. 97. *Si Thomas qui dicitur Didymus* (id est
Geminus) *non erat cum eis quandò venit JESUS,*
cap. 20. *ŷ. 24.* Quandò eis potestas fuerit tradita
dimittendi peccata, quandònam hæc fuerit præ-
dicto *Thomæ* data?

R. 1. Cum *Cyrillo* hìc: Eum absentem sic ac-
cepisse eundem spiritum & potestatem, quam alii
Apostoli, sicut *Eldad & Medad*, qui remanserant
in castris, prophetaverunt, & Spiritus Dei partici-
pes facti sunt, sicut alii 75. qui egressi erant ad Ta-
bernaculum *Num. 11.*

R. 2. CHRISTUM postea eandem potestatem
Thomæ contulisse, vel quod eam ab aliis Aposto-
lis, potissimùm à *D. Petro* acceperit.

Pet. 98. An *D. Thomas* fuerit formaliter hære-
ticus cum pertinaciâ dicendo *ŷ. 25.: Nisi videro...*
non credam, sicut nunc esset formaliter hæreticus,
qui diceret: nisi videro CHRISTUM humanâ specie
in Eucharistiâ non credam, à pari.

R. Neg., & do disparitatem cum *Estio* hìc: Li-
cet in *D. Thoma* fuerit quædam pertinacia dicente

illa verba : *nisi videro non credam*, hæc tamen non potuit *Thomam* facere hæreticum, quia veritas tunc non erat ei sufficienter manifestata, cum nondum esset traditum Symbolum, nondum Ecclesia contrarium definiisset, nondum *D. Petrus* quidquam, ut Pastor totius Ecclesiæ pronuntiasset, & sic aliter discurrendum est, de secunda propositione ob motiva jam data.

Cur ergo non habuit fidem testibus oculatis?

R. Quia putavit, quod phantasma CHRISTI tantum vidissent.

Pet. 99. Quomodo fides sit non apparentium? Cum CHRISTUS *Thomæ* ψ. 29. dicat : *Quia vidisti me Thoma, credidisti?*

R. Cum *S. Greg.* hom. 26. in Evang. " Aliud vidit, aliud credidit, à mortali quippè Homine divinitas videri non potest. Hominem ergo vidit, & Deum confessus est dicens : Dominus meus, & Deus meus " Et *S. Tb.* 3. p. q. 55. a. 5. ad 3.

Pet. 100. Cum *D. Thomæ* ψ. 27. dicat JESUS : *Infer digitum tuum buc... & affer manum tuam, & mitte in latus meum*, cur *Mariæ Magd.* dictum sit superius ψ. 17. *Noli me tangere?*

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 55. a. 6. ad 3. " Sicut Aug. tract. 121. in Joan. dicit, hoc quod Dominus dixit, noli me tangere : nondum enim ascendi, ad Patrem meum; sic dictum est, ut in illa fœmina figuraretur Ecclesia de Gentibus, quæ in CHRISTUM non credidit, nisi cum ascendisset ad Patrem, aut sic in se credi voluit JESUS, hoc est, sic se spiritualiter tangi, quod ipse & Pater unum sunt... Maria alibi legitur CHRISTUM tetigisse, quandò simul cum aliis Mulieribus accessit, & tenuit pedes ejus, quæstionem non facit; ut *Siverianus* dicit. Siquidem illud de figura est, hoc de sexu; illud de divina gratia, hoc de humana natura. Vel sicut *Chryst.* hom. 85. in

„Joan. dicit, volebat hæc Mulier adhuc cum
CHRISTO conversari, sicut & ante passionem &c.”

Pet. 101. An benè inferatur ex verbis cap. 21.
v. 15. *Diligis me plus his? dicit ei: etiam Do-
mine &c. Petrum* fuisse prædilectum Discipulum,
cùm *S. Joannes* dicatur Discipulus, quem dilige-
bat JESUS? Ergo prædiligebat *Joannem* aliis?

R. Cum *S. Tb.* 1. p. q. 20. a. 4. ad 3. ” Hæc
„dubitatio de Petro & Joanne multipliciter solvi-
„tur. Aug. tract. ult. in Joan. refert hoc ad my-
„sterium dicens, quod vita activa, quæ significa-
„tur per Petrum, plus diligit Deum, quàm vita
„contemplativa, quæ significatur per Joannem,
„quia magis sentit præsentis vitæ angustias, &
„æstuantius ab eis liberari desiderat, & ad Deum
„ire. Contemplativam verò vitam Deus plus dī-
„ligit: quia magis eam conservat. Non enim fini-
„tur simul cum vitâ corporis, sicut vita activa.

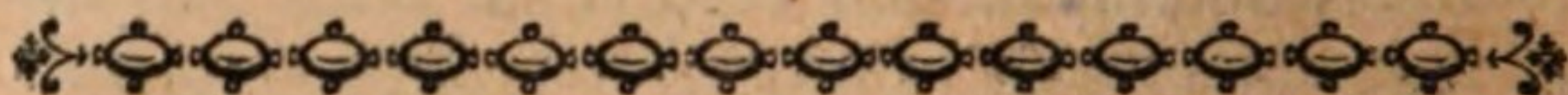
„Quidam verò dicunt, quòd Petrus plus dilexit
„CHRISTUM in membris: & sic etiam à CHRISTO
„plus fuit dilectus. Undè ei Ecclesiam commen-
„davit. Joannes verò plus dilexit CHRISTUM in
„seipso. Et sic etiam plus ab eo fuit dilectus.
„Undè ei commendavit Matrem. Alii verò di-
„cunt, quòd incertum est quis horum plus CHRI-
„STUM dilexerit amore charitatis, & similiter quem
„Deus plus dilexit in ordine ad majorem gloriam
„vitæ æternæ. Sed Petrus dicitur plus dilexisse
„quantùm ad quandam promptitudinem, vel fer-
„vorem. Joannes verò plus dilectus quantùm ad
„quædam familiaritatis indicia, quæ CHRISTUS
„ei magis demonstrabat propter ejus juventutem
„& puritatem. Alii verò dicunt, quod CHRISTUS
„plus dilexit Petrum quantùm ad excellentius do-
„num charitatis. Joannem verè plus quantùm ad
„donum intellectûs. Undè simpliciter Petrus fuit
„melior & magis dilectus: sed Joannes secundùm
„quid.

„ Præsumptuosum tamen videtur hoc dijudicare,
 „ quia ut dicitur Prov. 16. Spirituum ponderator
 „ est Dominus & non alius.” Hæc ego tantum
 adduxi ad S. Scripturæ loca combinanda, non ut
 judicem.

Pet. 102. Quo sensu dicatur *ψ. 25. Nec ipsum
 arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi
 sunt, libros?*

R. 1. cum S. Aug. tract. 124. in Joan. Nempè
intellectu, seu mente.

R. 2. Cum S. Cyrillo lib. 12. cap. 68. *Localiter,*
 est Hyperbole, ad significandum multitudinem &
 magnitudinem rerum à CHRISTO gestarum, sicut
 Joan. 12. *ψ. 19. dicitur: Ecce mundus totus post
 eum abiit.*

E X A M I N A

I N

ACTA APOSTOLORUM.

E X A M E N U N I C U M.

P Et. 1. Qualia *Acta Apostolorum* in Canone
 Ecclesiæ sint recepta?

R. Cum *Conc. Trid. Sess. 4.* "Actus Apostolo-
 „ rum à Sancto Luca Evangelista conscripti : "
 unicè admissi sunt ; nam etsi sub nomine Aposto-
 lorum *Petri, Pauli, Andreæ, Joannis, Thomæ,*
Philippi, aliorumque varia circumferantur Acta,
 hæc omnia in *Conc. Rom. cap. de Lib. Apocry-*
phis, ut Apocrypha censurata sunt.

Pet. 2. Quare Liber ille dicatur: *Acta Apostolo-*
rum, & quid in ea contineatur?

R. Cum S. Chrysost. "Conspicies hîc Aposto-

los, ceu volucres terram, mariaque percurren-
tes, timidos illos quondam rudesque subito in
alios homines versos, fastu divitiarum, gloriâ,
irâ, concupiscentiâ, breviter rebus omnibus su-
periores factos." Conspicies inquam illo in
Libro primam Ecclesiæ Christianæ infantiam si-
mul & perfectionem fidelibus à Spiritu S. aspira-
tam per prædicationem Apostolorum, *Petri* præ-
sertim & *Pauli*, cujus comes individuus & coöpe-
rator fuit *Lucas*. Hic denique conspicies novem
primis capitibus Ecclesiam CHRISTI subito auctam
per Judæam, & Samariam: posterioribus undecim,
per Syriam, Lycaöniam, Pamphylia, Græciam,
& reliquum orbem. Ac ideò *Acta Apostolorum* di-
cuntur, complectentia annos 25., nempe qui ab
Ascensione CHRISTI effluxerunt usque ad quartum
annum *Neronis* Imperatoris.

Pet. 3. A quo, quâ linguâ, ac quo in loco,
Acta Apost. sint conscripta?

R. Cum *S. Hier.* lib. de Script. Eccl. "Lucas
Pictor & Medicus Antiochenus, qui cum esset
græci sermonis non ignarus, Græcè edidit vo-
lumen egregium, quod titulo *Acta Apost.* præ-
notatur: cujus historia usque ad biennium Ro-
mæ commorantis Pauli pervenit, id est, usque
ad quartum *Neronis* annum. Ex quo intelli-
mus in eadem Urbe Librum esse compositum."

Pet. 4. Quandò, quomodò, quo comitatu, &
ubi CHRISTUS ascenderit cap. 1.?

R. Ad 1. cum *S. Scripturâ* hic cap. 1. v. 3.: *Per
dies 40. apparens eis... videntibus illis elevatus est.*
Ergo post 40. dies à Resurrectione sua, compre-
hendendo diem Resurrectionis & Ascensionis, con-
tingit Ascensio Domini, feriâ 5., quæ erat 5. Maii,
anno *Æræ* christianæ 33. per quatuor menses com-
pletos decurrente: horâ circiter nostrâ primâ post
meridiem v. 4.: *Convalescens præcepit eis... &
cum hæc dixisset, elevatus est.*

R. Ad 2. cum S. Tb. 3. p. q. 57. a. 3. " Sed
 ,, contrà est, quod dicitur Isaiaë 63., iste formosus
 ,, in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis
 ,, suæ. Et Greg. dicit in hom. Ascens.: Notan-
 ,, dum est, quod Helias in curru legitur ascendisse,
 ,, ut videlicet aperte demonstraretur, quia homo
 ,, purus adjutorio indigebat alieno. Redemptor
 ,, autem noster non curru, non Angelis subleva-
 ,, tus legitur, quia qui fecerat omnia, super om-
 ,, nia suâ virtute ferebatur."

Dices: *ψ. 9. habetur: Elevatus est. & Marc. 16.*
ψ. 19.: Assumptus est in Cælum. Ergo qui eleva-
 tur, ab alio assumitur.

R. Cum S. Tb. loc. cit. ad 1.: " Quod sicut
 ,, CHRISTUS dicitur propriâ virtute surrexisse, &
 ,, tamen est suscitatus à Patre, eò quod eadem est
 ,, virtus Patris, & Filii; ita etiam CHRISTUS ex
 ,, propria virtute ascendit in cælum, & tamen à
 ,, Patre est elevatus, & assumptus."

R. Ad 3. cum S. Tb. lec. 3. in cap. 4. Epist.
 ad *Ephes.*: " Ascendens, inquam, sed non solus,
 ,, quia captivam duxit captivitatem, eos scilicet,
 ,, quos diabolus captiuaverat: humanum enim ge-
 ,, nus captivatum erat, & Sancti in charitate des-
 ,, cendentes, qui meruerant gloriam, in captivitate
 ,, diaboli detinebantur, quasi captivi in Lymbo...
 ,, Hanc ergo captivitatem CHRISTUS liberavit, &
 ,, secum duxit in cælum." Et S. Aug. in verba
Psf. 23. Attollite portas Principes vestras; &
Psf. 46.: Ascendit Deus in jubilatione, & Do-
minus in voce tubæ, ait: " Ibi erat & vox tubæ,
 ,, vox illa Angelorum." Ergo Angelos, & Ani-
 mas Sanctas in comitatu suo habuit.

R. Ad 4. cum S. Scripturâ hîc *ψ. 12. Tunc re-*
versi sunt Ierosolymam, à monte, qui vocatur Oli-
veti, qui est juxta Ierusalem, Sabbathi habens
iter. Et *Luc. 24. ψ. 50. Eduxit autem eos foràs in*
Bethaniam ... & ferebatur in Cælum, Id confir-

mat *S. Hier.* de locis heb. in Actis Apost. " Mons
 „ Oliveti ad orientem Hierosolymæ, torrente Ce-
 „ dron interfluente, ubi ultima vestigia Domini
 „ humo impressa hodièque monstrantur: cumque
 „ terra eadem quotidie à credentibus hauriatur:
 „ nihilominus tamen eadem sancta vestigia pristi-
 „ num statum continuò recipiunt. Deniquè cum
 „ Ecclesia, in cujus medio sunt, rotundo sche-
 „ mate, & pulcherrimo opere conderetur, sum-
 „ mum tantum cacumen, ut perhibent, propter
 „ Dominici corporis meatum, nullo modo con-
 „ tegi, & camerari potuit: sed transitus ejus à
 „ terra ad cœlum usque patet apertum."

Pet. 5. An CHRISTUS verè comederit post Re-
 surrectionem?

R. Affirm. cum *S. Scripturâ* hîc *ψ. 4. Convescens.*
Et cap. 10. ψ. 41. Manducavimus, & bibimus
cum illo, postquam resurrexit à mortuis. Et Luc.
24. ψ. 43. Cum manducasset coram eis, sumens
reliquias dedit eis. Quod confirmat S. Hier. epist.
150. Hedibiæ quæst. 7. " Tanta familiaritas erat,
 „ & perseverantia, ut cum eis pariter vesceretur...
 „ Et in Joanne legimus, quod piscantibus Apo-
 „ stolis in littore steterit, & partem assi piscis, fa-
 „ vumque comederit, quæ veræ Resurrectionis
 „ indicia sunt."

Dices 1. Angelus *Raphaël* non verè comedit,
 dùm fuit in via cum *Tobia*; quia *Tob. 12. ψ. 19.*
dicitur: Videbar quidem vobiscum manducare, &
bibere, sed ego cibo invisibili, & potu, qui ab
hominibus videri non potest, utor. Ergo idem de
 CHRISTO dicendum.

R. Disparitatem esse in eo sitam: Angelus
 enim *Raphaël* non habuit verum corpus animâ in-
 formatum, sed tantum phantasticum, sive aëreum;
 CHRISTUS verò habuit verum corpus animâ infor-
 matum, capax operationis vitalis, locutionis, vi-
 sionis, comestionis &c.

Dices 2. Etsi CHRISTUS habuerit post resurrectionem corpus verum, illud erat immortale, & inalterabile per nutritionem.

R. Cum *S. Tb.* 3. p. q. 54. a. 3. ad 3. "Sicut Aug. dicit lib. 13. de civit. Dei. Salvator noster post Resurrectionem, jam quidem in spirituali carne, sed tamen verâ, cibum & potum cum Discipulis sumpsit, non alimentorum indigentia, sed eâ, quâ hoc poterat potestate: ut enim Beda dicit super Lucam, aliter absorbet aquam terra sitiens, aliter solis radius calens: illa indigentia, iste potentia; manducavit ergo post Resurrectionem, non quasi cibo indigens, sed ut eo modo naturam corporis resurgentis astrueret. Et propter hoc non sequitur, quod fuerit ejus corpus animale, quod est indigens cibo."

Pet. 6. De quo Baptismate dicatur *ψ. 5. Vos autem Baptizabimini Spiritu S. non post multos hos dies?*

R. Cum *Estio* hic: Locus hic intelligendus est de confirmatione Apostolorum per Spiritum S. factâ in die Pentecostes: erant enim Apostoli jam ante Baptizati; quia ad Baptizandos alios deputati *Joan.* 3., & 4., & 13.

Dices: cur hic non significatur CHRISTI Baptismus, sicut per similia verba *Matt.* 3. *ψ. 11.* significatur: *Ego quidem Baptizo vos in aqua... qui autem post me venturus est... ipse vos Baptizabit in Spiritu S. & igni?*

R. Cum eodem loc. cit. dicendum utrumque esse Baptismum in Spiritu S., tam Sacramentum Baptismi, quàm confirmationem, & ita rectè de utroque dictum, quod per ipsum CHRISTUS Baptizet in Spiritu S. Ideò autem confirmatio Baptismi nomen accepit, quia est quoddam Baptismi complementum, ut patet ex Decreto *Melchiadis* Papæ.

Pet. 7. Quid per *Sabbathi iter ψ. 12.* intelligatur?

R. Cum *S. Hier.* Epist. 151. ad *Algasiam*:
 „ Rab. Akiba , & Symeon , & Hille , Magistri
 „ nostri tradiderunt nobis , ut bis mille pedes am-
 „ bulemus in Sabbatho.” Id est , distans à *Jeru-*
salem , spatio bis mille pedum , quantum Judæis in
 Sabbatho conficere licebat.

Pet. 8. An præter duos *Jacobos* v. 13. positos,
 admittendus sit tertius, dictus *frater Domini*, cog-
 nomento *justus*, ac primus Episcopus Hierosolymo-
 rum?

R. Neg. cum *S. Hier.* adv. *Helvidium* cap. 7.”
 „ Nulli dubium est , duos fuisse Apostolos , Ja-
 „ cobi vocabulo nuncupatos, Jacobum Zebedæi,
 „ & Jacobum Alphæi... tertius nescio quis Jaco-
 „ bus: quomodò & frater Domini putandus? Et
 „ quomodò tertius ad distinctionem majoris ap-
 „ pellabitur minor? Cùm major, & minor, non
 „ inter tres, sed inter duos soleant præbere distan-
 „ tiam. (Et lib. de viris illust. verbo *Jacobus*)
 „ Qui appellatur frater Domini, cognomento jus-
 „ tus... ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus
 „ ordinatus, unam tantum scripsit Epistulam, quæ
 „ de septem Catholicis est.” Quæ Epistola à
Conc. Trid. sess. 4. dicitur: „Jacobi Apostoli una.”
 Ergo ille *Jacobus* dictus *frater Domini*, *justus*,
 & Episcopus primus Hierosolymorum, fuit eadem
 persona cum *Jacobo Alphæi* Apostolo, ut iterum
 constat ex Epist. ad *Gal.* 1. v. 19. *Alium Aposto-*
lorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Do-
mini. Et ex *Conc. Trid.* sess. 14. cap. 1.” Per Ja-
 „ cobum Apostolum , ac fratrem Domini , ” qui
 ut Apostolus & Episcopus Hierosolymorum sen-
 tentiam dedit *Act.* 15. v. 13. deindè Ecclesia tan-
 tum celebrat duos Jacobos, unum dictum minorem,
 justum, fratrem Domini, seu *Alphæi* i. *Mai*, &
 alium *Jacobum Zebedæi*, dictum majorem 25. *Julii*.

Dices 1. *Clemens* lib. 6. Apostolicarum constit.
 cap. 13. ponit tres *Jacobos*.

R. Cum *Bellarmin.* lib. de Script. Eccl. verbo *Clemens Rom.* quod multa in illis utilia sint, & à Græcis veteribus, magnifiant; sed in Ecclesia Latina nullum ferè nomen habent, & ipsi posteriores Græci in *Concilio Trullano* can. 2. improbant has constitutiones, ut ab hæreticis depravatas. Ità etiam *Binius* hìc.

Dices 2. *S. Hier.* lib. de Viris Illust. *Jacobus*, & *Anacletus* Papa Epist. 2. dicunt: " Hierosolymorum Archiepiscopus B. *Jacobus*, qui justus dicebatur, & secundum carnem Domini nuncupatus est frater, à Petro, Jacobo, & Joanne Apostolis est ordinatus."

R. Id verum esse, illosque SS. PP. pro nobis id asserere, quia ille *Jacobus* minor, Apostolus, & *Alphæi* post mortem CHRISTI ab Apostolis datus est Ecclesiæ Jerosolymitanæ, ut ajunt nobiscum.

Dices 3. Debet admitti unus *Jacobus Cleophae*, quia *Joan.* 19. v. 25. mater *Jacobi* vocatur: *Maria Cleophae*.

R. 1. cum *S. Hier.* contra *Helvidium* cap. 7. " Esse Scripturæ consuetudinem, eundem hominem diversis nominibus nuncupari." Consequenter virum *Mariæ*, patremque *Jacobi* minoris vocatum fuisse *Alphæum* & *Cleopham*: sicut *Raguel* focer *Moyfis* *Exod.* 3. v. 1. *Jethro*, & *Gedeon* *Jud.* 6. v. 32. *Jeroboäl* dictus fuit.

R. 2. illam *Mariam* prius fuisse nuptam *Alphæo*, & ex illo genuisse *Jacobum*, & *Joseph*: postea verò mortuo *Alphæo*, nupsisse *Cleophae*, & ex illo habuisse *Simonem*, & *Judam*, indè verò factum esse, ut omnes dicerentur filii *Cleophae*, & consequenter fratres Domini.

Dices 4. *S. Hier.* in cap. 17. *Isaiæ* admittit tres *Jacobos* dicens: " Duas olivas, tres, & quatuor, & quinque, quatuordecim Apostolos interpretantur, id est, 12. qui electi sunt, & 13. *Jacobum*, qui appellatur frater Domini, Paulum quoque Apostolum."

R. S. Hier. illa tantum dicere ex sententia aliorum, quia tom. 9. in indice notatur ad locum *Isaïæ*: "Sic erat quorundam opinio, inter quos, Nicephorus Calixtus est (Et alii decepti ex depravatis constitutionibus Clementinis, vel ex falsa Judæorum traditione.) tres scilicet fuisse Jacobos... alia tamen, at verior Ecclesiæ sententia est, quæ duos tantum Jacobos agnoscit: majorem Zebedæi filium, cui Julii 25. diem festum agit: minorem, fratrem Domini, cujus natalem unâ cum Philippi natali celebrat die 1. Maii: de tertio autem nusquam meminit." Quam sententiam Hier. lib. contr. *Helvidium* multis defendit.

Pet. 9. Explica verba ψ. 17. *Sortitus est sortem ministerii hujus &c.*?

R. Cum *Menochio* hic: Apostolatus hic vocatur fors; quia Apostolis singulis hæc dignitas obvenit, non ex naturâ, vel ex generis successionem, non ex jure, aut merito; sed ex mera Dei dignitate & gratia. *Ministerii hujus*, Apostolici. Dicitur possedisse agrum figuratè, quia scilicet possedit pretium, quo postea emptus est ager. Quia *de mercede iniquitatis*, proditoris CHRISTI possessus, vel emptus est ager.

Pet. 10. An verba ψ. 18. *Suspensus crepuit medius*, non sint contraria *Matt. 27. ψ. 3. Tunc videns Judas, qui eum tradidit, quod damnatus esset; pœnitentiâ ductus retulit 30. argenteos... & abiens laqueo se suspendit*?

R. Neg. quia utrumque factum fuit, laqueo enim se suspendit, ut *Matth.* dicit, & consentit *Sixtus Senen.* lib. 6. *Bibl. S.* annot. 120. "Origenes, Chrysostomus, Augustinus, Beda, & omnes Latini Judam laqueo præfocatum scribunt." Et idem dicit *Petrus* hic: *suspensus*, & laqueo strangulatus mole corporis, vel potius divinâ vindictâ, aut aliâ corporis dispositione intumuit, ventre aliisque disruptis, *diffusa sunt omnia viscera ejus.*

Dices cum *S. Aug.* lib. 1. de Actis cum *Felice*

Manicheo cap. 4. de *Juda* dicente: "Collum sibi
 „ alligavit, & dejectus in faciem (*Arias* Mont.
 vertit: *præceps factus*, & *Syriaca*: *cecidit in fa-*
 „ *ciem suam humi.*) disruptus est medius." Et lib.
 quæstionum V. & N. T.

R. *S. Aug.* pro nobis esse, cum clarè dicat:
collum sibi alligavit, & per hæc sequentia verba:
dejectus in faciem, & similia, non significatur,
Judam præcipitio periisse, ut malè aliqui intelli-
 gunt; sed vultu versùs terram inclinato expressisse
 gestum ordinarium laqueo suspensi. Deinde illud
 opus quæstionum veteris & novi Testamenti non
 est opus *S. Aug.*, ut notatur in Impressione Pari-
 siensi, cum sit minoribus characteribus impressum.

Pet. 11. An licitè Apostoli miserint sortes pro
 Apostolatu *Matthie* v. 26.: *Dederunt sortes eis*
 &c.?

R. Affirm. cum *S. Tb.* 2. 2. q. 95. a. 8. O. "Ef-
 „ fectus ... quandòque verò expectatur à Deo,
 „ secundùm illud Prov. 16. Sortes mittuntur in si-
 „ num, sed à Domino temperantur: & talis fors
 „ secundùm se non est malum." Quod effectum
 Apostoli à Deo expectaverint tradit *S. Aug.* conc.
 2. in *Pf.* 3. ubi ait: "Sors res est in dubitatione
 „ humana divinam indicans voluntatem. Nam for-
 „ tes miserunt Apostoli, quandò Judas, tradito
 „ Domino, periit. Et sicut de illo scriptum est,
 „ abiit in locum suum, cœpit quæri, quis in lo-
 „ cum ejus ordinaretur? Electi sunt duo judicio
 „ humano, (hîc v. 23.) & electus de duobus
 „ unus Judicio Divino. (Quia v. 24. *Orantes dixe-*
 „ *runt: tu Domine, qui corda nosti omnium, osten-*
 „ *de* &c.) De duobus consultus est Deus quemnam
 „ ipsorum esse vellet, & cecidit fors super Mat-
 „ thiam."

Pet. 12. Super quos, & quo tempore Spiritus S.
 descenderit cap. 2.?

R. Cum *S. Scripturâ* hîc cap. 2. v. 1. *Cum con-*

plerentur dies Pentecostes (cùm dies quinquagesima à Paschate advenisset, quia Pentecoste Græcè, Latinè quinquagesima est) *erant omnes pariter* (cap. 1. v. 15. expressi nempè *ferè centum viginti*).... *Et repleti sunt omnes Spiritu S.* Undè ait S. Hier. Epist. 103. cap. 7. "Post everfionem
 „ prioris populi effusum iri Spiritum S. super fer-
 „ vos Dei, & ancillas, id est, super centum vi-
 „ ginti credentium nomina, qui effundendus erat
 „ in Cœnaculo Sion." Quod confirmat S. Petrus infrà v. 16. *Quod dictum est per Prophetam Joel* 2. v. 28... *Effundam Spiritum meum super omnem carnem.* Explicando illa verba addit: *Et propheta- bunt Filii vestri, & Filiae vestræ... super servos meos, & ancillas meas, in diebus illis effundam de Spiritu meo &c.* Ergo super 120. homines tam mulieres, quàm viros, inter quas erat B. V. MARIA, & aliæ; idque contigit 15. Maii in die Dominico.

Pet. 13. An Spiritus S. illo die apparuerit in linguis verè igneis?

R. Affirm. cum S. Th. 3. p. q. 39. a. 7. O., & a. 6. ad 4. ubi ad longum probat Spiritum S. apparuisse in vera columba, quæ pariter militat pro vero igne, quia *Spiritus veritatis non utitur fictione.*

Pet. 14. An Apostoli & alii omnes 120. homines multis ac variis linguis locuti fuerint post receptum Spiritum S.?

R. Affirm. cum S. Scripturâ v. 4. *Cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus S. dabat eloqui illis.* Quibus verbis à S. Th. 2. 2. q. 176. a. 1. *sed contra* adductis, addit idem Doctor Ang. "Ubi
 „ dicit Gloss. Gregorii hom. 30. in Evang., quòd
 „ Spiritus S. super Discipulos in igneis linguis ap-
 „ paruit, & eis omnium linguarum scientiam de-
 „ dit. (& ad 2) Quòd quàmvis utrumque fieri
 „ potuisset, scilicet quòd per unam linguam lo-
 „ quentes ab omnibus intelligerentur, aut quòd

„ omnibus linguis loquerentur, tamen convenien-
 „ tius fuit: quòd ipsi omnibus linguis loquerentur,
 „ quia hoc pertinebat ad perfectionem scientiæ
 „ ipsorum, per quam non solum loqui, sed intelli-
 „ gere poterant, quæ ab aliis dicebantur.... Ma-
 „ jori miraculo factum est, quod ipsi omnium lin-
 „ guarum generibus loquerentur. ”

Pet. 15. An etiam sub unâ linguâ loquentes
 Apostoli, fuerint à variarum linguarum auditori-
 bus intellecti?

R. Affirm. cum S. Scripturâ *ψ.* 14. hîc: *Petrus*
.... locutus est eis: Viri Judæi, & qui habitatis
Jerusalem universi. ψ. 9. Parthi, & Medi; &
Ælamitæ &c.... Audivimus eos loquentes nostris
linguis Magnalia Dei. Si enim id SS. Antonio,
 Vincentio, Bernardino ac aliis concessum sit, cur
 Apostolis denegamus?

Pet. 16. Si *Deus resuscitavit CHRISTUM ψ. 32.,*
 ergo *CHRISTUS* propriâ virtute non resurrexit?

R. Cum S. *Th.* 3. p. q. 53. a. 4. ad 1. ” Eadem
 „ est divina virtus, & operatio Patris, & Filii,
 „ undè hæc duo sese consequuntur, quòd *CHRISTUS*
 „ sit suscitatus divinâ virtute Patris, & suiipsius. ”

Pet. 17. Quinam sint *dolores* mortis & *Inferni*,
ψ. 24., quos Deus solvit suscitans *CHRISTUM*?

R. Cum eodem S. *Th.* 3. p. q. 52. a. 2. ad 2.:
 „ Duplex est dolor, unus de passione pœnæ, quem
 „ patiuntur homines pro peccato actuali, secun-
 „ dùm illud Ps. 17.: *Dolores inferni circumdede-*
 „ *runt me.* Alius autem dolor est de dilatione spe-
 „ ratæ gloriæ, secundùm illud Prov. 13.: *Spes,*
 „ *quæ differtur, affligit animam: quem quidem*
 „ *dolorem patiebantur Sancti Patres in inferno...*
 „ Utrosque dolores *CHRISTUS* solvit ad inferos
 „ descendens, aliter tamen & aliter: nam dolores
 „ pœnarum solvit, præservando ab eis: sicut Me-
 „ dicus diciturolvere morbum, à quo præservat
 „ per medicinam: dolores autem causatos ex di-

latione gloriæ, actualiter solvit, gloriam præbendo.

Pet. 18. Explica verba *ψ. 24. : Impossibile erat teneri illum ab eo?*

R. Cum *S. Tb. 3. p. q. 53. a. 2. ad 2.* "CHRISTUS nullâ necessitate mortis tenebatur adstrictus, sed erat inter mortuos liber. Et ideò aliquandiu in morte mansit: non quasi detentus, sed propriâ voluntate, quamdiu judicavit hoc esse necessarium ad instructionem Fidei nostræ."

Pet. 19. Da sensum verborum *ψ. 34. Non enim David ascendit in Cælum?*

R. Cum *Menochio* hîc: *David* cum ait *Psf. 109. ψ. 1. Sede à dextris meis*, non de se loquitur (cum tunc necdum mortuus esset) sed de CHRISTO resuscitato, qui ascendit in cælum, sedetque ad dextram Patris.

Pet. 20. Quid intelligatur *ψ. 42. Erant perseverantes in... communione fractionis panis?*

R. Cum *D. Paulo 1. Cor. 10. ψ. 16. Panis quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Ac est communis SS. PP. ac Interpretum expositio, quia ibidem spiritualia & laudabilia primorum Christianorum referuntur exercitia.

Pet. 21. Quid intelligatur per *horam orationis nonam*, cap. 3. *ψ. 1.?*

R. Cum *Menochio* hîc: Tertiam post meridiem, quæ precibus vespertinis erat destinata. Quia duæ erant apud Judæos primariæ orationis horæ, scilicet prima & nona, sive tertia pomeridiana ut constat ex *Exod. 29. ψ. 39. Unum Agnum manè, & alterum vespere.*

Pet. 22. Quid per *portam Templi speciosam ψ. 2.*, & quid per *porticum Salomonis ψ. 11.* intelligatur?

R. Ad primum cum *Josepho* lib. 6. de Bello Judaico cap. 6. per portam illam intelligi hanc, quæ erat ante atrium exterius Israëuitarum, quæ vocatur *Corinthia*, quia ex ære Corinthio erat, ac erat

orientalis exterior, in quod atrium Judæi mundi poterant intrare, sicut erat *Petrus & Joannes*.

R. Ad secundum cum Ven. *Beda* de Templo cap. 16., & *Abulensi* 3. Reg. 6. q. 12., & à *Lapide* hic per *porticum Salomonis* intelligi atrium gentium à *Salomone* ædificatum, ideòque dictum *Salomonis*: quia omnes hi Interpretes in Templo *Salomonis* quatuor distinguunt atria: 1. Sacerdotum. 2. Israëlitarum mundorum. 3. Mulierum mundarum. 4. Immundorum, & gentium, de quo hic est sermo, in quo Templo, seu atrio ac porticu sæpè *JESUS & Apostoli* docebant: *Joan.* 10. v. 23. *Ambulabat JESUS in Templo, in porticu Salomonis.* Lege pariter *Josephum* lib. 8. antiq. cap. 3.

Dices 1. Tantum duo atria sunt admittenda juxta S. Scripturam 4. Reg. 21. v. 5. *Extruxit altaria militiæ Cœli in duobus atriis Templi Domini,* & cap. 23. v. 12., & 2. Paral. 33. v. 5.

R. Cum eadem S. Scriptura, præter duo atria jam assignata aliud admittendum esse, de quo nos locuti sumus, nempe atrium gentium sive immundorum, ut ex *Apoc.* 11. v. 2. *Atrium autem quod est foris Templum ejice foras, & ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus.*

Dices 2. Juxta S. Scripturam, gentes non poterant introire Templum, sicut nec Sacerdotes immundi, ergo non erat locus pro ipsis gentibus, ut patet ex *Ezech.* 44. v. 7.: *Ed quod inducitis filios alienos incircumcisos corde, & incircumcisos carne, ut sint in Sanctuario meo, & polluant domum meam.*

R. Cum Interpretibus locum *Ezechiëlis* intelligendum esse de Sanctuario, scilicet Sancto, & Sancto Sanctorum, quod portâ clausum erat populo, & non de atrio gentium, de quo agitur 3. Reg. 8. v. 41.: *Alienigena, qui non est de populo tuo Israël, cum venerit de terra loginqua... & oraverit in hoc loco, tu exaudies.* Idem dici-

tur 2. Paral. 6. v. 32, & Isaïæ 56. v. 7.: *Domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.*

Dices 3. Templum fuit in captivitate Babylo-
nica destructum, & à Jerobabile, & ab Herode
reædificatum. Ergo &c.

R. Cum S. Th. in cap. 10. Joann. lect. 2. "Di-
cendum quòd Templum reparatum fuit ad si-
militudinem prioris, & ideò, sicut antea porti-
cus illa dicebatur Salomonis, ita & postea ob
ejus reverentiam."

Pet. 23. Si CHRISTUS debeat remanere in Cælo
usquè ad ultimum judicii diem, ut v. 21. dicitur:
*Quem oportet Cælum suscipere usquè in tempora
restitutionis omnium:* quomodò semper sit præsens
in SS. Eucharistiæ Sacramento, & quomodò D.
Petrus eum corporali specie viderit Româ egressus,
& S. Paulus eum pariter vidit, ut patet ex cap. 26.?

R. Cum Estio & Tirino: CHRISTUM in humana
& visibili specie Cælos ascendisse, ibique existere,
& tantum sacramentaliter in SS. Eucharistiæ Sa-
cramento. Nec vetat, quin extraordinariè aliquan-
dò, etiam in terra, quibusdam se visibiliter præ-
sentem exhibuerit: non enim difficile est Deo,
rem unam eandemque sæpius reproducere, & re-
productam in pluribus simul locis præsentem fa-
cere per modum substantiæ.

Pet. 24. An *quinque* illa *millia* credentium cap.
4. v. 4. expressa, sint distinctè numeranda, ab illis
tribus millibus cap. 2. v. 41. expressis?

R. Affirm. cum S. Hier. in cap. 40. Isaïæ, &
S. Aug. Tract. 39. in Joann., & S. Joann. Chryst.
hic dicente: "Quàm modicum fermentum, quan-
tam farinæ massam convertit."

Pet. 25. An *Annas* tunc fuerit summus Pontifex,
cùm v. 6. dicatur: *Annas Princeps Sacerdotum?*

R. Neg. cum Josopho lib. 18. antiq. cap. 8. de
Vitellio agente: "Pontificem Josephum, cogno-
mento Caïpham, Sacerdotali removit Officio,

„ cui Jonathan Filium Annæ in Pontificale Ministerium subrogavit. ” Et cum *Caïphas* tempore Baptismi & Passionis CHRISTI fuerit summus Pontifex, ut diximus: ergo tunc non potuit esse *Annas*, cum filius ejus *Jonathas* successerit. Dicitur tamen *Princeps Sacerdotum*, quia pro priori ante *Caïpham* fuerat summus Pontifex.

Pet. 26. Quomodo de *Petro & Joanne* v. 13. dicatur: *Comperto quod homines essent sine litteris, & idiotæ*: cum *D. Petrus* satis doctè locutus fuerit, & duas Epistolas, sicut *Joannes* tres, & Evangelium ac Apocalypsim scripserit postea?

R. cum *Menochio* hic, id ab eis dictum fuisse ex eo, quòd cognoverint eos esse pauperes, & piscatores proprio ac naturali idiomate, seu scientiâ contentos, nec ab aliquo Legis Doctore institutos.

Pet. 27. Quo sensu dicatur v. 27.: *Convenerunt Herodes, & Pontius Pilatus facere quæ manus tua & consilium tuum decreverunt fieri?*

R. cum *Estio* hic: non hinc sequitur decretum Dei esse causam peccati; quia Deus non decreverat fieri peccatum illorum: sed Passionem & Mortem Filii sui, quam & fecit. Fecerunt autem & illi, sed malâ voluntate, & peccato suo, quam fecit Deus sanctissimâ voluntate, & consilio suo.

Pet. 28. Quomodo orent *Apostoli* v. 29. dicentes: *Domine, respice in minas eorum*, cum Dominus præcipiat orare pro calumniatoribus & persecutoribus, quod & exemplo suo docuit?

R. cum eodem *Estio* hic: hæc verba non sunt expetentium vindictam; sed tantum petunt à Domino, ne adversariorum minæ & persecutiones successum habeant, & per eas impediatur Evangelii promulgatio, ideòque additur: *Et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum &c.*

Pet. 29. An in initio Ecclesiæ omnes omninò fideles omnes suas facultates vendiderint, aut communes fecerint v. 32.: *Nec quisquam eorum: quæ*

possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia?

R. cum S. Tb. 2. 2. q. 188. a. 7. in fine corporis "Discipuli post Resurrectionem, à quibus omnis religio sumpsit originem, pretia prædiorum conservabant, & distribuiebant illa, prout cuique opus erat." Quod tamen de omnibus Christianis non est intelligendum, ut patet ex verbis *D. Petri* cap. 6. v. 4.: *Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate?* Quod ergo ita universaliter dicitur hîc, & cap. 2. potest intelligi de illis dumtaxat, aut potissimum, qui unâ & alterâ *D. Petri* prædicatione crediderunt, non tamen sine exceptione; cum credibile sit inter eos fuisse, qui, quod Filii-familias essent, parentibus nondum credentibus, aut conjugati, conjugibus nondum credentibus, aut aliâ ratione, non potuerint de bonis & statu suo disponere prout cuperent; etiamsi quàm maximè ad perfectionem Evangelicam aspirarent. Apostoli tamen omnia reliquerunt, quia *D. Petrus* nomine omnium ait *Matth.* 19. v. 27.: *Ecce nos reliquimus omnia.* Undè SS. Patres unanimiter originem vitæ communis, qualis Religiosorum est, referunt primum ad familiam CHRISTI & Apostolorum.

Pet. 30. Si non erat quisquam egens inter illos, v. 34., quomodò essent pauperes?

R. cum *Estio* hîc: *Pauper* dicitur, qui facultates non habet; *Egens*, cui necessaria defunt. Erant ergo *Pauperes*, quia nemo illorum suum aliquid esse dicebat; *Egentes* tamen non erant, quia distribuebatur singulis, prout cuique opus erat. Ità fit, ut pauperes non egeant, sicut in Monasteriis, ubi bona fit dispensatio.

Per. 31. Quo peccato peccaverint *Ananias & Saphira*, de quibus cap. 5. v. 2. dicitur: *Fraudavit de pretio agri, consciâ uxore suâ?*

R. cum S. Aug. serm. 27. de verbis Apostol.

” Dum enim ex eo, quod promiserat, partem subtraxit, sacrilegii simul & fraudis condemnatur. ”
 ” Sacrilegii, quòd Deum in pollicitatione fefellerit; fraudis, quòd integris muneribus portionem quamdam putaverit subtrahendam. ” Quod insinuat *D. Petrus* *ψ. 3.*: *Cur tentavit satanas cor tuum, mentiri te Spiritui S., & fraudare de pretio agri? ... non es mentitus hominibus, sed Deo.* Id confirmat *S. Chrysost.* hic hom. 12., *Hier. Epist.* 8. ad *Demetriadem* cap. 7., & *S. Greg.* lib. 1. *Epistolarum* indictione 9. cap. 33.

Pet. 32. An *D. Petrus* sævitiae, & cædis reus sit?
R. Neg. cum *S. Hier.* loc. cit. ” Apostolus Petrus nequaquam imprecatur eis mortem, ut stultus *Porphyrius* calumniatur; sed Dei iudicium Prophetico Spiritu annuntiat, ut poena duorum hominum sit doctrina multorum. ” Et *S. Tb.* 2. 2. q. 33. a. 7. ad 2.: ” Publicavit peccatum occultum *Ananiæ & Saphiræ* tamquam executor Dei, cuius revelatione peccatum cognovit. (& q. 64. a. 4. ad 1.) Petrus non propriâ authoritate, vel manu *Ananiam*, & *Saphiram* interfecit, sed magis divinam sententiam de eorum morte promulgavit. ”

Pet. 33. Qualis fuerit ille *Gamaliël*; qui defendit Apostolos *ψ. 34.*?

R. cum *Tirino & Menochio* hîc: *Gamaliël* fuit Magister *Pauli* (*Act. 22. ψ. 2.*) *Barnabæ & Stephani* in summo pretio habitus ab universo populo ob sapientiam & morum gravitatem; & teste *S. Clemente* lib. 1. *Recognit.* cap. 9., ab illo tempore Christianus, fidem tamen ad tempus celans, ut in concilio Christianos tueri posset. Postea Fidem publicè professus, & inter Sanctos relatus est, unâ cum Filio suo *Abibone* 3. die *Aug.*

Pet. 34. Quandònam extiterit *Theödas*, *ψ. 36.*, seditionem causans?

R. cum *Origene* lib. 1. contra *Celsum*, illum

extitisse imperante *Augusto*, & sicut verosimile est, paulò post mortem *Herodis Magni*, tempore absentiae *Archelai*, quia post discessum *Archelai* in illa Gente magni secuti sunt tumultus, teste *Josepho*, lib. 17. *Antiq. cap. 12.*

Dices: juxta *Josephum* lib. 20. *Antiq. cap. 2.* in fine, *Theodam* extitisse tempore *Cuspii Fadi* Procuratoris Judææ, imperante *Claudio* Imperatore.

R. *Josephum* ibidem de uno alio *Theöda* loqui, qui ad minùs undecim annis post mortem CHRISTI extitit, de quo *Gamaliël* loqui non potest, cum illa verba dixerit ipso anno mortis CHRISTI, paulò post Pentecosten, de quo dixit: *Ante hos dies extitit Theödas... post hunc extitit Judas Galilæus* &c. Ergo loquitur de illis viris, qui ante ipsum extiterunt.

Pet. 35. Quo tempore extiterit *Judas Galilæus*?

R. cum *Josepho* lib. 18. *Antiq. cap. 1.* hunc extitisse undecim ferè annis post nativitatem CHRISTI, quandò, *Archelao Herodis* filio in exilium misso, *Cyrinus* ex mandato *Augusti* jussit pro secunda vice describi Judæam.

Pet. 36. Quare Græci murmuraverint *adversus Hebræos*? cap. 6. v. 1., & quinam illi fuerint?

R. cum *S. Chryst.* hìc: "Græcos opinor dici, qui Græcè loquebantur," quamvis Hebræi essent, & in Græcia, vel extrà Palæstinam nati. *Adversus Hebræos*, id est Judæos in Palæstina natos. Ac ideò murmurabant Judæi Græci juxta *S. Scripturam* hìc: *Eò quòd despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum.* Id est: activè sumendo; eò quòd viduis eorum non daretur cura æqualis distribuendi bona communia sicut Viduis Hebræorum. Vel passivè: eò quòd Viduis Græcorum minus largè distribueretur, quam Hebræorum. Secundus sensus est naturalior.

Pet. 37. Quot fuerint creati Diaconi, & quinam illi fuerint, & an verè Diaconatum acceperint?

R. 1. cum S. Scriptura hic *ŷ. 3. Septem ... Stephanum, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum Advenam Antiochenum.* Et S. Th. quodlib. 3. a. 1. ad 3. ait: "Nec Apostoli prætermiserunt, eligere septem Diaconos propter unum Nicolaum, qui ex eis periit." Quia hic fuit author hæresis *Nicolaïtarum*, qui docent fornicationem esse licitam, & uxores debere esse communes. Testante S. Th. 1. ad *Thess.* cap. 2. lect. 1. "Vandandum esse voluptatibus, quæ doctrina est à quodam Nicolao, qui permisit promiscua matrimonia, communicans aliis suam uxorem. (Et lib. 3. cont. *Gent.* cap. 124.) Opinio Platonis, qui posuit uxores debere esse communes, quem in nova Lege secutus est Nicolaus, unus ex septem Diaconibus."

R. 2. cum S. *Ignat.* Epist. 5. hos septem verè fuisse Diaconos: "Oportet & Diaconos mysteriorum CHRISTI Ministros, per omnia placere: nec enim ciborum, & potuum Ministri sunt, (tantum) sed Ecclesiæ Dei administratores, ... purum & inculpatum ministerium exhibent, ut S. Stephanus B. Jacobo; Timotheus & Linus Paulo; Anacletus & Clemens Petro." Idem habet S. Th. suprà, & S. *Cyprianus* Epist. 68. in hunc enim finem debuerunt eligi: "Viri boni testimonii, pleni Spiritu S. & Sapientiâ. Quibus Apostoli *orantes imposuerunt manus*, testante S. Scripturâ, uti in ordinatione Presbyterorum & Diaconorum fieri solet.

Dices 1. juxta S. Scripturam hic: hi septem Diaconi tantum fuerunt assumpti ad ministerium mensarum loco viduarum. Ac ideò S. *Hier.* Epist. 85. vocat eos mensarum & viduarum Ministros.

R. cum S. Scriptura, verum esse hos septem loco viduarum assumptos fuisse ad ministerium mensarum, sed desuper acceperunt administrationem

Ecclesiæ Dei, Eucharistiæ &c. Ut colligimus ex ipsa S. Scriptura, aliàs non debuissent eligere viros Spiritu S. & Sapientia plenos, nec impositio manuum, quæ tantum in collatione Ordinis S. datur, requireretur. Et

R. Ad S. Hier. illos benè vocasse viduarum ac menfarum Ministros, erant enim & tales, etsi prætereà essent verè Diaconi.

Dices 2. cum Conc. univ. VI. can. 16. ubi dicunt Patres: "Invenimus eos esse locutos non de viris, „ qui ministrabant mysteriis, sed de ministerio, „ quod in usu menfarum adhibebatur, cum liber „ Actuum sic habeat... post hæc ergo nos quoque „ prædicamus, ut prædicti septem Diaconi non de „ iis accipiantur, qui ministeriis serviunt... sed „ esse eos, quibus fuit concredita, ac tradita dispensatio eorum, quæ tunc collecta fuerant."

R. cum Baronio & Petavio illud Conc. esse reprobatum. Ut tom. 3. Conc. apud Biniū legitur: "Concilium Constantinopolitanum universale, & „ reprobatum, quo sub nomine quintæ & sextæ „ Synodi œcumenicæ 103. canones editi fuerunt „ anno Dni 691. sub Pontificatu Sergii, & imperio Justiniani junioris." Ac in nottis Binius addit: "Sed de ministerio, quod in usu menfarum „ adhibebitur; erroneum est Diaconos non sacris, „ sed profanis tantum mensis ministrasse."

Pet. 38. De qua apparitione loquatur S. Stephanus cap. 7. v. 2. dicens: Deus gloriæ apparuit Patri nostro Abraham cum esset in Mesopotamia?

R. cum Interpretibus eum loqui de vocatione Gen. 12. v. 1. expressâ.

Dices: id non videtur verum, quia Gen. 11. v. 31. dicitur hæc facta ex Ur Chaldæorum, hic: facta ex Mesopotamia.

R. Mesopotamiam hic sumi pro omni regione, quæ est trans Euphraten, & opponitur terræ Chanaän Israëlī promissæ, ac sic Mesopotamia sub se

comprehendit *Chaldaeam*, ac ideo *S. Stephanus* *ψ. 4.* addit: *Exiit de terra Chaldaeorum.*

Pet. 39. An non sit contradictio inter *Moysem* *Gen. 11. & 12.*, ac inter verba *S. Stephani ψ. 4.* *Exiit de terra Chaldaeorum, & habitavit in Charan* (id est, Haran) *& inde, postquam mortuus est pater ejus, transtulit illum in terram istam, in qua nunc vos habitatis, sive in Chanaän?*

R. Neg. quia dicimus *Abram* 75. anno ætatis suæ Dei jussu de *Haran* seu *Charan* ivisse in terram *Chanaän* *Gen. 12. ψ. 4.* Secundò, id factum fuisse post mortem Patris sui *Tbare*, ut hìc *S. Stephanus* dicit & ex narratione *Moyfis* *Gen. 11. & 12.* constat. Tertiò, quòd *Tbare* 205. annorum fuerit, quandò mortuus est *Gen. 11. ψ. 32.* Consequenter quòd sit natus *Abraham* anno 130. patris sui *Tbare*, ut suprà probatum est Exam. 1. in *Gen. Pet. 137.*

Pet. 40. Quomodò *ψ. 5.* *S. Stephanus* verè dicat: *Non dedit illi hereditatem in ea, nec passum pedis.* Cum *Gen. 21. ψ. 30.* dicatur *Abraham* in agro *Bersabeë* possedisse puteum, ac plantasse nemus, & *Gen. 23. ψ. 17.* habuisse duplicem speluncam pro sepultura *Saræ*?

R. cum *S. Aug. lib. 1. qq. super Gen. q. 56.* "Ea est intelligenda hæreditas, quam Deus munere suo fuerat daturus, non emptà pretio. Intelligitur autem spatium circa puteum ad illud emptionis pactum pertinere."

Pet. 41. An totis 400. annis servitus Filiorum Israël in Ægypto duraverit, cum *ψ. 6.* dicatur: *Servituti eos subjicient, & malè tractabunt eos annis quadringentis.* Et à quo tempore illi 400. anni sint computandi?

R. Ad 1. neg. cum *S. Aug. q. 47. in Exod.* "Non itaque quod ait: in servitutem redigent eos, & nocebunt illis, ad 400. annos referendum est, tamquam per tot annos eos habuerint in servitute, sed referendi sunt 400. anni ad id quod

„ dictum est : peregrinum erit semen tuum in
 „ terra non propria ... ut ordo verborum sit : scien-
 „ do scias quia peregrinum erit semen tuum in
 „ terra non propriâ 400. annis : illud autem inter-
 „ positum intelligatur : & in servitutem redigent
 „ eos , & nocebunt illis : ita ut ad 400. annos ista
 „ interpositio non pertineat. In extrema enim parte
 „ annorum summæ hujus, hoc est, post mortem
 „ Joseph factum est, ut in Ægypto populus Dei
 „ duram. perageret servitutem. (Et lib. 18. de Civ.
 „ Dei cap. 7.) Mortuus est Joseph in Ægypto
 „ annorum 110. post cujus mortem populus Dei
 „ mirabiliter crescens mansit in Ægypto 145. annos,
 „ tranquillè prius , donec morerentur, quibus Jo-
 „ seph notus fuit.”

R. Ad 2. illi 400. anni computandi sunt ab ejec-
 tione *Agar & Ismaël*, & illi 430. anni de quibus
Exod. 12. v. 40. à prima vocatione Abrahamæ quan-
 dò erat 75. annorum : audiatur iterùm *S. Aug.* q.
 47. super *Exod.* ” 75. anno vitæ Abraham , sicut
 „ Scriptura dicit, egressus est in terram Chanaän,
 „ & genuit Isaäc cum esset 100. annorum. Fiunt
 „ anni 25., ex promissione usque ad natum Isaäc.
 „ His adduntur omnes anni vitæ suæ , id est,
 „ 180. fiunt 205. tunc erat Jacob annorum 120.
 „ nati sunt sexagenario gemini, ipse & Esau : post
 „ 10. autem annos intravit Jacob in Ægyptum,
 „ cum esset annorum 130. Joseph autem cum esset
 „ 39. fiunt proindè anni à promissione usque ad
 „ ingressum Joseph in Ægyptum 215.” Abstaha-
 mus modò 30. annos ab 215. remanent 185. Ergo
 illi 400. anni de quibus hìc *S. Stephanus*, & *Ger.*
 15. v. 13. debent computari ab anno 105. *Abrahæ*
 à 5. anno *Isaäc*, quo *Agar & Ismaël* ejecti fuerunt.
 Et quamvis jam sequatur per 215. annos populum
 Dei in Ægypto fuisse ; ad oculum tamen ostendo
 cum *N. Cherubino* in summa criticæ *S.* tom. 5.
 parte 3. & 4. disp. 4. a. 2. §. 1. *Caäth* cum *Levi*

patre, & cum *Jacob* avo suo ivit in *Ægyptum* cap. 46. *Gen.* v. 11., qui genuit *Amram* anno ætatis suæ 65. *Amram* genuit *Moyſen* anno ætatis suæ . 70. *Moyſes*, quando exivit *Ægyptum*, erat . . 80.

Exodi 7. v. 7., fiunt ergo exactè simul . . 215.

Pet. 42. Quomodò *S. Stephanus* dicat v. 14. in animabus 75. cum *Gen.* 46. v. 26. dicatur: *Cunctæ animæ . . . 66.* Et v. 27. *Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum 70.?*

R. cum *S. Aug.* q. 173. super *Gen.* " Si autem quispiam exigit: quomodò etiam secundum hystoriæ fidem verum sit *Jacob* cum 75. animabus in *Ægyptum* intrasse, non illo uno die, quo venit, ejus ingressum oportet intelligi, sed quia in filiis suis plerumque appellatur *Jacob*, hoc est, in posteris suis, & per *Joseph* eum constat in *Ægyptum* intrasse, introitus ejus accipiendus est quamdiu vixit *Joseph*, per quem factum est ut intraret. Toto quippe illo tempore nasci, & vivere potuerunt omnes, qui commemorantur, ut 75. animæ compleantur usque ad *Nepotes Benjamin.* " Undè diversimodò debent numerari animæ ingressæ: quando cap. 46. *Gen.* v. 26. ponuntur 66. animæ, inter illas non comprehenditur *Jacob*, nec *Joseph*, nec duo filii ejus *Manasses* & *Ephraim*: non *Joseph*, *Manasses*, & *Ephraim* quia illi cum *Jacobo* non sunt *Ægyptum* ingressi, & tamen in textu ponitur: *Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum*: nec ipse *Jacob*, quia additur ibidem: *Et egressæ sunt de femore illius . . . 66.* Ipse enim de se non exivit. In numero tamen septuagenario hi quatuor comprehenduntur, quia v. 27. dicitur: *Omnes animæ domus Jacob . . . fuere 70.* Ut modò 75. invenias adde cum LXX. *Gen.* 46. v. 20. *Facti sunt filii Manasse . . . Machir. Machir autem genuit Galaad:*

fili autem Ephraem fratris Manasse, Satalaam, & Taam: filii autem Satalaam, Edom.

Pet. 43. Quomodo verificari possit *ψ. 16. Translati sunt in Sichem, & positi sunt in sepulchro, quod emit Abraham pretio argenti à filiis Hemor filii Sichem, cum Abraham, Isaac, & Jacob sepulti sint in Hebron. Gen. 25. ψ. 9., & 50. ψ. 13. Secundò cum Gen. 23. ψ. 8. dicatur Abraham sepulchrum emisse in Hebron ab Ephron, filio Seor, & cap. 33. ψ. 19. Jacobum emisse partem agri... à filiis Hemor patris Sichem?*

R. Ad primum cum *Iosepho* lib. 2. cap. 8. *Abraham, Isaac, & Jacob in Hebron sepultos fuisse; sed cæteri Patriarchæ, filii Jacob, ex Ægypto translati sunt in Sichem, & postea in Hebron. Ideoque hic benè dicit S. Stephanus: Translati sunt in Sichem, & positi sunt in sepulchro, (in Hebron) quod emit Abraham.*

R. Ad secundum cum *Ven. Beda* hic: "B. Stephanus vulgo loquens, vulgi magis in dicendo sequitur opinionem. Duas enim pariter narrationes conjungens, non tam ordinem circumstantis historiæ, quam causam, de qua agebatur, intendit... Porro, quod dicitur à filiis Hemor filii Sichem, in Græco exemplari scriptum est: à filiis Hemor, qui fuit Sichem, quod Genesidis historiæ magis concordare videtur, tam etsi fieri potuerit, ut idem Hemor & patrem, & filium Sichem nomine habuerit." Vel quòd *Hemor & Seor* fuerit eadem persona habens duo illa nomina, quam *Moyse*s vocat *Seor*, & *Stephanus Hemor*, cujus patrem dicit fuisse *Sichem*, quod *Moyse*s omittit.

Pet. 44. An *ψ. 43. Trans Babylonem*, non sit contrarius *Amos 5. ψ. 25. Trans Damascum?*

R. Neg. cum *S. Hier.* dicente *S. Stephanum* magis ad sententiam, quam ad verba respexisse; nam eadem captivitate, quâ ducti sunt *Israëlita*

trans *Damascum* in *Assyrios*, collocati etiam sunt trans *Babylonem*, in civitatibus *Mediæ*, & *Persidis* 4. *Reg.* 17. *ψ.* 6.

Pet. 45. An *Stephanus* ante mortem viderit intuitivè Deum?

R. Affir. cum S. Script. hìc *ψ.* 55 *Vidit gloriam Dei, & Jesum stantem à dextris Dei.* Id confirmat S. *Aug.* ferm. 96. de divers.: "B. *Stephanus*, CHRISTUM meruit diligere, ut meruisset eum de terra videre... hic adhuc corpore positus, Trinitatem meruit ipsam videre." Et S. *Greg. Nysenus* orat. de S. *Stephano*, & *Beda* lib. retract. in cap. 7. *Act.*, & S. *Th.* 3. p. q. 58. a. 1. ad 3. "Stephanus ergo in labore certaminis positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit."

Pet. 46. Quo anno & die lapidatus sit S. *Stephanus*?

R. cum *Martyrologio Rom.* ad diem 26. Decembris: "à Judæis non longè post Ascensionem Domini lapidatus est." Et cum *Baron.* hìc: "Errore librariorum factum puto, ut loco 7. mensium, 7. anni positi habeantur." Ergo 26. Decembris ejusdem anni, quo CHRISTUS crucifixus.

Pet. 47. Quandònam facta fuerit prima generalis persecutio Ecclesiæ? & quales fructus secuti fuerint ex illa?

R. Ad 1. cum S. Script. cap. 8. hìc *ψ.* 1. *Facta est autem in illa die* (quandò lapidatus est S. *Stephanus* Protomartyr.) *persecutio magna in Ecclesia, quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ & Samariæ, præter Apostolos.*

R. Ad 2., primum fructum fuisse Evangelii seminarium: ut *ψ.* 4. habetur: *Dispersi pertransibant evangelizantes Verbum Dei.* Ut ait S. *Hier.* in cap. 10. *Matt.* "Ortâ Hierosolymis persecutione, dispersi sunt in universam Judæam: ut tribulationis occasio fieret Evangelii seminarium." Et S.

Aug. conc. 3. in Ps. 30. "Cum indè, tamquam ex
 „ uno loco, fugarentur, quasi ligna ardentia, igne
 „ divino totam sylvam mundi accensam fervore
 „ Spiritûs, & lumine virtutis impleverunt." Se-
 cundum fructum fuisse Baptismum *Eunuchi can-*
dacis Regine v. 26. Tertium fructum fuisse con-
 versionem *Sauli* cap. 9. Quartum fuisse *Corneli*
 justificationem cap. 10. &c.

Pet. 48. An ille *Philippus* qui Samaritanis præ-
 dicabat Evangelium v. 5. cap. 8. fuerit Apostolus,
 vel Diaconus tantum?

R. cum *S. Hier.* dialogo adv. *Luciferianos*:
 „ Scias Philippum... Diaconum fuisse eorum, qui
 „ postea manus imposuerunt." Et *S. Aug.* serm.
 99., & serm. 266." Philippus Evangelista, qui præ-
 „ dicavit in Samaria, unus erat de septem Diaco-
 „ nibus." Et *S. Epiph.* hæc. 21., & *Chryst.* hom.
 18. & 19. in *Act.*, *Isidorus* lib. 1. epist. 448. &
 449. Dein hoc prob. ex *S. Script.* hîc v. 1. *Omnes*
dispersi sunt ... præter Apostolos. Ergo non erat
 Apostolus *Philippus*. Et v. 14. *Miserunt ad eos*
Petrum & Joannem.... tunc imponebant ma-
nus super illos &c. Si enim ille *Philippus* Apo-
 stolus fuisset, alii Apostoli non debuissent venire
Samariam ad Sacramentum Confirmationis ipsis
 tribuendum. Ac in fine v. 40. habetur: *Philippus*
autem inventus est in Azoto, & pertransiens evan-
gelizabat Civitatibus cunctis, donec veniret Cæsa-
ream. Ergo ibidem permansit, quia postea de eo
 in *S. Scriptura* non fit mentio, nisi cap. 21. v. 8.
 ubi legitur: *Aliâ autem die profecti, venimus Cæ-*
saream, & intrantes domum Philippi Evange-
listæ, qui erat unus de septem.

Dices: *S. Scriptura* & *S. Aug.* vocat eum *Evan-*
gelistam, ut constat ex dictis.

R. Meritò ob Evangelii prædicationem.

Pet. 49. An *Philippus* non contravenerit præ-
 cepto CHRISTI *Matt. 10. v. 5. In viam gentium ne*

abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intra-
veritis? Samaritanis Evangelium prædicando?

R. Neg. quia illud præceptum *Matt. 10.* non fuit datum pro semper, sed pro sola illa missione. Undè cap. 1. *ψ. 8. Act.* dicit Dominus Apostolis & Discipulis: *Eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, usque ad ultimum terræ.*

Pet. 50. Utrum in solo nomine CHRISTI fuerit datus Baptismus *ψ. 12. In Nomine JESU CHRISTE Baptizabantur Viri ac Mulieres?*

R. cum *S. Tb. 3. p. q. 66. a. 6. ad 1.* "Ex speciali CHRISTI revelatione, Apostoli in primitiva Ecclesia in Nomine CHRISTI Baptizabant: ut Nomen CHRISTI (quod erat odiosum Judæis & Gentibus) honorabile redderetur, per hoc, quod ad ejus invocationem Spiritus S. dabatur in Baptismo. Ad 2. dicendum, quod *Amb. lib. 1. cap. 3. tom. 3.* Assignat rationem, quare convenienter talis dispensatio fieri potuit in primitiva Ecclesia: quia scilicet in Nomine CHRISTI tota Trinitas intelligitur. Et ideò servabatur ad minus integritate intelligibili, forma, quam CHRISTUS tradidit in Evangelio." Et *Cyprianus epist. 73., Hilarius lib. de Synodis, Theophylactus in cap. ult. Lucæ.*

Dices 1. cum *S. Tb. loc. cit.* "Sed contra: Si solummodò in Nomine Domini Baptizatos fuisse confitentur, sine cujuscumque dubitationis ambiguo, eos ad Fidem Catholicam venientes, in Sanctæ Trinitatis Nomine Baptizabis. (Et in corpore.) CHRISTUS autem instituit Sacramentum Baptismi dari, cum invocatione Trinitatis. Et ideò quicquid desit, ad plenam invocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi."

R. cum eodem *S. Tb. loc. cit. in corp. per se loquendo* hæc omnia requiri, ideòque immediatè ante objecta verba dicit: *nisi ex speciali dispensatione ejus,*

qui virtutem suam Sacramentis non alligavit.

Dices 2. nullum in S. Scriptura extat hujus dispensationis vestigium.

R. Etsi in S. Scriptura explicitè id non habeatur, implicitè tamen insinuatur; cùm legatur *Act. 2., 8., 10., & 19.* capitibus Apostolos Baptizasse in Nomine JESU CHRISTI, satis constat id fecisse ex divina dispensatione, quia non est de ipsis præsumendum, illos tam citò voluisse transgredi Legem CHRISTI de forma Baptismi.

Dices 3. ratio S. *Tb.* non subsistit; *ut Nomen CHRISTI honorabile redderetur*; quia maxima erat CHRISTI gloria associari SS. Trinitati, quæ etiam Judæis erat odiosa, sicut & Gentibus; ac sequeretur, quod nunc pariter illo modo Sacramentum Baptismi esset conferendum.

R. Rationem S. *Tb.* benè subsistere, quia magis est honorabile CHRISTO; si ejus nomen solum ponatur; cùm tunc magis ad illud, ac illius virtutem attendatur: dein nomen SS. Trinitatis non erat odiosum; sed ignotum fortè: Resp. postremò neg. sequelam, quia nunc nomen CHRISTI sufficienter cognitum est universo mundo.

Dices 4. ex S. Scriptura *Act. 19.* constat Baptismum in solo CHRISTI Nomine non fuisse datum, quia Christianos Baptizatos *ŷ. 3.* interrogat *Paulus: in quo ergo Baptizati estis?* Per quæ verba vult istis ostendere, se debere cognoscere Spiritum S.; atqui hæc interrogatio non valeret, si in solo Nomine CHRISTI Baptizati fuissent. Ergo &c.

R. Negando subsumptum, quia Apostoli neminem adultum Baptizabant, nisi priùs ipsum docuissent Mysteria Trinitatis, ejusque virtute Baptismum operari: consequenter etsi in solo nomine CHRISTI Baptizati fuissent, debebant scire Spiritum S. ejusque virtutem, undè meritò Apostolus interrogat: *in quo*, id est, in cujus virtute, Baptizati estis?

Dices 5. SS. PP. *Amb.*, *Cypr.*, *Aug.*, & alii dicunt, in Baptismate quo Apostoli Baptizabant, Trinitatem non fuisse omissam.

R. Haberi hoc ex verbis *S. Tb.* ad 2. adductis: *Quod Amb. assignat* &c.

Pet. 51. cum *ψ.* 13. dicatur: *Tunc Simon & ipse credidit; & cum Baptizatus esset, adhærebat Philippo.* An *Simon Magus* verè ad Fidem CHRISTI fuerit conversus? & an verè Baptizatus?

R. cum SS. PP., *Hier.* in cap. 16. *Ezech.* " Simon ille Magus, qui pecuniâ volebat redimere gratiam Dei, Baptizatus quidem est in aqua, sed nequaquam Baptizatus est in salutem. Et *S. Aug.* q. 84. super *Levit.*, & lib. 2. contra litt. *Petilian*, & lib. 3. contra *Donatistas* de Baptismo cap. 16., *Cyrl. Alex.* præf. Cateches., & *Eusebio* lib. 2. historiæ cap. 1., idque constat ex toto contextu hujus cap. 8.

Dices 1. *Simon* verè credidit dicente S. Scripturâ *ψ.* 13., & *ψ.* 22., & *D. Petrus* tantum eum exhortatur ad poenitentiam, & non ad fidem suscipiendam.

R. cum S. Scriptura *ψ.* 18. *Cum vidisset Simon, quia per impositionem manûs Apostolorum daretur Spiritus S., obtulit eis pecuniam* &c. Quæ verba non possunt simul stare cum vera Fide, benè tamen cum validitate Baptismi. Dein *D. Petrus* tantum ad externa reflexit, ideòque eum ad poenitentiam exhortatus est.

Dices 2. *Simon* habuit veram spem *ψ.* 24. dicens: *Precamini vos pro me ad Dominum, ut nihil veniat super me horum, quæ dixistis.*

R. Verba illa objecta processisse ex timore fervili, sicut legitur de *Pharaone* petente à *Moyse* & *Aarone*, ut orarent Dominum, ut auferret ranas, muscas, tonitrua, &c. confitendo tamen se peccasse.

Pet. 52. Quid intelligatur *ψ.* 17. *Imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum S.?*

R. cum *S. Tb.* 3. p. q. 72. a. 11. O. " Collatio
 „ hujus Sacramenti Episcopis reservatur, qui ob-
 „ tinent summam potestatem in Ecclesia, sicut &
 „ in primitiva Ecclesia per impositionem manûs
 „ Apostolorum, quorum vicem gerunt Episcopi,
 „ plenitudo Spiritûs S. dabatur, ut habetur Act. 8.
 „ Undè Urbanus Papa dicit: Omnes Fideles per
 „ manûs impositionem Episcoporum Spiritum S.
 „ post Baptismum accipere debent, ut pleni Chri-
 „ stiani inveniantur."

Pet. 53. Quo peccato peccaverit *Simon Magus*
 dicens *ψ. 19. Date & mibi hanc potestatem, ut*
cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum S.?

R. cum *S. Tb.* 2. 2. q. 100. a. 1. ad 4. " Simon
 „ Magus ad hoc emere voluit potestatem spiritua-
 „ lium, ut eam postea venderet. " Id ex suo Ma-
 „ gistro *Aug.* tract. 10. in *Joan.* traxit: " Simon
 „ ille ideò volebat emere Spiritum S., quia ven-
 „ dere volebat Spiritum S., & putabat Apostolos
 „ mercatores esse, quales Dominus de Templo
 „ flagello eiecit. " En peccatum Simoniae menta-
 „ lis, & hæresis, credentis S. Spiritum pecuniâ emi,
 ac vendi posse.

Pet. 54. An ab ipso *Simone* initium & nomen
 sumpserit illud Simoniae vitium?

R. cum *S. Tb.* 2. 2. q. 100. a. 4. ad 3. *Esau* Si-
 moniacum fuisse: consequenter à *Simone* non
 sumpsisse initium, etsi ab illo nomen assumpserit,
 ut evidens est. Est tamen primus Ecclesiae nostrae
 Simoniacus.

Pet. 55. An ille *Eunuchus Candacis Reginae*
ψ. 27. fuerit Gentilis?

R. Affirm. cum *S. Tb.* in cap. 12. *Joan.* lect. 4.
 quærente: quare Gentiles ascenderent in Templum
 in Jerusalem? Et ratione secundum interlinearem
 allatâ, ait: " Quia erant Profelyti, & conversi ad
 „ ritum Judæorum. Sed melius dicendum est se-
 „ cundum Chryst. quod sicut habetur 2. Machab.

„ 3. Templum Dei, quod erat in Hierusalem in ve-
 „ neratione habebatur cunctis populis, & Regibus
 „ universæ terræ: ita ut ipsum Templum maximis
 „ muneribus illustrarent, & ideò contingebat,
 „ quod in diebus festivis multi etiam Gentiles af-
 „ cenderent Hierusalem. Simile habetur Act. 8.
 „ de Eunucho Candacis Reginae Æthiopo, qui
 „ venerat adorare in Hierusalem. Unde & Isaïæ
 „ 6. domus mea, domus orationis vocabitur
 „ cunctis gentibus, ait Dominus. Isti autem Gen-
 „ tiles ex devotione quam habebant ad Tem-
 „ plum ascenderant.” Idem habet *Beda, Maldona-*
natus, Toletus, Sa, Lorinus hic, & alii.

Dices 1. hic venit adorare in *Hierusalem*, & le-
 git *Isaïam Prophetam* v. 28.

R. cum *S. Tb.* loc. cit. etiam Gentiles ad Tem-
 plum Hierusalem venisse ad adorandum, & curio-
 sitatis, & cognoscendæ veritatis causâ *Isaïam* Pro-
 phetam legisse. Nonne *S. Scriptura* jussu *Ptolomæi*
 Gentilis à LXX. Græcè fuit reddita?

Dices 2. cum *SS. PP. Hier. Epist. ad Salvinam*,
 & *Chryst.* hom. 22. in *Acta: S. Petrum* tantum po-
 steà aditum referasse, quandò *Cornelium* primum
 Gentilem Baptizavit cap. 10.

R. *SS.* hos Patres unicè velle, tunc *D. Petrum*
Ecclesiæ ostium communiter Gentibus aperuisse,
 quod non obest, quin aliqui in particulari *Ecclesiæ*
 fuerint aggregati, sicut vivente CHRISTO aliqui Sa-
 maritani, & Gentiles vocati sunt, ut *Mulier Sa-*
maritana, & *Chananæa*.

Pet. 56. Quid legerit, & quomodò illa verba in-
 terpretatus fuerit *Philippus*?

R. cum *S. Hier.* in cap. 53. ” Sicut Ovis ad
 „ occisionem ducitur: ait: Hoc testimonium, cum
 „ in Act. 8. v. 32. Reginae Candacis Eunuchus
 „ rhedâ veheretur & legens non intelligeret, inter-
 „ pretante Philippo super Passione, & Nomine
 „ Salvatoris, intellexit, & statim Baptizatus in

„ Agni Sanguine , quem legebat , vir meruit ap-
 „ pellari , & Apostolus Genti Æthiopum missus
 „ est.”

Pet. 57. Quo in loco , quo die , & anno *Saulus*
 sit conversus cap. 9.?

R. Ad 1. cum S. Script. cap. 9. v. 3. *Contigit
 ut appropinquaret Damasco.*

R. Ad 2. & 3. cum S. Tb. in cap. 12. Epist. 2.
 ad Cor. lect. 1. id contigisse eodem anno , quo
 CHRISTUS mortuus est. Cujus autoritas habetur in
 resp. ad 6. Pet. in Epist. ad *Galatas* : nempè die 25.
 Januarii , anno CHRISTI 34. , & benè potuerunt om-
 nia contigisse illo tempore , quæ in S. Script. dicuntur.

Pet. 58. Quo in loco natus sit *Saulus* ?

R. Cum S. Script. Act. 22. v. 3. *Ego sum vir
 Judæus , natus in Tarso Ciliciæ , nutritus autem in
 illa civitate secus pedes Gamaliel.*

Dices 1. cum S. Hier. lib. de Script. Eccl. ” Pau-
 „ lus Apostolus , qui ante Saulus , extra numerum
 „ 12. Apostolorum , de Tribu Benjamin , & op-
 „ pido Judææ Gischalis fuit , quo à Romanis cap-
 „ to , cum parentibus suis Tarsum Ciliciæ com-
 „ migravit.”

R. cum eodem S. Hier. qui in comm. Epist. ad
Philem. in fine id fabulam reputat , dicens : ” Quis
 „ sit Epaphras concaptivus Pauli , talem fabulam ,
 „ accepimus. Aiunt parentes Apostoli Pauli de
 „ Gischali Regione fuisse Judææ , & eos , cum
 „ tota Provincia Romana vastaretur manu , & dis-
 „ pergerentur in orbem Judæi , in Tarsum urbem
 „ Ciliciæ fuisse translatos , parentum conditionem
 „ adolescentulum Paulum secutum.”

Dices 2. Act. 22. dicit se *Civem Romanum* , &
 v. 28. ait : *Ego autem & natus sum.*

R. cum *Ulpiano* lib. 1. munic. ff. de verbo sign.
Tarsus Ciliciæ Metropolis Jus municipale à Ro-
 manis fuerat consecuta , & municipes , non so-
 lum dicebantur *Cives Romani* , sed etiam munio-
 rum honorariorum participes esse poterant.

Pet. 59. An conversio *D. Pauli* fuerit subito,
 ¶. 3. *Subito circumfulsit eum lux de cælo?*

R. Affirm. cum *S. Tb.* 1. 2. q. 112. a. 2. ad 2. "

„ Contigit Paulo, quia subito cum esset in pro-
 „ gressu peccati, perfecte motum est cor ejus à
 „ Deo, audiendo, & addiscendo, & veniendo,
 „ & ideo subito est gratiam consecutus."

Pet. 60. An tunc *Saulus* oculis corporalibus vi-
 derit CHRISTUM?

R. Affirm. cum *S. Script.* ¶. 17. *Saule frater, Dominus misit me JESUS, qui apparuit tibi in via.*
 Et ¶. 27. *Narravit illis quomodo in via vidisset Dominum.* Et cap. 22. ¶. 14. *Deus Patrum nostrorum præordinavit te... ut videres justum, & audires vocem ex ore ejus.* Et 1. Cor. 9. ¶. 1. *Nonne CHRISTUM JESUM Dominum nostrum vidi?*
 Et 15. ¶. 8. *Novissime autem omnium, tamquam abortivo visus est & mihi.* Illa omnia de corporali visione intelligens *S. Tb.* 3. p. q. 57. a. 6. ad 3. ait:

„ CHRISTUS semel ascendens in cælum adeptus est
 „ sibi, & nobis in perpetuum jus, & dignitatem
 „ mansionis cœlestis. Cui tamen dignitati non de-
 „ rogat, si ex aliqua dispensatione CHRISTUS quan-
 „ dōque ad terram corporaliter descendat: vel ut
 „ ostendat se omnibus, sicut in judicio, vel ut
 „ ostendat se alicui specialiter, sicut Paulo, ut ha-
 „ betur Act. 9. Et ne quis credat hoc factum fuis-
 „ se, non CHRISTO ibi corporaliter præsente, sed
 „ aliquo modo apparente, contrarium apparet per
 „ hoc, quod ipse Apostolus dicat 1. Cor. 15. ad
 „ confirmandum resurrectionis fidem: Novissime
 „ omnium, tamquam abortivo visus est & mihi.
 „ Quæ quidem visio veritatem resurrectionis non
 „ probaret, nisi verum CHRISTI corpus visum fuisset ab eo." Et *S. Amb.* lib. de benedictionibus Patriarcharum cap. ult., *Tertul.* lib. 1. contra *Præ-*
xeam cap. 15., *Estius*, *Tirinus*, & alii.

Pet. 61. An comites *Sauli* audierint vocem

CHRISTI *ψ*. 7. *Viri autem illi, qui comitabantur cum eo, stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes?* Et quomodo stabant, cum cap. 26. *ψ*. 14. dicatur: *Omnesque nos cum decidissemus in terram &c.?*

R. Ad 1. neg. cum S. Script. *Act. 22. ψ. 9. Vocem autem non audierunt ejus, qui loquebatur mecum.* Ac ideò S. Aug. in *Pf. 67.* ait: " Qui autem cum illo erant, vocem respondentis (*Sauli*) audiebant, neminem autem videntes qui loqueretur." Vel cum *Salmerone* hìc, & *Ven. Beda*: " à Deo non vocem, sed incognitum sonum vocis acceperunt, ut eos postea dicat, vocem non audiisse: id est, expressam verborum significantiā, quā possent intelligere, quid sonabat, & perinde idcirco diversā vice, & audiisse, & non audiisse referantur: quia quantum ad sonum pertinet, audierunt: quantum ad verba, non audierunt."

R. Ad 2. cum *Corn. à Lapide* hìc, post prostrationem se terrā levarunt, & in pedes erexerunt, quod non poterat *Saulus*, manens prostratus.

Pet. 62. Quo iverit *D. Paulus* post suam conversionem?

R. cum eodem *D. Paulo* ad *Gal. 1. ψ. 16. Continud non acquievi carni, & sanguini, neque veni Jerosolymam ... sed abii in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum, & deinde post tres annos veni Jerosolymam.*

Dices hìc *ψ. 26.* narratur eum post conversionem suam, & dimissionem in sporta per murum civitatis *Damasci* statim ivisse *Jerusalem*.

R. Juxta dicta totum illud, quod narratur ad *Gal. 1. ψ. 16.* interponi debere, ac id à S. *Luca* in Actis omissum esse, consequenter id tantum factum fuisse tribus annis post suam conversionem.

Pet. 63. An *S. Paulus* manserit *Damasci* tribus annis?

R. cum S. Script. ad *Gal.* 1. v. 16. tres annos effluxisse à conversione sua usque ad iter in *Jerusalem*, sicut jam dictum est, & ut ostendit S. *Hier.* in cap. 1. ad *Gal.*; sed non constat certò an in *Damasco* vel in *Arabia* illis tribus annis permanferit, undè mihi videtur partim in *Arabia*, partimque in *Damasco* illis tribus annis D. *Paulus* remansisse, cum ad *Gal.* 1. v. 16. dicatur: *Sed abii in Arabiam: & iterum reversus sum Damascum: deinde post annos tres veni Jerosolymam*, nempe à conversione mea.

Pet. 64. Quid illo tempore fecerit D. *Petrus*?

R. cum S. Scriptura v. 32. *Ut Petrus dum pertransiret universos, deveniret ad sanctos, qui habitabant Lyddæ* (hæc civitas *Palaestina*, & *Diospolitana*, à S. *Hier.* Epist. 79., & super *Abdian* & *Jonam* appellatur) *invenit autem ibi hominem quemdam, nomine Æneam, ab octo annis jacentem in grabato, qui erat paralyticus, quem sanavit.* Dein in *Joppe Dorcas* seu *Thabitham* devotam (ac *Beghinam S. Petri*, teste S. *Tb.* in cap. 3. ad *Eph.* lect. 3.) & misericordem CHRISTI Discipulam à morte suscitavit v. 36. quibus miraculis qui habitabant *Lyddæ*, & *Saronæ*.... & in *Joppe* conversi sunt ad Dominum, ac per multos dies in *Joppe* apud *Simonem Coriarium* mansit. v. 43. Dein tendit *Cæsaream* ibique *Cornelium Centurionem* in fide instruit, ac Baptizat, & per visionem lintei & quadrupedum cœlitus instructus Gentibus ostium Ecclesiæ aperit cap. 10.

Pet. 65. An *Cornelius* fuerit justificatus ante adventum *Petri*? cap. 10.

R. Affirm. cum S. *Tb.* 2. 2. q. 10. a. 4. ad 3.
 „ De *Cornelio* tamen sciendum est, quòd infidelis non erat, alioquin ejus operatio accepta non fuisset Deo (nec alia laudabilia de eo dicerentur cap. 10.) cui sine fide nullus potest placere.
 „ Habebat autem fidem implicitam, nondùm ma-

manifestatâ Evangelii veritate. Undè, ut eum in fide plenius instrueret, mittitur ad eum Petrus.

Et 3. p. q. 69. a. 4. ad 2.

Dices: si jam *Cornelius* esset justificatus, quare dicitur *ψ. 43. Remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes... cecidit Spiritus S. super omnes qui audiebant verbum.*

R. Illa S. Scripturæ verba non ad solum *Corne- lium* referri, sed ad totam ipsius familiam, ut patet ex verbis allatis.

Pet. 66. Si *Cornelius* jam haberet fidem implicitam teste *S. Thoma*, quare *Petrus* ad eum mitti deberet, & in supposito, si mortuus fuisset, antequam ulterius in fide explicita instructus fuisset, an fuisset salvus?

R. cum *Estio* hîc: fuisset salvatus: Et tamen quia jam venerat tempus manifestandi mysterii per Apostolorum prædicationem; oportebat illud palam hominibus prædicari, & inter hos, etiam *Cornelio*. Ad quem si *Petrus* non fuisset missus, potuisset ea quæ audiebat publico rumore spargi de Jesu crucifixo, ejusque mirandis operibus, & doctrinâ, contemnere; sicut multi Judæi faciebant, aut certè potuisset animo non attendere. Et ita fuisset periclitata ejus salus.

Pet. 67. Qualis fuerit ille *Cornelius*?

R. Cum *Tirino* hîc: fuit *Romanus*, ex illustri *Corneliorum* familia, *Centurio cohortis*, seu in cohorte, quæ vocabatur *Italica*, ex Italis solis conflata. Putat *Baronius*, hanc cognominatam fuisse *Ferratam*, quam *Dio*, in Judæa ab *Augusto* Cæsare collocatam, scribit.

Pet. 68. An *D. Petrus* verè viderit *cælum apertum ψ. 111.*

R. Neg. cum *S. Tb. 2. 2. q. 175. a. 3. ad 1.*
 „ Mens humana divinitus rapitur ad contemplan-
 „ dam veritatem divinam, tripliciter. Uno modo,
 „ ut contempletur eam per similitudines quasdam

„ imaginarias. Et talis fuit excessus mentis qui cecidit supra Petrum. &c.”

Pet. 69. Quo sensu dicatur *ψ. 40. Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo: nobis &c.* Quasi verò omnes CHRISTI Myſteria non deberent cognoscere?

R. Cum *S. Tb. 3. p. q. 36. a. 2. O.* ” Sicut „ Apostolus dicit Rom. 13. Quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Pertinet autem ad Divinæ Sapientiae ordinem, ut Dei dona, & secreta sapientiæ ejus, non æqualiter ad omnes, sed immediate ad quosdam pertineant, & per eos ad alios deriventur. Undè & quantum ad Resurrectionis Myſterium, dicitur Act. 10. Quod Deus dedit CHRISTUM resurgentem, manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo. Undè & hoc etiam debuit circa ipsius nativitatem observari, ut non omnibus CHRISTUS manifestaretur, sed quibusdam, per quos posset ad alios devenire.” Et q. 55. a. 1.

Pet. 70. Cur *D. Petrum* reprehenderint cap. 11. *ψ. 3. Quare introisti ad viros præputium habentes &c.*, cum scirent Apostolis à CHRISTO præceptum esse *Matth. 28. ψ. 19.*, ut docerent & baptizarent omnes gentes?

R. Cum *Estio* hìc: Primos illos Christianos ex Judæis non tam plenè fuisse instructos, eò quòd nimis tenaciter adhærerent Legi & Circumcisioni, ideò paulatim debuerunt eis persuaderi gentium vocatio, & Legis abrogatio divinâ significatione per visionem *D. Petro* ostensam, & datum visibilibus S. Spiritum.

Pet. 71. Quis fuerit primus Episcopus *Antiochiæ*, an *Barnabas*, de quo *ψ. 22.* dicitur: *Miserunt Barnabam usque ad Antiochiam?*

R. Neg. sed *D. Petrum* fuisse, cum *S. Hier.* in comm. in cap. 2. ad *Gal.* ” Deindè primum Epif-

„ copum Antiochenæ Ecclesiæ Petrum fuisse ac-
 „ cepimus, & Romam exindè translatum, quod
 „ Lucas penitus omisit.”

Pet. 72. Quo anno, & die *D. Petrus* Cathedram
Antiochiæ posuerit?

R. cum *Martyrologio Romano* ad diem 22.
 Febr. ” Antiochiæ Cathedra S. Petri Apostoli,
 „ ubi primum Discipuli cognominati sunt Chri-
 „ stiani.” In qua sede sedit septem annis, teste
Greg. Papa in registro lib. 6. indict. 15. epist. 37.”
 „ Ipse Petrus, firmavit sedem, in qua septem an-
 „ nis, quamvis discessurus, sedit.” Incœpitque fun-
 dare Cathedram Antiochenam anno CHRISTI 36.,
 quæ est, teste *Pererio*, antiqua Ecclesiæ traditio,
 sicut & SS. Patrum. Quæ probatur ex sequentibus.

Pet. 73. Quo anno & die *D. Petrus* fundaverit
Romanam Cathedram?

R. cum Interpretibus *Baronio*, *Bellarmino*,
Tirino *D. Petrum* eam fundasse anno CHRISTI
 43., *Claudii* 3., postquam 7. annis incompletis
 sederat *Antiochiæ*, die 18. Januarii, ut habet *Mar-*
tyrologium Romanum, in qua sedit 25. annis.

Pet. 64. Quo anno, quo in loco, & sub quo
 Imperatore *D. Petrus* & *S. Paulus* Martyrio co-
 ronati fuerint?

R. cum communi SS. PP. & Interpretum sen-
 tentiâ *D. Petrum* & *S. Paulum* Martyrio affectos
 fuisse *Romæ* anno CHRISTI 67., *Neronis* 13. die
 29. Junii, postquam sederat *Romæ* annis 25.: quia
 CHRISTUS mortuus est anno vitæ suæ 33. currente,
 Imperii Consularis *Tiberii* 19., *Augustæi Tiberii*
 15. ut Exam. 1. in *Evang.* Pet. 294. diximus, &
 cum *Tiberius* tantum regnaverit 22. annis, sic ha-
 bemus annos usque ad mortem 3.
 Ei successit *Cajus* per 4. annos 4.
Cajo successit *Claudius* per 14. annos . . . 14.
 Adde 13. *Neronis* successoris *Claudii*, quo
 Martyrio passi sunt 13.

Invenies à morte CHRISTI annos 34.
 Jungamus hos cum annis 33. mortis CHRISTI 33.

Invenies SS. *Petrum* & *Paulum* Martyrio affectos 67.
 anno CHRISTI, qui erat 13. *Neronis*, à qui-
 bus abstrahendo 25.

Quibus sedit *D. Petrus* in Cathedra *Romana*
 habebis annos 42.

CHRISTI completos seu potiùs anno currente 43.
D. Petrum Cathedram hanc fundasse.

Jungamus modò gesta Apostolorum annis CHRISTI
 & Imperatorum:

	Imperat.
<i>D. Paulus</i> conversus est anno CHRI- STI 34.	<i>Tiberii</i> 20.
<i>D. Petrus</i> Cathedram <i>Antiochenam</i> erexit anno 36.	22.
<i>Agabus</i> prædixit famem anno 41.	<i>Claudii</i> 1.
Facta est fames, occiditur <i>Jacobus</i> , & <i>Petrus</i> incarceratur . . . 42.	2.
<i>D. Petrus</i> Cathedram <i>Romanam</i> fun- davit anno 43.	3.

Quæ omnia breviter habet *S. Hier.* lib. de Viris
 Illust. "Petrus... Princeps Apostolorum post Epif-
 ,, copatum *Antiochenis* Ecclesiæ, & prædicatio-
 ,, nem dispersionis eorum, qui de Circumcisione
 ,, crediderant in Ponto, Galatia, Cappadocia,
 ,, Asia, Bithynia, secundo *Claudii* anno (com-
 ,, pleto) ad expugnandum Simonem Magum Ro-
 ,, mam pergit, ibique 25. annis Cathedram Sacer-
 ,, dotalem tenuit usque ad ultimum *Neronis* an-
 ,, num, id est 14. (exclusivè) à quo & affixus
 ,, cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram
 ,, verso, & in sublime pedibus elevatis." Et quod
 annus 14. exclusivè debeat sumi, probat *Baronius*
 ad annum CHRISTI 69. "Cum *Neronis* Imperium

„ cœperit mense Octobri, Conf. Marcello & Avio-
 „ lā, nullum est dubium, hunc esse ejus Imperii
 „ annum 13. qui terminetur eodem mense Octo-
 „ bri, quo & 14. inchoatur. Sed cum æquè per-
 „ spicuum sit, ipsum anno sequenti, quarto idus
 „ Junii occisum esse, nec pervenisse ad tertium ka-
 „ lendas Julii, quo die Apostoli necati sunt: im-
 „ possibile planè redditur, ut iidem dici possint
 „ anno sequenti 14. Neronis Imperii Martyrio vitā
 „ functi esse.”

Dices: ex Actis & Epistolā ad *Galatas* 2. cap. videtur sequi *D. Petrum* ante 12. annos à morte CHRISTI ex Judæa non exiisse, ut etiam *Eusebius* lib. 5. cap. 17. ex *Apollonio* Theologo ostendit.

R. cum *S. Hier.* loc. adducto multa in Actis à *S. Luca* silentio fuisse prætermissa, quæ habemus ex SS. PP., & antiquā Ecclesiæ traditione sup- plenda. Deindè ex Actis constat *D. Petrum* tem- pore pacis peragrassè omnes *Syriæ* Ecclesias, & maximè *Antiochiam* præcipuam civitatem *Syriæ*, & cap. 12. v. 17. clarè dicitur eum abiisse *in alium locum*. Nempè *Romam* anno CHRISTI 43. *Claudii* 3. Quando verò diximus *D. Petrum* 7. annis *Antiochiæ*, & 25. annis *Romæ* fuisse, id non est ita intelligendum, quasi numquam toto tempore illo *Antiochia* & *Roma* fuerit egressus, cum enim to- tius Christiani Orbis illi onus incumberet, omni- bus prospicere debebat.

Pet. 75. Quandonam facta sit fames per Prophe- tam *Agabum* v. 28. prædicta, & quo anno *Jacobi* mors, & *Petri* incarceratio cap. 12. descripta contigerint?

R. cum *S. Scriptura* v. 28. *Quæ facta fuit sub Claudio*. Nempè anno secundo *Claudii* teste *Dione* lib. 6. Nempè 42. anno CHRISTI. Et cap. 12. v. 1. *Eodem autem tempore misit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio. Videns autem*

quia placeret *Judæis*, apposuit ut apprehenderet & *Petrum*... misit in carcerem. Ergo eodem anno illa contigerunt.

Dices 1. cum *Josepho* lib. 20. Antiq. cap. 3. famem illam factam fuisse post mortem *Agrippæ*.

R. cum eodem *Josepho* loco cit. Famem hanc incepisse ante mortem *Agrippæ*, ac durasse post mortem ejus sub *Fado*, & sub *Tiberio Alexandro*:
 „ Horum tempore magna fames *Judæam* tenuit,
 „ quandò Regina *Elena* frumentum, ingenti sumptu
 „ ex *Ægypto* comparatum, in egenos distribuit.”

Dices 2. si fames contigisset 2. anno *Claudii* & 42. *CHRISTI*, quo anno contigisset incarceration *Petri*, jam *D. Petrus* fuisset occisus *Romæ* à *Nerone* anno 67., atqui illo anno *Nero* Imperator non erat *Romæ*, sed in *Achaja* juxta *Bollandum* tom. 1. Aprilis pag. 16.

R. Quandò Historici & SS. Patres dicunt SS. *Petrum* & *Paulum* Martyrio affectos fuisse sub *Nerone*, id est, vivente *Nerone*, non in præsentia *Neronis*.

Pet. 76. An *Jacobus* frater *Joannis*, antequam ab *Herode* gladio occisus cap. 12. v. 2. fuerit in *Hispania*?

R. cum *Estio* neg., quia nil legitur de eo, nec in S. Scriptura, nec apud Historicos, & tunc necdùm in *Hispania* aliquæ erant fundatæ Ecclesiæ, nec Apostoli dispersi erant in remotas gentes.

Pet. 77. Quid v. 15. per Angelum intelligatur: *Angelus ejus est*?

R. cum eodem hîc: rectiùs Angelus *Petri* intelligitur is, qui *Petro* ab ortu nativitatis datus est in custodiam: sicut omnibus hominibus datur teste *S. Tb.* 1. p. q. 113. a. 2., & non anima vel spiritus *Petri*, quia fideles non judicabant eum jam mortuum, sed sequenti die tantùm populo producendum ad Martyrium.

Pet. 78. Quid per *Prophetas*, & *Doctores* cap.

cap. 13. v. 1., & quid per verba v. 2. *Ministrantibus*, intelligatur?

R. cum *Baronio* aliisque Interpretibus per *Prophetas* intelligi *Episcopos*, & per *Doctores Presbyteros*, ideòque *Martyrologium Rom.* ad 6. Maji de *S. Lucio* ait: "Cyrenæ *S. Lucii* Episcopi, quem in Actibus Apost. *S. Lucas* commemorat." hic nempè. Et *Ministrantibus illis Domino*, id est, verum Missæ Sacrificium offerendo, ut colligunt Interpretes ex verbo Græco; undè *Erasmus* vertit: *cum autem illi sacrificarent Domino &c.*

Dices: vox Græca significat ministerium in generali, tam prophanum, quam sacrum: ad *Rom.* 13. v. 6. *Ministri Dei sunt*, loquens de civilibus potestatibus, tunc temporis Ethnicis.

R. Vocem Græcam semper sumi pro ministerio sacro, nisi sint circumstantiæ aliter notantes, sicut fit in loco objecto: ut patet *Luc.* 1. v. 23. *Dies officii ejus*, scilicet sacrificandi seu adolendi incensum. Et ad *Heb.* 10. v. 11. *Omnis quidem Sacerdos præstò est quotidie ministrans.*

Pet. 79. Quid intelligatur per hæc verba v. 3. *Imponentesque eis Saulo & Barnabæ manus*, & quo anno id contigerit?

R. cum *S. Joan. Chryst.* hic hom 27. "Quid est: segregate mihi in opus? In Apostolatum. Vide iterum à quibus ordinantur. A *Lucio Cyrenæo*, & *Manaë*, imò à spiritu ... ordinatur jam in Apostolum, ut jam cum potestate prædicet." Et *S. Leo* Papa Epist. decret. 81. ad *Dioscorum Alex.* ait: "S. Scriptura manifestat, quòd cum Apostoli Paulum, & Barnabam ex præcepto Spiritûs S. ad Evangelium Gentibus mitterent prædicandum, jejunantes & orantes imposuerunt eis manus... ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideò piè, & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum Sacerdotum for-

„mam per Ecclesias, quibus Dominus præesse
 „te voluit, etiam ipse servaveris.” Deinde hic
 tantum in tota S. Scriptura legimus eos ordinatos
 fuisse Episcopos, & mox munia Episcopalia exer-
 cuisse cap. 14. v. 22. ordinando: *per singulas Ec-
 clesias Presbyteros.*

R. 2. id factum fuisse anno CHRISTI 43., *Claudio*
 3. quia immediate post *Petri* à carcere liberatio-
 nem illo anno factam, subnectitur ista historia.

Dices: *Saulus* à Deo ordinatus fuit Apostolus
Act. 9. v. 15., & non ab Apostolis ipso dicente ad
Gal. 2. v. 6. Mibi nihil contulerunt.

R. *Saulum* à Deo vocatum fuisse ad Apostola-
 tum, & ab *Anania* Baptizatum *Act. 9. v. 18. Sur-
 gens Baptizatus est*, & ab Apostolis, Episcopum
 ordinatum, ut ex dictis constat. Ac

R. Ad verba *D. Pauli* ad *Gal.* objecta, eum
 ibidem loqui de sua doctrina & Evangelio à se
 prædicato, quod à CHRISTO didicit, & non ab
 Apostolis.

Pet. 80. Undenam *Saulus* nominatus sit etiam
Paulus v. 9. Saulus autem, qui est Paulus?

R. cum *S. Tb. lect. i. in cap. i. ad Rom.*” Tri-
 „plex est opinio, Hier. Epist. ad Philem. dicit:
 „quod cum prius vocaretur Saulus, postmodum
 „voluit vocari Paulus, propter quoddam insigne
 „suum, quod fecit, scilicet, quia convertit Ser-
 „gium Paulum Proconsulem: ut habetur *Act. 13.*
 „...alii verò dicunt, quod hoc nomen impositum
 „est sibi propter profectum virtutum, qui ex hoc
 „nomine signatur: ut dictum est ... alii verò di-
 „cunt & melius, quod Paulus fuit à principio bi-
 „nominis: consuetum enim erat apud Judæos, ut
 „simul cum nominibus Hebraïcis assumerent sibi
 „nomina illarum gentium quibus serviebant, sicut
 „Græcis servientes nominabantur nominibus Græ-
 „corum: ut patet de *Jasone & Menelao*, 2. Mach.
 „4. hoc autem nomen Paulus, ab antiquo celebre

„ fuit apud Romanos : & ideò cùm diceretur Sau-
 „ lus secundùm Hebræos, vocatus est etiam Pau-
 „ lus secundùm Romanos, quo nomine non vide-
 „ tur usus, nisi postquam cœpit gentibus prædi-
 „ care. Undè Act. 13. dicitur: Saulus, qui & Pau-
 „ lus. Et hoc magis approbat Augustinus.”

Pet. 81. cur *D. Paulus* ψ. 19. dicat: *Destruens*
gentes septem in terra Chanaän, cùm 11. fuerint
Gen. 11.?

R. cum *Lorino* hîc: constat 7. has gentes in S.
 Scripturâ interdum pluribus, paucioribusque no-
 minibus vocari, ob diversas familias, quæ varia no-
 mina obtinebant.

Pet. 82. Quomodò illi 450. anni sint compu-
 tandi ψ. 20.?

R. cum *Menochio* hîc: Illos computandos esse à
 nato *Isaac*, quandò iterum *Abrabæ* factæ sunt pro-
 missiones de danda terra *Chanaän* semini ejus;
 quia à nato *Isaac* usque ad divisionem terræ *Cha-*
naän fluxerunt 450. anni, ut ostendo: à nato

Isaäco usque ad natum *Jacobum* anni . . . 60.

A nato *Jacobo* usque ad ingressum in Ægyp-

tum 130.

Manferunt Filii Israël in Ægypto . . . 215.

Fuerunt in deserto 40.

Et sexto anno possessionis terræ facta fuit di-

visio 5.

Ergo sunt simul 450.

Pet. 83. An *Saül* præfuerit 40. annis ψ. 21.
Dedit illis Deus Saül filium Cis... annis quadra-
ginta?

R. Neg. cum eodem: quia illi anni 40. simul
 tribuendi sunt judicaturæ *Samuëlis*, & regno *Saül*-
is; ità ut *Samuël* judicaverit Israël 22., & *Saül*
 regnaverit reliquis 18. annis, qui faciunt 40. annos.

Pet. 84. Ubi Deus dixerit illa verba? ψ. 22. *In*

veni *David* filium *Jesse*, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.

R. Illud testimonium juxta *Estium*, ex pluribus S. Scripturæ locis conflatum esse: nam 1. *Reg.* 13. v. 14. *Samuël* ait: *Quæsit Dominus sibi virum juxta cor suum.* Et *Pf.* 88. v. 21. *Inveni David servum meum.* Ac reliqua verba in substantia habentur 3. *Reg.* 15. v. 5. *Quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ.*

Pet. 85. Quare cap. 14. v. 11. *Vocabant Barnabam Jovem, Paulum verò Mercurium?*

R. cum *Meñochio* hic: *vocabant Barnabam Jovem*, eò quòd staturâ esset procerior, ætate fortassè grandior, & corporis specie pulchrior, ac Joviali, benignus, beneficus in omnes, inquit S. *Chryst.*: *Paulum vocabant Mercurium; quia ipse erat dux verbi: præcipuus in concionando, ideòque creditur Mercurius, qui ab antiquis eloquentiæ Deus habebatur.*

Pet. 86. Quid contigerit *Lystris*?

R. cum S. Scriptura hic: *Claudus ex utero matris suæ miraculosè fuit à D. Paulo sanatus* v. 7. propter quod factum *D. Paulum & Barnabam* volunt colere ut Deos v. 10.; sed paulò post lapidaverunt *Paulum* relinquentes eum quasi mortuum v. 18., qui tamen miraculosè subitò sanatus, surgens intravit civitatem.

Pet. 87. Quo anno habitum fuerit Concilium *Jerosolymitanum* cap. 15.?

R. cum S. *Tb.* in cap. 2. ad *Gal.* " Non est intelligendum, quòd post tres annos, iterùm elapsi sint 14. anni antequam iret in *Jerusalem*, sed quòd anno 14. suæ conversionis iterùm ascendit, nec sunt addendi supra istos 14., septem anni, quibus *Petrus* rexit *Ecclesiam Antioche.* nam, quia ante istos annos incœpit regere, & cum *Antiochia* sit propè *Jerusalem*, potuit esse

„ ut aliquandò Petrus ivisset in Jerusalem, & tunc
 „ Paulus invenerit eum ibi. Et sic colligitur ex hi-
 „ storia, quod post 14. annos Petrus venit Ro-
 „ mam tempore Claudii Imperatoris.” Ex quibus
 verbis *S. Thomæ* habemus illud Concilium fuisse
 celebratum post 14. annos à conversione *S. Pauli*
 ad *Gal. 2. v. 1.*, ergo anno CHRISTI 48., *Claudii*
 8.; quia *D. Paulus* conversus est anno CHRISTI
 34. Quibus adde 14. annos, habebis 48., ergo
 &c.

Dices: cum *S. Hier.* in cap. 2. ad *Gal.* septem-
 decim annos à conversione *S. Pauli* computandos
 esse, ait enim: *post annos decem & septem.* Idque
 convincitur ex *Epist. ad Gal. 1. v. 18. Post annos*
tres veni Jerosolymam. Et cap. 2. *v. 1. Deinde*
post annos 14. iterum ascendi Jerosolymam cum
Barnaba &c.

Responsio jam patet ex verbis *S. Tb.* adductis. Dein-
 dè sicut illi tres anni cap. 1. debent computari à con-
 versione *S. Pauli*, quare etiam illi 14. anni cap. 2.
 ad *Gal.* non deberent computari à conversione
S. Pauli? sed tantum à primo itinere *S. Pauli*, ut
 vult *S. Hier.*; undè conformius ad *S. Scripturam*
 adherendum esse *S. Tb.*, in hoc puncto, judica-
 mus.

Pet. 88. Quid fuerit resolutum in illo Concilio,
 & quanam Apostoli adfuerint?

R. cum *S. Scriptura* quæstionem fuisse, an cum
 Evangelio servanda esset Lex Moyseica? cap. 15.
v. 1. Quidam... docebant... nisi circumcidamini
secundum morem Moysi, non potestis salvari... sta-
tuerunt ut ascenderent Paulus & Barnabas, &
quidam alii, ad Apostolos & Presbyteros in Je-
rusalem super hac quæstione. Et *v. 5. Credide-*
runt, dicentes: quia oportet circumcidi eos, præ-
cipere quoque servare Legem Moysi. Petrus ta-
 men teste *S. Hier. Epist. 89. cap. 2.*” Solitâ liber-
 „ tate dixit Legem post Evangelium non esse ser-

„vandam.” *ψ. 10. Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus. Sed per gratiam Domini JESU CHRISTI credimus salvari, quemadmodum & illi. Quam sententiam S. Jacobus confirmavit nomine omnium dicens ψ. 19. Ego judico, non inquietari eos, qui ex gentibus convertuntur ad Deum, sed scribere ad eos, ut abstineant se à contaminationibus simulacrorum, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine. Eadem dicuntur ψ. 28. & 29. addendo: Benè agetis.*

R. Secundò cum S. Scriptura: præter Presbyteros & Episcopos fuisse in illo Concilio SS. Petrum, Jacobum, & Joannem ad Gal. 2. *ψ. 9. Jacobus, Cephas, & Joannes: etiam SS. Paulum, Barnabam, & Titum, ad Gal. 2. ψ. 1. Ascendi Jerosolymam cum Barnaba, assumpto Tito. Et fortè alios in vicinis locis degentes vocatos fuisse.*

Dices: tunc temporis *D. Petrus* erat Romæ, quia anno CHRISTI 43., *Claudii 3. ivit Romam* ibique fundavit suam Cathedram Romanam, ut dictum est, ac illud Concilium fuit celebratum anno CHRISTI 48., *Claudii 8.*

R. cum S. Scriptura *Act. 18. ψ. 2. Cum præcepisset Claudius (anno CHRISTI 48., Claudii 8., teste Orosio) discedere omnes Judæos à Roma, D. Petrum cum Aquila, Priscilla, aliisque Judæis Româ exiisse, ac eodem anno D. Petrum Jerosolymam venisse.*

Pet. 89. Quo sensu D. Petrus dixerit ψ. 10. Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus?

R. cum S. *Th. 1. 2. q. 98. a. 1. ad 3. ”Jugum Legis servari non poterat sine gratia adjuvante, quam Lex non dabat. Dicitur enim Rom. 9.*

„ Non est volentis neque currentis, scilicet velle
 „ & currere in præceptis Dei, sed misipientis Dei.
 „ Undè in Ps. 118. dicitur: Viam mandatorum
 „ tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum, scili-
 „ cèt per donum gratiæ & charitatis.” Ideòque
 D. Petrus hic addit: *Sed per gratiam Domini*
 JESU CHRISTI credimus salvari.

Pet. 90. Quare Apostoli in illo Concilio præ-
 ceperint v. 20. *Ut abstineant se à contaminationi-*
bus simulacrorum (id est ab idololathytis, seu ci-
 bis idolo oblatis) & fornicatione, & suffocatis,
 & sanguine?

R. Cum S. Th. 2. 2. q. 154. a. 2. ad 1. ” Quia
 „ apud Gentiles fornicatio simplex non reputaba-
 „ tur illicita propter corruptionem naturalis ratio-
 „ nis; Judæi autem ex Lege Divina instructi, eam
 „ illicitam reputabant. Alia verò quæ ibi ponun-
 „ tur, Judæi abominabantur propter consuetudi-
 „ nem legalis conservationis. Undè Apostoli ea
 „ Gentilibus interdixerunt, non quasi secundum
 „ se illicita; sed quasi Judæis abominabilia. (Et
 ut facilius ac liberius inter se Judæi & Gentes vi-
 verent in fide. Ut clarè docet idem Doctor Ang.
 1. 2. q. 103. a. 4. ad 3.) Ideò dicendum secundum
 „ tertiam opinionem, quòd ad literam ista sint
 „ prohibita, non ad observandum cæremonias
 „ Legis, sed ad hoc, quòd posset coalescere unio
 „ Gentilium & Judæorum in simul habitantium.
 „ Judæis enim propter antiquam consuetudinem,
 „ sanguis & suffocatum erant abominabilia. Co-
 „ mestio autem immolatorum simulachris poterat
 „ in Judæis aggenerare circa Gentiles suspicionem
 „ reditûs ad idololatriam. Et ideò ista fuerunt pro-
 „ hibita pro tempore illo, in quo de novo oportebat
 „ convenire in unum Gentiles & Judæi. Pro-
 „ cedente autem tempore, cessante causâ ces-
 „ sat effectus, manifestatâ Evangelicæ doctrinæ
 „ veritate &c.”

Pet. 91. An graviter peccaverint *Paulus & Barnabas*, de quibus dicitur *ŷ. 39. Facta est autem dissensio &c.?*

R. Neg. cum *S. Tb. 2. 2. q. 37. a. 1. ad 3.* "Dissensio, quæ fuit inter Paulum & Barnabam, fuit per accidens, & non per se, uterque enim intendebat bonum. Sed uni videbatur hoc esse bonum, alii aliud: quod ad defectum humanum pertinebat."

Pet. 92. Quandònam facta fuerit divisio Apostolorum, & quo tempore composuerint Apostoli Symbolum Apostolorum?

R. Cum Interpretibus divisionem illam factam fuisse anno CHRISTI 36., ac immediatè ante factum fuisse Symbolum Apostolorum; traditur enim ab unoquoque Apostolo factum fuisse unum articulum, ideòque dictum fuisse Symbolum Apostolorum, quo tamquam fidei canone universam CHRISTI Fidem in toto orbe firmarent.

Pet. 93. An *D. Paulus* peccaverit *Timotheum* circumcidendo cap. 16. *ŷ. 3. Circumcidit eum, & quare postea noluerit circumcidere Titum?*

R. Neg. cum *S. Tb. 1. 2. q. 103. a. 4. ad 1.* "Ideò convenientiùs Aug. Epist. 19. distinxit tria tempora: unum quidem ante CHRISTI Passionem, in quo legalia neque erant mortifera neque mortua. Aliud autem post tempus Evangelii divulgati, in quo legalia sunt mortua & mortifera. Tertium autem est tempus medium, scilicet à Passione CHRISTI usque ad divulgationem Evangelii. In quo legalia quidem fuerunt mortua, quia neque vim aliquam habebant, neque aliquis ea observare tenebatur: non tamen fuerunt mortifera, quia illi qui conversi erant ad CHRISTUM ex Judæis, poterant illa legalia licitè observare, dummodò non sic ponerent spem in eis, quòd ea reputarent sibi necessaria ad salutem, quasi sine legalibus Fides CHRISTI justifi-

„ care non posset. His autem qui convertebantur
 „ ex gentilitate ad CHRISTUM, non inerat causa
 „ ut ea observarent: & ideò Paulus circumcidit
 „ Timotheum, qui ex matre Judæa genitus erat:
 „ Titum autem, qui ex Gentilibus natus erat, cir-
 „ cumcidere noluit. Ideò autem noluit Spiritus S.,
 „ ut statim inhiheretur his, qui ex Judæis conver-
 „ tebantur, observatio legalium, sicut inhihebatur
 „ his, qui ex Gentilibus convertebantur, gentilitatis
 „ ritus, ut quædam differentia inter hos ritus of-
 „ tenderetur. Nam gentilitatis ritus repudiabatur
 „ tamquam omninò illicitus, & à Deo semper pro-
 „ hibitus. Ritus autem Legis cessabat tamquam
 „ impletus per CHRISTI Passionem, utpotè à Deo
 „ in figuram CHRISTI institutus.”

Pet. 94. Cur *ψ. 6. Vetati sint à Spiritu S. loqui Verbum Dei in Asia... & non permiserit eos Spi-ritus JESU?*

R. cum S. Prospero lib. 3. de vocat. gent. cap. 3.”
 „ Non utique negata illis populis gratia, sed,
 „ quantum apparuit, retardata. Nam postea etiam
 „ apud ipsos Fides Christiana convaluit.” Nam
 testante D. Paulo postea multi Act. 20. fructus in
 Asia per triennium producti fuerunt.

Pet. 95. Quid contigerit *Philippis* in *Macedonia*?

R. cum S. Scriptura: D. Paulum ibidem *Ly-
 diam purpurariam*, seu purpuræ venditricem cum
 tota sua domo baptizasse *ψ. 14.*, ac *puellam ha-
 bentem spiritum Pythonem* liberasse *ψ. 16.*, ac
 ibi cum *Sila* D. Paulum virgis cæsum fuisse, ac
 in carcerem missum *ψ. 22.*; sed miraculoso terræ-
 motu motis fundamentis carceris, ostia fuisse aper-
 ta, vinculaque soluta, isto miraculo perterritum
 custodem carceris baptizasse, ac honorificè à Ma-
 gistratu è carcere dimissum fuisse dicentem se *Ro-
 manum* esse.

Pet. 96. Quinam sint illi cap. 17. *ψ. 18. Epicu-
 rei, & Stoïci?*

R. cum *S. Aug.* tom. 6. tract. de *Epicureis & Stoïcis* cap. 4. *Epicurus Xenocratis* discipulus omnem hominis felicitatem ponebat in voluptatem, negabat animæ immortalitatem, corporis resurrectionem, Dei Providentiam & omne Numen. *Stoïci* è contrà docebant, fato seu naturæ necessitate omnia fluere. Virtutem, in qua summam hominis felicitatem ponebant, in potestate & arbitrio cujusque esse: misericordiam & compassionem vitium esse: licere sapienti, imò decere, seipsum occidere, ne miserè vivat: mundum esse animal animatum, vivum & rationale: animam mundi esse Deum, & alias nugas.

Pet. 97. Quid per *Areopagum* *ψ.* 19. intelligatur?

R. cum *Demosthene* orat. cont. *Aristocr.* quia in eo tractarentur causæ homicidarum, qui Martiali, ac hostili animo quempiam trucidabant, cùm de cædibus fortuitis ad Palladium tribunal ageretur.

Pet. 98. Cui ignoto Deo Athenienses altare erexerint *ψ.* 23.?

R. cum *S. Hier.* lib. 4. in *Ezech.* cap. 16. "Dei
 „ Majestatem etiam Gentilitas non ignorat, &
 „ Atheniensium testatur Ara, ignoto Deo. Undè
 „ & Apostolus, quem vos, inquit, ignotum colitis,
 „ hunc nos annuntiamus vobis, istam puto
 „ coronam esse, de qua & Psalmista dicit: Signatum est super nos lumen vultûs tui Domine."
 Et *S. Aug.* in cap. 3. ad *Rom.* "Sapientes Gentium,
 „ quod invenerint creatorem, manifestè
 „ idem Apostolus, cum Atheniensibus loqueretur,
 „ ostendit. Cùm enim dixisset: quia in ipso vivimus,
 „ movemur, & sumus; addidit: sicut &
 „ quidam secundùm vos dixerunt. (Et lib. 1. contra *Cresconium* cap. 29.) Quia inscriptum in Ara
 „ invenerat: ignoto Deo: quem vos, inquit, ignorantès colitis,
 „ hunc ego annuntio vobis.
 „ Numquid dixit: quia extra Ecclesiam colitis,

non est Deus ipse quem colitis? Sed ait, quem vos ignorantes colitis, hunc ego annuntio vobis. Quid eis præstare cupiens, nisi ut eundem Deum, quem præter Ecclesiam ignoranter atque inutiliter colebant, in Ecclesia sapienter, & salubriter colerent?

Dices: si coluerint verum Deum, quare *D. Paulus* eos vocat *superstitiosos* *ψ. 22.*?

R. cum *S. Scripturâ*: quia cum Deo vero colebant simulacra Gentium, & verè Deum non cognoscebant, sicut poterant, & debebant: non enim agnoscebant Deum illum esse Creatorem cœli, & terræ, omniumque rerum datorem, de quibus eos *D. Paulus* *ψ. 24.* instruxit.

Pet. 99 Quo sensu *ψ. 28.* *In ipso (Deo) vivimus, & movemur, & sumus?*

R. cum *S. Th. 1. p. q. 18. a. 4. ad 1.* "Creaturæ in Deo esse dicuntur dupliciter. Uno modo inquantum continentur & conservantur virtute Divina, sicut dicimus ea esse in nobis quæ sunt in nostra potestate. Et sic creaturæ dicuntur esse in Deo, etiam prout sunt in propriis naturis. Et hoc modo intelligendum est verbum Apostoli dicentis, in ipso vivimus, movemur, & sumus: quia etiam nostrum vivere, & nostrum esse, & nostrum moveri causantur à Deo. &c."

Pet. 100. Si Apostolus usus fuerit dictis Poëtarum: *Ipsius genus sumus* *ψ. 28.* Ergo id licitum erit Concionatoribus & Theologis? & quomodo?

R. 1. cum *S. Aug. in Ps. 7. D. Paulum* solùm argumento ad hominem usum fuisse autoritate Poëtæ *Arati*, idque parcè & per modum condimenti, ut hîc, & in cap. 1. ad *Titum*: sic etiam rarò Theologis & Concionatoribus licitum erit uti autoritate litterarum sæcularium, ne *S. Scripturæ* vinum nimîâ sæcularium disciplinarum aquâ diluatur. Constat enim experienciâ, Concionatores illos, qui vinum Scripturisticum litteris & historicis

saecularibus dilutum propinant, non inebriare suos auditores charitate, sed curiositate & vanitate inflare.

R. 2. cum S. *Tb.* 1. p. q. 1. a. 8. ad 2. " Utitur
 „ sacrâ doctrinâ etiam ratione humanâ (sive au-
 „ thoritate saeculari) non quidem ad probandum
 „ fidem... sed ad manifestandum aliqua alia, quæ
 „ traduntur in hac doctrina... Et indè est, quod
 „ etiam auctoritatibus Philosophorum S. Doctrina
 „ utitur, ubi per rationem naturalem veritatem
 „ cognoscere potuerunt: sicut Paulus Actuum 17.
 „ inducit verbum Arati, dicens, sicut & quidam
 „ Poëtarum vestrorum dixerunt, genus Dei su-
 „ mus."

Pet. 101. Quinam à *D. Paulo Athenis* sint con-
 versi?

R. cum S. Scriptura *ψ.* 34. *Quidam crediderunt: in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.*

Pet. 102. Qualem artem exercuerit *D. Paulus*?

R. cum S. Scriptura *Act.* 18. *ψ.* 3. *Erat sceno-
 factoriæ artis, id est, artis conficiendorum tentorio-
 rum, seu tabernaculorum, vel aulæorum, quæ ex
 confutis pellibus fiebant.*

Pet. 103. An *Crispus Archisynagogus ψ.* 8. cap. 18. Sit idem cum *Sosthene Principe Synagogæ ψ.* 17., & à quibus *Sosthenes* sit percussus?

R. Ad 1. neg. cum S. Scriptura 1. ad *Cor.* 1. *ψ.* 1. *Paulus ... & Sosthenes frater.* Et *ψ.* 14. *Gratias ago Deo, quod neminem vestrum baptizavi, nisi Crispum & Cajum.* Ex his liquet quòd *Sosthenes* sit unus, qui cum *D. Paulo* scribit, & *Crispus* sit unus illorum, ad quos scribit: ergo *Crispus* & *Sosthenes* sunt diversi. Et id insinuat *Martyrologium Romanum* die 4. Octobris S. *Crispi*, & 28. Novembris S. *Sosthenis* faciendo mentionem.

R. Ad 2. cum S. Scripturâ hîc *ψ.* 16. *Et minavit eos (Gallio Judæos) à Tribunali. Apprehen-*

dentes (nempè Judæi) autem omnes Sosthenem Principem Synagogæ percutiebant eum ante Tribunal: & nihil eorum Gallioni curæ erat. Ac ita docet S. Chryst. hom. 39. in Acta, & præf. in Epist. ad Hebr. de Judæis differendo: "Quandò & in,, alienis urbibus, sicut Corinthi, pulsabant Archisynagogum ante Tribunal Proconsulis, Gallione quasi nihil ad se pertinentem dissimulante,, ... sic Stephanum interfecerunt."

Dices 1. Nulla est ratio, cur Judæi potiùs Sosthenem quam D. Paulum verberassent.

R. Neg. ac assignando rationem, quia nimirum videbant illum dolosè secum egisse, & esse causam quòd Proconsul ipsos repulisset, eò quòd non sufficienter Proconsulem contra D. Paulum interpellasset, imò ipsi Apostolo verbis & factis favisset.

Dices 2. In textu Græco & in S. Chryst. hom. citata ponitur: ly Græci.

R. Mendosè in textu Græco & in S. Chryst. additum esse: ly Græci, quia olim non fuit in omnibus Codicibus Græcis, nec noster interpretes invenit, nec S. Joan. Chryst. paulò post, & contrarium docet.

Dices 3. S. Aug. Epist. 48. habet: Ceciderunt Græci pro Paulo Apostolo Sosthenem Judæum.

R. S. Aug. non dixisse ibidem rem ita esse, sed: legimus, nempè in codice corrupto.

Pet. 104. Quamdiu D. Paulus manserit Corinthi?

R. cum S. Scriptura ψ. 11. Sedit ibi annum & sex menses. Et ψ. 18. Paulus verò cum adhuc sustinisset dies multos, qui videntur cum S. Chryst. hic separandi, cum S. Scriptura dicat: adduc. Ibiq; ergo mansit usque ad annum CHRISTI 52., Claudii 12.

Pet. 105. Quis sibi totonderat in Cenchris caput, & quale habebat votum, ψ. 18.?

R. cum S. Scriptura hic: Paulus ... navigavit

in Syriam ... qui sibi totonderat &c. ubi de eodem videtur loqui S. Scriptura.

R. Ad 2. cum SS. *Hier.* Epist. 89. , & *Aug.* Epist. 19. *D. Paulum* habuisse votum bonum ac laudabile *Nazaræorum* , qui locum S. Scripturæ etiam de *S. Paulo* intelligunt : *totonderat ... habebat enim votum* : cum nullum in Lege antiqua esset votum propter quod debebant tonderi crines , præter votum *Nazaræorum* solum , quod antonomastice *votum* simpliciter vocatur. Ut describitur *Num.* 6. v. 9. , & narratur factum à *D. Paulo Act.* 21. v. 24. & 26.

Pet. 106. An licuerit *D. Paulo* uti illis cæremoniis Judaïcis?

R. Affirm. cum *S. Aug.* Epist. 19. : quia illis non utebatur tamquam adhuc necessariis , sed tamquam in se bonis , ac nondum prohibitis , quia debebat Synagoga cum honore sepeliri.

Pet. 107. Quomodo v. 25. *Apollo* potuerit docere ea quæ sunt *Jesu* , cum tantum sciret *Baptisma Joannis* ?

R. cum S. Scripturâ v. 26. : *Priscilla , & Aquila diligentius exposuerunt ei viam Domini* , consequenter liquet in S. Scripturâ V. T. eum sufficienter instructum fuisse ad docendum , licet tantum baptizatus esset *Baptismo Joannis*.

Pet. 108. Quamdiu *D. Paulus* remanserit *Ephesi* , & quid ibidem fecerit ? cap. 19.

R. Ad 1. cum S. Scripturâ hîc cap. 19. v. 8. : *Per tres menses* , & v. 10. : *per biennium*. Nempè per 27. menses simul , usque ad *Pentecosten* 1. ad *Cor.* 16. v. 8. , usque ad annum *CHRISTI* 54. , *Claudii* 14. , quo *Claudius* moritur 13. Octobris , annum agens ætatis suæ 64. , Imperii 13. & 8. menses , cui succedit *Nero*. Teste *Suëtonio* in vitâ *Claudii* cap. 45. , & *Diöne* lib. 60.

R. Ad 2. cum S. Scripturâ , *D. Paulum* ibidem 12. viros baptizasse v. 7. , virtutes fecisse v. 11. ,

languores sanasse & spiritum nequam ejecisse *ψ.* 12., ac multos ad fidem convertisse *ψ.* 17.

Dices: *D. Paulus* cap. 20. *ψ.* 31. fatetur se per triennium fuisse *Ephesi*.

R. cum *Tirino* hic: *Per triennium*, non integrum, sed tertio anno per trimestre inchoato.

Pet. 109. Quid sint *ψ.* 12. *Semicinctia*?

R. cum *Isidoro* lib. 9.: "Cinctus est lata Zona, „ minùs lata, Semicinctium, & utrisque minima, „ cingulum."

Pet. 110. Quid significetur per *ψ.* 18.: *Confitentes & annunciantes actus suos*?

R. cum *S. Basilio* Magno in regulis Priv. interrog. 288. petente: "Qui peccata sua confiteri vult, „ numquid omnibus passim, & quibusvis ea confiteri debet, an certis quibusdam? (& resp.) „ Necessariò iis peccata aperiri debent, quibus „ credita est dispensatio Mysteriorum Dei. Siquidem rationem hanc in Pœnitentia etiam Veteres „ illos cernimus secutos fuisse, quandò & in „ Evangelio scriptum est, quod Joanni confitebantur peccata sua; & in Actis, Apostolis ipsis, „ à quibus etiam baptizabantur cuncti." Ergo per hæc verba intelligitur Sacramentum Pœnitentiæ.

Pet. 111. Quid intelligatur *ψ.* 19.: *Fuerant curiosa sectati; contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus*?

R. cum *S. Aug.* in *Pf.* 61. *Curiosa* in his libris scripta erant pertinentia ad "Divinationes Astrologicas, dictas doctrinam nefariam & sacrilegam." Et *S. Hier.* præf. in Epist. ad *Ephesios* dicit hanc civitatem artium magicarum præstigiis deditam fuisse. Ex quibus infert *Tirinus* hic: undè discant Christiani, libros noxios, etiam hæreticorum, quantovis pretio æstimentur, ignibus tradere, quia damna, quæ inferunt, nullo auro pensari possunt.

Pet. 112. Quandònam *D. Paulus* venerit *Troädem*, quamdiu ibi permanserit, & quid ibi fecerit? cap. 20.

R. cum S. Scriptura hic cap. 20. v. 6. : *Post dies Azymorum à Philippis venimus ad eos Troadem in diebus 5. , ubi demorati sumus diebus 7. , ubi Eutychum à morte revocat.*

Pet. 113. Quid intelligatur per ly *una Sabbathi v. 7. ?*

R. cum S. Aug. Epist. 83. : "Una enim Sabbathi tunc appellabatur dies, qui nunc Dominicus appellatur, quod in Evangeliiis apertius invenitur: nam dies Resurrectionis Domini prima Sabbathi à Matthæo, à cæteris autem tribus, una Sabbathi dicitur, quem constat eum esse, qui Dominicus postea appellatus est."

Pet. 114. An *D. Paulus* illo anno ante *Diem Festum Pentecosten fuerit Jerosolymis*, ut desiderat v. 16., ac ostende?

R. Affirm., & id ostendo ex S. Scripturâ: *Post 7. dies Azymorum à Philippis in diebus 5. venit Troadem, ibique mansit 7. dies v. 6. Ergo sunt 19. dies: pedester uno die ivit in Asson v. 13., uno die Miletum, sequenti Chium, alio Samum, ac sequenti Miletum v. 15. Supponamus quod ibidem per 7. dies remanserit, quia à Mileto misit Ephesum, vocavit majores natu Ecclesiæ, Episcopos & Presbyteros, v. 17.; quia festinabat se v. 16., qui simul tantum faciunt 31. Dein prima die venit Coum, sequenti die Rhodum, inde alio die Pateram cap. 21. v. 1., die alterâ venit Tyrum, ubi mansit 7. diebus v. 4., sunt 42. Inde Tolemaïdem unâ die, mansitque ibi die unâ v. 7., aliâ venit Cæsaream v. 8., sunt 45., & cum supersint adhuc 5. dies ad complendum 50. dies, qui sunt inter 1. diem Azymorum, & diem Pentecosten Levit. 23. v. 15., sic manendo ibi aliquibus diebus v. 10., potuit ante diem Pentecosten esse Jerosolymis, ac ideò tam exactè ponit dies itineris sui.*

Pet. 115. Quo sensu dicatur v. 35. *Beatius est magis dare, quàm accipere?*

R. 1. cum *S. Aug.* lib. 3. contra *Maximum* cap. 4.: "Quia dare signum abundantiae est: accipere egestatis." At illud axioma in divinis locum non habet, teste *S. Aug.* super *Chryst.* hom. 78. ad populum: "Ubi tam nobile est accipere, quam dare divinitatem." Unde novorum *Arianorum* dogma non valet.

R. 2. cum *S. Hier.* Epist. ad *Nepotian.*, quia "dare honorabilius est, utpotè Regale ac Divinum: accipere, vilius, humanum, ac plebeium." Ac lege *S. Tb.* 2. 2. q. 117. a. 4. ad 3.

R. 3. cum *Cassiano* lib. 10. de Justit. remunerat. cap. 18. & 19.: "Dare est liberalitatis: accipere necessitatis aut cupiditatis."

R. 4. cum *Aristotele* lib. 9.: "Dare est alterum sibi obstringere: accipere est libertatem vendere."

R. 5. cum *S. Chryst.* hom. 78.: "In creatis id ad beneficia esse restringendum: nam in injuriis, beatius est accipere, quam dare."

R. 6. cum *Tirino* hic: Quia, qui accipit, solum temporalia accipit: qui dat, spiritualia recipit, preces, benedictiones & gratiarum actiones ab accipiente: à Deo etiam mercedem gratiae & gloriae.

Pet. 116. Quare dicatur ibi: *Quoniam ipse dixit, beatius est &c.*, cum id in Evangelio non habeatur?

R. cum *Estio* hic: Unde patet quaedam de factis & verbis Salvatoris fuisse tradita, non scripta.

Dices: Si dare beatius sit quam accipere, male faciunt Religiosi mendicantes, qui omnibus relictis ex mendicato vivunt.

R. cum eodem *Estio*: Tales dederunt semel omnia, quod est heroicae liberalitatis, & magnae perfectionis: postea verò ita accipiunt, temporalia dumtaxat & necessaria, ut largiantur spiritualia; quod donationis genus est altero longè beatius. Vide *Bedam* hic.

Pet. 117. Per quem spiritum dixerint Discipuli Paulo, ne ascenderet Ierosolymam cap. 21. v. 4.?

R. cum *Menochio* hîc, *Per spiritum Propheti-*
cum cognoscentes ac prævidentes, quæ illic esset
passurus, ut prædixit Propheta *Agabus* *ψ. 11.*

Pet. 118. An *D. Paulus* *ψ. 26. purificatus* sit,
quia ipsius votum erat finitum, vel ratione immun-
ditæ legalis?

R. cum *Tirino* hîc: Purificatus est à contactu
cadaveris, vel ab aliâ aliquâ immunditiâ legali,
impendens illi rei septiduum, ex Legis *Num. 6.*
ψ. 9. præscripto: ut sic planè mundus inchoaret
votum *Nazaræatus* unâ cum quatuor sociis illis.

Dices: Non observavit 7. dies requisitos pro
purificatione, quia non verificaretur dictum cap.
24. *ψ. 11.*: *Non plus sunt mihi dies quàm 12.,*
ex quo ascendi adorare in Jerusalem.

R. cum *Ven. Beda* hîc: "Nondùm consum-
,, mati erant hi dies, sed eorum cursus agebatur,
,, & consummatio spectabatur. Undè expressius
,, in græco dicitur; cùm autem incipiebant 7. dies
,, consummari: alioquin non potest stare senten-
,, tia, quam ipse post 5. dies adventûs sui in Cæ-
,, saream, Præsidi dixit: Quia non plus sunt mi-
,, hi, quàm 12. &c. Si enim his 7. & illis 5. die-
,, bus, concilii illius diem, quo in se Phariseos,
,, & Saducæos dissociaverat, & illum, quo se Ju-
,, dæi devoverant eum occisuros, adjeceris, pro-
,, culdubiò plus quàm 12. ibi essent dies." Et ra-
tio est, quare *D. Paulus* 7. dies non impleverit,
quia ipso die purificationis à Judæis fuit captus.

Pet. 119. An *Paulus* peccaverit sicut *Petrus*,
legalia observando?

R. Neg. quia legalia tunc quàmvis mortua, non
erant mortifera, ut suprâ ex *S. Tb.* ostendimus: ac
disparitas hæc est inter *Petrum* & *Paulum*, quia
Petrus incautè conversando cogebat gentes judai-
fare: & non *Paulus*, quia *Jacobus* *ψ. 25.* præmo-
nuit eum de hac re non esse timendum, dicens:
De his autem qui crediderunt ex gentibus, nos
scripsimus, ut abstineant se ab Idolis.

Pet. 120. Quo sensu cap. 22. v. 16. dicatur: *Baptizare & ablue peccata tua*: cum nemo sibi ipsi remittat peccata?

R. cum *Estio* hîc, sensum esse: Suscipe Baptismum, & per Baptismi lotionem accipe peccatorum tuorum remissionem. Potest verbum Græcum passivè verti; quod huic loco magis quadrat; & est in MSS. *Martini Duncani* lib. 1. contrà *Anabaptistas*, ubi dicit ex hoc loco apertissimè sequi, quod *Paulus* non priùs, sed per Baptismum acceperit remissionem peccatorum.

Dices *D. Paulum* illo triduo raptum in tertium Cœlum, id est Paradisum, & audisse arcana &c., quæ non conceduntur nisi amicis Dei in gratiâ existentibus.

R. cum *Baronio*, revelationes istas non hoc triduo factas, sed alio tempore, ac fortè longè post: quia *D. Paulo* dicitur: *Ingredere civitatem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere*. Id est, ibi catechizaberis.

Pet. 121. An peccaverit *D. Paulus* dicendo Pontifici cap. 23. v. 3.: *Percutiet te Deus, paries dealbate?*

R. Neg. cum *S. Aug.* lib. 1. de ferm. Domini in monte cap. 19.: "Paulus Pontificis jussu palmâ percussus, & quòd contumeliosè visus est dicere, cum ait: Percutiet te Dominus, paries dealbate: minùs intelligentibus convitium sonat, intelligentibus verò prophetia est. (& lib. de mendacio cap. 15.) Alapâ percussus antè Pontificem, non ait: percutite maxillam alteram, sed, percutiet te Dominus, inquit. Vindictam Domini videbat in spiritu, cum illud diceret: sed tamen cor paratum habebat, non solùm ad alias, alapas accipiendas, sed etiam quælibet tormenta pro veritate patienda."

Dices 1. v. 4. dicitur: *Summum Sacerdotem Dei maledicis?* quod non negat, sed potiùs fate-

tur dicens: *Nesciebam, Fratres, quia Princeps est Sacerdotum.*

R. cum eodem *S. Aug.* loco primo cit.: "In eo
 „ ipso intelligentibus verum dixit: Nescivi, quia
 „ Princeps est Sacerdotum: tamquam si diceret:
 „ Ego alium scivi Principem Sacerdotum, pro cu-
 „ jus nomine ista sustineo, cui maledicere fas non
 „ est, & cui vos maledicitis, cum in me nihil
 „ aliud quam ejus odistis nomen." Ideoque *Estius*
 hic ait: quidam hic intelligunt ironiam; quia ag-
 novit eum suum Judicem, cui maledicere non li-
 cet; & verosimile sic eum loco, habitu, & aliis in-
 diciis notum fatis fuisset: Hinc omnino apparet,
 ista verba etiam occultum & propheticum myste-
 rium continere, ut sensus sit: Nescio, non appro-
 bo, non habeo hunc amplius pro summo Sacer-
 dote, sed pro *pariete dealbato* (id est, re exte-
 rius speciosa, quæ intus nullius est pretii) utpotè
 cujus Sacerdotium jam expiravit.

Dices 2. Peccavit contra præceptum Legis *Exodi*
 22. v. 28. *Principi populi tui non maledices*, ut
 hic v. 5. refertur.

R. 1. cum *Estio* hic: nec judici detrahendum,
 nec Principi maledicendum, animo nocendi: imò
 nec simpliciter; nisi rei gravitas & publica utilitas
 & Dei honor postulent.

R. 2. *D. Paulum* non peccasse contra illud præ-
 ceptum, quia non maledixit Principi, sed propheta-
 vit, ut patet ex autoritatibus ex *S. Aug.* adductis.

Dices 3. *S. Hier.* lib. 3. advers. *Pelagianos* ait
 cap. 1. "Coeditur Apostolus à Ministro, & contra
 „ Pontificem, qui cedere imperaverat sententiam
 „ dirigit: percutiet te Deus, paries dealbate. Ubi
 „ est patientia Salvatoris, qui quasi Agnus duc-
 „ tus ad victimam &c. ... Non Apostolo detrahi-
 „ mus, sed gloriam Domini prædicamus, qui in
 „ carne passus, carnis injuriam superat, & fragili-
 „ tatem."

R. cum *S. Aug.* loc. cit. *D. Paulum* cor patientissimum habuisse, etsi exterius tantam patientiam non ostenderit sicut *CHRISTUS*, quod unice intendit *S. Hier.*

Pet. 122. An potuerit *D. Paulus* discordias causare dicendo *ψ. 6. Ego Phariseus sum, filius Phariseorum... & cum hæc dixisset, facta est dissensio &c.*, & quo sensu *Phariseus* esset?

R. Ad 1. cum *S. Th.* affirm. 2. 2. q. 37. a. 1. ad 2. "Causare discordiam, per quam tollitur mala concordia, scilicet in mala voluntate, est laudabile. Et hoc modo laudabile fuit, quod *Paulus* posuit dissensionem inter eos, qui erant concordēs in malo."

R. Ad 2. cum *Estio* hîc: *Paulum* verè fuisse *Phariseum* sectâ, & *Pharisei Gamaliëlis* discipulum, imò tunc adhuc quoad fidem doctrinæ, etsi eo tempore non observaverit *Phariseorum* vitæ institutum quoad vivendi regulas, ut abstinentias, jejunia, preces, &c.

Pet. 123. Quare cap. 24. *ψ. 25. D. Paulus* cum felice homine gentili de justitia, & castitate, & de judicio futuro disputet?

R. cum *Estio* hîc: de justitia, quia *felix* avarus erat, & justitiam pretio habebat venalem: nam à *Paulo* sperabat pecuniam; & cum non acciperet, gratiam volens præstare *Judæis* reliquit *Paulum* vinctum, *ψ. 26. De castitate* conjugali, quia gentiles passim; eo maximè tempore, teste *Suëtonio* & aliis, variis atque infandis immunditiis dediti, etiam legitimum thorum commaculabant, pervertentes usum naturæ ad *Rom. 1.* undè & fornicatio simplex non reputabatur apud illos peccatum *Act. 15. De judicio futuro*, ut ejus commemoratione & fide revocaretur ab his & hujusmodi peccatis.

Pet. 124. Quomodo *ψ. 26. Felix sperans* dicatur, quod pecunia ei daretur à *Paulo* paupere?

R. cum eodem, idcirco opinor, quia *Paulus*

dixerat *ψ. 17.* se Hierosolymam venisse *facturum eleemosynas in gentem suam* : undè suspicabatur esse hominem pecuniosum, aut certè amicos Christianos habere, qui pro ejus redemptione libenter essent multum pecuniæ daturi.

Pet. 125. Undè computari debeat : *Biennio autem expleto, ψ. 27.?*

R. 1. cum *Baronio* ad an. CHRISTI 58. num. 159. *per biennium* hic intelligi duos annos Imperii *Neronis* ab extincto *Claudio*, quibus *Felix* novi Imperatoris litteris fuit continuatus præses, & hoc biennio expleto accepit *Portium festum* successorem anno CHRISTI 56., *Neronis* 2. completo. Vel

R. 2. cum *Ven. Beda* hic : " Biennium dicitur conversationis Pauli in Cæsarea, non autem præsidatus Felicis. Dictum est enim suprâ, quod multis annis genti illi fuerit Judex."

Pet. 126. An *D. Paulus* justè *Cæsarem* appellaverit, cap. 25. *ψ. 11.?*

R. Affirm. cum *S. Th. 2. 2. q. 69. a. 3. O.* " Dupli-
,, plici de causa contingit aliquem appellare, uno
,, quidem modo, confidentiâ justæ causæ (quod
,, hic Paulus fecit) quia videlicet injustè à judice
,, gravatur. Et sic licitum est appellare. Hoc enim
,, est prudenter evadere... Alio modo aliquis ap-
,, pellat causa afferendæ moræ, ne contra eum
,, justa sententia proferatur. Et hoc est calumniosè
,, se defendere, quod est illicitum."

Dices : *Paulus* hic appellat ad judicem infidelem, quod met prohibet *1. Cor. 6. ψ. 1. Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum, judicari apud iniquos... frater cum fratre judicio contendit, & hoc apud infideles.* Quod etiam *S. Thom.* loc. cit. ad 1. asserit. Etiam sequeretur, quod in controversiis religionis ad judicium sæculare possemus recurrere.

R. cum *Estio* hic : *Paulus* superfugere non po-

terat, quin vel *Romæ* judicaretur à Cæsare, vel *Hierosolymis* apud suos adversarios Judæos; elegit itaque id in quo minus erat periculi, quamquam & ratione causæ potuerit aliquo modo judicari apud Cæsarem: accusabatur enim *Paulus* velut seditiosus, & plebem commovens contra Cæsarem, quasi alium Regem prædicaret; cujus rei cognitio ad Cæsarem spectabat. Item apud quemcumque judicem, etiam incompetentem, injustum, & infidelem, licet unicuique se & causam suam justâ ratione defendere, quandò judicium declinari non potest. Item res attendebat personam & non causam quia erat *Paulus* civis *Romanus*, ideòque ad Cæsarem appellavit, ut ab eo absolvatur tamquam innocens, dùm non probatur nocens. Et sic consequenter auctoritas objecta S. Scripturæ, & S. *Thomæ*; est intelligenda, quandò evitare possumus.

Pet. 127. *Si Agrippa* credebat Prophetis cap. 26. *ŷ. 27. Credis Rex Agrippa Prophetis? scio quia credis.* Ergo CHRISTO credebat, *Joan. 5. ŷ. 45. Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi de me enim ille scripsit.*

R. cum *Estio* hic: credebat in generali tantùm, sicut Judæi etiamnùm hodiè credunt; non tamen in particulari; quia non intelligunt. Loquitur autem CHRISTUS de fide particulari & distinctâ eorum quæ in Prophetis continentur: vel loquitur de fide universali applicatâ ad particularia.

Pet. 128. An *D. Paulus* in suo itinere in *Italiam* venerit *Lystram* cap. 27. *ŷ. 5. Venimus Lystram?*

R. cum textu Græco, & S. *Chryst.* hic potius ponendum esse *Myram* loco *Lystram*, quia *Myra* est civitas *Lyciæ* metropolis cujus S. *Nicolaus* fuit Episcopus: & *Lystra* est civitas *Lycaoniæ* Act. 14. *ŷ. 6.* à mari distans 50. leucis, & *Myra* sita est super fluvium *Lymyrum* unâ leucâ tantùm distans à mari, ergo eò *D. Paulus* navi devenire potuit, & non ad aliam.

Pet. 129. De quo *jejunio* loquatur *D. Paulus* *ψ. 9.*?

R. cum *S. Tb.* 1. 2. q. 102. a. 4. ad 10. "Hoc
,, erat festum expiationis in memoriam illius bene-
,, ficii, quo Deus propitiatus est peccato populi
,, de adoratione vituli ad preces Moyfi." De quo
jejunio *Lev.* 23. *ψ.* 27. dicitur: *Decimo die mensis*
hujus septimi, dies expiationis erit celeberrimus, &
vocabitur sanctus, affligetisque animas vestras,
nempè jejunio. Et *Zach.* 8. *ψ.* 19. dicitur: *jejunium*
septimi.

Pet. 130. An *Pauli* naufragium hìc narratum, sit
diversum à tribus, de quibus *2. Cor.* 11. *ψ.* 25. *Ter*
naufragium feci?

R. Affirm. quia illa Epistola scripta est anno
CHRISTI 54., & istud naufragium tantum contigit
propè *Melitam* anno CHRISTI 55.

Pet. 131. An peccaverit *Centurio* magis credens
gubernatori, quam D. Paulo ψ. 11.?

R. Neg. cum *Estio* hìc, quia unicuique perito
in sua arte credendum est.

Pet. 132. Qualis sit *Melita insula* cap. 28. *ψ.* 1.?

R. cum *Philippo Cluverio* lib. 2. *Siciliæ antiquæ*
cap. 16. *Melitam* hanc esse insulam *Africi* maris,
quæ nunc *Malta* dicitur; quia ut constat ex *ψ.* 11.
ex illa insula *D. Paulus* navigavit *Syracusam*,
deindè *Rhegium*, & postea *Puteolos*: quod est
rectum iter ex insula *Malta* versùs *Romam*: sed
si venisset ex insula *Melita* seu *Mitilena*, quæ est
in mari *Veneto*, seu in *Illyrico*, ut prætendunt alii,
debuisset rectè navigare *Anconam*: nam navigando
Syracusam multum circumiisset, sicut ille, qui ad
eundem *Gandâ Brugas*, primò iret *Cortracum*,
deindè *Ipras*, ac indè *Brugas*. Deindè cap. 27. *ψ.*
14. narratur, quod immiserit se in navim ventus
Typhonicus, qui vocatur Euro-Aquilo, spirans me-
dius inter Aquilonem & Orientem seu Eurum, quo
vento à *Creta* decurrentes in aliam insulam, quæ

vocatur *Canda*, timentes ne in *Syrtim* (id est in loca arenosa circa finem *Africae* Ægyptum versus) *inciderent*; dimissis velis ferebantur ex ortu ad occasum *Melitam* versus: atqui eo vento sine velis non potuerunt deferri in sinum *Adriaticum*, ad *Melitam Illyrici*; sed benè per mare *Africum* ad *Melitam* modo dictam *Malta* inter *Siciliam* & *Africam*, in cujus medio littore etiam nunc est locus, qui vulgò dicitur: *La Cala di S. Paolo*; id est, *portus* sive *appulsus S. Pauli*.

Dices 1. cap. 27. v. 27. dicitur *D. Paulum* navigasse in *Adria*.

R. cum *Ptolomæo* in sua *Geographia* Orientale littus *Siciliæ* dicit mari *Adriatico* allui. Undè nomen *Adriæ* non tantum comprehendit illud, quod ab urbe *Venetorum* usque ad fines *Italiæ* decurrit, sed etiam quod indè reflectitur usque ad *Siciliam*.

Dices 2. v. 1. incolas vocat *Barbaros*: atqui illo tempore *Maltenses* non erant *Barbari*, sed *Illyrici*, ergo.

R. cum *S. Th.* 1. ad *Cor.* 14. lect. 2. "Barbari, propriè dicuntur illi, qui in virtute corporis vigent, in virtute rationis deficiunt, & sunt quasi extra *Leges* & sine regimine *Juris*." Siquidem, quod illi non essent *Barbari* moribus liquet ex v. 2. & seqq.

Dices 3. *Constantinus Imperator* lib. de administrando Imperio cap. 36. ad filium *Romanum* scribit: "Tenent & insulas has: una est insula magna, quæ *Curera*, sive *Cicer* dicitur; in qua & oppidum. Alia magna est, quæ *Meleta*, seu *Malozeätæ* vocatur: cujus in *Actis Apostolorum* meminit *S. Lucas* *Melitam* eam nominans: ubi & *Vipera S. Pauli* digitum mordens, ab eo excussa igni concremata est."

R. cum *Aratore Diacono* ad *Act. Apost.* canente:

Lux revocata micat, velamine noctis aperto

*Pandere visa solum, quod præbuit hospita nautis
Sicanio lateri remis vicina Melite.*

Nec *Constantini* opinio cohæret cum S. Textu, ut ex dictis constat.

Pet. 133. Quo peccato peccaverint *Barbari* dicentes *ψ. 4. Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, Ultio non finit eum vivere? Et ψ. 6. Dicebant eum esse Deum?*

R. 1. cum S. *Tb. 2. 2. q. 60. a. 2. O.* "Quandò
,, deest certitudo rationis, puta cum aliquis de his
,, judicat, quæ sunt dubia, vel occulta propter ali-
,, quas leves conjecturas: dicitur iudicium suspici-
,, ciosum, vel temerarium. (Et a. 3.) Ex hoc ipso
,, quòd aliquis habet malam opinionem de alio
,, absque sufficienti causa, injuriatur ei, & con-
,, temnit ipsum. Nullus enim debet alium contem-
,, nere, vel nocumentum quodcumque inferre abs-
,, que causa cogente, & ideò ubi non apparent
,, manifesta indicia de malitia alicujus, debemus
,, eum ut bonum habere, in meliorem partem in-
,, terpretando, quod dubium est... Cum aliquis
,, pro certo malitiam alterius æstimat ex levibus
,, indiciis: & hoc si sit de aliquo gravi, est pecca-
,, tum mortale, inquantum non est sine contemptu
,, proximi: undè glossa ibidem subdit super illud
,, I. ad Corinth. 4. nolite ante tempus judicare...
,, Etsi ergo suspensiones vitare non possumus, quia
,, homines sumus, iudicia tamen, id est, diffiniti-
,, vas firmasque sententias continere debemus."
Et S. *Aug. tract. 90 in Joan.* Atqui hi *Barbari*
juxtà textum dicebant *Paulum* esse homicidam ex
levibus conjecturis, ergo mortaliter peccato iudicii
temerarii peccaverunt.

R. 2. hos etiam graviter peccasse idololatriæ
peccato juxtà *ψ. 6. Paulum* facientes Deum.

Dices: Barbaros habuisse rationes ità de *Paulo*
judicandi, cum viderent eum cum cæteris male-
factoribus catenis vinctum.

Respons. patet ex verbis *S. Tb.* adductis, quia ex eo, quod aliquis sit catenis vinctus, ideò non statim ut homicida est habendus, cum quandòque etiam innocentes catenis constringantur.

Pet. 134. An miraculosè factum fuerit, *D. Paulum nihil mali passum fuisse à Vipera* *ψ. 5.*?

R. Affirm. cum *Baronio* ad annum CHRISTI 58, num. 172. hæc de Vipera, & Barbaris admirantibus adeò exactè, & distinctè Deus à *Luca* describi voluit, ut virtus *Pauli* gratiæ insulæ illi concessa magis, magisque innotesceret; nec ejus loci proprietati adscriberetur, quod ex eo tempore fuit loco divinitus impertitum, nimirum ut Serpentes omnes veneno carerent, & quantumlibet aliquem momorderint, nihil prorsus inferant detrimenti. Id confirmat *Lorinus* hic.

Pet. 135. Quænam fecerit *D. Paulus* in insula *Melita* seu *Malta*?

R. cum *S. Scriptura* hic: eum ibidem ex Samentorum multitudine, mediante calore ignis, Viperam produxisse, quæ mordendo manum ejus, nihil mali eum causaverit *ψ. 3.*, ac patrem *Publii* Principis febribus & dysenteria vexatum sanasse, *ψ. 8.* Ac omnes eorum infirmitates curasse, *ψ. 9.*

Pet. 136. Quid intelligatur per *insigne Castorum* *ψ. 11.*?

R. cum *Menochio* hic: Græcè *Dioscurorum*, *Castoris* & *Pollucis*, qui *Jovis* filii erant, ac ambo juxta Poëtas in sidera post mortem sunt relati, & constituunt signum *Geminorum*, habiti sunt à gentilibus Dii maris in puppi navis positi, ut tutelares, quia, si utraque Stella super capita *Geminorum* appareat, serenitatis dicebant esse indicium.

Pet. 137. Quid per *fratres* intelligatur *ψ. 14.* & *15.*?

R. cum *Estio* hic: Non dubium quin utroque loco fratres intelligantur Christiani. Neque enim Judæi non Christiani ea fraterni charitatis officia,

quæ hic describuntur, *Paulo* exhibuissent. Unde etiam liquet ante *Pauli* adventum fuisse Romæ & circa Romam Christianos, *D. Petri* prædicatione conversos.

Dices 1. per *fratres* *ψ. 17.* non intelliguntur Christiani; sed Judæi, ergo & *ψ. 14. 15.*, à pari.

R. Dando disparitatem ex circumstantiis in *S. Scriptura* positis; quia etsi ubique *ly fratres* ponatur, ex adductis jam satis constat per *fratres* *ψ. 14. & 15.* debere intelligi Christianos, & per *fratres* *ψ. 17.* debere intelligi Judæos, quia *ψ. 22.* illi, quos viros fratres vocat *D. Paulus* captandæ benevolentiae causâ, respondent fraudulenter: *Rogamus à te audire, quæ sentis; nam de secta hac notum est nobis, quia ubique ei contradicitur*: ac *ψ. 17.* clarè dicitur: *Convocavit primos Judæorum.* Et *ψ. 24.* additur: *Quidam credebant his, quæ dicebantur, quidam verò non credebant.*

Dices 2. quomodò *D. Paulus* potuit primos *Judæorum* convocare *ψ. 17.*, cum edicto *Claudii* omnes Judæi Româ fuerint expulsi? *Act. 18. ψ. 2.* Eò quòd præcepisset *Claudius* discedere omnes *Judæos* à Roma.

R. cum *Estio* hic: sed intelligendum postea rursùm datam iis potestatem eò revertendi, aut certè paulatim edictum illud exolevisse, ut fieri solet in ejusmodi casibus, causis nimirum cessantibus.

Pet. 138. Quid intelligatur *ψ. 15.* per *Appii forum*, ac tres Tabernas?

R. 1. cum *Cicerone* ad *Atticum* lib. 2. Epist. 8. *Appia* vocatur ex adverso *Autii* ad pontinas paludes, distans Româ uno & quinquaginta passuum millibus, inquit *Baronius*: vocaturque forum *Appii* eò quòd fuerit *Appii Claudii* statuâ insignitum. Et cum *Ortesio* in theatro, ac cum *Blondo* dico forum *Appii* esse fossam novam, ubi diem clausit *D. Thomas Aquinas*.

R. 2. cum *Oecumenio* ex *Isidoro Pelusiota* lib. 1.

Epist. 337. *tres Tabernæ* appellatur *Cisterna*, quæ urbecula est juxtà *Velitras*, patriam *Augusti Cæsaris*, 33. passuum millibus Romæ diffita.

Pet. 139. Quomodò *D. Paulus* sine mendacio dicere potuerit *ψ. 17. Nihil adversus plebem faciens, aut morem paternum*; cùm certum sit, illum sæpiùs docuisse Legem Moyfaicam per CHRISTUM esse abrogandam?

R. cum *Estio* hìc: illud intelligendum, sicut & *Jacobus* loquitur de *Paulo Act. 21. Et sciens omnes, quia quæ de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens Legem. Paulus* enim licet sciret Legem quoad cæremonias evacuari per CHRISTUM: quia tamen nondùm mortifera erat, eam inter Judæos servabat, *purificans se &c.* consequenter de ea re injustè accusabatur à Judæis.

Pet. 140. Quid per *spem Israël ψ. 20.* intelligatur?

R. 1. cum eodem *Estio* resurrectionem mortuorum.

R. 2. cum *Menochio & Tirino* CHRISTUM seu Messiam.

Pet. 141. Ubinam & quamdiu *D. Paulus* Romæ manserit?

R. cum S. Scriptura hìc *ψ. 30. Mansit autem biennio toto in suo conducto*: de quo S. Hier. Epist. ad *Philem.* ait: "Eum existimo Romæ in conducto mansisse biennium. Nec parva, ut reor, erat mansio (seu domus) ad quam Judæorum turbæ quotidie confluebant." Mansit Romæ ab anno CHRISTI 56. usque ad CHRISTI 58., & *Neronis* 4.

Pet. 142. Quomodò *D. Paulus* Romæ potuerit prædicare CHRISTUM *ψ. 31. Cum omni fiducia, sine prohibitione*?

R. 1. quia sic Deus voluit ipso testante 2. ad *Timoth. 4. ψ. 17. Dominus mihi astitit, & confortavit me, ut per me prædicatio impleatur &c.*

R. 2. cum *Eusebio* lib. 2. Hist. Eccles. cap. 21.
 „ Verosimile enim est, Neronem in principio Im-
 „ perii sui mitius mansuetiusque affectum, Pauli
 „ defensionem pro Religione Christiana allatam
 „ benignius, faciliusque admisisse.

R. 3. cum *Baronio* ad an. CHRISTI 59. num. 7.,
 & à *Lapide* hic: *Neronem* causam *D. Pauli*, quia
 sacra erat, & religionem spectabat, ad Pontifices
 Romanos rejecisse, qui cum Gentiles essent, &
 Judæos odissent, *D. Paulum* ab eis accusatum
 absolverunt.

R. 4. cum S. Scriptura ad *Phil.* 4. v. 22. *Salu-*
tant vos omnes Sancti, maxime autem qui de Cæ-
saris domo sunt. Quia cum eis familiaritatem con-
 traxerat, & illos ad fidem CHRISTI converterat,
 inter quos præcipui fuerunt *Torpes*, ut in *Martyrol.*
Rom. ad 17. Maii, & *Evellius* in eodem *Martyrol.*
 ad 11. Maii.

Dices: quomodo hic dicitur v. 30. *Et suscipie-*
bat omnes, qui ingrediebantur ad eum, & contra-
 rium habetur 2. ad *Tim.* 4. v. 16. *In prima mea*
defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dere-
liquerunt.

R. Nullam esse hinc contradictionem; quia *D.*
Paulus ad *Timotheum* scribens benè dicit: *in pri-*
ma mea defensione nemo mihi affuit, cum omnes
 timerent in introitu *Pauli* dum primò stetit ad
 Tribunal Cæsaris, sive coram *Nerone*, aut Roma-
 nis Pontificibus; sed postea videntes, quod *D.*
Paulus se benè defendisset, tunc *suscipiebat om-*
nes, qui ingrediebantur ad eum, ut hic v. 30. di-
 citur, at illud ad *Timotheum* à *S. Luca* fuit omis-
 sum.

Pet. 143. An *D. Paulus*, postquam Romæ duo-
 bus annis vinctus fuerat, iterum in *Asiam* redierit?

R. Affirm. cum S. Scriptura: quia in suis Epi-
 stolis Romæ scriptis in vinculis existens sæpè pro-
 mittit se illos iterum revisurum. Sic ad *Philem.*

¶. 23. *Para mihi hospitium; nam spero per orationes vestras donari me vobis.* Et ad Philip. 1. ¶. 25. *Et hoc confidens, scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis... per meum adventum iterum ad vos.* Et cap. 2. ¶. 14. *Confido autem in Domino, quoniam & ipse veniam ad vos citò.* Quæ *D. Pauli* spes sufficienter impleri potuit, cum anno CHRISTI 56. & 57. fuerit Romæ captivus, & anno CHRISTI 58. liberatus, & tantum martyrio fuerit affectus anno CHRISTI 67. Sic fuerunt 8. vel 9. anni intermedii, quo temporis spatio sufficienter Româ potuit ire in Asiam, ibidemque per aliquod tempus notabile remanere, ac iterum Romanam reverti.

Dices 1. *Act. 20. ¶. 25. Ephesinis dixit: Et nunc ecce ego scio, quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transivi prædicans Regnum Dei.*

R. cum S. Scriptura illa tantum conjecturaliter, & non absolute dixisse; quia in textu præmiserat ¶. 22. *Vado in Jerusalem, quæ in ea ventura sint mihi, ignorans.*

Dices 2. *Paulus Romæ martyrio affectus est, ergo &c.*

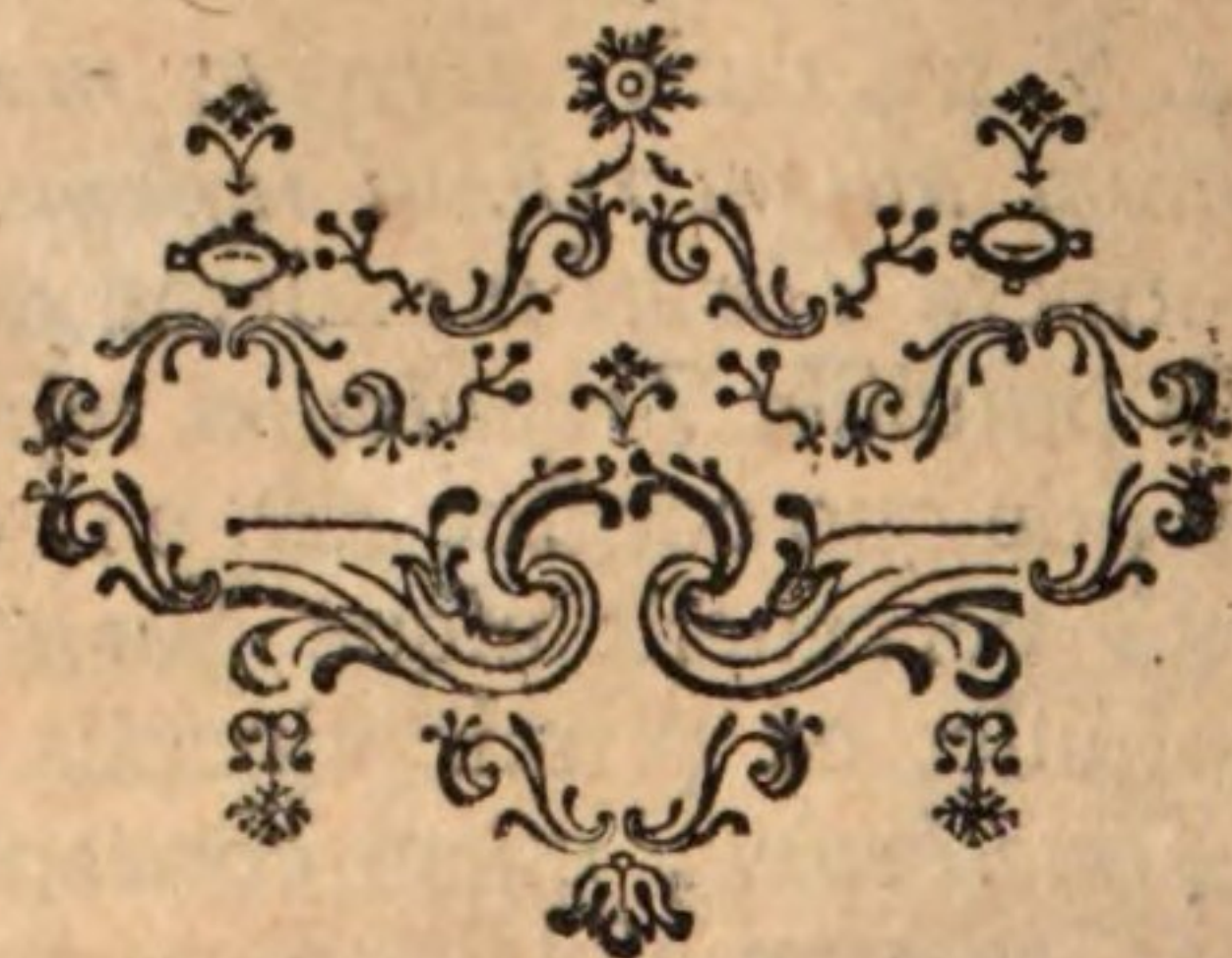
R. cum S. Scriptura id verum esse; sed non primâ vice de qua hic agitur, nec anno CHRISTI 58.; sed secundâ vice anno CHRISTI 67.: quia 2. ad *Timoth. 1. ¶. 8. & 22., & cap. 2. ¶. 9. & 10.* constat hanc Epistolam scriptam fuisse è carcere Romano, in quâ cap. 4. ¶. 20. dicit: *Erastus mansit Corinthi, Trophimum autem reliqui infirmum Mileti;* at in primo itinere *Timotheus* aderat *Act. 20. ¶. 4.* aut quomodò potuisset *Trophimum* relinquere *Mileti* infirmum; de quo constat *Act. 21. ¶. 29.* quod cum *D. Paulo* pervenerit usque *Jerusalem?* Aut quomodò potuisset ex primis vinculis *D. Paulus* scribere ad *Timotheum*, quem concaptivum tunc secum habebat, ac eum esse solutum, & se citò sol-

382 *Examen unic. in Acta Apostolorum.*
vendum sicut scribit in Epistola ad *Hebræos* 13.
v. 23.

Dices 3. *D. Paulus* venit prima vice, seu potius unica vice sub *Portio Festo* successore *Felici*, *Act.* 24. v. 27., atqui juxta *Flavium Josephum* in vita sua id contigit anno CHRISTI 66. Quia *Josephus* natus est anno primo *Claudii* Imperatoris qui est 41. CHRISTI, ac anno ætatis suæ 26. ivit Romam, ut liberaret quosdam Sacerdotes sibi familiares, quos *Felix*, existens Gubernator Judææ, Romam captivos miserat. Ergo.

R. Admittendo *Josephum* anno ætatis suæ 26. ivisse Romam, sed non dicit quamdiu illi Sacerdotes fuissent captivi, nec dicit quamdiu ille *Felix* modò esset depositus: undè nihil certi ex illo loco erui potest, ac contrarium colligo ex eodem *Josepho* lib. 20. Antiq. cap. 7. ubi dicit quòd *Felici* successerit *Portius Festus*, & cap. 8. *Festo* mortuo successerit *Albinus*, & cap. 9. *Albino Florus*: "Florus...
,, secundo anno postquam venit Procurator in Pro-
,, vinciam, duodecimo verò Neronis Imperii, bel-
,, lum illud cœptum est. &c." Qui annus 12. *Neronis* est CHRISTI 66.: sed juxta *Eusebium* & *S. Hier.* lib. de Script. Eccles. *D. Paulus* venit Romam prima vice anno 2. *Neronis*, qui erat CHRISTI 56.

F I N I S.

INDEX

Examinum & Petitionum , quæ in
hoc Opere dilucidantur.

E xamen proœmiale in 4. Evangelia.	pag. 1.
Pet. 1. & 2. quid sit , & quot sint Evangelia.	ibid.
Pet. 3. 4. 5. an non alii adhuc scripterint Evan- gelia , & cur tantum à quatuor Evangelistis sint conscripta?	2.
Pet. 6. 7. differentia , authoresque Evangelio- rum.	3.
Pet. 8. 9. 10. quâ linguâ , ubi , quando , & cur sint scripta?	4.
Pet. 11. Materia Evangelii.	5.
Pet. 12. Summa , ac harmonia Evangeliorum.	6.
Examen 1. in Matthæum.	16.
Pet. proœm. , da compendium Evangelii Mat- thæi?	ibid.
Pet. 1. 2. explicatio ψ. 1.	ibid.
Pet. 3. cur Ismaël & Esau non ponantur in CHRISTI genealogia?	17.
Pet. 4. cur aliquæ mulieres in genealogia CHRI- STI reperiantur?	18.
Pet. 5. an duo vel tres Booz debeant poni?	ibid.
Pet. 6. 7. an Matthæus in genealogia CHRISTI non sit contrarius Lucæ , & an ille Nathan sit idem , qui Davidem redarguit?	19.
Pet. 8. 9. cur Matthæus omittat tres Reges , & an duplex Jechonias sit admittendus?	20.
Pet. 10. 11. Jechonias genuit Salathiël , & CHRISTUS descendit ex Abraham & Da- vide?	ibid.

- Pet. 12. 13. *cur per Ioseph, & non per MARIAM genealogia CHRISTI texatur, & an MARIA fuerit ex semine David.* 23.
- Pet. 14. 15. *quo gradu cognationis D. Virgo attigerit Iosephum, & quomodo Ioseph duos potuerit habere patres?* 25.
- Pet. 16. 17. *an B. V. MARIA & S. Ioseph emisserint votum Virginitatis? ac verum & ratum ac consummatum inter illos fuerit Matrimonium, ac quandònam?* 29.
- Pet. 18. 19. *cur CHRISTUS de Virgine nupta nasci voluerit? & cur Ioseph voluerit MARIAM dimittere?* 37.
- Pet. 20. *quem Prophetam citet Matt. v. 22.?* 38.
- Pet. 21. 22. 23. *an B. V. MARIA sit Mater Dei? & cur S. Spiritus non sit Pater, ac an Corpus CHRISTI fuerit formatum ex purissimo sanguine B. Virginis?* 40.
- Pet. 24. *quo anno, mense, die, hora, loco &c. natus sit CHRISTUS?* 42.
- Pet. 25. *an partus Mariæ fuerit sine dolore?* 48.
- Pet. 26. 27. 28. 29. 30. *quinam ac quot fuerint Magi? quandò, ex qua regione, quâ stellâ duce venerint ad præsepe, ac quid obtulerint?* 49.
- Pet. 31. *quid per verba: congregans omnes Principes Sacerdotum &c. intelligatur?* 53.
- Pet. 32. *proba CHRISTUM verum Messiam?* *ibid.*
- Pet. 33. *cur Herodes turbatus fuerit?* 59.
- Pet. 34. 35. *quandònam, ac quo ex loco contigerit fuga in Ægyptum?* *ibid.*
- Pet. 36. *quò tempore Herodes occiderit Infantes?* 60.
- Pet. 37. *per quem hæc verba dicta sint? ex Ægypto vocavi Filium meum? & an de CHRISTO?* 61.
- Pet. 38. *explicatio v. 18. cap. 2. Vox in Rama &c.* *ibid.*
- Pet. 39. *quinam CHRISTUM voluerint occidere?* 62.

- Pet. 40. *quare CHRISTUS non vocetur Filius Joseph?* *ibid.*
- pet. 41. *an sub eodem Herode CHRISTUS sit natus & mortuus?* *ibid.*
- pet. 42. 43. 44. *ubinam habitaverit, ac unde vocatus Nazarenus fuerit, & qualem vitam duxerit JESUS?* 63.
- pet. 45. 46. *quo anno, & cur à pœnitentiæ prædicatione Joannes suum incœperit ministerium?* 64.
- pet. 47. *quo sensu verificetur: appropinquavit Regnum Cœlorum?* *ibid.*
- pet. 48. 49. 50. 51. *explicatio verss. 4. 6. 7. cap. 3.* 65.
- pet. 52. *sola fides non sufficere ex verbis Joannis Bapt. probatur.* 67.
- pet. 53. 54. *explicantur verss. 9. 10. cap. 3.* *ibid.*
- pet. 55. *an in Joannis Baptismo data fuerit gratia?* 68.
- pet. 56. *cur JESUS à Joanne voluerit baptizari?* *ibid.*
- pet. 57. *quo anno, & die CHRISTUS fuerit baptizatus?* *ibid.*
- pet. 58. 59. 60. *quænam in CHRISTI Baptismo acciderint?* 71.
- à pet. 61. usque ad 69. *de jejunio & tentatione CHRISTI.* 73.
- pet. 69. *quo tempore, ac cur Joannes Bapt. incarceratus fuerit?* 78.
- pet. 70. *ubinam CHRISTUS incœperit suam prædicationem.* 79.
- pet. 71. *explicatio verss. 13. & 15. cap. 4.* *ibid.*
- pet. 72. *quotuplex sit vocatio Apostolorum?* *ibid.*
- pet. 73. *quosnam nominet Lunaticos & Paraliticos?* 80.
- pet. 74. *in quem montem ascenderit CHRISTUS cap. 5.?* *ibid.*
- pet. 75. *quot sint Beatitudines, ac earum explicatio.* 81.

- pet. 76. *quo sensu CHRISTUS appellet Apostolos
sal terræ &c.?* 83.
- pet. 77. *quomodo CHRISTUS Legem impleverit?* *ibid.*
- pet. 78. 79. 80. 81. *explicatio verss. à v. 18. us-
que ad v. 30. cap. 5.?* 84.
- pet. 82. *an in antiqua Lege licitum fuerit di-
mittere uxorem?* 86.
- pet. 83. 84. 85. 86. *explicantur verss. 37. 39. 43.
& 44. cap. 5.* *ibid.*
- pet. 87. *an prohibeantur opera bona fieri in pu-
blico?* 87.
- pet. 88. *de Oratione Dominica.* 88.
- à pet. 89. *usque ad 100. explicatio verss. à v.
17. cap. 6. usque ad 19. cap. 7.* 90.
- pet. 100. *quomodo falsi Prophetæ possint pro-
phetare &c.* 92.
- pet. 101. 102. 103. *explicantur verss. 24. 29.
cap. 7., & 3. cap. 8.* 93.
- pet. 104. 105. *de Leproso mundato.* 94.
- pet. 106. *curatio servi Centurionis.* 95.
- pet. 107. 108. 109. 110. *explicatio verss. 9. 10.
12. cap. 8.* *ibid.*
- pet. 111. *ostende Petrum matrimonio fuisse
junctum?* 96.
- pet. 112. *cur Dominus rejecerit Scribam v.
19. cap. 8.?* 97.
- pet. 113. *quare CHRISTUS dixerit: dimitte
mortuos sepelire mortuos suos?* *ibid.*
- pet. 114. 115. *an duo dæmoniâci fuerint libe-
rati, ac cur CHRISTUS permiserit dæmones
in porcos ire?* 98.
- pet. 116. *de qua civitate dicatur cap. 9. v. 1.
venit in civitatem suam?* *ibid.*
- pet. 117. *quid sit facilius dicere: dimittuntur
tibi peccata tua: an dicere: surge & am-
bula?* 99.
- pet. 118. *vocatio Matthæi.* *ibid.*
- à pet. 119. *usque ad pet. 123. explicantur verss.*

13. 15. 16. 17. 18. cap. 9. 100.
pet. 123. *quænam fuerit illa mulier quæ fuit
sanata à profluvio sanguinis?* 103.
pet. 124. *An duo cæci peccaverint divulgando
illud miraculum?* 104.
pet. 125. *an ille mutus dæmonium habens sit
idem cum illo Luc. 11. v. 14.?* *ibid.*
pet. 126. *nomina 12. Apostolorum.* *ibid.*
à pet. 127. usque ad pet. 137. *explicantur verss.*
5. 9. 14. 15. 25. 29. 35. 37. 39. cap. 10. 105.
pet. 137. *an Joannes Bapt. dubitaverit de ad-
ventu Messie?* 108.
à pet. 138. usque ad pet. 144. *explicatio verss.*
11. 12. 13. 14. 18. cap. 11. 109.
pet. 144. *ubi scriptum sit, quod Dominus signa
fecerit in Corozain & in Bethsaïda?* 112.
pet. 145. 146. 147. *explicatio verss. 21. 25. 27.
cap. 11.* *ibid.*
pet. 148. *an Pbarisei rectè dixerint cap. 12.
v. 2. Discipuli tui faciunt quod non licet
facere Sabbatbis &c.?* 113.
pet. 149. 150. 151. 152. *explicantur verss. 5. 6.
7. 24. cap. 12.* 114.
pet. 153. *an aliqua peccata sint irremissibilia?* 115.
pet. 154. 155. 156. *de signo Jonæ.* 116.
à pet. 157. usque ad 169. *explicatio verss. 41.
42. 43. 46. &c. cap. 12., & 3. 16. 17. 24.
31. 33. 34. 44. cap. 13.* 117.
pet. 169. 170. *an Herodes excusandus sit à
morte Joannis Bapt., & an Joannes Bapt.
sit Martyr?* 123.
pet. 171. *quare JESUS secesserit inde audità
morte Joannis?* 124.
pet. 172. *quomodò JESUS potuerit quinque millia
satiare 5. panibus & duobus piscibus?* *ibid.*
pet. 173. 174. *explicantur verss. 5. 11. cap. 15.* 125.
pet. 175. *an filia Mulieris Chananææ fuerit
sanata in domo?* *ibid.*

- à pet. 176. usque ad pet. 183. explicatio versſ.
 24. cap. 15., & 12. 18. 20. 21. 23. cap. 16. 126.
 pet. 183. an hæc verba: post dies sex, non sint
 contraria Luc. 9. v. 28. ferè dies octo? 130.
 à pet. 184. usque ad 189. de transfiguratione
 CHRISTI. *ibid.*
 pet. 189. an tædio superatus sit CHRISTUS? 132.
 à pet. 190. usque ad 198. explicatio versſ. 19.
 24. cap. 17., & 7. 12. 22. 23. cap. 18., ac
 12. 13. cap. 19. 153.
 pet. 198. an divites possint intrare Regnum Cœ-
 lorum? 135.
 à pet. 199. usque ad 203. explicantur versſ. 29.
 cap. 19., & 1. 2. &c., 11. 21. cap. 20. 136.
 pet. 203. an sit eadem historia de cæcis illumi-
 natis v. 30. quæ refertur apud Marcum &
 Lucam? 139.
 à pet. 204. usque ad 219. explicatio versſ. 1. 3.
 7. 9. 12. 13. 18. 19. 27. 28. 31. 33. 44.
 cap. 21. *ibid.*
 à pet. 219. usque ad 226. explicantur versſ. 2.
 16. 23. 32. 39. 44. cap. 21. 146.
 à pet. 226. usque ad 233. explicatio versſ. 5. 9.
 10. 15. 29. 35. cap. 23. 149.
 pet. 233. de qua consummatione loquatur CHRI-
 STUS cap. 24.? 153.
 à pet. 234. usque ad 242. explicatio versſ. 22.
 28. 30. 35. 36. cap. 24., & 1. 14. 24. cap.
 25. 156.
 pet. 242. an Deus à nobis exigat usuram? 159.
 pet. 243. 244. 245. explicantur versſ. 25. 41.
 46. cap. 25. 160.
 pet. 246. an hæc verba cap. 26. v. 5. ne fortè
 tumultus &c., sint verba concilii? *ibid.*
 pet. 247. an Simon adhuc esset Leprosus, quan-
 dō JESUS ad eum venit? *ibid.*
 pet. 248. an unctio hîc descripta sit eadem cum
 illa, Luc. 7.? 161.

- pet. 249. *an* v. 11. dictum: *me autem non semper habetis* &c. *verum sit?* 163.
- à pet. 250. *usque ad* 260. *de ultimo CHRISTI Paschate.* 164.
- pet. 260. 261. *explicatio verss.* 24. 26. *cap.* 26. 174.
- pet. 262. *ubinam scriptum sit: percutiam Pastorem* &c.? 175.
- pet. 263. 264. *an vera sint verba verss.* 32. 33. *ibid.*
- à pet. 265. *usque ad* 269. *de negatione Petri.* 176.
- pet. 269. *an rectè de Juda dicatur: qui tradidit eum?* 179.
- pet. 270. *an in CHRISTO fuerit tristitia?* *ibid.*
- pet. 271. *quomodo CHRISTUS potuerit dicere: transeat à me calix iste?* *ibid.*
- pet. 272. *an Petrus peccaverit amputando auriculam Malchi?* 180.
- pet. 273. 274. *explicatio verss.* 52. 56. *cap.* 26. *ibid.*
- pet. 275. *an primò JESUM duxerint ad Caiapham?* *ibid.*
- pet. 276. 277. *quandònam Judas se suspende- rit? ac an verè pœnituerit?* 181.
- pet. 278. *quid intelligatur per Corbonam?* *ibid.*
- pet. 279. *an* v. 9. *cap.* 27. *rectè citetur Fere- mias?* *ibid.*
- pet. 280. *an CHRISTUS fuerit Rex Judæo- rum?* 184.
- pet. 281. *quænam fuerint illa testimonia* v. 13.? *ibid.*
- pet. 282. 283. *de terrore uxoris Pilati.* *ibid.*
- pet. 284. *an Pilatus innocens dicatur?* *ibid.*
- à pet. 285. *usque ad* 293. *explicatio verss.* 28. 32. 33. 35. 44. 45. *cap.* 27. 185.
- pet. 293. *quâ horâ CHRISTUS Crucifixus sit?* 189.
- pet. 294. *quo anno vitæ suæ CHRISTUS sit mor- tuus?* 191.
- pet. 295. *an ex prophetia Dan. cap.* 9. v. 24. *probetur adventus Messiae?* 194.
- pet. 296. *à quo Rege LXX. hebdomadum ini- tium sit sumendum?* 195.

- pet. 297. 298. *de scissione veli.* 196.
 pet. 299. *an terræ motus fuerit universalis?* 197.
 pet. 300. *de resurrectione Corporum Sancto-
 rum.* *ibid.*
 pet. 301. 302. *explicantur verss. 56. & 63. cap. 27.* 199.
 pet. 303. *quo tempore mulieres venerint ad se-
 pulchrum?* 200.
 à pet. 304. usque ad 309. *de reconsiliatione
 Evangelistarum circa adventum mulierum
 ad monumentum.* 201.
 pet. 309. *an CHRISTUS post suam resurrectionem
 primò apparuerit MARIE Matri suæ?* 203.
 à pet. 310. usque ad 316. *de decem apparitio-
 nibus Evangelicis factis à CHRISTO post suam
 resurrectionem.* *ibid.*
 pet. 316. *an præter has 10. apparitiones sint
 aliæ admittendæ?* 207.
 pet. 317. *quandònam CHRISTO data sit omnis
 potestas?* *ibid.*
Examen secundum in Marcum. 208
 Pet. *proëm. compendium Evangelii S. Marci.* *ibid.*
 pet. 1. 2. *an cap. 1. v. 2. rectè citetur Isaias?*
 & *quare?* *ibid.*
 pet. 3. *an dæmon perfectè cognoverit CHRI-
 STUM esse Filium Dei?* 209.
 pet. 4. 5. *explicantur verss. 7. & 25. cap. 2.* 210.
 à pet. 6. usque ad 18. *explicatio verss. 4. 5. 16.
 17. 21. cap. 3., & 8. 26. cap. 4., & 9. 19.
 29. 39. 41. cap. 5.* 211.
 à pet. 18. usque ad 22. *explicatio verss. 5. 7.
 8. 13. cap. 6.* 214.
 pet. 22. *quo in loco CHRISTUS multiplicaverit
 quinque panes?* 215.
 à pet. 23. usque ad 28. *explicantur verss. 4. 8.
 24. 31. cap. 7., & 10. cap. 8., & 12. cap. 9.* 216.
 pet. 28. *quanta fuerit fides patris pueri cap. 9.?* 217.
 à pet. 29. usque ad 37. *explicatio verss. 23. 48.
 cap. 9., & 17. 20. 30. 37. 42. cap. 10.* *ibid.*

- pet. 37. *an CHRISTUS non fuerit usus simula-
tione cap. 11. v. 13.?* 220.
- pet. 38. 39. *explicantur verss. 16. cap. 11., &
34. cap. 12.* 221.
- pet. 40. *an hæc vidua, mittendo duo minuta
in Gazaphylacium non peccaverit?* *ibid.*
- pet. 41. *an CHRISTUS mortem timuerit?* 222.
- pet. 42. *an CHRISTUS in Cruce pendens biberit
vinum myrrbatum &c.* *ibid.*
- pet. 43. *de quibus creaturis intelligatur dic-
tum cap. 16. v. 15.?* 223.
- Examen tertium in Lucam.* *ibid.*
- Pet. *proæm. da mihi synopsis Evangelii Lu-
cæ?* *ibid.*
- pet. 1. *an S. Lucas omnia scripserit?* 224.
- pet. 2. *an Zacharias pater Joannis Bapt. fue-
rit summus Sacerdos?* *ibid.*
- pet. 3. *qualis fuerit deprecatio Zachariæ?* 225.
- pet. 4. *an S. Joannes Bapt. fuerit sanctificatus
in utero?* *ibid.*
- pet. 5. *an Zacharias peccaverit dicendo: unde
hoc sciam?* 227.
- pet. 6. *an Angelus Gabriël apparuerit in cor-
porali visione, & quare MARIA fuerit tur-
bata?* 228.
- pet. 7. *ubinam habitaret Zacharias?* 229.
- pet. 8. 9. *cur MARIA iverit in montana, quo-
cum, & quamdiu ibi manserit?* *ibid.*
- pet. 10. *an Joannis Bapt. exultatio in utero fue-
rit miraculosa?* 230.
- pet. 11. 12. *explicatio verss. 51. & 73. cap. 1.* *ibid.*
- pet. 13. *an in partu Virgineo fuerit obstetrix?* 231.
- pet. 14. *an CHRISTUS fuerit convenienter cir-
cumcissus?* *ibid.*
- pet. 15. 16. 17. *de oblatione CHRISTI in Tem-
plo.* 232.
- à pet. 18. usque ad 22. *de pueritia CHRISTI sub
cura parentum.* 233.

- pet. 22. *an Annas & Caïphas veri fuerint simul summi Pontifices?* 234.
- pet. 23. *an Caïnan sit retinendus inter Arphaxad & Sale?* *ibid.*
- à pet. 24. *usque ad 28. explicantur verss. 13. cap. 4., 8. cap. 5., 16. cap. 6., & 13. cap. 7.* 237.
- pet. 28. *an illa mulier peccatrix cap. 7. v. 37. fuerit Maria Magd.?* 239.
- pet. 29. *explicatur v. 41. cap. 7.* 242.
- pet. 30. *an CHRISTUS licite petierit à dæmone: quod tibi nomen est?* 247.
- à pet. 31. *usque ad 37. explicatio verss. 18. 23. 31. cap. 9., & 36. 62. cap. 10.* *ibid.*
- à pet. 37. *usque ad 41. explicantur verss. 9. cap. 11., & 4. 24. 49. cap. 12.* 249.
- pet. 41. *de quo tempore dicat Dominus: non videbitis me, &c.?* 250.
- à pet. 42. *usque ad 46. explicatio verss. 12. 26. 28. 33. cap. 14.* 251.
- à pet. 46. *usque ad 51. explicantur verss. 7. 21. cap. 15., & 8. 9. cap. 16.* 253.
- pet. 51. *an historia vera sit de paupere Lazaro, & Epulone divite?* 256.
- pet. 52. 53. *quid per Regnum Dei, & diem Filii hominis intelligatur?* 257.
- pet. 54. *an Zachæus benè JESUM exceperit?* *ibid.*
- pet. 55. *quoties CHRISTUS lachrymatus fuerit?* 258.
- à pet. 56. *usque ad 60. explicatio verss. 42. cap. 19., & 14. cap. 20., & 25. 38. cap. 21.* *ibid.*
- pet. 60. *an CHRISTUS bis calicem propinaverit?* 260.
- pet. 61. 62. 63. *explicantur verss. 3. cap. 22., & 43. cap. 23., & 31. cap. 24.* 261.
- pet. 64. *an Discipuli palpaverint manus & pedes Domini?* 262.
- Examen quartum in Evangelium S. Joannis Apostoli.* 263.
- pet. *proëm. da mibi synopsis hujus Evangelii?* *ibid.*

- à pet. 1. usque ad 11. explicatio verss. 1. 2. 9.
 14. 15. 16. 19. 31. cap. 1. 264.
 pet. 11. quotuplex Joannes Bapt. de CHRISTO
 dederit testimonium? 267.
 pet. 12. 13. 14. quinam Discipuli sint CHRI-
 STUM secuti, ac quamdiu apud eum reman-
 serint? 268.
 pet. 15. quisnam fuerit ille Nathanaël? 269.
 à pet. 16. usque ad 24. de Nuptiis Canæ
 Galilææ. 271.
 pet. 24. 25. de quo Paschate agat Joannes
 cap. 2. v. 13., & quot CHRISTUS celebra-
 verit Paschata post suum Baptisma? 274.
 pet. 26. 27. de quo Templo Judæi loquantur
 v. 20. quadraginta & sex annis ædifica-
 tum est Templum hoc? & de quo Templo
 loquatur CHRISTUS? 275.
 à pet. 28. usque ad 34. explicantur verss. 8.
 13. 22. cap. 3., & 5. 6. 13. 21. cap. 4. 277.
 pet. 34. de quo festo agatur cap. 5. v. 1. Erat
 dies festus Judæorum? 280.
 à pet. 35. usque ad 39. explicatio verss. 2. 22.
 37. 39. cap. 5. 281.
 pet. 39. an CHRISTUS tertium Pascha celebra-
 verit? 282.
 pet. 40. an pater omnes trahat post se? *ibid.*
 pet. 41. an ex his verbis: nisi manducaveritis
 Carnem Filii hominis, &c. benè inferatur
 communicandum esse sub utraque specie? 283.
 pet. 42. 43. quid fuerit dies Festus Judæorum
 Scenopegia? & an JESUS ad illud Festum
 ascenderit? *ibid.*
 à pet. 44. usque ad 47. explicantur verss. 19.
 23. 27. cap. 7. 284.
 pet. 47. quare JESUS perrexerit in Montem Oli-
 veti? 285.
 pet. 48. an historia mulieris adulteræ sit vera
 pars S. Scripturæ? 286.

- à pet. 49. usque ad 59. explicatio verss. 6. 7. 8.
 9. 11. 14. 17. 25. 41. 56. cap. 8. 287.
 pet. 59. quare iste cæcus natus sit? 291.
 à pet. 60. usque ad 63. explicantur verss. 3.
 31. 41. cap. 9. 292.
 pet. 63. quid per Ovile Ovium, & per Oves
 intelligatur? 293.
 pet. 64. quænam fuerint hæc Encœnia? 294.
 pet. 65. an CHRISTUS suam divinitatem decla-
 raverit? *ibid.*
 à pet. 66. usque ad 73. explicatio verss. 34. 41.
 . cap. 10., & 16. 33. 51. cap. 11. 295.
 pet. 73. quandònam CHRISTUS venerit Bettha-
 niam? 297.
 pet. 74. ubinam fecerint CHRISTO Cœnam? 298.
 à pet. 75. usque ad 81. explicantur verss. 24.
 cap. 12., & 10. cap. 13., & 1. 6. 16. cap.
 14., & 15. cap. 15. *ibid.*
 pet. 81. quare Paraclitus tantum venerit post
 CHRISTI discessum? 299.
 à pet. 82. usque ad 89. explicatio verss. 16. 24.
 cap. 16., & 3. 9. 11. 12. 24. cap. 17. 300.
 pet. 89. 90. explicantur verss. 9. & 20. cap.
 18. 303.
 pet. 91. an Judæi non potuerint aliquem occi-
 dere? 304.
 pet. 92. explicatio v. 38. cap. 18. 305.
 pet. 93. an JESUS bis fuerit flagellatus? *ibid.*
 à pet. 94. usque ad 97. explicantur verss. 7.
 25. 34. cap. 19. 306.
 pet. 97. 98. 99. 100. de potestate & fide D.
 Thomæ Apostoli. 307.
 pet. 101. quis magis fuerit à CHRISTO dilec-
 tus D. Petrus vel S. Joannes? 309.
 pet. 102. explicatio v. 25. cap. 21. 310.
 Examina in Acta Apostolorum. Examen uni-
 cum. *ibid.*
 pet. 1. 2. qualia Acta Apostolorum in Canone

I N D E X.

395

- Ecclesiæ sint recepta, & cur ita liber iste dicatur, ac quid in eo contineatur?* ibid.
- pet. 3. à quo, quâ linguâ, ac in quo loco, *Acta Apost. sint conscripta?* 311.
- pet. 4. *de Ascensione Domini.* ibid.
- pet. 5. *de comestione CHRISTI post Resurrectionem.* 313.
- à pet. 6. usque ad 8. *explicatio versſ. 5. 12. cap. 1.* 314.
- pet. 8. *an præter duos Jacobos, admittendus sit tertius?* 315.
- à pet. 9. usque ad 12. *explicantur versſ. 17. 18. 26. cap. 1.* 317.
- pet. 12. *super quos, & quo tempore Spiritus S. descenderit?* 318.
- à pet. 13. usque ad 16. *de dono linguarum dato Apostolis.* 319.
- pet. 16. *an CHRISTUS resurrexerit propriâ virtute?* 320.
- pet. 17. *quinam sint dolores mortis, & inferni?* ibid.
- à pet. 18. usque ad 24. *explicantur versſ. 24. 34. 42. cap. 2., & 1. 2. 21. cap. 3.* 321.
- pet. 24. *an quinque illa millia, sint distincta ab aliis tribus millibus cap. 2.?* 323.
- pet. 25. *an Annas tunc fuerit summus Pontifex?* ibid.
- à pet. 26. usque ad 31. *explicatio versſ. 13. 27. 29. 32. 34. cap. 4.* 324.
- pet. 31. *quo peccato peccaverint Ananias & Saphira?* 325.
- pet. 32. *an D. Petrus fuerit reus cædis?* 326.
- pet. 33. *qualis fuerit ille Gamaliël?* ibid.
- pet. 34. 35. *quo tempore Theödas & Judas Galilæus extiterint?* ibid.
- pet. 36. *quare Græci murmuraverint adv. Hebræos?* 327.
- pet. 37. *quot fuerint Diaconi &c.* ibid.

- pet. 38. *de qua apparitione loquatur Stephanus*
cap. 7.? 329.
 à pet. 39. *usque ad 45. explicatur concio S.*
Stephani. 330.
 pet. 45. *an Stephanus ante mortem viderit in-*
tuitivè Deum? 334.
 pet. 46. *quo anno D. Stephanus sit lapida-*
tus? *ibid.*
 pet. 47. *quomoddò facta fuerit prima generalis*
persecutio Ecclesiæ &c. *ibid.*
 pet. 48. 49. *de Philippo Diacono.* 335.
 pet. 50. *utrum in nomine solius CHRISTI datus*
fuerit Baptismus? 336.
 pet. 51. *an Simon Magus verè fuerit conversus*
ad fidem, & an verè baptizatus? 338.
 à pet. 52. *usque ad 55. explicantur verss. 17.*
19. cap. 9. *ibid.*
 pet. 55. 56. *an Eunuchus Candacis Reginae*
fuerit Gentilis? & de illius conversione? 339.
 à pet. 57. *usque ad 62. de conversione Sauli.* 341.
 pet. 62. 63. *quo iverit D. Paulus post suam*
conversionem? 343.
 pet. 64. *quid illo tempore fecerit D. Petrus?* 344.
 à pet. 65. *usque ad 68. de justificatione Cor-*
nelii. *ibid.*
 pet. 68. *an D. Petrus verè viderit Cælum aper-*
tum? 345.
 à pet. 69. *usque ad 72. explicatio verss. 40.*
cap. 10., & 3. 22. cap. 11. 346.
 pet. 72. *quo anno, & die D. Petrus posuerit*
Cathedram Antiochiæ? 347.
 pet. 73. *quo tempore fundaverit Romanam Ca-*
thedram? *ibid.*
 pet. 74. *quo anno &c. D. Petrus & D. Pau-*
lus Martyrio coronati fuerint? *ibid.*
 pet. 75. *quandònam facta fuerit fames prædicta*
per prophetam Agabum? 349.
 pet. 76. *an Jacobus fuerit in Hispania?* 350.

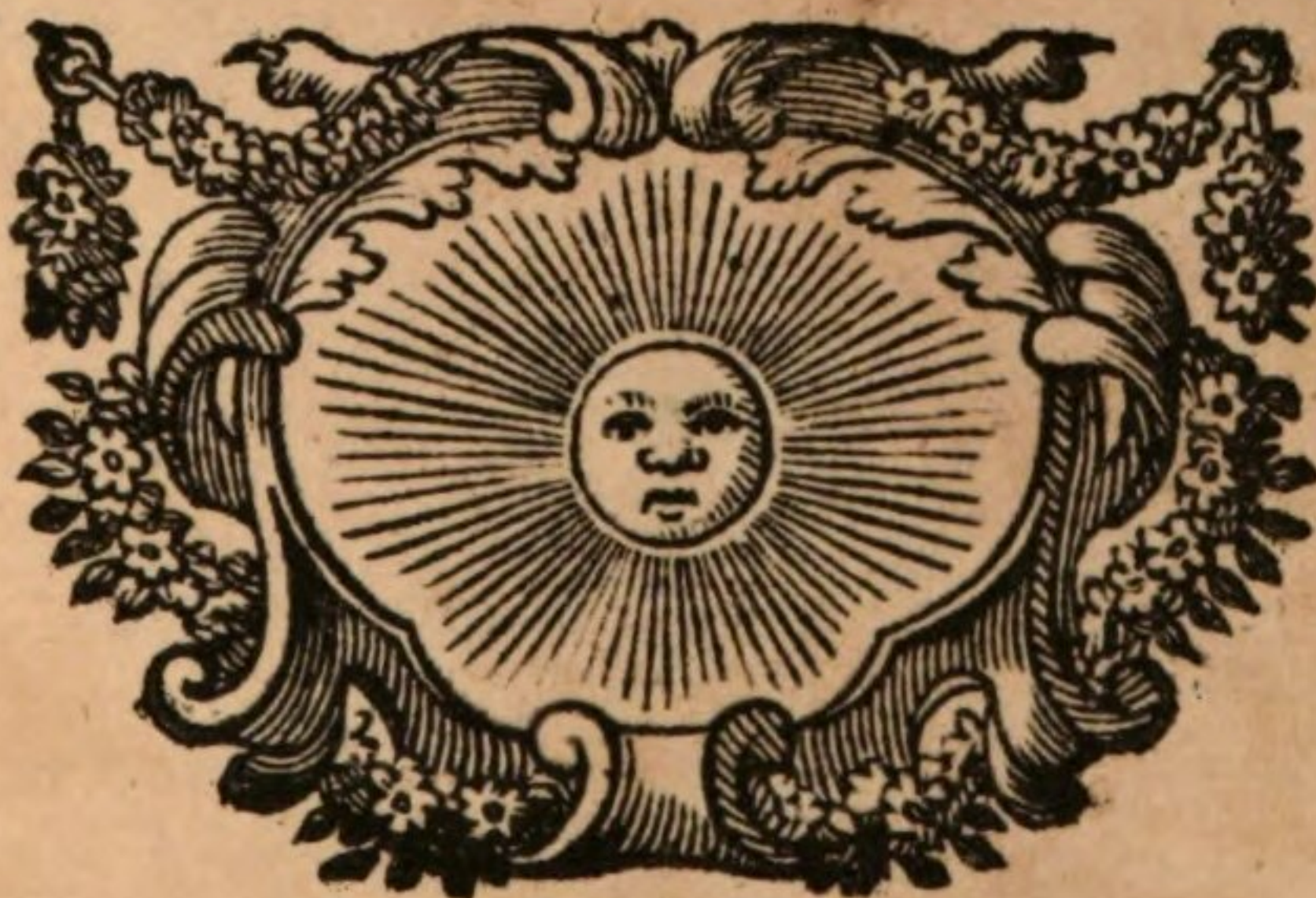
- à pet. 77. usque ad 80. explicantur verss. 15.
 cap. 12., & 1. 2. 3. cap. 13. *ibid.*
 pet. 80. unde Saulus sit nominatus Paulus? 352.
 à pet. 81. usque ad 85. explicatio verss. 19. 20.
 21. 22. cap. 13. 353.
 pet. 85. cur Barnabam Jovem, & Paulum
 Mercurium vocaverint? 354.
 pet. 86. quid contigerit Lystris? *ibid.*
 à pet. 87. usque ad 91. de Concilio Jerosoly-
 mitano. *ibid.*
 pet. 91. an graviter peccaverint Paulus &
 Barnabas propter dissensionem inter illos
 factam? 358.
 pet. 92. quandònam facta fuerit divisio Apo-
 stolorum &c.? *ibid.*
 pet. 93. an D. Paulus peccaverit circumci-
 dendo Timotheum? *ibid.*
 pet. 94. cur Apostoli non potuerint prædicare
 in Asia? 359.
 pet. 95. quid contigerit Philippis? *ibid.*
 à pet. 96. usque ad 101. explicantur verss. 18.
 19. 23. 28. cap. 17. *ibid.*
 pet. 101. quàm à D. Paulo Athenis sint con-
 versi? 362.
 pet. 102. qualem artem exercuerit D. Pau-
 lus? *ibid.*
 pet. 103. de Crispo & Sosthene. *ibid.*
 pet. 104. quamdiu D. Paulus manserit Co-
 rinthi? 363.
 pet. 105. 106. quare sibi totonderit in Cenchris
 caput, & qualem D. Paulus habuerit votum?
 & an licitè id fecerit? *ibid.*
 pet. 107. an Apollo potuerit docere? 364.
 pet. 108. quamdiu D. Paulus manserit Ephesi,
 & quid ibidem fecerit? *ibid.*
 à pet. 109. usque ad 112. explicatio verss. 12.
 18. 19. cap. 19. *ibid.*
 pet. 112. quandònam D. Paulus venerit Troä-

- dem, quamdiu ibi permanserit, & quid ibi fecerit?* 365.
- à pet. 113. usque ad 118. explicantur verss. 7. 16. 35. cap. 20., & 4. cap. 21. 366.
- pet. 118. an D. Paulus purificatus sit, quia ipsius votum erat finitum &c.? 368.
- pet. 119. an D. Paulus peccaverit sicut S. Petrus, legalia observando? *ibid.*
- à pet. 120. usque ad 123. explicatio verss. 16. cap. 22., & 3. 6. cap. 23. 369.
- pet. 123. quare D. Paulus cum Felice gentili disputet de justitia, castitate, & de judicio futuro? 371.
- pet. 124. quomodo Felix potuerit sperare pecunias à D. Paulo paupere? *ibid.*
- pet. 125. unde computari debeat: ly biennio expleto? 372.
- pet. 126. an D. Paulus justè ad Cæsarem appellauerit? *ibid.*
- pet. 127. an Agrippa Rex in CHRISTO crediderit? 373.
- pet. 128. an D. Paulus in suo itinere in Italiam venerit Lystram? *ibid.*
- pet. 129. de quo jejunio loquatur D. Paulus cap. 27. v. 9.? 374.
- pet. 130. de naufragiis D. Pauli. *ibid.*
- pet. 131. an Centurio peccaverit magis credens gubernatori, quam D. Paulo? *ibid.*
- pet. 132. qualis sit Melita insula? *ibid.*
- pet. 133. quo peccato peccaverint Barbari? 376.
- pet. 134. an miraculosè à Vipera illæsus remanserit D. Paulus? 377.
- pet. 135. quid fecerit D. Paulus in insula Melita, seu Malta? *ibid.*
- pet. 136. quid intelligatur per insigne Castorum? *ibid.*
- pet. 137. quid per fratres intelligatur? *ibid.*
- pet. 138. quid intelligatur per Appii Forum,

I N D E X.

- ac tres Tabernas?* 399
378.
- pet. 139. *an sine mendacio D. Paulus dicere
potuerit: nihil adversus plebem faciens, aut
morem patrum?* 379.
- pet. 140. *quid per spem Israël intelligatur?* *ibid.*
- pet. 141. *ubinam, & quamdiu D. Paulus Ro-
mæ manserit?* *ibid.*
- pet. 142. *quomodo Romæ D. Paulus liberè po-
tuerit CHRISTUM prædicare?* *ibid.*
- pet. 143. *an D. Paulus iterum in Asiam redie-
rit postquam Romæ fuerat primò captus?* 380.

F I N I S.

Leonardus

Examina scripturistica in quatuor Evangelia

Gandavia 1764

Exeg. 616

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10411586-8